NOTICES

OF

SANSKRIT MSS.

BY

RÁJENDRALÁLA MITRA, LL. D.

Honorary Member of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, and of the Physical Class of the Imperial Academy of Sciences, Vienna; Corresponding Member of the German and of the American Oriental Societies, and of the Royal Academy of Science, Hungary; Fellow of the Royal Society of Northern Antiquaries, Copenhagen, &c., &c.

PUBLISHED

UNDER ORDERS OF THE GOVERNMENT OF

BENGAL.

VOLUME III.

CALCUTTA:

PRINTED BY C. B. LEWIS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

1876.

PREFACE.*

The Berlin Catalogue of Professor Weber and the Bodleian Catalogue of Dr. Aufrecht are by far the best specimens of descriptive catalogues of Sanskrit Manuscripts that have yet been presented to the public. Without pretending to give a complete summary of every book, like D'Herbelot's "*Bibliotheque Orientale*" or Taylor's "Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts," they afford all the information about the codices noticed that can reasonably be expected from works of that description. In preparing the following pages, the author has adopted those works for his models, and followed them as closely as circumstances would admit of. Writing, in many instances, without an opportunity of seeing the texts, and depending in such cases solely on notes prepared by paṇḍits, who do not always enter into his ideas of what is wanted, owing also to the fact of the work being designed to serve only as an inventory—a help to others who may hereafter take up the task of analysis—he has not been able to supply quite as much information as his models do, and make his notices quite as full. It is expected, however, that in the majority of instances, the descriptions given will be found to be all that are needed for a correct understanding of the works enumerated, and in the case of the larger works, to supply a sufficient indication of their nature to help the future analyst in making his choice of what really require further examination. It would have

been a source of satisfaction to the writer if he could have added a few extracts with translations of important passages, but they would have been foreign to the scope of these "Notices," and would have involved the devotion of more time, labour and expense than he was in a position to afford.

The plan followed in collecting information for this work will be found explained in the Prefaces to volumes I and II, and also in the Appendix to this volume.

LIST OF PLATES.

INDEX TO VOL. III.

सञ्चिन्ताचरितेन तायकमच्चामायाविमूढात्मना
संसारार्णवदुर्निवारलहरीजालेषु मोमुह्यता ।
विद्योर्ज्जत्सदसद्विवेकरहितेनेदं मया वर्णितं
तेनानेन मदर्पितेन भगवन् प्रीणातु नारायणः ॥

Colophon. इति सिद्धान्तपञ्चाननकृतः पदार्थतत्त्वावलोकः समाप्तः ।

विषयः । शिरोमणिकृतपदार्थखण्डनस्य व्याख्या ।

No. 1266. कूर्म्मपुराणपूर्व्वभागः ।

Substance, country-made yellow paper, 14 × 10 inches. Folia, 135. Lines, 23 on a page. Extent, 3,121 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'rírámpur College. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Kúrma Puráṇa, Púrva-bhága. The Kúrma is the fifteenth of the eighteen great Puráṇas attributed to Vyása and the MS. under notice comprises only the first half of that work. The following is Professor Wilson's account of this Puráṇa:

"That in which Janárdana, in the form of a tortoise, in the regions under the earth, explained the objects of life—duty, wealth, pleasure, and liberation—in communication with Indrádyumna and the R'ishis in the proximity of S'akra, which refers to the Lakshmí Kalpa, and contains seventeen thousand stanzas, is the Kúrma Puráṇa."

In the first chapter of the Kúrma Purána, it gives an account of itself, which does not exactly agree with this description. Súta, who is repeating the narration, is made to say to the R'ishis: "This most excellent Kaurma Puráṇa is the fifteenth. Samhitás are fourfold, from the variety of the collections The Bráhmí, Bhágavatí, Saurí, and Vaishnaví are well known as the four Samhitás which confer virtue, wealth, pleasure, and liberation. This is the Bráhmí Samhitá conformable to the four Vedas; in which there are six thousand s'lokas; and, by it, the importance of the four objects of life, O great sages, holy knowledge and Parames'wara is known." There is an irreconcilable difference in this specification of the number of stanzas and that given above. It is not very clear what is meant by a Samhitá, as here used. A Samhitá, so observed above (p. XIX.), is something different from a Puráṇa. It may be an assemblage of prayers and legends, extracted, professedly, from a Puráṇa, but is not, usually, applicable to the origi-

nal. The four Samhitás here specified refer rather to their religious character than to their connexion with any specific work; and, in fact, the same terms are applied to what are called Samhitás of the Skanda. In this sense, a Puráṇa might be also a Samhitá; that is, it might be an assemblage of formulæ and legends belonging to a division of the Hindu system; and the work in question, like the Vishṇu Puráṇa, does adopt both titles. It says: "This is the excellent Kaurma Puráṇa, the fifteenth (of the series)." And again: "This is the Bráhmí Samhitá." At any rate, no other work has been met with pretending to be the Kúrma Puráṇa.

"With regard to the other particulars specified by the Matsya, traces of them are to be found. Although, in two accounts of the traditional communication of the Puráṇa no mention is made of Vishṇu as one of the teachers, yet Súta repeats, at the outset, a dialogue between Vishṇu, as the Kúrma, and Indradyumna, at the time of the churning of the ocean; and much of the subsequent narrative is put into the mouth of the former.

"The name, being that of an Avatára of Vishṇu, might lead us to expect a Vaishṇava work: but it is always, and correctly, classed with the S'aiva Puráṇas; the greater portion of it inculcating the worship of S'iva and Durgá. It is divided into two parts, of nearly equal length. In the first part, accounts of the creation, of the Avatáras of Vishṇu, of the solar and lunar dynasties of the kings to the time of Krishṇa, of the universe, and of the Manwantaras, are given, in general in a summary manner, but, not unfrequently, in the words employed in the Vishṇu Puráṇa. With these are blended hymns addressed to Mahes'wara by Brahmá and others; the defeat of Andhakásura by Bhairava; the origin of four S'aktis, Mahes'warí, S'ivá, Satí, and Haimavatí, from S'iva; and other S'aiva legends. One chapter gives a more distinct and connected account of the incarnations of S'iva, in the present age, than the Linga; and it wears, still more, the appearance of an attempt to identify the teachers of the Yoga school with personations of their preferential deity. Several chapters from a Kás'í Máhátmya, a legend of Benares. In the second part there are no legends. It is divided into two parts, the I's'wara Gítá and Vyása Gítá. In the former, the knowledge of god, that is, of S'iva, through contemplative devotion, is taught. In the latter, the same object is enjoined through works, or observance of the ceremonies and precepts of the Vedas.

Beginning. नमस्कृत्याप्रमेयाय विष्णवे कूर्म्मरूपिणे ।
...राणं सम्प्रवक्ष्यामि यदुक्तं विश्वयोनिना ॥
सत्रान्ते सूतमनघं नैमिषे च महर्षयः ।
पुराणसंहितां पुण्यां पप्रच्छ रोमहर्षणं ॥
त्वया सूत महाबुद्धे भगवान् ब्रह्मवित्तमः ।
इतिहासपुराणार्थं व्यासः सम्यगुपासितः ॥
तस्य ते सर्व्वरोमाणि वचसा हर्षितानि यत् ।
द्वैपायनस्तु भगवान् ततो वै रोमहर्षणः ।
भवन्तमेव भगवान् व्याजहार स्वयं प्रभुः ॥
मुनीनां संहितां वक्तुं व्यासेन पुरुषोत्तमः ।
त्वं हि स्वायम्भुवे यज्ञे सुत्याहे वितते मति ॥
सम्भूतः संहितां वक्तुं स्वांशेन पुरुषोत्तमः ।
तस्माद् भवन्तं पृच्छामः पुराणं कौर्म्ममुत्तमं ॥ इत्यादिः ।

End. द्वादशे रुद्रसावर्णी रोचमानस्त्रयोदशः ।
भौत्यश्चतुर्द्दशः प्रोक्तो भविष्या मनवः क्रमात् ॥
अयं वः कथितो ह्यंशः पूर्व्वो नारायणेरितः ।
भूतैर्भव्यैर्वर्त्तमानैराख्यानैरुपबृंहितः ॥
पाठयेच्छृणुयाद्वापि श्रावयेद्वा द्विजोत्तमान् ।
नमो देवाधिदेवाय देवानां परमात्मने ।
पुरुषाय पुराणाय विष्णवे प्रभविष्णवे ॥

Colophon. इति कूर्म्मपुराणे पूर्व्वभागः समाप्तः । त्रिपञ्चाशत्तमोऽध्यायः ॥

विषयः । १ अध्याये,—सूतेन सह ऋषीणां संवादः । रोमहर्षणनामनिरुक्तिः । महापुराणोपपुराणनामसङ्ख्यादिः । पुराणलक्षणं । समुद्रमन्थनकाले भगवतः कूर्म्मरूपधारणं । नारदादिभ्यो भगवतो लक्ष्मीपरिचयदानं । इन्द्रद्युम्नचरित्रकीर्त्तनं । लक्ष्मीसकाशात् तस्य तत्त्वज्ञानलाभः । तत्कृतविष्णुस्तुतिः । तस्मै कूर्म्मरूपस्य विष्णोः सदाश्रया, अव्यक्ताश्रया, ब्राह्मी चेति त्रिविधभावनाद्युपदेशदानं ।

२, ३ अ०,—महामायामाहात्म्यं । मरीच्यादीनां ब्राह्मणादीनाञ्च सृष्टिः । ब्राह्मणस्य यजन याजन-दानप्रभृतिषट्कर्म्माणि । दानाध्ययनादिरूपक्षत्रियकर्म्माणि । दानाध्ययनकृष्यादिरूपवैश्यकर्म्माणि । द्विजशुश्रूषारूपशूद्रकर्म्म । गृहस्थ-वनस्थ-भिक्षुक-ब्रह्मचारिणां धर्म्मकथनादिः । गार्हस्थ्याश्रमकर्म्मयोगप्रशंसा । क्षमादया-दानादिचातुर्वर्ण्यधर्म्मः । गृहस्थमन्त्र्यग्निप्रभृतीनामवान्तरभेदः । ब्रह्मविष्णुशि-

विषयः। वानां वस्तुतोऽभेदः। वैष्णव-शाक्त-शैवाश्रमकथनं। त्रिपुण्ड्रधारणावश्यकता। चाश्रमग्रहणक्रमकथनञ्च।

४, ५ अ०,—आदिसृष्टिविवरणं। तत्र चतुर्व्यूहकथनं। ब्रह्मस्वरूपं। प्रकृतिक्षोभेण महदादिसृष्टिः। ब्रह्मविष्णुशिवानां रजःसत्त्वादिगुणाश्रयत्वेन स्रष्टृत्वादिः। अजप्रजापतिमहादेवप्रभृतिनामनिरुक्तिः। कालसङ्ख्या। युगसन्धिपरिमाणादिः। भगवतः कालात्मकत्वकथनञ्च।

६, ७, ८ अ०,—नारायणाख्यब्रह्मस्वरूपं। तत्स्तुतिः। तमोमोह-महामोहादि-पञ्चविधाविद्याकीर्त्तनं। महद्-भूतवैकारिकैन्द्रियक-मुख्य-तिर्य्यक्स्रोतःप्रभृतिनवविधसृष्टिः। सनक-सनातन-सनन्दनादयः पञ्चयोगिनः। महादेवोत्पत्तिः। जगत्सृष्टिः। ब्रह्मणो देहार्द्धभागाभ्यां स्त्रीपुरुषोत्पत्तिः। मन्वादीनां सन्ततिः। दक्षकन्यकाः। पितरः। धर्म्मादीनां यशःकीर्त्तिप्रभृतिपुत्रकथनञ्च।

९ अ०,—पद्मनाभनाभिपद्मे हिरण्यगर्भस्य जन्मवृत्तान्तः। अन्योन्यं संलपतोः कमलेशकमलजयोः समीपे महादेवस्याविर्भावः रूपवर्णनञ्च। प्रीतस्य तस्य ब्रह्महरिभ्यां वरदानं। ब्रह्मपुत्रत्वकथनञ्च।

१० अ०,—मधुकैटभौ निहत्य प्रवेश्य च स्रष्टारं निजशरीरे नारायणाख्यब्रह्मणो-योगनिद्रा। कोपाविष्टस्य ब्रह्मणः अश्रुविन्दुभ्यः प्रेतोत्पत्तिः। प्राणमयरुद्रोत्पत्तिश्च। रुद्रनामनिरुक्तिः। अष्टमूर्त्तयः। तत्पत्नीपुत्रादिकथनं। ब्रह्मकृतरुद्रस्तवनं। हरस्यान्तर्द्धानं। मरीच्यादीनां सृष्टिः।

११, १२ अ०,—तपस्यतो पितामहस्य समीपे अर्द्धनारीश्वररूपस्य रुद्रस्य प्रादुर्भावः। एकादशरुद्रोत्पत्तिः। दाक्षायण्या जन्मादिः। शिवशक्तिमाहात्म्य। शक्तिशक्तिमतोरभेदः। मेनकागर्भे शिवशक्तेर्जन्म। चतुर्भुखाष्टभुजचन्द्ररेखादिलक्षणां तां विलोक्य भीतस्य हिमालयस्य अष्टोत्तरसहस्रनामभिस्तत्स्तुतिः। पुनर्नीलोत्पलदलश्यामां द्विभुजां सौम्यरूपाञ्च तां निरूप्य गिरिराजस्य तन्माहात्म्यवर्णनं। तस्मै देव्या उपदेशदानं। तत्र श्रुतिस्मृतिविरुद्धशास्त्राणां तामसत्वं। कापालभैरवयामलादीनां मोहनत्वं। चतुर्द्दशविद्याः। उपासनाफलं। देव्युपासनावश्यकत्वं। ज्ञानमाहात्म्य। ब्रह्मस्वरूपं। कर्म्मज्ञान-भक्तियोगान्यतमेन ब्रह्मशरणावश्यकता। देवीमाहात्म्यफलश्रुतिः।

१३, १४, १५ अ०,—भृगु-मरीचि-वसिष्ठादीनां प्रियव्रतोत्तानपादादीनाञ्च सन्ततिवर्णनं। पुराणवक्तुः सूतस्योत्पत्तिः। शिखण्डितनयस्य कुशलिनो महादेवाच्चनवेदाध्ययनादिवृत्तान्तः। सप्तप्राचेतसानामुत्पत्तिः। दक्षादितो शिवनिन्दामाकर्ण्य अपर्णाया देहत्यागः, हिमालयालये जननञ्च। दक्षाय शिवस्य शापदानं।

विषयः। जन्मान्तरेऽपि पूर्व्ववैरमनुस्मृत्य दक्षस्य विरूपाक्षभागरहितयज्ञानुष्ठानं। दक्ष-दधीचिसंवादः। वृत्तान्तमिममुपश्रुत्य देवीमुखाद् देवदेवस्य वीरभद्रसृष्टिं गणाधिपं पुरस्कृत्य वीरभद्रादीनां यज्ञनाशनं। भर्गनेत्रवह्निजिह्वादिनाशः। तैः सह विष्णोर्युद्धं। महादेवागमनं। दक्षमुपदिश्य सपरिवारस्य तस्य प्रस्थानं। ब्रह्मणः शिवमाहात्म्यकथनञ्च।

१६ अ०,—दक्षकन्यानां विवाहः। अष्टौ वसवः। धर्म्म-ध्रुव-पवन-चन्द्र-विश्व-कर्म्मादीनां पुत्रकथनं। दितिसन्तानकथनं। पितामहं पुरस्कृत्य हिरण्यकशिपु-विप्रकृतानामिन्द्रादीनामुपेन्द्रसमीपे स्वावस्थाकथनं। समरसमये हिरण्यकशिपु-पादताड़ितस्य भगवद्भक्तस्य वैष्णवपुरुषस्य अन्तर्द्धानं। हिरण्याक्षाक्षिप्तपाशुपतास्त्रे-णापि अक्षतदेहं नृसिंहरूपं भगवन्तं निभाल्य नूनं वासुदेवोऽयमिति विस्मयं विसृज्य च शस्त्राणि प्रह्लादस्य तच्चरणावनमनं। हिरण्यकशिपुवधः। हिरण्याक्षस्य पाताले पलायनं। भगवतो वराहरूपेण तन्निधनं। प्रह्लादं प्रति ब्राह्मणशापः। तेन सार्द्धं भगवतो युद्धं। पुनः पूर्व्वसंस्काराद् भगवज्ज्ञानेन तन्मुक्तिः। गोवध-वृत्तान्तकथनपूर्व्वकं गौतमनामनिरुक्तिः। ऋषीन् प्रति गौतमस्य शापदानं। लो-कानां मोहनाय कापाल-पाञ्चरात्र-पाशुपतादिशास्त्ररचना। अन्धकासुरस्य गिरिजाहरणोद्योगः। अन्धकसमीपादेवानां पराजयः। शूलिना शूलेन ताड़ित-हृदयस्य अन्धकस्य तत्स्तवनादिः। तस्य नन्दीश्वरानुचरत्वकथनञ्च।

१७, १८ अ०,—सनत्कुमार-विरोचनसंवादः। बलेर्देवानां पराजयः। अदितेस्तपस्या, विष्णुस्तवनञ्च। प्रह्लादबलिसंवादः। अदितिगर्भे भगवतो जन्मग्रहणादिः। वामनरूपेण बलिसमीपे त्रिपादभूमिप्रार्थनादिः। गङ्गोत्पत्तिः। बलेः पातालप्रवेशः। वाणोपद्रुतेन वृन्दारवृन्देन संस्तुतस्य आशुतोषस्य वाणपुरदाहनादिः। कद्रुविनतादीनां सन्ततिकीर्त्तनं।

१९, २०, २१ अ०,—नैध्रुव-रैभ्य-शाण्डिल्य-पुलस्त्य-मरीचिप्रभृतीनामृषीणां वंश-कीर्त्तनं। सञ्ज्ञा-राज्ञिप्रभादिसूर्य्यपत्नीकथनं। तासां गर्भे मनु-यम-यमुनादीनां जन्म। इक्ष्वाकुवंशकथनं। सावस्तः गौड़देशे सावस्तिनामपुरनिर्म्माणं। धुन्धु-मारादीनां वंशः। तत्र विशेषेण त्रिधन्वराजोपाख्यानं। सङ्क्षेपेण रामपरिणयन-वनगमन-सीताहरण-सेतुबन्धन-रामेश्वरलिङ्गस्थापन-रावणनिधनादिकथनं।

२२, २३ अ०,—चन्द्रवंशकीर्त्तनं। तत्र विशेषेण शूर-शूरसेन-जयध्वजादीनां वृत्तान्तः। तेषां समीपे सप्तर्षीणां सुरनरकिन्नरप्रभृतीनामाराध्यदेवताकथनं। सार्द्धञ्च तैः समरसमये सुदर्शनेन भगवतो विदेहनामदानवघातनादिः। ततो जय-ध्वजवंशजस्य दुर्ज्जयस्य उर्व्वशीमनरागादिकथनं। तस्य पुनः स्वपत्न्याः पतिव्रताया

विषयः। उपदेशेन कण्वाश्रमगमनं। ततो गन्धर्व्वहननपूर्व्वकविचित्रमालाग्रहण-सुरसुन्दरी-परित्याग-वाराणसीगमनादिवृत्तान्तकथनञ्च।

२४, २५ अ०,—क्रोष्टुवंशकथनं। तत्र मृगयागतस्य नवरथस्य राज्ञो राक्षसदर्शनादिवृत्तान्तः। यदुवंशकीर्त्तनं। तत्र पुत्रलाभार्थं श्रीकृष्णस्य तपश्चरणादिः। तस्य पुनः मुनीश्वरसमीपे शिवाराधनादिस्थानजिज्ञासा। ततस्तदुपदेशेन सङ्कीर्णा क्षणिवासोगुणगानं। तद्दर्शनसञ्जातानन्दस्य नन्दनन्दनस्य नन्दीशवन्दनञ्च।

२६, २७ अ०,—गिरिशेन सह गिरिधरस्य कैलासगमनपूर्व्वकं विविधविलासकीर्त्तनं। पुनस्तस्य विशेषेण द्वारवतीप्रवेशवृत्तान्तादिवर्णनं। मार्कण्डेयसमीपे हरिहरयोरैक्यकथनं। लिङ्गोत्पत्तिविवरणकीर्त्तनञ्च। कलियुगे भगवद्भजनावश्यकता।

२८, २९ अ०,—गतवति कीर्त्तिशेषं शेषशयने द्वैपायनेन सममर्ज्जुनस्य संवादः। काशीवासप्रशंसा। युगधर्म्मकथनं। तत्र वेदभेदकारणकीर्त्तनञ्च।

३०, ३१, ३२, ३३, ३४, ३५ अ०,—अत्र षड़ध्यायाः पतिताः।

३६, ३७, ३८, ३९ अ०,—मार्कण्डेययुधिष्ठिरसंवादः। प्रयागमाहात्म्यं। तत्र यात्राविधिः। बलिवर्द्दारोहणेन तत्र गमने दोषः। कन्यादानफलं। प्राणत्यागफलं। माघमासे तत्र स्नानफलं। वटेश्वरमाहात्म्यादिकीर्त्तनञ्च।

४०, ४१, ४२ अ०,—प्रियव्रतपुत्राणां अग्नीध्रमेधातिथिप्रभृतीनां जम्बूप्लक्षादिसप्तद्वीपाधिपत्यकीर्त्तनं। तेषां पुत्रादिनाम्ना तत्र तत्र वर्षसञ्ज्ञाकथनञ्च। चन्द्र-बुध-वृहस्पतिप्रभृतीनामुच्चनीचत्वादिकथनं। छन्दोनामानि। यमलोकादिकथनं। अहोरात्रकारणनिरूपणं। द्वादशादित्याः। ब्रह्मवादिनो मनयः। भूर्लोकादिसंस्थानकथनं। सप्तसञ्ज्ञकवायुनेमिकीर्त्तनं। भूर्लोकात् सूर्य्यादीनां दूरत्वपरिमाणं। तेषां विष्कम्भविस्तारादिकीर्त्तनञ्च।

४३, ४४, ४५ अ०,—सूर्य्यस्य सप्तविधरश्मिनिरूपणादिः। तत्सहस्रसञ्ज्ञककिरणानां विभागशो वर्षणादिकारणत्वकीर्त्तनं। वसन्तादौ सूर्य्यवर्णकथनं। बुधादिग्रहाणां सूर्य्यमभितो भ्रमणकथनं। चन्द्रादीनां त्रिचक्ररथादिकथनं। महर्लोकसत्यलोकविष्णुलोकादिकथनं। सप्तपातालकथनं। जम्बूद्वीपसुमेरुप्रभृतीनां संस्थानपरिमाणादिकथनं। तत्र वर्षपर्व्वतादिकीर्त्तनञ्च।

४६, ४७, ४८ अ०,—महादेव-देवेन्द्र-यमादीनां पुरीकथनं। केतुमाल-भद्राश्वादिषु स्थितानां स्त्रीपुरुषादीनां वर्णादिकथनं। कुलपर्व्वताः। नागद्वीपादिविवरणं। नदीनामानि। पौण्ड्र-कलिङ्ग-मागधादिदेशाः। हेमकूटशिखरे महादेवपुरी। जैगीषव्याश्रमः। लक्ष्म्यादीनां वासस्थानं। अञ्जन-सुगन्धादिगिरिषु अप्सरआदीनां निवासकीर्त्तनञ्च।

४९, ५०, ५१ अ०,—प्लक्षद्वीपवर्णनं। तत्र कुलपर्व्वतनदीवर्षादयः। कुशद्वीपवर्णनं। क्रौञ्चद्वीपादिकथनं। विशेषेण श्वेतद्वीपवर्णनं। पुष्करद्वीपस्थवटवृक्षे ब्रह्मावस्थानवृत्तान्तकथनं। गतागतमन्वन्तरवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च।

५२, ५३ अ०,—अष्टोत्तरविंशतिव्यासाः। विभागपूर्व्वकं द्वैपायनव्यासस्य वैशम्पायनादिभ्यो वेदसम्प्रदानविवरणं। वेदानां शाखाभङ्गाः। कलियुगे शिवावतारकथनं। योगिनः। एतत्पाठनादिफलश्रुतिः॥ इति पूर्व्वभागः।

No. 1267. कूर्म्मपुराणोत्तरभागः।

Substance, country-made yellow paper, 14 × 10 inches. Folia 122. Lines, 25 on a page. Extent, 3,050 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'rírámpur College. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Kúrma Puráṇa, uttarabhága. The second part of the work described in the last preceding number. It comprises the I'svara Gítá and the Vyása Gítá.

Beginning. ऋषय ऊचुः। भवता कथितः सम्यक् सर्गः स्वायम्भुवः शुभः।
ब्रह्माण्डस्यास्य विस्तारो मन्वन्तरविनिश्चयः॥
भईश्वरेश्वरो देवो वर्णिभिर्धर्म्मतत्परैः।
ज्ञानयोगरतैर्नित्यमाराध्यः कथितश्च यत्॥
तद्वदाशेषसंसारदुःखनाशनमुत्तमं।
ज्ञान ब्रह्मैकविषयं येन पश्येम तत्परं॥
त्वं हि नारायणः साक्षात् कृष्णद्वैपायनात् प्रभोः।
अवाप्ताखिलविज्ञानस्तत् त्वां पृच्छामहे पुनः। इत्यादिः।

End. अवाप्तवान् पञ्चशिखो देवलादिदमुत्तमं।
सनत्कुमाराद् भगवान् मुनिः सत्यवतीसुतः॥
एतत्पुराणं परमं व्यासः सर्व्वार्थसञ्चयं।
तस्माद् व्यासादहं श्रुत्वा शृण्वतां पापनाशनं॥
ऊचिवान् वै भवद्भिश्च दातव्यं धार्म्मिके जने।
तस्मै व्यासाय मुनये सर्व्वज्ञाय महर्षये॥
पाराशर्य्याय शान्ताय नमो नारायणात्मने।
यस्मात् सञ्जायते कृत्स्नं यत्र चैव प्रलीयते॥
नमस्तस्मै परेशाय विष्णवे कूर्म्मरूपिणे॥

Colophon. इति श्रीकूर्म्मपुराणे उपरिभागे षट्साहस्र्यां संहितायां व्यासगीतासु सप्तचत्वारिंशोऽध्यायः ॥०॥ ४७ ॥ समाप्तश्चेदं कूर्म्मपुराणं ॥

अतः परं पुराणस्यास्यैका अनुक्रमणिका वर्त्तते । सा तु एष्टैकमितेति शं ।

विषयः । १, २ अ०,—सत्यवतीतनयेन सह ऋषीणां संवादः । सनत्कुमार-सनन्दन-सनकप्रभृतीनां नरनारायणस्वरूपदर्शनञ्च ब्रणदेशभूषणस्य प्रादुर्भाव प्रेक्ष्य तत्स्तवनं । तेषां निर्व्वन्धातिशयेन अन्धकरिपोरात्मतत्त्वज्ञानकथनं । तत्र ब्रह्मणो निर्व्विशेषत्वं । संसारस्याज्ञानमूलत्वं । आत्मस्वरूपं । साङ्ख्ययोगमाहात्म्यञ्च ।

३, ४, ५ अ०,—प्रधानपुरुषकालानामनादित्वं । सर्व्वेशः शर्व्वस्य परमत्वं । तस्य परममाहात्म्यादिकीर्त्तनञ्च । ब्रह्मविष्णुरुद्राणां तदात्मकत्वं । व्यासकृतशशिशेखरपरमरूपवर्णनं । तद्गुणगानं । तस्य जगदात्मकत्वकीर्त्तनञ्च ।

६ ७, ८, ९ अ०,—ईश्वरगीता । तत्र महादेवमाहात्म्यं । विभूतियोगः । चतुर्व्विंशतितत्त्वानि । पाशनिरूपणं । अविद्यादिपञ्चविधक्लेशकथनं । मूलप्रकृतिस्वरूपं । पुनरीश्वरमाहात्म्यं । नित्य-निरञ्जन-निष्कामस्य कामरिपोः कथं विश्वरूपत्वमिति प्रपञ्चः । तद्दर्शनोपायः । कैवल्यस्वरूपकीर्त्तनञ्च ।

१०, ११ अ०,—ईश्वरयोगप्रशंसा । अपरयोग-महायोगयोर्लक्षणं । अन्यविधयोगनिन्दा । प्राणायामादियोगाङ्गानि । चित्तशुद्ध्युपायः । अहिंसालक्षणं । वैधहिंसाया अहिंसात्वं । सत्यलक्षणं । स्तेयास्तेयब्रह्मचर्य्य-परिग्रहाणां लक्षणं । योगसिद्ध्युपायः । तपस्या-स्वाध्याययोर्लक्षण । वाचिकोपांशुमानसानां स्वाध्यायभेदानां लक्षणं । सन्तोष-शौच-शौचभेदानां लक्षणं । उत्तमादिभेदेन प्राणायामत्रैविध्यं । पुनस्तस्य सगर्भ-गर्भभेदाद् द्वैविध्यलक्षणादिः । तत्सञ्ज्ञानिरुक्तिः । रेचक-पूरकादीनां लक्षणं । आसनादीनां विभागकथनं लक्षणञ्च । योगसाधनप्रकारः । एतत्फलश्रुतिकीर्त्तनञ्च । ईश्वरगीता समाप्तिः ।

१२, १३ अ०,—ब्रह्मयोगकथनं । तत्र उपनयनकालः । उपवीतलक्षणभेदाः । तद्धारणप्रकारादिः । मेखला । प्रातःकृत्यादिकथनं । गुर्व्वादीनामभिवादनप्रकारः । ब्राह्मणक्षत्रियादिषु कुशलादिजिज्ञासानियमः । गुरवः । तेषां पत्न्यः । एतैः सार्द्धमुपवेशनादिनियमः । सर्व्वत्र मातुः श्रेष्ठत्वं । अग्रजस्यावमाननायां दोषः । पितृव्य-मातुलादीनां पुरतः प्रत्युत्थाय 'असावहमिति' कथनौचित्यं । भिक्षादीनां नियमकथनञ्च । उच्छिष्टादिविवेचनं । विण्मूत्रादित्यागस्थाननियमादिकथनं ।

१४ अ०,—गुरुशुश्रूषणप्रकारः । ब्रह्मचारिणो नृत्यगीतद्यूतादिवर्ज्जनावश्यकता । उत्पथादिप्रतिपन्नगुरुपरित्यागकर्त्तव्यता । गुरुपत्नीकृत्यं । तरुण्या गुरुपत्न्याः पाद-

विषयः। स्पर्शपूर्व्वकं प्रणामादिनिषेधः। पितृस्वस्रादिषु मातृवत्सम्मानादिकर्त्तव्यता। वेदाध्ययननियमः। गायत्रीजपप्रकारः। अनध्यायकालादिनिरूपणञ्च।

१५, १६ अ०,—दारपरिग्रहनियमादिः। गार्हस्थ्यधर्म्माः। ब्राह्मणलक्षणं। शमदमादीनां लक्षणं। हिंसामिथ्याऽप्रियवचनादिपरित्याज्यता। प्रतिग्रहनियमः। ब्रह्मस्वापहरणादिनिषेधः। पाषण्डि-वामाचार-पाञ्चरात्राणां वाङ्मात्रेणापि अर्च्चनप्रतिषेधः। निवासयोग्यदेशनिरूपणादिः। पङ्क्तिभोजनादिनियमः। आत्मप्रशंसापरनिन्दादिवर्ज्जनं। नग्नस्त्रीदर्शन-सस्त्रीकभोजन-मान-मोहादिपरिवर्ज्जनीयता। पादप्रक्षालनशयनस्पर्शनादिनियमः।

१७ अ,—अनापदि शूद्रनटगणिकाद्यन्नभोजने दोषः। मूल्यदानेन शूद्रगृहजातपायसस्नेहपक्वादिद्रव्याणां भोज्यता। पलाण्डु-लसुनादिभक्षणनिषेधः। भावदुष्टाम्रादिनिन्दा। आविकादिक्षीरपाननिषेधः। बक-हंसदात्यूहादिमांसाभोज्यता। सशल्कमत्स्यभोजनादिविधिः।

१८ अ०,—ब्राह्मणानां प्रातःकृत्यविधिः। सन्ध्योपासनादीनां कर्त्तव्यता। सूर्य्यहृदयस्तोत्रं। दर्भसूत्राभ्यां विना कर्म्मानुष्ठाने दोषः। मध्याह्नकृत्यं। जपनियमाः। तर्पणविधिः। हरिहरादीनां पूजनविधानं। देवयज्ञपितृयज्ञप्रभृतिपञ्चयज्ञकथनं। हन्तकारलक्षणं। अतिथिपूजावश्यकता।

१९ अ०,—भोजने दिगादिनियमः। सूर्य्यग्रहणादिकाले भोजनकालादिनिरूपणं। भोजनादीनामात्मार्थे निष्फलत्वं। अन्धकारादौ तन्निषेधः। सायाह्नकृत्यं। शयननियमः।

२०, २१, २२ अ०,—नित्यनैमित्तिककाम्यभेदात् त्रिविधश्राद्धकथनं। नक्षत्रवारतिथिविशेषे श्राद्धकरणे फलविशेषकथनं। गयागङ्गाप्रयागादौ तदनुष्ठानफलं। श्राद्धे दानयोग्यफलमूलमत्स्यमांसादिनिरूपणं। पिण्डान्वाहार्य्यकश्राद्धविधानं। पङ्क्तिपावनलक्षणं। पात्रयोग्यब्राह्मणनिर्व्वचनं। पङ्क्तिदूषकलक्षणं। वर्ज्जनीयब्राह्मणनिरूपणं। निमन्त्रणादिविधिः। श्राद्धयोग्यदेशः। तदनुष्ठानप्रकारः। श्राद्धदिने स्त्रीसंसर्गादौ दोषः। आमान्नश्राद्धविधिः। एकोद्दिष्टनान्दीमुखश्राद्धादिकालकथनञ्च।

२३. अ०,—ब्राह्मणादीनां जननमरणशवानुगमनाद्यशौचकथनं। सापिण्ड्यादिनिरूपणं। नैष्ठिक-वनस्थादीनामशौचप्रतिषेधः। अशौचिगृहादानयोग्यद्रव्याणि। पर्णदाहविधिः। आद्यश्राद्धमासिकसपिण्डदानादिविधानञ्च।

२४, २५ अ०,—अग्निहोत्रादिविधानं। श्रुतिस्मृत्योरभावे शिष्टाचारस्य प्रामाण्यं। शिष्टलक्षणं। साधकाऽसाधकभेदेन द्विविधगृहस्थकथनं। आपत्काले ब्राह्मणस्य क्षत्रियवृत्तिराश्रय एव क्षत्रियस्य वैश्यवृत्त्यवलम्बनमित्यादिकथनं।

विषयः। २६, २७ अ०,—दानधर्म्मकीर्त्तनं। दानलक्षणं। नित्यनैमित्तिकादिभेदेन तस्य चैविध्यं। तत्र तिथ्यादिविशेषे अन्नजलभूमिदानादिफलश्रुतिः। पात्रविवेचनं। दानादाननियमाः। वानप्रस्थाश्रमकर्म्मनिरूपणं। तपश्चरणप्रकारः।

२८, २९ अ०,—सन्न्यासग्रहणसमयः। ज्ञानसन्न्यासि-वेदसन्न्यासिप्रभृतिकथनं। सन्न्यासधर्म्मनिरूपणं। तत्र भोजनादिनियमः। अलावुपात्रादिपरिग्रहः। ध्यानप्रकारः। स्त्रीसंसर्गादिनिषेधश्च।

३०, ३१, ३२, ३३, ३४ अ०,—महापातकादिप्रायश्चित्तकीर्त्तनं। ब्रह्महत्याप्रायश्चित्तं। शिवकृतब्रह्मशिरश्छेदनवृत्तान्तकथनपूर्व्वकं कपालमोचनतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। सुरापान-सुवर्णापहरणमातृस्वस्रादिगमनप्रभृतीनां प्रायश्चित्तकथनं। जीवहिंसावृक्षादिच्छेदनाभक्ष्यभक्षणादीनां प्रायश्चित्तकथनं। पतिव्रताप्रशंसा। अत्र सीताया वह्निशुद्धिवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च।

३५, ३६ अ०,—गया-प्रयाग-चियम्बक-सोमेश्वर-विजय-पुरुषोत्तम-गोकर्ण-कुब्जाम्र-कोकामुख-शालग्राम-हयतीर्थ-पुष्कर-सप्तसारस्वतप्रभृतिनानाविधतीर्थविवरणं। तत्र महादेवेन सह कङ्कणकमुनेः संवादकथनं। पुना रुद्रकोटि-मधुवन-कालञ्जर-प्रभृतितीर्थवृत्तान्तः। तत्र कालञ्जरतीर्थकथनप्रसङ्गेन कालेन समं श्वेतराजसंवादकीर्त्तनञ्च।

३७ अ०,—केदार-प्लक्षावतरण-मगधारण्य-महातीर्थ-श्रीपर्व्वत-गोदावरी-कावेरी-प्रभृतितीर्थकथनं। पुनश्चन्द्र-पुण्डरीक-ब्रह्म-सप्तप्रस्रवण-व्याम-यमुनाप्रभ-कुवेरतुङ्ग-सम्भाङ्ग-कालसर्पिर्दंशार्ण-कनकनन्दा-बदरिकाश्रमप्रभृतितीर्थानि।

३८, ३९, ४० अ०,—स्त्रीरूपधारिणं गिरिधरं पार्श्वतो निधाय आकलित जातरूपरूपस्य विरूपाक्षस्य देवदारुवनप्रवेशपूर्व्वकं मोहितमुनिकुमारीकुमारकवृन्दस्य च वशिष्ठाश्रमप्रवेशः। अरुन्धत्या कृतातिथ्यस्य च तस्य ततो विनिष्क्रम्य लिङ्गोत्पाटनादिपुरःसरं मुनिसमाजादपसरणं। ब्रह्मोपदेशेन मुनीनां शिवलिङ्गोपासना। गिरिजया सह गिरिशस्य तत्र आविर्भावः। स्तवनेन प्रीतस्य तस्य मरीच्यादिसमीपे तत्त्वज्ञानकीर्त्तनञ्च।

४१, ४२, ४३, ४४, ४५ अ०,—नर्म्मदामाहात्म्यं। माहेश्वर-पुष्करिणी-शक्र-ऋषिवृष्टि-दीप्तेश्वर-व्यास-मातृ-सोम-काम-शुक्ल-गणेश्वर-भृगु-गौतमेश्वर-हंसप्रभृतिनर्म्मदास्थतीर्थमाहात्म्यं। नैमिषारण्यमाहात्म्यं। नैमिषेतिसञ्ज्ञाविवरणं। जप्येश्वरमाहात्म्यकथनावसरे शिवानुग्रहेण शिलान्दस्य भूमिकर्षणकाले पुत्रलाभवृत्तान्तकीर्त्तनं। स तु कुमारः शिवाराधनेन नन्दीशत्वं प्राप्तेति कथनञ्च। जप्येश्वरसमीपस्थपञ्चनदमहाकालप्रभृतितीर्थमाहात्म्यकथनं।

४६, ४७ अ०,—नित्यनैमित्तिकप्राकृतात्यन्तिकभेदेन चतुर्व्विधप्रलयस्वरूपकीर्त्तनं। प्रलयकालवर्णनं। वराहकल्पादिकथनं। प्रतिसर्गप्रक्रियाकीर्त्तनं। ब्रह्मादिसर्व्वदेवान् परित्यज्य शिवाराधनकर्त्तव्यता। जगतो ब्रह्ममयत्वं। ऋषीणां कूर्म्मरूपभगवत्स्तुतिः। एतत्पुराणसङ्क्षिप्तकथा। एतत्पठनपाठनश्रवणादिफलकीर्त्तनञ्च।

No. 1268. रामायणतत्त्वदीपिका।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 163. Lines, 6 on a page. Extent, 4,063 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'rírámpur College. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Rámáyaṇá-tattva-dípiká. A commentary on the Rámáyaṇa of Válmíki. By Mahes'vara Tírtha, disciple of Náráyaṇa Tírtha. The MS. comprises only the Yuddha Káṇḍa of the text.

Beginning. अथ श्रीमद्युद्धकाण्डे व्याख्येयानि व्याक्रियन्ते। एवमपारं पारावारं गोवत्सपदवत्समुत्तीर्य्य निरातङ्कं लङ्कां प्रविष्टेन सीतान्वेषणपूर्व्वकमशोकवनभङ्गादिकमतिमानुषं पौरुषं कृत्वा प्रतिनिवृत्तेन हनूमता प्रत्यभिज्ञानप्रदानपूर्व्वकमभिभाषितं सीतावृत्तान्तं श्रुत्वा रामस्तदाकर्णनमुदितमनाः, "कृतकार्य्ये भृत्यजने स्वामिना एवं भवितव्यम्" इति सदाचारमुपदेष्टुं सुग्रीवादिहरिवीराणामुत्साहमुत्पादयितुञ्च समाहृतप्रेयसीवृत्तान्तं हनूमन्तमस्तौषीदित्याह,—श्रुत्वेति। इत्यादिः।

End. शृण्वन् रामायणं भक्त्या यः पादं पदमेव वा।
स याति ब्रह्मणः स्थानं ब्रह्मणा पूज्यते सदा॥ इति वचनात्।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीनारायणतीर्थस्वामिशिष्य-श्रीमहेश्वरतीर्थविरचिते श्रीमद्रामायणतत्त्वदीपिकायां युद्धकाण्डे एकत्रिंशोत्तरशततमः सर्गः॥ ॥ १३१ ॥
महेशतीर्थरचिता रामपादसमर्पिता।
टीका श्रीयुद्धकाण्डस्य समाप्ता तत्त्वदीपिका॥

विषयः। वाल्मीकिरामायणयुद्धकाण्डव्याख्यानं।

No. 1269. रामायणतत्त्वदीपिका ।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 138. Lines, 5 on a page. Extent, 3,050 s'lokas. Character, Nágara. Date, S. M. 1852. Place of deposit, S'rírámpur College. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Rámáyaṇa-tattva-dípiká. The last volume of the work described in the last preceding No. It comprises the Uttarakáṇḍa of the text.

Beginning. श्रीरुद्रोत्तरकाण्ड + + बहवः प्रक्षिप्तसर्गा इति
व्याख्याकर्तृभिरेव निपुणैस्तेषां न टीका कृता ।
तेषां भावमशेषमत्र महतां ज्ञाते मया + + +
सर्गाणां न कृता मदीक्षणवशात् टीकेति विज्ञायतां ॥
एवं श्रीरामचन्द्रस्य हितावतारोद्योगप्रभृतिश्रीरामाभिषेकपर्य्यन्तां कथां षड्भिः काण्डैरुपवर्ण्य अतः परं सीतारामयोर्यथार्थं प्रका + + + रावणेन्द्रजिद्बालि-प्रभावकथनेन रामलक्ष्मणयोः प्रशंसाञ्च कर्त्तुं प्रथमं मुनीनामागमनमाह,—
प्राप्तेति । इत्यादिः ।

End. तद्रामायणकाव्यं ब्रह्मा ह्यन्वमन्यत सकलपुरुषार्थसाधकत्वेन अङ्गीकरोतिस्म इत्यर्थः ।

Colophon. इति परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीनारायणतीर्थशिष्यमहेश्वरतीर्थविरचित-श्रीरामायणतत्त्वदीपिकायां दशोत्तरशततमः (सर्गः) ॥ ११० ॥
महेशतीर्थरचिता रामपादसमर्पिता ।
टीका तूत्तरकाण्डस्य समाप्ता तत्त्वदीपिका ॥
श्रीरामायणसिन्धुमध्यमसकृत्संविश्य तत्रोद्भवा-
न्युत्कृष्टानि पदार्थरत्ननिकराण्युद्धृत्य सद्भिः पुरा ।
टीकासम्पुटसंस्थितानि निपुणैस्तान्येव लब्ध्वा मया
श्रीनारायणतीर्थरामगुरुसत्पादार्पितान्यादरात् ॥
श्रीरामायणटीकेयं महेशयतिना कृता ।
शिवरामेण यतिना + + + + + कारिता ॥
यादृशी पुस्तिका दृष्टा तादृशी लिखिता मया ।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥
शुभमस्तु सं(वत्) १८५२ ।

विषयः । वाल्मीकिरामायणोत्तरकाण्डव्याख्यानं ।

No. 1270. वराहपुराणं ।

Substance, country-made yellow paper, 12¼ × 9¼ inches. Folia, 277. Lines, 31 on a page. Extent, 9,123 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'rírámpur College. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Varáha Purána. The twelfth of the eighteen great Puránas attributed to Vyása. The following is Professor Wilson's account of this work:

"It is narrated by Vishnu as Varáha, or in the boar incarnation, to the personified Earth. Its extent, however, is not half that specified; little exceeding ten thousand stanzas. It furnishes, also, itself, evidence of the prior currency of some other work, similarly denominated; as, in the description of Mathurá contained in it, Sumantu, a Muni, is made to observe: "The divine Varáha in former times expounded a Puráṇa, for the purpose of solving the perplexity of Earth."

"Nor can the Varáha Puráṇa be regarded as a Puráṇa agreeably to the common definition; as it contains but a few scattered and brief allusions to the creation of the world and the reign of kings: it has no detailed genealogies, either of the patriarchal or regal families, and no account of the reigns of the Manus. Like the Linga Puráṇa, it is a religious manual, almost wholly occupied with forms of prayer and rules for devotional observances, addressed to Vishṇu; interspersed with legendary illustrations, most of which are peculiar to itself, though some are taken from the common and ancient stock. Many of them, rather incompatibly with the general scope of the compilation, relate to the history of S'iva and Durgá. A considerable portion of the work is devoted to descriptions of various Tírthas, places of Vaishṇava pilgrimage; and one of Mathurá enters into a variety of particulars relating to the shrines of that city, constituting the Mathurá Máhátmya.

"In the sectarianism of the Varáha Puráṇa there is no leaning to the particular adoration of Krishṇa; nor are the Rathayátrá and Janmáshṭamí included amongst the observances enjoined. There are other indications of its belonging to an earlier stage of Vaishṇava worship; and it may, perhaps, be referred to the age of Rámánuja, the early part of the twelfth century." *Vishṇu Puráṇa*, p. LXX.

The guess about the date, as already elsewhere noticed, is wide of the mark. The MS. comprises 165 chapters numbered irregularly, and sometimes incorrectly. The subjects of these chapters have been detailed below in Sanskrit.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं ।
देवीं सरस्वतीञ्चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥
नमस्तस्मै वराहाय लीलयोद्धरते महीं ।
खुरमध्यगतो यस्य मेरुः खणखणायते ॥
दंष्ट्राग्रेणोत्थिता गौरुदधिपरिहृता पर्व्वतैर्निम्नगाभिः
साकं मृत्पिण्डवत् प्राग्बृहदुरुवपुषानन्तरूपेण येन ।
सोऽयं कंसासुरारिर्मुरनरकदशास्यान्तकृत्सर्व्वसंस्थः
कृष्णो विष्णुः सुरेशोऽवतु मम रिपूनादिदेवो वराहः ॥
यः संसारार्णवे नौरिव मरणजराव्याधिनक्रोर्म्मिभीमे
भक्तानां व्याधिहर्त्तासुरनरकदशास्यान्तकृत्कोलरूपी ।
विष्णुः सर्व्वेश्वरोऽयं यमिह कृतधियो लीलया प्राप्नुवन्ति
मुक्तात्मानोऽनपायं भवति प्रणुदितारातिपक्षः चितीशः ॥
यस्मिन् काले चितिः पूर्व्वं कल्पे वराहरूपिणा ।
उद्धृतार्णसा भक्त्या पप्रच्छ परमेश्वरं ॥
धरण्युवाच । कल्पे कल्पे भवानेवं मां समुद्धरति प्रभो । इत्यादिः ।

End. एषा चेयं वराहाख्या वराहस्य सदा प्रिया ।
य एतां द्विजमुख्याय वाचकाय ददाति च ॥
स राज्यमतुलं भुक्त्वा कुलैः सार्द्धं व्रजेच्च मां ।
लिखितं तिष्ठते गेहे यस्य तस्य स्वयं हरिः ।
तिष्ठति स भवान् रुद्रो ब्रह्मा चैवात्र तिष्ठति ॥

Colophon. इति (श्रीवराहपुराणे) भगवच्छास्त्रे वराहपुराणं समाप्तं ॥

विषयः । १ प्रथमे अध्याये,—धरणीवराहसंवादः । धरणीकर्तृकवराहस्तुतिः ।
२ अ०,—पुराणलक्षणकथनं । आदिसृष्टिकथनं । तत्र प्रकृतिपरिणामेन बुद्ध्यादिसृष्टिकथनं । रुद्रादीनामुत्पत्तिकथनादिः । दक्षादीनामुत्पत्तिकथन । नारायणनामनिरुक्तिः । विस्तरेण सृष्टिप्रक्रियाकथनं । नवविधसृष्टिकथनं । ब्रह्मणो रुद्रादिसृष्टिः । स्वायम्भवमनुवंशकीर्त्तनं । प्रियव्रतसमीपे नारदस्य सरसि सावित्रीदर्शनादिवृत्तान्तवर्णनं । सावित्र्यङ्गे वेददर्शनादिविवरणकथनञ्च ।
३ अ०,—नारदस्य नामव्युत्पत्तिः पूर्व्वजन्मवृत्तान्तस्य च वर्णनं ।
४ अ०,—दशावतारकथनं । ईश्वरः पञ्चभूतमय इत्यादिकीर्त्तनं । अश्वशिरसो राज्ञ उपाख्यानं । तत्र ब्राह्मणवेशेन उपस्थितयोः कपिलजैगीषव्ययोः स्वरूपप्रदर्शनपूर्व्वकं ब्रह्मादीनां सर्व्वेषां विष्ण्वात्मकत्वप्रकाशः ।

विषयः। ५ अ०,—किं कर्म्मशीलो मोक्षभागी उत ज्ञानी इत्यादिनिरूपणं। रैभ्यवृहस्पति-संवादः। लुब्धकसंयमनवृत्तान्तः। योगकथनं। योगेन अश्वशिरसः कृष्णप्राप्तिः।

६ अ०,—काश्मीराधिपतिर्वसुरेव लुब्धक इत्यादिवृत्तान्तवर्णनं। पुण्डरीकाक्षपार-स्तोत्रकथनं। व्याधवाक्यात् वसोः पूर्व्वजन्मवृत्तान्तस्मरणं।

७ अ०,—वसोः स्वर्गारोहणं श्रुत्वा रैभ्यस्य तपस्याचरणं। तत्र तेन सह सनत्कुमार-संवादः। विशालाधिपतेर्विशालन्वपतेरुपाख्यानं। विष्णुप्रसादाद् विशालस्य मोक्षप्राप्तिः।

८ अ०,—रैभ्य विमुक्ते तद्देहस्थः पापपुरुषः धर्म्मव्याधो बभूवेत्यादिवृत्तान्तकथनं। पशुहिंसादोषकथनं। धर्म्मव्याधो विष्णुस्तवनेन तन्मयोऽभूदित्यादिकीर्त्तनं।

९ अ०,—प्रणवमाहात्म्यं। ॐकाररूपो हरिरितिकथनं। ततो लोकस्य सृष्टिः। वेदाविर्भावः। मत्स्यरूपेण भगवता वेदोद्धारः। तस्य स्तवनकीर्त्तनञ्च।

१० अ०,—आदिवराहसमीपे देवानां वरग्रहणं। सुप्रतीकोपाख्यानं। दुर्ज्जयकर्तृक-स्वर्गपराजयः। तेन सह विद्युत्सुविद्युन्नामकासुरयोः संवादः। हेतिप्रहेतिभ्यां दुर्ज्जय-समीपे पराजितानां देवानां विष्णुसमीपगमनादिवृत्तान्तकथनं। दुर्ज्जयाय हेतिप्रहे-तिभ्यां कन्यायुगलसम्प्रदानं। सुकेशीमिश्रकेश्योर्गर्भे तस्य पुत्रगणजननादिकथनं।

११ अ०,—दुर्ज्जयस्य गौरमुखमुनेराश्रमप्रवेशः। भोजनं सर्व्वेषां कारयिष्यामीति मुनिवचनं श्रुत्वा तस्य कोपः। गौरमुखः विष्णुस्तवनेन चिन्तामणिं प्राप्य तत्प्रभा-वाद् दिव्यपुरीं निर्म्माय सबलस्य राज्ञः परमातिथ्यं कृतवान्। ततो बलात्कारेण मणिग्रहणोद्यते तस्मिन् गौरमुखस्य मन्यूद्भूतेन सैन्येन राजसेना हतेति वर्णनं। नारायणस्तु गौरमुखकृतस्तवेन तत्रागत्य निमिषेण सुदर्शनेन दुर्ज्जयं जघान, तेन च तत्स्थानं नैमिषेतिसंज्ञया विख्यातमित्यादिकथनञ्च।

१२ अ०,—दुर्ज्जयनिधनं निशम्य सुप्रतीकस्य श्रीरामस्तवनं। तस्य श्रीरामदर्शना-दिविवरणं।

१३ अ०,—गौरमुखस्य भगवदाराधनार्थं प्रभासतीर्थगमनं। तेन सह मार्कण्डेयस्य संवादः। पितृलोकसृष्टिकथनं। तेषां नाम कथनं। तिलोदकादिदानं। पितृ-गीतादिकथनञ्च।

१४ अ०,—श्राद्धे ब्राह्मणनिरूपणं। श्राद्धे पात्रकरणायोग्यनिरूपणञ्च। तत्र निम-न्त्रणप्रकारकथनादिः। श्राद्धकथनं। तत्र मांसनिरूपणादिः। विहिताविहित-द्रव्यकथनं। श्राद्धकालकथनादिकञ्च।

१५ अ०,—गौरमुखः श्राद्धैः पितृलोकान् सन्तर्प्य भगवन्तं स्तुत्वा च परमां गतिं प्रापेत्यादिकथनं।

विषयः। तेन सह देवानां युद्धकीर्त्तनं। कात्यायन्या उत्पत्तिकथनं। महादेवकृतदेवीस्तव-
नादिकथनं।

२९ अ०,—दिशामुत्पत्तिकथनं। तासां लोकपालैः सह विवाहकथनादिः।

३० अ०,—धनदोत्पत्तिविवरणं। तन्नामनिर्व्वचनं। तत्सेवार्थं तिथिनिरूपणं।

३१ अ०,—ईश्वरस्य विष्णुरूपेण प्रादुर्भावकथनं। तस्य नाभिदेशात् कमलरूपायाः पृथिव्या उत्पत्तिकथनादिः। कर्णिकारूपसुमेरुमध्ये ब्रह्मणो जन्मकथनादिः। तत्कृत-विष्णुस्तुतिः।

३२ अ०,—धर्म्मोत्पत्तिविवरणकथनादिः। युगविशेषे तस्य पादनिरूपणं। चन्द्रेण कृते ताराहरणे धर्म्मस्य वनप्रवेशः। तत्र देवानां स्तुतिकथनादिः।

३३ अ०,—रुद्राणामुत्पत्तिकथनादिः। पशुपतिरूपशिवस्तोत्रं।

३४ अ०,—पितृसर्गकथनादिः। तत्र तर्पणादितिथिकथनं।

३५ अ०,—चन्द्रम्प्रति दक्षशापविवरणं। समुद्रमन्थने तस्योत्पत्तिकथनादिः।

३६ अ०,—सुप्रभादिनृपाणां चरितकथनादिः। गोविन्दनामकहरिस्तुतिः।

३७ अ०,—भगवतो भावसाध्यताकथनादिः। ब्रह्मपुत्रस्य अवनेर्व्याधेन सह संवादः।

३८ अ०,—व्याधस्य तपस्यावर्णनादिः। तस्य दिव्यदेहप्राप्तिकथनादिः।

३९ अ०,—भगवत्साधनोपायवर्णनं।

४० अ०,—धरणीव्रतकथनादिः। तस्य फलश्रुतिकथनादिः। अत्र मार्गशीर्षे मासि महामीनरूपस्य भगवतः पूजाविधानं।

४१ अ०,—पौषशुक्लद्वादश्यां कूर्म्मरूपस्य तस्य पूजनं।

४२ अ०,—माघशुक्लद्वादश्यां वराहरूपस्य तस्य पूजनकथनादिः।

४३ अ०,—फाल्गुनशुक्लद्वादश्यां नृसिंहरूपस्य तस्य पूजाकथनादिः। अत्र पार-सव्यराजोपाख्यानं।

४४ अ०,—एवं चैत्रमासे वामनरूपस्य तस्य पूजनकथनं। अत्र हयाश्वराजोपाख्यानं।

४५ अ०,—वैशाखमासे परशुरामरूपस्य तस्य पूजनं। अत्र वीरसेनराजोपाख्यानं।

४६ अ०,—ज्यैष्ठमासे रामलक्ष्मणपूजा। अत्र दशरथोपाख्यानं।

४७ अ०,—आषाढ़मासे श्रीकृष्णपूजनं। अत्र वसुदेवोपाख्यानं।

४८ अ०,—श्रावणमासे बुद्धपूजनं। अत्र नृगराजोपाख्यानं।

४९ अ०,—भाद्रमासे कल्किपूजनं। अत्र विशालराजोपाख्यानं।

५० अ०,—आश्विनमासे पद्मनाभपूजा। अत्र भद्राश्वराजोपाख्यानं।

५१ अ०,—कार्त्तिकमासे द्वादशीव्रतमाहात्म्यकथनं। इति धरणीव्रतं।

५२ अ०,—भद्राश्वागस्त्यसंवादः। दृश्यादृश्यविभागकथनं। योगकथनं। अगस्त्यगीता।

विषयः। १०७ अ०,—नष्टचन्द्रसूर्य्यतारकादिसमये पृथिव्या विष्णुस्तुतिः।

१०८ अ०,—स्तवेन वशीभूतस्य विष्णोर्वराहरूपेण तदुद्धारकथनादिः। विष्णु-सन्निधौ पृथिव्या नानाविषयकप्रश्नकीर्त्तनादिः।

१०९ अ०,—नाहं यज्ञादिना तुष्यामि किन्तु केवलया भक्त्येति विष्णोः कथनादिः। विष्णुभक्तिमाहात्म्यकथनं। विष्णुपूजाविधानादिकथनं। कर्म्माध्यायकथनं।

११० अ०,—कर्म्मानुष्ठानविधिकथनादिः। कथं कर्म्म कर्त्तव्यं तत्कथनादिः। दुःख-जनककर्म्मप्रदर्शनं।

१११ अ०,—द्वात्रिंशद्विधापराधकथनादिः। यथा यथा विष्णुः प्रपद्यते तत्कथनञ्च।

११२ अ०,—येन प्रकारेण विष्णवे उपचारादिकं दातव्यं, मन्त्रकथनपूर्व्वकं तत्-प्रकारथनं।

११३ अ०,—विष्णवे दानयोग्यानां फलमूलमांसादीनां नामादिकथनं।

११४ अ०,—स्नात्वा जलाञ्जलिदानेन विष्णुतर्पणकर्त्तव्यता, तन्मन्त्रकथनञ्च।

११५, अ०,—विष्णुभक्तानां प्रकृतिकथनादिः। येन येन कर्म्मणा गर्भवासो न भवति तत्कथनं।

११६ अ०,—येन कर्म्मणा जनः तिर्य्यग्योनित्वं नाधिगच्छति तत्कथनं। कोकामुख-तीर्थमाहात्म्यादिकथनं। अत्र श्येनमत्स्ययोर्वृत्तान्तकथनं। आमिषलोलुपाया-श्चिल्ल्या राजकन्यारूपेण जन्मग्रहणादिविवरणकथनं।

११७ अ०,—येन कर्म्मणा लोकः परं पदं पश्यति, तत्कथनादिः। माधवादिमास-विशेषे केशवार्च्चनफलकथनं। तत्र द्रव्यविशेषदानफलकथनञ्च।

११८ अ०,—षट्सु ऋतुषु विष्णोराराधनार्थे कर्म्मविशेषविधानं।

११९ अ०,—मायावैचित्र्यकीर्त्तनादिः। अत्र सोमशर्म्मोपाख्यानं। विष्णुभक्तदर्शन-वन्दनादिकर्त्तव्यता। मायाचक्रमाहात्म्यादिकथनं।

१२० अ०,—कुब्जाम्रकतीर्थवर्णनं। एततीर्थोत्पत्तिविवरणं। तत्र मानसतीर्थक-थनं। मायातीर्थकथनं। सर्व्वात्मकतीर्थकथनं। पूर्णमुखतीर्थकथनं। अशोकतीर्थ-कथनं। पुण्डरीकतीर्थकथनं। अग्नितीर्थकथनं। वायव्यतीर्थकथनं। शक्रादि-तीर्थकथनञ्च। एषां माहात्म्यकथनादिः। खञ्जनकुलसंवादकथनं। तयो राजा-पत्यरूपेण जन्मग्रहणवृत्तान्तादिकथनं। कुमारीकुमारयोः तयोः परस्परं विवा-हादिकथनं। एतत्फलश्रुतिकीर्त्तनं।

१२१ अ०,—गुर्व्वभिगमनप्रकारः। तत्र नियमकथनादिः। दीक्षाविधिः।

१२२ अ०,—क्षत्रियादीनां दीक्षायां विशेषकथनं। दीक्षितस्य कर्त्तव्यकथनादिः। गलन्तिकाग्रहणकथनं। कङ्कणादिदानमन्त्रकथनं।

विषयः। १२३ अ०,—यज्ञसूत्रलक्षणतद्दानमन्त्रादिकथनं। सन्ध्याविधानं। दीपदानविधिः। ताम्रभाजनेन विष्णवे द्रव्यादिदानप्रशंसा। ताम्राश्रमे ताम्रोत्पत्तिकथनं। विष्णुभक्तस्य गुडाकेशस्य विष्णुसन्निधौ तच्चक्रोत्कृत्तानां स्वमांसानां ताम्रजनन-प्रार्थना। तन्मांसानां ताम्रत्वकथनं। रक्तानाञ्च पद्मरागत्वकीर्त्तनं। एवञ्च तस्य अस्थीनि रूप्याणि, मलञ्च कांस्यमभूदिति कथनं।

१२४ अ०,—विष्णुभक्तस्य राजान्नभक्षणे दोषकथनं। तत्र प्रायश्चित्तकथनञ्च।

१२५ अ०,—दन्तकाष्ठाग्रहणे प्रायश्चित्तकथनं।

१२६ अ०,—निधुवनं कृत्वा अकृतस्नानस्य विष्णुपूजने दोषकथनपूर्व्वकं प्रायश्चित्त-कथनं।

१२७, १२८ अ०,—शवं स्पृष्ट्वा विष्णुपूजने प्रायश्चित्तकथनं। एवं रजस्वलास्पर्शन-प्रायश्चित्तकथनं। मेहनापराधप्रायश्चित्तं। पुरीषोत्सर्गप्रायश्चित्तं। अन्यभाषणप्राय-श्चित्तं। नीलवस्त्रपरिधानप्रायश्चित्तं। उपस्पर्शनापराधप्रायश्चित्तं।

१२९ अ०,—क्रोधापराधप्रायश्चित्तकथनं। अकर्म्मण्यपुष्पापराधप्रायश्चित्तं। रक्तवस्त्र-परिधानापराधप्रायश्चित्तं। अन्धकारे भगवत्स्पर्शनापराधप्रायश्चित्तं। कृष्णवस्त्र-परिधानापराधप्रायश्चित्तं। कुक्कुरोच्छिष्टापराधप्रायश्चित्तं। एवं वराहमांसभक्षण-प्रायश्चित्तं। जालपादभक्षणप्रायश्चित्तं। प्रदीपस्पर्शनापराधप्रायश्चित्तं। श्मशान-गमनापराधप्रायश्चित्तं। पिन्याकभक्षणापराधप्रायश्चित्तं। वराहमांसेन विष्णुतर्पणा-पराधप्रायश्चित्तं। सुरापानप्रायश्चित्तं। कुसुम्भशाकदानापराधप्रायश्चित्तं। परकीय-वस्त्रप्रावरणप्रायश्चित्तं। नवान्नादानापराधप्रायश्चित्तं। गन्धादिकमदत्त्वा धूपदान-प्रायश्चित्तं। उपानहापराधप्रायश्चित्तं। भेरीताड़नापराधप्रायश्चित्तं। इति द्वात्रिं-शद्विधापराधकथनपूर्व्वकं तत्प्रायश्चित्तकथनं।

१३० अ०,—शौकरतीर्थमाहात्म्यादिकथनं। तत्र चक्रतीर्थ-रूपतीर्थ-योगतीर्थ-प्रभृतीनां माहात्म्यकथनादिः। ब्रह्मदत्तराजोपाख्यानं। तत्पुत्रस्य सोमदत्तस्य मृगयाकथनादिः। शृगालीगृध्रयोर्मानुषजन्मवृत्तान्तादिकीर्त्तनं।

१३१ अ०,—शौकरके तीर्थे खञ्जरीटस्य मृतशरीरं सङ्गृह्य बालानां कलहकथ-नादिः। खञ्जरीटस्य मानुषजन्मग्रहणादिवृत्तान्तकथनं। एतद्वृत्तान्तफलश्रुतिः।

१३२ अ०,—विष्णुगृहे गोमयलेपनफलश्रुतिः। तत्र गीतकरणफलश्रुतिः। अत्र चण्डालब्रह्मराक्षसयोः संवादकथनं। ब्रह्मराक्षसस्य यज्ञकर्म्मसु मन्त्रपरिभ्रष्टतया स्वावस्थाकथनं। एतत्फलश्रुतिः।

१३३ अ०,—कोकामुख-वदरिकाश्रम-स्वेच्छराजाश्रितलोहाकुलतीर्थेषु विष्णोः स-र्व्वदा सान्निध्यकीर्त्तनं। तत्र कोकामुखस्य प्राधान्यकथनं। तत्र जलविन्दुनामक-

विषयः। तीर्थकथनादिः। विष्णुधारातीर्थकथनं। विष्णुसरस्तीर्थकथनं। सोमतीर्थकथनं तुङ्गकोटतीर्थकथनं। आदिस्कन्दाश्रमतीर्थकथनं। पञ्चशिखतीर्थकथनं। गुह्यप्रभतीर्थकथनं। सप्तसामुद्रिकतीर्थकथनं। को+बलतीर्थकथनं। धर्म्मपुरतीर्थकथनं। गङ्गाधारातीर्थकथनं। पञ्चसरतीर्थकथनं। ब्रह्मकुण्डतीर्थकथनं। दंष्ट्राकुण्डतीर्थकथनं। विष्णुतीर्थकथनं। सर्व्वकामिकतीर्थकथनं। मत्स्यशिलातीर्थकथनं। कोकामुखतीर्थे वराहरूपस्य विष्णोरवस्थितिकीर्त्तनं।

१२४ अ०,—वद्‌रिकाश्रमवर्णनं। तत्र ब्रह्मकुण्डाग्निकुण्ड-गरुड़पदेन्द्रलोक-पञ्चसर-चतुःस्रोत्र-देवाधार-द्वादशादित्यकुण्ड-लोकपाल-वरुण-मानसोद्भेदप्रभृतितीर्थवर्णनं। उर्व्वशीकुण्डतीर्थप्रस्तावे उर्व्वशीवृत्तान्तकथनं।

१२५ अ०,—सान्तःकरणशारीरविज्ञानकथनादिः। अध्यात्मयोगकथनं।

१२६ अ०,—नामसङ्कीर्त्तनादिमाहात्म्य। चित्तन्यासकथनपूर्व्वकं तत्फलश्रुतिः। योगप्रशंसा। स्त्रीपुंधर्म्मकथनं। ऋतुमत्यभिगमननियममन्त्रादियथनं। ज्ञानयोगमाहात्म्य। सन्न्यासप्रशंसा।

१२७ अ०,—गुह्यमण्डलवृत्तान्तकथनादिः। वटमूलतीर्थविवरणं। कुम्भीरकनाममहाह्रदविवरणं। कापिलकाननकथनं। महाश्रोत्रादिमहाह्रदकथनं। मन्दारकुण्डादितीर्थकीर्त्तनं।

१२८ अ०,—विस्तरेण मन्दारकुण्डतीर्थवर्णनं। तत्र मन्दारद्रुमवृत्तान्तकथनं। कोटरतीर्थकथनं।

१२९ अ०,—शालग्रामतीर्थवर्णनं। तत्र ब्रह्मर्षेः शालङ्कायनस्य वृत्तान्तकथनादिः। भगवतः शालग्रामेतिनामवृत्तान्तकथनं। तत्र विल्वप्रिय-गुह्यप्रभ-कालह्रदप्रभृति-पञ्चदशतीर्थकथनं। तत्र तत्र फलकीर्त्तनञ्च।

१४० अ०,—महादेवस्य और्व्वाश्रमभस्मीकरणवृत्तान्तवर्णनं। और्व्वाभिशापेन शिवस्य अन्तर्द्धानकथनं। विष्णुवचनप्रीतस्य और्व्वस्य उपदेशेन गोनिष्क्रमतीर्थमासाद्य शिवस्य सुरभिदुग्धादिना तापशान्तिवृत्तान्तकथनं। तत्तीर्थमाहात्म्य। रूपकुण्डतीर्थकथनं। पञ्चवटतीर्थकथनं। पञ्चाननतीर्थकथनं। रुद्रपदब्रह्मशिरःप्रभृतितीर्थकथनं। वराहस्य वासुदेवसञ्ज्ञो भविष्यामीति भाविवृत्तान्तकथनं। मात्सर्य्यस्य दोषाकरत्वकथनादिः। कोटवनतीर्थकथनं। विष्णुसरोनामतीर्थकथनं। एतेषां क्षेत्राणां माहात्म्यकथनं।

१४१ अ०,—गोनिष्क्रमक्षेत्रे अयोमयी भगवत्प्रतिमा वर्त्तते इत्यादिवृत्तान्तकथनं। तत्र पञ्चकुण्डतीर्थमाहात्म्यकथनं। मणिकुण्डध्रुवकुण्डप्रभृतितीर्थवर्णनं। पञ्चासकतीर्थकथनं।

विषयः । १५० अ०,—कांस्यप्रतिमास्थापनविधिः । तत्र प्रतिष्ठाविधानादिकथनं ।

१५१ अ०,—राजतप्रतिमास्थापनादिविधिः । एवं सुवर्णप्रतिमाया इति कथनं ।

१५२ अ०,—सर्व्वतोजलमये मायया बालरूपस्य भगवतो वटवृक्षाश्रयकथनादिः । ब्रह्मणो मुखादिभ्यो ब्राह्मणादीनामुत्पत्तिकथनादिः । नेमिनामकतपोधनस्य उपाख्यानं । श्राद्धस्य उत्पत्तिकथनं । दातृमन्त्रादिकथनं ।

१५३ अ०,—अशौचकाले विहिताविहितनिरूपणं । त्रिषु वर्णेषु कर्त्तव्यं पाकभोजनमेव चेत्यादिकथनं । अस्थिसञ्चयनं । एकोद्दिष्टादिकथनं । प्रेतभूमिनिर्द्देशः । प्रेतकार्य्ये कुक्कुरादिध्वनिश्रवणनिषेधः । प्रेतोद्दिष्टभोजनप्रायश्चित्तकथनं । प्रेतश्राद्धविधानं । तत्र छत्रादिदाने फलश्रुतिकथनं । वृषपुच्छगलितोदकेन तर्पणविधानं । पितृयज्ञनामनिरुक्तिः । पितृयज्ञविधिः ।

१५४ अ०,—प्रेतभोज्यभोजने पुनः प्रायश्चित्तकथनं । गोवृषाश्वादिदानग्रहणे प्रायश्चित्तं ।

१५५ अ०,—पञ्चयज्ञविधानकथनादिः । पितृयज्ञे पात्रयोग्यभोक्तृनिरूपणादिः । नीलकण्ठपुच्छतर्पणं । सर्व्वेषां गार्हस्थ्याश्रममूलत्वकथनं । पितॄणामजीर्णनिवारणं । श्राद्धे निषिद्धदर्शनादौ प्रायश्चित्तकथनं ।

१५६ अ०—मधुपर्कोत्पत्तिकथनादिः ।

१५७ अ०,—शान्तिकथनं । मधुपर्कदानकथनञ्च ।

१५८ अ०,—जनमेजयसमीपे वैशम्पायनस्य यमालयवर्णनं । तत्र उद्दालकोपाख्यानं । सत्यप्रशंसाकथनं ।

१५९, १६० अ०,—यमालयात् प्रत्यागतस्य नचिकेतसः समीपे ऋषीणां तद्वृत्तान्तशुश्रूषावर्णनं ।

१६१ अ०,—यमालयवर्णनं ।

१६२, १६३ अ०,—यातनास्वरूपवर्णनं ।

१६४ अ०,—राक्षसैः सह यमकिङ्कराणां युद्धवर्णनं ।

१६५ अ०,—पापविशेषे नरकविशेषकथनं । फलश्रुतिः । अत्र अध्यायसङ्ख्यावैषम्यमस्ति ।

No. 1271. गेयगानं ।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 6 inches. Folia, 124. Lines, 21 on a page. Extent, 2,062 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'rīrámpur College. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Geyagána. One of the Sañhitás of the Sáma Veda. It is now in course of publication in the Asiatic Society's edition of the Sáma Veda Sañhitá.

Beginning. ऊन् ऊ व द्धः। तत्सवितुः वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ॥ धियो यो नः प्रचोदयात्। तत्सवितुं नुरणियोत्। भर्गो देवस्य धीमाहि २। धियो यो नः प्रचो ५१५२१५२। हेम्। ओ २। दायो ओ २४५ ॥ १ ॥ उगायि आयाही २ वीयितायार यि। नैया २ यि। इत्यादिः।

End. अपामिवा अरहा वा। हो५इ। डा। ढ१४। गायस्य धाय रयासुता। अयो वारायि। भिः पवता २२ यि। मदितमाः क्रीड्रर्मिरपो वा २२३४ वा। आ५ यिवो ६ हायि। फे३५। सप्तदशः प्रपाठकः।

Colophon. इति गेयगानं समाप्तं।

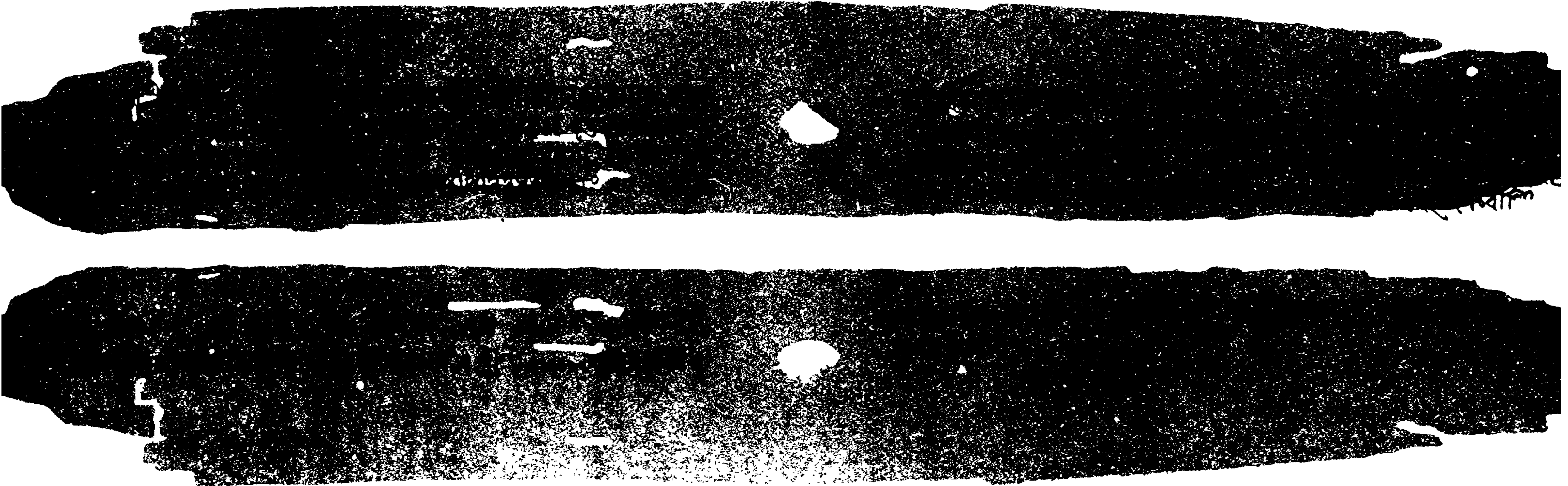
विषयः। सामवेदीयसंहिताविशेषः।

No. 1272. आर्षेयब्राह्मणं।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 6 inches. Folia, 11. Lines, 26 on a page. Extent, 295 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'rírámpur College. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

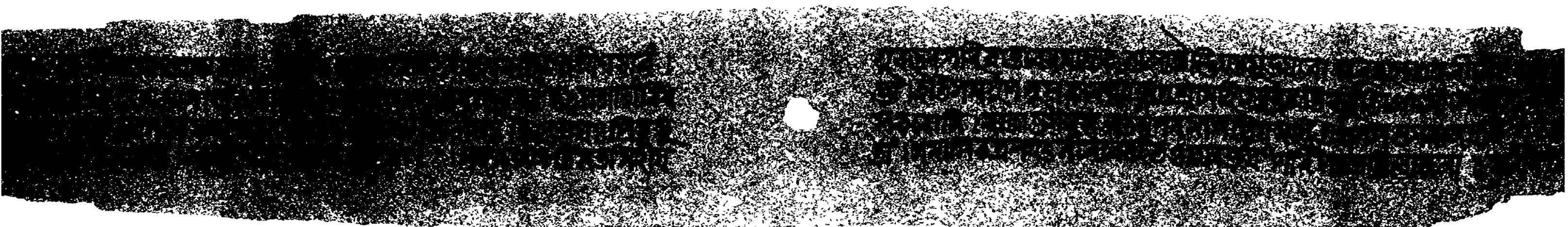
Ársheya Bráhmana. One of the eight Bráhmanas of the Sáma Veda. It contains notices of the Rishis or original "seers," *i. e.* the author's of the Sáma Veda hymns. It has been lately printed in the *Pratna-kamra-nandiní*, a Sanskrit periodical of Calcutta. Dr. Burnell of Madras has an edition of it now in the press.

Beginning. अथ खल्वयमार्षेयप्रश्नोऽभवत् ऋषाणां नामधेयगोत्रोपधारणात् स्वर्ग्यं यशस्यं धन्यं पुण्यं पुत्र्यं पशव्यं ब्रह्मवर्चस्यं स्मार्त्तमायुष्यं प्रा+तराश्रिकमित्याचक्षते, तदप्येवमाऊर्ये इदं उपधारत एकैकस्य ऋषि+व्यं वर्षसहस्रमतिथिर्भवत्यनन्दितं प्रतिनन्दितो मानितः पूजितस्तपः स्वाध्यायफलमुपजीवतीत्यथापि ब्राह्मणं भवति। यो ह वा अविदितार्षेयच्छन्दोदैवतब्राह्मणेन मन्त्रेण याजयति। इत्यादिः।

Facsimiles of the last two pages of a MS. of the Sisupala-badha, three hundred and sixty-four years old, dated Saka, 1434,=1511.

Plate IV.

Facsimiles of the last two pages of a MS. of Sakuntalá, three hundred and four years old, dated Saka, 1494 = AD. 1571.

End. आदित्यस्तोऽयं मदादित्यास्तेत्याचचते ++ महानाम्नो प्रजापते +++वो विश्वामित्रस्य वा पिता वा माता वा गन्धर्वो वा गन्धर्व्यौ वा ।

Colophon. इत्यार्षेयब्राह्मणे तृतीयप्रपाठकः समाप्तः ।

विषयः । फलकथनपूर्व्वकं साम्नां ऋषिनिरूपणं ।

No. 1273. शिशुपालवधः ।

Substance, palm-leaf, 14¼ × 1½ inches. Folia, 153. Lines, 4 on a page. Extent, 2,294 s'lokas. Character Bengali. Date, Sk. 1436. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, very old. Prose. Correct.

S'isupála-badha. An epic poem by Mágha, on an episode of the Mahábhárata, the subject being the destruction of Sis'upála, a sovereign inimical to the Pándu brothers. The work has been printed several times and is well known, but the MS. under notice is a very old one, being dated S'aka 1436 = A. C. 1512, and contains many readings not to be met with in the printed editions. Its style of writing is shown on plate V.

Beginning. श्रियः पतिः श्रीमति शासितुं जगज्जगन्निवासो वसुदेवसद्मनि ।
वसन् ददर्शावतरन्तमम्बराद्धिरण्यगर्भाङ्गभुवं मुनिं हरिः ॥

End. सर्वेण सर्वाश्रय इत्यनिन्द्यमानन्दभाजा जनितं जनेन ।
यश्च द्वितीयं + + + + तीयो मुख्यः सतां गौणमवाप नाम ॥
श्रीशब्दरम्य कृतसर्गसमाप्तिलक्ष्म लक्ष्मीपतेश्चरितकीर्त्तनमात्र + + ।
तस्यात्मजः सुकविकीर्त्तिदुराशयाऽदः काव्यं व्यधत्त शिशुपालवधाभिधानं ॥

Colophon. इति श्रीदत्तसूनोः श्रीमाघकवेः कृतौ श्रीलक्ष्माणि शिशुपालवधे महाकाव्ये + + + + + + : सर्गः समाप्तः ॥

विषयः । शिशुपालवधविवरण ।

No. 1274. अभिज्ञानशकुन्तला ।

Substance, palm-leaf, 13¾ × 1½ inches. Folia, 82. Lines, 4 on a page. Extent, 1,271 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1494. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, very old. Correct.

Abhijñána S'akuntalá. This is the oldest codex of the Bengali recension of the S'akuntalá that has yet been met with; it is dated S'aka 1494 = A. C. 1570. It corresponds with the North-West recension much more closely than the printed texts. It has been obtained from the library of a Paṇdit of S'ántipur, whose ancestors have been Paṇdits for many generations: the MS. was a heirloom. As it is written on palm-leaf and is in a very decayed condition, the Paṇdit thought he made a good bargain by selling it for several printed books. It is remarkably correct, and written in a clear but crabbed old hand. See plate IV.

Beginning. या सृष्टिः स्रष्टुराद्या वहति विधिहुतं या हविर्या च होत्री
ये द्वे कालं विधत्तः श्रुतिविषयगुणा या स्थिता व्याप्य विश्वं ।
या माहुः सर्व्वबीजप्रकृतिरिति यया प्राणिनः प्राणवन्तः
प्रत्यक्षाभिः प्रपन्नस्तनुभिरवतु वस्ताभिरष्टाभिरीशः ॥

End. [illegible] वेतु एवमस्तु इति निष्क्रान्ताः सर्वे । सप्तमोऽङ्कः । समाप्ता चेयमभिज्ञान-
शकुन्तला ॥

विषयः । शकुन्तलाद्युपाख्यानवर्णनं ।

No. 1275. दैवतब्राह्मणं ।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 6 inches. Folia, 2 Lines, 21 on a page. Extent, 45 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'rírámpur College. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Daivata Bráhmaṇa, alias *Devatá-adhyáya-Bráhmaṇa*. One of the Bráhmaṇas of the Sáma Veda. Max Muller's Sanskrit Literature, p. 348.

Beginning. अग्निरिन्द्रः प्रजापतिः सोमो वरुणस्त्वष्टाङ्गिरसः पूषा सरस्वतीन्द्राग्नी इडा-
निधनानि धनानि——इत्यादिः ।

End. देवर्षिभ्यश्च ब्रह्मा सत्यञ्च + + मामिति ब्रह्म सत्यञ्च पातु मामिति ।

Colophon. इति दैवतब्राह्मणं । इति देवताध्यायः समाप्तः ।

विषयः । साम्नां देवताच्छन्दआदिनिरूपणं । गायत्रीनिर्व्वचनं । गायत्र्यङ्गानि च ।

No. 1276. वंशब्राह्मणं ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 7 inches. Folia, 12. Lines, 24 on a page. Extent 39 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'rírámpur College. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Vañs'a Bráhmaṇa. One of the Bráhmaṇas of the Sáma Veda; it contains a genealogy of the Ṛishis of the Sáma Veda and of some of their descendants. A carefully edited text of this work with an interesting introduction has lately been published by the learned Dr. Burnell of Madras.

Beginning. नमो ब्रह्मणे नमो ब्राह्मणेभ्यो नम आचार्य्येभ्यो नम ऋषिभ्यो नमो देवेभ्यो नमो वेदेभ्यो नमो वायवे च मृत्यवे च विष्णवे च नमो वैश्रवणाया चोपजयाय च । सर्व्वदत्ताद् गार्ग्याच्छार्व्वदत्तो गार्ग्यो रुद्रभूतिर्द्राह्यायणिरित्यादिः ।

End. इन्द्रद्युम्नाद्गोभिलो गोभिलाद्देव गोभिलो राधाच्च गौतमात् समानं पर१ समानं परं ।

Colophon. इति वंशब्राह्मणं समाप्तं ।

विषयः । गार्ग्यादारभ्य गोभिलपर्य्यन्तऋषीणां वंशविस्तारकथनं ।

No. 1277. साङ्ख्यचन्द्रिका ।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 6 inches. Folia, 48. Lines, 18 on a page. Extent, 1,101 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'rírámpur College. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Sáñkhya-chandriká. A commentary on the Sáñkhya Káriká of Is'varakṛishṇa. By Náráyaṇa Tírtha, a disciple of Rámagovinda Tírtha. Hall's *Contributions*, p. 7.

Beginning. श्रीरामगोविन्दसुतीर्थपादकृपाविशेषादुपलभ्य बोधं ।
श्रीवासुदेवादधिगम्य सर्व्वशास्त्राणि वक्तुं किमपि स्पृहा नः ॥
प्रकृतिं पुरुषञ्चैव नत्वाचार्य्यान् गुरूंस्तथा ।
नारायणः साङ्ख्यमूले तनुते साङ्ख्यचन्द्रिकां ॥

तदिदं शास्त्रं चतुर्व्यूहं। हेयं हेयसाधनं हानं हानसाधनञ्चेति मुमुक्षुजिज्ञासितत्वात्। इत्यादिः।

End. इति षष्टिपदार्थानामष्टभिः सह सिद्धिभिः। इति।
तथा च अत्रैतत् षष्टिपदार्थविवेचनान्नेदं प्रकरणं, किन्तु तन्त्रमेवेति सिद्धं।

Colophon. इति रामगोविन्दतीर्थशिष्यनारायणतीर्थकृता साङ्ख्यचन्द्रिका समाप्ता।
समाप्ता चेयं साङ्ख्यचन्द्रिका। 30405

विषयः। ईश्वरकृष्णकृतसाङ्ख्यकारिकाया व्याख्यानं।

No. 1278. साङ्ख्यभाष्यं वा आर्य्यभाष्यं।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 6 inches. Folia, 27. Lines, 34 on a page. Extent, 1,916 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'rírámpur College. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Sáṅkhya-bháshya alias *A'ryabháshya*. A commentary on the Sáṅkhya-káriká of Is'varakrishna. By Vijñána Bhikshu. The text of Is'varakrishna and the commentary of Gaurapáda, together with an English translation of the text by Colebrooke, and of the comment by H. H. Wilson, were printed some time ago by the Oriental Translation Fund, London. The commentary which forms the subject of this notice, as also that noticed under the last preceding No. have never been printed.

Beginning. कपिलाय नमस्तस्मै येनाविद्योदधौ जगति मग्ने।
कारुण्यात् साङ्ख्यमयी नौरिव विहिता प्रतारणाय॥
अल्पग्रन्थं स्पष्टं प्रमाणसिद्धान्तहेतुभिर्युक्तं।
शास्त्रं शिष्यहिताय समासतोऽहं प्रवक्ष्यामि॥
दुःखत्रयाभिघातादित्यादिः।

End. साङ्ख्यं कपिलमुनिना प्रोक्तं संसारविमुक्तिकारणं हि।
यत्रैताः सप्ततिरार्य्या भाष्यञ्चात्र गौड़पादकृतं॥

Colophon. इति विज्ञानभिक्षुविरचितं साङ्ख्यभाष्यं सम्पूर्णं।

विषयः। ईश्वरकृतसाङ्ख्यकारिकाया व्याख्यानं।

No. 1279. वराहपुराणान्तर्गतव्यङ्कटगिरिमाहात्म्यम् ।

Substance, country-made yellow paper, 11 × 4¾ inches. Folia, 46. Lines, 11 on a page. Extent, 828 slokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1514. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Correct.

Vyañkaṭagiri Máhátmya. An episode of the Varáha Puráṇa; it treats of the religious merits of a famous place of pilgrimage called Vyañkaṭagiri in the Madras Presidency.

Beginning. ऋषय ऊचुः । रोमहर्षणसर्व्वज्ञ पुराणार्थविशारद ।
माहात्म्यं श्रोतुमिच्छामो गिरीन्द्राणां महीतले ॥

End. यः पठन् प्रयतो भक्त्या शृणुयाद्वा लिखेदपि ।
सर्व्वान् कामानवाप्नोति सम्प्राप्नोति च मङ्गलं ॥

Colophon. इति श्रीचतुर्व्विंशतिसाहस्रिकायां संहितायां श्रीवराहपुराणे श्रीव्यङ्कटगिरि-माहात्म्ये द्विषष्टितमोऽध्यायः ।

विषयः । व्यङ्कटगिरिमाहात्म्यवर्णनं ।

No. 1280. मृगारेष्टिहोत्रप्रयोगः ।

Substance, country-made yellow paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 23. Extent, 48 slokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Mrigáreshṭihotra-prayoga. A manual for the performance of the Vedic rite called *Mrigáreshṭi.*

Beginning. नमः प्रवक्त्र इत्यादिसप्तदशसामिधेन्यः ।

End. देवा आज्यपा इत्यादिः । शेषं प्रकृतिवत् ॥

Colophon. इति मृगारेष्टिहोत्रं समाप्तं ।

विषयः । मृगारेष्टिहोत्रकथनं ।

No. 1281. बोधायनसूत्रं ।

Substance, country-made yellow paper, 9¾ × 4¼ inches. Folia, 3. Lines, 14—15 on a page. Extent, 189 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Bodháyana Sútra. This is a mere fragment of the aphorisms of Bodháyana, on the Sautra rites of the Black Yajur Veda. It treats of the new and the full moon sacrifices.

Beginning. अथोपयत्याहरणं विज्ञायते क्रत्वादौ क्रतुकामं कामयीत ।

End. स्योनमाविशन्तु न इति सिकताः सम्भृत्य । (खण्डितं) ।

विषयः । दर्शपौर्णमासादियज्ञविधिकथनं ।

No. 1282. उक्थप्रयोगः ।

Substance, country-made yellow paper, 9½ × 4¼ inches. Folia, 101. Lines, 9 on a page. Extent, 2,137 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Ukthaprayoga. A manual for the performance of the Vedic rite called *Uktha.* It is described in full in Haug's Aitareya Bráhmaṇa, p. 251.

Beginning. तस्यैन्द्राग्नः पशुः । आवाहनकाले । आज्यभागानन्तरमिन्द्राग्नी आवह । वनस्पतिमावह इन्द्रं न सुमन्तमित्यादिः ।

End. एवमेतदहः कृत्वा एतां रात्रिं वसन्ति । सन्तिष्ठते दशममहः ।

Colophon. इति दशरात्रः समाप्तः ।

विषयः । उक्थप्रयोगकथनं । उक्थशब्देन सामवेदीयकर्मविशेष उच्यते ।

No. 1283. वायवीयसंहिता ।

Substance, country-made yellow paper, 11 × 5½ inches. Folia, 116. Lines, 10 on a page. Extent, 2,310 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Váyavíya Sañhitá. A treatise on the worship of S'iva. It professes to be a portion of the Váyu Purána, but it is not included in the Index of that work given in the Náradíya Purána.

Beginning. नमः शिवाय सोमाय सगणाय सह्रूनवे ।
प्रधानपुरुषेशाय सर्गस्थित्यन्तहेतवे ॥

End. ददृशे तत्क्षणे तस्मिन् विमानं भानुसन्निभं ।
गणेश्वरैरसङ्ख्येयैः संहतञ्च समन्ततः ॥ खण्डितं ।

विषयः । अत्र पाशुपतज्ञानस्य मोक्षदातृत्वं पाशुपतविभूतयश्च । यत्कृष्णं प्रति उपमन्युना पुरा उक्तं, तस्य ऋषीन् प्रति वायोः पुनः कथनं ।

No. 1284. अपरोक्षानुभूतिः । अपरोक्षानुभूतिदीपिकासहिता ।

Substance, country-made yellow paper, 12½ × 6½ inches. Folia, 16. Lines, 10—15—16 on a page. Extent, 704 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Text, verse; Commentary, prose. Correct.

Aparokshánubhuti with a commentary called *Aparokshánubhuti-dípiká*. A treatise on the Vedánta doctrine. By S'añkara A'cháıya. The commentary is anonymous. *Hall's Contributions*, p. 104.

Beginning. मू॰। श्रीहरिं परमानन्दमुपदेष्टारमीश्वरं ।
व्यापकं सर्व्वलोकानां कारणं तं नमाम्यहं ॥ १ ॥
अपरोक्षानुभूतिर्वै प्रोच्यते मोक्षसिद्धये ।
सद्भिरेव प्रयत्नेन वीक्षणीया मुहुर्मुहुः ॥ २ ॥
टी॰। स्वप्रकाशत्वहेतुर्यः परमात्मा चिदात्मकः ।
अपरोक्षानुभूत्याख्यः सोऽहमस्मि परं सुखं ॥ १ ॥
श्रीमगुर्व्वात्मभेदाद्यः सकलव्यवहारभूः ।
औपाधिकः स चिन्मात्रः सोऽपरोक्षानुभूतिकः ॥ २ ॥
तद्देवमनुसन्धाय निर्व्विघ्नां स्वेष्टदेवतां ।
अपरोक्षानुभूत्याख्यामाचार्य्योक्तिं प्रकाशये ॥ ३ ॥

End. मू॰। परिपक्वं मनो येषां केवलोऽयञ्च सिद्धिदः ।
गुरुदैवतभक्तानां सर्व्वेषां सुलभो भवेत् ॥

Colophon. इति श्रीशङ्कराचार्य्यविरचिता अपरोक्षानुभूतिः समाप्ता।

टी०। परिपक्वमनस्कात् यतिदुःसाध्यान्यपि साधनानि सुसाध्यानि भवन्तीति चेतो-गुरुदैवतभजनमेव स्वधर्म्माविरोधेन सर्व्वैः कार्य्यमिति परममङ्गलं।

इति अपरोक्षानुभूतिप्रदीपिका समाप्ता॥

विषयः। अत्र प्रथमं विवेककथनं। ततः शमदम उपरतिसमाधानमुमुक्षुत्वादिकथनं। तत आत्मज्ञानविचारकथनं। तत आत्मपदार्थनिरूपणं। ततः जीवब्रह्मैक्य-प्रतिपादनं। ततो ब्रह्मसाक्षात्कारोपायनानाविधयोगकथनं।

No. 1285. विन्ध्यमाहात्म्यं, टीकासहितं।

Substance, country-made yellow paper, 13¾ × 7¼ inches. Folia, 157. Lines, 9—10 on a page. Extent, 3,927 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1924. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Text, verse; Commentary, prose. Incorrect.

Vindhya-máhátmya. Topography of certain sacred places on the Vindhya Hills, and the religious merit to be acquired by pilgrimage to them. The work professes to be an extract from the Vrihadus'anas Upa-purána and has a commentary attached to it. Contents 1—2. S'aunaka's enquiry about the Vindhya Hills. 3—4. The Puránas and the Upapuránas described. 5. The praise of a form of Deví dwelling on the Vindhya Hills. 6. Do. of Tárakes'vara. 7—8. Story of Táraka Asura. 9. Enumeration of the sacred places on the Hills. 10. Story of Hari's blessing the sacred places. 11—12. The pool of Lakshmí. 13—14. Story of the two giants, Tuhunda and Hunda. 15, 16. The pool of Brahmá. 17. The pools of Saunaka and others. 18. Do. of Maríchi, &c. 19. Praise of the River Ganges. 20. The pool of Dharma. 21. Do. of Gokarna. 22. Do. of Navayogís'vara. 23. Expiation meet at these sacred pools. 24. Praise of the confluence of the Ganges and the Yomuná at Allahabad. 25. Pool called Nága-kúpa. 26. The majesty of Vindhyavásiní, the Deví dwelling on the Vindhya Hills. 27. Mystic emblems for her worship explained. 28. Purification of the elements before worshipping her. 29. Mode of worshipping her. 30. Adoration to her through a triangular diagram. 31. Her wars with Nisumbha and Sumbha. 32—33. Description of Rámagayá. 34.

Wanting in the MS. 35. Praise of Karnávatí. 36. Do. of S'iva. 37. The different abodes of Vindhyavásiní. 38. Merit of circumambulating the sacred pools. 39. Do. of a circuit of five kros'as round those pools. 40. Praise of the Puráṇa. 41. The mode of circumambulating the pools.

Beginning. मू०। यो विघ्नभित्तेः जगताञ्च गुप्तये स्वःसद्मभिर्वा मनुजैश्च पूजितः।
यो विघ्नतूलैकहुताशनस्वरूपकस्तं ढुण्ढिराजं शरणं गतोऽस्मि ॥ १ ॥
यच्चिन्तनं विघ्नजनीनमुच्यते क्षित्वान्तरायं विनयेत सतीं मतिं।
यो विघ्नताभिश्रविवस्वरूपको द्वैमातुरं तं सततं नमाम्यहं ॥ २ ॥

टी०। श्रीमद्विष्णुप्रजाभिवन्द्यचरणं गोपादिकाराधितं
वन्दे पूर्णविकुस्वसौम्यवदनं संसारतापापहं।
सत्यं ज्ञानमनन्तमाद्यनिधुरं गोभारसंहारकं
सर्व्वात्मानमपास्तसर्व्वममलं विघ्नेश्वरं शर्म्मदं ॥ १ ॥
व्याख्यानरहितस्यास्य व्याख्यानं सज्जनप्रियं।
क्रियते स्वीयबोधाय प्रमादः क्षम्यतां बुधैः ॥ २ ॥

End. मू०। विन्ध्यक्षेत्रस्य माहात्म्यं यः शृणोति सुचेतसा।
सर्व्वान् पापान् विधूयात्र लभते सद्गतिं परां ॥

Colophon. इति श्रीबृहद्दैवज्ञनमोपपुराणे विन्ध्यमाहात्म्यवर्णनं नामैकचत्वारिंशोऽध्यायः।

टी०। एतच्छ्रवणमाहात्म्यमाह, विन्ध्यक्षेत्रस्येति।
इति विन्ध्यमाहात्म्यव्याख्यानं समाप्तं।

विषयः। अत्र एकचत्वारिंशाध्यायाः सन्ति। तत्र १ प्रथमे, २ ये, च—शौनकप्रश्नकथनं। ३ये,—पुराणनामसङ्ख्याकथनं। ४र्थे,—उपपुराणकथनं। ५मे,—विन्ध्यक्षेत्रनिवासिन्या भगवत्या माहात्म्यवर्णनं। ६ष्ठे,—तारकेश्वरमाहात्म्यवर्णनं। ७मे,—शिवं प्रति तारकानुस्तुतिकथनं। ८मे,—तारकशस्योत्पत्तिकथनं। ९मे,—नानाविधपुण्यक्षेत्रकथनं। १०मे,—हरिवरप्रदानकथनं। ११शे,—लक्ष्मीकुण्डोत्पत्तिवर्णनं। १२शे,—लक्ष्मीकुण्डमाहात्म्यवर्णनं। १३,१४शे,—तुण्डकुण्डाख्यासुरदृश्यवर्णनं। १५शे,—ब्रह्मकुण्डोत्पत्तिकथनं। १६शे,—ब्रह्मकुण्डवर्णनं। १७शे,—सनकादिकुण्डनिरूपणं। १८शे,—मरीच्यादिकुण्डवर्णनं। १९शे,—गङ्गामाहात्म्यवर्णनं। २०शे,—धर्म्मकुण्डवर्णनं। २१शे,—गोकर्णकुण्डवर्णनं। २२शे,—नवयोगीश्वरकुण्डवर्णनं। २३शे,—प्रायश्चित्तवर्णनं। २४शे,—गङ्गासङ्गममाहात्म्यवर्णनं। २५शे,—पुण्यजलाशयनागकूपाख्यानवर्णनं। २६शे,—

विन्ध्यवासिनीप्रादुर्भाववर्णनं। २७शे,—यन्त्रोद्धारादिवर्णनं। २८शे,—भूत-शुद्ध्यादिवर्णनं। २९शे,—विन्ध्यवासिनीपूजाप्रकरणं। ३०शे,—त्रिकोणयन्त्र-पूजावर्णनं। ३१शे,—निशुम्भशुम्भवधवर्णनं। ३२शे,—रामगयोत्पत्तिवर्णनं। ३३शे,—रामगयावर्णनं। चतुस्त्रिंशाध्यायो नास्ति। ३५शे,—कर्णावतीमा-हात्म्यवर्णनं। ३६शे,—शिवमाहात्म्यवर्णनं। ३७शे,—विन्ध्यवासिनीस्थान-प्रदर्शनवर्णनं। ३८शे,—विन्ध्यक्षेत्रप्रदक्षिणकथनं। ३९शे,—पञ्चक्रोशयात्रा-निरूपणं। ४०शे,—पुराणमाहात्म्यवर्णनं। ४१शे,—पञ्चक्रोशादियात्रावर्णनं।

No. 1286. रामलिङ्गवर्णनं, वा तत्त्वरामायणं।

Substance, country-made yellow paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 57. Lines, 10 on a page. Extent, 1,120 ślokas. Character, Nágara. Date, Sм. 1877. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Ráma-liṅgavarṇana. An epitome of the Rámáyaṇa of Válmíki. Author unknown.

Beginning. हरिहरविधिरूपः सच्चिदानन्दरूपो हयगजजनकुलास्यो विघ्ननाशो गणेशः।
सुरसुगमकार्ये रामलिङ्गाभिधाने मम हृदयसरोजं सद्विकाशं करोतु॥

End. अनेन प्रीयतां देवो हयग्रीवः श्रियः पतिः।
वद्याख्याननिरतो मद्वंशप्रतिपालकः॥

Colophon. इति श्रीरामलिङ्गवर्णनं सम्पूर्णं।

विषयः। अत्र नव सर्गाः सन्ति। तत्र १ प्रथमे,—रामलिङ्गवर्णनं। २ये,—रामकृतहर-धनुर्भङ्गविवरणं। ३ये,—जानकीविवाहवर्णनं। ४र्थे,—श्रीरामस्य वनगमन-वर्णनं। ५मे,—लक्ष्मणेन सूर्पणखानासिकाच्छेदनं। रावणेन सीताहरणं। सीतान्वेषणार्थं हनूमता लङ्कागमनं। रावणेन सह हनूमतः कथोपकथनञ्च। ६ष्ठे,—रामरावणयुद्धविवरणं। ७मे,—श्रीरामस्य राज्याभिषेकवर्णनं। ८मे,—स्वपुत्राभ्यां सह युद्धे रामस्य पराजयहेतुकथनं। ९मे,—राममाहात्म्यकथनं।

No. 1287. आथर्व्वणतापनीयोपनिषद्भाष्यं ।

Substance, country-made paper, 7¾ × 3½ inches. Folia, 74. Lines, 9—10 on a page. Extent, 1,157 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Atharvana-tápaniyopanishad-bháshya. Fragment of a commentary on the Rámatápaní Upanishad. Author unknown. The Upanishad with a commentary by S'ankaránanda has been published in the Bibliotheca Indica.

Beginning. यन्नाम्नोपनिषत् ख्याता तपनं तं विधिं गुरुं ।
प्रणम्योपासनागर्भां तद्व्याख्यां श्रद्धयारभे ॥

End. य एतं मन्त्रराजन्नरसिंहमानुष्टुभ नित्यमधीते इत्युक्तार्थं तथा। (खण्डितं)।

विषयः । आथर्व्वणतापनीयोपनिषद्व्याख्यानं ।

No. 1288. वेदान्तपरिभाषार्थदीपिका । मूलसहिता ।

Substance, country-made paper, 11 × 7 inches. Folia, 88. Lines, 8—9 on a page. Extent, 3,476 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1916. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Vedánta-paribháshá-dípiká. A commentary on the Vedánta-paribháshá of Dharmarájá Dikshita. By Sívadatta, son of Dhanapati Suri. Colebrooke's *Misc. Essays*, I, pp. 335-6. Hall's *Contributions*, 100.

Beginning. प्रथमतश्चत्वारि पत्राणि न सन्ति ।

End. मू०। तदेवं ब्रह्मज्ञानान्मोक्षस्तानर्थनिवर्त्तिनिरतिशयब्रह्मानन्दावाप्तिश्चेति सिद्धं प्रयोजनं ।

Colophon. इति श्रीधर्म्मराजदीक्षितविरचितायां वेदान्तपरिभाषायामष्टमपरिच्छेदः समाप्तः ।

टी०। यस्मादेवं तस्माद्व्यवस्था बद्धमुक्तव्यवस्थापरिच्छेदार्थं निगमयति ।
इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यबालगोपालतीर्थश्रीपादशिष्यदत्तवंशावतंस राजकुमारस्तनुधनपतिसूरिसूनुश्चिवदत्तकृतायां वेदान्तपरिभाषार्थदीपिकायामष्टमः परिच्छेदः समाप्तः ।

विषयः । वेदान्तपरिभाषाव्याख्यानं । वेदान्तपरिभाषायाम् मोक्षोपायतत्त्वज्ञानजनक-तत्त्वमसीति महावाक्यघटकस्य तत्पदस्य त्वम्पदस्य च अर्थकथनं ।

No. 1289. दशकुमारचरितं ।

Substance, country-made paper, 9¾ × 4¼ inches. Folia, 26. Lines. 7—10 on a page. Extent, 609 s'lokas. Character, Nágara. Date, SM. 1691. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Das'akumára-charita. The adventures of Ten princes, a romance. By Dandí. An excellent edition of this work was published some time ago by the late Professor H H. Wilson The MS. is incomplete, but old, being dated Samvat 1691 = A. C. 1635. See plate X.

Beginning. ब्रह्माण्डच्छत्रदण्डः शतधृतिभवनाम्भोरुहो नालदण्डः
क्षोणीनौकूपदण्डः क्षरदमरसरित्पट्टिकाकेतुदण्डः ।
ज्योतिश्चक्राक्षदण्डस्त्रिभुवनविजयस्तम्भदण्डोऽङ्घ्रिदण्डः
श्रेयस्त्रैविक्रमस्ते वितरतु विबुधद्वेषिणां कालदण्डः ॥

End. चित्रचरितानि चतुर्दशभुवनवृत्तान्तं श्रावयामास । इतः परं खण्डितं ।

विषयः । मगधराजकुमाराणां चरित्रकथनं ।

No. 1290. दासबोधः ।

Substance, country-made yellow paper, 6½ × 4 inches. Folia, 71. Lines, 9 on a page. Extent, 945 s'lokas. Character, Nagara. Date, SM. 1858. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Dásabodha. Moral maxims founded partly on the Vedánta and partly on the Yoga doctrines. By S'ridása.

Beginning. जथें जाणिवेचि कथा । मर्व्वथा न चके । जथें भावाचा तर्का । जथें यां गुरुका विवेक ॥

End. गन्धपुष्पधूपधूमचन्दन । पीताम्बररत्नदीप ।

Colophon. इति श्रीदासबोधः समाप्तः ।

विषयः । ज्ञानोपदेशकथनं ।

Facsimile of the last page of a MS of the Dasa-kumara-charita, dated Samvat 1691=A C 1635

T. Black & Co Lithrs. Cal

No. 1291. रसतरङ्गिणी ।

Substance, country-made paper, 9¾ × 4½ inches. Folia, 37. Lines, 8—9 on a page. Extent, 719 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Rasa-taranginí. A treatise on rhetoric. By Bhánudatta.

Beginning. लक्ष्मीमालोक्य लुभ्यन् निगममुपहसन् शोचयन् यज्ञजन्तून्
सत्वं शोणाक्षिपश्यन् समिति दशमुखं वीक्ष्य रोमाञ्चमञ्चत् ।
हृत्वा हैयङ्गवीनं चकितमपसरन् सेच्छरक्तैर्दिगन्तान्
सिञ्चन् दन्तेन भूमिं तिलमिव तुलयन् पातु वः पीतवासाः ॥

End. यावद्भानोः सुता कापि कालिन्दी भुवि वर्त्तते ।
तावत्तिष्ठतु मे भानोरेषा रसतरङ्गिणी ॥

Colophon. इति श्रीभानुदत्तमिश्रविरचितायां रसतरङ्गिण्यां रसाभासनिरूपणं नामाष्टमस्तरङ्गः ।

विषयः । अत्र अष्टतरङ्गाः सन्ति । तत्र १ प्रथमे,—काव्यात्मभूतरसव्यवहारविषयस्थायिभावनिरूपणं । २ये,—काव्यात्मभूतरसप्रकाशकविभावनिरूपणं । ३ये,—काव्यात्मभूतरसप्रकाशकानुभावनिरूपणं । ४र्थे,—सात्त्विकभावनिरूपणं । ५मे,—व्यभिचारिभावनिरूपणं । ६ष्ठ, ७मे,—च काव्यात्मभूतरसनिरूपणं । ८मे,—रसाभासनिरूपणं ।

No. 1292. जीवन्मुक्तिप्रकरणं ।

Substance, country-made paper, 8¼ × 3½ inches. Folia, 21. Lines 7—8 on a page. Extent, 520 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Jívanmukti-prakarana. The means of emancipating one's self from the trammels of existence during terrestrial existence, being moral maxims founded on the Vedánta doctrine. By Ashṭávakra. An edition of this work with a Bengali translation was published some time ago in Calcutta. Mr. Hall notices a work of this name with the alternative title of Jivanmukti Viveka, but it extends to 2600 slokas. *Contributions*, 133.

Beginning. मुक्तिमिच्छसि चेत्तात विषयान्विषवत्त्यज ।

क्षमार्जवदयातोषसत्यं पीयूषवद्भज ॥ १ ॥
न पृथ्वी न जलं नाग्निर्न वायुर्द्यौर्न वा भवान् ।
एषां साक्षिणमात्मानं चिद्रूपं विद्धि मुक्तये ॥ २ ॥

End. क्व चास्ति क्व च वा नास्ति क्वास्ति चैकं क्व च द्वयं ।
बहुनात्र किमुक्तेन किञ्चिन्नोत्तिष्ठते मम ॥ १४ ॥

Colophon. इति शिष्यप्रोक्तं जीवन्मुक्तिचतुर्दशकम् ।

विषयः । चतुर्दशजीवन्मुक्तिसाधनीभूतज्ञाननिरूपणं ।

No. 1293. लघुशब्दरत्नं ।

Substance, country-made paper, 13 × 5 inches. Folia, 178. Lines, 8—9—10 on a page. Extent, 5,310 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Laghus'abda-ratna. A commentary on the Praudha-manoramá. By Hari Díkshita, son of Vis'vesvara Díkshita, and grandson of Bhaṭṭojí Díkshita. The MS. is imperfect.

Beginning. शेषविभूषणमीडे शेषाशेषार्थलाभाय ।
दातुं सकलमभीष्टं फलमीष्टे यत्कृपाहष्टिः ॥ १ ॥
ध्यायमिति । ध्यात्वा ध्यात्वेत्यर्थः । णमुलन्तमेतत् ।

End. ध्याअस्मै नैवेति । अत्र केचिदित्यादिना मदुक्तमूलस्वरीत्येति भाव इति शुभम् ।

Colophon. इति श्रीमद्दीक्षितभट्टोजिपौत्रदीक्षितहरिविरचिते प्रौढमनोरमाव्याख्याने लघुशब्दरत्ने सुबन्तं समाप्तिमगमत् ॥

विषयः । सुबन्तपर्यन्तायाः प्रौढमनोरमाया व्याख्यानं ।

No. 1294. पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः, प्रयोगरत्नीयः ।

Substance, country-made paper, $8\frac{3}{4}$ × $3\frac{1}{4}$ inches Folia, 7. Lines 8—9 on a page. Extent, 95 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sм. 1838. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Piṇḍapitri-yajna-prayoga. A manual for the offering of funeral cakes to the manes. The work is a fragment of the Prayogaratna of Harihara.

Beginning. अथ पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः । स चामाग्निनाग्निनापि कार्यः । एवमामनाग्निना-ग्निर्नित्ये अपथित्वातिप्रणीय जुहुयादिति सूत्रात् ।

End. पार्वणवच्छ्राद्धं प्रथमेव कुर्यात् । ततप्रकारन्तु श्राद्धप्रयोगे वक्ष्यामः ।

Colophon. इति प्रयोगरत्ने पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः ।

विषयः । पिण्डपितृयज्ञविधिः ।

No. 1295. एकाकारटीका ।

Substance, country-made paper, 10½ × 6 inches. Folia, 283. Lines, 12—13—14 on a page. Extent, 6,898 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Ekákára-ṭíká. A commentary, in Marhaṭṭi, on some verses of the eleventh book of the Bhágavata Puráṇa. Anonymous.

Beginning. नाही भाव अभावभावना । न देखो निमी तूपाना । नमन श्रीचरणा सद्गुरु-राया ॥ १ ॥

श्लोक ॥ भक्त्या भागवतं भावमभावं काव्यपाठतः ।

पठनात्पद्यत्पत्तिज्ञानप्राप्तम् भक्तितः ॥ १ ॥

End. श्रीकृष्ण उद्धवाचे ज्ञान । तत्काल निरसी अज्ञान । एका विनवी जनार्दन । सावधान परियेसा ॥

Colophon. इति श्रीभागवते महापुराणे एकादशस्कन्धे एकाकारटीकायां नवमोऽध्यायः ।

विषयः । श्रीभागवतैकादशस्कन्धस्य नवाध्यायगतभूरिश्लोकानां महाराष्ट्रभाषया व्याख्यानं ।

No. 1296. मुहूर्त्तगणपतिः ।

Substance, country-made paper, 9¾ × 4½ inches. Folia, 147. Lines, 8—9—10—11 on a page. Extent, 3,102 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1892. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Muhúrta-gaṇapati. An astrological calendar for determining auspicious days for the performance of domestic rites, as also for coronations, and other civil and religious ceremonies. By Rával Gaṇapati, son of Rával Harisaṅkara Súri. The work is of some repute, but scarce.

Beginning. श्रीमत्या कल्पवल्लेव हैमवत्या निरत्ययः ।
जयत्यालिङ्गतः कल्पद्रुमः सत्फलदः शिवः ॥ १ ॥
प्रवर्त्तयति या लोकं लोकं यज्ञादिकर्म्मसु ।
यन्मुहूर्त्ताकरोद्यास्ति वन्देऽर्कं कालमीश्वरं ॥ २ ॥
श्रीविश्वेशं गणेशं गुरुचरणमथो यज्ञकीर्त्तिं सुकीर्त्तिं
नत्वा पित्रोः पदाब्जं निखिलमुनिवरान् संहितासम्प्रणेतॄन् ।
गर्गात्रिश्रीवशिष्ठाङ्गिरसविरचिताः संहिता मूलभूता
ज्ञात्वा ज्योतिर्निबन्धाननतिललितपदान् रत्नमालां विचिन्त्य ॥ ३ ॥
सङ्केतान् संविहाय व्यवहृतिसुखदं कालबोधाय शीघ्रं
ज्योतिर्ग्रन्थोदितार्थैः सुगमलघुपदैः सिद्धकार्यैर्मुहूर्त्तैः ।
ज्योतिःसिद्धान्तवेत्तः श्रुतिविविधकलाशास्त्रपारीणबुद्धे-
र्गौडाधीशेन मानश्रितिपतितिलकेनार्च्यमानस्य भूयः ॥ ४ ॥
श्रीरामदासजनुषो हरिशङ्करस्य श्रीरावलस्य तनयो विनयोपपन्नः ।
ग्रन्थं मुहूर्त्तगणपत्यभिधं विधत्ते विद्यानिधिर्गणपतिर्गणिनागमज्ञः (?) ॥ ५ ॥

End. आयुः प्रज्ञा यशः सौख्यं सौभाग्यं फलमक्षयं ।
आभिश्रेष्ठं पशून् पुत्रान् लभतां ग्रन्थतत्त्ववित् ॥ २१ ॥

Colophon. इति श्रीमदग्निहोत्रिचातुर्मास्ययज्ञसमासादितसकलपुरुषार्थदेवयज्ञवर्य-रावल-हरिशङ्करसूरिसूनुरावलगणपतिकृते मुहूर्त्तगणपतौ ग्रन्थालङ्कारप्रकरणं द्वाविंशं समाप्तम ॥

विषयः । अस्य द्वादशप्रकरणेषु क्रमेण संवत्सर-तिथि-वार-नक्षत्र-योग-करण-चन्द्रतारा-बल-शुभाशुभ-त्याज्यनक्षत्रादि-लग्न-नानाविधशुभकर्म्ममुहूर्त्त-सङ्क्रान्ति-विवाह-राजाभिषेक-यात्रायाम्-गृहप्रवेश-जलाशयप्रतिष्ठादीनां शुभाशुभादिनिर्णयः ।

No. 1297. हरिमीडेस्तोत्रं, सटीकम् ।

Substance, country-made paper, 11¼ × 3 inches. Folia, 6. Lines, 18—22 on a page. Extent, 278 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Corrected.

Harimíde-stotra, with a gloss. A hymn in praise of Hari, by S'aṅkara Áchárya, with a commentary by Ánandagiri. The hymn begins with the words *Harim íde*, "I adore Hari," whence the name of the work.

Beginning. (टी०) यद्विशुद्धं परं ब्रह्म सच्चिदानन्दमव्ययं ।
तद्देवाद्यं परं तत्त्वं स शिवः स परो हरिः ।

(मू०) स्तोष्ये भक्त्या विष्णुमनादिं जगदादिं यस्मिन्नेतत्संसृतिचक्रं भ्रमतीत्थं ।
यस्मिन्दृष्टे नश्यति तत्संसृतिचक्रं तं संसारध्वान्तविनाशं हरिमीडे ॥ १ ॥

End. (मू०) इत्थं स्तोत्रं भक्तजनेड्यं भवतीदं ध्वान्तार्काभं भगवत्पादीयमिदं यः ।
विष्णोर्लोकं पठति शृणोति व्रजतीत्थं ज्ञानं ज्ञेयं स्वात्मनि चाप्नोति मनुष्यः ॥

(टी०) तदेव ध्वान्तस्य विनाशकतया अर्कवद्भवतीति तथोक्तं । भक्तानामिच्छाधिकार इत्याह । भक्तजनेड्यमिति ॥ ४४ ॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीशङ्करभगवत्कृतिर्हरिमीडेस्तुतिरानन्दगिर्य्याचार्य्यकृतभाष्येण सहिता समाप्ता ॥

विषयः । हरिमीडेस्तोत्रव्याख्यानं ।

No. 1298. कालनिर्णयः, सटीकः ।

Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 7. Lines, 12—13—11—15 on a page. Extent, 276 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Kálanirṇaya, with a commentary. A treatise on the astrological calendar of the Hindus. By Madhava Ácharya. The commentary is anonymous. The MS. is incomplete.

Beginning. (मू०) वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ।
यन्नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम ॥ १ ॥
व्याख्याय माधवाचार्यो धर्मान् पाराशरानथ ।
तदनुष्ठानकालस्य निर्णयं वक्तुमुद्यतः ॥ २ ॥

End. (खण्डितं)

विषयः । कालनिर्णयव्याख्यानं ।

No. 1299. ऋतुशान्तिः ।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 6. Lines, 9—10 on a page. Extent, 123 s'lokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Ṛitus'ánti. Rites and ceremonies to be observed should signs of puberty first manifest themselves on an inauspicious day. This is a fragment of a large work entitled *Sanskára-nirṇaya*, and is founded upon the Grihya aphorisms of Bodháyana.

Beginning. अथ प्रयोगः। यजमानस्त्रियादिदोषरहितचन्द्रानुकूल्ये चतुर्थपञ्चमदिनेऽन्य-तरे वा शुभासने वस्त्राच्छादिते पीठे प्राङ्मुख उपविश्य स्वदक्षिणतः पत्नीमो-पवेश्य पवित्रपाणिः प्राणानायम्य—शुभक्षेत्यादिदेशकालौ स्मृत्वा मम पत्न्याः प्रथमरजोदर्शने अमुकदुष्टमासादिसूचितसकलारिष्टनिरसनशान्तिद्वारा श्री-परमेश्वरप्रीत्यर्थं सग्रहमखां बोधायनोक्तामृतुशान्तिं करिष्ये इति सङ्कल्पः।

End. आवाहितदेवता विसृज्य कलशादिकं ब्राह्मणाय दत्वा विसर्जनान्ते आचार्याय सोपस्करप्रतिमां प्रतिपाद्य अग्निपूजान्ते गच्छ गच्छेत्यग्निं विसृज्य पुनः पुण्याहं वाचयेत्। कर्माङ्गदेवतामुद्दिश्य दशाधिकान् ब्राह्मणान् भोजयिष्ये इति सङ्कल्प्य भूयसीं दक्षिणां दद्यात्। नीराजनादि कुर्यात्। शान्तिपाठं ब्राह्मणैः सह पठन् कर्म सम्पूर्णमस्त्विति वाचयित्वा प्रमादात् कुर्वतां कर्मेति विष्णुं स्मरेत्।

Colophon. इति संस्कारनिर्णये बोधायनोक्ता ऋतुशान्तिः।

विषयः। अप्रशस्तमासतिथिनक्षत्रादौ प्रथमरजोदर्शने तच्छान्तिविधिः।

No. 1300. निरुक्तं, पूर्व्वार्द्धं।

Substance, country-made paper, 7½ × 3½ inches. Folia, 14. Lines, 8 on a page. Extent, 182 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Nirukta. An old and correct MS. of the well-known work of Yáska. It is, however, incomplete.

Beginning. समाम्नायः समाम्नातः स व्याख्यातव्यस्तमिमं समाम्नायं निघण्टव इत्याचक्षते निघ-ण्टवः कस्मान्निगमा इमे भवन्ति।

End. (खण्डितं)।

विषयः। वैदिकशब्दव्याख्यानं।

No. 1301. मकरन्दविवरणं ।

Substance, country-made paper, 8¾ × 3¾ inches. Folia, 15. Lines, 7—8—9 on a page. Extent, 217 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1715. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Makaranda-vivarana. Rules for determining various astronomical problems in connexion with civil rites and ceremonies. By Divákara, son of Nrisiṅha, and grandson of S'ríkrishṇa Dáivajña.

Beginning. स्पर्द्धां यतः प्राप्य कृतप्रतिज्ञं स्पर्द्धां विधत्ते प्रथमं प्रतिज्ञं ।
अज्ञोऽपि तं श्रीशिवनामधेयं गुरूपमं स्वीयगुरुं भजे तं ॥ १ ॥
श्रीमच्छिवात् समधिगम्य वरप्रसादं इत्यांशुभिर्विवरणाभिनवारविन्दं ।
एतद्दिवाकरविकासितमार्यवर्यभृङ्गा भजन्तु मकरन्दपिपासवो ये ॥

End. बालोदितेऽपि बहुसुन्दरविस्तृतार्थे तुष्टिं भजन्तु सुहृदो गतमत्सरा ये ।
आकस्मिकं खलु मतां हृदयेषु लग्नं सौख्यानि पञ्चरसकस्य वचस्तनोति ॥

Colophon. इति श्रीसकलगणकसार्वभौमश्रीकृष्णदैवज्ञसुतनृसिंहस्य सुतेन दिवाकरेण रचितं मकरन्दविवरणं समाप्तं ।

विषयः । अत्र प्रथमं प्रकोष्ठद्वारा स्वकीयेष्टतिथ्यादिसाधनं । ततः प्रकोष्ठकरणमन्तरेण स्वकीयेष्टतिथ्यादिसाधनं । ततोऽधिमासक्षयमासलक्षणकथनं । ततश्चन्द्रसूर्य्य-ग्रहणादिनिरूपणं । उदयास्तादिनिरूपणञ्च ।

No. 1302. गानी ।

Substance, country-made paper, 8 × 3¾ inches. Folia, 5. Lines, 7—10 on a page. Extent, 96 s'lokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Correct.

Gání. A vocabulary of those words of the S'ákala Saṅhitá which comprise the letters ṇ, n, y, j, v, b, &c. The object of the work is to point out the correct spelling of the words quoted. Anonymous.

Beginning. त्वं होता तायमानां च स्वध्यानिषीदस्वेषमूर्ज्जं यज्ञेभिरिन्द्रो सुत इन्द्रो आरत्न-धा योनिस्तस्य सीदसि सप्त सीदसि ।

End. पश्यन्मन्ये मनसेति षट्चत्वारिंशद्योतिवक्तव्यः ।

Colophon. शाकलसंहितायां गानं समाप्तं ॥
विषयः। नकारयकारादिवर्णवर्ज्जानामक्षरां पाठः।

No. 1303. विवेकामृतं, उत्तरार्द्धं।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 24. Lines, 9 on a page. Extent, 837 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Vivekámrita. A dissertation on the distinction between the gross and the spiritual body; the prototype of our corporeal existence; the form in which men exist when liberated from transmigration; the true nature of the body of the divinity, &c., &c. The MS. is imperfect, wanting the first half and some unknown portion of the end.

Beginning. यद्यः सञ्जायते साक्षादपरोक्षात्मवेदनं।
यदाकर्ण्य विवेकाख्येत्तरार्द्धं तदुच्यते॥ १॥
चित्सदानन्दरूपाय सर्व्वविद्गतसाक्षिणे।
नमो वेदान्तवेद्याय ब्रह्मणेऽनन्तमूर्त्तये॥ २॥
ब्रह्मविष्णुमहेशादिलीलाविभवकारणं।
प्रहत्याश्लिष्टमनिशं पुरुषं भावयाम्यहं॥ ३॥
सच्चिदानन्दपूर्णात्मवेदनं यन्निपाठतः।
विवेकामृतमद्ग्रन्थोत्तरार्द्धमथुनोच्यते॥ ४॥

End. (खण्डितं।)

विषयः। अत्र प्रथमप्रकरणे स्थूलदेहनिरसनं। २ये,--लिङ्गशरीरनिरसनं। ३ये,--अज्ञानरूपसूक्ष्मशरीरनिरसनं। ४र्थे,--महाकारणदेहनिरसनं। यत्र तुर्य्यावस्था उद्भवति स महाकारणदेहः। ५मे,--ईश्वरस्य सात्त्विकराजसिकतामसिकशरीरत्रयनिरसनं।

No. 1304. आधानप्रयोगः।

Substance, country-made paper, $8\frac{3}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 16. Lines, 9--10--13 on a page. Extent, 468 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

संवत १६२३ नाव नाम संवत्सरे दक्षिणायने श्री सूर्ये वर्षा कृतौ ॥ भाद्रपद मा
पक्षे अष्टम्यो लिखितं । औदीच्य ज्ञातिना केशवेन लिखितं ॥ शुभमस्तु ॥
लमस्य पुस्तकं ॥ ॥ श्री लक्ष्मीन्द सिंहापन म ४ ॥ ॥ शुभं भवतु

९०. श्री के पारवे भ्रदी

कालं तु स्वनये स्मा निःसंदिग्धो [illegible] यथामति । २ प्रक्रियाकौमुदी सेयं राम[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] इत्यादि [illegible] ॥ ॥ इति [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] प्रक्रियाकौमुदी ॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ इति [illegible]

[illegible] गुरु [illegible] शिष्य श्री [illegible]

[illegible] प्रक्रियाकौमुदी [illegible] ॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ ॥ श्रीः ॥

Facsimile of the last leaf of a MS. of the Prakriyá-kaumudí, dated Samvat 1623 = A. C. 1567.

T Black &

A'dhána-prayoga. Manual for establishing the household fire, ccording to the rules of A's'valáyana. The MS. is defective, and the uthor's name is not known.

Beginning. अथापस्तम्बाधानप्रयोगः । आश्वलायनानां अग्निग्रहणे विशेषः । अग्निमाधाने चन्द्रमा मे अश्वा स मे अश्वा अश्वाणं त्वा केशवमस्माणं हणे ।

End. (खण्डितं ।)

विषयः । आधानप्रयोगकथनं ।

No. 1305. चिदस्थिमाला ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4¼ inches. Folia, 10. Lines, 9 on page. Extent, 163 s'lokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Chidasthimálá. A gloss on the *Laghus'abdendus'ekhara*, which is a commentary on the *Siddhánta-kaumudí* of Bhaṭṭoji Díkshita. By Vaidyanátha Páyaguṇḍa.

Beginning. निराधाराधारं निखिलजगतां पारमुदधे-
भेवस्य प्राकारं विमलसुखलच्म्याः सुचिरं ।
चिरं धारं धारं मनसि गुरुगीर्भोणक्रपया
परं वन्दे वन्दे हरिहरमहं श्रीकरवरं ॥ १ ॥
नत्वा गुरुं वैद्यनाथः पायगुण्डाख्यको इतिं ।
चिदस्थिमालां तनुते लघुशब्देन्दुशेखरे ॥

End. (खण्डितं ।)

विषयः । सिद्धान्तकौमुद्याः लघुशब्देन्दुशेखराख्यटीकाया व्याख्यानं ।

No. 1306. प्रक्रियाकौमुदी ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 90. Lines, 8—9 on a page. Extent, 1,468 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sм. 1623. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Prakriyá-kaumudí. A dissertation on verbal affixes of the Sanskrit grammar. By Rámachandra A'chárya, disciple of Gopála A'chárya. The MS. is an old one, being dated Samvat 1623 = A. C. 1567. Vide Plate VIII.

Beginning. प्रथमपत्रं नास्ति ।

End. मीमांसायुगलाब्धपारकणभुक् तन्त्रप्रसङ्गाकृपद्‌ा-
दुर्ग्रंथस्तमयं + + शास्त्रतमनसां शब्दावतेच्छावतां ।
शब्दाधारविचार्य्यसाधुवचनध्वाम्नाभिलाषस्तमा
तन्त्या श्रीगुरुरामचन्द्रजनिता सा प्रक्रिया कौमुदी ॥

Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीगोपालाचार्य्यश्रीगुरुपूज्यपादशिष्यश्रीराम-
चन्द्राचार्य्यकृता प्रक्रियाकौमुदी परिपूर्णा ।

विषयः । कृत्प्रत्ययादिप्रक्रियाकथनं ।

No. 1307. मृगारेष्ट्यादिप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 7 × 3½ inches. Folia, 25. Lines, 10—11—12 on a page. Extent, 580 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Mrigáreshṭyádi-prayaga. Manual for the performance of the Vedic rites called Mṛigáreshṭi, Pavitreshṭi, Mitravindeshṭi, Vrihisyámákágrayaṇeshṭi, Yavágrayaṇeshṭi, Játeshṭi, Indra-váruṇeshṭi, and Kárírishṭi. The MS. is incomplete, and the author's name cannot be made out.

Beginning. पापक्षयकामो मृगारेष्ट्या यजेत । विद्युत । अस्यां मृगारेष्ट्यां अध्वर्य्युं त्वां
वृणीमहे ।

End. खण्डितं ।

विषयः । अत्र प्रथमं मृगारेष्टिप्रयोगः । ततः पवित्रेष्टिप्रयोगः । ततो मित्रविन्देष्टिप्रयोगः ।
ततो व्रीहिश्यामाकाग्रयणेष्टिप्रयोगः । ततो यवाग्रयणेष्टिप्रयोगः । ततो जातेष्टि-
प्रयोगः । तत इन्द्रवारुणेष्टिप्रयोगः । ततः कारीरीष्टिप्रयोगः ।

स्मा विंब पुटकोणेषु लिखेद्विद्वान्मतिमांस्तथा · कोष्ठेतारं च त्राक्षिवं कोणे छकव हिस्तन · वह्नयेद्य लिव
णः · सर्वेषामेव यन्त्राणामिदं यन्त्रं प्रशस्यते · अस्मिन् कलत्रामावाछ्य योनि सिद्धे समाहितः सम्पत्स्वस्य
सर्वरोगाः प्रणश्यन्ति शतायुश्च भविष्यति · अथ योगं प्रवक्ष्यामि मन्त्रेणानेन सुव्रत · मूलाधारे च हृदये तु व
ज्ञीतयो गतास्वतन्त्रीकृतमानसः · मूलाधारे विप्रदुपगताम्नो अमुक्ते दलानामकैकस्मिन्न्यसेत्तु वमने
ब्रह्मकान्यस्य मध्ये न्यसेत्तु वन्हुवने शीघ्रतन्कालिकायां तस्यामध्ये न्यसेत्तु वमनोरस्य बीजं विधिज्ञः बी
नविकासितमध्ये तिरि खाङ्कुरोमोमूर्द्धन्यासक सास्वच्छराधूर्विगलद्दुर्लपी पूषविनून · आप्यायाद्र
कुर्यात् स्थिरदमन्त्रतेजस्समपूर्वदेहान्तरे सा बहिरपि सकलं व्याने वसंहत्यात्मनि समस्तु जगत्स्वरूपं तमु · व
तत्वानस्या परमधाममनिविश्रान्तस्याम् · इति कथितो ब्रह्ममयो योगस्य महामनोः · अत्रापि थ्यभ
लि · नाशुचाय प्रदातव्यं नाशिष्याय कदाचन · नास्तिकाय वदेद्वेदपुरो मन्त्रेच सुव्रत · अथ लीनानमद

Facsimile of the last leaf of a MS. of the Nrisiñha-kalpa, dated Saṃvat 1663=A. C. 1607.

No. 1308. नृसिंहकल्पः ।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 20. Lines, 9 on page. Extent, 540 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1663. Place deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

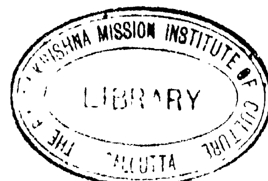
Nrisiñha-kalpa. An extract from the Nrisiñha Purána, containing directions for the adoration of Nrisiñha, the man-lion incarnation Vishnu.—The MS. is dated Samvat 1663 = A. C. 1607. Vide plate I.

ginning. विशुद्धविज्ञानघनस्वरूपं विज्ञानविश्राणनदत्तदीक्षं ।
दयानिधिं देहभृतां शरण्यं देवं हयग्रीवमहं प्रपद्ये ॥
या वैष्णवीसुखसदद्वयबोधरूपा भूम्यादिपञ्चकतया बहुधा विभिन्ना ।
तां षोडशद्वितयतत्त्वनृसिंहमूर्त्तिं तां मूलशक्तिममलां प्रणतोऽस्म्युदारां ॥
योऽसौ नित्यविशुद्धनिर्गुणसदानन्दाद्वयज्ञानभूः
साक्षात् सत्त्वमयीमवाप स हरिः श्रीनारसिंहीं तनुं ।
मूलाहङ्कृतिखण्डिनीं कवलयन् संसारघोराब्धिज-
क्ष्वेडज्वालनशीतलामृतसरित्पूरं सुखायास्तु नः ॥
प्रणिपत्य जगन्नाथं चराचरगुरुं हरिं ।
वक्ष्ये प्रयोगं मन्त्रस्य नृसिंहानुष्टुभः शुभं ॥

d. नमो भगवते तस्मै वासुदेवाय शार्ङ्गिणे ।
शङ्खचक्रगदापद्मधारिणे प्रत्यगात्मने ॥

lophon. इति श्रीनारसिंहे वैरिञ्चे कल्पेऽष्टमः पटलः ॥ समाप्तश्चायं कल्पः ॥

यः । नृसिंहमन्त्रप्रयोगः । अत्र अष्टपटलाः सन्ति, तत्र प्रथमे,—ब्रह्मनारदसंवादः । २ये,—नृसिंहमन्त्रस्य तदीयमाहात्म्याधिदैवतर्षिच्छन्दस्तत्त्वादीनाञ्च कथनं । ३ये,—मन्त्रस्वरूपकथनं । ४र्थे, ५मे च,—मन्त्रसकलीकरणं । ६ष्ठे,—मन्त्रस्य न्यासाङ्गमुद्रिकादिकथनं । ७मे,—मन्त्रस्य पूजाविधानं । ८मे—मन्त्रस्य परिवारादिकथनं ।

No. 1309. विश्वगुणादर्शः ।

Substance, country-made paper, 9⅓ × 4½ inches. Folia, 63. Lines, 8—10—11 on a page. Extent, 1,240 s'lokas. Character, Nágara. Date, Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Pros and verse. Correct.

Vis'vaguṇádars'a. Poetical descriptions of various natural objects such as the sun, the lotus, the ocean, &c. By Vyaṅkaṭa A'chárya, son of S'ríniváꞵa by Sitámbá, and grandson of Rághunátha A'chárya Díkshita.

Beginning. प्रथमपत्रं नास्ति ।

End. प्रकामदोषप्रचुरेऽप्यमुष्मिन् ग्रन्थे मदीये करुणानुबन्धात् ।
प्रमादवन्तो न हसन्तु सन्तः परन्तु वैश्वासवन्तु सन्तः ॥

Colophon. इति पद्ममतभञ्जननिबन्धव्याख्यातृतातयज्ज्वभागिनेयवाजपेययाज्यवंशसार्वभौमादि
याज्यात्रेयवंशमौक्तिकभवद्पायाचार्य्यतनुभवश्लेषयमकचक्रवर्त्तिरघुनाथाचार्य्य-
दीक्षिततनयस्य श्रीनिवासकृपातिशयसुविदिततनयस्य सीताम्बागर्भसम्भवस्य
श्रीमत्काञ्चीनगरवासव्यस्य वेङ्कटाचार्य्ययज्वनः कृतिषु विश्वगुणादर्शः सम्पूर्णः ॥

विषयः । सूर्य्यपद्मसमुद्रादिविश्ववस्तूनां गुणवर्णनं ।

No. 1310. आत्मविद्योपदेशविधिः ।

Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 8—11—12 on a page. Extent, 378 s'lokas. Character, Nágara. Date, S' 1818. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, ol Prose. Incorrect.

A'tmavidyopades'a-vidhi alias *A'tmopades'a.* Self-knowledge, or a epitome of the Vedánta scheme of salvation; in the form of a dialogue By S'aṅkara A'chárya. *Hall's Contributions*, p. 111.

Beginning. ॐ तत्सज्ज्ञानात्मने नमः ।
चित्सदानन्दरूपाय सर्व्वधीवृत्तिसाक्षिणे ।
नमो वेदान्तवेद्याय ब्रह्मणेऽनन्तरूपिणे ॥
यद्ज्ञानादिदं भाति यज्ज्ञानात् विनिवर्त्तते ।

नमस्तस्मै चिदानन्दवपुषे परमात्मने ॥

अथात्मविद्योपदेशविधिं व्याख्यास्यामः ।

[E]nd. अथ शठानां धूर्त्तानां अश्रद्धानां नास्तिकानामुत्पथगामिनां एतद्दिद्यां न प्रकाशयेत् ।

यस्य देवे परा भक्तिर्यथा देवे तथा गुरौ ।

तस्यैताः कथिता विद्याः प्रकाशन्ते महात्मन इति श्रुतेः ।

[C]olophon. इति श्रीमच्छ्रितिवेदान्तशास्त्रप्रक्रियायां श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमच्छङ्करकृतं बहिर्मुखान्तःप्रवणमज्ञानबोधनी आत्मविद्योपदेशविधिः समाप्तः ॥

[Vi]षयः । मोक्षसाधनीभूतस्य आत्मतत्त्वज्ञानस्य उपायकथनं ॥

No. 1311. इष्टकापूरणं ।

Substance, country-made paper, $7\frac{1}{4}$ × $3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 7 [o]n a page. Extent, 70 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of [De]posit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Ishṭaká-púraṇa. Directions for the making and using of bricks [fo]r fire altars, founded on the aphorisms of Kátyáyana. The work [it]self is written in an aphoristic form, but I cannot make out the name [of] its author.

[B]eginning. अथातः सुपर्णचित्यस्याग्नेः कात्यायनसूत्रशेषसूत्रजुपचयस्यानुव्याख्यास्यामः ॥ तत्रेष्टकाप्रमाणं । समचतुरस्राणां यथा पुरुषमङ्गुलो षडङ्गुलं द्वादशाष्टादशचतुर्विंशतिरिति ।

[E]nd. अयुतश्च सहस्रञ्च शतञ्च शक्तिं तथा ।

मन्त्रैषा शाण्डिल्यस्याग्नेस्तस्मै च मुनये नमः ॥

[Co]lophon. इष्टकापूरण समाप्तं ॥

[Viṣa]यः । यज्ञीयेष्टकापूरणप्रकरणं ।

No. 1312. द्वादशस्तोत्रव्याख्या ।

Substance, country-made paper, $6\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 49. Lines, 9–10 on a page. Extent, 690 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Dvádas'astotra-vyákhyá. A commentary on a hymn in twelve stanzas by Ananda Tirtha in praise of Hari. Author's name not known; the hymn is held in great esteem by the Vaishnavas of Bengal.

Beginning. उत्पत्तिस्थितिसंहृतिप्रणियति ज्ञानानिबन्धावृतौ
मोक्षश्चेति यतो भवन्ति जगतो भावाः स्वतन्त्रात् परात् ।
तं वन्दे निरवद्यसद्गुणतनुं लक्ष्मीधरालिङ्गितं
दोर्भिश्चक्रगदाम्बुजाभयभृतं मुक्तैकगम्यं हरिं ॥ १ ॥
प्रणम्य श्रीमदानन्दतीर्थार्य्यचरणाश्रितान् ।
गुरून् व्याकरवै विष्णोः प्रीतये द्वादशस्तुतीः ॥ २ ॥

End. क्वानन्दतीर्थयोगीन्द्रवाचोदीनाः सुदुर्विदाः ।
क्वाहमल्पमतिः कृष्णानुग्रहः साधयेन्न किं ॥

Colophon. इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्य्यविरचितद्वादशस्तोत्रव्याख्या समाप्ता ।

विषयः । श्रीमदानन्दतीर्थविरचितस्य हरेर्द्वादशस्तोत्रस्य व्याख्यानं ।

No. 1313. प्रस्तोतृप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 22. Lines, 9 on a page. Extent, 196 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Correct.

Prastotṛi-prayoga. The duties of the Prastotá, one of the priests at a sacrifice, defined and explained. Anonymous.

Beginning.
४ र   २र   २   २ र र ५   ५ र ३र २
त्य मू घू । वाजि । ना २ ४ ५ म । देवहूता २३४ म् । म हो वा नं ता ।
२   २
क ता २ । रं९

End. तेजा धर्म्मः मङ्क्रीडन्ते शिशुमतीर्वायुगोपास्तेजस्वतीमेकङ्गिर्भुवनानि चक्रद्
१२४५ ॥ ११ ॥

Colophon. इति प्रश्नोत्तप्रयोगः समाप्तः ।

विषयः । प्रश्नोत्तपाथकं कथनं ।

No. 1314. आह्निकप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 8—9 on a page. Extent, 513 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1695. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Áhnika-prayoga. Directions for the performance of the daily religious duties obligatory on householders. By Raghunátha Bhatta, son of Mádhava Bhatta.

Beginning. अथाह्निकं । तत्र प्रभात उत्थाय मातापितृगुर्व्विष्टदेवतां मनसा नत्वा तद्दुः- कर्त्तव्यं विचार्य्य ब्रह्मामुरारिस्त्रिपुरान्तकारी भानुः शशी भूमिसुतो बुधश्च गुरुश्च शुक्रः शनिराहुकेतवः कुर्व्वन्तु सर्व्वे मम सुप्रभातं ।

End.

Colophon. इति श्रीमदुपाध्यायभट्टमाधवात्मजभट्टरघुनाथवर्णित आह्निकप्रयोगः सम्पूर्णः ।

विषयः । आह्निककृत्यनिरूपणं ।

No. 1315. चातुर्मास्यप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 59. Lines, 7—8—9 on a page. Extent, 754 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Cháturmásya-prayoga. Directions for the performance of the quadrimensial rite called *Cháturmásya.* It used to be observed during the summer season; the Buddhists adopted it, and for the convenience of hermits, fixed its period from July to October. Hindus now observe it during the same period, assuming it to be the time during which Vishnu sleeps on the face of the ocean.

Beginning. अथ चातुर्मास्यप्रयोग उच्यते । फाल्गुन्यां चैत्र्यां वैश्वदेवेन यजते तयोः

पूर्व्वस्यां चतुर्द्दश्यां प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा पत्न्या सह प्राणानायम्य एवं गुणविशेषण-
विशिष्टायां पुण्यतिथौ चातुर्मास्यं प्रारप्स्ये इति सङ्कल्पः ।

End. ऐन्द्राग्न एकादशकपाले वैश्वदेवो द्वादशकपालः वत्स्यौ अन्वाहार्य्यो दक्षिणा ।

Colophon. समाप्तानि चातुर्मास्यानि ।

विषयः । चातुर्मास्यप्रयोगकथनं ।

No. 1316. तत्त्वदीपः, सटीकः ।

Substance, country-made paper, 10½ × 4¾ inches. Folia, 97. Lines, 6—7—8—9 on a page. Extent, 2,127 ślokas Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Text, Verse; Commentary Prose. Incorrect.

Tattvadípa. The philosophy of the Bhágavata Puráṇa digested, systematized and explained. The MS. is incomplete.

Beginning. मू०। नमो भगवते तस्मै कृष्णायाद्भुतकर्म्मणे ।
रूपनामविभेदेन जगत् क्रीड़ति यो यतः ॥ १ ॥
सात्त्विका भगवद्भक्ता ये मुक्तावधिकारिणः ।
भवान्तसम्भवा दैवात् तेषामर्थे निरूप्यते ॥ २ ॥
भगवच्छास्त्रमाज्ञाय विचार्य्य च पुनः पुनः ।
यदुक्तं हरिणा पश्चात् सन्देहविनिवृत्तये ॥ ३ ॥

टी०। सर्व्वोद्धारप्रयत्नात्मा कृष्णः प्रादुर्बभूव ह ।
तथात्वं येन संसिद्धेत् तदर्थं व्यास उक्तवान् ॥ १ ॥
श्रीभागवतमत्यन्तं सर्व्वेषां सुखदापकं ।
तस्यापि तत्त्वं येनैव सिद्ध्येदिति विचार्य्य हि ॥ २ ॥
अग्निस्वकार तत्त्वार्थदीपं भागवते महत ।
तत्रापि येन संसिद्ध्येद् व्याख्यानं तन्निरूप्यते ॥ ३ ॥
श्रीभागवततत्त्वार्थं प्रकटीकरिष्यन् प्रथमं शास्त्रार्थोपनिबन्धनलक्षणं मङ्गलमा-
चरति नम इति ।

End. खण्डितं ।

विषयः । श्रीमद्भागवतादिशास्त्राणां सङ्क्षेपेण तत्त्वार्थप्रकटीकरणं ।

No. 1317. गीतगोविन्दटीका, पद्द्योतनिकानाम्नी ।

Substance, some leaves of country-made white paper, and some of country-made yellow paper, 12⅓ × 5 inches. Folia, 37. Lines, 10—11 on a page. Extent, 1,361 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect and incomplete.

Gitagovinda Ṭíká A commentary on the Gitagovinda of Jayadeva. By Náráyaṇa Paṇḍita.

Beginning. भद्राय भवतां भूयात् कृष्णः सद्गुणभावितः ।
कालिन्दीजलसंसर्गी मेघश्यामोऽतिसुन्दरः ॥

End. खण्डितं ।

विषयः । गीतगोविन्दस्य व्याख्यानं ।

No. 1318. बोधायनीयशुल्वं ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 12. Lines, 10 on a page. Extent, 312 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India Appearance, old. Prose. Correct.

S'ulva S'útra alias *Baudháyana-sulva*. Aphorisms on the measurement and laying out of fire altars. By Bodháyana. Vide Journal As. Soc. XLIV. pp. 227ff. and *Pandit*, for 1875.

Beginning. अथेमे अग्निचयास्तेषां परिमाणविहारान् व्याख्यास्यामः ।

End. अथाग्न्याधेयिके विहारे नानाचतुरस्रसमस्य + । अथेमेऽग्निचयाः ।

Colophon. इति बोधायनीयशुल्व समाप्तं ।

विषयः । अग्निचयनभूमिपरिमाणविहारादिप्रकरणं ।

No: 1319. जीवत्पितृककर्त्तव्यसमुच्चयः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Extent, 511 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Jívatpitrikartavya-sanchaya. Duties of sons to their parents while living. By Rámakrishṇa Bhaṭṭa, son of Náráyaṇa Súri, and grandson of Rámesvara Bhaṭṭa.

Beginning. रघुवीरपदद्वन्द्वं निधाय हृदि मङ्गलं ।
कुर्व्वता सर्व्वकर्म्माणि निर्व्विघ्नाः कार्य्यसम्पदः ॥

End. उद्ध्वतोऽपि स्नानं नखकेशादिकर्त्तनं ।
अन्तर्वत्याः पतिः कुर्व्वन्न प्रजा जायते ध्रुवम् ॥
इत्याद्यन्यच्च दर्शनादित्यलमतिविस्तरेण ।
श्रीभट्टरामेश्वरसूरिसूनुश्रीभट्टनारायणसूरिसूनुः ।
श्रीरामकृष्णः सुधिया व्यधत्त जीवे पितर्य्यात्मजकार्य्यशुद्धिं ॥

Colophon. इति श्रीमद्विद्वद्वृन्दवन्द्यपादश्रीमद्रामेश्वरभट्टसूनुश्रीमद्विद्वन्मुकुटमाणिक्यश्रीनारायणसूरिसूनुश्रीरामकृष्णभट्टविरचिता जीवत्पितृककर्त्तव्यसञ्चयः समाप्तिमगमत् ।

विषयः । जीवत्पितृककर्त्तव्याकर्त्तव्यनिरूपणं ।

No. 1320. प्रायश्चित्ताध्यायः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 52. Lines, 10—11 on a page. Extent, 1,407 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect and incomplete.

Práyas'chittádhyáya. On expiations and purifications for householders. This is a fragment of a large work on Smṛití; but I have not been able to ascertain its name, nor that of its author.

Beginning. अधुना प्रायश्चित्ताध्यायो वर्ण्यते । गृहस्थाश्रमिणां नित्यनैमित्तिका धर्म्मा उक्ताः । अभिषेकादियुक्तस्य गृहस्थविशेषस्य गुणधर्म्माश्च दर्शिताः । अधुना तदधिकारभ्रंशोपचयहेतुभूता शौचप्रतिपादनमुखेन तेषामपवादः प्रतिपाद्यते ।

End. इति स्मृतिकाराणामभिप्रायो लक्ष्यत इत्यदोषः । खण्डितं ॥

विषयः । प्रायश्चित्तादिकथनं ।

इश्री मदकबरशाहिकारिते विहारिकृष्णदासकृते पारसीकप्रकाशे शब्द
ति॥ ॥ भगवानमिश्रेरलीखि॥ ॥ संवत १६६६ समयश्रावणशुक्ल प

शकस्तुधे अकीर्त्तितं ॥३९॥ स्पूतेदोरन्तइतिख्यातः सर्वतः पारसीमते । आ
तश्नानस्वस्तुपरीवितं ॥४०॥ ॥ विशेष्यनिघ्नवर्गः ॥ माह श्रीइवमास्व ग
री । सिद्यतेपत्रोहल्लो मेहरहस्यात्करुणा कयोः ॥४१॥ रूपूस्याकास
फेनेत लेकफे । फेरंगः कथ्यतेतद्ग्नैः कुष्ठदेश विशेष्ययोः ॥४२॥ शारवस्तु
पशोः शृंगेपिकथ्यते । अजीविज्ञापनेवस्त्रपरीणाहेपिकीर्त्तितं ॥४३॥ प्रस्तु
वाजपार्सीमतो । शानङ्कस्त्रसाधिन्यां । नवेज्ञास्थि विशेषके । निमाजाग्र
मामईरितः । शायङ्योगपन्नुमानेवं किनारः स्कंधकूलयोः ॥४८॥ नेव
मल्लकर्माधिकारयोः । सरमस्ताकेनिर्दिशेस्याहृपर्यंष्विफिलेववर ॥४९॥
ववाजउद्वादनि वरायाः । आबूजलेवशतिष्ठायां सर्वतः पारसीमते ॥५०
धेनसम्पन्नुत्रारणाप्यच । सिरकारस्थ शाक्षते अर्युक्तौयीन तो स्थिरे ॥४८॥

Facsimile of the last leaf of a M.S. of the Párasika-prakasa dated Samvat 1666 = A. C. 1610

No. 1321. पारसीकप्रकाशः ।

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 10 on a page. Extent, 247 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1666. Place of deposit, Calcutta, Government of India; another copy at Benares, with Bábu Haris'chandra. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Párasika-prakás'a. A list of Persian words strung in anushṭup verses, and explained in Sanskrit. By Víhárikrishṇadása. The work professes to have been compiled by order of the Emperor Akbar, but it is a meagre one, and the MS. is incomplete. It is, however, a very old one; it is dated Samvat 1666 = A. C. 1610 and must be one of the earliest copies made from the original of the author. Vide plate IX.

There is another work of this name which comprises a vocabulary of astronomical, astrological and technical terms borrowed by the Hindus from the Arabs. It was compiled by one Vedánga Ráya, under the auspices of Sháh Jehán. The description given of this work under No. CLXII (vol. I, p. 87) "Persian (Arabian?) astronomy as known to the Brahmans" is incorrect. For लग्नयात्रादिनिरूपणं on that page, the description should be पारसिकज्योतिषः शब्दमाला ।

Beginning. श्रीसूर्य्याय नमो विधाय विधिवत् सन्ध्याय चित्तं रवौ
दिव्यानामिव पारसीकवचसां कुर्व्वे प्रकाशं नवं ।
साचात् शाहजलालदीन्द्रमहसि पात्रप्रमोदप्रदं
वाह्यभ्यान्तमिवापहन्तु पुरुषान्तरस्थं नमः + + + ॥
यद् ब्रह्म वेदेन निकारसीनं प्रतीयते स्म प्रकृतेः परस्तात ।
तदेष गोब्राह्मणपालनार्थं मद्दीमहेन्द्रोऽकवरः प्रजातः ॥
यदस्य नामाखिलशास्त्रसागरे स्मृतीतिहासादिषु साधु विश्रुतं ।
गतं चिरात्कौषु चिरस्थितिं ततस्तदाज्ञया तन्मिदं वितन्यते ॥
यद् गोपालसुतेन कृष्णविभुना गावस्तथा पालिता
रामैर्भूसुरदैवतैर्द्विजवराख्याता न चित्रञ्च तत् ।
गोविप्राभिभवप्रिये यवनजे वंशेऽवतीर्णो विभु-
र्गोविप्रान् प्रतिपालयत्यकवरो विष्णुर्विचित्रं महत् ॥
क्रियतां पारसीकानां वचसां सङ्ग्रहो मया ।
विधीयते सुबोधार्थं संस्कृतार्थावबोधनैः ॥

End. प्रायश्छन्दोऽनुरोधेन सम्यगुच्चारणाय च ।
सिद्धकाद्यश्च शब्दान्ते प्रयुक्तौ यो न तौ स्थिरौ ॥

Colophon. इति महीमहेन्द्रश्रीमदकबरशाहिविरचिते विहारिकृष्णदासकृते पारसीकप्रकाशे शब्दार्थकोशप्रमाणमिति ।

विषयः । यावनिकसामान्यशब्दमाला ।

No. 1322. सर्व्वपृष्ठाप्तोर्यामप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 1½ inches. Folia, 23. Lines, 10—11—12 on a page. Extent, 138 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Sarvaprishthaptoryáma-prayoga. A manual for the performance of the Soma right called Sarvaprishtháptoryáma. It treats of only those parts of the rite which differ from the ordinary Áptoryáma. Anonymous.

Beginning. सर्व्वपृष्ठाप्तोर्यामस्य प्रयोगः । होतुः । सर्व्वमतिग्राह्यवित् । आज्यशस्त्रे प्र वे देवायाग्नयेत्येतस्य स्थाने अग्निं नर इति सूक्तं पञ्चविंशतिकं भवन्ति ।

End. सोमस्याग्ने वीही वौषट् द्विर्वा गौजः ।

Colophon. इति सर्व्वपृष्ठाप्तोर्यामे होतुर्वैश्वानराग्निमारुतं शस्त्रं । अन्यत् सर्व्वं प्रकृतिवत् ।

विषयः । सर्व्वपृष्ठाप्तोर्यामप्रयोगकथनं ।

No. 1323. विनायकशान्तिः ।

Substance, country-made paper, 8¼ × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 10—11 on a page. Extent, 96 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Vináyaka-s'ánti. A manual for the performance of a rite required to be observed on the 4th or the 5th of the waxing moon every month for the gratification of Vináyaka. It follows the rules of Baudháyana. Anonymous.

Beginning. अथ विनायकशान्तिविधिरुक्तो बौधायनेन । अथातो विनायककल्पं व्याख्यास्यामो मासि मासि चतुर्थ्यां शुक्लपक्षस्य पञ्चम्यां वाभ्युदयादौ सिद्धिकामः ऋद्धिकामः पशुकामो विनायकस्य बलिं हरेत् ।

End. शान्तिरत्ने तु देवनचत्रेऽपि करणमुक्तं। उपनयनाङ्गत्वेन क्रियमाणायान्तु सम्भवत्कालोपसङ्ग्रहः कार्य्य इति सम्प्रदायः।

विषयः। विनायकशान्तिप्रयोगकथनं।

No. 1324. वाक्यवृत्तिविवरणं, मूलसहितं।

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent, 270 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Vákya-vritti-vivarana. A commentary on the *Vákyavritti.* By Ánandajñána, disciple of S'uddhánanda. Both the teacher and the pupil were Paramahansas. The MS. comprises also the text, in which S'ankara Áchárya expounds, in fifty-two couplets, in the form of a dialogue between a preceptor and a pupil, the principles of the Vedánta Philosophy. Hall's Contributions, pp. 106—201.

Beginning. ऐदम्पर्य्येण वेदान्ता यद्वदन्ति परं पदं।
तदहं ब्रह्मनिर्भेदं सत्यादिपदलचितं ॥
मुमुक्षुजनानुजिघृक्षया वाक्यवृत्तिसञ्ज्ञितं प्रकरणं प्रारभमाणो विघ्नोपशान्त्युपशमादिप्रयोजनसिद्धये परदेवताप्रमाणरूपं मङ्गलाचरणं मुखतः सम्पादयन् प्रकरणारम्भापेक्षितमनुबन्धचतुष्टयं विषयसाधनप्रयोजनलक्षणं सङ्क्षिप्य प्रतिपत्तिसौकार्य्यार्थं कथयति। सर्गेति।

End. वाक्यवृत्तेरियं वृत्तिरचिरा रचिता मया।
पुनः पुनश्चरिता याता सङ्गता पुरुषोत्तम ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यश्रीभगवदानन्दज्ञानविरचितं वाक्यवृत्तिविवरणं समाप्तम।

विषयः। वाक्यवृत्तेर्व्याख्यानं। वाक्यवृत्तौ च प्रथमं जीवपदार्थनिरूपणं। ततः परमात्मपदार्थनिरूपणं। ततः जीवब्रह्मणोस्तादात्म्यकथनं। ततस्तत्त्वमस्यादिवाक्यघटकस्य तत्पदस्य ब्रह्मप्रतिपादकत्वकथनं। त्वम्पदस्य जीवप्रतिपादकत्वकथनञ्च।

No. 1325. बौद्धाधिकारः।

Substance, country-made paper, 14 × 4¼ inches. Folia, 2. Lines, 25. Extent, 42 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Bauddhádhikára, alias *A'tmatattraviveka*. An exposition of the knowledge of the soul as taught in the Vais'eshika system, and a refutation of Buddhist and other forms of infidelity and atheism. By Udayana A'chárya. The work was published in Calcutta about forty years ago. Hall's Contributions, pp. 81, 82.

Beginning. स्वाम्य यस्य निजं जगत्सु जनितेष्वादौ ततः पालनं
व्युत्पत्तेः करणं स्थिताश्रितविधिश्यामेघसम्भावनं।
भर्तान्त्रिः सहजा कृपानिरुपधिर्यत्नस्तद्थात्मक-
स्तस्मै पर्य्यगुरूत्तमाय जगतामीशाय पित्रे नमः॥

End. सहकार्य्यभावप्रयत्नकार्य्याभाववत्त्वं सहकारिविरहे कार्य्यवत्त्वमिति व्याहतं।
तस्माद् यद्यद्भावे यन्न करोति तत्तद्भावे तत्करोत्ये (इतः खण्डितं)।

विषयः। आत्मतत्त्वनिरूपणं।

No. 1326. बौद्धाधिकाररहस्यं।

Substance, country-made paper, 14 × 4¼ inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent, 216 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Bauddhadhikára-rahasya, alias *A'tmatattva-viraka-rahasya*. A commentary on the work noticed under the last preceding No. By Mathuránátha Tarkavágís'a.

Beginning. कुञ्चिताधरपुटेन पूरयन् वंशिकां प्रचलदङ्गुलिपङ्क्तिः।
मोहयन्नखिलवामलोचनाः पातु कोऽपि नवनीरदच्छविः॥
श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता।
बौद्धाधिकारविवृतिर्विषदीक्रत्य उच्यते॥

End. यद्वा घटस्य प्रसाध्याङ्गकदृष्टान्ततया अन्वयसहचारनिश्चयाभावेन व्याप्तनिश्चयादित्यर्थः।

Colophon. इत्यात्मतत्त्वविवेकमाथुरी ।

विषयः । बौद्धाधिकारमूलस्य व्याख्यानं ।

No. 1327. बौद्धाधिकारदीधितिः ।

Substance, country-made paper, 11 × 4¼ inches. Folium, 1. Lines, 20. Extent, 33 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Bauddhádhikára-didhiti alias *A'tma-tattva-viveka-didhiti.* A gloss on the work noticed under No. 1325. By Raghunátha Bhattácharya Tarkas'iromani.

Beginning. ॐ नमः सर्व्वभूतानि विष्टभ्य परितिष्ठते ।
अखण्डानन्दबोधाय पूर्णाय परमात्मने ॥
निर्णीय सारं शास्त्राणां तार्किकानां शिरोमणिः ।
आत्मतत्त्वविवेकस्य भावमुद्भावयत्यमी ॥

End. कामयमानाय सुखादिकं विहितनिषिद्धं साधनमस्यानुतिष्ठन्तः कर्म्माशयानाचिन्वाना जन्मादिकमनुभवन्ति ।

विषयः । बौद्धाधिकारदीधितिव्याख्यानं ।

No. 1328. वैयाकरणभूषणं ।

Substance, country-made paper, 16 leaves 10 × 5 inches, remainder 12¾ × 5 inches. Folia, 70. Lines, 11 on a page. Extent, 2,881 s'lokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Vaiyákarana-bhushana. A dissertation on the philosophy of language. By Konda Bhatta. Vide Asiatic Society's Catalogue, Part I, p. 86 and Aufrecht's Catalogue, p. 177.

Beginning. (प्रथमावधिपत्रद्वयं नास्ति ततः पर) व्याप्निष्य अर्द्धं नपुंसकमिति समासात् ।
एवं पूर्व्वकाय इत्यादि तत्पुरुषेऽपि द्रष्टव्यं ।

End. पाणिनीयवचसां खलु मूलं चन्द्रशेखरभवानिति रूढं । तेन भूषणमिदं चिरमेव प्रीतये भवतु साम्बशिवस्य ॥

Colophon. इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपरावारपारीणधुरीणरङ्गोजिभट्टात्मजकोण्डभट्टकृते वैयाकरणभूषणे चरमः स्फोटवादः समाप्तः।

विषयः। व्याकरणमतसिद्धशब्दशक्तिविवेचनं, पदाद्यभिव्यङ्ग्यस्फोटसिद्धान्तकथनञ्च।

No. 1329. अन्त्येष्टिपद्धतिः।

Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 33. Lines, 9—10 on a page. Extent, 426 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Antyeshti-paddhati. A manual of funeral rites according to the modern ritual. By Bhaṭṭa Náráyana, son of Bhaṭṭa Rámes'vara. The author is probably the same with the writer of the Venisañhára-náṭaka, and one of the five Bráhmans who came to Bengal at the invitation of Adisura. The MS. is incomplete.

Beginning. भट्टरामेश्वरसुतो भट्टनारायणः सुधीः।
नत्वा शिवौ संविचार्य्य कुरुतेऽन्त्येष्टिपद्धतिं॥

End. सपत्न्यभावे भ्रातुः पुत्रः भ्राता स्नुषा दुहिता दौहित्रः पत्न्याः सगोत्रः सपिण्डः सब्रह्मचारी मित्रः। (परं खण्डितं)।

विषयः। अन्त्येष्टिक्रियाकथनं।

No. 1330. उपदेशरहस्यं, महाराष्ट्रीयभाषा।

Substance, country-made paper, 6¼ × 4 inches. Folia, 88. Lines 11—13 on a page. Extent, 1,501 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Upades'a-rahasya. An exposition of the Vedánta doctrine in the Marháṭṭi language. Anonymous.

Beginning. श्रीमद्गुरुचे चरण। जेकां विश्रान्तिचि कारण। तयाते करुणि नमन। ग्रन्थकथन करितसे।

ith Bábu Harís'chandra. Appearance, old Prose. Incorrect.

तत्वक० तितेनघृतरूपविशेषग्रहणेकोविरोधः अर्थानिष्पत्त्याभावविधेःआक्षन्यापप्रयोजनं॥
१८ श्रुतत्वात्तत्यागेपिनदोषः॥अर्थाद्विकल्पनैकदेशत्वात् लिंगान्नसंदिग्धमर्थीनिर्णयः॥
स्वधिनिनाद्यतिहस्तेनावद्यतीतिविध्यैकिमितिसंदेहर्थीनिर्णयेसामर्थ्यपिङ्गायामर्
त्रेर्नव्यवस्था॥अतःसर्वैःसर्वस्यावदानमेवं॥अशक्यार्थीविध्यसंभवादेवश्येसामर्थ्यस
धे॥तेनसामथ्याद्रुवंमांत्पंकरिनंद्रव्यंवाध्याहार्य्य॥एवमंजलिनासन्नूदुहोतीतिन
यामांजलिंतुम्याकेष्ठः॥तेनश्रुतार्थापत्त्याशाङ्कल्पना॥ ॥इति श्रीनागह्नरुमी
रायणात्मजदूनुरामकृष्णमहात्मजकमलाकरभट्टकृतेतत्वकमलाकरेप्रथमोध्यायः॥ ॥१
॥ ॥संवत् १६९५ समये चैत्रसुदी४ वारसुक्रवासरेलोकारे १५ ॥॥॥॥॥॥॥
श्रीरामायनमः॥ कमलाकरभट्टीयं

Facsimile of the last page of a MS. of the Tattvakamalákara, dated Samvat 1695=A. C. 1638

T. Black 4

End. काशीराजममाझे सर्व्वस्व । तें चि रहस्याचे रहस्य । म्हणौनि उपदेशरहस्य । अतिसौरमें केलें श । सम्यदयालु जे श्रमति । तें चि माझि काशीराजमूर्त्ति । तच्चरणप्रसादें स्फूर्त्ति । समर्पिली निजमति तत्पदीं ।

Colophon. इति श्रीउपदेशरहस्यं सम्पूर्णं ।

विषयः । वेदान्तमतसिद्धपञ्चभूततत्त्वविवेकः ।

No. 1331. तत्त्वकमलाकरः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4¼ inches. Folia, 28. Lines 9—10 on a page. Extent, 641 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1696. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattva-kamalákara. On the philosophy of the rites and ceremonies enjoined in the S'ástras, being a dissertation on the principles of the Mimáñsá school as bearing on Hindu ritual. By Kamalákara Bhaṭṭa, son of Rámakrishṇa Bháṭṭa, and grandson of Náráyaṇa Bhaṭṭa. The author was a distinguished Smṛiti scholar, and his opinions and writings on matters of law are largely quoted. The MS. is dated Samvat 1696 =A. C. 1640. Vide plate XIII.

Beginning. श्रीरामं पितरौ नत्वा कमलाकरशर्म्मणा । अर्थशब्दो निरूप्याथ शास्त्रतत्त्वं निरूप्यते ॥

End. एवमञ्जलिना सक्तून् जुहोतीति न द्रव्यद्वयसंयोगोऽञ्जलिः, (किं) तु आकारः ॥ तेन श्रुतार्थापत्त्या शब्दकल्पना ॥

Colophon. इति श्रीजगद्गुरुमीमांसकनारायणभट्टसूनुरामकृष्णभट्टात्मजकमलाकरभट्टकृते तत्त्वकमलाकरे प्रथमोऽध्यायः ।

विषयः । अथातो धर्म्मजिज्ञासेत्यादिमीमांसासूत्राणां व्याख्यानं ।

No. 1332. चातुर्मास्यप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 38. Lines, 9—11 on a page. Extent, 841 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Another copy at Benares, with Bábu Haris'chandra. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Cháturmásya-prayoga. A manual for the performance of the quadrimensial rite *Cháturmásya* of the Vedic liturgy. The rite commenced on the full moon of the month of Phálguṇa or Chaitra, and lasted, as its name implies, for four months. It was the archetype on which the modern Hindu rite of that name and the *Wassá* of the Buddhists were modelled; but the time was changed to the rains and autumn, from the middle of June to October, and, as was the case with many old rites and customs in India and elsewhere, the original meaning of the ceremony was obliterated, and the name alone retained to utilize the hold it had on the mind of the people. The MS. is incomplete, and the author's name is wanting.

Beginning. अथ चातुर्मास्येतिकर्त्तव्यता। फाल्गुन्यां पौर्णमास्यामारम्भः। चैत्र्यां वसन्ते वा। तत्र प्रथमप्रयोगे मातृपूजापूर्वकमाभ्युदयिकं श्राद्धं। ततो वैश्वानरपार्ज्जन्येष्टिः।

End. इदं पितृभ्यः सोमवद्भ्य इदं सोमाय पितृमते इदं पितृभ्यो बर्हिषद्भ्य इद पितृभ्योऽग्निष्वात्तेभ्यः। इदमग्नये कव्यवा (इतः परं खण्डितं।)

विषयः। चातुर्मास्ययागप्रयोगकथनं।

No. 1333. चिकित्सासारः।

Substance, country-made paper, 13¼ × 7 inches. Folia, 12. Lines, 14—15 on a page. Extent, 1,672 ślokas. Character, Nágara. Date, . Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Chikitsá-sára. A fragment of a treatise on the practice of medicine. Author's name unknown.

Beginning. कमलनयन शशिभाल नागवदन एकरदनयत। वरद विरदप्रतिपाल हरो विघन अमराधिपत॥

End. (खण्डितं।)

विषयः। चिकित्साकथनं।

No. 1334. दर्शपूर्णमासप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4¾ inches. Folia, 39. Lines, 12—14 on a page. Extent, 1,246 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Dars'a-paurnamása-prayoga. A manual for the performance of the New-moon and the Full-moon sacrifices. The MS. is incomplete, and the author's name cannot be ascertained.

Beginning. अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः । प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा यजमानस्य ब्रह्मचर्य्यं दक्षिणादानं द्रव्यप्रकल्पनं कामानां कामनं प्रत्यगाग्निषो मन्त्राश्च जपत्यकरणानुपतिष्ठते पर्व्वणि ।

End. (खण्डितं) ।

विषयः । दर्शपूर्णमासप्रयोगकथनं ।

No. 1335. बौधायनसोमप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 10½ × 4 inches. Folia, 26. Lines, 8—10 on a page. Extent, 593 s'lokas. Character, Nágara Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Baudháyana-soma-prayoga. A manual for the performance of the Soma rites according to the rules of Baudháyana. The MS. is incomplete.

Beginning. सोमेन यक्ष्यमाणः पूर्व्वेद्युर्द्विशाग्निप्रतिमरबन्धान् विधाय प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा ऋत्विग्भिः सह स्नानादिपञ्चकं विधाय प्रागग्रेषु दर्भेषु उपविष्टः ।

End. तन्नमेव ज्योतिषाममुकशर्म्मन् नु मा तनुहि ज्योतिषा । खण्डितं ।

विषयः । सोमयागप्रयोगकथनं ।

No. 1336. बौधायनदर्शपौर्णमासप्रायश्चित्तं ।

Substance, country-made paper, 9½ × 3¾ inches. Folia, 9. Lines, 11—12 on a page. Extent, 248 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Baudháyana-dars'a-paurṇamása-práyas'chitta. Expiations ordained by Baudháyana in connexion with the rites described in the work noticed under No. 1334. The MS. is incomplete.

Beginning. अथ बौधायनदर्शपौर्णमासप्रायश्चित्तानि । तत्र । अन्वाधानानन्तरं दक्षिणाग्निनाशे शुचिर्भूत्वा विहारं प्रविश्य गार्हपत्यान्तं प्रणीय प्राणानायम्य दक्षिणाग्निनाशनिमित्तं प्रायश्चित्तं करिष्ये इति सङ्कल्प्यः ।

End. प्रियो देवानां परमे जनित्रे इति मन्त्रेण स्वायतने पुनः क्षिपेत् । ततः सर्व्वप्रायश्चित्तं । खण्डितं ।

विषयः । दर्शपौर्णमासकर्म्मनैकल्यप्रायश्चित्तकथनं ।

No. 1337. यजमानकृत्यं ।

Substance, country-made paper, 7¾ × 3¾ inches. Folia, 22. Lines, 7—8 on a page. Extent, 315 s'lokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yajamána-kṛitya. The duties of the institutor of the sacrifices in connexion with the rites noticed in No. 1334. Anonymous.

Beginning. याजमानं व्याख्यास्यामो यजमानस्य ब्रह्मचर्य्यं दक्षिणादानं द्रव्यप्रकल्पनं कामानां कामनं प्रत्यगाशिषो मन्त्रान् जपत्यकरणानुपतिष्ठतेऽनुमन्त्रयते पर्व्वणि च केशश्मश्रुवापयतेऽप्युपक्षो लोमानि वापयत इति वाजसनेयकं ।

End. प्रायश्चित्तान्यनेकानि तपः कर्म्मात्मिकानि वै ।
यानि तेषामशेषाणां कृष्णानुस्मरणात् परं ॥

Colophon. (समाप्तिसूचकं वाक्यं नास्ति) ।

विषयः । दर्शपौर्णमासयागसङ्कल्पानन्तरं सपत्नीकयजुपाठ्यमन्त्राणां कथनं ।

No. 1338. मृताहिताग्निदाहादिविधिः ।

Substance, country-made paper, 9 × 3¾ inches. Folia, 17. Lines, 7—8—9 on a page. Extent, 188 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1796. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose, Incorrect.

Mritáhitágnidáhádi-vidhi. Funeral rites for persons who have preserved the domestic fire during their lives. The MS. is incomplete, and the author's name is not given, but from the salutation it would seem that the work is a sequel to No. 1329 and by the author of that work—Bhatta Náráyana.

Beginning. आश्वलायनमाचार्य्यं भट्टरामेश्वरं गुरुं ।
नत्वाहिताग्निमरणे दाहादि प्रोच्यतेऽधुना ॥

End. लौकिकाग्निना पात्राणि दहेत। तदाग्नीन् वैतान् प्रक्षिपेदप्सु आवसथ्यं चतुष्पथे ॥

विषयः। मृतसाग्निकदाहादिविधानं ।

No. 1339. ग्रहलाघवविवरणं, वा ग्रहलाघवोदाहरणं।

Substance, country-made paper, 11 × 5½ inches. Folia, 19. Lines, 13-14 on a page. Extent, 712 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Grahalághava-vivarana alias *Grahalághavodáharana.* Illustrations and exercises for the explanation of the Grahalághava—a treatise by Ganes'a Daivajña on the calculation of planetary motions. By Vis'vanátha. The MS. is incomplete.

Beginning. ज्योतिर्विद्गणगणगुरुणा निर्मथ्य शास्त्राम्बुधिं
यच्चक्रे ग्रहलाघवं विवरणं कुर्व्वेऽस्य मतप्रीतये ।
सुत्वा शम्भुसुतं दिवाकरसुतस्तद्विश्वनाथः कृती
जायज्ज्योतिषवर्गगोकुलपरित्राणाय नाराय्णः ॥ १ ॥

End. इदं विषयभक्तं राशयः शेष । २ । २२ । खण्डितं । त्रिंशत् ३० गुणितं ।

विषयः। गणेशदैवज्ञकृतग्रहलाघवस्य व्याख्यानं ।

No. 1340. केशवीटीका।

Substance, country-made yellow paper, 9¾ × 5 inches. Folia, 21. Lines, -11 on a page. Extent, 576 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Kes'avi-tiká. A commentary on Kes'ava's treatise on astronomical calculations. By Vis'vanátha.

Beginning. श्रीगणेशं नमस्कृत्य केशवीनामपद्धतेः ।
गणितं विश्वनाथेन क्रियते बालबुद्धये ॥

End. एवं चन्द्रादीनामपि ज्ञेयं शेषाच्चबलपदमिति पातद्वयस्य मूलं पाठ्यं ।——
इतः परं खण्डितं ।

विषयः । केशवकृतगणितशास्त्रस्य व्याख्यानं ।

No. 1341. वैयाकरणसिद्धान्तमञ्जूषा ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 4¼ inches. Folia, 27. Lines, 12—14 on a page. Extent, 914 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India Appearance, new. Prose. Incorrect.

Vaiyákarana-siddhánta-mañjúshá alias *Mañjúshá*. A treatise on the Philosophy of grammatical structure. By Náges'a. Vide Asiatic Society's Catalogue, Part I, p. 87, Aufrecht's Catalogue, p. 177. Colebrooke's Essays, I, p. 42.

Beginning. नागेशभट्टविदुषा नत्वा साम्बं शिवं लघुः ।
वैयाकरणसिद्धान्तमञ्जूषैषा विरच्यते ॥

End. अस्माकन्तु व्यावहारिकोऽपि प्रपञ्चो दीर्घस्वप्न एव इति बोध्यं । तदनन्यत्वमिति सूत्रे भाष्यं । तथा च स्मगद——(इतः परं खण्डितं) ।

विषयः । अत्र व्याकरणमतसिद्धाष्टस्फोटेषु वाक्यस्फोटस्य मुख्यत्वकथनं, शब्दशक्तिनिरूपणादिकञ्च ।

No. 1342. बालखिल्यशास्त्रं ।

Substance, country-made paper, 10½ × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 12—13—14 on a page. Extent, 390 s'lokas. Character, Nágara. Date. Sm. 1768. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Bálakhilla-s'astra. A compendium of the mantras of the Bálakilla rite.

;inning. चिं भूर्भुवः स्वरोम् बध्वर्य्यो शोंसोंसावोमेशूष् भवाणि तेश इत्यैतैरा भिरः ॥

1. सोमस्याग्ने वीही वैाषट् ।

ophon. इति मैचावरुणस्य बालखिल्यशस्त्रं ।

य: । मैत्रावरुणीयबालखिल्यशस्त्रात्मकमन्त्रकनं ।

No. 1343. कुसुमाञ्जलिबोधिनी ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 59. Lines, 9—10 1 page. Extent, 1,333 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of osit, Calcutta, Government of India. Appearance, old and decayed. Prose. orrect.

Kusumánjalii-bodhiní. A commentary on the Kusumáñjali of ayana A'chárya. The MS. is incomplete, and the author's name can-be made out.

inning. दर्शयितुमशक्तं विनिश्चलं चान्तरायसन्ततमम् ।

मम मनसि सन्निधत्तां नरहरिसवलाकृतिर्ज्योतिः ॥ १ ॥

विश्वं यो विदधात्यदृष्टसचिवः सत्सम्प्रदायो यतः

प्रामाण्यं लभते श्रुतिर्गुणवतो वक्तुर्यतो नान्यतः ।

यस्मिन् बाधकमङ्कथापि वितथा माता च मानश्च यः

सिद्धो यः श्रुतिनीतिसम्भवस्ततिस्तं सन्महे मानतः ॥ २ ॥

औदयने पथि गहने वैदेशिकः प्रतिपदं स्खलति लोकः ।

तस्य कृते कृतिरेषा कुसुमाञ्जलिबोधिनी जयति ॥

l. (खण्डितं)

r: । कुसुमाञ्जलिव्याख्यानं ।

No. 1344. आधानबैाधायनी ।

Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 60. Lines, 8 on a . Extent, 952 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, utta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

A'dhánabaudháyani. A manual for the collection and preservation ie household fire according to the rules of Baudháyana. This is

different from the treatise noticed under No. 833, (*ante* II, p. 235). The MS. is incomplete, and the author's name cannot be made out.

Beginning. फलमत उपपत्तेरिति नयतो यो शेषकर्म्मफलदाता ।
नमयं सकलसुराणां परमं प्रणमामि यज्ञनामानं ॥ १ ॥
आधानप्रयोगः । तत्र कल्पसारः ।
आधित्सुस्त्रयीन् पुरतो विप्राः शिष्टानमुज्ञाप्य तथोत्तमर्णं ।
इच्छादिप्राः कुशली सजायो मैत्रीं भजेत् प्राणिभिराकुमारं ॥

End. कलिमवरणादिगोपिदयज्ञवर्जमविष्ठतमग्राधेयं कुर्य्यात् ।

Colophon. इति आधानप्रकरणं समाप्तं ।

विषयः । आधानकर्म्मविवेकः ॥

No. 1345. योगवाशिष्ठसारटीका, मूलसहिता ।

Substance, country-made paper, 9¾ × 5½ inches. Folia, 156. Lines, 9—10—11—12 on a page. Extent, 2,918 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1618. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Yogavás'ishta-tíká. A commentary, in the Marhatta language, on the philosophical maxims inculcated in the Yogavás'ishtasára. By Mádhavadása.

Beginning. जय जय उज्ज्वलोज्ज्वला । जय जय मङ्गलमङ्गला ॥
जय जय निर्मलनिर्मला । जय जय दयाला सद्गुरु ॥ १ ॥
जय जय चिदेककपाला । भुवनभूषणभूपाला ।
गगनोपमाविशाला । जय जय दयाला सद्गुरु ॥ २ ॥

End. हे टीका ऐके आणी पुढे । आगी जोडे ब्रह्म वे ॥ ६६ ॥
माधवदास नारायणचा । मुलीचेनी नामे आला मांचा ॥
आणो मत्य हेची वाचा । सद्गुरुप्रसादेकरुनि ॥ २६० ॥

Colophon. इति श्री योगवाशिष्ठसारमाधवदासकृतटीकायां निर्वाणे नाम दशमप्रकरणं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । योगवाशिष्ठसारस्य महाराष्ट्रभाषया व्याख्यानम् ॥

कोई अनुभवसौदर्या ह्मणे निशी वित्ति मुनिवर्या विवेकसिंधु हा
ज्यासि नाहि शास्त्रप्रतिती ते ण तितर्कमुद्रे चि स्थिति तयालागि
या युक्ति केलि ग्रंथरचना ॥ २० ॥ उपार्जने वाशिणा ने ने बाळा त
मुखिं मिष्टान कवळ सोयजन निजे विं कृपाळ अपस्त विषं ई ॥
सें उपनिषधाचे निर्मथना करूनि केलें ग्रंथ निर्माण तें सि धन्य
ति शिष्यजन जे सिंधु भोक्ते ॥ २१ ॥ वेदशास्त्राचा मति तार्थ मिया
का परमार्थ ते थें वस्स चि जे हृदय पंथ श्रोते जनि ॥ २२ ॥ यासंप्रदा
अभिमानि स्वयें आपण कृपाणि । श्रितिपावोय हि वचनि । स्व
तें ॥ २४ ॥ संपले ग्रंथाचे उत्तरार्ध जे निजबोधाचे विशुध ह्मणो

व्वि ७०

ज योगि प्रसिध । श्री मुकुंदराज ह्मणे ॥ परूप ॥ इति श्री मद्विवेकसिंधौ
हारकर्मे गुरुशिष्यसंवादे । गुरुपरंपरा माहात्म्य कथन नाम अष्ट
मो प्रकर्णः समाप्तः ॥ १८ ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं
मया । अबधो सुबधो वा मम दोषो न लिप्यते ॥ १ ॥ हस्ताक्षर संन्
सि भारति नाम लिखितं चंद्रभागा तिरे त्रिस्थलि मध्य भागे ॥
संवत १६३६ आषाड मासे वदि पक्षे तिथे नाम दशाम्या वार सोम
सरे ॥ संपुर्णमस्तु ॥ या ग्रंथा नाव विवेकसिंधु ॥ लिहिता होय बहु
अल्हादु । जयांसि आसे याचा बोधु । तो चि जाणे ॥ १ ॥ येरांसि हे बहु
ड । आत्मज्ञानाची गुंति नेणे निवाड । जया साक्षात्कार जोड । तो चि जाणे ॥

जयनाथसवच्छेरे

Facsimile of the last leaf of a MS. of the Viveka-sindhu, dated Samvat 1636=A. C. 1570.

No. 1346. विवेकसिन्धुः ।

Substance, country-made paper, 8½ × 4½ inches. Folia, 138. Lines, 9 on a page. Extent, 1,856 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1636. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Viveka-sindhu. An exposition of some of the leading topics of the Vedánta doctrine. By Mukunda Rája, or Mukunda Muni, disciple of Rámanátha, who was a disciple of Harinátha. The work is in the form of a dialogue in verse, and is said to have been composed for the instruction of the author's pupil Jainapála. Attached to the text is a Marhaṭi translation in verse. Contents: 1 to 3. Order of creation. 4. The threefold bodies of the Creator. 5. Typical *(linga)* body. 6. Carnal *(sthula)* body. 7. Pantheism. 8. Unreality of the carnal body. 9. Ditto of the typical body. 10. Ditto of the rudimentary *(kárana)* body. 11. Ditto of the primary intellectual *(jñána-purṇa)* body. 12. Ditto of the three kinds of corporeality. 13. Ditto of absolute primary *(púrṇa-mahákáraṇa)* body. 14. The true character of *mukti* or salvation. 15. The identity of the human and the divine souls. 16. The great non-duality. 17. The order of destruction. 18. Praise of the line of teachers. Hall's 'Contributions,' p. 100. The MS. is dated Samvat 1636 = A. C. 1692. Vide plate XIII.

Beginning. लम्बोदर नमस्तुभ्यं सततं मोदकप्रिय ।
निर्विघ्नं कुरु मे देव सर्वकार्येषु सर्वदा ॥ १ ॥
श्रीहरिं जगदाधारमरविन्दाक्षमक्षरं ।
अभिवन्द्यात्मविज्ञानोपदेशविधिरुच्यते ॥ २ ॥
जयं जयं जी चन्द्रमौली, भातें कृपादृष्टि न्याहाली ।
तरिच पावे ननकाली, ब्रह्मसुखाची ॥ १ ॥

End. संपलें ग्रन्थाचें उत्तरार्द्ध । जे निजबोधाचें विशुद्ध ।
ह्मणोनि राजयोगिप्रसिद्ध । श्रीमुकुन्दराज ह्मणे ॥ १२५ ॥

Colophon. इति श्रीविवेकसिन्धौ संहारकर्मणि गुरुशिष्यसंवादे गुरुपरम्परामाहात्म्यकथनं नामाष्टादशप्रकरणं समाप्तम् ।

विषयः । १ । २ । ३, प्रकरणेषु सृष्टिक्रमः । ४, ईश्वरदेहत्रयकथनं । ५, लिङ्गदेहविवरणं । ६, स्थूलदेहविवरणं । ७, सर्वब्रह्मविवरणं । ८, स्थूलदेहनिरसनं । ९, लिङ्गदेहनिरसनं । १०, कारणदेहनिरसनं । ११, ज्ञानपूर्णदेहमहाका-

रणादेहनिरसनं। १२, देहत्रयनिरसनं। १३, पुनर्भेदाकारणादेहनिरसः
१४, मुक्तिस्वरूपविवरणादिः । १५, भेदखण्डनपूर्व काद्वयस्वरूपप्रतिपादः
१६, मतद्वैतप्रतिपादनं। १७, संहारक्रमः। १८, गुरुपरम्परामाहात्म्यं।

No. 1347. न्यायसुधा ।

Substance, country-made paper, 10½ × 3¼ inches. Folia, 28. Lines, —12 on a page. Extent, 984 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 162 Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Pro: Generally correct.

Nyáya-sudhá. A commentary on the Tantra-vártika—a treati on the Vedánta. By Bhaṭṭa Somes'vara, son of Bhaṭṭa Mádhava. Th is apparently a different work from the one of this name noticed by M Hall, *in his 'Contributions,' No. CXII, p. 113.* The MS. *bears dat Samvat 1624 = A. C. 1680. Vide plate VI.*

Beginning. यावज्जीविकोऽभ्यासः कर्मधर्मः प्रकरणात् ॥ भाष्ये वक्तृत्वविशेषणस्य चिन्तानौ-
पयिकत्वाद्यथावस्थितोक्तिमात्रार्थत्वं सूचयतुमाह, वक्तृचेति । चिन्तालक्षण-
सङ्गतिमाशङ्कते ननु वेति ।

End. उक्तेन प्रकारेण शब्दान्तरादिप्रामाणिकाभेदसिद्धिर्न शाखान्तरप्रामाणिकेत्येव-
कारार्थः ।

Colophon. इति श्रीमत्त्रिकाण्डमीमांसामण्डनप्रतिष्ठसन्तसोमयाजिभट्टमाधवात्मजभट्टसोमे-
श्वर + + + + त्रवार्त्तिकटीकायां सर्वानवद्यकरण्यां न्यायसुधाख्यायां द्वितीया-
ध्यायस्य चतुर्थो यावज्जीव + + + + याध्यायस्य समाप्तः ।

विषयः । तन्त्रवार्त्तिकव्याख्यानं ।

No. 1348. भाष्यप्रदीपोद्योतः, वा कैयटटीका, मूलसहिता ।

Substance, country-made paper, 11 × 4¼, 14¼ × 5½ inches. Folia, 427. Lines, 9—10—11—12—13 on a page. Extent, 11,510 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Bháshyapradípodyota alias *Kaiyaṭaṭíká* This is a very imperfect fragment of Nages'a Bhaṭṭa's annotations on Kaiyata's commentary on the Mahábháshya of Patanjali.

रणोऽनुपपत्तिरित्याशयः। ष्टाकोपाधिकरणे न बह्नेति तन्तु न रूक्तं स्यादित्याशंकते नैव वेति
न रूक्यपविह्र रति वेति। ननुते घटत्वनाद्धि रो घस्ये तावता पि वाकारणग्रहणे प्रयु क्तानि
तत्स्त्र समाप्तिपद्धौ [redacted] त्यो न रूक्यं स्यादित्याशंक्याह तत्र हीनि। सत्वस्य विरोधो क्त मा शाद्यार्थ
नेहोक्त न सिद्धौ विरोधाभावस्तत्र [redacted] हेतुत्वेनो क्तो न तूपपादित इत्याशयः। स्यादित्यधि
भाव्यव्याव र्तकस्मादिति। तदेवेत्यनेनैकं वेति सिद्धांतसूत्रार्थोपसंहारः। न कथं चिदित्यनेन न
नेशास्योपसंहारः। नकारणमित्यनेन शाखांतरस्य भेदकत्वनिरासोपसंहारः। व्याख्यातार्थ
रेति। उक्तेन प्रकारेण शाखांतरादिप्रमाणिको भेदः सिद्धिर्न शाखांतरप्रमाणिकेत्येवकार
श्रीमत्त्रिवक्रमीमांसा तिवक्त्र न सो मध्य ज्ञिभ दृष्टि बा भट्ट सोमे न
सर्वेनि रमां न्यायसुधाख्यायां द्वितीयस्याध्यायस्य चतुर्थे पादे वृत्ति वद २९
॥ ॥ संवत् १६२४ कार्तिक कृष्ण द्वितीयायां मंदवासरे विद्वद्वर्य श्रीरामेश्वरभट्टस्य ॥२५
समापितं पुस्तकं लिखितं॥ ॥

Facsimile of the last page of a MS. of the Nyaya-sudhá, dated Samvat 1624 = A. C. 1568

T Black & Co. Lith. Cal.

Beginning. (टी०) नत्वा साम्बशिवं देवीं वागधिष्ठानिकां गुरून् ।
पाणिन्यादिमुनीन् वन्द्यान् पितरौ च सतीशिवौ ॥ १ ॥
नागेशभट्टो नागेशभाषितार्थविचक्षणः ।
हरिदीक्षितपादाब्जसेवनावाप्तसन्मतिः ॥ २ ॥
याचकानां कल्पतरोररिकक्षहुताशनात् ।
शृङ्गवेरपुराधीशाद्रामतो लब्धजीविकः ॥ ३ ॥
नातिविस्तीर्णं न विस्तीर्णं मध्यानामपि बोधकृत् ।
भाष्यप्रदीपव्याख्यानं कुर्वेऽहं तु यथामति ॥ ४ ॥
भाष्यं व्याचिकीर्षुः शिष्टाचारप्राप्तं मङ्गलं शिष्यशिक्षायै निबध्नाति । सर्वेति ।

End. (प्रारम्भे बहुदूरे मूलपाठोऽस्ति)
(मू०) भावसाधनः करणसाधनो वाश्रयिष्यते इति नार्थः । सख्यादयविधानेन तेन विनापीष्टस्य सिद्धत्वात् ।

Colophon. इत्युपाध्यायजय्यटपुत्रकैयटकृते महाभाष्यप्रदीपे प्रथमाध्यायस्य चतुर्थपादे चतुर्थमाह्निकम् । इति प्रथमाध्यायः समाप्तः ।
(टी०) यथेति । एकपद इति । एकपदे इत्यर्थः । भावसाधन इति । अत्र पक्षे स्वरव-मानयोरित्यत्र बोद+ + +र्थमाश्रयणीयमिति शिवम् ॥ ११० ॥
इति श्रीकालोपनामकशिवभट्टसुतसतीगर्भजनागोजीभट्टकृते भाष्यप्रदीपोद्द्योते प्रथमस्य चतुर्थमाह्निकं, पा+ +ध्यायश्च समाप्तः ।

विषयः । पूर्वभागे अष्टाध्याय्याः प्रथमाध्यायस्य पादद्वयस्थानां पाणिनीयसूत्राणां यद्भाष्यं, तस्य च यत् कैयटकृतव्याख्यानं तस्य विवरणं । विवरणमिदं किञ्चिदूनाष्टमाह्निकपर्यन्तं । अतोऽयं ग्रन्थः खण्डितः ।
मध्यभागे शेषभागे तृतीयचतुर्थपादगतानां पाणिनीयसूत्राणां यद्भाष्यं तस्य च यत् कैयटकृतव्याख्यानं तस्य विवरणं । मिलित्वा प्रथमाध्यायगतसर्वसूत्रभाष्यव्याख्याविवरणपर्यन्तमेवास्य ग्रन्थस्य पाठोऽस्ति ।

No. 1349. भगवद्गीताभाष्यं, वा श्रीमद्गीताभाष्यं ।

Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 32. Lines, 18—19—20 on a page. Extent, 1,520 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1753. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Bhagavadgítá-bháshya. A commentary on the Bhagavad Gítá By Ánanda Tírtha.

Beginning. ॐ देवं नारायणं नत्वा सर्वदोषविवर्जितं ।
परिपूर्णं गुरून् स्वान् गीतार्थं वक्ष्यामि लेशतः ॥ १ ॥
नष्टधर्मज्ञानलोकपालैर्ब्रह्मरुद्रेन्द्रादिभिरर्थितो ज्ञानप्रदर्शनाय भगवान् व्यासोऽवततार ।

End. यस्तु कर्मफलत्यागी स त्यागीत्यभिधीयते । इति चोक्तम् ।
पूर्णाशेषमहाविष्णोर्गीतामाश्रित्य लेशतः ।
निरूपणं कृतं तेन प्रीयतां मे सदा विभुः ॥

Colophon. इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचिते श्रीमद्गीताभाष्येऽष्टादशोऽध्यायः ।

विषयः । भगवद्गीताव्याख्यानं ।

No. 1350. श्रीभगवद्गीतातात्पर्यनिर्णयः ।

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 28. Lines, 18—19—20 on a page. Extent, 1,330 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1753. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old and decayed. Prose. Generally correct.

Bhagavadgítá-tátparya-nirnaya. An essay on the philosophy of the Bhagavad Gíta, being an attempt to reduce the teachings of the Gítá to the principles of the Vedánta. By Ánanda Tírtha.

Beginning. ॐ समस्तगुणसम्पूर्णं सर्वदोषविवर्जितं ।
नारायणं नमस्कृत्य गीतातात्पर्यमुच्यते ॥
शास्त्रेषु भारते सारं तत्र नामसहस्रकम् ।
वैष्णवं कृष्णगीता च तज्ज्ञानान्मुच्यतेऽञ्जसा ।

End. मध्ये यत्तु तृतीयं मे तदनुभाष्यः कृतः के + + + + निःशेषदोषरहितं कला नारखलमङ्गणभूतिः स्वयम्भूसर्वासर्वादिवन्द्यं त्वां नौमि मे ? + + + + ।

Colophon. इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचिते श्रीमद्भगवद्गीतातात्पर्यनिर्णये + + + दशोऽध्यायः ॥ १८ ॥

विषयः । भगवद्गीतातात्पर्यव्याख्यानं ।

No. 1351. प्रयोगदीपिका ।

Substance, country-made paper, 10¾ × 4¼ inches. Folia, 124. Lines, 10 on a page. Extent, 2,686 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Prayoga-dípiká. A compendium of the rules for the performance of the Soma Yága. The MS. is incomplete.

Beginning. ॐ अथ सोमप्रयोग उच्यते । सोम ओषधिविशेषः । तत्साध्यत्वात् कर्मनाम्नानेन यक्ष्यमाणः सोमेन यक्ष्यमाणः । यस्य सोमेन यक्ष्यमाणस्य पिता पितामहो वाऽनिष्टप्रथमयज्ञौ स्यातां स ऐन्द्राग्नेष्ट्या सोमेन यजेत ।

End. (खण्डितं ।)

विषयः । सोमयागविधिः सोमप्राशनप्रतिज्ञान्तः । विधिरयं ग्रन्थस्यास्य खण्डितत्वादसम्पूर्णः ।

No. 1352. प्रायश्चित्तमुक्तावली ।

Substance, country-made paper, 13¼ × 5 inches. Folia, 21. Lines, 8—9 on a page. Extent, 566 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Práyas'chitta-muktávalí. A succinct account of the expiations ordained for the various kinds of offences and sins defined in the Smriti. By Divákara. The MS. is incomplete.

Beginning. यस्यादये मखभुजां प्रचरन्त्यशेषाः पुण्याः क्रियाः प्रतिदिनं हवनार्चनाद्याः ।
सोऽस्य तमिस्रदलनो दिशतामभीष्टं भानुस्त्रयीमयतनुः परिपूर्णरूपः ॥ १ ॥
श्रीरामेश्वरसूरिसूनुरभवन्नारायणाख्यो महा-
नेनाकार्यविमुक्तके सुविधिना विश्वेश्वरस्थापना ।
तत्पुत्रो विबुधाधिपः क्षितितले श्रीशङ्करस्तत्सुतो
जातो भाट्टनयेऽतुलः पृथुयशाः श्रीनीलकण्ठो बुधः ॥ २ ॥
तत्पौत्रतनयो दिवाकरकृती शास्त्रेष्वधीती पितु-
र्मीमांसानयकोविदः पुरभिदः सेवाधिवासी सुधीः ।
प्रायश्चित्तविनिर्णयामलमहामुक्तावलीं रम्यदं
विस्पष्टं तनुते प्रणम्य महसां राशिं जगद्बान्धवं ३ ॥

End. (खण्डितं)।

विषयः। महापातकोपपातकादिप्रायश्चित्तकथनं।

No. 1353. चातुर्मास्यसूत्रं, वा चातुर्मास्यप्रश्नः।

Substance, country-made paper, 9 × 3¼ inches. Folia, 12. Lines, 9—10—11 on a page. Extent, 270 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Corrected.

Ápastamba Sútra alias *Chaturmásya Sútra*. The Sútras of Ápastamba treating of the quadrimensial rite noticed under No. 1332. Vide ante, p. 335

Beginning. चातुर्मास्यानि वै चातुर्मास्ययाजिनः सुकृतं भवति। फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां चैत्र्यां वा वैश्वदेवेन यजते पूर्वस्मिन् पर्वणि पञ्च होतारं मनसानुद्रुत्याहवनीये मचकृ ज्ञत्वान्वारम्भणीयामिष्टिं निर्वपति।

End. इत्येतद्वचनेऽभ्यामः पञ्चमांवत्सरिकेषु वैश्वानरपार्जन्या पञ्चहोता च नाभ्यावर्त्तते नैकोपक्रमत्वाद्यथान्वारम्भणीयायान्वारम्भणीयाय ॥ १२ ॥

Colophon. इति चातुर्मास्यप्रश्नः।

विषयः। अन्वारम्भणीयवरुणप्रघासादिचातुर्मास्यकर्त्तव्यकर्मविधिस्वचनम्।

No. 1354. ताजिकसारटीका।

Substance, country-made paper, 12½ × 5½ inches. Folia, 32. Lines, 11 on a page. Extent, 1,113 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1762. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Tájika-sára-ṭiká. A commentary on the Tájikasára, a treatise on horoscopy. By Sámanta. The work was completed on the 10th of the waxing moon in the month of Phálguṇa of the S'aka year 1617, under the auspices of a prince named S'rìpati-Vishṇudása, who is said to have reigned in a country whose name reads something like Svekára purvára, but the letters are indistinct, and I cannot rely on the reading, nor guess what the names refer to.

नुकेप्रविद्दिवकर्मसु किंविद्देवकाळांतरमनुकल्पत्वेन मुख्यकालवन्न्याय्यानत्रापन्नमेवविधी
संवत्सरद्वयमासतिथ्यादिकालविशेषविहितानि कर्माणि तत्कालातिक्रमे कालांतरेऽपि
राज्योः श्राद्धनिषेधः सोपि रागतः प्राप्तस्य तद्धणादेरिव न्यायाभासो स्यादितमोह
द्रष्टव्यं ब्राह्मणसंपत्तिः श्राद्धं प्रतिरूपविश्रुतो । अकाले यदि वा काले तीर्थे श्राद्धं सदा नरैः
तिरपराह्णादिव्यतिरिक्तकाल प्राप्तस्य श्राद्धस्य संध्यादिकाले पर्युदासे प्रतिषेधः यत्तु
नैमित्तिककालातीतगौणकालेऽनुष्ठानं तस्य तेयज्ञविहितछिद्रगर्भपरिहारमः
तुकल्पत्वेन कालांतरविधिरित्यनवद्यं । उपदिष्टकालातिक्रमे बाधिकाराभावात्
ख्यकालातिक्रमो न कार्यः एतदेव बसंदेहदूर्वकं नुपन्यस्यत्रिकांडमंडनेन नि
वेशाधर्नेनेवल्लस्यवे । तत्कालद्वययोः कस्य मुख्यत्वं गौणतापि वा । मुख्यकालमुप
धर्मानमुख्यद्वयलोसेन गौणकालप्रतीक्षणं । तमेव मेतस्मिन्नर्थे वचनमंतरेण गौणकालं
वचनेनागौणस्य तस्मात्परस्यापि कार्यमिति ॥ ॥ इतिश्रीमहाराजाधिराजश्रीमहादेव

Facsimile of the last leaf of a M.S. of the Chaturvarga-chintámaṇi, dated Sáka 1402=A.C.1479.

२४७ चतुर्वर्ग चिन्तामणि

श्रविद्याविशारदश्रीहेमाद्रिविरचिते चतुर्वर्गचिंतामणौ परिशेषखंडे कालनिर्ण
लनिर्णयः ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ समाप्तश्चकालनिर्णयाख्यो ग्रंथः ॥ ७ ॥ ॥ श्रीः
श्रीशाके १४०२ शार्वरीसंवत्सरे मार्गशिरसिताष्टम्यां बुधे लिखितमिदं पुस्त
व्राजकाचार्यवर्यश्रीमद्व्ययाश्रमांस्तेषां चरणानुचरेण चक्रपाणिपाठक
स्तकं लिखितं आत्मार्थे परोपकृतये चेति ॥ ॥ श्रीरामाय नमः ॥ ॥
लिखापितं
॥ ७ ॥ लास्यपुरनिवासि [श्रीपादा] नाकृष्णेन लिखितं ॥ ७ ॥ ॥
श्रीरस्तु लेखकपाठकयोर्मंगलमस्तु ॥ ॥ ॥ ॥ ७ ॥

घनाब्धिवेदैर्निमिते च शाके श्रीहायने मासि सहे च शार्वरी ॥ सिते बलक्षापरितनीशपुत्रजे दिने
पाणिरतिविप्रथितः पृथिव्यां वेदांगविद्वेदविदश्च पाठकः ॥ तस्यानुरेकः खलु नगुणाधिकः श्र

२

Beginning. नियतेति । नीयते वर्षादिके वर्षमामादौ मति जन्तोः प्राणिनः निश्चितं परं विपाकमेति फलतीत्यर्थः । तस्मात्कारणात्परिचिन्त्य विमृश्य वर्षजनितं फलं वक्ष्ये ।

End. वर्षे शैलदयाङ्कभूपरिमिते १६१७ मासे तथा फाल्गुने
पक्षे शुक्लतरे तिथौ दशमिते श्रीखेटपूर्वा(प)रे ।
राज्ये श्रीपतिविष्णुदासन्टपतेः खेरीभट्टन्दे हरेः
दृष्टिं श्रीगुरुरत्न + + कृपया सामन्तनामाकरोत् ॥ १ ॥
गुरुवाक्यवरत्नाकृद्दीर्घायुर्वेदनादयः ।
निरन्तरायग्रन्थादेषा रचिता तनुताच्चिरम् ॥ २ ॥

Colophon. इति ताजिकसारटीका मोदाहरणा सम्पूर्णा ॥

विषयः । ताजिकसारस्य मोदाहरण व्याख्यानं ।

No. 1355. चतुर्वर्गचिन्तामणिः ।

Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 103. Lines, 8—10—11 on a page. Extent, 3,086 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1102. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old and decayed. Prose and verse Generally correct.

Chaturvarga-chintámaṇi. A digest of Hindu law and ritual, in five parts. The 1st treats of Vrata, or fasts; the 2nd of Dána, or Benefactions; the 3rd of Kála or time appropriate for the celebration of ceremonial rites, the 4th of S'ráddha, or offerings to the manes, and the 5th of miscellaneous rites and observances. By Hemádri, Rájá of Deogar, who flourished in the thirteenth century, (Ante II. p. 47). It is generally believed that Vopadeva is the author of the work, and he was born in the S'aka year 1182. The MS. is a mere fragment, containing only a portion of the third part; but it is of great age being dated in the S'aka year 1102 = A. C. 1178, *i. e.*, nearly four hundred years ago. The second part of the work has been published by the Asiatic Society of Bengal, and the first is now in course of publication. Vide plate VII.

Beginning.

End. न मुख्यद्रव्यलोभेन गौणकालप्रतीक्षणं ।
तदेतदुक्तमित्थं, वचनमन्तरेण गौणकालग्रहणं न कार्यं । सति तु वचने गौणस्य तस्मात्परस्यापि कार्यमिति स्थितिः ।

Colophon. इति श्रीमहाराजाधिराजश्रीमहादेवीयममलकरणाधीश्वरमकलविद्याविशारद-श्रीहेमाद्रिविरचिते चतुर्वर्गचिन्तामणौ परिशेषखण्डे कालनिर्णये कालातिक्रम-विशेषकालनिर्णयः ।

विषयः । सांवत्सरिककालनिर्णयः । पुण्यतिथिनिर्णयादिश्च । अनध्यायनिर्णयादिः । ब्रह्म-चर्य्यादिकालाः । अग्निहोत्रादिकालाः । वास्तुप्रकरणं । प्रतिष्ठालक्षणकालादिः । देवपूजादिः । पवित्रारोपणादिः । पुण्यदाने विशेषकथनादिः । विष्णुशय-नादिकालनिर्णयः । कालातिक्रमे विशेषः ।

No. 1356. चातुर्मास्यहोत्रं, होत्रकल्पद्रुमीयं ।

Substance, country-made paper, 9 × 3¾ inches. Folia, 36. Lines, 9 on a page. Extent, 594 s'lokas Character, Nágara. Date, Sm. 1874. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Cháturmásya-hotra. The ritual of the quadrimensial rite. By Govinda. The work is a section of a comprehensive treatise on Hindu rituals entitled *Hotra-kalpadrama.* Vide ante II. p. 244.

Beginning. अथ चातुर्मास्यानि । तेषां फाल्गुन्यां पौर्णमास्यामारम्भः । चातुर्मास्यस्य सङ्कल्पः । चतुर्मासीयो यज्ञ इत्यनुशासनाच्चतुर्षु मासेषु भवति इति न्यायतः वैश्वदेववरुणप्रघासशाकमेधशुनासीरीयाख्यानि चत्वारि पर्वाणि । इत्यादिः ।

End. कात्यायनमते । अग्निः सोमः सविता सविता सरस्वती पूषा शुनासीर इन्द्र शुनासीरो वा वायुः सूर्यः पञ्च प्रयाजा इति ।

Colophon.. इति होत्रकल्पद्रुमे चातुर्मास्यहोत्रं समाप्तम् ।

विषयः । चातुर्मास्यकर्त्तव्यकतिपयेष्ट्यादिकथनं ।

No. 1357. गोपालविवेकः, सटीकः ।

Substance, country-made paper, 13½ × 5½ inches Folia, 20. Lines, 9—10—11 on a page. Extent, 662 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Gopála-vaeka. A poem in praise of devotion to Gopála, with a commentary. Anonymous.

Beginning. (टी०) यत्पादपद्ममिति । हे करुणानिधे तव चरणकमलस्य माहात्म्यं शेषोऽपि वक्तुं न शक्नोति । तथा श्रीभागवते । गायन् गुणान् दशशतानन आदिदेवः शेषोऽधुनापि समवस्यति नास्य पारम्। एवम्भूतं पादपद्मं विहाय विषये मे बुद्धिः। कथम्भूतं पादपद्मं । इत्यादिः ।

(मू०) । यत्पादपद्मं मुनिभिश्च सेवितं नुतं विरिञ्च्यादिभिरर्चितं शुभम् ।
त्यक्त्वा परं तं विषयेषु बुद्धिः सुखी कथं स्यां करुणानिधेऽहं ॥ १ ॥

End. (मू०) यश्चेमां शृणुयाद्भक्त्या कथां कृष्णस्य धीमतः ।
स मुक्तः पातकैः सर्वैः प्रयाति भवनं हरेः ॥ ४१ ॥

(टी०) यश्चेमामिति । यो भक्तोऽभक्तो वा इमां कृष्णस्य कथां शृणुयात। कथम्भूतस्य कृष्णस्य, धीमतः, विमलबुद्धेः, सर्वज्ञस्य, सः पातकोपपातकमहापातकैर्मुक्तः हरेर्भवनं वैकुण्ठाख्यं प्रयाति ॥ ४१ ॥

Colophon. इति गोपालविवेकस्य टीका समाप्ता ।

विषयः । गोपालविवेकव्याख्यानम ।

No. 1358. विहारकारिका, वा चातुर्मास्यादिकारिका ।

Substance, country-made paper, 9½ × 1¾ inches Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent, 130 s'lokas, Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vihára-káriká alias *Cháturmásyádikáriká.* Memorial verses on the formation of the fire altar for the second class of rites called Haviryajñas. The Sulva Sútras contain the original rules on the subject, and include the earliest ideas of the Hindus on the principles of Geometry, but they are speculative and not handy enough for practical purposes, and these memorial verses are designed to give their substance in a compendious form. Anonymous. The MSS. is incomplete.

Beginning. कथितं लक्षणं शुल्वकल्पे बौधायनीयके ।
द्वैधे शुल्बान्तरे भाष्ये व्याख्यायां कारिकासु च ॥ १ ॥
वेद्यग्निधिष्णियानाञ्च दर्शयज्ञे तदुच्यते ।
अरत्निमात्रं विज्ञेयमग्न्यायतनं शुभम ॥ २ ॥

End. षडङ्गुलोच्छ्रिता कार्या समन्तादृद्विमेखला ।
तत्र चार्द्धप्रमाणाः स्युः सर्वासामुपमेखलाः ॥
विस्तारमुच्चता च द्वयोरप्यर्द्धप्रमाणतः ।

Colophon. एषा दर्शपौर्णमासकी वेदिः ।

विषयः । बौधायनीयशुल्बकल्पानुयायी दर्शपौर्णमासादिवेदिनिर्माणप्रकारः ।

No. 1359. सर्वोपनिषत्सारः ।

Substance, country-made paper, 7¾ × 3¼ inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 100 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Corrected.

Sarvopanishad-sára. The essence of the Upanishads, or the belief, duties and destiny of Yogis. Anonymous.

Beginning. अथ योगिनां परमहंसानां कोऽयं मार्गस्तेषां का स्थितिरिति नारदो भगवन्त-मुपगम्योवाच । त भगवनाह ।

End. अनादिरन्तरायवर्त्तिनी प्रमाणसाधारणा न सती स्वधर्मविकारिणी विकारहेतु-र्मत्वा लक्षणशून्या सा मायेत्युच्यते ।

Colophon. इति सर्वोपनिषत्सारः सम्पूर्णः ।

विषयः । योगिनां परमहंसानां को मार्गः का च तेषां स्थितिरित्यादिनारदप्रश्नोत्त-राणि ।

No. 1360. चिद्रत्नम् वा षट्श्लोकी, महाराष्ट्रभाषाटीका मूलसहिता ।

Substance, country-made paper, 9¼ × 1¾ inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent, 112 s'lokas. Character, Nagara. Date, Sm. 1869. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Chidratna. Six stanzas on faith and devotion, founded on the teachings of S'ankara Ácharya, with a metrical translation of the same in Marháṭṭi. The verses are by Niranjana Mádhava Yogi, disciple of Rámaparabrahmánandanátha, and bear the name of *Chidratna*, the translation is called *Shaṭs'lokibháshyaṭíká*, but its author's name is not given.

Beginning. श्रीरामब्रह्मानन्दगुरु । भावे वन्दूनि कल्पतरु ॥

चिद्रत्नाख्य रचि ग्रन्थ । कविनिरञ्जन लोकहिता ॥ १ ॥

End. हे विश्वपदार्थ, यांच्या त्यागे करून पूर्णबोधस्वरूप ब्रह्मा च अवश्य राहते ॥
एसा चिद्रोकी उपदेश ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसरामपरब्रह्मानन्दनाथशिष्यनिरञ्जनमाधवयोगिविरचितं चि
द्रत्ननामकग्रन्थषट्श्लोकीटीका समाप्ता ।

विषयः । शङ्कराचार्यकृतषट्श्लोक्याः महाराष्ट्रभाषया व्याख्यानम् ।

No. 1361. पुनरुपनयनप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 2. Lines, 8—9 on a page. Extent, 60 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India · another copy at Benares, with Bábu Harischandra. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Punarupanayana-prayoga. A guide to the rite of second initiation when the first is vitiated by the eating of garlic, carrots and onions, and the drinking of the milk of bitches, camels, buffaloes, elephants mares, and asses, on the part of Bráhmaṇas. The MS. is defective, and the author's name is not known.

Beginning. अथ पुनरुपनयनमुच्यते । पारिजाते शातातपः,
लशुनं गृञ्जनं जग्ध्वा पलाण्डुञ्च तथा शुनं ।
उष्ट्रमाहिषकेभाश्वरासभीक्षीरभोजनात् ॥
उपनयनं पुनः कुर्यात्ततः कृच्छ्रञ्चरेदिति ।

End. (खण्डितं) ।

विषयः । लशुनगृञ्जनादिभक्षणे पुनरुपनयनविधिः ।

CLASSIFICATION.

I.—VEDA S'ÁSTRA.
- *a.* S'añhitá (hymns).
- *b.* Bráhmaṇa (ceremonials).
- *c.* Áraṇyaka (do. appropriate for forest life).
- *d.* Upanishad (theology).
- *e.* Vaidika (Sútras, rituals, phonetics, &c.).

II.—AITIHÁSIKA S'ÁSTRA.
- *a.* Itihása (history).
- *b.* Puráṇa (ancient legends).

III.—KÁVYA S'ÁSTRA.
- *a.* Kávya (poems).
- *b.* Náṭaka (drama).
- *c.* Champú (poetico-prose compositions).
- *d.* Kosha (miscellaneous poetical collections).
- *e.* Upákshyáṇa (tales and romances).

IV.—ABHIDHA'NA S'A'STRA (lexicography).

V.—VYA'KARAṆA S'A'STRA (grammar).

VI.—CHHANDAS S'A'STRA (versification).

VII.—ALAṄKA'RA S'A'STRA (rhetoric).

VIII.—JYOTISHA S'A'STRA (astronomy and astrology).

IX.—SMṚITI S'A'STRA (law, civil and canonical).

X.—SAṄGI'TA S'A'STRA (music).

XI.—S'ILPA S'A'STRA (arts).

XII.—KA'MA S'A'STRA (erotics).

XIII.—DARSA'NA S'A'STRA (philosophy).
- *a.* Sáñkhya (hylotheistic).
- *b.* Nyáya (dialectic).
- *c.* Vais'eshika (physical).
- *d.* Mimañsá (ritualistic).
- *e.* Vedánta (monotheistic).
- *f.* Yoga (theocratic).
- *g.* Aparadársanika (minor systems of philosophy).

XIV.—BHAKTI S'A'STRA (faith).
XV.—TANTRA S'A'STRA (mysticism).
XVI.—VAIDYAKA S'A'STRA (medicine).
XVII.—JAINA S'A'STRA (Jain religion).
XVIII.—BAUDDHA S'A'STRA (Buddhist religion).
XIX.—ANIRDISHṬA (miscellaneous).

CLASSIFIED INDEX.

I.—VEDA S'A'STRA.

1.—*a. Sañhitá.*

1.—*b. Bráhmaṇa.*

1.—*c. A'raṇyaka.*

1.—*d. Upanishad*

1.—*e. Vaidika.*

II.—Aithihásika S'ástra.

2.—a. *Itihása.*

	No.	Page.
A'di-káṇḍa-manohará, ...	1259,	259
A'raṇya-káṇḍa-manohará,...	1261,	261
Ayodhyá-káṇḍa-manohará, ...	1260,	260
Bhárata-bháva-dípa, ...	1199,	172
Kishkindhyá-káṇḍa-manohará, ...	1262,	261
Rámáyaṇa-tattva-dípiká,... ...	1268, 1269,	283, 284

2—b. *Puráṇa.*

	No.	Page.
Bhágavata-mañjarí, ...	1035,	18
Bhágavata-saṅgraha, ...	1033,	17
Bhágavata-tattva-saṅgraha, ...	1040,	21
Bhávártha-dípiká-saṅgraha, ...	1034,	17
Brahma Puráṇa, ...	1182,	149
Brahma-vaivarta Puráṇa, Brahma-khaṇḍa, ...	1252,	236
———————— Ganapati-khaṇḍa, ...	1253,	240
———————— Prakriti-khaṇḍa, ...	1248,	227
Bṛihannáradíya Puráṇa,...	1021,	5
Ekákára-ṭíká, ...	1295,	313
Kṛiyáyoga-sára, ...	1162,	113
Kúrmma Puráṇa, Purva-bhága, ...	1266,	273
———————— Uttara-bhága, ...	1267,	279
Liṅga Puráṇa, ...	1241,	212
Narasiñha Puráṇa, ...	1020,	1
Nṛisiñha-kalpa, ...	1308,	321
Padma Puráṇa, Pátala-khaṇḍa, ...	1263,	262
———————— Sṛishti khaṇḍa, ...	1257,	247
Skanda Puráṇa, ...	1245,	220
Váman Puráṇa, ...	1264,	267
Varáha Purana, ...	1270,	285
Vindhya-máhátmya, ...	1285,	306
Vedastuti-laghúpáya, ...	1014,	23
Vidvanmanoramá, ...	1212,	210
Vyaṅkatagiri Máhátmya, ...	1279,	303
Váyavíya Sañhitá, ...	1283,	304

	No.	Page

X.—Sañgita S'ástra.

XI.—S'ilpa S'ástra.

XII.—Káma S'ástra.

XIII.—Dars'ana S'ástra.

13.—*a.* *Sáñkhya.*

Sáñkhya-bháshya, ...	1278,	302
Sáñkhya-chandriká, ...	1277,	301

13.—*b.* *Nyáya.*

Abhidhádiváda-chintámanyáloka-ṭippaní, ...	1154,	103
Abhidhá-rahasya, ...	1204,	175
A'loka, ...	1190,	164
A'loka-rahasya, ...	1191,	165
Anumána chintámaṇi-ṭippaní, ...	1153,	108
Anumána-dídhiti, ...	1052,	28
Anumána-dídhiti-rahasya, ...	1173,	127
Apúrvaváda-rahasya, ...	1131,	84
A'tmatattva-viveka-ṭíká, ...	1079,	49
Bauddhádhikára, ...	1325,	332
Bauddhádhikára-dídhiti,...	1327,	333
Bauddhádhikára-dídhiti-ṭippaní, ...	1051,	29
Bauddhádhikára-rahasya, ...	1326,	332
Bauddhádhikára-vivriti, ...	1090,	57
Guṇakiraṇávalí,-vyákhyá, ...	1074,	46
Guṇaprakás'a, ...	1080,	50
Guṇa-prakás'a-dídhiti, ...	1084,	51
Kárakádyartha-nirṇaya-ṭíká, ...	1175,	12
Khaṇḍana-prakás'a, ...	1108,	70
Kshaṇabhañgura-váda-dídhiti-ṭippaní, ...	1158,	111
Kusumáñjali-bodhiní, ...	1343,	341
Kusumáñjali-káriká-vyákhyá, ...	1055,	30
Kusumáñjali-prakás'a, ...	1206,	170

13.—c. *Vais'eshika.*

	No.	Page
Sáttvata Tantra, ...	1086,	54
Tantra-dípiká, ...	1171,	125
Kádimata Tantra, ...	1109,	70

XVI.—Vaidyaka S'ástra.

Chikitsá-sára, ...	1333,	336
Vaidya-manotsava, ...	1137,	92

XVII.—Jaina S'ástra.

Kalpa Sútra, ...	1106,	66

XVIII.—Baudha S'ástra.

XIX.—Anirdishṭa.

Dásabodha, ...	1290,	310
Mánasollása, ...	1215,	182
Rájaváha-kaustubha, ...	1222,	189

NOTICES OF SANSKRIT MSS.

No. 1020. नरसिंहपुराणम् ।

Substance, country yellow paper, 15 × 4 inches. Folia, 95. Lines, 8 on a page. Extent, 3136 s'lokas. Character, old Bengali. Date, Sk, 1567. Place of deposit, Navadvípa. Vrajanátha Vidyáratna. Appearance, old. Verse. Correct.

Narasiñha Puráṇa alias *Nrisiñha Puráṇa*. One of the Upapuráṇas. In extent it is one of the smallest, comprising only 3136 s'lokas; it is also of rare occurrence; but it was well known as a standard work four hundred years ago, in the time of Mádhava Achárya, who quotes from it in his commentary on the Parásara Smriti; Kamalákara Bhaṭṭa has also cited it in his Súdra-kamalákara. The MS. under notice, is 229 years old, and bears date 1567 S'aka. The general character of the work is very like that of the other Upapuráṇas. *Contents:* Chapters 1 to 5, Origin of creation. 6, Story of Vas'ishtha and Agastya. 7, Immortality of Márkaṇḍeya and Nrisiñha. 8, 9, Praise of Vaishṇavas. 10, Márkaṇḍeya's devotions at Prayága, and meeting with Nrisiñha. 11, Márkaṇḍeya's hymn to Vishṇu. 12, Nrisiñha's blessings to Márkaṇḍeya. 13, Story of Yama and Yamí. 14, Story of Sávitrí, wife of Kásyapa. 15, Story illustrating the duty of a widow. 16, 17, Allegory of the world as a tree. 18, Praise of Vishṇu; mantra of eight syllables. 19, The race of Áditya. 20, Hymn to Vishṇu, comprising his 108 names. 21, The race of Váyu. 22, The Solar Race. 23, The Lunar Race. 24, Descriptions of the several Manvantaras. 25, 26, History of Ikshváku. 27, History of the Solar Race. 28, History of Sántanu. 29, History of the Lunar Race. 30, Description of the terrestrial sphere. 31, History of Sahasránika. 32, Rules for performing pujá. 33, Rules for

offering a hundred thousand homas. 34-41, Incarnations of Vishṇu. 42-45, Abstract of the Rámáyaṇa. 46, Praises of sacred pools. 47, Incarnations of Ráma and Krishṇa. 48, Incarnation of Kalki. 49, Story of S'ukra's loss of sight and restoration thereof. 50, Rules for consecrating an image of Nṛisiñha. 51, Rules regarding what flowers should be offered in worship and what rejected. 52, 53, Duties of the several castes. 54, Duties of Brahmacháris. 55, Duties of householders. 56, Duties of Yatis. 57, Duties of persons in the fourth order of life. 58, Yoga. 59, Proper places for worship. 60, Rules of worship. 61-63, Various places in India sacred to Vishṇu.

Beginning. ॐ नमो नृसिंहाय । तप्तहाटककेशाग्रज्वलत्पावकलोचन ।
वज्राधिकनखस्पर्श दिव्यसिंह नमोऽस्तु ते ॥
नखमुखविलिखितदितितनयोरःपरिपतदसृगरुणोक्षितगात्रः ।
हिमकरगिरिरिव गैरिकगात्रो नरहरिरहरहरवतु स ह्यस्मान् ॥
हिमवद्वासिनः सर्वे मुनयो वेदपारगाः ।
त्रिकालज्ञा महात्मानो नैमिषारण्यवासिनः ॥
येऽर्बुदारण्यनिरताः पुष्करारण्यवासिनः ।
महेन्द्राद्रिरता ये च ये च विन्ध्याद्रिवासिनः ॥
जम्बुमार्गरता ये च ये च सह्यनिवासिनः ।
एते चान्ये च बहवः सशिष्या मुनयोऽमलाः ॥
माघमासे प्रयागन्तु स्नातुं तीर्थं समागताः ।
तत्र स्नात्वा यथान्यायं कृत्वा कर्म जपादिकम् ॥
नत्वा च माधवं देवं कृत्वा च पितृतर्पणम् ।
दृष्ट्वा तत्र भरद्वाजं पुण्यतीर्थनिवासिनम् ॥
तं पूजयित्वा विधिवत् तेन ते च सुपूजिताः ।
आसनेषु विचित्रेषु वृष्यादिषु यथाक्रमम् ॥
भरद्वाजप्रदत्तेषु आसीनास्ते तपोधनाः ।
कृष्णाश्रिताः कथाः पुण्याः परस्परमथाब्रुवन् ॥
कथान्ते तु ततस्तेषां मुनीनां भावितात्मनाम् ।
आजगाम महातेजास्तत्र सूतो महामतिः ॥
व्यासशिष्यः पुराणज्ञो लोमहर्षणसञ्ज्ञकः ।
तं प्रणम्य यथान्यायं स तैश्चापि प्रपूजितः ॥

उपविष्टो यथान्यायं भरद्वाजमतेन सः ।
व्यासशिष्यं सुखासीनं सूतं वै लोमहर्षणम् ॥
तं पप्रच्छ भरद्वाजो मुनीनामग्रतस्तदा ॥
भरद्वाज उवाच । शौनकस्य महासत्रे वाराहाख्या तु संहिता ।
त्वत्तः श्रुता पुरा सूत एभिरस्माभिरेव च ॥
साम्प्रतं नारसिंहाख्यां त्वत्तः पौराणसंहिताम् ।
श्रोतुमिच्छाम्यहं सूत श्रोतुकामा इमे स्थिताः ॥
अतस्त्वां परिपृच्छामि पश्नमेतं महामुने ।
ऋषीणामग्रतः सूत येता ह्येषां महात्मनाम् ॥
कुत एतत् समुत्पन्नं केन वा परिपाल्यते ।
कस्मिन् वा लयमभ्येति जगदेतच्चराचरम् ॥
किं प्रमाणञ्च वै भूमेर्नृसिंहः केन तुष्यति ।
कर्मणा तु महाभाग तन्मे ब्रूहि महामते ॥
कथञ्च सृष्टेरादिः स्यादवसानं कथं भवेत् ।
कथं युगस्य गणनं किं वा स्यात्तु चतुर्युगम् ॥
को वा विशेषस्तेष्वत्र का व्यवस्था कलौ युगे ।
कथमाराध्यते देवो नारसिंहोऽत्र मानुषैः ॥
क्षेत्राणि कानि पुण्यानि के च पुण्याः शिलोच्चयाः ।
नद्यश्च काः पराः पुण्या नृणां पापहराः शुभाः ॥
देवादीनां कथं सृष्टिर्मनोर्मन्वन्तरस्य च ।
तथा विद्याधरादीनां सृष्टिरादौ कथं भवेत् ॥
यज्वानः के च राजानः के च सिद्धिं परां गताः ।
एतत सर्वं महाभाग कथयस्व यथाक्रमम् ॥
सूत उवाच । व्यासप्रसादाज्जानामि पुराणानि तपोधनाः ।
तं प्रणम्य प्रवक्ष्यामि पुराणं न्वहरेरिदम् ॥
पाराशर्यं परमपुरुषं विश्वदेवैकयोनिम्,
विद्याधारं विपुलमतिदं वेदवेदाङ्गवेद्यम् ।
शश्वच्छान्तं शमितविषयं शुद्धतेजोविशालं
वेदव्यासं विततयशसं सर्वदा तं नमामि ॥
नमो भगवते तस्मै व्यासायामिततेजसे ।
यस्य प्रसादाद् वक्ष्यामि नारायणकथामिमाम् ॥

येन कालानलप्रख्यं रूपमास्थाय कोमलैः ।
नखैर्विदारितो दैत्यस्तं नमामि नृकेशरिम् ॥
सुदुर्लभा महान् प्रश्नस्त्वयायं परिकीर्त्तितः ।
विष्णुप्रसादाद्य विना केनापि वक्तुं शक्यते ॥
तथापि नरसिंहस्य प्रसादादेव तत्क्षणात् ।
प्रवक्ष्यामि महापुण्यम भरद्वाज शृणुष्व मे ॥
शृण्वन्तु मुनयः सर्वे सशिष्यास्तत्र ये स्थिताः ।
पुराणं नरसिंहस्य प्रवक्ष्यामि यथातथम् ॥

End. नक्षेमार्त्तण्डचण्डैस्त्रिभिरनलशिखान्दधद्भिः प्रदीप्तः
पायाद्वो नारसिंहः करखरनखरैर्भिन्नदैत्येश्वरस्यः ।
किं किं सिंहस्ततः किं नरसदृशवपुर्देवचित्रं गृहीता
नैवं चिक्रान्वजीवेद्द्रुतमपनयतां सोऽपि मत्यं हरीशः ॥
चापं चापं नखाग्रं झटिति दहदह कर्कशत्वं नखाना-
मित्येवं दैत्यनाथं निजनखकुलिशैर्जघ्निवान यः सरोषात् ॥

Colophon. इति श्रीनरसिंहपुराणे आद्ये धर्मार्थकाममोक्षप्रदायिनि परब्रह्मस्वरूपिणे इद-
मेकं सुनिष्पन्नं ध्येयो नारायणः सदा नरान्यद्देवात्परमस्ति किञ्चित् ।
श्रीनरसिंहपुराणं समाप्तम् ॥ ६२ ॥०॥

विषयः । अत्र त्रिषष्टिरध्यायाः सन्ति । तत्र—१, २, ३, ४, ५, च सृष्टिकथनम् । ६,
वशिष्ठस्य, अगस्त्यस्य च उपाख्यानम् । ७, मार्कण्डेयस्य नृसिंहस्य चिरजीवि-
त्वम् । ८, ९, च वैष्णवमाहात्म्यम् । १०, मार्कण्डेयस्य प्रयागकृत्यादिवर्णनं
नृसिंहसाक्षात्कारश्च । ११, मार्कण्डेयकृतविष्णुस्तुतिः । १२, वरदानम् । १३,
यमयमीसंवादः । १४, काश्यपपत्न्याः भाविन्याः पातिव्रत्योपाख्यानम् । १५,
मृतभार्य्याचारोपाख्यानम् । १६, संसारस्य वृक्षरूपवर्णनम् । १७, संसारवृक्षा-
रोहणादिवर्णनम् । १८, अष्टाक्षरमन्त्रमाहात्म्यम् । १९, आदित्यवंशवर्णनम् ।
२०, विश्वकर्मकृतं विष्णोरष्टोत्तरशतनामस्तोत्रम् । २१, मारुतवंशवर्णनम् । २२,
सूर्यवंशवर्णनम् । २३, सोमवंशवर्णनम् । २४, स्वारोचिषादिमन्वन्तरवर्णनम् ।
२५, २६, इक्ष्वाकुचरितम् । २७, सूर्यवंशानुचरितम् । २८, शान्तनुचरि-
तम् । २९, सोमवंशानुचरितम् । ३०, भूगोलवर्णनम् । ३१, सहस्रानीक-
चरितम् । ३२, पूजाविधिः । ३३, लक्षहोमविधिः । ३४, अवताराणां प्रादु-
र्भावः । ३५, मत्स्यावतारः । ३६, कूर्मावतारः । ३७, वराहावतारः । ३८,
नृसिंहावतारः । ३९, वामनावतारः । ४०, परशुरामावतारः । ४१, रामा-

वतारः । ४२—४५, रामायणकथा । ४६, तीर्थप्रशंसा । ४७, रामकृष्णावतारः । ४८, कल्क्यवतारः । ४९, शुक्रनयमदानम् । ५०, नरसिंहप्रतिष्ठापद्धतिः । ५१, पुष्पादीनां पूजने विहिताविहितत्वकथनम् । ५२, वर्णधर्मकथनम् । ५३, वर्णाचारकथनम् । ५४, ब्रह्मचारिधर्मः । ५५, गृहस्थधर्मः । ५६, यतिधर्मः । ५७, तुरीयाश्रमधर्मः । ५८, योगाध्यायः । ५९, अर्चनस्थानादिनियमः । ६०, पूजनव्यवस्था । ६१—६२ विष्णुचेष्टकथनञ्चेति ।

No. 1021. वृहन्नारदीयपुराणम् ।

Substance, country paper, 11 × 3½ inches. Folia, 201. Lines, 6 on a page. Extent, 3167 s'lokas. Character, old Bengali. Date, Sk. 1620. Place of deposit, Navadvípa, Ajita Nyáyaratna. Another copy with Vrajanátha Vidyáratna of the some place. Appearance, old. Verso. Correct.

Brihannáradíya Purána. An Upapurána like the last, entitled the greater (Brihat), to distinguish it from the Náradiya, one of the Mahá or great Puráṇas. Curiously enough, none of the Brihannáradíya P. hitherto met with by Wilson and others (Vishṇu Puráṇa, I, p. 41) contains more than 3500 s'lokas like the MS now under notice, whereas the Náradiya is said to comprise twenty five thousand verses. *Contents:* 1, Merit of hearing the Puráṇas. 2, Object of the Puráṇa. 3, Vishṇu's attribute of pervading the universe. 4, Story of Mrikaṇḍu. 5, Praise of the worshippers of Vishṇu. 6, Merits of Tulasi leaf, Ganges, Benares &c. 7-9, Story of Sagara. 10, 11, Story of Bali and the Dwarf incarnation. 12, Persons to whom gifts should be made. 13, Ritual for worshipping S'iva and Vishṇu. 14, The different hells described. 15, Story of Bhagiratha's bringing down the Ganges on the earth. 16, 17, Various fasts enjoined. 18, Gift of flags, wells, tanks, &c. 19, Rules of the Purṇimá fast. 20, Fast on the 11th of the month in certain months of the year. 21, Story of the Bhadrasíla who observed that fast. 22, Duties of the four castes. 23, Duties of Brahmacháris. 24, Rules regarding marriage. 25, Etiquette appropriate for householders. 26, Rules regarding S'raddhas. 27, Rules regarding ceremonies when two lunar dates conjoin in the same day. 28, Expiations. 29, The way to the region of Yama described. 30, Transmigration. 31, Knowledge

and Yoga necessary for salvation. 32, Dispassion, how produced. 33, 34, Story of Devamálí and his death at Benares. 35, Salvation of Kalika, a hunter, and great sinner, by the recitation of the name of Hari. 36, Hymn to Vishṇu by Uttañka. 37, Merit of devotion to Vishṇu. 38, Characteristics of the several Yugas: the name of Hari, the only means of salvation in the Kali age: merit of hearing the Puráṇa.

Beginning. ॐ नमो भगवते वासुदेवाय । वन्दे वृन्दावनासीनमिन्दिरानन्दमन्दिरम् ।
उपेन्द्रं सान्द्रकारुण्यं परानन्दं विभुं परम् ॥
ब्रह्मविष्णुमहेशाद्या यस्यांशा लोकसाधकाः ।
तमादिदेवं चिद्रूपं विशुद्धं परमं भजे ॥
सूत उवाच । शौनकाद्या महात्मानो ऋषयो ब्रह्मवादिनः ।
नैमिषाख्ये महारण्ये तपस्तेपु मुमुक्षवः ॥
जितेन्द्रिया जिताहाराः सन्तः सत्यपरायणाः ।
यजन्तः परया भक्त्या विष्णुमाद्यं जगद्गुरुम् ॥
अनीर्षा सर्वधर्मज्ञा लोकानुग्रहतत्पराः ।
निर्म्ममा निरहङ्काराः परेशरतमानसाः ॥
त्यक्तकामादिद्वन्द्विना समाधिगुणसंयुताः ।
कृष्णाजिनोत्तरीयास्ते जटिला ब्रह्मचारिणः ॥
गृणन्तः परमं ब्रह्म जगच्चक्षुःसमौजसः ।
सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञास्तस्मिन्नैमिषकानने ॥
यज्ञैर्यज्ञपतिं केचित् ज्ञानैर्ज्ञानात्मकं परे ।
केचिच्च परया भक्त्या नारायणमपूजयन् ॥
एकदा ते महात्मानः समाजं चक्रुरुत्तमाः ।
धर्मार्थकाममोक्षाणामुपायं ज्ञातुमिच्छवः ॥
षड्विंशतिसहस्राणां मुनीनामूर्द्धरेतसां ।
तेषां शिष्यप्रशिष्याणां सङ्ख्या वक्तुं न शक्यते ॥
मुनयो भावितात्मानो मिलितास्ते महौजसः ।
लोकानुग्रहकर्त्तारो वीतरागा विमत्सराः ॥
कानि क्षेत्राणि पुण्यानि कानि तीर्थानि भूतले ।
कथं वा लभते मुक्तिर्नृणां तापाग्निचेतसां ॥

कथं हरौ मनुष्याणां भक्तिरव्यभिचारिणी ।
केन सिद्ध्येत च फलं कर्मणस्त्रिविधात्मनः ॥
इत्येवं प्रष्टुमात्मानमुद्यतान् प्रेक्ष्य शौनकः ।
कृताञ्जलिर्महावाधवमाहेदं विनयान्वितः ॥
शौनक उवाच । आस्ते सिद्धाश्रमे पुण्ये सूतः पौराणिकोत्तमः ।
यजन्मखैर्बहुविधैर्विश्वरूपं जनार्दनम् ॥
स एतदखिलं वेत्ति व्यासशिष्यो यतो मुनिः ।
पुराणसंहितावक्ता शान्तो वै लोमहर्षणः ॥
युगे युगे अल्पधर्मान् निरीक्ष्य मधुसूदनः ।
व्यासशिष्यस्वरूपेण वेदभागं करोति वै ॥
वेदव्यासमुनिः साक्षान्नारायण इति द्विजाः ।
शुश्रुमः सर्वशास्त्रेषु सूतस्तु व्यासशासितः ॥
तेन संशासितः सूतो वेदव्यासेन धीमता ।
पुराणानि स वेत्त्येव नान्यो लोके ततः परः ॥
यः पुराणार्थविल्लोके स सर्वज्ञः स बुद्धिमान् ।
स शान्तो मोक्षधर्मज्ञः कर्मभक्तिकलापवित् ॥
वेदवेदाङ्गशास्त्राणां सारभूतं मुनीश्वराः ।
जगद्धितार्थं तत् सर्वं (य.) पुरा सूक्तवान् मुनिः ॥
ज्ञानार्णवो वै सूतस्तु सर्वतत्त्वार्थकोविदः ।
तस्मात् तमेव पृच्छाम इत्यूचे शौनको मुनीन् ॥
ततस्ते शौनकं सर्वे मुनयो वाग्विदां वरं ।
समाश्लिष्य स्तुवन्तस्ते साधु साध्विति चाब्रुवन् ॥
अथ ते मुनयो जग्मुः पुण्यं सिद्धाश्रमं वनम् ।
मृगव्रजसमाकीर्णं मुनिभिः परिशोभितम् ॥
मनोज्ञभक्ष्यलताफलपुष्पाभिभूषितम् ।
आक्रादभरभां हृन्दमलिन्यातिथ्यसङ्कुलम् ॥
तत्र नारायणं देवमनन्तमपराजितम् ।
यजन्तमग्निष्टोमेन ददृशू रोमहर्षणम् ॥
यथार्हमर्चितास्तेन सूतेन प्रथितौजसः ।
इच्छन्तस्तदवभृथं तत्र तस्थुर्मखालये ॥
अध्वरावभृथस्नातं मुनिं पौराणिकोत्तमम् ।

पप्रच्छु (स्ते) तथासीनं नैमिषारण्यवासिनः ॥
मुनय ऊचुः । वयञ्चातिथयः प्राप्ता आतिथेयोऽसि सुव्रत ।
ज्ञानसर्वोपचारेण पूजयास्मान् यथाविधि ॥
दिवौकसो हि जीवन्ति पीत्वा चन्द्रकलामृतम् ।
ज्ञानामृतन्तु वहवो मुने त्वन्मुखनिःसृतम् ॥
येनेदमखिलं जातं यदाधारं यदात्मकम् ।
यस्मिन् प्रतिष्ठितं तात यस्मिन् वा लयमेष्यति ॥
केन विष्णुः प्रसन्नः स्यात् स कथं पूज्यते नरैः ।
कथं वर्णाश्रमाचारश्चातिथेः पूजनं कथम् ॥
सफलं स्याद् यथा कर्म मोक्षोपायः कथं नृणां ।
भक्त्या किं प्राप्यते पुंभिस्तथा भक्तिश्च कीदृशी ॥
वद सूतमुनिश्रेष्ठ सर्वमेतदशेषतः ।
कथतो जायते तुष्टिः श्रोतुं त्वद्वदनामृतम् ॥
सूत उवाच । शृणुध्वमृषयः सर्वं यदिष्टं वो वदाम्यहम् ।
गीतं सनत्कुमाराय नारदेन महात्मना ॥
पुराणं नारदीयाख्यं वृहद् वेदार्थसम्मितम् ।
सर्वपापप्रशमनं दुष्टग्रहनिवारणम् ॥

End. अज्ञानाद्वा यदि वा मोहाद् ये शृण्वन्तीदमुत्तमम् ।
ते सर्वे पापनिर्मुक्ता यास्यन्ति परमां गतिम् ॥

Colophon. इति श्रीवृहन्नारदीये पुराणेऽष्टत्रिंशोऽध्यायः ॥०॥ समाप्तञ्चेतदिति ॥०॥

विषयः । इह अष्टत्रिंशदध्यायाः सन्ति । तत्र——१मे, पुराणश्रवणादावभिरोचना ।२ये, एतत्पुराणकथने प्रवृत्तिहेतुः स्थाननिर्देशश्च । ३ये, विष्णोः सर्वमयत्वकथनम् । ४र्थे, मृकण्डुचरितवर्णनम् । ५मे, भगवद्भक्तानां माहात्म्यवर्णनम् । ६ष्ठे, गङ्गादीनां तुलस्यादीनां वाराणस्यादीनां च माहात्म्यकथनम् । ७मे, ८मे, ९मे, सगरोपाख्यानम् । १०मे, बलिकर्तृकेन्द्रपराजयः, अदितितपः, बलिरचितसेनादीनां दाहश्च । ११शे, वामनावतारादिकथनम् । १२शे, दानपात्रनिर्णयः । १३शे, शिवविष्ण्वादीनां पूजनप्रकारादिः । १४शे, यमभगीरथसंवादे यथायथं नरकादिवर्णनम् । १५शे, भगीरथकर्तृकगङ्गानयनम् । १६शे, १७शे, विविधव्रतकर्मणामुपदेशः । १८शे, ध्वज-वापि-तड़ागदानादीनामुपदेशः । १९शे, पूर्णिमाव्रतादेः प्रयोगविधानम् । २०शे, शयनैकादश्यादीनां प्रयोगः फलादिकथनञ्च । २१शे, एकादशीव्रतशील-भद्रशीलोपाख्यानम् ।

२२शे, सामान्यतश्चातुर्वर्ण्यधर्म्मकथनम्। २३शे, ब्रह्मचर्यधर्म्मकथनम्। २४शे, उद्वाहव्यवस्थादिः। २५शे, गृहिणां सदाचारकथनम्। २६शे, श्राद्धविधानम्। २७शे, उभयदिनप्राप्ततिथीनां कार्यविशेषे तिथिनिर्णयः। २८शे, प्रायश्चित्त-कथनम्। २९शे, यममार्गपरिचयकथनम्। ३०शे, पुनर्जन्महत्तान्तम्। ३१शे, मोक्षसाधनं ज्ञानं तदुपायश्च योगसाधनमिति निर्णीतम्। ३२शे, वैराग्यो-दयप्रकारः। ३३शे, देवमालिन उपाख्यानं वाराणस्यां तस्य शरीरपतनान्मोक्ष-वर्णनञ्च। ३४शे, आचारभ्रष्टवेदमालिना हरिनामतः सद्गतिः। ३५शे, दुरात्मनः कलिकनामकव्याधस्य हरिनामप्रसादादुद्धारः। ३६शे, उत्तङ्ककृत-विष्णुस्तवः। ३७शे, विष्णुभक्तिफलवर्णनम्, विष्णुभक्तिप्रसादादेव इन्द्रादीना-मिन्द्रत्वलाभादिवर्णनञ्च। ३८शे, युगधर्मः, कलिधर्मः, हरिनामैवैकः कला-वुद्धारोपायः, वृहन्नारदेतिनामकारणम्, एतस्य पुराणस्य पाठश्रवणयोः फलकथनञ्चेति ॥

No. 1022. अध्यात्मसारः।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 15 on a page. Extent, 187 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Adhyátmasára. A treatise on Vedántic theosophy, and salvation through the medium of knowledge or Jnána, including various rules for the observance of those who have acquired divine knowledge. By Tírtha Svámí. The work comprises twenty-one sections.

Beginning. नमामि गुरुमात्मानं त्वमहंशब्दगोचरम्।
त्वमहंशब्दनिर्मुक्तं यत्तत्पदविवर्जितम्॥ अस्यार्थः——

End. याज्ञवल्क्यः। क्षेत्रज्ञस्येश्वरज्ञानाद्विशुद्धिः परमा स्मृता।
यतिस्मृतौ। ब्रह्महा स्वर्णहर्त्ता च सुरापो गुरुतल्पगः।
उपपातकिनश्चैव मुच्यन्ते ज्ञानभिक्षुकाः॥

Colophon. इति तीर्थस्वामिकृतमडक्षेपाध्यात्मसारः। ऐक्यमतमङ्ख्या तु—सोम दिगम्बर-जैन-कापिलक बौद्ध-चार्वाक-मीमांसा-सात्वत-साङ्ख्य-पातञ्जल-भाट्ट-न्यायाः॥१२॥
गौणमतानि तु—योगाचार-षट्तीर्थिक-माध्यमिक-भिक्षा-कल्प-नियम-रामा-

गुज-माध्व-समक-वाजसनेयि-माध्यन्दिना-ऽऽथर्वण-वैशेषिक-तन्त्र-पुराणा-ऽऽथर्व-शास्त्र-गान्धर्व-दशप्राकृत-गौणषड्बौद्ध-स्वेच्छात्मकानि ॥ १४ ॥ ४६ ॥

विषयः। इहैकविंशतिपरिच्छेदाः सन्ति। तथा हि—१, ज्ञानित्वव्यवहारः। २, बद्धाभावः। ३, समाधिलक्षणम्। ४, समाध्यभावः,। ५, मायाभावः। ६, मामाभावः। ७, प्राप्तात्मत्वम्। ८, विधिनिषेधाभावः। ९, आचाराभावः। १०, वाह्यतीर्थनिन्दा। ११, वाह्यवेदनिन्दा। १२, पूजासन्ध्याध्यानानि। १३, गुरुतत्त्वकथनम्। १४, योगादितत्त्वम्। १५, कर्म्मनिन्दा। १६, १७, ज्ञानकर्म्मणोरसामञ्जस्यम्। १८, तर्कदोषः। १९, तत्त्वाकाशादेर्जन्यत्वम्। २०, २१, शान्तिवैराग्ये, ज्ञानमहिमा चेति।

No. 1023. पदार्थतत्त्वम्।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 131 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1745. Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, new. Prose. Correct.

Padártha-tattva. A Nyáya dissertation on time, space, mind, matter, and other categories. By Siromaṇi Bhaṭṭácharya.

Beginning. अथ पदार्थतत्त्वं निरूप्यते। तत्र—दिक्कालौ नेश्वरादतिरिच्येते। मानाभावात्।

End. तस्मात् कार्य्यत्वं कारणत्वञ्च उभयमेवातिरिक्तमिति कृतं पल्लवितेन।
अर्थानां युक्तिसिद्धानां महत्त्वानां प्रयत्नतः।
सर्व्वदर्शनसिद्धान्तविरोधो नैव दूषणम्॥
अर्थो + + क्ता सिद्धान्तविरोधेनापि पण्डिताः।
विना विचारं न त्याज्या विचारयत यत्नतः॥
सर्व्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञान् नत्वा नत्वा भवादृशान्।
इदं याचे मदुक्तानि विचारयत सादरम्॥
रीतिरेषा न दोषाय सेविता पूर्व्वसूरिभिः।
यन्निर्युक्तिविचाराय याचन्ते विदुषोऽपरान्॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायशिरोमणिभट्टाचार्य्यविरचितं पदार्थतत्त्वं समाप्तम्॥

विषयः । नैयायिकसिद्धान्तितानां दिक्कालादीनां खण्डनम्, अन्यान्यदर्शनसिद्धानां खला-दीनां कतिपयानां स्वीकरणञ्च । तथा हि——दिक्कालो न । श्रोत्रं न । मनो न । परमाणुर्न । द्व्यणुको न । रूपादीनां इन्द्रियग्रहणायोग्यत्वं न । पृथक्त्वं न गुणान्तरम् । परत्वापरत्वे गुणान्तरे न । विशेषो पदार्थान्तरं न । चित्रं नातिरिक्तं रूपम् । स्पर्शोऽपि व्याप्यवृत्तिः । कर्मापि व्याप्यवृत्ति । अभावत्वानुगतप्रतीतिसिद्धोऽखण्डोपाधिः । गुणत्वं न जातिः ।— स्वत्वं पदार्थान्तरमेव । शक्तिरप्यतिरिच्यते । सङ्ख्या च पदार्थान्तरं न तु गुणः । कार्यत्वं पदार्थान्तरम् । कारणत्वञ्च पदार्थान्तरम् । इति । (अस्यैव हि टीका १६५ सङ्ख्यान्विता ।)

No. 1021. छान्दोग्यमन्त्रभाष्यम् ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 5½ inches. Folia, 24. Lines, 15 on a page. Extent, 2340 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1694. Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Another copy with Vrajanátha Vidyáratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Chhándogya-mantra Bháshya. This is a better and complete codex of the work noticed under No. 491, (ante vol. I, p. 7.) The author of the commentary is Guṇavishṇu.

Beginning. शङ्कराय नमस्तस्मै भक्तानां यत्प्रमादतः ।
सूक्ष्मान्तर्हितदूरस्था भावा भान्ति यथाश्रुताः ॥
स्थाणुरिव भारहारः किलाभूदधीत्य वेदं न विजानाति योऽर्थम्——
ॐ क्रव्यादमग्निम्——यजुरिदम——

End. ॐ अङ्गुष्ठमात्रः पुरुषः अङ्गुष्ठञ्च समाश्रितः ।
ईशः सर्वस्य जगतः प्रभुः प्रीणातु विश्वभुक् ॥
——प्रीणातु इत्याशंसावाक्यार्थः ॥

Colophon. इति छान्दोग्यमन्त्रभाष्येऽष्टमः खण्डः ॥ (अयञ्चाष्टमः खण्डः द्वितीयप्रपाठकीयो बोध्यः ।)
तत्तत्कर्मप्रयोगार्थं पाठमवलम्बभीरुणा ।
गुणविष्णुना छान्दोग्यमन्त्रभाष्यं अधीयत ॥

विषयः । छान्दोग्यानां अथवा सामवेदिनां विवाहादिसंस्कारेषूपयुक्तानां मन्त्राणां व्याख्यानम् ॥

No. 1025. प्रागुद्धारसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 13. Lines, 15 on a page. Extent 509 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Prágudd'hára-saṁgraha. A dissertation on the non-dual theory as developed severally in the Vedánta, the Tantras, the Smritis and other works, and on salvation, and the best means of attaining it. By Tírtha Svámí. The work is divided into 37 chapters.

Beginning. सर्वशब्दः सर्ववस्तुरूपं तद्धीनमेव यत् ।
तदहं नाहमेवापि न जाने जान एव च ॥

End. मनुस्वर्गखण्डयामते शरीरधारणमात्मनः क्रीड़ा तेन जन्म सम्भवति ॥

Colophon. इति तीर्थस्वामिकृतप्रागुद्धारसङ्ग्रहः समाप्तः ।

विषयः । इह सप्तत्रिंशत्परिच्छेदाः । तथा हि—१, तान्त्रिकाद्वैतम् । २, गीताद्वैतम् । ३, स्मार्त्ताद्वैतम् । ४, पौराणिकाद्वैतम् । ५, आगमस्याद्वैतम् । ६, साङ्कलिताद्वैतम । ७. ब्रह्मणि नानामतम । ८, प्रशंसानिन्दे । ९. योगगणना । १०, तत्र ज्ञानयोगमतानि । ११, जीवन्मुक्तिवैविध्यम् । १२, उपासनालक्षणम् १३, गुर्वादिचिन्तनम् । १४. तत्र गुरुपदशक्तिः । १५. योगध्यानसमाश्रयः । १६, अज्ञानान्यत्वम । १७, वेदस्य द्वैधत्वम । १८, देहतत्त्वम् । १९, इन्द्रियतत्त्वम् । २०, ऐश्वर्यतत्त्वम् । २१. आत्मविकारस्यात्मत्वम् । २२, द्वैतस्थापनम् । २३, सारयोगादिः । २४, सार्वात्म्यम् । २५, आत्मकोषः । २६, चिन्ताविकल्पः । २७. निरवयवधर्मगणना । २८, आत्मलक्षणम् । २९, चिन्तात्यागः । ३०, अद्वैततुच्छत्वम । ३१, मुक्तिकारणविकल्पः । ३२, रागादोषः । ३३. संसारत आत्मलाभः । ३४, तत्र सद्भूततत्त्वम् । ३५, प्रणवतत्त्वं । ३६, शास्त्रगणना । ३७. गीतागूढार्थश्चेति ।

No. 1026. तत्त्वसूत्रम्—तत्त्वसूत्ररत्नञ्च ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 1½ inches. Folium, 1. Lines, 30. Extent, 51 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nayayaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Tattva-sútra with a commentary entitled *Tattva-sútra-ratna.* A series of twenty-six aphorisms on the leading subjects of the Vedánta, viz. Intellect, Soul, Guru, mukti, Prakriti, the elements, &c., with a commentary. By Tírtha Svámí.

Beginning. मूलस्य——अथ चैतन्यम् ॥ १ ॥
टीकायाः——भाववाचिप्रत्ययान्तस्य बोधार्थकधातोरित्यादिः ।
End. मूलस्य——एतैः सर्वे उक्ताः सर्वे उक्ताः ॥ २६ ॥
Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतं तत्त्वसूत्रं समाप्तम् ।
टीकायाः——इत्याद्यगस्तीयशक्तिसङ्गमतन्त्रवाशिष्ठग्रन्थं चिन्त्यम् ।
इति श्रीतीर्थस्वामिकृतं तत्त्वसूत्ररत्नं समाप्तम् ॥
विषयः । इह षड्विंशतिसूत्राणि सन्ति । तत्राद्यैः पञ्चविंशतिसूत्रैः——
चैतन्य—आत्मा—ब्रह्म—गुरु—मुक्ति—प्रकृति—देवदेवी—आकाश—वायु—ज्योतिः—भाव—वेद—जीव—जल—अचला—मन्त्र—शास्त्र—अक्षर—प्राण—मनः—बुद्धि—अहं—त्वं—अभाव—माया—जगत्—अविद्या—इन्द्रिय—देहत्यूनविंशत्पदार्थानां सङ्क्षेपतो लक्षणनिर्वचनम्; अन्त्येन तु सूत्रेणानुक्तमानानां लक्षणमङ्गुरस्येति ॥

No. 1027. शाक्तसर्वस्वम् ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 1½ inches. Folia, 6. Lines, 13–14 on a page. Extent, 312 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Sákta-sarvasva. An attempt to reconcile the principles of the Sákta cult with the Vedánta doctrine, or the metaphysics of the Tantra reduced to a philosophical system. By Tírtha Svámí. The work comprises eleven chapters.

Beginning. ॐ ॥ भक्तिः सिद्धेर्गरीयसीत्यत्र सिद्धेः सम्बन्ध भक्तिरेव गरीयसी न तु कर्मादि गरीयः ।
End. विचारदशायां किञ्चित् किञ्चिदन्यमन्यमानाः ॥
Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतं शाक्तसर्वस्व समाप्तम् ॥

विषयः । इह एकादशपरिच्छेदाः । तथा हि——१, मालतीयग्रन्थार्थः । २, पूजका-
दीनां ज्ञेयवस्तु । ३, अंशांशिनोरभेदः । ४, अग्रकालीनस्मरणम् । ५, कात्या-
यनीनिरूपणम् । ६, भक्तितत्त्वम् । ७, मायातत्त्वम् । ८, साक्षात्कारणोपायः ।
९, आगमसामान्यम् । १०, आत्मतत्त्वम् । ११, तीर्थत्रिकतत्त्वञ्चेति ।

No. 1028. विचारार्कसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 14 on a page. Extent, 324 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Vichárárka-sangraha. Dissertations on various topics of theology and metaphysics, such as the purport of Víjamantras, the object of the Gitá, Tantras treating of the Vedántic doctrine, expiations, nature of salvation, the true meaning of nonduality, characteristics of transcendental meditation, the highest object of humanity, defects of the Sáńkhya system, &c. By Rámánanda. The work is arranged under 27 sections.

Beginning. ध्यात्वा गुरुपदद्वन्द्वमालोक्यानेकपुस्तकम् ।
रामानन्दोऽद्वन्द्वनाम्नी विचारार्कं करोम्यहम् ॥

End. रस इत्यास्तिकाः केचित् काम इत्यपरे जनाः ।

Colophon. इति विचारार्कसङ्ग्रहः समाप्तः ॥

विषयः । इह सप्तविंशतिपरिच्छेदाः । तथा हि——१, महावाक्यार्थः । २, गीतार्थः ।
३, वेदान्तोयतन्त्राणि । ४, प्रायश्चित्तानि । ५, आत्ममुक्त्योरैक्यम् । ६, ज्ञान-
प्रशंसा । ७, कारणसूक्ष्मता । ८, अद्वैतव्युत्पत्तिः । ९, समाधिलक्षणम् । १०,
परमतत्त्वम् । ११, विरोधाभासः । १२, साङ्ख्यदोषः । १३, सात्वतमीमांसा ।
१४, चिद्वैक्यम् । १५, शिवादिलिङ्गतत्त्वम् । १६, नक्षत्रज्योतिस्तत्त्वम् । १७,
अंशत्वमीमांसादि च । १८, कल्पितशास्त्रे दोषः । १९, कलिधर्मः । २०, जीव-
मुक्तिविभागः । २१, महाभूतगुणाः । २२. स्थितितत्त्वम् । २३, ध्यानतत्त्वम् । २४,
अक्षरतत्त्वम् । २५, योगव्युत्पत्तिः । २६, आत्मतत्त्वम् । २७, रसविवरणञ्चेति ।

No. 1029. सङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 14 on a page. Extent, 185 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Sañgraha. A collection of the leading passages on Metaphysics to be found in the Mahábhárata and other standard works. Anonymous.

Beginning. ओं । महाभारते युधिष्ठिरं प्रति भीमादयः ।
यदि सद्यामतः सिद्धिं राजन् कश्चिदवाप्नुयात् ।
पर्वताश्च द्रुमाश्चैव क्षिप्रं सिद्धिमवाप्नुयुः ॥

End. एतत्सर्वं तितीर्षुभिर्भाव्यम् ॥०॥

विषयः । महाभारतादिष्वध्यात्मविषयकवचनानां सङ्ग्रहः ।

No. 1030. वाशिष्ठसारः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent, 156 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Vás'ishtha-sára. An abstract of the philosophical portion of the Yogavás'ishtha Rámáyana. By Tírtha Svámí.

Beginning. ओं । भरद्वाजं प्रति वाल्मीकिवाक्यम् ।
भ्रमस्य जागतस्यास्य जातस्याकाशवर्णवत् ।
अपुनः स्मरणं साधो मन्ये विस्मरणं वरम् ॥

End. दशप्रकरणैस्त्रिंशत्यां सार उद्धृतः ॥

Colophon. इति तीर्थस्वामिकृतवाशिष्ठसारे चतुर्थः पादः समाप्तः ॥

विषयः । सङ्कीर्णोऽयं ग्रन्थः । अत्र योगवाशिष्ठात् सारवचनान्युद्धृत्य स्थापितानि, तेषु च चत्वारः पादा व्यवस्थिताः ।

No. 1031. वाशिष्ठीयगूढार्थः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 3. Lines 14 on a page. Extent, 117 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old Prose. Correct. Notes on the margin.

Vás'ishthíya-gúdhártha. A commentary on the last named work by its author Tírtha Svámí.

Beginning. हरिगुरुशिवशक्ती मन्त्ररूपोऽहमात्मा
मन इव तनुवच्च स्तोत्रमात्रातिबोधः ।
सकलजगदशेषाकाररूपोऽहमेवा-
चिदपि तदपि भावाभावशिष्यप्रशिष्यः ॥
अथ वाशिष्ठीयगूढार्थः । सर्वत्र सञ्ज्ञाशब्दा आख्यायिका इष्टान्ताश्च प्रतीत्यभि-
प्रायिका इति चौरस्वामिनः ॥

End. उक्तव्याख्यानानां प्रमाणानि विष्णुसहस्रनाम-सातत्यचतुष्क-ब्रह्मविवर्त्त-वद्धाध्या-
यानां टीकासु लिखितानि । शब्दशास्त्रतत्त्वसाद्तित्त्वे लिखितम् ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतसङ्क्षेपवाशिष्ठसारगूढार्थः समाप्तः ॥

विषयः । स्वसङ्कलितवाशिष्ठसारस्य व्याख्यानम् ।

No. 1032. विष्णुसहस्रनामटीका ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent, 154 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Vishnu-sahasranáma Tíká. A gloss on S'aṅkara's commentary on the hymn to Vishnu comprising his thousand names as given in the Bhágavata Puraṇa. By Tírtha Svámí.

Beginning. नत्वा श्रीशङ्कराचार्यं सहस्रनामदीपकं ।
तट्टीकामवलम्ब्यैतां नामव्याख्यां करोमि च ॥
दृषोदरादिसिद्धानि पदान्यत्र बहूनि च ।
उपेक्षणीयानि तानि साधनान्यल्पसङ्ग्रहे ॥

End. नाम-समाप्तत्वाद्न्यनाम्नो द्विराहत्तिः । न क्रोधः अक्रोधाद्यो भवन्ति मात्सर्येच्च न भवति । अनेन वर्त्मना श्रीरामश्रीमिवनाम्नाच व्याख्या समर्था ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतश्रीविष्णुसहस्रनामव्याख्या समाप्ता ॥

विषयः । विष्णुसहस्रनामव्याख्यानम् ।

No. 1033. भागवतसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 23. Lines, 13 on a page. Extent, 931 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Bhágavata-sangraha. An abstract of the philosophy of the Bhágavata Purána. By Tírtha Svámí.

Beginning. श्रीमद्भागवते ग्रन्थे साचाद् ब्रह्मनिर्मम ।
पुनश्च सङ्ग्रहं कुर्वे द्वितीयसङ्ग्रहात् परम् ॥
यं ब्रह्मेत्यादि वा । जन्माद्योत्यादि । धर्म इत्यादि । निगमकल्पतरोरित्यादि ।
यं प्रव्रजन्तमित्यादि । यः स्वानुभावमित्यादयः । प्रसिद्धाः । मुनय ऋचुः ।
देवक्यां वसुदेवस्य जातो यस्य चिकीर्षया ।
भार्य्यायामिति । पञ्चम्यां षष्ठी वा । यथार्थस्य, तत्कथय ।

End. चुम्बुकेनापठञ्जेन (?) न श्रोतव्यं कदाचन ।

Colophon. इति तीर्थस्वामिकृतभागवतद्वहत्सङ्ग्रहः समाप्तः ।

विषयः । भागवतीयसारवाक्यानां स्मरणाय सङ्ग्रहः ।

No. 1034. भावार्थदीपिकासङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 15 on a page. Extent, 337 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Bhávártha-dípiká-sangraha. Explanations of some of the leading passages of the *Bhávártha-dípiká*, a work on the purport of the Bhágávata Purána. Anonymous: probably a work of Tírtha Svámí.

Beginning. भावार्थदीपिकामध्येऽन्येषां व्याख्या क्वचित् क्वचित्।
तन्मतस्य विरुद्धास्ताः किञ्चित् किञ्चिदुपेक्षितम्॥
सर्वेच लिखनं दृष्ट्वा बोद्धव्यं बुद्धिमत्तमैः।
मया सङ्क्षिप्ते किञ्चिद् यद् यत् तस्य मतं दृढम्॥
आभासेन श्लोक ऊह्योऽन्विते सप उत्तमैः।
ब्रह्मविद्यारूपमेतत् पुराणमिति दर्शितम्॥
अत एवापरं भागवतं नामङ्कनीयम्। क्वचित् पुराणान्तरमिति नामङ्कनीयं।
अहैतुकं तर्काद्यगोचरमौपनिषदमित्यर्थः। तत्तु भक्तिद्वारेण ॥१।१।८॥
श्रुतेन वेदान्तादिश्रवणेन ॥१।२।१२॥

End. भगवानैश्वर्यादिषड्गुणः।

Colophon. इति भावार्थदीपिकासङ्ग्रहः।

विषयः। भागवतीयमतानां सव्याख्यानानां सङ्ग्रहः॥

No. 1035. भागवतमञ्जरी।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 14 on a page. Extent, 210 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Bhágavata-mañjarí. A dissertation on the nature and contents of the Bhágavata Purána. By Tírtha Svámí.

Beginning. श्रीभागवतस्य गायत्र्या समारम्भत्वाद् यं ब्रह्मेत्यादिश्लोकस्यामूलकत्वमायाति त-
थापि ग्रन्थवच्छिर्भूतत्वात् पाठे न दोषः, (?) ग्रहणपुरश्चरणे स्नानसङ्कल्पादिवत्।

End. यद्यपि नारदीयपूर्त्तार्थं सप्तसहस्रमधिकं तथापि स्वामिनाष्टादशसहस्राणि
गणितानि वाचनिकसङ्गारचार्थम।

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृता भागवतमञ्जरी समाप्ता॥

विषयः। भागवतीयविचारसङ्क्षेपः।

No. 1036. अद्वैतनिर्णयसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 10—14 on a page. Extent, 96 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Advaita-nirṇaya-sañgraha. An attempt to identify Vishṇu, S'iva, &c. with the Supreme Bramha. By Tírtha Svámí.

Beginning. पाद्मीयविष्णुसहस्रनामटीकायां——देवदेवं जगद्गुरुमित्यत्र परशुरामाद्यवतारेण विष्णुना महादेवाराधनम् ।

End. भक्तिसाधनस्य बहुप्रमाणानि नात्र धृतानि ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतौ सङ्ग्रहो समाप्तौ ।

विषयः । शिवविष्ण्वादीनां अद्वैक्यप्रमाणानि ।

No. 1037. दीपिकाप्रकरणक्रमसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 1½ inches. Folia, 3. nes, 15 on a page. Extent, 18 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? ace of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. ose and verse. Correct. Notes on the margin.

Dípiká-prakaraṇa-krama-sañgraha. An analytical index to the thor's Bhábártha-dípiká-sañgraha on the principles of the Vedánta. y Tírtha Svámí.

ginning. अथ भावार्थदीपिकासङ्ग्रहस्य प्रकरणविभागः । स्थलनिर्णयसङ्केतः क्रमसङ्ग्रहे । तत्र वेदान्तस्य तात्त्विकत्वम् ।

d. शिवत्वेन नामकथनं गुरुपदम् ॥

lophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतदीपिकादिसङ्ग्रहस्य प्रकरणं समाप्तम् ॥

षय । स्वकृतभावार्थदीपिकायाः सविचारचर्चाविशयः ।

No. 1038. सहस्रनाममालाकला।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 14 on a page. Extent, 262 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Sahasra-náma-málá-kalá. Explanations of the more important words in forty-three hymns, by the author, in praise of the thousand names of Bhuvanes'vari, Annapurṇá, Mahá-lakshmí, Durgá, Káli, Tárá, Tripurá, Bhairaví, Chhinnamastá, Mátangí, Sumukhí, Sítá, S'iva, Ráma, Krishṇa, and Vishṇu. By Tírtha Svámí.

Beginning. तत्र प्रायशस्तटस्थानि नामानि कानि तु स्वरूपाभासानि।

End. हयशीर्षः। हयरूपो हयग्रीवः पन्था च उच्चैःश्रवाश्च। इति कृष्णः।

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतनाममालायास्तत्कृतनामकला समाप्ता॥

विषयः। स्वसङ्कलितत्रिचत्वारिंशत्सङ्ख्याकेषु सहस्रनामस्तोत्रेषु यानि नामानि गूढार्थानि तान्येवेह व्याख्यातानि। तानि च सहस्रनामस्तोत्रान्तर्गतानि, यथा—भुवनेश्वर्याः १। अन्नपूर्णायाः २। महालक्ष्म्याः १। दुर्गायाः ७। काल्याः ४। तारायाः ५। त्रिपुरायाः ३। भैरव्याः २। छिन्नमस्तायाः १। मातङ्ग्याः १। सुमुख्याः १। सीतायाः २। शिवस्य ७। रामस्य २। कृष्णस्य २। विष्णोः २। इति ४३॥

No. 1039. कादिसहस्रनामकला।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 2 Lines, 42 on a page. Extent, 57 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old Prose. Correct. Notes on the margin.

Kádi-sahasra-náma-kalá. A gloss on a hymn comprising one thousand names of Káli. The hymn is an extract from the Mahá-kála sañhitá. By Tírtha Svámí.

Beginning. शक्तिपातः, अथादशशक्तीनामशीतिशक्तीनां वा पतनं साधकवश्यता।

End. सर्व्वेषां वीरादीनां सिद्धिः सर्व्ववीरादिसिद्धिः ॥

Colophon. इति कादिसहस्रनामकला समाप्ता ॥

विषयः। महाकालसंहितोक्ते ककारादिवर्णक्रमगते कृष्णायाः सहस्रनामस्तोत्रे यानि गूढार्थानि पदानि तेषां व्याख्यानम्।

No. 1040. भागवततत्त्वसङ्ग्रहः।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent, 232 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Bhágavata-tattva-sangraha. A dissertation, in seven chapters, on the philosophy of the Bhágavata Puráṇa. By Tírtha Svámí.

Beginning. अथ श्रीभागवतोक्तमायातत्त्वम्। मायया ब्रह्मणो लीलया।

End. विधिशिवमाहात्म्यतो हरेरधिकमाहात्म्यकथनञ्च ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतभागवततत्त्वसङ्ग्रहः समाप्तः ॥

विषयः। श्रीभागवतात् तत्त्ववचनादीनि सङ्गृह्य गूढार्थव्याख्यानसहितानीह कृतानि। अत्र हि सप्तपरिच्छेदाः। यथा——१, मायातत्त्वम्। २, दुर्गातत्त्वम्। ३, शिवतत्त्वम्। ४, निर्घण्टसङ्ग्रहः ५, आत्मादितत्त्वम्। ६, नानावक्तॄणां हेतुः। ७, भागवततात्पर्य्यञ्चेति।

No. 1041. शान्तिसन्दर्भः।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 1½ inches. Folium, 1. Lines, 26. Extent, 48 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

S'ánti-sandarbha. An explanation of the purport of the poem called S'ánti-s'ataka. By Tírtha Svámí.

Beginning. शान्तिशतकव्याख्या प्राक्कृता पुनः किञ्चिल्लिख्यते । मिश्रो विरक्तस्तपस्वी ग्राम-सन्न्यासी तत्कृतस्य मान्यत्वमेव ।

End. आर्याच्छन्दः सुच्छन्दो न कृतं विरक्तत्वात् ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतशान्तिसन्दर्भः समाप्तः ॥

(अत्र शेषपङ्क्तिचतुष्टये भागवततात्पर्यं लिखितमस्ति)

विषयः । शान्तिशतकस्य गूढार्थव्याख्यानम् ।

No. 1042. शान्तिशतकसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 1½ inches. Folium, 1. Lines, 27. Extent, 51 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

S'ánti-s'ataka-sangraha. An exposition of the main object of the S'ánti-s'ataka. By Tírtha Svámí.

Beginning. फलं कामायत्तं किममरगणैः किञ्च विधिना ।
विधेयं यत्तत्त्वं स्फुरति मम नाद्यापि हृदये ।
विधेयं स्वं स्व रूपमपि न स्फुरति——

End. पूर्वं तावदित्यादिना यौवने धनसाधनं वार्द्धक्ये प्रत्याहार इति ज्ञापितम् ।

विषयः । शान्तिशतकस्य तात्पर्यवर्णनम् ।

No. 1043. नामसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 13—14 on a page. Extent, 162 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Náma-sangraha. Hymns comprising the leading names of Vishṇu, S'aktí, &c. By Tírtha Svámí.

Beginning. भुवनेशी । रङ्गचत्वरवासिनी । इन्द्राणी । इन्द्रकन्या च ।

End. तस्माद् वेश्या परा मता ।

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतनामसारसङ्ग्रहः ।

विषयः । शक्तिविष्ण्वादीनां नामसङ्ग्रहः ।

No. 1014. वेदस्तुतिलघूपायः ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folium, 1. Lines, 25. Extent, 40 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

Vedastuti-laghúpáya. A summary of the contents of the Vedastuti section of the Bhágavata Puráṇa. By Tírtha Svámí.

Beginning. श्रुतिस्तुतिटीका प्राक् कृता पुनः किञ्चिल्लिख्यते । ब्रह्मन्नित्यादि ।

End. व्याख्यातं ह्यत्तमङ्गले च बहुस्थलेषु मीमांसा ॥

Colophon. इति तीर्थस्वामिकृतवेदस्तुतिलघूपायः ॥

विषयः । वेदस्तुतिव्याख्यापरिशिष्टम् ।

No. 1015. चण्डीविवरणम् ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 13 on a page. Extent, 111 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Chaṇḍí-vivaraṇa. A summary of the contents of the chapters of the Márkaṇḍeya Puráṇa which describe the wars of the goddess Chaṇḍí with certain demons. By Tírtha Svámí. An English translation of the Chaṇḍí was published in Calcutta some fifty years ago by Cavelli Bentaka Boriah, an assistant of the late Colonel Mackenzie for some time Surveyor General of India, who made a large collection of MSS., and illustrations of oriental antiquarian objects. The Chaṇḍí is held in right veneration by the followers of the S'ákta creed, and is religiously read on ceremonial occasions.

Beginning. अर्गलया वक्तुनामर्थ्यदी न सर्वत्र लभ्यो भूमिकाषटश्लोकाः कचित् कचिद् दृश्यन्ते ते स्वतन्त्राः ।

End. वैश्यवर्य । श्रेष्ठदानादानपात्रं दातृयाचकयोर्वचः ॥ देवीमाहात्म्यं समाप्तम् ॥

Colophon. इति चण्डीविवरणं समाप्तम् ॥

विषयः । अर्गलादिदेवीमाहात्म्यात्मकमार्कण्डेयपुराणान्तर्गतसप्तशतश्लोकेषु गूढार्थानां व्याख्यानम् ।

No. 1016. आनन्दकुसुमम् ।

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 9\frac{1}{4}$ inches. Folia, 7. Lines, 13 on a page. Extent, 284 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct. Notes on the margin.

A'nanda-kusuma. A Dissertation, in ten chapters, on some of the leading topics of the Vedánta Philosophy. By Tírtha Svámí.

Beginning. अथाद्यन्तमयध्वंसोपायं वक्ष्यामि सङ्ग्रहात् ।
निर्णीय निखिलाध्यात्मशास्त्राणि हि पुनः पुनः ॥

End. यदेवेह तदमुत्रेत्यादिस्वरूपभागमुरीयशास्त्रं तत्राहमाकारब्रह्माकारयोरभावः ॥

Colophon. इति श्रीतीर्थस्वामिकृतानन्दकुसुमं समाप्तम् ॥

विषयः । इह दशपरिच्छेदाः सन्ति । तथा च —— मायाभावोपायः १ । सुखोपायः २ । गुप्तकौलः ३ । स्मृतिमिथ्या ४ । तन्त्रसङ्ग्रहः ५ । व्यासमतम् ६ । पापाभावः ७ । शक्तिगणना ८ । ज्ञानसाधनम् ९ । शास्त्रमागस्थिति दश ॥

No. 1017. प्रेमभक्तिस्तोत्रम् । प्रेमभक्तिस्तोत्रव्याख्या च ।

Substance, country-made yellow paper, $11\frac{1}{2} \times 9\frac{1}{2}$ inches. Folium, 1. Lines, 44. Extent, 94 s'lokas. Character, Bengali. Date, Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Prema-bhakti-stotra, with a commentary entitled *Prema-bhakti stotra-vyákhyá.* A hymn in praise of Chaitanya, the saint of Nadíyá, who is accepted by his followers as an incarnation of the Deity. By Rámánanda Tírtha. The commentary is by the author himself, and in it he adduces proofs from the S'ástra in support of the identification of Chaitanya with the Supreme Spirit. The author is the same who is generally known by the name of Tírtha Svámí.

Beginning. मू॰——नित्यानन्दाभिधानः सकलसुखकरः केवलानन्दरूपो
विष्णुश्चाद्वैतनामा निरवधि भजति प्रेमभावैकसारो ।
दृष्ट्वा गङ्गाभमाङ्गा चिपति शतदलं यस्य पादारविन्दं
तं चैतन्याख्यरूपं तदपरविरचिं प्रेमवीजं भजेऽहम् ॥ १ ॥
टी॰——नित्यानन्दः शक्तियुक्तेश्वरः ।

End. मू॰——य इदं पठति स्तोत्रं प्रेमभक्त्येककारणम् ।
प्रेमभक्तिर्भवेत् तस्य सत्य सत्यं न संशयः ॥

Colophon. इति श्रीरामानन्दतीर्थस्वामिकृतप्रेमभक्तिस्तोत्रं समाप्तम् ।
टी॰——वासुदेवस्य द्वे मूर्त्ती चरश्चाचरमेव च ।
चरं सन्न्यासिनां प्रोक्तमित्यादि च चिन्त्यम् ।
इति श्रीरामानन्दतीर्थस्वामिकृतप्रेमभक्तिस्तोत्रव्याख्या समाप्ता ॥०॥

विषयः । नवद्वीपजन्मनो गौरविग्रहस्य चैतन्यदेवस्य माहात्म्यकथनं, पश्चात्तरे अध्यात्मविषयकथनम् ।

No. 1048. मन्त्रकौमुदी ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 5½ inches. Folia, 8. Lines, 15 on a page. Extent, 172 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1694. Place of deposit, Navadvipa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Mantra-kaumudí. A collection of the Vedic mantras including the Gáyatrí required in the performance of modern religious rites, with their meanings, purport, and uses explained at length. By Rámakrishṇa.

Beginning. नमस्कृत्याखिलैर्मन्त्रैर्वाच्यं श्रीपरमेश्वरम् ।
तन्यते रामकृष्णेन रम्येयं मन्त्रकौमुदी ॥
यद्यीतुं दुःशको भावो लोकाक्तैरपि यद्यपि ।
यथोपस्थितिमन्त्राणां तथाप्यर्थः प्रकाश्यते ॥ यथाह भट्टः——

End. एवं परत्रेति वदन्ति ॥ ० ॥

Colophon. इति चतुर्दशशान्तिमन्त्रव्याख्या । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः । वद्दिककर्म्मणि प्रयुक्तानां वैदिकमन्त्राणां छान्दोग्यभाष्येऽभिहितानां व्याख्यानम्। तत्र प्रथमं तावत् विधिवादः। ततो घटस्थापनादिमन्त्रव्याख्या, गणेशादिपञ्चदेवमन्त्राणां व्याख्या, अधिवासमन्त्राणां व्याख्या, गायत्रीव्याख्यानपूर्वकं चतुर्द्दशाग्निमन्त्रव्याख्यानञ्चेति ।

No. 1049. गुणविष्णुः ।

Substance, country-made yellow paper, 14 × 3½ inches. Folia, 79. Lines, 8 on a page. Extent, 1284 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1694. Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Gunavishnu. A manual of Bráhmanic rites in two parts (Kándas), the first comprising all the Vedic mantras used in the performance of the ten principal sacraments; and the second, the mantras used in daily worship. The mantras, in both parts, taken mostly from the Chhándogya Bráhmana, are explained in detail. By Gunavishnu. This work is a standard authority among the Bráhmans of Bengal, and the sacraments are performed according to the rules given in it.

Beginning. प्रथमपत्रं नास्ति । द्वितीयपत्रारम्भे "ति अस्मुगागमः। शृणुतेति शृणुत इत्यर्थः।

End. श्लेषश्लक्ष्णमपात्रम् । तत्सर्वं श्लक्ष्णं श्रेषे——ॐ पितृश्वतस्त्यैनमो अवयजनमसि । पितृकर्म्मणि असाङ्ग (इतः परमेवाग्निसं श्रुष्ठम्) ।

विषयः । अत्र काण्डद्वयम् । प्रथमे काण्डे, विवाहादिदशकर्म्मणि नियुक्तानां मन्त्राणां व्याख्यानम् । द्वितीये, प्रातःकृत्याह्निकमन्त्रपाठनिर्णयपुरःसरं तेषामेव व्याख्यानम् । सर्व्वमेतत् सामवेदीयम् ॥

No. 1050. षट्कर्म्मव्याख्यानचिन्तामणिः ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Extent, 367 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Vrajanátha Vidyaratna. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect. Notes on the margin.

Shaṭkarma-vyákhyána-chintámaṇi. A guide to the performance of the six principal sacraments, according to the Yajur Veda. By Nityánanda. This work is a sort of abridgment of the last preceding.

Beginning. हरिनखद्वयतु यस्य प्रणवो मूलं प्रकाण्डदण्डः ।
ध्वनिरतिविततः शाखा वेदाश्छन्दांसि पत्राणि ॥
स जयति परममतिसत्त्वं विश्वरभिभविता सुतेजसा सत्त्वा ।
अविकलसकलपदार्थः प्रसरति पुरतः प्रसादतो यस्य ॥
निर्घण्टं प्रसमीक्ष्य सारसुव्याख्यान्वाय (?) ब्राह्मणं
व्याख्याभिं गुणविष्णुमर्थनिपुणान् शिचैकदीचागुरून् ।
दृष्ट्वान् वा समुपास्य सङ्ग्रहमिमं षट्कर्मणां ।
प्रीतये नित्यानन्द उद्दाजहार यजुषां व्याख्यानचिन्तामणिम् ॥
स्थाणुरिव तु भारहारः किलाभूदधीत्य वेदं न विजानाति योऽर्थम्——

End. अथ जपयज्ञविधिः————न जीर्णेन न नीलेन परिक्लिन्नेन वा जपेत् ।
यदि वाग्यमलोपः स्यात् जपादिषु (इतः खण्डितम्)

विषयः । यजुर्वेदिनां विवाहादिषट्कर्मसु गृह्येषु नियुक्ता ये मन्त्रास्तेषां व्यवस्थासहितं व्याख्यानम् ।

No. 1051. भक्तिदूती ।

Substance, English paper, 13½ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent, 69 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Vrajanátha Vidyáratna. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Bhaktidúti. A poem in praise of devotion to Kṛishṇa, and the means of attaining it. By Káliprasáda S'armá.

Beginning. नत्वा श्रीनाथपादाम्बुजमतिरुचिरं भागमोक्षैकहेतुं
नित्यानन्दप्रबोधं सकलसुरनरैः सेवितं तत्त्वसारम् ।
श्रीमान् कालीप्रसादो द्विजकुलवरजो मुक्तिकान्ताभिलाषी
भक्तिं दूतीं हितज्ञां रचयति चतुरां चारुशीलां मनोज्ञाम् ॥ १ ॥

End. रमणिरपि परा भक्तिदूत्या समाप्ता ॥ २२ ॥

विषयः । भक्तिरसाश्रितं त्रयोविंशतिपद्यात्मकं काव्यं ।

No. 1052. अनुमानदीधितिः ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 134. Lines, 5—6 on a page. Extent, 3216 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1658. Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Anumána-didhiti. An old complete and very correct text of S'iromaṇi's gloss on the Anumána-chintámaṇi of Gaṅges'a. Vide ante No. 495, Vol. I. p. 285.

Beginning. ॐ नमः सर्वभूतानि विष्टभ्य परितिष्ठते ।
अखण्डानन्दबोधाय पूर्णाय परमात्मने ॥
अध्ययनभावनाभ्यां सारं निर्णीय निखिलतन्त्राणाम् ।
दीधितिमधिचिन्तामणि तनुते तार्किकशिरोमणिः श्रीमान् ॥
परजुष्टनयाद्विवर्त्तमाना मनमास्वाद्यरसा विशुद्धबोधैः ।
रघुनाथकवेरपेतदोषा कृतिरेषा विदुषां तनोतु मोदम् ॥
न्यायमधीते सर्वस्तनुते कुतुकान्निबन्धमप्यत्र ।
अस्य तु किमपि रहस्यं केचन विज्ञातुमीशते सुधियः ॥
मान्यान् प्रणम्य विहिताञ्जलिरेष भूयो भूयो विधाय विनयं विनिवेदयामि ।
दूष्यं वचो मम परं निपुणं विभाव्य भावावबोधविहितो न दुनोति दोषः ॥
पूर्वापरग्रन्थैकवाक्यताप्रतिपत्तये शिष्याणामवधानाय च सङ्गतिं प्रदर्शयन्ननुमान-
निरूपणं प्रतिजानीते प्रत्यक्षेत्यादि ।

End. तथापि जन्यत्वशरीरजन्यत्वावच्छिन्नप्रतियोगिताकावतिरिक्तावेवाभावाविति न
च भावसम्भव इत्यत्र तात्पर्य्यम् ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमद्भट्टाचार्य्यात्मजशिरोमणिकृता अनुमानदीधितिः
समाप्ता ।

विषयः । महामहोपाध्यायगङ्गेशोपाध्यायकृतचिन्तामणिग्रन्थीयानुमानखण्डस्य व्याख्यानम् ।
७८१ मं० द्रष्टव्यम् ।

No. 1053. प्रत्यक्षचिन्तामणिदीधितिटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 630 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Pratyakshachintámaṇi-didhiti. S'iromaṇi's gloss on the Prataksha-chintámaṇi of Gaṅges'a. Vide ante, No. 495, Vol. I. p. 285.

Beginning. नत्वा नन्दतनूजसुन्दरपदं स्मृत्वा गुरोरादरा-
दुर्वीमण्डलमण्डलायितयशोराशेरशेषा गिरः ।
सङ्क्षिप्तोत्क्षयतिदक्षदीधितिकृतः प्रत्यक्षचिन्तामणेः
व्याख्यां सङ्कुरुते गदाधरसुधीर्मोदाय विद्यावताम् ॥
गुरुकीर्त्तनरूपमङ्गलं कुर्वाण एव स्वीयग्रन्थे प्रेक्षावतान् प्रवृत्त्यर्थं दर्शयति गिरमिति ।

End. अमे विशेष्यानुयोगिकविशेषणप्रतियोगिकालौकवैशिष्ट्यभानमवलम्ब्येदम् अन्यथा अमत्र (इतः खण्डितम्) ।

विषयः । प्रत्यक्षदीधितिव्याख्यानम् ।

No. 1054. बौद्धाधिकारदीधितिटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folia, 12. Lines, 7—8 on a page. Extent, 540 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Bauddhádhikára-didhiti-ṭippaní. A gloss on the commentary of Raghunátha S'iromaṇi on Udayana's refutation of the atheism of Buddhist philosophy, and defence of Deism against infidelity generally. By Gadádhara. *Vide* Hall's Contributions, pp. 81-82.

Beginning. श्रीकृष्णचरणद्वन्द्वमाराध्य श्रीगदाधरः ।
बौद्धाधिकारविवृतिं व्याकरोति शिरोमणेः ॥

End. शब्दत्वादिधर्मसमूहरूपस्यानन्गमात तथा च तैः (इतः खण्डितम्)

विषयः । बौद्धाधिकारदीधितिव्याख्यानम् ।

No. 1055. कुसुमाञ्जलिव्याख्या ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folia, 27. Lines, 7—8 on a page. Extent, 1215 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Kusumáñjali-káriká-vyákhyá alias *Kusumáñjali-vyákhá.* A commentary on the Kusumáñjali of Udayana Ácharya. By Haridása Nyáyálaṅkára Bhaṭṭáchárya. Two editions of this work have appeared in Calcutta, one bearing date 1769, and the other edited by Professor Cowell in his edition of the Kusumáñjali. Hall's Contributions, p. 83.

Beginning. ईषदीषदनधीतविद्यया तातमात्मसुदमाविवर्द्धयन् ।
चेपणाय भवकर्मजन्मनां कोऽपि गोपतनयो नमस्यते ॥
इष्टदेवतासङ्कीर्त्तनं ब्रह्मप्रतिपादकसच्छब्दप्रयोगात्मकञ्च मङ्गलं कुर्वन् ग्रन्थ-
नामाह । सत्पचप्रसरः——

End. नावामयेत्ततः किमस्माकम् ॥०॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीहरिदासन्यायालङ्कारभट्टाचार्यविरचिता कुसुमाञ्ज-
लिव्याख्या समाप्ता ॥

विषयः । कुसुमाञ्जलेर्व्याख्या ।

No. 1056. व्याख्याप्रकाशः ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent, 516 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Vyákhyá-prakás'a. A gloss on the last named work. Anonymous. This is reported by the paṇḍit who examined it to be distinct from the Kusumáñjali-prakás'a of Varḍhamána Upádhyáya. Hall's Contributions, p. 83.

Beginning. प्रारम्भपत्रं नास्ति । द्वितीयपत्रारम्भे "एक विषयतायां घटत्वहस्तित्वप्रकारतानि
रूपितदेवदत्तादिविषयताकप्रमात्वविरुद्धत्वे सति——

End. यस्मादित्यस्य प्रथमेऽन्वयः। शङ्का तु एव वेदप्रामाण्यसंशयोद्भेदेन कथङ्को येषां तैरपरै र्बौद्धादिभिः किं किमनिष्टमिति ॥

Colophon. इति चतुर्थस्तवकव्याख्याप्रकाशः ॥

विषयः। कुसुमाञ्जलेर्व्याख्यानमकरन्दटीकाया व्याख्यानं।

No. 1057. सिद्धान्तमुक्तावलीव्याख्या।

Substance, country-made yellow paper, $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 50. Lines, 8 on a page. Extent, 2,700 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Siddhánta-muktávalí-vyákhyá alias *Siddhánta-muktávalí-prakás'a*, *Nyáya-muktavalí-prakás'a*, *Muktávalí-dípiká*, *Muktávalí-kiraṇa*. A gloss on the Siddhánta-muktávalí, which itself is a commentary on the Bháshá-parichchheda of Haridása. By Mahádeva, son of Válakṛishṇa. It is said that the father commenced this work under the last name, and the son completed it and gave it the 2nd name "which himself or others have expanded or exchanged as above." Hall's Contributions, p. 74. The work is common enough.

Beginning. लक्ष्मीपादयुगं प्रणम्य पितरं श्रीबालकृष्णाभिधं
भारद्वाजकुलाम्बुधो विधुमिव श्रीगौरवक्त्राम्बुजात्।
ज्ञात्वाशेषमतं मितेन वचसा सिद्धान्तमुक्तावलीं
गूढार्थां तनुते यथामति महादेवः परेषां कृते ॥

End. ऽत्वाभामानिति।———इदं वह्निमान् धूमादित्यादौ वह्न्यभावविशिष्टह्रदादावव्याप्त्यापत्तेः। (इतोऽलिखितमित्यसम्पूर्णम्)।

विषयः। भाषापरिच्छेदस्य टीकायाः सिद्धान्तमुक्तावलीनाम्न्या व्याख्यानम्।

No. 1058. कलापसङ्ग्रहः।

Substance, country-made yellow paper, 12×5 inches. Folia, 33. Lines, 10 on a page. Extent, 742 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1652, Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Kal'ipa-sangraha. An abridgment of the Sanskrit Grammar called Kalápa. Anonymous.

Beginning. प्रणम्य परमात्मानं शब्दब्रह्मस्वरूपिणम्।
कलापसङ्ग्रहं कुर्वे बालानां हितकाम्यया ॥ आदिचान्तवर्णाः।

End. कृतमुच्चलं कृत्कतैव कात्यायनेनोक्तम् "वृच्चादिवद्मी रूढाः कृतिनाम कृता-कृतम् ॥ इत्युत्तरः पादः ॥

Colophon. इति कलापसङ्ग्रहः समाप्तः ॥ अत्रैव च शेषपङ्क्तिचतुष्टये व्याकरणशास्त्रीय-सञ्ज्ञादिपारिभाषिकशब्दानां नवानां नवलक्षणानि सन्ति। यथा——
१, सञ्ज्ञायते यया सा सञ्ज्ञा। २, सञ्ज्ञायते येन स सञ्ज्ञः। ३, पदयोः पदानां वा मेलनं सन्धिः। ४, वस्तुवाचकाः शब्दाः। ५, कर्त्रादि करोतीति कारकः। ६, समासः सन्धिवत्। ७, क्रियत्प्रत्ययान्तेषु शब्देषु तेषां शब्दा-नां वा हितस्तद्धितः। ८, सम्यक् कथयतीत्याख्यातः। ९, धातुं शब्दं करो-तीति कृत्।

विषयः। कलापव्याकरणस्य विशेषप्रयोजनीयसूत्राणि सोदाहरणानि इह सङ्गृहीतानि।

No. 1059. कोमलकोषसङ्ग्रहः।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 5 inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent, 382 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1652. Place of deposit, Navadvípa, Purushottama Nyáyaratna. Appearance, old. Verse. Correct.

Komala-kosha-sangraha. A Sanskrit vocabulary compiled from the works of Vopálita, Rantideva, author of the Ratna-kosha, Bháguri, Pola, Vararuchi, Rudra, Amara Datta, author of the Dvirúpakosha, Govardhana, authors of the Ratnamálá and of the Visvakosha, Halá-yudha, authors of the S'abdárnava, S'abdamálá, Anekártha-dhvani-manjarí. Nánártha, and S'abdakosha, Hadda-chandra, Sas'vata, Subhánga, Rabhasa Sinha, Gangádhara, Ajaya, Vyáḍhí, Dharaṇi, and the author of Hárakávalí. By Tírtha Svámí.

Beginning. नामानुशासन वच्येत्यन्यान्मूर्खलशान्तये।
लिङ्गभेदः क्वचित् ख्यातः समानार्थो उपेक्ष्यते ॥

पुराणागमवेद्यस्य योगार्थस्यागमोऽपि च ।
अमरद्रूपशास्त्रेषु ये शब्दा अनुदाहृताः ॥
लिङ्गभेदो न घटतेऽप्येकद्विवचनादिकम् ।
त्वन्नाथादि न पूर्वेण लिङ्गमिश्रे त्रिषु द्वयोः ॥
क्वचित् कारणनामानि कार्ये कार्याणि कारणे ।
क्वचिदेकार्थके भेदो भेदे चाभेद दृश्यते ॥
बह्वर्थलाभाय बहुवचनं बहुसङ्गते ।
अत्मअस्त्रः स्वः पुरुष आत्मा धर्मोच पूरुषः ॥

End. अ आ इ ई उ ऊ ऋ ए ओ औ ॐ स्वराव्ययम् ।
पश्यत् कं नकि पश्याहो ही हो हो किम् किमु च ॥
एवमन्यत्रान्यत्राधिकवर्णाः क्वचित क्वचित् ।
सर्वं शब्दाः सर्ववस्तुष्वन्तता लिङ्गभेदतः ॥
पदान्यमाख्याभामानि साधुत्रिलिङ्गकानि च ।
छतमानान्यादितत्त्वे शब्दपाठो न विद्यते ॥
समालोक्यानेककोषानिदमेव विनिश्चितम ।
कोषो दोषाय विदुषां गुणाय गौणशास्त्रिणाम् ॥
वोपालितो रन्तिदेवो रत्नकोषस्य भागुरिः ।
पोलो वररुची रुद्रोऽमरदत्तो द्विरूपकृत् ॥
गोवर्द्धनो रत्नमाला विश्वकाशो हलायुधः ।
शब्दार्णवः शब्दमालाऽनेकार्थध्वनिमञ्जरी ॥
नानार्थशब्दकोषस्य रुद्रचन्द्रस्य शाश्वतः ।
शुभाङ्को रभसः सिंहो नानार्थध्वनिमञ्जरी ॥
गङ्गाधरोऽजयो व्याडी धरणी हारकावली ।
ततः कोमलकोषस्तु जातो यतिविवेचितः ॥

Colophon. इति तीर्थस्वामिकृतकोमलकोषमञ्जूहः समाप्तः ॥

विषयः। विविधकोषेभ्यः प्रसिद्धशब्दा इह सङ्गृहीताः। (अत्र परिच्छेदादयः प्रायोऽमर-
कोषवत् ।)

No. 1060. श्राद्धकल्पः ।

Substance, country-made yellow paper, 19 × 3½ inches. Folia, 27. Lines 6 on a page. Extent, 1012 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Vrajanátha Vidyáratna. Appearance, old, Prose and verse. Correct.

S'ráddha-kalpa. Manual for the performance of S'ráddhas, according to the rules of the Sáma Veda. By S'rídatta.

Beginning. स्मृतिगृह्यपुराणादिमूपगोल्लकसम्मतम ।
मतां वाक्यानि चालोक्य छन्दोगश्राद्धमुच्यते ॥

End. पितृमातृमपिण्डाद्यभावेऽघ पतितायास्तस्या अप्यधिकार इति सर्वं समञ्जसम ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीश्रीदत्तविरचितः श्राद्धकल्पः समाप्तः ॥

विषयः । सामवेदिनां पार्वणैकोद्दिष्टादिश्राद्धकर्मणो व्यवस्था ।

No. 1061. व्यवहारचिन्तामणिः ।

Substance, country-made yellow paper, 20 × 3½ inches. Folia, 51 Lines, 6 on a page. Extent, 1560 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Vrajanátha Vidyáratna. Appearance, old Prose and verse. Correct.

Vyavahára-chintámaṇi. A treatise on jurisprudence and judicature, in four chapters. By Váchaspati Mis'ra.

Beginning. आराध्य नन्दनन्दनमनुमन्याय प्रयत्नतो ग्रन्थान ।
श्रीवाचस्पतिविबुधो व्यवहृतिचिन्तामणिं तनुते ॥

End. पुत्रस्यानुमतौ पितुस्तद्दनादौ प्रभुत्वमननुमतौ त्वप्रभुत्वमिति समुदायः ॥
इति निर्णयः पादः ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीवाचस्पतिमिश्रविरचितो व्यवहारचिन्तामणिः समाप्तः

विषयः । अर्थिप्रत्यर्थिभ्यां स्वविवादभञ्जनाय कथं यतितव्यम्, प्राड्विपाकैर्वा तत्र कर्त्तव्यमित्यस्यैवात्रोपदेशः । तदत्र चत्वारः पादाः । प्रथमो भाषपादः पूर्वपक्षपादो वा, अत्रार्थिनो यत्प्रकार आवेदनपत्रलिखनादिक्रम; द्वितीय उत्तरपादः, अत्र प्रत्यर्थिन उत्तरदानप्रकारादिकम्; तृतीयः क्रियापादः, अ

प्राड्विपाकैः साचिप्रश्नादिविचारप्रकारादिकम्; चतुर्थो निर्णयपादः, अत्र जयपराजययोरादेशविधानप्रकारादिकञ्चेति ।

No. 1062. विवादचिन्तामणिः ।

Substance, country-made yellow paper, 20 × 3½ inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 519 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Vrajanátha Vidyáratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Viváda-chintámani. The code of procedure in civil cases. By Váchaspati Mis'ra. The work comprises 18 chapters as follows: 1st, Debts; 2, Trusts; 3, Sales of property by other than rightful owners; 4, Coparcenary; 5, Repudiation of gifts; 6, Wages; 7, Contracts; 8, Sales and Purchases; 9, Disputes between landlords and tenants; 10, Boundary disputes; 11, Forgery; 12, Stolen property; 13, Trespass; 14, Disputes regarding religious ceremonies; 15, Disputes regarding sons begot on one's wife by another; 16, Ditto inheritance; 17, Ditto gambling; 18, Ditto giving evidence. The work was printed in Calcutta some fifty years ago. The author was the son of Kes'ava, and lived about three hundred and fifty years ago (S'aka 1423). Unlike the generality of pandits of his country he devoted his attention both to law and philosophy at the same time, and acquired great distinction in both. He wrote several commentaries on standard works on the Nyáya, the Yoga, and the S'ankhya systems of philosophy, and a whole series of manuals on law under the title of Chintámani, besides several independent treatises. "All his works," says Colebrooke, "are held in high and deserved estimation." His son, Lakshmidása, was also an author of some repute.

Beginning. चीराब्धेर्वज्जिहानां चिदशपरिषदि प्रोक्षमद्भूविसङ्गी-
मङ्गीकुर्वन् कटाक्षैस्त्रिभुवनजननीं ब्रीड़या नम्रमैान्नः ।
देवः पायादपायात् कुसुमशरपरीरम्भसम्भावितभावः
सद्यः खिद्यत्तरेण स्मितकमलमुखोमाददानः करेण ॥ १ ॥
श्रीकल्पकल्पद्रुमपारिजातरत्नाकरादीनवलोक्य यत्नात् ।
वाचस्पतिः श्रीपतिनम्रमैालिर्विवादचिन्तामणिमातनोति ॥ २ ॥

End. अथ ऋत्विजि हृते पश्चादन्यं वृणुयात पूर्वहृतस्यैव दक्षिणां पश्चाद्धृतः किञ्चिल्लभेत———ऋत्विजोऽपतितस्य (इतः परं न लिखितं ततोऽसमाप्तम्) ॥

विषयः। उत्तमर्णाधमर्णादीनां विवादादिनिरूपणम्। अत्राष्टादश परिच्छेदाः। तथा हि—१मे, ऋणादानम्, ऋणग्रहणविषयको वादः। २ये, निक्षेपः स्थापितधनविषयको वादः। ३य, अस्वामिविक्रयः, अन्यस्य द्रव्यम् अन्येन विक्रीतम् तद्घटितो वादः। ४र्थे, सम्भूयसमुत्थानम्, कतिपयधनिभिर्मिलित्वारब्धे वाणिज्ये यो वादः। ५मे, दत्तस्यानपकर्म, दानं कृत्वा ततोऽनङ्गीकारः। ६ष्ठे, वेतनादानम्, भृतिं कारयित्वा तन्मूल्यादीनामप्रदाननिबन्धनो वादः। ७मे, सम्विद्व्यतिक्रमः, प्रतिज्ञाभङ्गे वादः। ८मे, क्रयविक्रयनिबन्धनो वादः। ९मे, राज्ञा भूस्वामिना वा सह प्रजानां वादः। १०मे, ग्राम-क्षेत्र-भवनादीनां सीमावादः। ११शे, पारुष्यनिमित्तको वादः। १२शे, स्तेयजातवादः। १३शे, साहसम, बलपूर्वकं परद्रव्यहरणे तत्रोत्थितो वादः १४शे, पर्वघटितो वादः। १५शे, क्षेत्रजपुत्रादिविषयको वादः। १६शे, दायानां विभागे वादः। १७शे, द्यूतक्रीड़ाजनितवादः। १८शे, आक्रयः, साक्षिदानादिकार्थं आक्रयनीयानाक्रनोथविषयको वाद इति ॥

No. 10_3. आत्मप्रबोधोपनिषत्।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folium, 1. Lines, 14. Extent, 27 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Rámavilása S'armá. Appearance, old. Prose. Generally correct.

A'tmaprabodha Upanishad. An apocryphal Upanishad on the divinity of Krishṇa, and on the best mode of worshipping him: attributed to the Atharva Veda.

Beginning. प्रत्यगानन्दं ब्रह्म पुरुषं प्रणवस्वरूपं, अकार उकार मकार इति त्र्यक्षरं प्रणवं तदेतदोमिति यमिष्ट्वा मुच्यते योगी जन्मसंसारबन्धनात।

End. आत्मप्रबोधोपनिषदं मुहूर्त्तमुपासित्वा न स पुनरावर्त्तते न स पुनरावर्त्तते।

Colophon. आत्मप्रबोधोपनिषत् समाप्ता ॥

विषयः। नारायणस्योपासना ब्रह्मधिया, अत्रोपासनायां लक्षितस्य नारायणस्य देवकीपुत्रत्वेनापि भावना वर्त्तते।

No. 1064. श्राद्धविवेकविवृतिः ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folia, 52. Lines, 7 on a page. Extent, 2070 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa Rámavilása S'armá. Appearance, old. Prose. Generally correct.

S'ráddha-viveka-vivriti. A commentary on Sullpáni's treatise on S'ráddhas, the *S'ráddha-viveka.* By S'ríkrishna S'armá.

Beginning. पादाम्बुजे द्वे भुवनावलम्बे प्रणम्य भूयो जगदम्बिकायाः ।
श्रीकृष्णविप्रो विवृतिं वितेने बुधादृतं श्राद्धविवेकसङ्ग्रहे ॥
ग्रन्थारम्भे विघ्नविघाताय देवतानामकीर्त्तनरूपं मङ्गलमाचरन् शिष्यप्रवृत्त्यर्थं ग्रन्थस्याभिधेयप्रयोजनसम्बन्धांश्च प्रदर्शयन् शिष्यावधानाय प्रतिजानीते वि-लोक्येति ॥

End. तेनेति, न च कृष्णपचे दशम्यादौ वर्ज्जयित्वा चतुर्दशीमित्यादिवचनात् चतुर्दशीवर्ज्जनेन कथं पञ्चदशश्राद्धानामिति । सामान्यकृष्णपक्षश्राद्धाच्चतुर्दशी-वर्ज्जनस्योक्तत्वात् । (इतः खण्डितम्)

विषयः । शूलपाणिकृतश्राद्धविवेकसङ्ग्रहस्य व्याख्यानम् ॥

No. 1065. महिम्नस्तवटीका समूला ।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 3½ inches. Folia, 21 Lines, 8—9—10 on a page. Extent, 500 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Rámavilása S'armá. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Mahimnastava Tíká. A commentary on the popular hymn to S'iva called Mahimnastava. By Bhagíratha Mitra.

Beginning. (द्वादशपत्राणि खण्डितानि ततष्टीकायाः प्रारम्भवाक्यं न लिखितं मूलस्यापि द्वादशश्लोकाः न सन्ति अतस्तस्यादिप्रारम्भवाक्यालेखो निष्प्रयोजनीय इति मन्तव्यम् ।)

End. विपाकः परिपूर्णता यस्याल्पबुद्धित्वात् ॥ २१ ॥
(एकविंशश्लोकपर्य्यन्तस्यैव टीका दृश्यते, ततोऽन्तिमयोः परिचायकफलश्रुत्यात्म-कयोर्नास्ति ।)

Colophon. इति श्रीभगीरथमिश्रविरचितमहिम्नस्तवटीका समाप्ता ॥

विषयः। पुष्पदन्तप्रणीतमहादेवस्तुतिव्याख्यानं।

No. 1066. रथपद्धतिः।

Substance, country-made yellow paper, 13½ × 3½ inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent, 78 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Navadvípa, Rámavilása S'armá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Ratha-paddhati. Rules for the observance of the Car Festival. By Lakshmíkánta Nyáyabhushana Bhattácháryya. The work was compiled about fifty years ago under the auspices of Mahárájá Girís'achandra Ráya of Krishnanagar, in Nuddea It opens with an account of a car festival for the goddess Durgá, and then gives the usual rules for the festival in connexion with Jagannátha.

Beginning. श्रीगोपालगिरीशवन्द्यशुभदश्यामाङ्घ्रिपङ्केरुहं,
नत्वा श्रीलगिरीशचन्द्रनृपतेः क्षौणीशचूडामणेः।
आदेशाद्रथपद्धतिं बुधमनोध्वान्तान्तिकां चन्द्रिका,
लक्ष्मीकान्तसुधीस्तनोति कलयन् स्मृत्यादिशास्त्रं मुहुः॥

End. यात्रायाः नवदिनमाश्रित्य त दशम्यां दक्षिणादिकं कुर्य्यात्।

Colophon. इति श्रीमन्महामहोपाध्यायश्रीयुतलक्ष्मीकान्तन्यायभूषणभट्टाचार्य्यविरचिता पण्डितवर्गैः परिशोधिता रथपद्धतिः समाप्ता॥

विषयः। महादेवीमहोत्सवविधिः, ततो रथप्रतिष्ठार्थं विधिं दत्वा तस्या प्रयोगः। ततोऽङ्कुरार्पणे विधिः। अधिवासविधितत्प्रयोगौ। ततो द्वितीयावधिदशमीं यावत् नारायणपूजनादिकप्रयोगः।

No. 1067. कामाख्यातन्त्रम्।

Substance, country-made yellow paper, 15 × 3 inches. Folia, 21. Lines, 6 on a page. Extent, 401 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Rámavilása Sarmá. Appearance fresh. Verse. Incorrect.

Kámákhyá Tantra. An original Tantra of the Kaula class, devoted to the worship of the female emblem with the usual adjuncts of wine, flesh-meat, women, &c. The work comprises nine chapters, the last of which treats of the different kinds of emancipation from the bondage of transmigration recognised by the Tantras.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै । श्रीदेव्युवाच ।
भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वविद्याप्रियप्रभो ।
सर्वदानन्दहृदय सर्वागमप्रकाशक ॥
श्रुतानि सर्वतन्त्राणि साधनानि च भूरिशः ।
विद्यास्ताः सकला देवाः फलन्ति त्वत्प्रसादतः ॥
सारात्सारतरं तन्त्रं जानामि तद् वद प्रभो ।
अतीवेदं रहस्यानं तेनाहं श्रवणोद्यता ॥
श्रीशिव उवाच । शृणु देवि महाभद्रे मदीयप्राणवल्लभे ।
योनिरूपा महाविद्या कामाख्या वरदायिनी ॥
सदानन्ददा नित्या महाविभववर्द्धिनी ।
सर्वेषां जननी सापि सर्वेषां तारिणी मता ॥
रमणी चैव सर्वेषां स्थूला सूक्ष्मा सदा शुभा ।
तस्यास्तन्त्रं प्रवक्ष्यामि सावधानावधारय ॥

End. एतत्ते कथितं स्नेहान्न प्रकाश्यं कदाचन ।
गोपनीयं गोपनीयं गोपनीयं सदा प्रिये ॥
पशोरग्रे विशेषेण गोपनीयं विशेषतः ।
भ्रष्टानां साधकानाञ्च सान्निध्ये न वदेदपि ॥
दाम्भिकाय न दातव्यं अभक्ताय विशेषतः ।
मूर्खाय भावहीनाय दरिद्राय तथाज्ञया ॥
दद्याच्छान्ताय शुद्धाय कौलिकाय महेश्वरि ।
कालीभक्ताय शैवाय वैष्णवाय शिवाज्ञया ॥
अद्वैतभावयुक्ताय महाकालप्रजापिने ।
सुरास्त्रीबन्धकायापि शिवाबलिप्रदाय च ॥

Colophon. इति कामाख्यातन्त्रे पार्वतीश्वरसंवादे नवमः पटलः ॥ (नवमपटलान्तमेतद्)

विषयः । अस्य पटला नव सन्ति, तत्रादौ कामाख्यायाः महादेव्याः तन्मूलकस्यास्य तन्त्रस्य चोत्कृष्टताप्रकीर्त्तनम् । द्वितीये।—कामाख्यामन्त्रोद्धारः, कामाख्या-

पूजाप्रकारः, योनिपूजा। अथ तत्र देव्या अवस्थानात् तत्पूजया विना महादेव्याः सिद्ध्यसम्भव इत्युपक्रम्य तस्याः पूजावश्यकताप्रकथनं किञ्च सामान्ययोनीनां परकीयायोनयः प्रशस्तास्तास्वपि वेश्यायोनेः पूजायां फलप्राशस्त्यकथनम्। तृतीये।—वरमन्त्रोद्धारः तस्य ध्यानं अष्टोत्तरशतयोनिसचुम्बनपूर्वकं लिङ्गसंश्लिष्टयोनौ जपप्रकारादिश्च। चतुर्थे।—सद्गुरुलक्षणम्, ज्ञानं यत्र समाभाति स एव सद्गुरुरित्युपक्रम्य ज्ञानस्य विशेषतः प्रशंसनं, पशुगुरु(अधमगुरु)लक्षणं, तस्मान्मन्त्रादिग्रहणे निन्दा, मनुष्याणां दिव्यवीरपशुभेदेन त्रैविध्यकथन तत्तल्लक्षणञ्च कृत्वा अन्तिमस्य (पशोर्नरस्य) निन्दापुरस्सरं वीरश्रेष्ठत्वखाद्यत्वविधिः, कलियुगे सर्वे एव वीरा न तु पशुसम्भावनसम्भाव्या इति निरूपणम्। पञ्चमे।—मद्यमांसमत्स्यमुद्रामैथुनात्मकैः पञ्चतत्त्वैः पूजनावश्यकत्वे युक्तिकथनं, तैर्विना पूजाया असिद्धिस्तथा कलौ सर्वशास्त्राणां मध्ये विशेषतः पञ्चतत्त्वविहीनानां ब्राह्मणानां निन्दाकथनम्। षष्ठे—मारणम्, उच्चाटनं, शुक्रशोणितसूत्राणां शुद्धत्वे शिववाक्यम्, ब्रह्मज्ञानब्रह्मज्ञानिनोः प्रशंसा, सवर, सदोच्च, शुद्ध, वेदपारगब्राह्मणप्रशंसा। सप्तमे।—पूर्णाभिषेकः, पूर्णाभिषेचनकर्म कारयितुं गुरुविशेषस्याधिकारितानिरूपणम्, कौलिकब्राह्मणप्रशंसा, यत्र ते निवसन्ति तद्देशोऽपि श्रेयानित्युपक्रमे वाराणसीप्रशंसा, योनिगोपनोपमयाऽभिषेचनगोपनविधिश्च। अष्टमे।—मुक्तिनिरूपणन्तत्रादौ—षड्दर्शनप्रतिपाद्यमुक्तिस्वरूपस्य निन्दा, ततः सालोक्यसारूप्यसायुज्यनिर्वाणात्ममुक्तिचतुष्कं प्रदर्श्य अन्तिममुक्तेः प्रश्ने, शिवस्य सालोक्यादिचतुष्टयामपि मुक्तीनां स्वरूपाक्तिः, निर्वाणमुक्तेर्मूर्त्तिविशेषपरिकल्पनेन देवीविशेषसंस्थापनम्, पञ्चतत्त्वैः तस्याश्च सविशेषप्रशंसादिः, कुलद्रव्येषु भक्तेर्मोक्षसाधनताकथनं, कुलज्ञानविधिः, एतन्मन्त्रलाभे प्रशंसा, सर्वशेषे आत्मयोनीन्द्रियमुपसंहृत्य गोप्तुमाज्ञा चेति। नवमे।—पार्वत्या कामाख्यामहादेव्याः स्वरूप-प्रश्ने कृते शिवेन कालीपरत्वेन ब्रह्मपरत्वेन च तदाख्यानं कृतं, ततोऽस्य तन्त्रस्य पठनपाठनश्रवणश्रावणादौ कामावाप्तिकथनं, एतदीयमन्त्रस्य सदृष्टान्तप्रशंसा, एतत्तन्त्राधिकृतदेशस्य रोगादिनाशनेन दस्युप्रभृतिवाह्यभीतिनाशनेन सप्तपुरुषं यावत्सम्पत्तिप्रभृतिप्राप्तिकीर्त्तनेन बहुतरप्रशंसा, सर्वान्ते एतद्रहस्यस्य भूरिशः गोपनविधिरधिकारिनिरूपणच्छलेन उपदेश्यानुपदेश्यविधिश्चेति॥

———

No. 1068. अङ्कुरार्पणविधिः ।

Substance, country-made yellow paper, 13½ × 3½ inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent, 78 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Rámavilása S'armá. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Añkurárpaṇa-vidhi. Ritual for the ceremony of *Añkurárpaṇa*, or the placing of certain grains in a vessel for the purpose of germination: founded on the *S'áradátilaka*. Anonymous.

Beginning. अथाङ्कुरार्पणप्रयोगः । यत्र तत्रोत्सवमण्डपस्योत्तरे पूर्वापरायतां गृहां शालां निर्माय तन्मध्ये शुभमण्डलं कुर्य्यात् ।

End. उत्सवेषु च सम्पत्तौ विदध्यादङ्कुरार्पणं ।

Colophon. इति शारदातिलकोक्ताङ्कुरार्पणविधिः समाप्तः ।

विषयः । आदौ मण्डलविधिस्ततप्रयोगस्य, ततः सूत्रेणावेष्टनपूर्वकं पालिकाचतुष्टयस्य पञ्चमुखीपात्रचतुष्टयस्य शरावचतुष्टयस्य च स्थापनम्, पालिकासु हरेः पञ्चमुखीघटिकासु ब्रह्मणः शरावेषु शिवस्य पूजनं, करीषवालुकामृत्तिकाभिर्यथाक्रमं पूरितेषु तत्त्रिविधपात्रेषु शालिश्यामाकाम्रबीजानां वपनविधिः, ततोऽभ्युक्षणाच्छादनौ ततो रात्रौ लाजातिलादिबलिः, अङ्कुरार्पणे सारदा. तिलकोक्तप्रमाणम् ।

No. 1069. कामदतन्त्रम् ।

Substance, country-made yellow paper, 13½ × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent, 216 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Navadvípa, Rámavilása S'armá. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Kámada Tantra. This MS. is a mere fragment, containing only four chapters from the sixth to the ninth, and wanting the first five, and some unknown number of chapters after the ninth. The sixth treats of the mode in which Kálí should be worshipped; the seventh points out the importance of that worship for salvation in the present age; the eighth illustrates the position assumed by the work by an anecdote in which a

Bráhmaṇa of Kánchipur, Bahuloma by name, obtained salvation by hearing the name of Kálí; and the ninth establishes the necessity of worshipping Kálí on the night of the new moon in the month of Kártika.

Beginning. (प्रथमावधि पञ्च पटला न सन्ति। षष्ठस्य त्वादिवाक्यं तावदित्थम्,)
पार्वत्युवाच। इदानीं श्रोतुमिच्छामि येन काली प्रसीदति।
कलौ केनैव पुष्पेण केन वा बलिना शिव॥ श्रीशिव उवाच।

End. यो नार्चयति मोहेन रुष्टा तस्य महेश्वरी॥

Colophon. इति कामदतन्त्रे नवमः पटलः॥

विषयः। अत्र षष्ठावधिनवमपर्य्यन्ता. चत्वारः पटलाः सन्ति, तत्रादौ षष्ठे——कलौ काल्या एव सिद्धिदात्वं। तस्याः पूजार्थं शिखाहीनजवापुष्पादेर्विधानम्। ततोऽर्थ्य-मितापराजितापुष्पादेस्तदनु कल्पद्रोणपुष्पादेश्च विधिः। तथा तस्या अर्चने पद्म-विल्वपत्रादेः प्राश . . . कीर्त्तनम्। विल्वदलं विना शिवयोरर्चनायां फलाभाव-कथनम्। एवं करवीर-धुस्तूर कुन्द-मल्लिका केतकी-धातकीप्रभृतीनां बहूनां पुष्पाणां पूजने प्रत्येकस्य फलाद्भावनं। सप्तमे—कलौ कार्य्यकरणाशक्ताना कल्मषचेतसामल्पमानां जनानां तन्त्रपूजादिकं विना काऽन्या उद्धारे गतिरिति प्रश्ने कालीनाम्नः स्मृतिरेव तेषामद्वितीया गतिरिति प्रतिपादितं आख्यानात्। अष्टमे।—अत्यन्तपापासक्तकाञ्चीपुरनिवासिबहुलोमाख्यविप्रस्य मरणसमये केवलं कालीत्यक्षरद्वयस्य श्रवणं जातं तत्फलवर्णनम्। नवमे।—कार्त्तिके कालीपूजाया अत्यावश्यकताप्रतिपादनम्॥

No. 1070 शूद्रपद्धतिः।

Substance, palm leaves, 11 × 2½ inches. Folia, 110. Lines, 6 on a page. Extent, 3093 s lokas. Character, Bengali. Date, Sk, 114 Place of deposit, Navadvipa, Rámavilása Bhaṭṭácharya. Appearance decayed. Prose and verse. Generally correct.

S'údra-paddhati. A digest of the laws relating to the S'údras Compiled by Api Pála. Contents, Duties of S'údras; special mantras for S'údras; duties to be attended to in the morning; ablutions washing of the face; brushing of the teeth; early morning bath midday bath; offering of water to the manes; worshipping of the gods

washing of the images of the Deví; ordinary mode of worshipping the same; adoration of the sun; adoration of Vishṇu; adoration of Deví; repetition of the mystic mantra a stated number of times; adoration of the Vis'vedevás; daily s'ráddhas; characteristics of guests; rules for taking the midday meal; duties after the midday meal; articles to be selected or rejected as food; spirituous drinks defined; rules for sleeping; society of women; periodical s'ráddhas; impurity of the person caused by birth or death in one's family; satí; funerals; persons fit to offer oblations to the manes; perpetual impurity of the body. The work is founded on the plan of Kamalákara's digest of the laws relating to the S'údras, entitled the *S'údra-kamalákara*, and traverses very nearly the same ground, but it professes to have been compiled from a work on the subject by Soma Mis'ra. The MS. bears date S'áka 1440, and is 356 years old.

Beginning. ——————————बालशीतांशुधारी,
गौरीवक्त्राजखेलन्मृगमयजनितारस्थलीभूतवेद्यः ।
विश्रान्ता यस्य (सिद्धुर्) द्युतिकपिलजटामण्डले———
रचयत्यपिपालोऽसौ धर्मशीलो महामतिः ।
श्रीसोममिश्रमादाय प्रयत्नाच्छूद्रपद्धतिम् ॥

End. अशौचं सर्वकार्य्येषु गृहे भवति सर्वदा ।
दानं प्रतिग्रहः स्नानं सर्वन्तस्य वृथा भवेत् ॥

Colophon. इत्यपिपालकारिता शूद्रपद्धतिः समाप्ता ॥

विषयः । तत्रादौ शूद्रधर्म्मकथनम्, मन्त्रादिविधिनिषेधौ, ततो नित्याचारेषु शूद्राणां मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिः, शौचविधिः, आचमनविधि, दन्तधावनम्, प्रातःस्नानम्-स्नानविधिः, तर्पणविधिः, तर्पणोत्तरकर्म्म सामान्यदेवतापूजा, देवीस्नानविधिः, सामान्यपूजा, सूर्य्यपूजा, विष्णुपूजा, शिवपूजा, देवीपूजा, जपविधिः, वैश्वदेवविधिः । नित्यश्राद्धम् । अतिथिस्वरूपम्, भोजनविधिः, तदुत्तरकर्म्म, भोज्याभोज्यनिर्णयः, मद्यस्वरूपम्, शयनविधिः, मैथुनविधिरित्येते प्रोक्ताः । ततस्तेषामेव कर्त्तव्यश्राद्धं तत्कालनिर्णयः, पार्वणादिविशेषश्राद्धस्य प्रयोगः । ततस्तेषामशौचनिर्णयस्तत्र च जननाशौचादिविशेषेषु व्यवस्थाविशेषः, ततो निर्हरणाद्यनुमरणव्यवस्था, प्रवेशनादिः, प्रेतक्रियाधिकारिणः, उदकान्तरौ, यावज्जीवाशौचिनः ।

No. 1071. सर्व्वोल्लासतन्त्रम् ।

Substance, country-made yellow paper, 12½ × 4½ inches. Folia, 123. Lines, 8 on a page. Extent, 2214 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Haridás S'armá. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Sarvollása Tantra. A Tantra digest of the S'ákta class; it treats of the usual S'ákta tenets and forms of worship, beginning with some definitions of S'ákta terms, and various systems of cosmogony. By Sarvánandanátha.

Beginning. नमः परदेवतायै ॥ प्रणम्य प्रकृतिं नित्यां जगदात्मस्वरूपिणीं ।
सर्वोल्लासं महोल्लासं महोल्लासे वदाम्यहम् ॥
निगमादागमाच्छास्त्राद् भावाचार समुद्धृतं ।
श्रीसर्वानन्दनाथाख्यं श्रीदेव्याश्चरणाम्बुजे ॥

End. देहान्ते ब्रह्मभाग् भवेत् ॥

Colophon. इति श्रीसर्वानन्दनाथविरचिते सर्वोल्लासे त्रिषष्ट्युल्लासः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

विषयः । प्रथमोल्लासे——प्रकृतिलक्षणं । निगमलक्षणं । आगमलक्षणं । आगमनिगमयोः प्रकाशकथनम । यामलोत्पत्तिः । शास्त्रोत्पत्तिः । युगभेदे देशाचारः । देवतामूर्त्तिनिरूपणं । वेदोत्पत्तिकथनं । द्वितीये—तन्त्राख्याकथनं । तृतीये—सृष्ट्युत्पत्तिकथनं । चतुर्थे—प्रकारान्तरेण सृष्ट्युत्पत्तिकथनं । पञ्चमे—पुनरन्यप्रकारेण तदेव । षष्ठे—कृत्यप्रकरणम् । सप्तमे—भावप्रशंसा । अष्टमे—त्रिविधभावाचारलक्षणं । नवमे—तन्त्रान्तरीयभावाचारलक्षणं । दशमे—गुरुतन्त्रीयगुरुलक्षणम् । एकादशे—सद्गुरुलक्षणम् । द्वादशे—वैष्णवाचारः । त्रयोदशे—इष्टभक्तिः । चतुर्दशे—बलिदानं । पञ्चदशे—शैवाचारः । षोड़शे—त्रिभावपशुलक्षणं । सप्तदशे—यन्त्रप्रमाणं । अष्टादशे—शाक्ताचारः । ऊनविंशोल्लासे—साधकलक्षणम् । विंशत्युल्लासे—श्रीचक्रस्य स्थाननिषेधनं एवं एकविंशत्याद्युल्लासे—श्रीचक्रजातिभेदक्रमेण निरूपणं ज्ञेयम् ।

No. 1072. पदार्थतत्त्वविवृतिः ।

Substance, country-made yellow paper, 17 × 3½ inches. Folia, 27. Lines, 2—9 on a page. Extent, 956 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Haridás S'armá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Padártha-tattva-vivriti. A commentary on the *Padártha-tattva*, which comprises criticisms by Raghunátha S iromaṇi on the Vais'eshika categories. By Mádhava Tarkasiddhánta.

Beginning. यो विष्णवे त्रिजगतः पणिधाय भारं
स्वाभीष्टया गिरिजया कुतुकी मदेव ।
देवं तमेव प्रणिपत्य पदार्थतत्त्वे
श्रीमाधवो वितनुते विवृतिं सुबोधां ॥

End. कार्य्यत्वस्य कारणत्वस्य प्रतियोगित्वादितो भिन्नमित्यर्थः ॥

Colophon. इति श्रीमाधवतर्कसिद्धान्तकृतपदार्थतत्त्वटीका समाप्ता ॥

विषयः । शिरोमणिकृतपदार्थतत्त्वस्य व्याख्यानम ।

No. 1073. पदार्थतत्त्वनिरूपणम् ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 3½ inches. Folia, 5 Lines, 7—9 on a page. Extent, 135 s'lokas. Character, Bengali, Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Haridás S'armá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Padártha-tattva, alias *Padártha-tattva-nirúpaṇa*, or ***Padártha-tattva-****vechana*, or *Padártha-khaṇḍana.* Criticisms on the Vais'eshika categories, pointing out, from a Nyáya stand-point, which of them are tenable, and which are not. By Raghunátha S'iromaṇi. Hall's Contributions p. 80.

Beginning. अथ पदार्थतत्त्वं निरूप्यते । तत्र दिक्कालौ नेश्वरादतिरिच्येते ।

End. स्वर्थानां युक्तिसिद्धानां मदुक्तानां विशेषतः ।
सर्वदर्शनसिद्धान्तविरोधेनैव दूषणम् ॥

Colophon. इति पदार्थतत्त्वं समाप्तम् ॥

अर्था निरुक्ताः सिद्धान्तविरोधिना विपश्चिता ।

विना विचारं न त्याज्या विचारयत सादरम् ॥

सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञान् नत्वा नत्वा भवादृशान् ।

इदं याचे मदुक्तानि विचारयत सादरम् ॥

रीतिरेषा न दोषाय सेविता पूर्वसूरिभिः ।

यन्निजोक्तिविचाराय याचन्ते विदुषोऽपरान् ॥

विषयः । आन्वीक्षिकीशास्त्रमतप्रविष्टस्य कस्यचित् २ खण्डनं कस्यचित् २ मण्डनं सयुक्तिकम् ।

No. 1074. गुणकिरणावलीव्याख्या ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3½ inches. Folia, 36. Lines, 7—9 on a page. Extent, 1680 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Haridás Bhaṭṭáchárya, grandson of Mádhava Tarkasiddhánta. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Guṇakiraṇávali-vyákhyá. A paraphrase of Vallabha Nyáyácháryá's Guṇakiraṇávalí, a treatise on the leading topics of the Nyáya system. By Raghunátha S'iromaṇi.

Beginning. कुञ्चिताधरपुटेन पूरयन् वंशिकां प्रचलदङ्गुलिपङ्क्तिः ।

मोहयन्नखिलवामलोचनाः पातु कोऽपि नवनीरदच्छविः ॥

श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।

विशदीकृत्य दर्श्यन्ते गुणग्रन्थस्य फक्किकाः ॥

आन्वीक्षिकीपण्डितमण्डलीषु मत्ताण्डवैरध्ययनं विनापि ।

मदुक्तमेतत्परिचिन्त्य धीराः निःशङ्कमध्यापनमातनुध्वम् ॥

End. पूर्वमस्त्येति, अपेक्षाबुद्ध्युत्पादकद्रव्यचक्षुःसंयोगस्यैव द्वित्वसामान्यज्ञानानि ।

(इतः खण्डितं)

विषयः । गुणकिरणावल्या व्याख्यानम् ।

No. 1075. न्यायलीलावती ।

Substance, country-made yellow paper, 19 × 3½ inches. Folia, 9 Lines, 6 on a page. Extent, 286 s'lokas. Character, Bengali Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Haridása Bhaṭṭáchárya, grandson of Mádhaba Tarkasidhánta. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Nyáya-lílávatí alias *Lílávatí*. The elements of the Vais'eshika system. By Vallabha Nyáyáchárya. The MS. is incomplete. Hall's Contributions, p. 71.

Beginning. नाथः सञ्जयति यो जगदेकपुत्रप्रीत्या ततः परमनिर्वृतिमादधाति ।
तस्मै नमः सहजदीर्घकृपानुबद्ध-लब्धचितत्वतनवे पुरुषोत्तमाय ॥
द्रव्यं नाकुलमुज्ज्वलो गुणगणः कर्म्माधिकं स्नाघ्यते
जातिर्विद्युतिमागता न च पुनः स्नाघ्या विशेषा स्थितिः ।
सम्बद्धः सहजो गुणादिभिरयं यत्रास्तु सतप्रीतये
साऽन्वीक्षालयवेश्मकर्मकुशला श्रीन्यायलीलावती ॥

End. सामर्थ्ये तु धूमस्यापि जठरसाधारणकृशानुमात्रेण व्याप्तिः स्यात् ।
(परिसमाप्तिसूचकं वाक्यं नास्ति ।)

विषयः । द्रव्यादिषट्कपदार्थानां निरूपणम्, विशेषत ईश्वरादिनिरूपणम् ।

No. 1076. न्यायलीलावतीदीधितिः ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folia. 6-Lines, 9 on a page. Extent, 374 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Haridás S'armá. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Nyáya-lílávatí-prakás'a alias *Nyáya lílávatí didhiti*. A commentary on the last. By Vardhamána Upádhyáya. The MS. is incomplete, and contains but a fraction of the entire work which extends to over four thousand s'lokas. Hall's Contributions, p. 72.

Beginning. ॐ नमः सर्वभूतानि विष्टभ्य परितिष्ठते ।
अखण्डानन्दबोधाय पूर्णाय परमात्मने ॥
षड़ेव पदार्था इत्यवधारणस्य भाष्यादावभावादाक्षेपासङ्गतेराह, इहेति ।

End. अवयविमहत्त्वजननात् उत्कर्षा अनुविधानात्। इति०।

विषयः। न्यायलीलावत्या व्याख्यानम्।

No. 1077. न्यायलीलावतीव्याख्या।

Substance, country-made yellow paper, 19 × 3½ inches. Folia, 23. Lines, 7—9 on a page. Extent, 1288 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Haridás S'armá. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Nyáya-lílávati-vyákhyá alias *Nyáya-lílávatí-prakás'a-dídhiti.* A gloss on Vardhamána's commentary (No. 1076) on the *Nyáya-lílávatí* of Vallabha. By Raghunátha S'iromaṇi.

Beginning. न्यायाम्बुधिकृतमेतुं हेतुं श्रीरामममखिलममृत्योः।
तातं त्रिभुवनगीतं तर्कालङ्कारमादरात् नत्वा।
श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता॥
विविच्यते फक्किकार्था लीलावत्या विशेषतः।
आन्विक्षिकीपण्डितमण्डलीषु मत्तायुकैरध्ययनं विनापि।
मदुक्तमेतत् परिचिन्त्य धीराः निःशङ्कमध्यापनमातनुध्वम्॥

End. न चात्र वैजात्यमेदोऽनुभवमिद्ध इति ध्येयम्। (इतः परं नास्ति)

विषयः। न्यायलीलावत्या व्याख्यानम्।

No. 1078. स्मृतिसारः।

Substance, palm leaves, 14 × 2 inches. Folia, 21. Lines, 4 on a page. Extent, 372 s'lokas. Character, Bengali. Date. ? Place of deposit, Navadvípa, Haridás S'armá. Appearance, old. Verse. Correct.

Smṛiti-sára. A digest of the rules regarding the impurity of the person resulting from a birth or death in one's family. By Mahes'a.

Beginning. मुकुन्दचरणं नत्वा स्मृतिसारः प्रयत्नतः।
क्रियते श्रीमहेशेन बालकानां हितैषिणा॥ १॥

विलोक्य स्मृतिशास्त्राणि व्यवहारोचितश्च यत्।
अवश्यं तत् प्रकर्त्तव्यं विद्यतेऽन्यच्च विस्तरः ॥ २ ॥
तत्र शुचि तत्कालजीविना कर्म्म कर्त्तव्यमिति श्रुतेरशौचस्य यावद्वैदिककर्म्मप्रति-
बन्धकत्वात् तज्ज्ञानमेव प्रथमं कर्त्तुमिति तदेवाभिधीयते।

End. अशौचे संस्पृशेत् स्नेहात् तदाशौचेन शुध्यति, "तदाशौचेन" तदीयाशौचेन।
मनुः। असपिण्डं द्विजं प्रेतं विप्रो निर्हृत्य बन्धुवत्।
विशुध्यति त्रिरात्रेण मातुराप्तांश्च बान्धवान्॥

Colophon. इति समाप्तम्॥

विषयः। ग्रन्थभूमिका,——सपिण्डाद्यशौचव्यवस्था; ततो विदेशस्थाशौचस्य, मृत्युविशे-
षाशौचस्य, सद्यः शौचस्य, गर्भस्रावाशौचस्य, बालाद्यशौचस्य, स्त्र्यशौचस्य,
सहानुमरणस्य च व्यवस्था, सर्वान्ते अशौचसङ्कर-व्यवस्था।

No. 1079. आत्मतत्त्वविवेकटीका।

Substance, palm leaves, 12 × 2 inches. Folia, 53. Lines, 5 on a page. Extent, 1325 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Prasannachandra Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin in some places.

A'tmatattva-viveka-ṭíká. A paraphrase of the A'tmatattva-viveka, a treatise on psychology. By Raghunátha S'iromaṇi, titularly called Tárkika S'iromaṇi or simply S'iromaṇi.

Beginning. ओं नमः सर्वभूतानि विष्टभ्य परितिष्ठते।
अखण्डानन्दबोधाय पूर्णाय परमात्मने ॥ १ ॥
निर्णीय सारं शास्त्राणां तार्किकाणां शिरोमणिः।
आत्मतत्त्वविवेकस्य भावमुद्भावयत्यमुं ॥

End. तस्या निर्वाणं विनाशः स्वयं कालविशेषसहकृतात्तत एवेत्यर्थ इत्यन्ये।

Colophon. इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीतार्किकशिरोमणिभट्टाचार्य्यकृतात्मतत्त्वविवेकटीका
समाप्ता।

विषयः। आत्मतत्त्वविवेकस्य यो विषयः स एवास्या अपि, केवलं नानाश्रुतिप्रमाणोद्भावनेन
नानामतखण्डनाण्डनादिकमेव विशेषः।

No. 1080. गुणप्रकाशः ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 2 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 186 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Haridása Bhaṭṭácharya, grandson of Mádhava Tarkasiddhánta. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Guṇapraká's'a alias *Kiraṇávalí-praká's'a* or *Guṇa-kiraṇávali*. A gloss on the *Kiraṇávalí*, which is a commentary, by Udayana A'chárya, on Pras'astapáda A'chárya's commentary on the Vais'eshika aphorisms. By Vardhamána Upádhyáya. Hall's Contributions, p. 65.

Beginning. एकत्र सन्निपतितामितकण्ठविम्बमन्यत्र चन्द्रकिरणाद्वितशुभ्रभारं ।
सन्ध्या जलाञ्जलिमनङ्गरिपोर्नमामि हस्तप्रविष्टमिव पुण्यतमं प्रयागम् ॥
नतिचन्द्रतेरपि प्रारीप्सितविघ्नविघातकत्वात्समादौ कृतां निबध्नाति तुष्टेरिति ।

End. यत्र गुणे गुणी नाङ्गीकार्यस्तत्र केवलं गुणत्व वर्त्तते । (इत· परं नास्ति)

विषयः । गुणकिरणावलीव्याख्यानम् ।

No. 1081. छन्दोगश्राद्धतत्त्वम् ।

Substance, country-made yellow paper, 15 × 2½ inches. Folia, 69 Lines, 6—5 on a page. Extent, 2041 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1497. Place of deposit, Navadvípa, Vishnuchandra Nyáyaratna. Appearance, decayed. Prose. Correct. Notes on the margin.

Chhandoga-s'ráddha-tattva. A digest of the rules regarding s'ráddhas according to the Sáma Veda. By Raghunandana The author was born at Nadiyá early in the fifteenth century, and wrote his Jyotish Tattva some time after the Sáka year 1421, as he takes that year for a starting point for certain calculations of intercalary days; he was the son of Harihara, and a contemporary of the immediate successors of the great Vaishnava reformer Chaitanya. In the Introduction to his Malamása Tattva he recorded his resolution to write, under the collective name of *Smriti Tattvas*, twenty-eight separate digests on different topics regarding the civil and canonical laws of the Hindus. They were to include, 1, *Malimlucha* or intercalary months, commonly called *Malamása* the month "stolen" or omitted as "dross" from calculation every 3 years to adjust the lunar with the solar calendar; 2, *Dáyabhága* or inheritance; 3, *Sañskára*,

sacramentary rights; 4, *Suddhi*, mourning; 5, *Práyas'chitta*, expiatory rites; 6, *Udváha*, marriage; 7, *Tithi*, lunar days for the observance of feasts and fasts; 8, *Janmáshṭamí*, the rites to be observed on the anniversary of the birthday of Krishṇa; 9, *Durgápujá*, the ceremony of the worship of Durgá in the month of As'vina (September—October); 10, *Vyávahára*, judicature; 11, *Ekádas'í*, the fast on the eleventh day of the moon; 12, *Jalásayotsarga*, consecration of reservoirs of water; 13, *Rigvedi-vrishotsarga*, the consecration of bulls according to the Rigveda; 14, *Yajurvedivrishotsarga*, ditto according to the Yajur Veda; 15, *Chhandoga-vrishotsarga*, ditto according to the Sáma Veda; 16, *Vrata*, fasts and penances; 17, *Devapratishṭhá*, formation and consecration of images of gods; 18, *Paríkshá*, nature of things; 19, *Jyotis*, civil astronomy; 20, *Vástuyága*, rites necessary to be observed when entering a new house; 21, *Díkshá*, investiture of the Brahmanical thread; 22, *Áhnika*, daily prayers; 23, *Kritya*, periodical rites; 24, *Maṭhapratishṭhádi*, consecration of conventual establishments and temples; 25, *S'rípurushottama*, duties and rites to be observed when visiting the Temple of Jagannátha at Puri; 26, *Sáma-vedi-s'ráddha*, S'ráddha according to the Sáma Veda; 27, *Yajurvedi-s'ráddha*, ditto according to the Yajur Veda; 28, *Súdra-kritya*, duties of S'údras. The order in which the books are named was not what the author followed when he compiled the different treatises, for it appears that he died before he completed the 13th in the list, and altogether there are only twenty-seven treatises extant. MSS. of these are common enough in Bengal; there is scarcely a Smriti Pandit in the country who has not at least some of them in his possession. Two editions of the works have also been published, one at Serampore in two volumes 8vo. (1835), the other at Calcutta in the puthi form on yellow arsnecised paper. The MS. under notice is, however, worthy of special note, as it is the oldest that has yet come under examination, dating from the S'aka year 1497 = A. D. 1575, or nearly three hundred years ago. The works are of standard authority in Bengal, and for liturgical purposes have almost superseded all others.

Beginning. प्रारम्भे सप्तपत्राणि न सन्ति इति प्रारम्भवाक्यं नास्ति ।

End. अन्त्येष्टिप्रमाणं दानप्रमाणञ्च शुद्धितत्त्वे सम्यगभिहितमिति तत्रैवानुसन्धेयम् ॥

Colophon. वन्द्यघटीयश्रीहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं छन्दोगश्राद्धतत्त्वं समाप्तम् ॥

विषयः। आश्वस्वरूपप्रयोगादिनिरूपणम्।

No. 1082. त्रिपुष्करशान्तितत्त्वम्।

Substance, country-made yellow paper, 15½ × 2½ inches. Folia, 7. Lines, 5 on a page. Extent, 113 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Rámavilása S'armá. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Tri-pushkara-s'ánti-tattva. Rules for the performance of certain funeral rites at a sacred pool called *Tripushkara.* By Raghunandana. This is probably not a separate treatise, but a part of the *Suddhi Tattva;* the exordium however would suggest the idea of its being a distinct work.

Beginning. नत्वा श्रीरामचरणं तापत्रयनिसूदनम्।
त्रिपुष्करे शान्तितत्त्वं वक्ति श्रीरघुनन्दनः॥ अथ त्रिपुष्करप्रयोगः॥

End. कर्म्मान्ते भोजयेद् द्विजानिति आदित्यपुराणाद् ब्राह्मणभोजनमप्यावश्यकमिति।

Colophon. इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितं त्रिपुष्करशान्तौ प्रमाणतत्त्वं समाप्तम्॥

विषयः। अत्रादौ त्रिपुष्करस्य लक्षणम्। ततस्तत्प्राप्तदस्यस्य तत्फलत्वेन पुत्रादिमरणानुकीर्त्तनम्। त्रिपिप्रवेशकालानुकीर्त्तनम्। तच्छान्त्यर्थं स्वतद्द्विमावधिहोमप्रतिमादानादिव्यवस्था।

No. 1083. मठप्रतिष्ठातत्त्वम्।

Substance, country-made yellow paper, 15 × 3½ inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page Extent, 371 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1498. Place of deposit, Navadvípa, Rámavilása Bhaṭṭácharya. Appearance, decayed. Prose and verse. Generally correct.

Maṭha-pratishṭhá-tattva. Rules for the consecrations of Maṭhas and the merits of dedicating them for the use of recluses. By Raghunandana. This MS. is nearly as old as No. 1081.

Beginning. चतुर्वर्गप्रदं विष्णुं नत्वा तत्प्रीतयेऽधुना।
तत्त्वं मठप्रतिष्ठादेर्वक्ति श्रीरघुनन्दनः॥

End, भोजयेच्च यथाशक्ति पञ्चाशद्वाथ विंशतिम्।

Colophon. इति श्रीहरिहरात्मजवन्द्यघटीयेत्यादिः ।

विषयः । मठप्रतिष्ठाफलं तत्प्रयोगश्च ।

No. 1084. गुणप्रकाशदीधितिः ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent, 108 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Haridása Bhaṭṭácbárya, grandson of Mádhava Tarkaratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Gunaprakás'a-dídhiti. A commentary on Vallabha's Gunaprakás'a, a treatise on the principles of the Vais'eshika doctrine. The MS. is a mere fragment. Hall's Contributions, p.

Beginning. ॐ नमः सर्वभूतानीत्यादिः ।

End. ते संयोगविभागपदयोर्विशेषपरत्वं । (इतः खण्डितम्)

विषयः । गुणप्रकाशव्याख्यानम् ।

No. 1085. मन्त्रकौमुदी ।

Substance, country-made yellow paper, 11½ × 4 inches. Folia, 112. Lines 7 on a page. Extent, 3479 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Haridása Tarkaratna. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Mantra-kaumudí. A manual of mantras for the performance of the different rites, sacrifices, and sacraments necessary to be observed by good Hindus. By Rámakrishṇa. Most of the mantras are explained, and there is an introduction on the nature of the Hindu S'ástra. This is a better MS. of the work described under No. 1018.

Beginning. नमस्कृत्याखिलैर्मन्त्रैर्वन्द्यं श्रीपरमेश्वरम् ।
तन्यते रामकृष्णेन रम्या श्रीमन्त्रकौमुदी ॥ १ ॥

End. सूर्यशब्देन सूर्याधिष्ठेयं नेत्रमुक्तं स्वर्णाकारः सूर्याग्रं यस्य स भवान् स्वाहा स्वकीयं न हिंसि ॥

Colophon. इति मायाभूरित्यादिस्वर्णसूर्यः स्वाहा इत्यन्ता मन्त्रव्याख्या समाप्ता ॥

विषयः । ग्रन्थावतरणिका, वेदस्य चातुर्विध्यम्, विधेय चातुर्विध्यम्, पञ्चदेवतानियमः,

आरम्भनियमः, मासमपूजानियमः, घटस्थापने द्रव्यनियमः, घटस्थापनमन्त्रव्याख्या, वेदीनियमः, पञ्चदेवतामन्त्रव्याख्या, अधिवासमन्त्रव्याख्या, तन्नियमश्च, चतुर्थ्यां शालिस्तवादौ गायत्रीमन्त्रव्याख्या, छान्दोग्यहोमोत्सर्गमन्त्रव्याख्या, यजुषां होमोत्सर्गमन्त्रव्याख्या, तत्रादौ कुशण्डिका, शाट्यायनमन्त्रव्याख्या, नवग्रहहोममन्त्रव्याख्या, विवाहमन्त्रव्याख्या, चतुर्थीहोममन्त्रव्याख्या, गर्भाधानमन्त्राः, पुंसवनम्, सीमन्तोन्नयनम्, जातकर्म्म, निष्क्रामणम्, नामकरणम्, अन्नप्राशनम्, चूड़ाकरणम्, उपनयनम्, गायत्रीव्याख्या, समावर्त्तनम्, दन्तधावनम्, सन्ध्यामन्त्राः, पञ्चयज्ञमन्त्रजपः, पुरुषसूक्तव्याख्यानम्, श्राद्धादिमन्त्रव्याख्या, रुद्राध्यायमन्त्रव्याख्या, सहस्रशीर्षेत्यादिमन्त्रव्याख्या ।

No. 1086. सात्वततन्त्रम् ।

Substance, bark, 13 × 3 inches. Folia, 50. Lines, 5 on a page. Extent, 781 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit Navadvípa, Haridása Tarkaratna. Appearance, old. Prose and verse Generally correct.

Sátvata Tantra. A Vaishṇava Tantra on the divinity of Krishṇa

Beginning. य एको भगवान् कृष्णः सृष्ट्यादौ बहुधेयते ।
तमहं शरणं यामि परमानन्दविग्रहम् ॥
कैलासशिखरासीनं शिवं शिवकरं परम् ।
नारदः परिपप्रच्छ सर्वभूतहिते रतः ॥
नारद उवाच । भगवन् श्रोतुमिच्छामि हरेरद्भुतकर्म्मणः ।
श्रीकृष्णस्याप्रमेयस्य नानालीलातनोर्विभोः ॥

End. महानुभावाय निरञ्जनाय नित्यात्मलाभाय नमो नमस्ते ॥

Colophon. इति श्रीसात्वततन्त्रे शिवनारदसंवादे शिवप्रोक्ते गणेशलिखिते सात्वतजनप्रिये नवमः पटलः समाप्तः ॥

विषयः । भगवतः श्रीकृष्णस्य विराड्रूपवर्णनम्, कालाद्यवताराणाञ्च वर्णनम् । भक्तानां भक्तिभेदः, पृथग्विधं लक्षणञ्च, भगवतः सेवया युगानुरूपं मोक्षसाधनम्, भगवतो नामसहस्रं, नाममाहात्म्यवर्णनम्, भगवद्विष्णोर्नामग्रहणेन वैष्णवानां अपराधान्निष्कृतिः, तथा सर्वसाररहस्यं, तन्त्रोत्पत्तेः कारणञ्च, प्रश्नानुसारेण हिंसाविधिनिषेधस्य च निरूपणम् ।

No. 1037. हत्यापल्लवदीपिका ।

Substance, country-made yellow paper, 14½ × 3¼ inches. Folia, 32. Lines, 8 on a page. Extent, 992 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Barddhamána, Dhátrigráma, Brahmavrata Sámádhyáyí. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Hatyá-pallava-dípiká. A compendium of sorcery and witchcraft, or the rules and rites described in the Tantras for destroying, subjugating, paralysing, and deluding people and securing peace and robust health. By (?) Vidyávágís'a Bhattáchárya. The works principally quoted are Unmatta-bhairaví, Phetkárí, Dámara, Máliní, Kálottara, Siddha-yoges-varí, and Yoginí Tantras.

Beginning. हत्यां देवीं नमस्कृत्य तथा त्रिपुरसुन्दरीम् ।
भद्रकालीञ्च देवेशीं तथा षट्कर्मदेवताम् ॥
श्रीकृष्णविद्यावागीशभट्टाचार्येण धीमता ।
क्रियते विदुषां प्रीत्यै हत्यापल्लवदीपिका ॥

End. सर्वशान्तिमवाप्नोति सर्वरक्षाकृती भवेत् ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णविद्यावागीशभट्टाचार्यविरचिता हत्यापल्लवदीपिका समाप्ता ॥
(एतदनन्तरमिचैव पत्रे कामधेनुतन्त्रोद्धृतं इष्टिकरण विद्यते)

विषयः । उन्मत्तभैरवी—फेत्कारिणी—डामर—मालिनी—कालोत्तर—सिद्धयोगेश्वरी—योगिनीप्रभृतितन्त्रेभ्यः शान्ति-पौष्टिक-मारण-वशीकरण-स्तम्भनोच्चाटनेतिषट्-कर्मप्रकरणानि समुद्धृत्यैव स्पष्टतयाभिहितानि । इहैव पुस्तकमध्ये विस्तीर्णा यन्त्रैका विद्यते ।

No. 1088. समयप्रदीपः ।

Substance, country-made yellow paper, 14½ × 3¼ inches. Folia, 31. Lines, 8 on a page. Extent, 961 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Barddhamána, Dhatrigráma, Brahmavrata Samádhyáyí. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Samaya-pradípa. Appropriate astral conjunctions and times for the performance of rites and ceremonies. By Harihara Bhattáchárya, the father of Raghunandana.

Beginning. अनायासेन कर्मणां समयं यो विविक्षति ।
तदर्थं ज्योतिषः श्लोकान् सञ्चिनोमि यथामति ॥
ज्योतिर्ग्रन्थकलापानां वचनान्याकृष्य बोधाय ।
समयप्रदीपमेव कुरुते श्रीहरिहराचार्यः ॥
नाधीत्य ये ज्योतिषः पुस्तकानि, विवित्सवः कर्मकलापकामाम् ।
गृह्णन्तु ते मे समयप्रदीपं, भवेद् यतोऽज्ञानतमोनिरासः ॥
तत्रादौ चन्द्रशुद्धिः ।

End. तथाच । सङ्क्रान्त्याञ्च त्रयोदश्यां पञ्चाम्ने नवमीतिथौ ।
सप्तम्यां रविवारे च स्नानमामलकैस्त्यजेत् ॥
————॥ शाके मही मङ्गलवेदचन्द्रमङ्ख्यागते शिष्यगणानुरोधात् ।
प्रज्वालितो ज्योतिषपुस्तकानामाकृष्य सारं समयप्रदीपः ॥

Colophon. इति श्रीहरिहरभट्टाचार्यसङ्गृहीतः समयप्रदीपः समाप्तः ॥

विषयः । ज्योतिःशास्त्रीयसङ्ग्रहविशेषः । अत्र आर्यगणव्यवह्रियमाणानां प्रायः समस्त-कार्याणां समयासमयौ बोधितौ ।

No. 1089. लीलावतीदीधितिरहस्यं ।

Substance, country-made yellow paper, 18¼ × 3½ inches. Folia, 17. Lines, 8 on a page. Extent, 782 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1597. Place of deposit, Navadvípa, Haridása Bhaṭṭácharya, grandson of Mádhaba Tarkasidhánta: another copy at Santipura, with Kálidása Vidyávágis'a. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Lílávatí-dídhiti-rahasya. A gloss on the commentary described under No. 495, Vo. I. By Mathuránátha Tarkavagís'a.

Beginning. कुञ्चिताधरपुटेन पूरयन् वंशिकां प्रचलदङ्गुलिपङ्क्तिः ।
गोचयन्नखिलवामलोचनाः पातु कोऽपि नवनीरदच्छविः ॥
श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।
भावः प्रकाश्यते चारु लीलावत्याः शिरोमणेः ॥

End. आदिपदान्मैत्रकर्तृकभोजनकर्मादिपरिग्रहः । (इतः परं खण्डितमिति समाप्ति-सूचकं वाक्यं नास्ति)

विषयः । शिरोमणिकृतलीलावतीव्याख्यानम् ।

No. 1090. बौद्धाधिकारविवृतिः ।

Substance, country-made yellow paper, 19½ × 3½ inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent, 240 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Haridása Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose. Generally correct. Notes on the margin.

Bauddhádhikára-vivṛiti. A commentary on the work noticed under No. 459, Vo. I. By Mathuránátha Tarkavágís'a.

Beginning. कुञ्चिताधरतुटेन पूरयन् वंशिकां प्रचलदङ्गुलिपङ्क्तिः ।
मोहयन्नखिलवामलोचनाः पातु कोऽपि नवनीरदच्छविः ॥
श्रीमता मथुरानाथ-तर्कवागीशधीमता ।
बौद्धाधिकारविवृतिर्विषदीकृत्य रच्यते ॥

End. अन्वयसहचारनिश्चयाभावेन व्याप्तिनिश्चयादित्यर्थः ॥

Colophon. इति बौद्धाधिकारमूलमाथुरीटिप्पनी समाप्ता ॥

विषयः । उदयनाचार्यविरचितात्मतत्त्वविवेके यो बौद्धाधिकारस्तस्य व्याख्यानम् ।

No. 1091. विवादनिर्णयः ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches. Folia, 51. Lines, 9 on a page. Extent, 2295 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 317. Place of deposit, Barddhamana, Dhátrígráma, Brahmavrata Sámádhyáyí. Appearance old. Prose. Generally correct.

Viváda-nirṇaya. Procedure in civil cases regarding contracts. By Gopála Nyáyapañchánana Bhaṭṭáchárya.

Beginning. अथ विवादपदानि । तत्र मनुः—तेषामाद्यमृणादानं निःक्षेपः स्वामिविक्रयः ।

End. वाचिकी न तु सिद्धोत लेख्यस्योपरि या क्रिया । (इतः परं किञ्चित् खण्डितम्)

विषयः । ऋणादानादिव्यवहाराणामष्टादशानां विवादेषु प्राड्विवाकानां कर्त्तव्यनिर्णयः ।

No. 1092. सङ्क्रान्तिनिर्णयः ।

Substance, country paper, 17 × 3 inches. Folia, 7. Lines, 5 on a page. Extent, 147 s'lokas. Character, old Bengali. Date, Sk. 1641 Place of deposit, Barddhamána, Dhátrigráma, Brahmavrata Sámádhyáyí Appearance, old and decayed. Verse. Correct. Notes on the margin.

Saṅkránti-nirṇaya. Rules for calculating conjunctions of the signs of the zodiac. By Gopála Nyáya-panchánana Bhaṭṭáchárya.

Beginning. श्रीकृष्णचरणाम्भोजमकरन्दमधुव्रतः ।
न्यायपञ्चाननो धीरः कुरुते सङ्क्रान्तिनिर्णयम् ॥

End. अन्यथा कालद्वयकल्पनापत्तिः स्यादिति ॥ ० ॥

Colophon. इति न्यायपञ्चाननभट्टाचार्यविरचितः सङ्क्रान्तिनिर्णयः सम्पूर्णः ॥

विषयः । अत्र प्रकरणत्रयम् । आद्ये, सङ्क्रान्तीनां निर्णयः । द्वितीये, राशिस्थ निर्णयः । अन्ते, सङ्क्रान्तिकृत्यानां व्यवस्थानिर्णयश्चेति ।

No. 1093. नरपतिजयचर्य्या ।

Substance, country-made yellow paper, 14 × 3 inches. Folia, 57. Lines, 8 on a page. Extent, 1995 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Barddhamána, Dhatrigráma, Brahmavrata Sámádhyáyí. Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Notes on the margin.

Narapati-jaya-charyá. Means, both supernatural and physical, for securing success in warfare. By Narapati. The MS. is incomplete.

Beginning. अव्यक्तमयं शान्तं नितान्तं योगिनां प्रियम् ।
सर्वानन्दस्वरूपं यत् तद्वन्दे ब्रह्म सर्वगम् ॥ १ ॥
मोहान्धकारमग्नानां जनानां ज्ञानरश्मिभिः ।
कृतमुद्धरणं येन तन्नौमि शिवभास्करम् ॥ २ ॥
विविधविबुधवन्द्यां भारतीं वन्द्यमानः
प्रचुरचतुरभावाद्दानकामो जनेभ्यः ।
नरपतिरिति लोके ख्यातनामाभिधास्ये
नरपतिजयचर्य्या-नामकं शास्त्रमेतत् ॥ ३ ॥

End. इति खेचचक्रम् । अथबन्धनविषाग्रास्त्रच्छेदनोच्चाटनादिकम् ।
—— काकहंसमयूराश्च एते वाहनमुच्यते (?) ॥ (इतः खण्डितम्) ॥
(ततश्चान्यैव पृष्ठे भूकम्पफलगणना लिखिता)

विषयः । युद्धजयार्णवादिभ्यः शास्त्रेभ्यो विग्रहप्रकारादिकं समुद्धृत्य, तस्य तन्त्रसिद्ध-मन्त्रादिकञ्च सङ्गृह्य, ज्योतिःशास्त्रानुसारेण कालादिकञ्च विज्ञाय च स्फुटं समासेन च प्रकाशितम् । अत्र पुस्तकमध्ये बहुतरचक्रादीनि चित्रितानि, तान्यनेकानि चातिरिक्तपत्रेष्वपि षट्सु विद्यन्ते ॥

No. 1094. प्रश्ननिर्वाचनम् ।

Substance, country-made yellow paper, 14 × 3 inches. Folium, 1. Lines, 16. Extent, 35 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Barddhamána, Dhátrígráma, Brahmavrata Sámadhyáyí. Appearance, fresh. Verse. Generally correct. Notes on the margin.

Pras'na-nirváchana. Rules for foretelling and devising replies to questions regarding future events. Anonymous.

Beginning. प्रश्नाक्षरनिश्चयं ज्ञात्वा दशगुणं त्रयोदशसमन्वितम् ।
तदङ्कवचनैर्हृत्वा वक्तव्यं च शुभाशुभम् ॥

End. रवौ हानिः सुखं चन्द्रे कुजे व्याधिर्बुधे शुभं ।
गुरौ भृगौ सुखोत्पत्तिर्हानिः शनैश्चरे सदा ॥ ० ॥

विषयः । प्रश्नस्य शुभाशुभफलगणना ।

No. 1095. उद्वाहनिर्णयः ।

Substance, country paper. 17 × 3 inches. Folia, 8. Lines, 5 on a page. Extent, 170 s'lokas. Character, old Bengali. Date, S'k. 1641. Place of deposit, Barddhamána, Dhátrígráma, Brahmavrata Sámádhyáyí. Appearance, decayed. Prose. Corrected.

Udváha-nirṇaya. A compendium of rules regarding marriages. By Gopála Nyáya-panchánana Bhaṭṭáchárya.

Beginning. सम्बन्धश्च सपिण्डत्व-समानोदकत्व-सगोत्रत्व-समानप्रवरत्व-बान्धवत्व-भेदात् पञ्च-विधः ।

End. इत्येताः काश्यपेनोक्ता इहन्ति कुलमग्निवत् ।
कृतकौतुकमङ्गला बहुकङ्कणा ॥ ० ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीगोपालन्यायपञ्चाननविरचितश्चायमुद्वाहनिर्णयः समाप्तः ॥

विषयः । विवाहव्यवस्थाकथनम् ।

No. 1096. प्रश्नरत्नाङ्कुरः ।

Substance, country paper, 17 × 3 inches. Folia, 10. Lines, 5 on a page. Extent, 212 slokas. Character, old Bengali. Date, Sk. 1641. Place of deposit, Barddhamána, Dhátrígráma, Brahmavrata Sámádhyáyí. Appearance, decayed. Prose. Corrected.

Pras'na-ratnákara. A work similar to No. 1094. By Mathurá-nátha Chakravartí.

Beginning. प्रणम्य सम्यग ज्ञानतमस्तोमापहं महः ।
कुरुते मथुरानाथः प्रश्नरत्नाङ्कुरं कृती ॥

End. प्रश्नकाले विवाहे वा मृत्युजन्मनि मङ्गरे ।
भग्नाङ्कस्य फलं श्रेष्ठं स्थूलवत् सर्वकर्मसु ॥
समासव्यासतः प्रोक्तं सर्वमालोक्य युक्तितः ।
गृहीयाद् ग्रन्थतः सारं रत्नमब्धेरिवेरिव ॥ इति बहुप्रश्नदलम् ॥

Colophon. इति श्रीमथुरानाथचक्रवर्त्तिविनिर्मितः ।
प्रीतये विदुषामस्तु प्रश्नरत्नाङ्कुरो नवः ॥ इति समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

विषयः । प्रश्नकरणप्रकारादिः, प्रश्नफलकथनञ्च ।

No. 1097. अधिकारिनिर्णयः ।

Substance, country paper, 17 × 3 inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent, 196 slokas. Character, old Bengali. Date, Sk. 1641. Place of deposit, Barddhamána, Dhátrígráma, Brahmavrata Sámádhyáyí. Appearance, old, decayed. Prose. Correct.

Adhikári-nirṇaya. Persons qualified to perform S'ráddhas. By Gopála Nyáyapañchánana.

Beginning. अथ श्राद्धाधिकारिनिर्णयः। तत्र व्याघ्रः——

कृतचूड़स्तु कुर्वीत उदकं पिण्डमेव च।

End. चतुर्विंशतिप्रकारा अधिकारिणः। अग्निपिण्डयोस्त्वयं विशेषः, पुत्रामन्निधाने-ऽन्याचमामपि यः (?) ॥ ० ॥

Colophon. इति अधिकारिनिर्णयः परिपूर्णः ॥

विषयः। श्राद्धे कस्य कस्याधिकारित्वमित्यस्यैव विचारपूर्वको निर्णयः।

No. 1098. शुद्धिनिर्णयः।

Substance, country paper, 17 × 3 inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent, 196 s lokas. Character, old Bengali. Date, SK. 1611. Place of deposit, Barddhamána, Dhátrígráma, Brahmavrata Sámádhyáyí. Appearance, decayed. Prose. Correct, having marks of revision in many places.

S'uddhi-nirṇaya. A compendium of rules regarding the impurity of the person resulting from a birth or death in one's family. By Gopála Nyáya-panchánana Bhaṭṭácharya.

Beginning. प्रणम्य करुणागारं कृष्णं गोपालशर्मणा।

अशौचनिर्णयं कृत्वा क्रियते शुद्धिनिर्णयः ॥

End. यमः——प्रष्ठतो गोर्गजः स्कन्धे सर्वतोऽश्वः शुचिस्तथेति ॥०॥

Colophon. इति गोपालन्यायपञ्चाननभट्टाचार्यविरचितः शुद्धिनिर्णयः सम्पूर्णः ॥

विषयः। अत्र जननमरणयोरशौचः तत्र शुद्धि, द्रव्यादीनाञ्च शुद्धिश्च निर्णीता।

No. 1099. तत्त्वचिन्तामणिः।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 4 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent, 131 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Harinátha Tarkaratna. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Tattva-chintámaṇi. A dissertation on the Vedánta doctrine of salvation. By Púrnánanda Paramahaṅsa. The MS. is incomplete, containing only the first chapter of the work.

Beginning. दशशतदलपद्मप्रोल्लसत् पूर्णचन्द्रः प्रमुदितकुलपद्मद्योतकः कुन्दकान्तिः ।
अभयवरकराजो(?)योगघूर्णद् द्विनेत्रः कुलजनजननाथः पातु मां देवदेवः ॥१॥
हृदयकमलमध्यप्रोज्ज्वलत्कर्णिकान्तः प्रमुदितशिवशक्त्या संस्थिता कापि मूर्त्तिः ।
सुरहरहरमौलिस्मेरमुक्ताप्रवालप्रविलसितपदाब्जा पातु मां मोहकूपात् ॥२॥
इह खलु दुरन्तदुःसन्तरघोरतरसंसारसागरान्तर्ब्बद्धाससोकसन्तानप्रबलबाल-
ज्वालाजालकवलनविकलसकलजनसादार्थविज्ञानदत्तमनाः , परमकारुणिको
भगवान् परमशिवः परदेवताराधनरहस्यप्रतिपादनपरानेकशतकोटिविस्तार-
तन्त्रसारमुपन्यस्तवान्. तत्र च निरन्तरभावनावाच्यदुरवगाह्यविधितन्त्रस्वतन्त्र-
सिद्धान्तशुद्धिबोधमहाननभद्राजोद्वेगसमुद्विग्नमनाः श्रीमत्परमहंसपरिव्राजक-
गुरुब्रह्मानन्दमुखारविन्दनिःस्यन्दमानपरमरहस्यनिगममकरन्दसन्दोहतुन्दिला-
नन्दश्रीपूर्णानन्दपरमहंसः श्रीतत्त्वचिन्तामणिं चतुर्दशशताधिकनवनवतिश-
काब्दे वितनोति । ननु किन्तावदात्मवस्तु ।

End. घटप्रत्यक्षसमये प्रकाशोऽभ्यञ्जको यथा ।
तन्मात्रां प्रकृतिं वक्ष्ये दीक्षाविधिपुरःसरां ॥

Colophon. इति श्रीपूर्णानन्दपरमहंसविरचिते श्रीतत्त्वचिन्तामणौ तत्त्वज्ञानविवेचनप्रबोधो नाम प्रथमः प्रकाशः ॥ (इतः परं खण्डितम्)

विषयः । आत्मतत्त्ववस्तुनो निर्णयः ।

No. 1100. अङ्कसञ्ज्ञा ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 2½ inches. Folium, 1 Lines, 10. Extent, 17 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Harinátha Tarkaratna. Appearance, Fresh. Verse. Correct.

Aṅkasañjná. Memorial verses containing the numerical values of different words used in writing monograms. By Rámánanda Tírtha.

Beginning. एके चन्द्राश्विनीभूमिर्द्वये पक्षाक्षिदस्त्रवः ।
त्रये रामवह्निगुणाः सिन्धुवेदौ युगं ततः ॥ १ ॥

End. कालशब्दस्तौ रन्ध्र शब्दश्च शून्यवाचकः ॥
Colophon. इति श्रीरामानन्दतीर्थकृता अङ्कसंख्या समाप्ता ॥
विषयः । एकादिसङ्ख्यानां सङ्केतेन बोधनम् ।

No. 1101. कवितावलिः ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 2½ inches. Folia, 14. Lines, 6—10 on a page. Extent, 378 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Harinátha Tarkaratna. Appearance, Fresh. Verse. Correct.

Kavitávalí. A collection of short miscellaneous poetry, by different authors, generally quoted in the same way as proverbs.

Beginning. यः पूतनामारणलब्धकीर्त्तिः काकोदरो येन कृतो विदर्पः ।
यशोदयालङ्कृतमूर्त्तिरव्यात्सो यदूनामथवा रघूनाम् ॥ १ ॥
End. कर्मणा जायते जन्तुः कर्मणैव विलीयते ।
सुखं दुःखं भयं क्षेमं कर्मणैवोपपद्यते ॥०॥
विषयः । विविधरसाश्रितोद्भटकवितानां सङ्ग्रहः ।

No. 1102. वृन्दावनयमकटीका ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 2½ inches. Folia, 13 inches. Lines, 8 on a page. Extent, 377 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Harinátha Tarkaratna. Appearance, new. Prose. Correct.

Vrindávana-yamaka-tíká. A commentary on a poem called *Vrindávana-kávya alias Vrindávana-yamaka*, which is remarkable for a series of alliterations, every two feet being alike in sound though different in meaning. The subject of the work is the love of Krishna and Rádhá. By Ráma Chakravartí.

Beginning. ईश्वरं ज्ञानदं भवं प्रणम्य शशिशेखरम् ।
वृन्दावनाख्यकाव्यस्य क्रियते टिप्पनी मया ॥ १ ॥

End. आयतनेत्रः। आयते दीर्घे नेत्रे यस्य स तथोक्तः ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीरामचन्द्रचक्रवर्त्तिविरचिता वृन्दावनयमकस्य टीका समाप्ता ॥

विषयः। वृन्दावनयमककाव्यस्य व्याख्यानम्।

No. 1103. सरस्वतीस्तोत्रम्।

Substance, country-made yellow paper, 17 × 3 inches. Folium, 1. Lines, 12. Extent, 22 s'lokas. Character, Bengali. Date, . Place of deposit, Navadvípa, Harinátha Tarkaratna. Appearance, new. Verse. Correct.

Sarasvatí-stotra. A hymn to Sarasvatí: it is different from the works noticed under Nos. 891 and 892. Anonymous.

Beginning. ह्रीं ह्रीं हृद्यैकवीजे शशिरुचिकमले कल्पविस्पष्टशोभे (इत्यादिः)।

End. प्रयत्नेन पठेन्नित्यं सोऽमृतत्वञ्च गच्छति ॥०॥

Colophon. इति सरस्वत्याः स्तोत्रं समाप्तम् ॥०॥

विषयः। सरस्वतीदेव्याः स्तोत्रम्।

No. 1104. व्यासकूटः।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 2½ inches. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent, 60 s lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Harinátha Tarkaratna. Appearance, new Verse. Correct. Notes on the margin.

Vyásakúta. A collection of stanzas on miscellaneous subjects; every stanza is remarkable for being a double entendre. Anonymous.

Beginning. सद्मसमयूरस्य गिरेर्मार्गवतस्तटे।
सीताविरहिणं रामं मुञ्चमुञ्चरमोचयत् ॥

End. का भाति भाले वरवर्णिनीनां का रौति दीना मधुयामिनीषु।
कस्मिन् विषणं शशिनं भवेन्नः सिन्दूरविन्दुर्विधवाललाटे ॥०॥

Colophon. इति व्यासकूटः समाप्तः ॥

विषयः। कतिपयकूटार्थकश्लोकाः।

No. 1105. शब्दरत्नावलिः ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 4 inches. Folia, 106. Lines, 10 on a page. Extent, 5631 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Harinátha Tarkasiddhanta. Appearance, old and decayed. Verse. Generally correct.

S'abdaratnávalí. A Dictionary of the Sanskrit Language. By Mathures'a. The work was compiled under the auspices of Murchhá Khán. It follows the plan of the Amarakosha. The following is Professor Wilson's account of this work: "The *Sabda Ratnávali* is the compilation of Mathures'a, one of the commentators on the Amara Kosha, and follows that work in arrangement, and contents. It is chiefly useful for its introduction of various readings amongst the synonymes, but has made very little addition of any other kind. This work was composed, according to a date in the text, in S'aka 1588, or A. D. 1666, and under the patronage of a Musselman chief whose name, as written in the manuscripts, appears to be Múrchhá Khán. It should be more probably Músá Khán, a name common amongst the Musselman chiefs of the seventeenth century." Essays III, p. 107.

Beginning. वन्दे सदानन्दमयं समन्तात् ज्योतिः परं ब्रह्म भवादिमेकम् ।
ध्यानैकगम्यं जगदेकरम्यं यदिच्छया कारणकार्यभावः ॥
आसीत् क्षात्रमण्डले नृपकुलैः संसेवितः श्रीयुतै-
र्भूपालः शितमानखान इति यः कीर्त्तिप्रतापोज्ज्वलः ।
यद्दोर्दण्डप्रतापचण्डदहनैः कल्पान्तसूर्यप्रभैः
प्रत्यर्थिक्षितिपालका रणभुवि क्षोभाकुलाः शेरते ॥
तस्यैव जगदेकवीरतनुजः ख्यातो जगन्मण्डले
मूर्च्छाखानमहीपतिः स्थिरमतिर्नेत्रैकरत्नोत्सवः ।
दीप्तैर्द्वादशभूमिपैश्चिरतरं तीक्ष्णांशुचण्डप्रभैः
श्रीधात्प्रतिदेशपालनविधौ संसेव्यमानोऽभवत ॥
एतस्मादजनि प्रतापमिहिरः सत्कीर्त्तिशीतद्युतिः
दीनें + + + भूपतिः सुमहिमः श्रीरामदेवः स्वयं ।
मूर्च्छाखानमरानन्दत्र(?)न्नृपतिः श्रीमान् महीमण्डलम्
शास्ति द्वादशभूमिपैः पुनरिदं भूमङ्गमात्रैः क्षितौ ॥

नस्याज्ञावशतः सुधारसमयीं सत्काव्यमर्मस्पृशीं
नानातन्त्रविचार + + वणिजं ज्ञानप्रदानोज्ज्वलां ।
धीरः श्रीसुषेण एष तनुते श्रीशब्दरत्नावलीं
सन्तः सन्तु विनोदिनो न्वपमसं सन्तोषयन्तां तया ॥
विलोक्य बहुतन्त्राणि शब्दरत्नावलीमिमां ।
वर्गैरेव निबध्नाति प्रायः पर्यायवर्त्तिः ॥
क्वापि च प्रतिसंस्कारैरनुक्तेः शिष्टप्रयोगतः ।
परपूर्वाभयावृत्तिः सहशब्दानुशासनात् ॥
स्त्रीपुंनपुंसकं ज्ञेयं रूपभेदेन कुत्रचित् ।
तद्विशेषविधिः क्वापि सान्तसर्थात् क्वचिद्भवेत् ॥
अनुक्त्येकलिङ्गेषु द्वन्द्वः किल भवेदिह ।
उक्तेषु भिन्नलिङ्गेषु तत्राप्येष न दोषभाक् ॥
लिङ्गत्रये निषिद्धिः स्यात् स्त्रीपुंसयोर्द्वयोरिति ।
निषिद्धे शेषलिङ्गन्तु वाच्यलिङ्गन्तु कुत्रचित् ॥
कृत्सदृक्सत्कानिष्णान्नसहुाव्ययमलिङ्गकम् ।
प्रायेण क्लीवमेव स्यात् क्रियाव्ययविशेषणम् ॥

End. पाशानां गणा स्यात् गणबन्धकम् । सहस्र नाम्नां सहस्र वर्माणां नामाणं भवेत् ।
(इतः [सङ्कीर्णवर्गत एव] खण्डितम्) ।

विषयः । शब्दानां लिङ्गानुशासनं ।

No. 1106. कल्पसूत्रं सटीकं ।

Substance, country paper, 10 × 4 inches. Folia, 292. Lines, 4 on a page. Extent, 2336 s'lokas. Character Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Sanskrita College. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Kalpa Sútra. A legendary life of the last Tírthankara Mahávira. By Bhadraváhu, a native of Guzerat, who flourished during the reign of Dhruva Sena. "According to a date embodied in the work itself, it was composed 980 years after the demise of Mahávira, that is to say, A. D. 411." (Stevenson.) The extent of the work, according to native calculation, is 1209 s'lokas, but the different commentaries on them extend to upwards of seventy-six thousand verses. A translation of this work has been published by Dr. Stevenson of Bombay in the Orien-

tal Translation Fund Series, and two lithographed editions are also available. It forms a part of the sacred scriptures of the Jains, and to point out its exact position in the body of those records it is necessary to give an outline of the classification usually adopted by the Jains in describing them.

According to the *Siddhánta-dharma-sára* the Jain scriptures are comprised in fifty different works, collectively called the *Sútras*, and sometimes the *Siddhántas*, and classed, first, under the two heads of *Kalpa Sútra* and *Ágama*, five works coming under the former, and forty-five under the latter head; and secondly, under eight different heads *viz.* I, 11 Angas; II, 12 Upáñgas; III, 4 Múla Sútras; IV, 5 Kalpa Sútras; V, 6 Chheddas; VI, 10 Payannas; VII, Nandi Sútra; and VIII Anuyogadvára Sútra. Some of them have a four-fold commentary under the names of *Tíká*, *Niryukti*, *Chúrní* and *Bháshya*, and with the original constitutes the five-fold (*pancháṅgí*) Sútra. The names of these fifty works are :—

I. Aṅgas.

1. Áchárâṅga Sútra.
2. Sugadáṅga Sútra.
3. Bhánánga Sútra.
4. Samaváyâṅga Sútra.
5. Bhagavatí Sútra.
6. Játadharmakáthá Sútra.
7. Upás'akadasá Sútra.
8. Antagaḍadasá Sútra.
9. Anuttarovavái Sútra.
10. Vipáka Sútra.
11. Prasnavyákarana Sútra.

II. Upáṅgas.

1. Upaváyi Sútra.
2. Rávapaseni Sútra.
3. Jivábhigama Sútra.
4. Pannavaná Sútra.
5. Jambudvípapannatti Sutra.
6. Chandapannatti Sútra.
7. Súrapannatti Sútra.
8. Niriyávali Sutra.
9. Kappiyá Sutra.
10. Kappavadiñsayá Sútra.
11. Puppiyá Sútra.
12. Puppachuliyá Sútra.

III. Múla Sútras.

1. Ávasyaka Sútra.
2. Viseshávasyaka Sutra.
3. Dasávaikalika Sútra.
4. Pákshika Sútra.

IV. Kalpa Sútras

1. Uttarádhyayna Sutra.
2. Nisítha Sútra.
3. Kalpa Sutra.
4. Vyavahára Sútra.
5. Jítakalpa Sútra.

V. CHHEDAS.

1. Maháनisítha-vrihadváchaná.
2. Mahánisítha-laghuváchaná.
3. Madhyama-váchaná.
4. Pinda-niryukti.
5. Augha-niryukti.
6. Paryushaná-kalpa.

VI. PAYANNAS.

1. Chatuh-sarana S.
2. Pachchakhána S.
3. Bhakti-parijñána S.
4. Mahá-pratyákhyána S.
5. Tandula-vaitálika S.
6. Chandá-vijaya S.
7. Gani-vijvá S.
8. Marana-samádhi S.
9. Devendra-stavana S.
10. Sañsthara S.

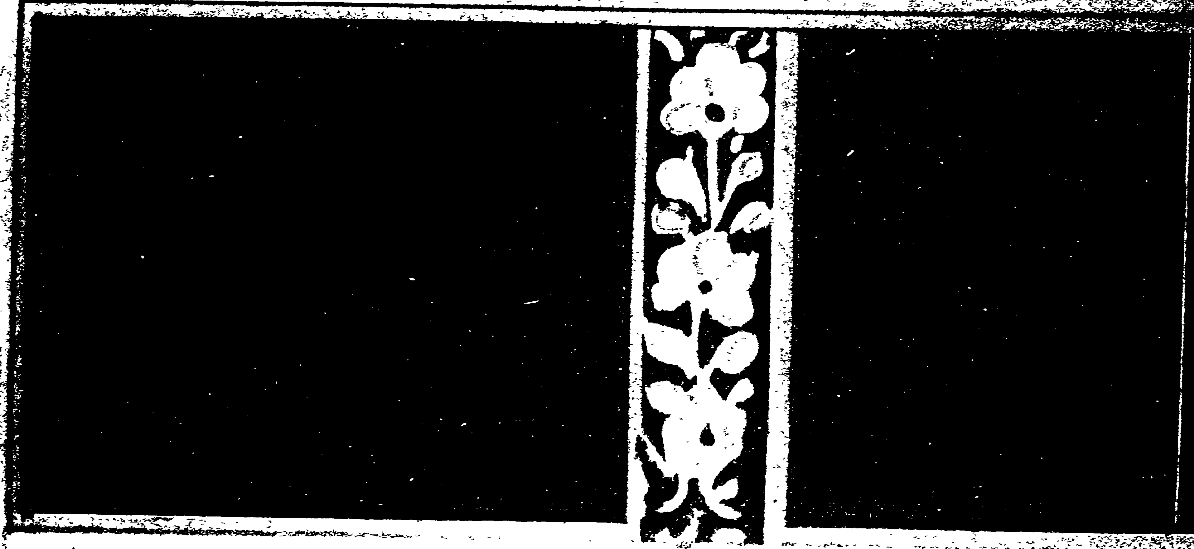
VII. NANDI SÚTRA.

VIII. ANUYOGADVÁRA SÚTRA.

The total extent of these fifty works together with their commentaries, according to Jaín belief, is six hundred thousand s'lokas. Although all the fifty are parts of the holy scriptures, they are not all held in the same high estimation. Some are much more prized than others, and the Kalpa Sútra enjoys the highest rank, and on all ceremonial occasions is publicly read and expounded for the benefit of the large multitudes who then assemble in the larger temples. During the Paryyushana fast, in the middle of the rainy season, eight days are devoted to public reading of the scriptures, and five days out of it are allotted to the Kalpa Sútra. MSS. of this work are frequently written in gold, and richly illuminated with gold, colours and illustrations. A specimen of the style of illustration usually adopted is shown in the annexed facsimile (Plate I), copied from a codex about three hundred years old; it is so injured by damp and the chemical effect of the dye stuffs used (mostly mineral) that the paper crumbles down into powder, even under careful handling. The MS. is now in the possession of Dr. Buhler of Bombay. The Doctor has also a MS. of the Ávasyaka Sútra, which bears date Samvat 1189 = A. D. 1132. Plate II. It is the oldest Sanskrit MS. that has come to notice.

Beginning. (मू॰) नमो अरिहन्ताणं नमो सिद्धाणं नमो आयरीयाणं नमो उवज्झायाणं।
वीरे पञ्चहत्थुत्तरे होत्था तजहा हत्थुत्तराहिं चुइ चइत्ता गब्भं वक्कं तं ॥
(टी॰) श्रीकल्पसूत्रनैधुरि मङ्गलीकम इन्द्रे सेवितलिणेभ्य नमस्कार करीए छ नमस्कार
करी उपाणी पच्च ५ ।

End. (मू॰) समणे भगवं महावीरे रायगिहे णयरे गुणसीले चेइए वहूणं समणाणं वहूण
समणीणं वहूणं सावयाणं वहूणं सावयीणं वहूणं देवाणं वहूण देवीणं मज्झगए

Facsimile of a Page of an Illuminated [illegible]

चेव एव मादस्कद्भासदं पक्खेदं पन्नवेदं पद्योमयणा कप्पो नामं अवबभयणं सअवं सहेउं सकारणं ससुत्त सअच्छं सउभयं सव्वागरणभुज्जो भुज्जोउवदंच दंमेत्ति वेमिपढो सवणा कप्पो दसासु अखं धस्स अवमबभयणं सम्मत्तंब एत हैकरीश्रीकल्पसिद्धान्तं वारे से नेमो मूलश्लोक सूत्रेऽर्थे कां नेकाभमात उवो अधिको कह्यो ढवे तेहनो श्रीसंघ ससुखे मिच्छामि दुक्कभं।

Colophon. श्रीकल्पसूत्रं सम्पूर्णं।

(टी०) आजअलीया गलीया अलीया कीजे मिच्छामि दुक्कभा दीजे।

विषयः। शेषतीर्थङ्करस्य महावीरस्य जीवनचरितवर्णनं।

No. 1107. आदर्शः, वा भावार्थचिन्तामणी।

Substance, country paper, 17 × 3 inches. Folia, 182. Lines, 7 on a page. Extent, 6370 slokas. Character, Bengali. Date, S'k. 1618? Place of deposit, Navadvípa. Harinatha Tarkasiddhánta. Appearance, old. Decayed. Prose. Correct. Notes on the margin.

Adars'a alias *Bhávártha-chintámani.* A commentary on the *Kávya-prakás'a* of Mammaṭa Bhaṭṭa. By Mahes'vara Nyáyapañchánana Bhaṭṭa.

Beginning. मुखैश्चतुर्भिस्तुवते विधात्रे स्तोत्रं तथा वेदचतुष्टयाय।
भुजैश्चतुर्भिश्चतुरो हि वर्गानमा ददानाय चतुर्भुजाय ॥ १ ॥
दुर्व्याख्याजनितप्रमादशमनी वैषम्यविध्वंसिनी
नैशद्यार्दतिरोचनी रमयनी काव्यार्गलोद्घाटिनी।
टीका विज्ञजनप्रमोदजननी भावार्थचिन्तामणी
भट्टाचार्यमहेश्वरेण रचिता काव्यप्रकाशोपरि ॥ २ ॥
काव्यप्रकाशाख्यविशुद्धकाञ्चने वैषम्यदोषार्पितकालिकाञ्चने।
अस्माभिरनापि समास्तु टीका माधुर्यधुर्यैकसुधाघटीका ॥ ३ ॥
दोषा विचारसुलभा यदि दृश्यतां तद्
दूष्ये न तत्र+ + +ष्टगुणैकधीराः।
ग्रन्थान् यथार्थमतिसंस्कृतमानसत्वाद्
व्याख्या मम प्रथममेव न दूषणीया ॥ ४ ॥

End. तदेतदिति। सम्पूर्णमिदं काव्यलक्षणमिति तददोषौ च शब्दार्थाविति यत् काव्यलक्षणं तद्विशेषाणां दोषगुणालङ्काराणां कथनात् सम्पूर्णमित्यर्थः ॥

Colophon. इति महेश्वरन्यायपञ्चाननविरचिते श्रीमम्मटभट्टकृतस्य काव्यप्रकाशाख्यग्रन्थस्य टीकारूपे आदर्शग्रन्थसमाप्तौऽर्थालङ्कारस्य दशमः प्रतिबिम्बः ॥
वसुवसुधामतकेतन्ने शाके सहमसर्लाम्ब सुन्दरी ।
प्राप्ता काव्य काशटीका नत्वा शिवं शिवेश्वरेण ॥ १ ॥

विषयः । मम्मटभट्टविरचितस्य काव्यप्रकाशस्य व्याख्यानम् ।

No. 1108. खण्डनप्रकाशः ।

Substance, country paper, 9 × 1½ inches. Folia, 90. Lines, 6 on a page. Extent, 2497 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa. Harinátha Tarkasiddhánta. Appearance, old. Decayed. Prose. Correct. Notes on the margin.

Khaṇḍana-prakás'a alias *Prakás'a*. A commentary on the *Khaṇḍana-khaṇḍa-khádya* of S'riharsha. By Vardhamána, son of Ganges'vara. The MS. is incomplete, but it is the only commentary on the Khaṇḍana I have met with. Mr. Hall has named three, the *S'ankarí*, the *Vidyábharaṇí*, and the *Saramaṇi*, but he adds that he had seen none of them. Hall's *Contributions*, p. 205.

Beginning. यः प्रत्यक्षानुमानाभ्यां शब्देनापि न गोचरः ।
तस्मै वेदान्तवेद्याय नमोऽस्तु परमात्मने ॥ १ ॥
मीमांसान्यायतत्त्वज्ञो गङ्गेश्वरतनूद्भवः ।
वर्द्धमानः खण्डनस्य प्रकाशं कुरुते शशी ॥ २ ॥

End. प्रागिति अभाव.आत्यन्तिका भ.वामत्वे पि प्राङ्नाशादिदनित्यमानप्रतीति
तानिरुक्ती.समा.मत्व तत्रैव प्रकृतिरित्यर्थः——अथाथमावोपक्ष.चतत्वमेव नि
शेषणं विशेषः (इतः खण्डितम) ।

विषयः । श्रीहर्षविरचितस्य खण्डनखण्डखाद्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 1109. षोडशनित्यातन्त्रम् अथवा कादिमततन्त्रम् ।

Substance, bark, 18½ × 4 inches. Folia, 96. Lines, 9 on a page. Extent, 3212 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Harinátha Tarkasiddhánta. Appearance, old. Verse. Correct.

Kádimata Tantra alias *Shoḍasá-nityá Tantra*. An original Tantra in thirty six Paṭalas on various isoteric forms of worship of Sákta divinities. The MS. ends with the first verse of the thirty-sixth chapter. Contents: I, Manifestations of Tantras; II, a diagram called *Nátha-maṇḍala*; III, daily salvation; IV, V, worship of Lalitá; VI, occasional forms of worship; VII, description of Kámes'vari; VIII, do. of Bhaga-máliní; IX, do. of Nityachchhinná; and X, do. of Bheruṇḍá; XI, do. of Vahnivásiní; XII, do. of Rájes'varí; XIII, do. of Bhavadbhutí; XIV, do. of Duritá; XV, do. of Sundarí; XVI, do. of Nityá; XVII, do. of Nílapatáká; XVIII, do. of Vijayá; XIX, do. of Sarvamañgalá; XX, do. of Jválámáliní; XXI, do. of Chhinná; XXII, do. of Kurukuntá; XXIII, do. of Váráhi; XXIV, set formulas in which these goddesses are to be meditated upon; XXV, the Mátṛi'ás or primary mothers; XXVI, mystic mantras of do.; XXVII, regulation of the breath during worship; XXVIII, description of Lokatá; XXIX, altars; XXX, offering of clarified butter on fire, with reference to Sákta divinities; XXXI, XXXII, advantages of performing homas; XXXIII, various diagrams appropriate for Sákta divinities; XXXIV, Sákta sports and amusements; XXXV, various desires appropriate to Sáktas; XXXVI, knowledge of self.

Beginning. अनाद्यन्तोऽपराधीनः स्वाधीनभुवनत्रयः ।
जयत्यविरता व्याप्तस्वदिक्कान्ता चिनात्मकः ॥
भगवन् सर्वतन्त्राणि सर्वाङ्गानि मे पुरा ।
नित्यानां षोड़शानाञ्च न + + नि तत्त्वतः ॥
तेषामन्यान्यसापेक्षाज्ज जायते मतिविभ्रमः ।
तस्मात् निरपेक्षं मे तन्त्रं तासां वद प्रभो ॥
शृणु कादिमतं तन्त्र पूर्णसम्थानपेक्षया ।
गोप्यं सर्वप्रयत्नेन गोपनं तत्र चादितम ॥
कथ कादिमतं नाम्ना तन्मे ब्रूहि महेश्वर ।
कादि कालीति प्रक्तोचाः पुरा तन्मत मया ॥

Colophon. इति षोड़शनित्यातन्त्रे श्री कादिमते पञ्चत्रिंशत पटलम् ॥ ॥
पापानां वर्जनं पुण्यकरणं कौतुकं सदा ।
परस्तवननिन्दासु विरतिः (इतः खण्डितम)

विषयः । इह षटत्रिंशतपटलाः सन्ति । तत्र १मथमे, तन्त्रावतारादिवर्णनम् । २थे,

नाथमण्डलवर्णनम्। ३ये, नित्योद्धारकथनम्। ४र्थे—५मे, च ललितार्चनम्। ६ष्ठ, नैमित्तिकाद्यर्चनविधिः। ७मे, कामेश्वरीवर्णनम्। ८मे, भगमालिनीवर्णनम्। ९मे, नित्यक्लिन्नावर्णनम्। १०मे, भेरुण्डावर्णनम्। ११शे, वह्निवासिनीवर्णनम्। १२शे, राजेश्वरीवर्णनम्। १३शे, मवद्रुतीवर्णनम्। १४शे, दुरितावर्णनम्। १५शे, सुन्दरीवर्णनम्। १६शे, नित्यावर्णनम्। १७शे, नीलपताकावर्णनम्। १८शे, विजयावर्णनम्। १९शे, सर्वमङ्गलावर्णनम्। २०शे, ज्वालामालिनीवर्णनम्। २१शे, छिन्नावर्णनम्। २२शे, कुरुकुल्लावर्णनम्। २३शे, वाराहीवर्णनम्। २४शे, ध्यानानि। २५शे, मातृकोक्ता। २६शे, मन्त्रवैभवाः। २७शे, आभरूपा। २८, लोकतावर्णनम्। २९शे, कुण्डकृप्तिः। ३०शे, होमकर्म। ३१शे—३२शे, च होमात् कामफलाद्यवर्णनम्। ३३शे, विविधयन्त्राणि। ३४शे, विविधनर्मवर्णनम्। ३५शे, विविधकामनावर्णनम्। ३६शे, आत्मज्ञानमिति॥

No. 1110. तर्कभाषा।

Substance, country paper, 17 × 3 inches. Folia, 39. Lines, 7 on a page. Extent, 1535 s'lokas Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Harinátha Tarkásiddhánta. Appearance, old and decayed. Prose and verse. Correct.

Tarkabháshá alias *Tarkaparibháshá*. Terminology of the Nyáya explained and illustrated with examples. By Kes'ava Mis'ra. Hall's *Contributions*, p. 22.

Beginning. बालोऽपि यो न्यायनये प्रवेशमल्पेन वाञ्छत्यलसः श्रुतेन।
सङ्क्षिप्तयुक्त्यन्वितर्कभाषा प्रकाश्यते तस्य कृते मयैषा॥

End. परपक्षे दूषिते स्वपक्षसाधनमयं गावमानं जल्पः (इतः खण्डितम्)।

विषयः। गौतमोक्तन्यायशास्त्रीयप्रमेयादिपदार्थानां सोदाहरण बोधनम्।

No. 1111. कृत्यरत्नावली।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 3½ inches Folia, 104. Lines, 6—7—8 on a page Extent, 2730 s'lokas. Character, Bengali Date, ? Place of deposit, Navadvipa. Vrajanátha Vidyáratna. Appearance, old. Decayed. Prose and verse. Incorrect.

Kritya-ratnávalí. A calendar of feasts and fasts on particular days of the moon. By Rámachandra, son of Vitthvala Bhatta.

Beginning. नमस्कृत्य रमानाथं भट्टविट्ठलसूनुना ।
कृत्यरत्नावली रम्या रामचन्द्रेण रच्यते ॥
तत्र तिथिकृत्ये तु कृष्णादि व्रते शुक्लादि चैव चेति वचनात् चैत्रकृष्णप्रतिपद-मारभ्य तिथिकृत्यान्युच्यन्ते ।

End. ततो मूर्त्तयोऽष्टौ शिवस्यैताः पूर्वादिक्रमतो गताः ।
आग्नेय्यान्त्याः प्रपूज्यास्तु —————— ॥
प्राच्यैशान्यादिक्रमेणाग्नेयीपर्य्यन्तं वामावर्त्तेन कुर्य्यात् (इतः परं खण्डितम्) ।

विषयः । चैत्रकृष्णप्रतिपदमारभ्य तिथिकृत्यनिर्णयः ।

No. 1112. कारकाद्यर्थनिर्णयः ।

Substance, country-made yellow paper, 13½ × 4½ inches. Folia, 17. Lines, 7—8 on a page Extent, 413 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Vrajanátha Vidyáratna. Appearance, old. Prose. Correct. Notes on the margin.

Kárakádyartha-nirnaya. The logical purport of the six grammatical cases explained from a Nyáya standpoint. By Bhavánanda Siddhántavágís'a.

Beginning. नत्वा श्रीकृष्णचरणं कारकाद्यर्थनिर्णयः ।
श्रीभवानन्दसिद्धान्तवागीशेन वितन्यते ॥

End. यस्य क्रियया क्रियान्तरं लक्ष्यते इति व्याख्यानन्तु शाब्दिकानां प्राचिकाभि-प्रायिकमिति दिक् ॥

Colophon. इति श्रीमद्यामहोपाध्यायश्रीभवानन्दसिद्धान्तवागीशविरचितायां शब्दबोध-मञ्जर्य्यां षट्कारकविवरणं समाप्तम् ॥

विषयः । षट्कारकनिर्णयः ।

No. 1113. ज्योतिःसङ्ग्रहसारः ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent, 135 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Vrajanátha Vidyáratna. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Jyotih-sangraha-sara. Calculation of the prospects of one's life from the presiding zodiacal signs at his birth. By Nandikes'vara.

Beginning. दिननाथं प्रणम्यादौ नन्दिकेश्वरधीमता ।
ज्योतिःसङ्ग्रहसारोऽयं भाषया लिख्यते मया ॥

End. निदानं ध्यायत्रायणस्य षष्ठदिने गते मङ्गलवासरे अर्द्धरात्रौ गतायां कर्कटलग्ने कृष्णपक्षे नवम्यां कृत्तिकानक्षत्रे शिरःशूलरोगेण मृत्युः ॥

Colophon. इति श्रीनन्दिकेश्वरविरचितो ज्योतिःसङ्ग्रहसारः समाप्तः ॥

विषयः । सङ्क्षेपेण मेषादिराशिगतानां मनुजानां सामान्यतः यावदायुः फलाफलनिर्णयः ।

No. 1111. शकुनदीपकः ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 2½ inches. Folia, 95. Lines, 4 on a page. Extent, 926 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Vrajanátha Vidyaratna. Appearance, old. Verse. Generally correct.

S'akuna-dípaka. On divination of various kinds and the means of averting impending evils. By Ganes'a. The work is divided into eight chapters, thus: I, Anthropomancy in its widest sense, applying to appearances of persons of different ages, sexes, and conditions, and not, as among the Greeks and the Romans, to the appearance of the entrails of human sacrifice. II, Nomancy, Geloscopy, Gyroscopy, &c. referring to the voluntary actions of human beings. III, Divination from the involuntary actions of men and animals, such as, dreams (oneiromancy), sneezing, twitchings of muscles, &c. IV, Do. by jackals. V, Do. by quadrupeds (other than jackals,) and reptiles, including hares, horses, elephants, cats, dogs, camels, buffaloes, mice (myomancy) tigers, goats, sheep, rhinoceroses, musk-rats, civets, bulls, lizards, and serpents. VI, Ornithomancy. VII, Miscellaneous divination. VIII, acoustomancy.

Beginning. वाञ्छाकल्पतरुं नृणां संसाराम्भोधिपारदं ।
लम्बोदरपदाम्भोजद्वन्द्वं वन्दामहे वयम् ॥ १ ॥
अज्ञानतिमिरध्वंसकारकोऽदृष्टदर्शकः ।
तन्यते श्रीगणेशेन मुदा शकुनदीपकः ॥ २ ॥

ज्योतिर्ग्रन्थमहासिन्धुर्गणितावर्त्तदुस्तरः ।
तत्पारगमने शक्तः को भवेत् शङ्करं विना ॥ ३ ॥
अतो गणितहीनेषु सुगमेन हि वर्त्मना ।
असृजच्छाकुनं शास्त्रं सर्वज्ञः सदयः प्रभुः ॥ ४ ॥
तस्मादाकलनं कृत्वा शाकुनं कथ्यते मया ।
नृणां शुभाशुभज्ञानं तत्क्षणाद् येन जायते ॥ ५ ॥
शुभाशुभफलानाञ्च सूचनं येन जायते ।
तदेव शाकुनं प्रोक्तं विभुना शूलपाणिना ॥ ६ ॥

End. श्यामावमेय उक्तो जात्या चटिका च शूकरिका ।
एवं देशे देशे विद्वद्भिः ममपन्नस्य नामानि ॥

Colophon. इति श्रीगणेशभट्टविरचिते शकुनदीपके विकृतशकुनाख्योऽष्टमोऽध्यायः ॥

विषय । मनुष्यशकुनालोकनाभिधाने प्रथमाध्याये—शकुनशास्त्रप्रशंसा, मनुष्यशकुनम्, शान्तादिदिङ्निरूपणम्, मनुष्यशकुनशान्तिः, नक्षत्रवारविशेषशकुनफलम् ।
उपश्रुतिशकुनाख्ये द्वितीयाध्याये—उपश्रुतिशकुनम्, रोदनशुभाशुभम्, निद्रायुक्तपतनफलम्, क्षुतशकुनम्, क्षुतशकुनशान्तिः ।
स्पन्दनस्वप्नादिशकुनाभिधाने तृतीये—पशुक्षुतशकुनम्, पशुक्षुतशकुनशान्तिः, अङ्गस्पन्दनशकुनम्, मनुष्यशकुनपाकः, स्पन्दनशकुनशान्तिः, स्वप्नशकुनम्, दुःस्वप्नशकुनशान्तिः ।
शिवाशकुनाभिधाने चतुर्थे—शृगालशकुनम्, शृगालतारणनिरूपणम्, शृगालरवशकुनम्, शृगालशकुनशान्तिः, शिवासाधनम् ।
अश्वादिशकुनाख्ये पञ्चमे—अश्वादिशकुनम्, अश्वशकुनम्, हस्तिशकुनम्, विडालशकुनम्, विडालशकुनशान्तिः, कुक्कुरशकुनम्, क्रमेलकशकुनम्, महिषशकुनम्, मूषिकशकुनम्, शार्दूलशकुनम्, छागशकुनम्, मेषशकुनम्, सरटशकुनम्, चुचुशकुनम्, नकुलशकुनम्, वृषशकुनम्, वल्मीशकुनम्, सर्पशकुनम् ।
पतत्रिशकुनाख्ये षष्ठे—खञ्जनशकुनम्, कोकिलशकुनम्, मधुमक्षिकाचक्रशकुनम्, कपोतशकुनम्, उलूकशकुनम्, वायसशकुनम् ।
मिश्रशकुनाख्ये सप्तमे—मिश्रशकुनम् ।
विकृतशकुनाख्ये अष्टमे—विकृतशकुनम् ।

No. 1115. त्रिस्थलीसेतुः ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 42. Lines, 4—8 on a page. Extent, 1431 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vaṭes'vara Vikrampura, Dháká, Gaṅgácharana Tarkaratna. Appearance old. Verse. Incorrect.

Tristhalîsetu. This is the second part of the work noticed under No. 797 ; (II p. 202.) It treats at length of the merits of performing a pilgrimage to, and religious gifts, fasts, and feasts at, Prayága, or the confluence of the Ganges and the Yamuná, near Allahabad. By Madana Ráya, son of Rames'vara Puri.

Beginning. सुरमुनिदितिजन्द्रैः सव्यते येन तन्वे-
गुरुतरदुरितानां का कथा मानवानां ।
स च भुवि सुखकर्त्तुं वाञ्छितायास्ति हेतु-
र्जयति विजितयागस्तीर्थराजः प्रयागः ॥

End. इमाः कथा यः शृणुयात् नरोत्तमो यः श्रावयेद् वापि विशुद्धचेताः ।
स तीर्थराजं वदरीवनञ्च गङ्गाफलं तत् समवाप्नुयाच्च ॥०॥

Colophon. इति श्रीमद् रामेश्वरपुरिसूनुना मदनरायणेन विरचिते त्रिस्थलीसेतौ प्रयाग-प्रकरणे प्रयागकृत्यं समाप्तम् ॥०॥

विषयः । १, प्रयागमहिमा । २, प्रयागस्मरणमहिमा । ३, प्रयागवासफलम् । ४, वपनमहिमा । ५, वपनविचारः । ६, प्रयागे सामान्यस्नानं । ७, प्रयाग-शब्दः । ८, प्रयागे माघस्नानं । ९, एकाहस्नानं । १०, दिनविशेषफलम् । ११, माघस्नानारम्भः । १२, माघस्नानविधिः । ब्राह्मणभोजनादिप्रभृतयः ।

No. 1116. शाक्ताभिषेकः ।

Substance, English paper. Folia, 6. Lines, 3—6 on a page. Extent, 81 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mándára-khanda, Vikrampura, Dháká, Vaikunthanátha Chakravarti. Appearance, new. Verse. Incorrect.

S'áktábhisheka. A manual of the rites and ceremonies to be performed when initiating a person into the S'ákta cult. Anonymous.

Beginning. स्वस्तिवाचनपूर्व्वकं सङ्कल्पं कुर्य्यात्। ॐ तत्सदद्येत्यादि।
End. गुरवे दक्षिणां दद्यात्॥
Colophon. इति शाक्ताभिषेकः समाप्तः॥०॥
विषयः। तन्त्रपद्धतिः।

No. 1117. स्मरदीपिका।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 5. Lines, 5—6 on a page. Extent, 120 s'lokas. Character, Bengali. Date, S'K. 1764. Place of deposit, Vaṭesvara, Vikrampura Ḍháká. Gaṅgácharaṇa Tarkaratna. Appearance, old. Verse. Not very correct.

* *Smaradípiká.* A treatise on erotics. Anonymous.

Beginning. हरकोपानलेनैव भस्मीभूतः कृतः स्मरः।
अर्द्धं गौरीशरीरेण येन तस्मै नमो नमः॥
सम्यगाराधितः कामः सुगन्धिकुसुमादिभिः।
विदधातु वरस्त्रीणां मानग्रन्थिविमोचनं॥
अनेककामशास्त्राणां सारमाकृष्य यत्नतः।
कामशुत्पत्तये स्त्रीणां चित्तसन्तोषणाय च॥
End. न चाभिरमते कामी कामिनीं कामिनीप्रियः।
स भवत्येव कामिन्याः कामसागरपारगः॥०॥
Colophon. इति कामशास्त्रे स्मरदीपिका समाप्ता॥
विषयः। स्त्रीपुरुषयोर्लक्षणादिः।

No. 1118. गोपालचरित्रं।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 47. Lines, 2 on a page. Extent, 188 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mándárakhaṇḍa, Vikrampura, Ḍháká, Kálíkumára Bhaṭṭácharya. Appearance, old. Prose and verse. Very incorrect.

Gopála-charitra. Hymns in praise of certain incidents in the early life of Krishṇa, during his sojourn with the cowherds of Gokula, when he bore the name Gopála, or "the cowherd-protected." By Chaitanya the great Vaishṇavite reformer. This is the only work the author is known to have written.

Beginning. यं ब्रह्मा वरुणेन्द्ररुद्रमरुतः स्तुवन्ति दिव्यैस्तवै-
र्वेदैः साङ्गपदक्रमोपनिषदैर्गायन्ति यं सामगाः।
ध्यानावस्थिततद्गतेन मनसा पश्यन्ति यं योगिनः
यस्यान्तं न विदुः सुरासुरगणा देवाय तस्मै नमः॥
End. राधाजीवनमद्दौषधिर्भवानिति किमाजीवं विस्मरणीयमित्युक्त्वा सा जगाम॥०॥
Colophon. इति श्रीचैतन्यदेवविरचितं गोपालचरित्रं पारखण्डं समाप्तम्॥०॥
विषयः। गोपालचरित्रकथनं।

No. 1119. दशरथव्रतम्।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 4. Lines, 3 on a page. Extent, 25 s lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mándarakhanda, Vikrampura, Dháka, Kalikumara Bhattácharya. Old, corrupt and illegible. Verse. Incorrect.

Das'aratha-vrata. Rules for observing a fast in honour of Das'aratha, king of Ayodhyá and father of Ráma. Anonymous.

Beginning. ततः कथा। युधिष्ठिर उवाच। प्राप्तं मुनिवरं नाम लोमसं मुनिपुङ्गवं।
विधिवत् पूजनं कृत्वा पप्रच्छ पार्थिवो मुनिं॥
End. शेषेऽस्पष्टम्।
विषयः। दशरथकृतव्रतविशेषकथनं।

No. 1120. स्पन्दनचरित्रं।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 2. Lines, 1—6 on a page. Extent, 18 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit. Mahárajanagara, Vikrampura, Dháká, Kalikrishna Gangopadhyáya. Appearance, old. Prose. Correct.

Spandana-charitra. Divination from the involuntary twitchings of the muscles of one's body, and the means of averting evils when so indicated. Anonymous.

Beginning. अथ स्पन्दनचरित्रं। शिरःस्पन्दनं योग्यमलङ्कार कथयति। ललाटस्पन्दन
मैश्वर्य्यं।

End. उभयचरणस्पन्दनमरिष्टं कथयति ॥

Colophon. इति स्पन्दनचरित्रं समाप्तम् ॥०॥

विषयः । अङ्गस्पन्दनफलाफलं ।

No. 1121. स्वप्नचरित्रम् ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 72 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mahárájnagara, Vikrampura, Ḍháká. Kálíkrishna Gaṅgopádhyaya. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Svapnacharitra. Oneiromancy or divination by dreams. Anonymous.

Beginning. वृहस्पतिरुवाच । स्वप्नाध्यायं प्रवक्ष्यामि नानाशास्त्रसमुद्भवं ।
येन विज्ञानमात्रेण बुध्यते सम्पदापदं ॥

End. स्मरेच्च दुःखं प्रविनाशकाय ॥

Colophon. इति स्वप्नचरित्रं समाप्तम् ॥०॥

विषयः । स्वप्नशुभाशुभफलं ।

No. 1122. सारस्वताभिधानं ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent, 17 s'lokas. Character, Bengali Date, ? Place of deposit, Mandarakhanda, Vikrampura, Ḍháká, Kalikumar Bhaṭṭacharya. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Sárasvatábhidhána. An abridgment of a Sanskrit lexicon attributed to Sarasvatí, the goddess of learning. Anonymous. Professor Wilson does not notice this work in the preface to the first edition of his Sanskrit Dictionary. The MS. is a mere fragment, and contains nothing worthy of note.

Beginning. सारस्वताभिधानञ्च प्रवक्ष्यामि समासतः ।
गोपालाय(?) करीन्द्राणामायुर्षोऽपि कलत्रतः ॥
रणे मतः षष्टिमतः मदच्छन्दो महाग्रगः ।
स्थूलपादो मत्तकीशः कुञ्जरो वारणः करी ॥

End. कवयो ये न जानन्ति तेषां मोक्षः सदा भवेत् ।
जायते यद्यथं मिथ्या सत्यं सत्यं पुनः पुनः ॥

Colophon. इति सरस्वतीकृतं सारस्वताभिधानं समाप्तम् ॥ ० ॥

विषयः । नामलिङ्गानुशासनं ।

No. 1123. नक्षत्राभिधानम् ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 37 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vates'vara, Vikrampura, Ḍháká, Gaṅgácharaṇa Tarkaratna. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Nakshatrábhidána. A vocabulary of the synonyms of the different names of the twenty-seven Nakshatras or lunar mansions. Anonymous.

Beginning. अश्विनी तुरगो वाजी तुरङ्गश्च तुरङ्गमः ।
घोटकोऽश्वो हयो वाहो सप्तिर्निगद्यते ॥ १ ॥

End. अन्त्यभं रेवती पौष्णा पूषा चेति भनामतः ॥

Colophon. इति नक्षत्राभिधानं समाप्तम् ॥ ० ॥

विषयः । अश्विन्यादिनक्षत्राणां नामान्तराणि ।

No. 1124. ग्रहाभिधानं ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 37 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vates'vara, Vikrampura, Ḍháká, Gaṅgácharaṇ Tarkaratna. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Grahábhidána. A vocabulary of the synonyms of the names of the nine planets. Anonymous.

Beginning. आदित्यः सविता सूर्य्यो भास्करोऽर्क्को दिवाकरः ।
तीक्ष्णांशुस्तपनो भानुः सहस्रांशुः प्रभाकरः ॥

End. केतुर्ब्रह्मसुतो ज्ञेयः धूम्रवर्णः शिखी तथा ॥

Colophon. इति ग्रहाभिधानं समाप्तम् ॥

विषयः । सूर्य्यादिग्रहाणां नामान्तराणि ।

No. 1125. कृष्णपदामृतं ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 29. Lines, 5—6 on a page. Extent, 2192 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mahárájanagara, Vikrampura, Ḍháká, Kálikrishna Gaṅgopádhyáya. Appearance, old. Verse. Correct.

Krishna-padámrita. A few Hymns in praise of Krishna. By S'ríkrishna Sárvabhauma. The work was composed, according to a chronogram at the end, in the S'aka year 1633.

Beginning. माङ्गल्यानां प्रधानं शमभयतमसां शारदं शर्व्वरीशं
पीयूषाणां निधानं मुनिगणमनसामेकविश्रामधाम ।
संसाराब्धिं तितीर्षोस्तरणिमतिधन नारदादेर्मदर्ष-
र्लक्ष्मीवक्षोऽरविन्दं स्मर हरिचरणद्वन्द्वमानन्दकन्दम् ॥

End. शाके वह्निहुताशषड्विधुमिते श्रीकृष्णसर्व्वापरि-
त्वानन्दप्रदनन्दनन्दनपदद्वन्द्वारविन्द हृदि ।
चक्रे कृष्णपदामृतं त्रिभुवनत्राणाय दानादिभिः
ख्यातश्रीगुनरामजीवनमहाराजाधिराजादृत ॥ २५६ ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीलश्रीकृष्णसार्व्वभौमभट्टाचार्य्यविरचितं श्रीकृष्णपदामृत समाप्तम ॥०॥

विषयः । कतिपयश्रीकृष्णलीलावर्णनं ।

No. 1126. प्रश्नचूड़ामणिः ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 4. Lines, 7—8 on a page. Extent, 84 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mandrákhanda, Vikrampura, Ḍháká, Kálikumára Bhaṭṭácharya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Pras'na-chúdámaṇi. Divination by dropping grains on a spot of ground having fifty squares drawn on it. Anonymous.

Beginning. पञ्चाशत् कोष्ठानां मध्ये यस्मिन् दुर्व्वा पतति तत् कोष्ठविहितश्लोकैः प्रश्नफला
फलं ज्ञेयं । यथा
अकारे विलयं विद्याद् देवार्च्चनं तथैव च ।
सिद्धिर्भवति कार्य्याणां पुत्रवांश्च तथैव च ॥

End. क्ष्कारे सफलं कार्य्यं सर्व्वसिद्धिः सदा भवेत्।
सर्व्वत्र लभते सिद्धिं द्वियवाक्यं न संशयः॥

Colophon. इति प्रश्नचूड़ामणिः समाप्तः॥०॥

विषयः। कोष्ठस्थकाद्यन्यतमवर्णस्पर्शने शुभाशुभफलोक्तिः।

No. 1127. कौतुकमञ्जरी।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 7. Lines, 4—5 on a page. Extent, 109 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vateś'vara, Vikrampura, Ḍháká, Gangácharaṇa Tarkaratna. Appearance, old. Prose and verse. Very Incorrect.

Kautuka-mañjarí. A work on erotics. Anonymous.

Beginning. प्रणम्य वाण्याश्चरणारविन्दं सुरासुराणामपि वन्दनीयं।
यूनां मुदं कामयतां मनोज्ञा प्रकाश्यते कौतुकमञ्जरीयं॥
तावदुद्वाहानन्तरं कान्तालिङ्गनमसहमाना परं दूमातर्य्याह "मातः केनिरहं,
न यामि शयितुं कस्माच्च चन्द्रानने, जामाता तव निर्द्दयो निजभुजापाशेन
मां पीड़ति।
छिन्नाग्रौ च कुचौ करोति करजैर्द्दन्तैः प्रपीड्यन्मुखं,
नीवीबन्धविमोचनञ्च कुरुते निद्रापि नायाति मे॥ १॥

End. ततो दूतीमुखात् दृत्तान्तं श्रुत्वा झटिति स्वगृहमायातुः ससूर्द्धापि त्वां(?) तामा-
लिङ्गितवान्। ततः परं दूत्यागत्येदानीं भवति चन्द्रादिकं किम्भूतमनु-
भवति(?) ततः प्राह,
चन्द्रः पूर्व्वं दयितविरहे चण्डभानुर्ममासी-
न्मन्दोऽप्यासीन्मलयजरुजा मर्म्मभेदी च वज्रः।
कल्पप्राया रजनिरभवत् कान्तयोगादिदानीं
चन्द्रश्चन्द्रो मरुदिव मरुद् यामिनी यामिनीव॥ २२॥
इति समाप्ता॥०॥

विषयः। नवीनाचरित्रकथनं।

No. 1128. ज्योतीरत्नम् ।

Substance, Palm leaf. Folia, 7. Lines, 3 on a page. Extent, 97 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mandarkhanda Vikrampura, Dhaka, Vaikunthanatha Chakravarti. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Jyotiratna. Auspicious stellar conjunctions for marriages, &c. By Varáha Muni. The work professes to be an abridgment of the Jyotih-sára. The author, in his introduction, calls himself Varáha S'armá, which would indicate that he was not the same with Varáha Mihira, nor a very old author. The word *Muni* in the colophon is evidently erroneous.

Beginning. दुर्बोधानां हितार्थाय कृतं वराहशर्म्मणा ।
ज्योतिःसारस्य सङ्क्षेपाज्ज ज्योतीरत्नमिहोदितम् ॥
विवाहादिकमारभ्य यावद्दोषप्रभञ्जनं ।
नानामुनिविनिर्द्दिष्टैः ज्ञायतां लग्ननिर्णयः ॥

End. यात्रा+गृहारम्भयोः प्राशने मुनिवाक्यतः ।
रेवती मृगो हस्ता च शुभान्येतानि कर्म्मणि ॥०॥

Colophon. इति वराहमुनिविरचितं ज्योतीरत्नं समाप्तम् ॥०॥

विषय । विवाहादिकर्म्मसु शुभाशुभप्रदनक्षत्रादिविचारः ।

No. 1129. कातन्त्रवृत्तिप्रबोधः ।

Substance, Palm leaf. Folia, 71. Lines, 3-4 on a page. Extent, 1073 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1726. Place of deposit, Vates'vara Vikrampura Dhaka, Gangácharana Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Kátantra-vritti-prabodha. A gloss on Ráma's commentary on the Kalápa grammar. By Rámanátha Chakravartí. The MS. comprises only the chapter on declensions, which has the special title of S'abda-ratnávalí.

Beginning. अथ शब्दाः । तत्राकारान्ताः । रामः रामौ रामाः । रामं रामौ रामान् ।

End. ——कल्पनादित्यत्रावर्णादेवेति टीकाकृतोक्तमप्यघुटस्वरविषयकमिति बो-ध्यम् ।

Colophon. इति रामनाथचक्रवर्त्तिविरचिते कातन्त्रवृत्तिप्रबोधे शब्दरत्नावली समाप्ता ॥०॥

विषयः । शब्दानां रूपाणि ।

No. 1130. योग्यतारहस्यम् ।

Substance, country-made yellow paper. 17½ × 4 inches. Folia, 15. Lines, 9—10 on a page. Extent, 522 s'lokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Krishnakánta S'iroratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Yogyatá-rahasya. A part of Raghunátha's commentary on the Anumána-chintámaṇi of Gaṅges'a ; it treats of consistency in argument. Ante I, p. 295.

Beginning. आकाङ्क्षान्निरूप्य योग्यतान्निरूपयितुं शङ्कते—ननु केति ।

End. घटाभाववति भूतले योग्यानुपलब्ध्या यथा इह घटो नास्तीति निश्चयस्तथा इत्यर्थः ।

Colophon. इति योग्यताग्रन्थरहस्यम् ॥

विषयः । गङ्गेशोपाध्यायविरचितशब्दखण्डीययोग्यताग्रन्थस्य टिप्पनी ।

No. 1131. अपूर्ववादरहस्यम् ।

Substance, country-made yellow paper, 17½ × 4 inches. Folia, 15. Lines, 7—10 on a page. Extent, 669 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Navadvipa, Krishnakánta Siroratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Apúrvaváda-rahasya. Another part of Ragunátha's commentary on the Anumána-chintámaṇi of Gaṅges'a ; it treats of fate or fruit of works in argument.

Beginning. लिङर्थः कार्य्यत्वं पाकादिरूपलौकिकक्रियायामेव प्रथमतोऽन्वेति न तु स्वर्गकामो यजेतेत्यादितः यागादितस्तदन्वयः किन्तु कार्य्यत्वेनैव वैदिकलिङ्वाच्येऽपूर्वे प्रथमतो विषयतया स्वयागाद्यन्वयः ॥

End. अपरा च प्रमाविशेष्यत्वावच्छिन्नप्रतियोगिता (इतः खण्डितं)

विषयः। गङ्गेशोपाध्यायविरचितशब्दखण्डीयलिङर्थापूर्वविचारस्य टिप्पनी।

No. 1132. पदार्थखण्डनटीका।

Substance, country-made yellow paper, 15½ × 3 inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent, 972 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Bhuvanamohana Vidyaratna. Appearance, old. Prose. Incorrect. Another copy at the Sañskrita College, Calcutta.

Padártha-khaṇḍana Ṭíká. A commentary on Raghunátha S'iromani's criticisms on the Vais'eshika categories. By Rámabhadra Sárvabhauma. Raghunátha's work is known under four different names, viz. *Padártha khaṇḍana*, *Padártha-tattva*, *Padártha-tattva-vivechana*, and *Padártha-nirúpaṇa*, and the commentary is indicated by adding the term *ṭíká* to any of these names at option; the first, however, appears to be the name originally assigned to it by the author, as Raghudeva Nyáyálankára Bhaṭṭáchárya styles his commentary on the work, *Padártha-khaṇḍana-vyákhyá*, and it has no aliases. Rámabhadra Sarvabhauma was the son of Raghunátha, the author of the text. Hall's *Contributions*, p. 80.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय।

तातस्य तर्कमरमीरुहकाननेषु चूड़ामणेर्दिनमणेस्सरणे प्रणम्य।
श्रीरामभद्रकृती कृतिनां हिताय लीलावशात् किमपि कौतुकमातनोति ॥
तत्र तेषु पदार्थेषु टिक्काल्लाविति।

End. प्रायशः कारणतामधिशेते इति प्राहुः।

कथञ्चिदपि संवरणे समर्थ्यानर्थानभीत यदि दीधितिकृद्विवेकः।
श्रीसार्वभौमविरचितार्थविशुद्धतत्त्वे सिद्धं च तर्हि सुधियः परिशीलयन्तु ॥

Colophon. इति श्रीमन्महामहोपाध्याय श्रीयुत् रामभद्रसार्वभौमभट्टाचार्यविरचिता पदार्थखण्डनटीका समाप्ता।

विषयः। रघुनाथशिरोमणिकृतपदार्थखण्डनस्य व्याख्यान।

No. 1133. पदार्थखण्डनव्याख्या ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches. Folia, 36. Lines, 8 on a page. Extent, 1260 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1632. Place of deposit, Navadvípa, Bhuvanamohana Vidyáratna. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Padárthakhaṇḍana-vyákhyá. A commentary on Raghunátha's *Padárthakhaṇḍana.* By Govínda Bhaṭṭácharya Chakravarttí. The name of this work is the same as that of Raghudeva Nyáyálaṅkára Bhaṭṭácharya noticed by Mr. Hall in his *Contributions*, p. 80.

Beginning. ॐ नमो दुर्गायै । प्रणम्य जगतामीशं स्थितिप्रलयकारिणं ।

पदार्थखण्डनव्याख्यां गोविन्दः कुरुते सुधीः ॥

प्रणम्य च गुरून् सर्वान् विचार्य्य च गुरोर्वचः ।

यदुच्यते मया सम्यक् ग्राह्यं तदपि पण्डितैः ॥

पदार्थतत्त्वमिति ।

End. व्युत्पत्त्यन्तरकल्पनाया आवश्यकत्वात् व्युत्पत्तिसिद्ध इति भावः ।

Colophon. इति श्रीमन्महामहोपाध्याय श्रीयुत् श्रीगोविन्दभट्टाचार्य्यचक्रवर्त्तिविरचिता पदार्थखण्डनव्याख्या समाप्ता ॥

विषयः । प्रागुक्त एव ।

No. 1134. तत्त्वप्रदीपिका मानसनयनप्रसादिन्याख्यटीकासहिता ।

Substance, country-made yellow paper, 13½ × 5½ inches. Folia, 459. Lines 12—16, on a page. Extent, 12565 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Benares, Nadiyárchhattra, S'ivakrishna Vedánta-sarasvatí Bhaṭṭácharya. Appearance, new. Text, Prose. Commentary, Verse. Generally, correct. Notes on the margin.

Mánasa-nayana-prasádiní-ṭíká alias *Tattva-pradípiká Ṭíká.* A gloss on Chitsukha Muni's confutation of the Nyáya system on the basis of the Vedánta Aphorisms of Vyása. By Pratyaksvarupa Bhagaván. Chitsukha's work is named by its author *Pratyak-tattva-dípiká*, but it is generally known under the names of *Tattva-pradípiká* and *Chitsukhí.* The author's original name was Mánottama, and he was a disciple of Gauḍes'vara A'chárya. The title of Chitsukha was adopted

by him on his becoming a hermit, to indicate his entire devotion to the contemplation of the Divine soul. The MS. includes both the text and the commentary, and both are held in very high estimation by Vedántists. The author of the text, in the course of his confutation, has explained the whole of the Vedánta aphorisms, so that his work serves as a commentary on the text of Vyása. Hall's *Contributions*, p. 154.

Beginning. ॐ गोपालाय नमः ।

मूलस्य——स्तम्भाभ्यन्तरगर्भभावनिगदव्याख्याततद्वैभवो
यः पञ्चाननपाञ्चजन्यवपुषा व्याद्दिष्ट विश्वात्मतः ।
प्रह्लादाभिहिताथतत्क्षणमिलद्दृष्टप्रमाणं हरिः
सोऽव्याद्वः शरदिन्दुसुन्दरतनुः सिंहाद्रिचूडामणिः ॥ १ ॥
ज्योतिर्दक्षिणा मूर्त्तिर्व्योमशङ्करशब्दितम् ।
ज्ञानोत्तमाख्यं तद्वन्दे सत्यानन्दपदोदितम् ॥ २ ॥
विप्रतिपत्तिव्रातध्वान्तध्वंसप्रगल्भवाचाला ।
क्रियते चित्सुखमुनिना प्रत्यक् तत्त्वदीपिका विदुषा ॥ ३ ॥

टीकायाः——यन्नित्यं निरवग्रहस्वमहिमामयस्वभावं महा-
मायावेशवशाद्विवर्त्तितवियद्वाद्यग्रावुर्वीमुखे- ।
भावैस्तत्तदनन्तविभ्रममयैर्विध्वस्तभेदोद्भवं
निर्धूतावधिबोधमोदजलधिं वन्दे महीयो महः ॥ १ ॥
उन्निद्रशुभ्रसरसीरुहसन्निषण्णां
निर्गच्छदच्छरुचिनिर्जितचन्द्रकान्तिम् ।
हारोज्ज्वलां लिपितनुं स्फटिकाक्षकुम्भ-
मुद्राक्षपुस्तककरां प्रणमामि वाणीम् ॥ २ ॥
अविरलविगलितमदजलविलुलितमत्तालिमालयमनुलम्बः ।
विपुलकपोलोत्पुलको दलयतु लम्बोदरो दुरितम् ॥ ३ ॥
यद्विद्याधवलैर्विभर्त्ति विबुधैः भवो दिवापीन्दुमुन्-
मीलत्कैरवकोरकाकुलरुचि विश्वम्भरेयं मता ।
घोराज्ञानदुरन्तपङ्कनिकरप्रोत्सारि विद्यानदी
मूलं नौमि मुनीन्द्रमन्त्रहमहं विद्यागिरिं तं गुरुम् ॥ ४ ॥
यत्पादपावनमरोजरजःपरागैरेते विनेयनिवहा विरजस्त्वमापुः ।
सत्यप्रकाशपरिशुद्धनिजानुभावं प्रत्यक्प्रकाशमभिनौमि गुरुं यतीन्द्रं ॥ ५ ॥
उद्यद्विद्यासुरसरिदियं निःसृता यत्प्रकाशात्

यत्पादाब्जं सकलविबुधोत्तंसलीलां बिभर्त्ति ।
हंसानां यद्विमलवचसाम् जीवनं जीवनं तं
वन्दे विद्यागुरुमविरतं मानसं तीर्थमार्य्यम् ॥ ६ ॥
दोषत्वमुज्ज्वलगुणा अपि यान्ति येषु
तैरुन्नतैः किमथवेह तिरस्कृतैः किं ।
दोषोऽपि येषु गुणतामुपयाति भूयां-
स्तेभ्यो नमोऽस्तु सततं भुवि सज्जनेभ्यः ॥ ७ ॥
अविनश्वरसुचितत्त्वदीपिकालोकनार्थिनां क्रियते ।
अज्ञानतिमिरभेत्री मानसनयनप्रसादिनी टीका ॥ ८ ॥

End. मूलस्य——तदेवं श्रुतिस्मृतिपुराणादि दृष्ट्वा जीवन्मुक्तिप्रद्वेषमात्रेण नापलपितुं शक्यते इति सिद्ध ।

Colophon. इति गौडेश्वराचार्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्यज्ञानोत्तमपूज्यपादशिष्यश्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीचित्सुखमुनिविरचितायां तत्त्वप्रदीपिकायां चतुर्थः परिच्छेदः । इति तत्त्वदीपिका समाप्ता ॥

टीकायाः——फलितमाह,—तदेवमिति ।

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यप्रत्यक्प्रकाशपूज्यपादशिष्यस्य प्रत्यक्स्वरूपभगवतः कृतौ तत्त्वप्रदीपिकाटीकायां मानसनयनप्रसादिन्यां चतुर्थः परिच्छेदः समाप्तः ॥

विषयः । वेदान्तप्रस्थानस्य प्रकरणग्रन्थोऽयं, अत्र तावत् चत्वारः परिच्छेदाः । तत्राद्ये—स्वप्रकाशशब्दार्थविचारपूर्वकं तस्य विज्ञानात्मसाधनम् । पुरुषस्य विज्ञानवपुष्ट्वसाधनम् । तमः पदार्थस्य भावरूपत्वसाधनम । जगतो मिथ्यात्वस्थापनम । तथा तस्याऽज्ञानाश्रयत्वस्थापनम । अज्ञानस्यानादिभावत्वस्थापनम् । अध्यासस्य निर्णयः । शब्दस्य प्रामाण्यसिद्धिः । शब्दस्य अखण्डार्थबोधकत्वम् । ज्ञानस्य प्रमात्वसंस्थापनम । शक्तिपदार्थस्य संस्थापनम् । शब्दस्य कार्य्यान्विते शक्तिः । वेदस्यापौरुषेयत्वसंस्थापनम ।

द्वितीये——भेदस्य खण्डनम । द्रव्यादिषट्पदार्थस्य खण्डनम । क्षणिकवादखण्डनम् । षण्णां प्रमाणानां खण्डनम । अभावानां खण्डनम् । भावानां खण्डनम् । परमाणुखण्डनम् । अवयवियुतसिद्धायुतसिद्धानां खण्डनम् । द्वित्वादिसङ्ख्यानां खण्डनम । द्व्यणुकपरिमाणपिलुपाकपिठरपाककालभेदाभेदखण्डनम् ।

तृतीये——शब्दस्य साक्षात्कारकत्वस्थापनम् । ब्रह्मज्ञानस्य मुक्तिसाधनत्वम् । कर्मरहितब्रह्मज्ञानस्य मुक्तिसाधनत्व ।

चतुर्थे——एकजीववादः । षड्विधतात्पर्यलिङ्गैर्वस्तुनिर्णयः । मुक्तिविचारश्च ॥

No. 1135. ब्रह्मविद्याभरणं ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 1½ inches. Folia, 260. Lines 15—21, on a page. Extent, 10,595 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nadiyárchhatra, Benares, S'ívakṛishna Vedánta-sarasvatí Bhaṭṭácháryya. Appearance, old. Prose. Generally correct. Notes on the margin.

Brahmavidyábharaṇa. A commentary on S'aṅkara Ácháryya's exegesis of the Vedánta Aphorisms. By Advaitánanda, pupil of Bhumánanda Sarasvatí. The MS. is incomplete, wanting the fourth or last book. The extent of the three books is limited to ten thousand five hundred verses, whereas the complete copy noticed by Mr. Hall (*Contributions*, p. 89,) comprised 21,000 s'lokas. From one of the verses quoted below, it will be seen that the author admits his work to be an abridgement of a more elaborate scholium by his tutor Rámánanda Tírtha.

Beginning. ॐ शङ्कराद्येषविलसदानन्दामृतनिर्भराम् ।
विश्वार्चितपादाब्जां ब्रह्मविद्यां विभावयत् ॥ १ ॥
वेदान्तनिकुरम्बेन तात्पर्येण प्रकाशितः ।
स्वात्मानन्दैकरस्येन कल्याणाय शिवोऽस्तु नः ॥ २ ॥
स्वानन्दाम्बुधिमग्नचित्तमनिशन्निर्धूतमायामलं,
कारुण्याज्जनशान्तिमोरभसमं दत्त्वा गिरा सेवितम् ।
रामानन्दमुनिं मुनीन्द्रनिकरैराराधितं सर्वदा,
चित्तेन कलयामि वेदशिरसस्तत्त्वावबोधाप्तये ॥ ३ ॥
मुग्धं मामनुगृह्य यः करुणया तुर्याङ्कुलितस्फुरद्
भासां वेदवतीं विकल्पगलितां विद्यां ददौ चिन्मयीम् ।
भूमानन्दपदस्थितो गुरुरसौ पूज्याधिपूज्यः सदा,
चेतो मे कुरुतादलङ्कृतमतिस्वच्छैः स्वपादाम्बुजैः ॥ ४ ॥

End. तस्मिन् पक्षे ब्रह्मणा रक्षणीयत्वे वचनमुपपद्यत इति ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमद्भूमानन्दसरस्वतीचरणानुग्रहलब्धसारस्वतपदस्य निरतिशयौदार्यादिगुणरत्नखचितयतिकुलोत्तंसश्रीमद्रामानन्दतीर्थमुखारविन्दनिर्गतशारीरकसूत्रार्थसर्वस्वप्रवाहनिमज्जनसुहितस्याद्वैतानन्दस्य कृतौ शारीरकभाष्यव्याख्यायां ब्रह्मविद्याभरणाभिधायां तृतीयस्याध्यायस्य तृतीयः पादः ॥ १ ॥ (चतुर्थाध्यायस्य व्याख्या न मिलतीत्युद्घोषः)

विषयः । शाङ्करशारीरकभाष्यस्य व्याख्यानं ।

No. 1136. सङ्क्षेपशारीरकं । सङ्क्षेपशारीरकसारसङ्ग्रहदीपिका-
भिधटीकासहितम् ।

Substance, country-made yellow paper, 14 × 5 inches. Folia, 435. Lines, 11—18, on a page. Extent, 20,307 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Nadiyárchhatra, Benares, S'ívakrishna Vedantasarasvatí Bhattácharya. Appearance, new. Text, in verse; Commentary in prose. Generally correct. Notes on the margin.

Sañkshepa-s'áríraka with its commentary entitled *Sañkshepa-sáríraka-saṅgraha-dípiká.* A commentary on Sarvajñátma Mahámuni's metrical abridgement of S'añkara's exegesis of the Vedánta Aphorisms. By Madhusúdana Sarasvatí, pupil of Vís'vés'vara Sarasvatí. The commentary was written during the reign of a prince named Manukula Áditya, in the Samvat year 1569. Besides the work of Madhusúdana, there are five commentaries on the text respectively by Nrisiñha A's'rama, Rághavánanda Sarasvatí, Ráma Tírtha, and Purushottama Dikshita. Hall's *Contributions*, pp. 91-3203. Madhusúdana was a commentator and Vedántist of great repute, and several works of his are well-known, the most renowned being his commentaries on the Bhágavata and the Bhagavad Gítá.

Beginning. (मूलस्य)—अमृतं जड़विरोधिरूपमन्तवयमलबन्धनदुःखितानिरुद्धं ।
मुरारेः परमं पदं प्रणयादभिष्टौमि ॥ १ ॥
स्वाज्ञानकल्पितजगत्परमेश्वरत्वजीवत्वभेदकलुषीकृतभूमभावा ।
स्वाभाविकस्वमहिमः स्थितिरस्तमोहा प्रत्यकचितिर्विजयते भुवनैकयोनिः ॥ २
प्रत्यकप्रमाणकमसत्यपराकप्रभेदं प्रक्षीणकारणविकारविभागमेकम् ।
चैतन्यमात्रपरमार्थनिजस्वभावं प्रत्यक्षमच्युतमहं प्रणतोस्मि नित्यम् ॥ ३ ॥
औत्पत्तिकी शक्तिरशेषवस्तुप्रकाशने कार्यवशेन यस्याः ।
विज्ञायते विश्वविवर्त्तहेतोर्नमामि तां वाचमचिन्त्यशक्तिम् ॥ ४ ॥
प्रारम्भाः फलिनः प्रसन्नहृदयो यस्त्विरस्यामपि,
नो चेद्विघ्नहृज्जोऽप्यलं विफलतामायान्त्युपायोद्यमाः ।

विश्वैश्वर्यमतो निरङ्कुशमभूद्यस्यैव विश्वप्रभोः,
सोऽयं विश्वहिते रतो विजयते विश्वेश्वरो विश्वकृत ॥ ५ ॥
वाग्विसरा यस्य बृहत्तरङ्गा, वेलातटं वस्तुनि तत्त्वबोधः ।
रत्नानि तर्कप्रसवप्रकाराः, पुनातु मां व्यासपयोनिधिर्नः ॥ ६ ॥
वक्त्रारमासाद्य यमेव नित्या, सरस्वती स्वार्थसमन्वितासीत् ।
निरस्तदुस्तर्ककलङ्कपङ्का नमामि तं शङ्करमर्चिताङ्घ्रिम् ॥ ७ ॥
यदीयसम्पर्कमवाप्य केवलं वयं कृतार्था निरवद्यकीर्त्तयः ।
जगत्सु ते तारितशिष्यपङ्क्तयो जयन्ति देवेश्वरपादरेणवः ॥ ८ ॥
गुरुचरणसरोजसन्निधानादपि सयमस्य गुणैकलेशभाजः ।
अपि महति जलार्णवे निमग्नाः सलिलमुपाददते मितं हि मीनाः ॥ ९ ॥
शक्तो गुरोश्चरणयोर्निकटे निवासान्नारायणस्मरणतश्च निरन्तरायः ।
शारीरकार्थविषयावगतिप्रधानं सङ्क्षेपतः प्रकरणं करवाणि हृद्यम् ॥ १० ॥

(टीकायाः)—सत्यं ज्ञानमनन्तमद्वयसुखं यद् ब्रह्म गत्वा गुरुं
मत्वा लब्धसमाधिभिर्मुनिवरैर्मोक्षाय साक्षात्कृतं ।
जातं नन्दतपोबलात्तदखिलानन्दाय वृन्दावने
वेणुं वादयदिन्दुसुन्दरमुखं वन्देऽरविन्देक्षणम् ॥ १ ॥
श्रीरामविश्वेश्वरमाधवानां प्रणम्य पादाम्बुजपुण्यपांशून् ।
तेषां प्रभावादहमस्मि योग्यः शिलापि चैतन्यमलब्धसंस्था ॥ २ ॥
पूर्वाचार्यवचो विचार्य निखिलं तत्साम्प्रदायाध्वना
छित्वोच्छृङ्खलमार्गमागमगिरां तात्पर्यपर्याप्तितः ।
निश्चित्यार्थविभागतः प्रकरणान्युद्दिश्य तत्त्वं रहः
कुर्वे सम्प्रति सारसङ्ग्रहमिमं सङ्क्षेपशारीरके ॥ ३ ॥
हित्वा हेयमुपादेयमुपादाय विचारतः ।
प्रायेण पूर्वटीकानामिदमर्थः प्रकटीकृतः ॥ ४ ॥
विशेषाद्विश्वदेवस्य प्रत्यग्विज्ञाय वृद्धयोः ।
व्याख्यानं हृदयालेखि गुरूणां तौ हि नौ गुरू ॥ ५ ॥

End (मूलस्य)—सङ्क्षेपशारीरकसर्वमेतत्, कृतं परिव्राजकमुक्तिहेतुः ।
गुरुप्रसादात्परिलभ्य तत्त्वं, त्रयीशिरस्तत्त्वनिवेदनाय ॥
अविरलपदपङ्क्तिः पद्मनाभस्य पुण्या चरणकमलधूलिग्राहिणी भारतीयम् ।
घनतरमुपघातं श्रेयसः आत्मकृतं सुरसरिदिव सद्यो मार्ष्टु माङ्गल्यहेतुः ॥
श्रीदेवेश्वरपादपङ्कजरजःसम्पर्कपूताशयः,

सवज्ञात्मगिराङ्किता मुनिवरः सङ्क्षेपशारीरकम्।
चक्रे सज्जनबुद्धिवर्द्धनमिदं राजन्यवंशे नृपे
श्रीमत्यक्षतशासन मनुकुलादित्ये भुवं शासति ॥
भुजङ्गमाङ्गशायिने विहङ्गमाङ्गगामिने।
तुरङ्गमाङ्गभेदिने नमो रथाङ्गधारिणे ॥

Colophon. इति श्रीमर्वज्ञात्ममहामुनिविरचिते सङ्क्षेपशारीरके फललक्षणं चतुर्थोऽध्यायः।

(टीकायाः)—अन्तेऽपि भगवन्नमस्काररूपमङ्गमाचरति,—भुजङ्गमाङ्गेति ॥
इह योऽस्ति विमोहयन्मनः परमानन्दघनः सनातनः।
गुणदोषसदेष एव नस्तृणतुल्यो यदयं परो जनः ॥
इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीविश्वेश्वरसरस्वतीश्रीपादशिष्यमधुसूदन सरस्वतीकृतायां सङ्क्षेपशारीरकटीकायां चतुर्थोऽध्यायः ॥

विषयः। शाङ्करशारीरकप्रस्थानवदिदमपि अद्वैतवादात्मकं विशेषस्त्वेतावत्——
तत्र सगुणब्रह्मनिर्गुणब्रह्मणोरुभयोर्निरूपणमत्र तु केवलं निर्गुणब्रह्मणो निरूपणम्। अत एवैतत्प्रकरणस्य सङ्क्षेपेण कथनात् सङ्क्षेपशारीरकमिति नामेत्यवसेयम्। अध्यायाश्चत्वारः। समन्वयाविरोधसाधनफलभेदात् आदौ समन्वयात्मके सर्वासां श्रुतीनां ब्रह्मपरत्वेन व्याख्यानं।
द्वितीये अविरोधाभिधे——वेदान्तातिरिक्तानां सकलशास्त्राणां अप्रामाण्योद्भावनेन तैरविरोधोद्भावनम्।
तृतीये साधनाभिधे——निर्गुणब्रह्मण उपासना औचित्य च गत्यागतीत्यादिकम्
तुरीये फलात्मके——यावदीयदर्शनप्रतिपाद्यानां मुक्तीनां खण्डनपुरःसरं अद्वैतवादप्रतिपाद्यमुक्तेः संस्थापनम्।

No. 1137. वैद्यमनोत्सवः।

Substance, country-made yellow paper, 12¾ × 4 inches. Folia, 2 Lines, 8—11, on a page. Extent, 561 s lokas. Character, Nágara Date ? Place of deposit, Benares, Nadiyarchhatra, Sivakrishna Vedanta-sarasvatí Bhattácharya. Appearance, new. Prose. Incorrect. Notes on the margin.

Vaidyamanotsava. A treatise on the practice of medicine. By Sridhara Misra.

Beginning. ओं नमः शिवाय ॥

प्रणम्य नित्यं शिवसूनुमृद्धिदं सिद्धिं ददातीति तथा निशि यः ।
कुबुद्धिनाशं सुमतिं करोति मुदं तथा मङ्गलमेव कुर्यात ॥ १ ॥
न कोऽपि सज्ज्ञानमजस्य पारमलक्ष्यमूर्त्तिम् करोति यस्य ।
साराणि यो मे विदधाति देवो नत पुनस्तं करसम्पुटेन ॥ २ ॥
आयुर्वेदस्य शास्त्राणि निरीक्ष्य च पुनः पुनः ।
सर्वेभ्यः सारमादाय कुर्वे वैद्यमनोत्सवम ॥ ३ ॥
आदौ रोगपरीक्षार्थं वक्ष्ये नाड़ीपरीक्षणं ।
येन विज्ञायते सर्वरोगाणां सर्वकारणम ॥ ४ ॥

End. कच्छूविचर्च्चिकादद्रूकृमिभिर्मुच्यते शिशुः ।

Colophon. इति श्रीमन्मिश्रश्रीधरविरचिते वैद्यमनोत्सवे प्रहरप्रयोगश्लथ्याग्मर्भपातनिवारणप्रसूतिका + भगभङ्गोचकुचदृढकरणलिङ्गधातुपुष्टिकरणदुर्गन्धिनाशनबालरोगचिकित्सा नाम सप्तमः परिच्छेदः ॥ ७ ॥

विषयः । अस्य परिच्छेदाः सप्त सन्ति, ग्रन्थान्ते "सप्तमपरिच्छेद." इति दर्शनात परमादौ प्रथमपरिच्छेदसमाप्तिसूचकवाक्यं दृश्यते, तत एकदेव पञ्चमपरिच्छेदसमाप्तिसूचकवाक्यस्य, ततः पुनरेकदैव सप्तमपरिच्छेदसमाप्तिसूचकवाक्यस्य च दर्शनात द्वितीयतृतीयतुरीयाणां षष्ठस्य च समाप्तिसूचकवाक्यानि लेखकप्रमादात पतितानीति मन्यते सुतरां परिच्छेदानां सप्तत्वेऽपि चित्वस्य समानेन तावद्विषयाः प्रदर्श्यन्ते ।

तथा चादौ——नाड़ीपरीक्षा । दूतलक्षणं । वैद्यदूतशकुनविचारः । वैद्यशकुनविचारः । मूत्रपरीक्षा । पित्तकफवायुनिदानानि । तेषां शमतोपचारः ॥
द्वितीये——अर्थात् द्वितीयतृतीयतुरीयपञ्चमेषु——ज्वरदशायामुपद्रवकथनं । पित्तज्वरलक्षणानि । कफज्वरलक्षणानि । वायुज्वरलक्षणानि । मलज्वरलक्षणानि । अजीर्णज्वरलक्षणानि । खेदज्वरलक्षणानि । दृष्टिज्वरलक्षणानि । सन्निपातज्वरलक्षणं । ज्वरपाकमर्य्यादा । ज्वरमुक्तिलक्षणम । प्रथमज्वरचिकित्सा । महाज्वराङ्कुशः । सिद्धज्वराङ्कुशः । ज्वरघ्नी गुटिका । पित्तज्वरघ्नचूर्णं । कफज्वरघ्नचूर्णं । कफज्वरनस्य । वातज्वरघ्नचूर्णं । वातज्वरे क्वाथः । मलज्वर आरग्वधादिक्वाथः । अजीर्णज्वरे चूर्णं । खेदज्वरचिकित्सा । दृष्टिज्वरचिकित्सा । दोषत्रयचिकित्सा शीतज्वरचिकित्सा । विषमज्वरचिकित्सा । सान्निपातिकचिकित्सा । अतिसारचिकित्सा । ग्रहणीचिकित्सा । सर्वशोचिकित्सा । सूतीभवसाचिकित्सा । भगन्दरचिकित्सा । गुल्मरोगचिकित्सा । श्लीहादि-

कित्सा । आमवातचिकित्सा । क्रमिरोगचिकित्सा । शूलरोगचिकित्सा । पाण्डुकामलचिकित्सा । क्षयरोगचिकित्सा । हिक्कारोगचिकित्सा । छर्दिरोग-चिकित्सा । आमरोगचिकित्सा । कासचिकित्सा । मन्दाग्निचिकित्सा । अथ विसूचिकारोगचिकित्सा । अण्डवृद्धिचिकित्सा । प्रमेहचिकित्सा । मूत्र-कृच्छ्रचिकित्सा । अश्मरीचिकित्सा । मूत्ररोगचिकित्सा । स्मृगिरोगचिकित्सा । उन्मादचिकित्सा । कुष्ठरोगचिकित्सा । विचर्चिकादिचिकित्सा । ग्रस्तघात-चिकित्सा ॥

तृतीये = अर्थात् षष्ठे सप्तमे च——वातरोगचिकित्सा । पित्तकोपचिकित्सा । कफकोपचिकित्सा । गण्डमालाचिकित्सा । मुखरोगचिकित्सा । नासारोग-चिकित्सा । पीनसरोगचिकित्सा । नेत्ररोगचिकित्सा । कर्णरोगचिकित्सा । शिरोरोगचिकित्सा । स्त्रीरोगप्रकारः । गर्भोत्पत्तिप्रकारः । गर्भपातनिवारणं । गर्भसङ्कोचकरण । योनिदुर्गन्धनाशनः क्वाथः । कुचकाठिन्यकरणं । स्त्रीरोग-चिकित्सा । लिङ्गचिकित्सा । दुर्गन्धिहरणचिकित्सा । बालकरोगचि-कित्सा ॥

No. 1138. भेदधिक्कृतिः ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 5 inches. Folia, 12 Lines, 13—15, on a page. Extent, 141 s'lokas. Character, Bengali, Date ? Place of deposit, Benares, Nadiyárchhatra, Sívakrishna Vedánta-sarasvatí Bhattácharya. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Bhedadhikkriti. A refutation of the Nyáya doctrine of the essential difference between the Supreme and the human souls, and the establishment of the modern Vedánta theory of adualism. By Nrisiñha A's'rama, pupil of Jagannátha A's'rama. Mr. Hall notices two commentaries, respectively by Náráyana A's'rama and Narasiñha Bhatta, on this work The work of the latter is noted below. *Contributions*, p. 158.

Beginning. ओं—वेदान्तवनसञ्चारि लीलाचलगुहाश्रयम् ।
ज्योतिर्विराजते ध्वस्तमायावरणवारणम् ॥ १ ॥
किं न त्वं नरसिंह एव यदि वा नाहं न नो चेत्कथम्,
बन्धो मय्यखिलेश्वरे त्वयि विभो किं नास्ति भक्तः परः ।

भूयादर्थवदात्मबन्धहर इत्याद्यं वचोऽपौरुषम्
न त्वं ना तदहं त्वमेव महरे भग्राममात्मंस्त्वयि ॥ १ ॥
हृदयालयमालम्ब्य करुणारससुन्दरम् ।
गुरूणां चरणाम्भोजं कुर्वे भेदस्य धिक्कृतिम् ॥ २ ॥

End. गुरुचरणसकाशाद + तं निर्गतं तद्
+ विगुणमगुणं वा वीचतां तत्त्वमात्मा ।
अपि + सृजति कश्चित् काचमालावमत्या
शतमखमणिमालां शारदाकाशकल्पाम् ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमज्जगन्नाथाश्रमपूज्यपादशिष्यश्रीमद्वेदान्तसिद्धान्तसाराभिज्ञश्रीनृसिंहाश्रमविरचिता भेदधिक्कारः सम्पूर्णः ॥

विषयः । अत्रादौ जीवानां परस्परमभेदसाधकमनुमानादिकम् । जीवानां जीवेश्वरयोश्च भेदे प्रमाणतया उपात्तस्य मननमोऽप्रामाण्यानुमानमनेकविधं मानमस्य भेदासङ्कित्वनिर्णयः । ईश्वरत्वपदार्थविचारः । अहमपदार्थस्य अनात्मत्वानुमानम् । भेदज्ञानस्यानर्थहेतुत्वसाधनम् । अद्वैतश्रुतेर्बलवत्तीत्वसाधनम् । भेदे अर्थापत्तिप्रमाणस्याप्रामाण्यनिश्चयः जीवेश्वरयोरभेदसिद्धिः । पुनर्जीवानामपि परस्परमभेदसाधनमनुमानादिकम् । भेदपदार्थविचारः । उपसंहारे परपक्षे भेदप्रतीतेर्निर्विषयत्वसंस्थापनपूर्वकं स्वमते कथञ्चित्सविषयत्वस्योपन्यासः । चैतन्यात्मकमह्यातिरिक्तसत्तायाः खण्डनम् । स्वमते भेदप्रतीतिप्रकारः । तथा भेदस्य मायिभास्यत्वं प्रतियोगिज्ञानानपेक्षत्वनिश्चयः । सर्वोपसंहारे परमतप्रसिद्धभेदप्रमाणस्यैवाद्वैतसाधकतयोपन्यास इति ॥

No. 1139. अद्वैतचन्द्रिका, भेदधिक्कृतिटीका ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 5 inches. Folia, 23. Lines, 25 on a page. Extent, 1795 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Benares, Nadiyárchhatra, Sivakrishna Vedántasarasvatí Bhattácharya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Advaita-chandriká. A commentary on the work noticed under the last preceding number, by Narasiñha Bhatta, son of Raghunátha and Singámbá, of the family of Nágesvara and the sept of Chinajhari, or Menlla according to Mr. Hall. The work was written under the

auspices of a prince named Jagannátha of the Kimmuro family. The MS. is incomplete.

Beginning. ओं —यस्याज्ञावशवर्त्तिनोऽनुदिवसं शक्रादिदिक्पालकाः
येन व्याप्तमिदं विभाति चितमद् भातं सुखाद्यात्मना ।
उद्भूतनियदादयो विकृतया यस्मिन विवर्त्तात्मना
कस्मचित सुखमत्यबोधवपुषे तस्मै सवित्रे नमः ॥ १ ॥
श्रीविद्यानिलयं देवं दक्षिणामूर्त्तिमव्ययम् ।
नमामि वामसुव्यांश्च ज्ञानशास्त्रप्रवर्त्तकान् ॥ २ ॥
श्रीरामचन्द्रापितभक्तिमान्द्रम् श्रीरामभद्राश्रमदेशिकेन्द्रम ।
वेदान्तविज्ञाननिरस्ततन्द्रम् कृदान्तरङ्गं कलगे भगीन्द्रम् ॥ ३ ॥
क्षितिभारिकुलाद्भूतनागेश्वरबुधोत्तमम् ।
तथा शेषा हि नामानं नमामि गुरुसत्तमौ ॥ ४ ॥
शिक्षाम्बारघुनाथाख्यौ पितरौ शिवसन्निभौ ।
वन्देऽहं यन्नमस्कृत्य मूकाे वाचस्पतिर्भवेत ॥ ५ ॥
नरेन्द्रस्य कुलोत्पन्नः नरसिंहाख्यसूरिणा ।
अद्वैतचन्द्रिका टीका क्रियते भेदधिक्कृतेः ॥ ६ ॥
कि+रिकुलसम्भूत-जगन्नाथनृपाज्ञया ।
दक्षिणामूर्त्तितोषाय कृतिरेषा प्रतन्यते ॥ ७ ॥
क्वाहं मन्दमतिः क्वेदं व्याख्यानं भेदधिक्कृतेः ।
तथापि गुरुविश्वासे किमसाध्यं भवेन्मम ॥ ८ ॥

End. वैपरीत्यं निरस्यति अनधिगतेति । भेदाभावस्य मानान्तराज्ञातत्वा
(इतः खण्डितं) ।

विषयः । श्रीनृसिंहाश्रमविरचितभेदधिक्कृतेः "नान्यतोऽस्ति द्रष्टा नान्यतोऽस्ति श्रोता"
इत्यादिश्रुतिमुल्लिख्य भेदवारणनिरूपणप्रसङ्गपर्य्यन्तस्य व्याख्यानम ।

No. 1140. नरेश्वरपरीक्षा, नरेश्वरपरीक्षाप्रकाशसहिता ।

Substance, country-made yellow paper, 11 × 5 inches Folia, 57 Lines, 12 on a page. Extent, 2650 s'lokas. Character, Bengali, Date, ? Place of deposit, Nadiyarchhatra, Benares, Sivakrishna Vedántasarasvati Bhattáchárya. Appearance, new. Text in verse; Commentary in prose Incorrect.

INDEX TO VOL. III.—PART II.

Nares'vara-parikshá with a commentary entitled *Nares'vara-parikshá-prakás'a.* The work comprises three books, the first of which, after pointing out the defects of the perfect man as portrayed in the Sáṅkhya and other systems of philosophy, describes the particular attributes, the possession of which constitutes perfection; the second treats of the attributes of the Divinity; and the third criticises the opinions of the different current systems of philosophy regarding the attributes of the Deity. By Rámakaṇṭha Bhaṭṭa, son of Náráyaṇakaṇṭha.

Beginning. (मूलस्य)—अथ शैवाभिरतस्य शङ्करस्यामितद्युतेः ।
परीक्षां लेशतो वच्मि पुम्परीक्षापुरःसरम् ॥ १ ॥

(टीकायाः) तं शक्तिं शक्तिमद्रूपं नत्वा नारीश्वरं परम् ।
नरेश्वरपरीक्षायामक्षरार्थः प्रकाश्यते ॥ १ ॥

End. (मूलस्य)—इत्थं शर्वपरीक्षान्तु पुम्परीक्षापुरःसरां ।
चकार मृदुबुद्धीनां हितायातिस्फुटामिमाम् ॥
सद्यो ज्योतिषमालेयं शिवेन गुरुमप्पमः ।
कृपयैवानुजग्राह ह्यघज्योतिर्गुणाकरः ॥

(टीकायाः) एतश्च पूर्वनयेनेश्वरपरीक्षाक्षिप्तैव नरपरीक्षेति सतप्रयोजनेनैव सप्रयोजनेति सिद्धम् ॥ नरेश्वरपरीक्षणेति गहनत्वतो नैव यद्गतिर्जगति गम्यते विततबुद्धिवेगेष्वपि । इदं परहितेच्छया सुतनुरामकण्ठस्ततः कुतर्कतमसां नुदं विहितवान् प्रकाशात् स्फुटम् ॥

Colophon. इति श्रीनारायणकण्ठसूनुभट्टरामकण्ठकृतौ नरेश्वरपरीक्षाप्रकाशे परदर्शनप्रसिद्धेश्वरप्रतिक्षेपाख्यं तृतीयं काण्डम् । सम्पूर्णश्चायं नरेश्वरपरीक्षाप्रकाशः । शुभाय भवतु ॥०॥

विषयः । इदञ्च दर्शनं साङ्ख्यवेदान्तादिदर्शनादिवत् पृथगेवेति प्रतीमः; अत्र खलु त्रीणि काण्डानि सन्ति ।

आद्ये—तावत्साङ्ख्यादिदर्शनलक्षणलक्षितपुरुषस्य खण्डनपुरःसरं तत्तद्विलक्षणलक्षणेन लक्षित पुरुषं । तच्च नरपरीक्षाभिधम् ।

द्वितीये—स्वमतेनेश्वरलक्षणं श्रुत्यादिप्रमाणतः कृतं तच्चेश्वरपरीक्षानामकं काण्डम् ।

तृतीये तु—ईश्वरवादिन्यायवैशेषिकादितत्तद्दर्शनप्रसिद्धेश्वरस्वरूपप्रतिक्षेपः तच्च परदर्शनप्रसिद्धेश्वरप्रतिक्षेपाख्यं काण्डम् ॥

No. 1141. वेदान्तशिखामणिः ।

Substance, country-made yellow paper, 12¼ × 5 inches. Folia 69. Lines, 18—19, on a page. Extent, 5860 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Benares, Nadiyárchhatra, Sivakrishna Vedánta-sarasvatí Bhattáchárya. Appearance new. Prose. Generally correct. Notes in some places.

Vedánta-s'ikhámaṇi. A commentary on the well-known epitome of the Vedánta system, the *Vedánta pari-bháshá.* By Rámakrishna Adhvarindra, son of Dharmarája Adhvarindra, who is the author of the epitome in question : both the father and the son also bore the title of Dikshita.

Beginning. नैदाघभानुकिरणेष्विव वारिपूरः
सर्वो विभाति यदबोधवशात् प्रपञ्चः ।
मालाफणीव च निमीलति यत् प्रबोधात्
तद् ब्रह्म नौमि सुखमद्वयमात्मरूपम् ॥ १ ॥
आसेतोराहिमाद्रेरपि भुवि विदितान् धर्मराजाध्वरीन्द्रान्
वन्देऽहं तर्कचूड़ामणिमणिजननक्षीरधींस्तातपादान् ।
यत्कारुण्यान्मयाभूदधिगतमधिकं दुर्ग्रहं सूक्ष्मधीके-
रप्यान्तं शास्त्रजात जगति मखकृता रामकृष्णाकृयेन ॥ २ ॥
वेदान्तपरिभाषाख्यां सोऽहं तातविनिर्म्मिताम् ।
व्याकरोमि कृतिं सर्वश्रुत्यन्तार्थप्रकाशिकाम् ॥ ३ ॥

End. परिच्छेदप्रतिपाद्यमर्थं निगमयति तदेवमिति ॥
प्रमादलिखितं त्यक्तं प्रमादालस्यदोषतः ।
तत्क्षन्तव्यं बुधैः सद्भिः क्षमा हि विदुषां धनम् ॥ १ ॥
सुवर्णखचिताकारा कृतिरेषा मया कृता ।
विदुषामस्तु वेदान्तशिखामणिरलङ्कृता ॥ २ ॥
अनेन मत्प्रबन्धेन वेदान्तार्थावलम्बिना ।
गुरुकारुण्यलब्धेन तारकं ब्रह्म तुष्यतु ॥ ३ ॥
वन्देऽहं वन्दनीयानां वन्द्यां वाचमधीश्वरीम् ।
कामिताशेषकल्याणकलनाकल्पवल्लरीम् ॥ ४ ॥

Colophon. इति श्रीधर्म्मराजाध्वरीन्द्रात्मजरामकृष्णाध्वरीन्द्रविरचिते वेदान्तशिखामणौ प्रयोजनाख्योऽष्टमः परिच्छेदः समाप्तः ॥०॥ समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥०॥

विषयः । श्रीधर्मराजाध्वरीन्द्रविरचितवेदान्तपरिभाषायाः व्याख्यानम् ॥

No. 1142. गौतमीयतन्त्रम् ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folia 76. Lines, 7 on a page. Extent, 2,028 s'lokas. Character Bengali. Date Sk. 1736. Place of deposit, Benares, Nadiyárchhatra, Sivakrishṇa Vedánta-sarasvatí Bhaṭṭácharya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Gau'tamiya Tantra. A Vaishṇavite Tantra, comprising, in thirty-one chapters, a complete system of rituals for the guidance of Vaishṇavas, and the adoration of Kṛishṇa in a variety of forms. The work is designed with a view to apply the rituals of S'ákta worship with all its forms, mysteries and mummeries to the cult of Kṛishṇa, and is alway appealed to as a leading authority in all questions regarding rituals. It is held in high estimation by Vaishṇava householders, but ascetics and more devout and ardent followers of Chaitanya do not implicitly carry out its ordinances. *Contents*, 1, Ten-syllable mantra of Kṛishṇa; 2, Derivation of that mantra; identification of the mantra with the Deity; the mystic syllable of the mantra the source of the universe; the application of the eighteen-syllable mantra of Kṛishṇa; the object of the mystic particles in the mantras; regulation of the breath; 3, Mental assignment of the various parts of the body to different tutelary divinities; 4, Description of Vṛindávana; the mode of meditating on Kṛishṇa; 5, Characteristics of spiritual guides and neophytes, time meet for initiation; 6, Altars; 7, Initiation; daily prayers and adorations; 8, Twelve forms of purifications; 9, Purification and forms of worship, observances and rituals during worship; 10, Adoration of Kṛishṇa through the medium of ammonite stones; 11, Homa or worship through fire; 12, Offerings; 13, Imparting of mantras to disciples; 14, Attainment of mastery over mantras; 15, Occasional forms of worship, and rosaries; 16, Daily threefold worship; 17, Worship of Kṛishṇa in his infantile form; 18, Derivation and uses of various Vaishṇava mantras; 19, Means of causing dementation; mantras for female divinities; 20,

Differences in the forms of adoration, and advantages of adoring Krishṇa under different forms; 21, Various mantras of Krishṇa; 22, Attainment of superhuman powers, and various mantras; 23, Attainment of eloquence; mantra &c. of Ráma; 24—28, Various mantras &c.; 29, Characteristics of mastry over mantras; 30, Duties of persons accepting particular mantras; 31, Attainment of true knowledge; praise of the Tantra.

Beginning. ॐ बालगोपालाय नमः।

सिद्धाश्रमे वसन् श्रीमान् कदाचिद्गौतमो मुनिः।
तपःस्वाध्यायनिरतो भक्तिमान् पुरुषोत्तमे ॥ १ ॥

End. इत्येव कथितं प्रश्नं मया ते मुनिसत्तम।
अस्यालोकनतश्चिन्ते कृष्णात्मा सम्भवेदिति ॥

Colophon. इति श्रीगौतमीये महातन्त्रे सर्वतन्त्रोत्तमे एकत्रिंशोऽध्यायः ॥
समाप्तश्चायं गौतमीयतन्त्राख्यो ग्रन्थः ॥०॥

विषयः। अत्रैकत्रिंशत्पटलाः सन्ति। १—कृष्णस्य दशाक्षरमन्त्रफलं। २—दशाक्षरमन्त्रोद्धारः। वीजानामीश्वरादिभावेनोपासना। क्लींकाराज्जगदुत्पत्तिक्रमः। मन्त्रस्य विनियोगादिकथनम्। अष्टादशाक्षरमन्त्रोद्धारः। वीजतत्त्वानां विन्यासः। प्राणायामाः। ३—काम्यन्यासाः। ४—वृन्दावनवर्णनम्। कृष्णध्यानम्। ५—गुरुलक्षणम्। शिष्यलक्षणम्। दीक्षाकालनिर्णयः। भूमिपरीक्षादयः। ६—यागमण्डपरचना। गर्त्तकुण्डादिरचनाप्रकारः। ७—दीक्षाकथनम्। सन्ध्यात्रयकथनम्। पञ्चप्रकारार्च्चाकथनम्। स्नानद्वैविध्यम्। गङ्गावाहनादिकम्। विप्रपादोदकपानव्यवस्था। देवादितर्पणम्। कृष्णतर्पणप्रकारः। सूर्य्यपूजाप्रकारः। द्वादशविष्णुकथनम्। ८—वैष्णवानां द्वादशशुद्धिकथनम्। वृन्दावनध्यानम्। भूतशुद्धिप्रकारः। ९—पञ्चगव्येन देहादेः शोधनप्रकारः। पञ्चगव्यस्य मात्रानिर्वचनम्। अथ भूतशुद्धिः। मातृकान्यासादेर्विधानम्। अर्घ्यस्थापनप्रकारः। पीठपूजा। मन्त्रात्मदेवताध्यानम्। त्रिविधयजनक्रमः। विष्णोर्गन्धाष्टकम्। कलापूजनम्। कलाजपः। नवरत्नस्थापनम्। १०—कृष्णस्य पञ्चमुद्राभिरावाहनम्। प्राणप्रतिष्ठा। शालग्रामादिजड़पदार्थविशेषेषु कृष्णार्च्चायाः नित्यकर्त्तव्यत्वम्। शालग्रामलक्षणम्। यन्त्रसामान्यलक्षणम्। यन्त्रविशेषलक्षणम्। कृष्णप्रतिमागठनप्रकारः। प्रतिमाद्वैविध्यम्। आवाहनादिमन्त्राः। आवाहनादिक्रमेण कृष्णपूजाप्रकारः। मुद्रालक्षणम्। ११—कृष्णमन्त्रानुसारेणाग्निज्वालनादिकम्। नित्यहोमः। शिष्याय चरुसमर्पणम्। कम्बलादिशुद्धासने शिष्यस्य

प्रयनविधिः। १२—मन्त्रसिद्धिचिह्नानि। बलिविधिः। ब्रह्मार्पणम्। १३—आत्मनि कृष्णसंस्कारः। शिष्याय मन्त्रदानम्। गुरुदक्षिणानियमः। १४—पुरश्चर्य्यासमयनियमः। भूमिपरिग्रहः। भक्ष्याभक्ष्यनियमः। पुरश्चरण-कृतः प्रात्यहिककर्त्तव्यक्रियोपदेशः। पुरश्चरणस्य स्थानविशेषे फलवैशात्यम्। चक्रविचारविधिः। नानाविधमालानिर्म्माणं तथा तत् शोधनादिकम्। जपादिनियमलक्षणम्। जपदशांशहोमस्तथा तद्दशांशतर्पणादिकम्। १५—नैमित्तिकानुष्ठानव्यवस्था। १६—कृष्णस्य त्रैकालिकार्च्चनविधिः। १७—बालकृष्णस्य मन्त्रपूजादिकम्। १८—कृष्णमन्त्रयोः प्रयोगः। कूर्च्चबीजोद्धारश्च। नृसिंहबीजोद्धारः। वशीकरणप्रकारश्चेति। १९—उच्चाटनप्रकारः। स्त्री बीजम्। मन्मथगायत्र्यादिकञ्च। २०—कृष्णस्य मासविशेषे फलविशेषाय पूजाविशेषः। २१—कृष्णस्य नानाविधमन्त्राणामुद्धारस्तथा तत्तद्बीजादयश्च। २२—गङ्गावाहनमन्त्रः। तस्य बीजादयश्च। श्रुतिधरभवनप्रकारः। वाक्-सिद्धिभवनप्रकारः। कृष्णमहामन्त्रोद्धारः। यन्त्रधारणप्रकारः। २३—वाग्मि-भवनप्रकारः। कामगायत्र्यादिकम्। २४—रुक्मिणीवल्लभमन्त्रोद्धारादिकम्। कामनाविशेषे फलदा मन्त्राः। अष्टराज्यागममन्त्राः। तथा नानाफलदत्वे-नाभिहिता मन्त्राः। २६—अत्रापि फलविशेषप्रापकाः मन्त्रा एव। २७—अत्रापि तथैव। २८—अत्रापि तथैव। २९—मन्त्रसिद्धेर्लक्षणानि। ३०—मन्त्राचारनिदर्शनम्। ३१—कार्य्ययोगकथनम्। मन्त्रयोगकथनम्। समा-धिकथनम्। ज्ञानमाहात्म्यम्। तन्त्रमाहात्म्यम्।

No 1143. दायतत्त्वटिप्पनी।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Extent, 477 s'lokas Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Prasannakumára Vidyáratna. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Dáyatattva-tippaní. Notes on the Dáyatattva of Raghunandana, a treatise on inheritance. By Kás'iráma Vácháspati.

Beginning. ओं नमो गणेशाय। तत्त्वं—स्वाश्रयप्रतिपादकत्वसम्बन्धेन तादृशस्मृतिव्याप्त्या-साधारणपरं दायभागत्वमिति यावत्॥

End. तत्र पितृतो भागकल्पनेत्याह।

Colophon. इति श्रीकाशीरामवाचस्पतिभट्टाचार्यविरचिता दायतत्त्वटिप्पनी समाप्ता।

विषयः। श्रीमद्रघुनन्दनभट्टाचार्यकृतदायतत्त्वस्य व्याख्यानम्।

No. 1144. उद्वाहतत्त्वटिप्पनी।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 15. Lines, 7 on a page. Extent, 518 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Prasannakumára Vidyáratna. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Udváha-tattva-tippaní. Notes on Raghunandana's summary of the laws regarding marriage. By Kas'iráma Váchaspati.

Beginning. ओं नमो गणेशाय। नत्वा गुरोश्चरणपद्मरजांसि मूर्द्ध्नि

श्रीकान्तकान्तचरणं प्रणिधाय चित्ते।

श्रीकाशिरामसुकृती कृतिनां हिताय

सम्बन्धतत्त्वविवृतिं वितनोति यत्नात्॥

स्मृतिशास्त्राम्बुधो लीलाकृतमन्तुं जगद्गुरुं।

विदितं चिषु लोकेषु नमामि रघुनन्दनम॥

End. ननु भुवणीत्यादिवचनस्य कन्यागमपरिशिष्टीयत्वेन कन्यागमात्रपरत्वमिति पाठः कश्चित्कः (इतः खण्डितम)

विषयः। रघुनन्दनकृतोद्वाहतत्त्वव्याख्या।

No. 1145. एकादशीतत्त्वटिप्पनी।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3 inches. Folia, 47. Lines, 7—6 on a page Extent, 1,299 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Navadvípa, Prasannakumára Vidyáratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Ekádasítattva-tippaní. Notes on Raghunandana's summary of the laws regarding the fast on the eleventh day of the moon. By Kás'iráma Váchaspati.

Beginning. ओं नमो गणेशाय॥ अथैकादशीतत्त्वस्य टिप्पनी लिख्यते। तत्र वक्ष्यामीति।

End. एकादश्यान्तु शुक्लायां कार्त्तिके मासि केशवमित्यर्थः ॥ (समाप्तिवाक्यं नास्ति)
विषयः । श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितैकादशीतत्त्वस्य व्याख्यानम् ।

No. 1116. मलमासतत्त्वटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia, 249. Lines, 7—6 on a page. Extent, 249 s'lokas. Character, Bengali, Date, ? Place of deposit, Navadvípa. Prasannakumara Vidyáratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Malamásatattva-ṭippaṇí. Notes on Raghunandana's summary of the laws regarding intercallary months. By Kás'íráma Váchaspati.

Beginning. नत्वा गुरोश्चरणपद्मरजांसि मूर्ध्नि
श्रीकान्तकान्तचरणञ्च निधाय चित्ते ।
श्रीकाशिरामसुकृती कृतिनां हिताय
सम्यक् तनोति विवृतिं मलमासकस्य ॥
स्मृतिशास्त्राम्बुधौ लीलाकृतसेतुं जगद्गुरुम् ।
विदितं विषु लोकेषु नमामि रघुनन्दनम् ॥
मीमांसादिनानाशास्त्रपारदृश्वा श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यः प्राचीनविचक्षणगण-नानाविधव्याख्याजनितसन्देहस्य स्मृतिशास्त्रस्य मन्वन्तरवचनयुक्तिभ्यां तत्त्वं निर्णीयदानीन्तनानां सुखबोधाय निबन्धांश्चकार। अत्र च स्मृतिशास्त्रस्य स्वभावतो दुर्गमतया कानिचित्कठिनानि सन्ति अतस्तानि मया व्याख्यायन्ते ॥

End. यद्वा यद्यपि नाम असदेव तत्तन्मासविहितकर्म्मणनर्हत्वादित्याशयः ।
यं प्रासूत समस्तशास्त्रनिपुणः श्रीरामकृष्णात्मजः
श्रीराधोत्तरवंशभाग्यसुकृती सङ्गीतचूडामणिः ।
तेन श्री + + काशिरामकृतिना यत्नेन निष्पादिता
टीका नातिसुशृङ्खलापि कृतिभिः सानुग्रहैर्दृश्यताम् ॥

Colophon. इति श्रीकाशीरामवाचस्पतिभट्टाचार्य्यविरचिता मलमासतत्त्वटिप्पनी समाप्ता ॥
विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्य्यकृतमलमासतत्त्वस्य व्याख्यानम् ।

No. 1147. याज्ञवल्क्यदीपकलिका ।

Substance, Europe paper, 18 × 3½ inches. Folia, 77. Lines 8 on a page. Extent, 3,071 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1793. Place of deposit, Navadvípa, S'rínátha S'iromaṇi. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Yájñavalkya-dípakaliká. A commentary on the Institutes of Yájñavalkya. By S'úlapáni. The author lived during the reign of Lakshmaṇa Sena of Bengal, in the beginning of the twelfth century.

Beginning. ओं नमो गणपतये ॥ अशेषकलुषध्वंसि नत्वा विष्णोः पदाम्बुजम् ।
याज्ञवल्क्यस्मृतेष्टीकां शूलपाणिः समातनोत् ॥
अज्ञानतिमिरग्रस्तशास्त्रार्थप्रतिपत्तये ।
कृतेयं दीपकलिका कलिकालमलापहा ॥ योगीश्वरमिति ॥

End. त्रयाणां देवानां समाहारस्त्रयी तस्यावर्त्तप्रकाशकमिति ॥

Colophon. इति साहुड़ि(यानमहामहो)पाध्यायश्रीशूलपाणिभट्टाचार्य्यविरचितायां याज्ञ-
वल्क्यटीकायां दीपकलिकायां तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ॥

विषयः । याज्ञवल्क्यमहर्षिकृतस्मृतेर्व्याख्यानम् ।

No. 1148. तीर्थचिन्तामणिः ।

Substance, palm leaf, 15 × 2 inches. Folia, 181. Lines, 5 on a page. Extent, 4,140 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Srínatha S'iromaṇi Bhaṭṭácharya. Appearance, decayed. Verse. Generally correct.

Tírtha-chintámaṇi. A summary of the duties to be observed at sacred places. The MS. is defective both at the beginning and at the end, and five chapters only are available. These treat successively of Prayága, Purushottama, Gangá, Gayá and Báránasí. Owing to the absence of the end, the author's name cannot be ascertained.

Beginning. (प्रारम्भे पत्रचतुष्टयं खण्डितं) त्वं घृतमुष्यद्व्यकं, गच्छन् देशान्तरं यत्तु श्राद्धं
कुर्य्यात्तु सर्प्पिषा । यात्राद्यमिति तत्प्राप्तं प्रवेशे च न संशय इति भविष्य-
पुराणवचनात् इदमाभ्युदयिकमिति तु केचित् ।

End. स्नानं कृत्वा तु गन्तव्यं गोप्रचे तु यशस्विनि।
अचनि चोलिका देवि चर्चितव्या प्रय(त्नतः)॥ (इतः परं खण्डितम्)

विषयः। यद्यपि खण्डितत्वादत्र कति विभागाः सन्तीति निर्णेतुमशक्यन्तथापि यावन्तः समुपलभ्यन्ते तावतां खलु प्रयागप्रकाश—पुरुषोत्तमप्रकाश—गङ्गाप्रकाश—गयाप्रकाश—वाराणसीप्रकाशानामेषां यथानिर्दिष्टं तत्तद्विषयाः प्रदर्श्यन्ते,
तत्राद्ये प्रयागप्रकाशे—सामान्यतीर्थयात्राविधिक्रमः। प्रयागतीर्थयात्राविधिः।
अथ तत्प्रयोगः।
द्वितीये पुरुषोत्तमप्रकाशे—भारतवर्षप्रशंसा तत्परिचयश्च। तथा तदन्तर्गतोत्कलप्रदेशप्रशंसा तत्परिचयश्च। सत्ययुगे प्रादुर्भूतेन्द्रद्युम्ननामधेयस्य राज्ञ इतिहासः, पुरुषोत्तमयात्राप्रवृत्तिप्ररोचकः। द्वादशाचरमन्त्रेण कृष्णपूजनविधिः। कृष्णदर्शनमाहात्म्यं। सुभद्रापूजाविधिः। नरसिंहपूजाविधिः। प्रसङ्गात्तन्मन्त्रोपासनफलकीर्त्तनञ्च। मत्स्यमाधवार्चनम्। पञ्चतीर्थीविधिः। पुरुषोत्तमक्षेत्रे सागरस्नानपूर्वकपुरुषोत्तमार्चनविधिः। इन्द्रद्युम्नसरःस्नानपूर्वकपुरुषोत्तमार्चनप्रकारः। महाज्यैष्ठ्यां पुरुषोत्तमयात्राविधिः। ततस्तत्प्रयोगः। सुभद्रारामसहितमञ्चस्थपुरुषोत्तमदर्शनमाहात्म्यं। कृष्णाभिषिक्तजलेनात्माभिषेकफलम्। सुभद्राबलरामसहितमञ्चस्थपुरुषोत्तमदर्शनप्रयोगः। प्रतियात्राफलम्। दक्षिणोद्येसटे वटराजसमीपे भगवत्कृष्णदर्शनविधिः, अथ तत्प्रयोगश्च। तत उत्कलदेशावस्थितकृत्तिवासःक्षेत्रपद्धतिः। तत्रादौ—क्षेत्रपरिचयः। कृत्तिवासोमहादेवस्य पूजनविधिः। ततस्तत्पूजनदर्शनादिमाहात्म्यम्। कृत्तिवासोऽर्चनप्रयोगः। अथ कोणार्कविधिरत्रैव रामेश्वरविधिरपि। ततो विरजाक्षेत्रप्रयोगः।
अथ तृतीये गङ्गाप्रकाशरहस्ये—गङ्गामाहात्म्यम्। गङ्गाजलमाहात्म्यम्। गङ्गासेवनफलम्। गङ्गाभक्तिफलम्। गङ्गातोयपानफलम्। गङ्गातोयपानप्रयोगः। गङ्गादर्शनफलम्। गङ्गादर्शनप्रयोगः। गङ्गास्मरणफलम्। गङ्गास्मरणप्रयोगः। गङ्गानामकीर्त्तनफलम्। गङ्गानामकीर्त्तनप्रयोग। गङ्गास्पर्शनफलम्। गङ्गास्पर्शनप्रयोगः। गङ्गाभिलाषफलम्। गङ्गाभिलाषप्रयोगः। गङ्गास्नानफलम्। गङ्गास्नानप्रयोगः। कालविशेषे गङ्गास्नानफलम्। अथ तत्प्रयोगः। एवं देशविशेषे गङ्गास्नानफलम्। अथ तत्प्रयोगः। गङ्गायामवगाहनफलम्। तथा तत्प्रयोगः। गङ्गाजलेन तर्पणफलम्। अथ तत्प्रयोगः। गङ्गातीरे शिवार्चनफलम्। अथ तत्प्रयोगः। गङ्गापूजाविधिः, अथ तत्प्रयोगः। गङ्गातीरे छत्रधेन्वादिदानविधिः, अथ तत्तत्प्रयोगः। गङ्गायां व्रतफलमथ तत्प्रयोगः। गङ्गायां श्राद्धफलमथ तत्प्रयोगः। गङ्गान्तर्जलमरणफलम्। अथ तत्प्रयोगः। गङ्गा-

यामश्चिश्चितिफलम्। अथ तत्प्रचेपप्रकारः। गङ्गायास्तीरक्षेत्रादिनिर्णयः।
गङ्गातीरस्मृत्तिकाफलमिति।

अथ तुरीये गयाप्रकाशखण्डे—गयामाहात्म्यम्। ततस्तत्परिचयादिकम्। प्रेत-शिलाकृत्यविधिः। अथ गयाकृत्ये फल्गुतीर्थस्नानतर्पणषोड्शीप्रभृतिकृत्यादिकं प्रथमदिवसीयम्। ततो द्वितीयदिवसीयकृत्यं प्रेतशिलायां पिण्डदानादिकम्। अथ पञ्चतीर्थीकृत्यम्। पञ्चतीर्थीकर्मापेचया यद् द्वितीयदिनकृत्यं तत्कृत्यम्। पञ्चतीर्थीदिनात्परतृतीयदिनकृत्यम्। पञ्चतीर्थीदिनात्परचतुर्थदिनकृत्यम्। पञ्चतीर्थीदिनात्परपञ्चमदिनकृत्यम्।

पञ्चमे वाराणसीप्रकाशाभिधे—वाराणसीमाहात्म्यम्। वाराणसीचेत्रपरिचया-दिकम्। वाराणसीचेत्रप्रवेशफलम्। वाराणसीवासफलम्। वाराणसीमरण-फलम्। तत्रत्यदशाश्वमेधादितीर्थे स्नानदानादिफलम्। तत्रैव च दशविशेषा-वच्छेदेन च दानादिकार्थविशेषे फलविशेषकीर्त्तनम्। ततो वाराणसीयात्राका-लनिर्णयः। यात्रायां विधिविहिततत्कृत्यानि च। (ऐतत्प्रकाशस्य खण्डि-तत्वादितः परं किं किमस्तिकृत्यं तन्नोपलब्धम्)।

No. 1149. शुद्धितत्त्वटिप्पनी।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folia, 109. Lines, 7 on a page. Extent, 3,815 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa. Prasannakumára Vidyáratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

S'uddhitattva-ṭippaní. A gloss on the S'uddhitattva of Raghunandana—a treatise on purification. By Rádhámohana S'armá.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय॥ प्रणम्य परमानन्दं गोविन्दं मोहनद्विजः।
करोति शुद्धितत्त्वार्थतात्पर्य्यस्यावधारणं॥

End. तथा शूद्रायाः स्वप्रसवाशौचं सपिण्डमरणाशौ (इतः खण्डितं)

विषयः। रघुनन्दनभट्टाचार्य्यकृतशुद्धितत्त्वस्य व्याख्यानम्।

No. 1150. मलमासतत्त्वटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folia, 107. Lines, 7 on a page. Extent, 3,745 s'lokas Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa. Prasannakumára Vidyáratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Malamása-tattva-ṭippaní. A gloss on the Malamása-tattva of Raghunandana—a treatise on intercallary months. By Rádhámohana S'armá.

Beginning. श्रीगुरवे नमः । प्रणम्य राधानलिनीसुभृङ्गमङ्गं घनश्याममलमच्युतस्य ।
परं चिदानन्दमयं तनोति श्रीमोहनोऽर्शं मलमासतत्त्वे ॥

End. अन्यथा मलमासस्थले द्विरेवादिपदप्रयोगानुपपत्तेरिति ॥

Colophon. श्रीमदद्वैतवंशोद्भवश्रीराधामोहनभट्टाचार्यविरचिता मलमासतत्त्वटिप्पनी समाप्ता ।

विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्यकृतमलमासतत्त्वव्याख्या ।

No. 1151. दायतत्त्वटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folia, 42. Lines, 7 on a page. Extent, 1,170 s'lokas Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa. Prasannakumára Vidyáratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Dáya-tattva-ṭippaní. A gloss on the Dáya-tattva of Raghunandana—a treatise on the law of inheritance. By Rádhámohana S'armá.

Beginning. प्रणम्य राधिकाकान्तं कृष्णं संसारमोचनं ।
श्रीराधामोहनो दायतत्त्वव्याख्यां करोत्यसौ ॥

End. क्रमेण धनाधिकारे वानप्रस्थस्यापि सतीर्थ्याद्यभावे धनसम्बन्धी विवेच्य इति सङ्क्षेपः ।

Colophon. इति कलियुगपावनावतारश्रीमदद्वैतमहाप्रभुवंशसम्भवश्रीराधामोहनभट्टाचार्यविरचिता दायतत्त्वटिप्पनी समाप्ता ।

विषयः । श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितदायतत्त्वस्य व्याख्यानम् ।

No. 1152. प्रायश्चित्ततत्त्वटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper, 18½ × 3½ inches. Folia, 86. Lines, 6 on a page. Extent, 2,666 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa. Prasannakumára Vidyáratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Práyas'chitta-tattva-tippaní. A gloss on the Práyas'chitta-tattva of Raghunandana—a treatise on expiations. By Rádhámohana S'armá.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ।

तडिद्दीप्तालीनाम्बुदरुचिररूपस्तवतले
लसद्वंशीनादाग्रतनिकरवर्षी प्रियसखि ।
नवीनोऽयं किं मे रचयति हृदीतीङ्गितकथा
मृदुस्पन्दा राधा जयति वकशत्रोर्हृदि गता ॥
स्फुटं प्रायश्चित्ततत्त्वव्याख्या मोहनशर्मणा ।
क्रियतेऽद्वैतवंशेन गोविन्दरतिकाम्यया ॥

End. सुरापानस्य जातिमात्रनिषेधात्तदित (इतः खण्डितं)

विषयः । श्रीरघुनन्दनकृतप्रायश्चित्ततत्त्वस्य व्याख्यानम् ।

No. 1153. अनुमानचिन्तामणिटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3½ inches. Folia, 230. Lines, 8 on a page. Extent, 8,510 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa. Haramohana Chúdámani. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Anumánachintámani-tippaní. A commentary on the Anumána Khanda of Gañges'a. By Mathuránátha Tarkavágis'a. (See vol. I., p. 295.)

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

नवीननीरदश्यामसञ्जमञ्जुललोचनं ।
वल्लवीवल्लभं वन्दे वृन्दावनविहारिणं ॥
श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।
विशदीकृत्य हृश्यन्ते द्वितीयमणिफक्किका ॥

प्रत्यक्षं निरूपितमिदानीमनुमानं निरूपणीयं, अतः शिष्यावधानाय प्रतिजानीते प्रत्यक्षानन्तरमित्यादिना ।

End. तथाप्युद्भावने कथकसम्प्रदायसिद्धप्रकारभेदोऽनेन दर्शित इति न काप्यनुपपत्तिरिति सङ्क्षेपः ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमथुरानाथतर्कवागीशभट्टाचार्यविरचिता अनुमानटिप्पनी समाप्ता ॥

विषयः । गङ्गेशोपाध्यायविरचितानुमानखण्डस्य बाधान्तस्य व्याख्यानं ।

No. 1154. अभिधादिवादचिन्तामण्यालोकटिप्पनी.।

Substance, country-made yellow paper, 17½ × 4 inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent, 260 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa. Haramohana Chúḍámaṇi. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Avdhádiváda Chintámanyáloka-ṭippaní. A commentary on a portion of the S'abdakhaṇḍa of Gañges'a. By Mathuránátha Tarkavágis'a. See vol. I., p. 295.

Beginning. अपि च सङ्कल्पादीनां समुच्चितानां प्रवर्त्तकत्वमेकस्यैव मतमिति भ्रमनिवारणाय मतभेदं स्फुटयति——अभिधेत्यादिना ।

End. विधित्वानुपपत्त्या च नोचितमिति सर्वत्र न हेतुद्वयान्वय इति यदुक्तं तद्बीजं स्वयमेवाह हेतुद्वयमित्यादिना ।

Colophon. इत्यभिधावादादिमिश्रव्याख्या सम्पूर्णा ॥

विषयः । अभिधावादचिन्तामण्यालोकव्याख्यानं ।

No. 1155. सन्निकर्षविचारः ।

Substance, country-made yellow paper, 15¼ × 3½ inches. Folia, 13. Lines, 8 on a page Extent, 565 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa. Bhuvanamohana Vidyáratna Bhaṭṭácharya. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Sannikarsha-vichára. A Nyáya dissertation on perceptible evidence. By Govinda.

Beginning. ओं नमो गणेशाय। प्रत्यक्षानुमित्युपमितिशाब्दभेदेन प्रमा चतुर्विधा, तत्रे-
न्द्रियसन्निकर्षजन्यं ज्ञानं प्रत्यक्षं।

End. द्रव्यविषयतायां लौकिकत्वनिवेशादिति समासः।

Colophon. इति सन्निकर्षविचारः॥

विषयः। षड्विधप्रत्यक्षाणां कारणनिर्वचनम।

No. 1156. आत्मतत्त्वविवेकटीका।

Substance, country-made yellow paper, 16½ × 3½ inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent, 819 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa. Bhuvanamohana Vidyaratna Bhaṭṭácharya. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

A'tmatattva-viveka-ṭíká. A commentary on the A'tmatattva-viveka of S'ankara A'chárya. By Govinda.

Beginning. ओं नमः परदेवतायै।

नत्वा कृष्णपदद्वन्द्वं श्रीगोविन्देन धीमता।

आत्मतत्त्वं प्रवक्तव्यं केवलं मोक्षहेतवे॥

End. विशिष्टस्वप्रतियोगिसमानाधिकरण्यसम्बन्धेन तथाविधसंयोगनाशस्य तत्र स्वत्व-
(इतः खण्डित)

विषयः। आत्मतत्त्वविवेकस्य कियदंशस्य व्याख्यानं।

No. 1157. काव्यप्रकाशभावार्थः।

Substance, country-made yellow paper, 17 × 2½ inches. Folia, 29. Lines, 7 on a page. Extent, 1,027 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Bhuvanamohana Vidyáratna Bhaṭṭácharya. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Kávyaprakás'a-bhávártha. A commentary on the Kávyaprakása of Mammaṭha Bhaṭṭa—a treatise on Rhetoric. By Rámakṛishṇa.

Beginning. ओं नमः कृष्णाय॥

सर्वैः काव्यैरच्यमानं प्रणम्य परमेश्वरं।

काव्यप्रकाशभावार्था रामकृष्णेन गीयते॥

End. भावप्रत्ययरूपतद्धितार्थस्यैव विधेयतया भानेऽस्य (इतः खण्डितं)

विषयः । काव्यप्रकाशस्य व्याख्यानम् ।

No. 1158. क्षणभङ्गुरवाददीधितिटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper, 15½ × 3 inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent, 316 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa. Bhuvanamohana Vidyáratna Bhaṭṭácharya. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Kshaṇabhaṅgura-váda-dídhiti-ṭippaṇí. A gloss on the commentary of Raghunátha on the section on mutability of matter in the *Anumána-chintámaṇi* of Gaṅges'a.

Beginning. (प्रारम्भे चतुर्विंशत्यधिकशतपत्राणि न सन्ति) यतं, विभिन्नकालावच्छिन्नमेक- धर्म्मिणि कार्य्यकारित्वाकारित्वमलं ।

End. भङ्गाद्यभङ्गाद्यकभाव इति भावं स्पष्टयति तथा चेति, ननु व्याप्य (इतः खण्डितं)

विषयः । क्षणभङ्गुरवाददीधितिव्याख्यानम ।

No. 1159. प्रत्यक्षालोकरहस्यं ।

Substance, country-made yellow paper, 17 × 3 inches. Folia, 49. Lines, 7 on a page. Extent, 3,738 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa. Haramohana Chuḍámaṇi. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Pratyakshá loka-rahasya. A gloss on Jayadeva Mis'ra's commentary on the Pratyaksha Khaṇḍa of Gaṅges'a's Chintámaṇi. By Mathuránátha Tarkavágís'a.

Beginning. नमो गणेशाय ।

श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।

विशदीकृत्य दर्श्यन्ते प्रत्यक्षालोकफक्किकाः ॥

निर्विघ्नं प्रारीप्सितग्रन्थसमाप्तिकामनया कृतं स्तुतिपूर्वकं भगवत्प्रार्थनरूपं मङ्गलं शिष्यशिक्षायै आदौ निबध्नाति—वक्ष्याणीति ॥

End. अप्रामाण्यग्राहकेति ॥ प्रकृतप्रामाण्याश्रये ज्ञाने प्रकृतप्रामाण्यविरोधिग्राहकत्वर्थः श्च (इतः खण्डितं)

विषयः । प्रत्यक्षालोकव्याख्यानं ।

No. 1160. सामान्यलक्षणाव्याख्या ।

Substance, country-made yellow paper, 8¼ × 4½ inches. Folia, 26. Lines, 11—13 on a page. Extent, 482 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1785. Place of deposit, Navadvípa. Haramohana Chudámaṇi. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Sámánya-lakshná-vyákhyá. A gloss on Jagadís'a's commentary on the commentary of Raghunátha on the section on the major term in the Anumána Chintámaṇi of Gaṅges'a. By Haramohana.

Beginning. श्रीरामो जयतु ॥

श्रीराममिव मत्तातं श्रीरामं पुरुषोत्तमं ।
शिरोमणितयाख्यातं वन्देऽहमतियत्नतः ॥
सामान्यलक्षणा व्याख्या जगदीशेन या कृता ।
तां टिप्पनीं श्रिया युक्तास्तनुते हरमोहनः ॥
नानाशास्त्रविचारणारणरटच्छङ्काद्विसम्मर्दिन-
स्तच्छ्रीरामशिरोमणेः पितुरिदं पादाम्बुजं प्रार्थये ।
टीका श्रीहरमोहनेन बहुशो यत्नात्कृता साम्प्रत-
मन्तेवासिगणस्य तोषजननी भूयाद्विपश्चिन्मुदे ॥
न्यायादिशास्त्रनिपुणानतिधीरगण्यान्
विज्ञान् प्रणम्य विततं परिवद्‌यामि ।
दुष्टं वचो यदि पुनः परिशोधनीयं
तस्मात्परोपकृतये च सतां हि यत्नः ॥

End. सैव प्रागभावव्यञ्जका इत्यपि वदन्ति ।
नत्वा रामपदारविन्दयुगलं प्रोत्फुल्लपङ्केरुहं,
रम्यं श्रीहरमोहनद्विज इच्छावेच्छयैवेत्यहं ।
शाके बाणवसूदधीन्दुविमितेऽदः पुस्तकं निर्ममे ॥

विषयः । सामान्यलक्षणाजागदीशीटिप्पनीव्याख्यानं ।

No. 1161. कारककौमुदी ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3 inches. Folia 12 Lines, 7 on a page. Extent, 167 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa. Krishnakánta S'iroratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Káraka-kaumudí. A commentary on the section on cases, in the Sanskrit grammar called Kátantra.

Beginning. अथापादानम्। तत्र यतोऽपैति तदपादानमिति कातन्त्रसूत्रम्,

End. एवं देवदत्तस्य स्वामीत्यत्र षष्ठ्या देवदत्तस्वकः स्वामीति गम्यते।

Colophon. इति कारककौमुदी समाप्ता ।

विषयः । कातन्त्रसूत्रमूलकः कारकार्थविचारः ।

No. 1162. क्रियायोगसार, पद्मपुराणान्तर्गतः ।

Substance, country-made yellow paper. Folia, 226. Lines, 6—7 on a page. Extent, 3,111 s'lokas. Character, Bengali Date, ? Place of deposit, Navadvípa. Krishnaka'nta S'iroratna. Appearance, decayed. Prose. Incorrect

Kriyáyogasára A part of the Padma Purána. It is reckoned to be the most authentic portion of the Purána in question. It has been twice printed in Calcutta, and MSS. are common.

Beginning. श्रीहरये नमः ।

नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं ।
देवीं सरस्वतीञ्चैव ततो जयमुदीरयेत ॥
लक्ष्मीनाथपदारविन्दयुगलं ब्रह्मेश्वराद्यामर-
श्रेणीनम्रशिरोमणिप्रमममलं वन्दामहे सन्ततम ।
भक्त्या योगिमनस्तडागलुषमामन्दोत्कटद्रुत्तमं
गङ्गाम्भोमकरन्दविन्दुनिकरं संसारदुःखापहम ॥

यां मूर्त्तिं बहुधा विधाय भगवान् रक्षत्यशेषं जगत्
यत्पादार्चनतत्परा न हि पुनर्मज्जन्ति विश्वार्णवे ।
सर्वप्राणिहृदम्बुजेषु वसतिर्यस्य प्रभोः सन्ततं
सव्यक्रोड़धृतेन्दिराय हरये देवाय तस्मै नमः ॥
वेदेभ्य उद्धृत्य समस्तधर्म्मान् योऽस्य पुराणेषु जगाद देवः ।
व्यासस्वरूपेण जगद्धिताय वन्दे तमेकं कमलासमेतम् ॥

End. इदमतिशयगुह्यं निर्गतं व्यासवक्त्रात्-
सरसतरपुराणं प्रीतिदं वैष्णवानां ।
चिरमसरवरौघैर्वाञ्छितार्थैर्मुरारेः
सकलभुवनकर्त्तुश्चक्रिणः प्रीतयेऽस्तु ॥

Colophon. इति श्रीपद्मपुराणे क्रियायोगसारे व्यासजैमिनिसंवादे युगधर्म्मनिरूपणं नाम पञ्चविंशोऽध्यायः ॥ समाप्तश्चायं क्रियायोगसारः ॥

विषयः । अत्र पञ्चविंशतिः अध्यायाः सन्ति, तत्र प्रथमे—सूतशौनकसंवादः । जैमिनि-वाक्यम् । व्यासवाक्यम् । भगवत्कथाश्रवणफलम् ।

२—सृष्टिप्रक्रिया । सागरनामानि । भगवद्भक्तमाहात्म्यलक्षणे । मधुकैटभ-प्रसङ्गः । ब्रह्मकृतस्तुतिः । वैष्णवमाहात्म्यलक्षणं ।

३—क्रियायोगतत्त्वमाहात्म्यं । गङ्गाया गुणाः । विष्णुपूजाफलम्, दाना-दीनां फलं, एकादशीभक्तिः, धात्रीभक्तिः, तुलसीभक्तिः, अतिथिपूजनम्, एतेषां गुणसंवादः फलसंवादश्च ।

४—प्रयागमाहात्म्यम् । इतिहासः । गङ्गासागरसङ्गमः ।

५—माधवचरित्रम् । चन्द्रकलाप्रसङ्गः ।

६—गन्धिनीप्रसङ्गः । सुलोचनावाक्यम् । विद्याधरप्रसङ्गः । प्रचेतःप्रसङ्गः ।

७—सुलोचनावाक्यम् । भीमनादवाक्यम् । धर्म्मबुद्धिराजप्रसङ्गः । गन्धर्वनिपा-तनम् ।

८—वीरवरवाक्यम् । माधववाक्यम् । महाविष्णोः प्रतिमा । माधवकृतस्तवः । माधवं प्रति भगवद्वाक्यं । पुनर्गङ्गामाहात्म्यम् ।

९—विष्णुपूजाफलम् । माघे तदाधिक्यं । पुष्पफलमाहात्म्यं । यमदूताः । विष्णुदूताः । नारायणनाममाहात्म्यं ।

१०—प्रातःकृत्यानि । तत्र नारायणस्मरणं, निद्राभञ्जनं, विष्णुगृहमार्ज्जनं, भगवत्पूजादिकञ्चेति । विष्णुपादोदकमाहात्म्यं । नैवेद्यमाहात्म्यं ।

११—फाल्गुनादिमासविशेषे द्रव्यविशेषदानफलानि । अश्वत्थसेचनादि

फलम्। ब्राह्मणकृतस्तुतिः। भगवतो ब्राह्मणस्य वरलाभः। अश्वत्थमाहात्म्यम्॥

१२—ज्यैष्ठे विष्णुपूजनं। आषाढ़े तथा। श्रावणभाद्रयोरपि। नैष्णवजनस्य रात्रिभोजननिषेधः। एकवस्त्रपरिधानेन पूजननिषेधः। सर्वकार्य्येष्वेव नित्यस्यावश्यकत्वं। बाहुद्वये शङ्खचक्रादिरङ्कनप्रशंसा। आश्विने कार्त्तिके च विशेषपूजादिकं। ब्राह्मणकृतशिवस्तुतिः। शिवकर्तृकं ब्राह्मणाख्यानवर्णनम्।

१३—अग्रहायणपौषयोः पूजाविशेषोपाख्यानम्। पूजासमये पाषण्डजनसम्भाषणनिषेधः। वैनतेयाङ्कितघण्टाप्रशंसा। वीणादिवाद्यविशेषाणां वादनप्रशंसा। मुखवाद्यफलम्। मासे मासे हरिपूजनप्रशंसा।

१४—नारायणमाहात्म्यम्। सर्वास्वेव क्रियासु विष्णोः स्मरणं। सत्ययुगीयसत्यवसुनामकस्य वैश्यस्य आख्यानम्। रामनाममाहात्म्यम्। विष्णुदूतयमदूतयोः कलहः। ततः परस्परयुद्धे यमदूतस्य पराभवः, पराजितस्य तस्य यमनिकटे अभियोगः, यमस्य मीमांसा। षड़क्षररामसन्त्रस्य प्रशंसा।

१५—महाविष्णुमाहात्म्यम्। चक्रिकोपाख्यानम्। तत्कृतस्तोत्रम्।

१६—पुनर्विष्णुमाहात्म्यम्। भद्रतनूपाख्यानम्। सुमध्यवाक्यम्। मार्कण्डेयवाक्यं। दान्तभद्रयोः परस्परालापः। अष्टोत्तरशतं नामानि। भद्रतनुरचितजगन्नाथस्तोत्रम्।

१७—पुरुषोत्तमतीर्थमाहात्म्यम्। अनन्तसमुद्रयोर्माहात्म्यम्। बलभद्रसुभद्राश्रीकृष्णदर्शनं। फाल्गुनमासे गोविन्ददर्शनं। एवं चैत्रादिमासे जगन्नाथदर्शनफलम्। गुण्डिचामण्डपे श्रीकृष्णदर्शनफलम्। शयने उत्थाने च श्रीजगन्नाथदर्शनफलम्॥

१८—पुनः श्रीकृष्णमाहात्म्यम्। उर्व्वशीपाख्यानम्। विष्णुनैवेद्यमाहात्म्यम्। ध्वजगरूपाख्यानम्। स्वप्ने केशवदर्शनं। स्वर्जानकृतस्तवः। ब्राह्मणवाक्यम्। भगवद्वाक्यम्।

१९—दानतपोमाहात्म्यम्। हरिशर्म्मोपाख्यानम्।

२०—पादोदकविवेचनम्। ब्राह्मणप्रशंसा। विष्णुबुद्ध्या ब्राह्मणे नमस्कारविधिरवस्थाविशेषे च निषेधव्यवस्था। विप्रपादसेचनमाहात्म्यप्रस्तावे हरिशर्म्मणः पूर्वजन्मवृत्तान्तोपन्यासः।

२१—एकादशीमाहात्म्यं। दशमीकृत्यम्। विष्णुमन्दिरे शङ्खादिचित्रलेखनप्रशंसा। विष्णुपूजा।

२२—कोटिरथाख्यराजोपाख्यानम्। पुण्यात्मनां पापिनाञ्च पथिनिर्द्देशः। नरकवर्णना।

२३—तुलसीमाहात्म्यकथा धात्रीमाहात्म्यम् ।

२४—अतिथिसत्कारमाहात्म्यम् ।

२५—सत्यत्रेतादियुगानां माहात्म्यम्, पाठफलं श्रवणफलञ्चेति ॥

No. 1163. सत्काव्यकल्पद्रुमस्य प्रथमखण्डः ।

Substance, country paper, 13½ × 5½ inches. Folia, 20. Lines, 9—10—11 on a page. Extent, 725 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1795. Place of deposit, Navadvípa. Krishṇakánta S'iroratna. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Satkávya-kalpadruma. Volume first of a collection of miscellaneous verses from standard authors interspersed with verses composed by the compiler. By Krishṇakánta Kavi.

Beginning. ध्यात्वा शङ्करपादपद्मयुगलं प्राचीनपद्यावलीं
सङ्गृह्य स्वकृतं तथा सुकवितावृन्दं मदानन्ददम् ॥
साहित्यार्णवरत्नराजिसदृशं श्रीकृष्णकान्तः कवि-
र्धीरैराभीष्टफलप्रदस्यतनुते सत्काव्यकल्पद्रुमम् ॥

End. संसारविषवृक्षस्य द्वे फले ह्यमृतोपमे ।
काव्यामृतरसास्वादः सङ्गमः सुजनैः सह ॥

विषयः । अत्र महाकविरचितानामुद्भटप्रायाणामपि प्रसिद्धमहाकविप्रणीतग्रन्थस्थ-सङ्गृहीतश्लोकानां स्वकृतानाञ्च सङ्ग्रहस्तत्र यत् स्वविरचितं पद्यं तत् स्वर्णो-द्रष्य (*) चिह्नाङ्कितमिति । तत्रादौ आशीर्वादश्लोकाः । ततः शक्ति-विषयकश्लोकाः । रामविषयकश्लोकाः । कृष्णविषयकश्लोकाः । काशीविषयक-श्लोकाः । चैतन्यदेवविषयकश्लोकाः । ग्रीष्मकालवर्णना । वर्षाकालवर्णना । शीतकालवर्णना । वसन्तवर्णना । अशीत्यमौगन्ध्यमन्दाभिविधगुणयुक्तवायु-वर्णना । प्रभातकालवर्णना । अथ व्यवहारोपयिकनानातात्पर्य्यप्रकाशक-नानाविधश्लोकास्तत्र सहायप्रशंसा । नारिकेलतरुविषयकश्लोकाः । धर्म-वर्णना । गुणप्रशंसा । कूटकविताः । संस्कृतवङ्गहिन्दिपारस्यभाषासङ्कलित-श्लोकस्तथा संस्कृतवङ्गहिन्दीलण्डभाषामिश्रितश्लोकः । समस्यापूरणम् । ततः कतिचित्साधारणश्लोकाः ।

Plate III.

le of the last page of a MS of the Institutes of Manu, three hundred and forty-three years old

No. 1164. सत्काव्यकल्पद्रुमस्य द्वितीयखण्डः।

Substance, S'rírámapura paper, 12½ × 4 inches. Folia, 9. Lines 9 on a page. Extent, 303 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1795. Place of deposit, Navadvípa. Krishnakánta S'iroratna. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Satkávya-kalpadruma. Volume second of the collection described in the last preceding Number.

Beginning. अथादिरसश्लोकाः।

स्निग्धमाल्पमपि रुक्षमेव वा त्वत्कथैव मधि मे रसायनम्।

शीतलं सलिलमुष्णमेव वा पावकं हि शमयेन्न संशयः॥

End. इयं सुरतरङ्गिणी न पुनरत्र नौ सङ्गमाऽ-

भवत्तरणिमज्जनं पथिक नैव भीतिं भज।

कुरुष्व गुरुमाश्रमं विपुलचारुकुम्भद्वयम

इयद्गुनघनागमे घनरसस्य पारं व्रज॥

समाप्तोऽयं सत्काव्यकल्पद्रुमः॥

सत्काव्यकल्पद्रुम एष धीराः सम्यन्न आसीत भवतां सुखेन।

सर्वे गृहीत्वा फलमेतदीयं कुर्वन्तु दीनग्रहमार्थकत्वम्॥

Colophon. श्रीकृष्णकान्तशर्म्मणा स्वमङ्गलीतैः सज्जनेषु श्लोकैः सङ्कलितमिदं पुस्तकम्॥

विषयः। प्रसिद्धकविविरचितग्रन्थेभ्यः सङ्गृहीतानां उद्भटानां श्लोकानां स्वरचितानां पद्यरत्नराजानामादिरसप्रोद्दीपकानां नानाविधानां समुच्चयः।

No. 1165. मानवधर्म्मशास्त्रं।

Substance, Palm leaf. 15½ × 2 inches. Folia, 171. Lines, 4 on a page. Extent, 2,684 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1453. Place of deposit, Government of India. Appearance, very old and decayed. Verse. Scrupulously correct.

Mánava-dharma-s'ástra. This codex of the Institutes of Manu bears date S'aka 1453, and is 313 years old. It is written in a clear,

firm, practised hand, and is throughout most scrupulously correct; but the letters are cramped, and most of them have an antique look (vide plate III). It differs in several places from the published texts, using in some places synonymous words, but in others new words which alter the sense of the passages in which they occur. The following is a list of the variations from the text of the Calcutta editions of 1832, and 1865, and of Sir Graves Chamney Haughton's London edition of 1825.

श्रीभवानीचरणवन्द्योपाध्यायकर्त्तृकमुद्रितमानवधर्म्मशास्त्रपाठात् प्राचीनमानवधर्म्मशास्त्रस्य पाठान्तरं ।

१—अ ४२—श्लोके मनुष्यास्य स्थाने मानुषास्य ।

१—अ ४६—श्लोके स्थावराः स्थाने तरवः ।

२—अ ११—श्लोके ते मूले स्थाने ते तूभे ।

२—अ ७९—श्लोके त्वचेवाहिः स्थाने त्वचा वाऽहिः (१) ।

२—अ ९१—श्लोके पञ्चैषां स्थाने पञ्चैव ।

२—अ ९७—श्लोके त्यागस्य स्थाने त्यागाय ।

२—अ ९९—श्लोके पात्रादिवोदकं स्थाने पादादिवोदकं । *

२—अ १२१—श्लोके आयुर्विद्या स्थाने आयुः प्रज्ञा ।

२—अ १५६—श्लोके वृद्धः स्थाने स्थविरः ।

२—अ १६०—श्लोके वेदान्तोपगतं स्थाने वेदान्ताधिगतं ।

२—अ १९०—श्लोके विधीयते स्थाने प्रचक्ष्यते ।

२—अ २४५—श्लोके गुर्व्वर्थमाहरेत् स्थाने गुर्व्वर्थमाचरेत् ।

२—अ २४६—श्लोके छत्रोपानहमासनं स्थाने छत्रोपानहमन्ततः ।

३—अ १२—श्लोके क्रमशो वराः स्थाने क्रमशोऽवराः । †

३—अ २०—श्लोके प्रेत्य चेह स्थाने प्रेत्येह च ।

३—अ २२—श्लोके विद्याद्धर्म्मान्नराक्षमान् स्थाने विद्याद्धर्म्मानराक्षमान् ।

३—अ २४—श्लोके पैशाचश्चाप्यथाधमः स्थाने पैशाचः प्रथितोऽधमः ।

३—अ ४०—श्लोके शतायुः स्थाने शताः स्युः ।

---

(१) इवार्थे वाशब्दः ।

* Haughton gives the old reading.

† Haughton gives the mark of the elided a.

३—अ ५९—श्लोके सदा पूज्याः स्थाने सदाभ्यर्च्याः ।

३—अ ८७—श्लोके सानुगेभ्यः स्थाने सान्वयेभ्यः ।

३—अ ८८—श्लोके क्षिपेदप्स्वद्भ्यः स्थाने चरेदप्स्वद्भ्यः ।

३—अ ९३—श्लोके तेजोमूर्त्ति स्थाने तेजोमूर्त्तिः । *

३—अ ९५—श्लोके गुरोः स्थाने गुरौ ।

३—अ १०६—श्लोके स्वर्ग्यश्चातिथिपूजनं स्थाने स्वर्ग्यश्चातिथिभोजनं ।

३—अ ११९—श्लोके संस्कृत्यान्नं स्थाने प्रकृत्यान्नं ।

३—अ १३३—श्लोके ग्रासान् स्थाने पिण्डान् ।

३—अ १६३—श्लोके भेदकोऽथस्य स्थाने भेदकश्चैव ।

३—अ १८७—श्लोके सम्यग् विप्रानथादितान् स्थाने सम्यग् विप्रान्यथोदितान् । †

३—अ २०२—श्लोके राजतान्वितैः स्थाने रजतान्वितैः ।

३—अ २०७—श्लोके नदीतीरेषु स्थाने जलतीरेषु ।

३—अ २२३—श्लोके प्रयच्छेत स्थाने प्रयच्छतु ।

३—अ २२९—श्लोके नास्रमापातयेत स्थाने न चास्रं पातयेत् ।

३—अ २३०—श्लोके अभिवीक्ष्यते स्थाने अभिवीक्षितं ।

३—अ २४०—श्लोके कर्मणि स्थाने हवींषि । एवं यथातथं स्थाने यथायथं ।

३—अ २५३—श्लोके अनुज्ञातस्ततो द्विजैः स्थाने अनुज्ञातस्तु तद्द्विजैः ।

३—अ २७७—श्लोके पितॄन् सम[illegible]न स्थाने पितॄनर्चयन् ।

३—अ २८३—श्लोके कृत्स्नमाप्नोति स्थाने स[illegible]माप्नोति ।

३—अ २८४—श्लोके सनातनी स्थाने पुरातनी ।

४—अ ३५—श्लोके शुक्लाम्बरः स्थाने शुद्धाम्बरः ।

४—अ ४४—श्लोके तेजस्कामः स्थाने श्रेयस्कामः ।

४—अ ७०—श्लोके न सर्वोऽग्रश्च सङ्घीयात् स्थाने न सर्वाग्रं विलङ्घीयात् ।

४—अ १४१—श्लोके रूपद्रव्यविहीनांश्च स्थाने रूपद्रविणहीनांश्च ।

४—अ १४७—श्लोके वेदमेवाभ्यसेन्नित्यं स्थाने वेदमेव जपेन्नित्यं ।

४—अ २०७—श्लोके पदास्पृष्टञ्च स्थाने पादस्पृष्टञ्च ।

५—अ ५२—श्लोके ततोऽन्यो नास्त्यपुण्यकृत् स्थाने न ततोऽन्यास्त्यपुण्यकृत् ।

---

* Haughton has the old reading.

† Bharatachandra S'iromani has given the old reading, but Haughton has adopted the new form.

५—अ ४९—श्लोके त्र्यहमेकाहमेव च स्थाने त्र्यहमेकाहमेव वा ।

५—अ १२२—श्लोके काष्ठञ्च स्थाने काष्ठानि ।

५—अ १२५—श्लोके घ्राणकर्णविट् स्थाने कर्णविन्नखाः । *

६—अ ६६—श्लोके रतः स्थाने वसन ।

७—अ ४९—श्लोके तज्जावेतावुभौ स्थाने तज्जौ ह्येतावुभौ ।

७—अ ५५—श्लोके किन्तु राज्ञ स्थाने किमु राज्यं । †

७—अ २१७—श्लोके अहार्य्यैः स्थाने अभेद्यैः ।

८—अ १४८—श्लोके तद्द्रव्यमर्हति स्थाने तद्धनमर्हति ।

८—अ २६८—श्लोके नाङ्गुलिच्छेदमाप्नुयात स्थाने नाङ्गुलिच्छेदमर्हति ।

९—अ १४७—श्लोके वृथोत्पन्नं स्थाने मिथ्योत्पन्न ।

९—अ २४३—श्लोके दापेण स्थाने पापेन ।

१०—अ २०—श्लोके व्रात्यानिति विनिर्दिशेत स्थाने व्रात्यानित्यभिनिर्दिशेत ।

१०—अ ५०—श्लोके विज्ञानाः स्थाने विज्ञाताः ।

१०—अ १०५—श्लोके पापेन स्थाने दापेण ।

१०—अ ११०—श्लोके शूद्रादप्यन्त्यजन्मनः स्थाने शूद्रस्याप्यन्त्यजन्मनः । ‡

११—अ २६—श्लोके लोभेनोपहिनस्ति स्थाने लोभेनापहरेत्तु ।

११—अ ५३—श्लोके निन्द्यैर्हि स्थाने निन्दितैः ।

११—अ ७२—श्लोके द्वादशसमाः स्थाने द्वादशाब्दानि ।

११—अ ७६—श्लोके सर्वस्वं वेदविदुषे स्थाने सर्वस्वं वा वेदविद ।

११—अ ८०—श्लोके विमुच्यते स्थाने विशुद्ध्यति ।

११—अ १६७—श्लोके कणान्नता स्थाने कणान्नभुक ।

११—अ १९७—श्लोके व्यपोहन्ति स्थाने विशुद्ध्यति ।

११—अ २४२—श्लोके संवर्द्धयन्ति स्थाने सृजत्याद्यन्ति ।

११—अ २४९—श्लोके पुण्यामृतत्वं स्थाने पुण्यमुद्भवं ।

१२—अ १०—श्लोके शत्रुषु स्थाने दस्युषु ।

१२—अ ९८—श्लोके प्रसूयन्ते स्थाने प्रसिध्यन्ति ।

---

* The old reading occurs in Haughton's edition.

† Haughton gives the old reading.

‡ Haughton gives the old reading.

No. 1166. विशिष्टवैशिष्ट्यविचारः ।

Substance, country-made yellow paper, 14½ × 3½ inches. Folia, 17. Lines, 10—12 on a page. Extent, 871 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Kṛishṇakánta S'iroratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Vis'ishṭa-vais'ishṭya-vichára. A Nyáya dissertation on the relation of the attribute to the subject. The author's name is not given in the MS. Mr. Hall notices a treatise entitled *Vis'ishṭa-vais'ishṭya-bodha-vichára* as the work of Harirâma Tarkavágís'a Bhaṭṭáchárya, but its extent is limited to 400 s'lokas. He adds that Raghudeva Bhattáchárya is said to have composed a similar work with this identical title, but he does not give its extent, and I have no means of ascertaining whether the work under notice is the same or not.

Beginning. तद्धर्म्मनिर्विकल्पकानन्तरं तद्धर्म्मविशिष्टवैशिष्ट्यबोधानुदयात्तद्धर्म्मप्रकारकज्ञानं हेतुः ।

End. एकत्युक्तौवाभयहेतुतासिद्धिरित्यप्यालोचनीयं ।

Colophon. इति विशिष्टवैशिष्ट्यविचारः सम्पूर्णः ॥

विषयः । विशिष्टप्रतियोगिकवैशिष्ट्यबोधस्य विशिष्टानुयोगिकवैशिष्ट्यबोधस्य च निरूपणम् । विशिष्टवैशिष्ट्यावगाहिज्ञानं प्रति विशेषणतावच्छेदकप्रकारकज्ञानस्य कारणत्वे निर्णीते सति व्यधिकरणधर्म्मावच्छिन्नप्रतियोगिताकाभावबुद्धौ तद्व्यभिचारादिकप्रदर्शनेन सोन्दड़ोपाध्यायमतपरित्यागस्तत्र च दीधितिकृतप्रमाणप्रदर्शनमपि । अनाहार्य्यविशेषणतावच्छेदकप्रकारकज्ञानस्यैव विशिष्टवैशिष्ट्यप्रत्ययस्य हेतुत्वे युक्तिः ।

शशशृङ्गं नास्तीत्यत्र प्रतिबध्यप्रतिबन्धकभावविचारः । एवमत्र बहवो विचाराः सन्ति ।

No. 1167. योग्यानुपलब्धिविचारः ।

Substance, country-made yellow paper, 17½ × 3 inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent, 617 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Kṛishṇakánta S'iroratna. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yogyánupalabdhi-vichára. A Nyáya dissertation on probability. Author not known.

Beginning. ॐ नमस्तस्मै ॥ विशेषणतामम्बन्धेन वृत्तिमत्तावादिनां प्रत्यत्ते विशेषणता प्रत्यासत्तेर्हेतुत्वम ।

End. इत्यादिबाधाभावघटितात्मनिष्ठसामग्र्याः फलजननप्रसङ्गादिति दिक ॥

Colophon. इति योग्यानुपलब्धिरहस्यं सम्पूर्णम् ।

विषयः । योग्यानुपलब्धिविचारस्तत्कार्य्यकारणविचारश्च ।

No. 1168. योग्यविशेषगुणविचारः ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3¼ inches. Folia, 2. Lines, 8, on a page. Extent, 99 s'lokas Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Kríshnakánta S'iroratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Yogya-vis'esha-guna-vichára. Special characteristics of probability. Author not known.

Beginning. योग्यविशेषगुणयोरात्मनि नैकदोत्पत्तिरिति प्राञ्चः ।

End. तथा च विशिष्टैव प्रतिबध्यप्रतिबन्धकभाव इत्यलमेतादृशप्रयासेनेति बोध्यम् ॥

विषयः । योग्यविभुविशेषगुणानामयौगपद्ययुक्तिनिर्व्वचनं ।

No. 1169. विवाहादिपद्धतिः ।

Substance, country-made yellow paper, 13½ × 3½ inches. Folia, 80. Lines, 5 on a page. Extent, 1300 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk 1737. Place of deposit, Navadvípa. Rámadása Bhattácharya, 6th in descent from Jagadís'a Tarkálañkára. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Viváhádi-paddhati. A complete copy of the work noticed under No. 614 (vol. II. p. 74).

Beginning. भक्तिविघ्नहरमन्त्रीन्द्रदेवादित्यसमुद्भवः ।
भूमिपालशिरोरत्नरञ्जिताङ्घ्रिसरोरुहः ॥

सान्धिविग्रहिकश्रीमद्वीरेश्वरमहोदरः।
महामहत्तकः श्रीमान् विराजति गणेश्वरः॥
श्रीमता रामदत्तेन मन्त्रिणा तस्य सूनुना।
पद्धतिः क्रियते धर्म्या रम्या वाजसनेयिनां॥

End. ब्रह्मचारी ततः प्रभृति निरामिषाशित्वमस्यावश्यम् अनवल्लिवैश्वदेवादिकञ्च समाचरेत्॥

Colophon. इति श्रीराजपण्डितरामदत्तविरचिता विवाहादिपद्धतिः समाप्ता॥

विषयः। अत्रादौ वाजसनेयिनां वाचस्पतिमिश्रसम्मताभ्युदयिकपद्धतिः। ततो विवाह-पद्धतिः। गर्भाधानम। पुंसवनम। सीमन्तोन्नयनम्। शोष्यन्तीकर्म्म। जातकर्म्म। नामकरणम। निष्क्रमणम्। अन्नप्राशनम। चूड़ाकरणम। कर्णवेधः। उपनयनम्। (भिक्षाचरणम।) वेदारम्भः। समावर्त्तनम्। (कर्णयोरलङ्करणम्)

No. 1170. राधामानतरङ्गिणी।

Substance, country-made yellow paper, 12¼ × 3 inches. Folia, 7. Lines 7–8 on a page. Extent, 141 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1766. Place of deposit, Navadvípa, Ramavilasa Bhattacharya. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Rádhámána-taranginí. A poem on the love of Krishna for Rádhá. Krishna is described as suddenly going away from the grove of Rádhá to that of Chandrávalí, whereupon the former is grievously offended. Krishna returns soon after, is reproved by his lady-love, and pacifies her by swearing eternal submission. By Nandakumára Vidyá-bhushana.

Beginning. जयति रसिकचन्द्रो मिश्रवंशाब्धिचन्द्रः
सुजनकुमुदचन्द्रः कीर्त्तिसम्पूर्णचन्द्रः।
दितिजकमलचन्द्रोऽज्ञानतामिस्रचन्द्रो
धरणिसुरभिचन्द्रः श्रीनवद्वीपचन्द्रः॥
भवजलनिधिपारंगापिताभीरदार
स्त्रिभुवनपरिवारं वारितक्षौणिभारः।

भवतु सकलसारः प्रेमसर्व्वस्वसारः
कनककलितहारः श्रीधरो निर्व्विकारः ॥
नखरविमलचन्द्रो व्रीड़िताशेषचन्द्रः
स्वगणकुमुदचन्द्रः प्रोल्लसत्कीर्त्तिचन्द्रः ।
रदनविजितचन्द्रश्चन्द्रवंशाब्धिचन्द्रः
कुमतितिमिरचन्द्रः पातु नः कृष्णचन्द्रः ॥
नवीनघनसुन्दरः कटिनिबद्धपीताम्बरः,
सुरञ्जितकचावलीरचितचारुचूड़ाधरः ।
स्फुरन्मकरकुण्डलः कलितवेणुविम्बाधरः,
करोतु मम मङ्गलं मधुरमूर्त्तिवंशीधरः ॥
भूभारावतरार्थमिन्द्रविधिना सम्प्रार्थितो लीलया
पूर्णब्रह्मसनातनोऽपि तनुधृक् श्रीरामचन्द्रो विभुः ।
ध्यात्वा तच्चरणारविन्दयुगलं श्रीनन्दनन्दप्रदा
राधामानतरङ्गिणी विलसिता श्रीनन्दविप्रेण सा ॥
गङ्गाधरपदद्वन्द्वं तच्छिष्याणां शिरोमणि ।
नत्वा नन्दकुमारेण श्रीमता देवशर्म्मणा ॥
क्रियते वङ्गयत्नेन राधामानतरङ्गिणी ।
श्रीकृष्णप्रीतये सा तु सदानन्दपदायिनी ॥

End. तस्मिन्निकुञ्जभवने यमुनाप्रतीरे
श्रीराधया रसिकया रसमिन्धुकृष्णः ।
लीलाश्चकार सखिभिः परहर्षयुक्त-
आनन्दसागरजलान्तरगावुभौ तौ ॥ ७२ ॥
शैलचन्द्ररसरसशके मानतरङ्गिणी ।
समाप्ता माघमासे सा श्रीनन्दानन्ददायिनी ॥

Colophon. श्रीनन्दकुमारशर्म्मणा विद्याभूषणोपाधिना राधामानतरङ्गिणी पुस्तकी कृता ॥

विषयः । कृष्णस्य राधिकाकुञ्जात् हठात् चन्द्रावल्याः निकटे गमनम् । ततो राधिकाया मानं । कृष्णस्य पुनश्च राधिकाकुञ्जे आगमनं । वृन्दया तस्य भर्त्सनादिकम् । कृष्णेन राधिकाया मानभङ्गश्च ।

No. 1171. तन्त्रदीपिका ।

Substance, country-made yellow paper, $21\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 78. Lines, 8 on a page. Extent, 875 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Krishnakánta S'iroratna. Appearance, fresh. Prose, and verse. Incorrect.

Tantra-dípiká. An epitome of the Tantras. By Mukanda S'armá. The MS. is incomplete. The colophon of the second chapter, where the MS. breaks off, describes the work under the name of *Uttara Tantra.* Contents, the same as of S'ákta Tantras generally.

Beginning. नत्वा गुरुपदद्वन्द्वं क्रियते तन्त्रदीपिका ।
मया तु स्वीयबोधाय श्रीमुकुन्देन शर्म्मणा ॥
तत्रादौ गुरुलक्षणम् ।

End. अभिषिक्तेन शाक्तेन पूर्णाः सन्तु मनोरथाः ।

Colophon. इत्युत्तरतन्त्रे उत्तरकल्पे देवीश्वरसंवादे द्वितीयः पटलः । (इत्यतो न लिखितं)

विषयः । गुरुलक्षणम् । मन्त्रत्यागनिन्दा । निन्द्यगुरुः । शिष्यलक्षणम् । दीक्षालक्षणम् । शूद्रस्य निषेधः । दीक्षाप्रशंसा । सिद्धविद्या । कुलाकुलचक्रं । एषां कोष्ठानि । राशिचक्रम् । नक्षत्रचक्रम् । अकथहचक्रम् । वैरिमन्त्रत्यागः । अकडमचक्रम । ऋणिधनिचक्रम् । दीक्षाकालः । मालानिर्णयः । आसनभेदः । मालासंस्कारः । पुरश्चरणम् । भक्ष्यनियमः । पुरश्चरणप्रयोगः । ग्रहपुरश्चरणसङ्कल्पः । दीक्षाप्रयोगः । सामान्यार्घ्यम् । द्वारपूजा । आसनशुद्धिः । भूतशुद्धिः । मातृकान्यासादिः । पीठन्यासः । विशेषार्घ्यं । षोड़शोपचाराः । मन्त्रसंस्कारः । अभिषेकमन्त्रः । शिखाबन्धनम् । सङ्क्षेपदीक्षा । अन्यदीक्षा । स्नानादिविधिः । सन्ध्याविधिः । तर्पणम् । गायत्रीध्यानम् । गायत्री । प्राणायामः । सामान्यपूजा । पीठपूजा । दिङ्नियमः । सामान्यमन्त्रः । पञ्चोपचाराः । दशोपचाराः । पुष्पादिदानम् । धूपदीपौ । नैवेद्यदानं । दानवाक्यम् । जपसमर्पणम् । अष्टाङ्गप्राणायामः । पञ्चाङ्गप्राणायामः । प्रदक्षिणम् । अनिवेदितभक्षणे निन्दा । भुवनेश्वरीमन्त्राः । सर्व्वसमर्पणम् । अन्नपूर्णामन्त्राः । श्यामामन्त्राः । छागादिर्बलिः । प्राणप्रतिष्ठा । दुर्गामन्त्राः । तारामन्त्राः । ताराप्राणायामः । श्रीराममन्त्राः । वैष्णवाचमनम् । केशवकीर्त्त्यादिन्यासः । तत्त्वन्यासः । पूर्त्तिपञ्जरन्यासः । व्यापकन्यासः । नैवेद्यदानम् । कृष्णमन्त्राः । प्राणायामः । गोपालमन्त्राः । सङ्क्षेपसर्व्वदेवपूजा । सङ्क्षेप-

होमः। नित्यहोमः। भुवनेश्वरीकवचम्। अन्नपूर्णाकवचम्। दुर्गाकवचम्। श्यामाकवचम्। ताराकवचम्। कालीशतनामानि। सेतुनिरूपणम्। स्तवकद्वयम्। मन्त्रचैतन्यम्। भूतलिपिः। दुर्गानाममाहात्म्यम्। श्रीरामकवचम्। अक्षयकवचम्। वंशकवचम्। वटुकस्तोत्रम्। नीलकण्ठस्तवादिकम्। पशुभावलक्षणम्। अन्नपूर्णाध्यानम्। नितान्ततन्त्रोक्तपुरश्चरणम्। अभिषेकप्रकरणम्। अस्मिन्नङ्कितपत्रे भुवनेश्वर्य्यादियन्त्राणां प्रतिकृतिरप्यस्ति इति।

No. 1172. व्यवस्थासारसञ्चयः।

Substance, country-made yellow paper, 16½ × 3½ inches. Folia, 34. Lines, 7 on a page. Extent, 100 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Krishnakánta S'iroratna. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Vyavasthá-sára-sañchaya. This is the same work which has been noticed under No. 102, (vol. I., p. 226) under the name of *Vyavasthá-sára.* It is recited here for the detailed account of its contents, which was then omitted.

Beginning. नत्वा कृष्णपदद्वन्द्वं श्रीनारायणशर्म्मणा।
क्रियतेऽतिप्रयत्नेन व्यवस्थासारसञ्चयः॥
अथ सामान्यतः सर्वतिथिव्यवस्था।

End. अपुत्राये विमाते तु ग्रामाच्छादनमिति (इत्यतः खण्डितम्)

विषयः। अत्रादौ तिथिव्यवस्था। ततः—शुक्लरात्रिव्यवस्था। अर्द्धोदययोगः। ग्रहणव्यवस्था। जन्मतिथिव्यवस्था। युगाद्यव्यवस्था। मन्वन्तराव्यवस्था। पुण्याहव्यवस्था। सङ्क्रान्तिव्यवस्था। श्राद्धसामान्यकालः। अमावस्याश्राद्धकालः। अथैकोद्दिष्टश्राद्धकालव्यवस्था। मृततिथ्यज्ञाने श्राद्धकालव्यवस्था। विप्रपतितमृतादिनिमित्तकश्राद्धकालः। प्रतिमासपार्वणागतश्राद्धसङ्क्षेपः। अथ शुक्लकृष्णपक्षश्राद्धसङ्क्षेपः। मघावर्षादर्शश्राद्धसङ्क्षेपः। अष्टकाश्राद्धसङ्क्षेपः। अथ नवान्नश्राद्धसङ्क्षेपः। आभ्युदयिकश्राद्धसङ्क्षेपः। एकोद्दिष्टश्राद्धव्यवस्थासङ्क्षेपः। सपिण्डीकरणश्राद्धव्यवस्थासङ्क्षेपः। सांवत्सरिकश्राद्धव्यवस्थासङ्क्षेपः। अशौचं प्रति कन्यायास्त्रिपुरुषं सापिण्ड्यम्। अज्ञातमृतस्याशौचसङ्क्षेपः। गर्भस्रावाशौचसङ्क्षेपः। स्त्र्यशौचसङ्क्षेपः। विदेशस्थाशौचसङ्क्षेपः। अथासगोत्राशौच-

सङ्क्षेपः। मृत्युविशेषाशौचसङ्क्षेपः। सहमरणानुमरणाशौचसङ्क्षेपः। शवानुगमनाद्यशौचसङ्क्षेपः। रजःस्वलाशौचसङ्क्षेपः। चताशौचम्। यावज्जीवाशौचम्। अशौचसङ्करसङ्क्षेपः अथ सम्बन्धव्यवस्थासङ्क्षेपः। साक्षाद्गोवधप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः। एकवर्षीयादिगोवधप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः। गर्भिण्यादिगोवधप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः। अतिवृद्धादिगोवधप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः। एकप्रयत्ननिष्पन्नबहुगोवधप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः। बहुभिरज्ञानत एकगोहननप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः। बाधादिनिमित्तगोवधप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः। शृङ्गादिभङ्गप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः। अपालननिमित्तगोवधप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः। अपालननिमित्तगोवधप्रायश्चित्तानुष्ठानम्। अथ गोवधापवादः। चाण्डालाद्यन्नभक्षणप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः। शौण्डिकाद्यन्नभक्षणप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः। चाण्डालादिस्त्रीगमनप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः। शौण्डिकादिस्त्रीगमनप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः। गोमांसभक्षणप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः। व्रात्यप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः। उपवीतच्छेदनप्रायश्चित्तसङ्क्षेपः। अथ मृतधनाधिकारिव्यवस्थासङ्क्षेपः। स्त्रीधनम्। स्त्रीधनाधिकारिव्यवस्थासङ्क्षेपः। विभागानधिकारिव्यवस्थासङ्क्षेपः। विभाज्याविभज्यव्यवस्थासङ्क्षेपः। अविभक्तानां कर्तव्यव्यवस्थासङ्क्षेपः। पितृकृतविभागव्यवस्थासङ्क्षेपः। पितृकृतपश्चार्ज्जितधनविभागव्यवस्थासङ्क्षेपः। जीवत्पितृकपितामहधनविभागव्यवस्थासङ्क्षेपः। अर्ज्जकस्य द्व्यंशादिव्यवस्थासङ्क्षेपः। औरसादिव्यवस्थासङ्क्षेपः। मृतपितृकभ्रातृविभागव्यवस्थासङ्क्षेपोऽसम्पूर्णः खण्डितत्वात्।

No. 1173. अनुमानदीधितिरहस्यं।

Substance, country-made yellow paper, $13\frac{1}{2} \times 2$ inches. Folia, 119. Lines, 6 on a page. Extent, 3857 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Krishnakánta S'iroratna. Appearance, old and decayed. Prose. Generally correct.

Anumána-dídhiti-rahasya. Gloss on Raghunátha's commentary on the *Anumána khanda* of Gangesa. By Mathuránátha. (Vide vol. I, p. 285.)

Beginning. कुञ्चिताधरपुटेन पूरयन् वंशिकां प्रचलदङ्गुलीदलः।
मोहयन्नखिलवामलोचनाः पातु कोऽपि नवनीरदच्छविः॥
जगद्गुरोः श्रीरामस्य चरणौ मूर्द्ध्नि धारयन्।
तनुते मथुराना+ + + + स्फुटयत्यमुं॥

निर्विघ्नं प्रारिप्सितग्रन्थसमाप्तिकामनया कृतं भगवन्नमस्कारूपं मङ्गलं शिष्य-शिक्षार्थं आदौ निबध्नाति ओमिति ।

End. साध्यसामान्यतरत्वस्य प्रत्येकपरिसमाप्तस्य पर्य्याप्त्यधिकरणे साध्यतावच्छेदकं (इतः खण्डित)

विषयः । अनुमित्यादिव्यधिकरणधर्म्मावच्छिन्नाभावीयकूटघटितलक्षणपर्य्यन्ताया अनुमान-दीधितेर्व्याख्यानम् ।

No. 1174. नञ्वाददीधितिटिप्पनी ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3½ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent, 267 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Krishnakánta S'iroratna; also at Sántipur, with Kálidása Vidyávagís'a. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Nañváda-didhiti-ṭippaní. Gloss on Raghunátha's commentary on the chapter on Negation in the S'abda-khaṇḍa of Gaṅges'a. By Gadádhara. (Vide vol. I, p. 285.)

Beginning. राधामुखाब्जमधुमत्तमधुव्रतश्री-कृष्णस्य पादयुगलं शिरसा प्रणम्य ।
नञ्वादसङ्गतशिरोमणिगूढभावं श्रीमान् गदाधरसुधीः प्रकटीकरोतु ॥
यद्यपि सादृश्यादयः षड़ेव नञर्थाः—
"तत्सादृश्यमभावश्च तदन्यत्वं तदल्पता ।
अप्राशस्त्यं विरोधश्च नञर्थाः षट् प्रकीर्त्तिताः" ॥
तथापि लक्षणयैव सादृश्याद्यर्थे शक्तिकल्पनमयुक्तं, अपि त्वभावान्यत्वरूपार्थद्वय एव सादृश्यत्वाद्यपेक्षयाऽभावत्वभेदत्वयोर्लघुतया तयोः प्रवृत्तिनिमित्तत्वे विनि-गमकभावादित्याशयेनाह—संसर्गाभाव इति ॥

End. प्रथमाविभक्त्या मुख्यातिरिक्तार्थाबोधेन तस्या असाधुतापत्तेरिति ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीगदाधरभट्टाचार्य्यविरचिता नञर्थवादटिप्पनी समाप्ता ॥

विषयः । रघुनाथशिरोमणिकृतनञर्थवादस्य व्याख्या ।

No. 1175. कारकाद्यर्थनिर्णयटीका ।

Substance, country-made yellow paper, 17 × 3 inches. Folia, 26. Lines, 7 on a page. Extent, 798 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Krishnakanta S'iroratna. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Kárakádyartha-nirṇaya-ṭíká. A commentary on Bhavánanda Siddhántavágís'a's treatise on the logical relation of the Sanskrit cases. The MS is incomplete, and the author's name is not apparent.

Beginning. क्रियानिमित्तमिति ।

End. निरूपकत्वञ्चाधेयत्वनिरूपकस्याधिकरणत्वेनान्योन्याश्रयादिति आधेयत्वं निरूपकत्वं भूतलनिष्ठा (इत्यतः खण्डितं)

विषयः । भवानन्दसिद्धान्तवागीशकृतकारकाद्यर्थनिर्णयस्य अधिकरणलक्षणान्तस्य व्याख्यानं ।

No. 1176. सारमञ्जरी ।

Substance, country-made yellow paper, 13½ × 3 inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 385 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvípa, Krishnakanta S'iroratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Notes on the margin.

Sára-mañjarí. A logical dissertation on the different cases, tenses, and particles of the Sanskrit Grammar. By Jayakrishṇa. The MS. is incomplete.

Beginning. हेरम्बचरणद्वन्द्वं विघ्ननाशकरं परम् ।
प्रणम्य जयकृष्णेन क्रियते सारमञ्जरी ॥

End. अथवा जिघातोः प्रकृत्यर्थे शक्तिः सा च (इत्यन्तं खण्डितम्)

विषयः । अत्रादौ कालत्रयलक्षणम्, ततो लकारादेः शक्तिनिरूपणम्, तत आख्यातविशेषार्थकथनम्, शाब्दबोधप्रकारः, ततः कारकविचारः, तत्रापि विशेषतः कर्तृलक्षणम् क्रियालक्षणम्, कर्मलक्षणम्, करणलक्षणम्, सम्प्रदानलक्षणम्, अपादानलक्षणम्, अधिकरणलक्षणम्, ततः समासवादः, एवमत्रापि विशेषतस्तत्पुरुषादेरपि लक्षणं कृतम्, तत एवकारविचारः, सर्वनामशक्तिविचारः, इवशब्दविचारः, उद्देश्यविधेयबोधस्तत उपसर्गविचारश्च कियन्मात्रम् ।

No. 1177. कृत्यतत्त्वम्।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 3½ inches. Folia, 154. Lines, 6—7 on a page. Extent, 1,312 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Navadvipa, Krishnakánta S'iroratna. Appearance, old. Verse. Correct.

Kritya-tattva. A calendar of feasts, fasts and religious duties to be observed on the different days of the lunar year. By Raghunandana. The MS. is defective both at the beginning and at the end, but apparently it is very old.

Beginning. (प्रथमपत्रं नास्ति) दिवासन्ध्ययोरुदङ्मुखो रात्रौ दक्षिणामुख आसीनो मूत्रपुरीषोत्सर्गं कुर्य्यात्।

End. मध्याह्ने रात्रिमध्यंतरकाले वा कुर्य्यात्। अथ म (इतः खण्डितं)

विषयः। अशौचविधिः। आचमनम्। प्रातःस्नानविधिः। स्नानम्। तर्पणम्। ब्रह्मयज्ञः। वैदिकपूजा। वैश्वदेवबलिकर्म्माणी। काम्यबलिः। गोग्रासः। भोजनविधिः। रात्रिकृत्यम्। शयनविधिः। वैशाखकृत्यम्। रविसङ्क्रमणपुण्यकालः। गर्गरीदानम्। अक्षयतृतीयाकृत्यम्। मन्वन्तरा। यवश्राद्धम्। एकादशी। पिपीतकीद्वादशी। जैष्ठकृत्यम्। आरण्यषष्ठी। दशहरा। महाज्यैष्ठी। ग्रहणं। आषाढकृत्यम्। चातुर्मास्यव्रतम्। हरिशयनादिः। आषाढी। भाद्रकृत्यम्। सिंहार्कचतुर्थ्यां चन्द्रदर्शने प्रायश्चित्तम्। कुक्कुटीव्रतव्यवस्था। दूर्वाष्टमीव्रतव्यवस्था। आश्विनकृत्यम्। कोजागरकृत्यम्। कार्त्तिककृत्यम्। तुलसीदानविधिः। हविष्यान्नविधिः। हविष्यद्रव्याणि च। मत्स्यत्यागः। भूतचतुर्द्दशी। दीपान्विता। उल्कादानं। द्यूतप्रतिपत्। भ्रातृद्वितीया। मार्गशीर्षकृत्यम्। पौषकृत्यम्। माघकृत्यम्। श्रीपञ्चमी। माघसप्तमी। आरोग्यसप्तमी। भीष्माष्टमी। सूर्य्यव्रतम्। फाल्गुनकृत्यम्। गोविन्दद्वादशी। शिवरात्रिकृत्यम्। दोलयात्रा। चैत्रकृत्यम्। शीतलास्तोत्रम्। वारुण्यादिः। अशोकाष्टमी। श्रीरामनवमी। मदनत्रयोदशी। मङ्गलचण्डिकापूजा। रोगशान्तिः। जन्मतिथिकृत्यम्। गृहारम्भकृत्यम्। गृहप्रवेशविधिः। कृषिकर्म्म। बीजवपनम्। धान्यच्छेदनम्। धान्यस्थापनम्। अद्भुतशान्तिः। तिथिव्यवस्था। अर्द्धोदययोगः। युगाद्या। मन्वन्तरा। अष्टका। श्राद्धकालः। अमावास्याश्राद्धकालः। मृततिथ्यज्ञाने श्राद्धकालः। विघ्नपतितश्राद्धकालः। श्राद्धकालप्रमाणम्। अमावास्याश्राद्धकालप्रमाणम्। विघ्नपतितश्राद्ध-

कालप्रमाणम् । पितृद्वयितात्मपार्वणश्राद्धक्रमसूचनम । पार्वणश्राद्धप्रयोगः । षोड़शीपिण्डदानम् । नान्दीमुखश्राद्धप्रयोगः । अशौचान्तद्वितीयदिनकृत्यम । एकोद्दिष्टविधिः । सपिण्डीकरणम । विकृतपार्व्वणानुष्ठानविधिः । एकोद्दिष्ट-विधिकर्मावत्सरिकश्राद्धप्रयोगः । अन्त्येष्टिपद्धतिः । दाहादिपूरकपिण्डदानम । नीरक्षीरदानम् । मुहुमरणाद्यनुष्ठानम् । गङ्गायामस्थिप्रक्षेपप्रयोगः । अस्थ्यलाभे पर्णनरदाहः । मरणदिनावध्यशौचान्तदिनकृत्यम् । अशौचान्तद्वितीयदिनकृत्यम् । चतुर्थ्यांशान्तिः । षोड़शदानप्रयोगः । विलक्षणशय्यादानं । ततः सपरच्छाङ्गविधिना वृषोत्सर्गविधिः । ततोऽश्वदानम् ।

No. 1178. अर्थसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made yellow paper, 16 × 4 inches. Folia, 24. Lines, 6 on a page. Extent, 156 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Rámayádava Chudámani. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Arthasangraha. An epitome of the Purva-mimáńsá of Jaimini, or a philosophical exposition of the principles on which rites and sacrifices are performed, and their true purport. By Laugakshibháskara. The work is generally held in high estimation, and extensively quoted, but MSS. of it are rare.

Beginning. वासुदेवं रमाकान्तं नत्वा लौगाक्षिभास्करः ।
कुरुते जैमिनिनये प्रवेशायार्थसङ्ग्रहं ॥
अथ परमकारुणिको भगवान् जैमिनिः धर्म्मविवेकाय द्वादशलक्षणीं प्रणिनाय । तत्रादौ धर्म्मजिज्ञासां सूत्रयामास । अथातो धर्म्मजिज्ञासा इति । इत्यादि ।

End. भगवद्गीतास्मृतेरेव प्रमाणत्वात् स्मृतिचरणे तत्प्रामाण्यस्य श्रुतिमूलकत्वेन व्यवस्थापनादिति शिवं ।
बालानां सुखबोधाय भास्करेण सुमेधसा ।
रचितोऽयं समासेन जैमिनीयार्थसङ्ग्रहः ॥

Colophon. इति महोपाध्यायश्रीलौगाक्षिभास्करविरचित पूर्व्वमीमांसार्थसङ्ग्रहनामप्रकरणं समाप्तं । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । धर्म्मस्वरूपकीर्त्तनं । शाब्दी भावना । आर्थी भावना । वेदलक्षण । विधि-विचारः । उत्पत्तिनियोगाधिकारप्रयोगभेदेन विधेश्चातुर्विध्यकथनं । श्रुति-लिङ्ग-वाक्य-प्रकरणादीनां स्वरूपवर्णनं । मन्त्रलक्षणं । नियमलक्षणं । परि-सङ्ख्याविचारः । उद्भिदादीनां यागनामधेयत्वकथनं । निषेधमीमांसा । अर्थ-वादनिरूपणञ्च ॥

No. 1179. प्रियदर्शना ।

Substance, country paper, 11 × 1 inches. Folia, 19. Lines, 5—6 on a page. Extent, 667 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura. Kalidás'a Vidyavágís'a. Appearance, old. Prose, and verse. Correct.

Priyadars'aná. A drama in four acts on the love of Vatsarája for Priyadars'aná. The incidents of the play are similar to those described in the romance of Vásavadattá, and the play was first acted in the court of Harshadeva on the occasion of the vernal festival. The author's name is not apparent.

Beginning. धूम्राकुलदृष्टिरिन्दुकिरणैराह्लादिताक्षी पुनः
पश्यन्तीव समुत्सुका नतमुखी मेघा ह्रिया ऽब्जमुखः ।
मेध्यापादनखेन्दुदर्पणगते गङ्गा दधाने हरं
सर्म्मादुत्पलका करदरविधो गौरी चिरं पातु वः ॥

अपि च । कैलाशाद्रु द्रागुद्रसे परिचलति गणेषूल्लसत्कौतुकेषु
क्रोडं मातुः कुमारे विशति विषमुचि प्रेक्षमाणे सरोषं ।
पादाक्रष्टभर्मीद्रु वपुषि दशमुखे याति पातालमूलं
क्रुद्धाऽप्याश्लिष्टमूर्त्तिः + + + + + भया पातु हृष्टः शिवो नः ॥

अद्याहं वसन्तोत्सवे सबहुमानमाहूय नानादिग्देशागतेन राज्ञः श्रीहर्षदेवस्य पादपद्मोपजीविना राजसमूहेनोक्तः यथा अस्मत्स्वामिना अपूर्व्ववस्तुरचना-लङ्कृता प्रियदर्शना नाम नाटिका कृतेति——इत्यादि ।

End. तथापीदमस्तु भरतवाक्यं——

उर्व्वीमुद्दामशस्यां जनयतु विसृजन् वासवो वृष्टिमिष्टा-
मिष्टैस्त्रैपिष्टपानां विदधतु विधिवत् प्रीणनं विप्रमुख्याः ।
आकल्पान्तञ्च भूयात् स्थिरसमुचिता सङ्गतिः सज्जनानां
निःशेषं यान्तु शान्तिं पिशुनजनगिरो दुःसहा वज्रलेपाः ॥

इति निष्क्रान्ताः सर्व्वे । इति चतुर्थोऽङ्कः ।

Colophon. इति प्रियदर्शना नाम नाटिका समाप्ता ॥

विषयः । वत्सराजेन सह प्रियदर्शनायाः समागमवर्णनम् ।

१ अ० । कञ्चुकिप्रवेशेन बन्धनात् परिभ्रष्टः प्रद्योततनयामपहृत्य वत्सराजः कौशाम्बीमागत इति सूचना । विदूषकसमीपे राजकर्तृकप्रद्योततनयासौन्दर्य्यवर्णनम् । विन्ध्यकेतुं पराजित्य तत्तनया समानीतेति राजानं प्रति विजयसेनसमन्वितारण्यकेः । वासवदत्तासमीपे तस्या अवस्थानिर्देशः । मध्याह्नवर्णनञ्च ॥

२ अ० । विदूषकेन सह राज्ञो धारागृहोद्यानप्रवेशः । शरद्वर्णनम् । इन्दीवरिकया सह आरण्यिकायाः तत्र प्रवेशः । परस्परकथोपकथनञ्च । गुल्मान्तरितयो राजविदूषकयोः तद्दर्शनं श्रवणञ्च । आरण्यिका विन्ध्यराजदुहितेति वत्सराजस्यावगतिः । आरण्यिकाया भ्रमरबाधनम् । राजकर्तृकतन्निवारणम् । इन्दीवरिकाभ्रमेण आरण्यिकाकर्तृकतदवलम्बनम्, तयोरन्योन्यदर्शनञ्च । विदूषकेन सह राज्ञः कदलीगृहप्रवेशः । सन्ध्यावर्णनञ्च ॥

३ अ० । आरण्यिकायाः पूर्व्वरागवर्णनम् । आरण्यिकायै वासवदत्तायाः आभरणदानम् । वत्सराजभूमिकापरिग्रहार्थं मनोरमां प्रति समादेशश्च । साङ्कृत्यायन्या सह वासवदत्तायाः प्रेक्षागृहप्रवेशः । उदयनचरिताभिधाननाटकाभिनयार्थं काञ्चनमालया सह वासवदत्तावेशेन आरण्यिकायाः तत्र प्रवेशः । मनोरमाविदूषकयोः शनैः चित्रशालागमनम् । वत्सराजस्य रङ्गभूमिप्रवेशः । राजकर्तृकारण्यिकाकरग्रहणम् । विदूषकारण्यिकयोः बन्धनञ्च ॥

४ अ० । वासवदत्ताया उत्कण्ठावर्णनम् । विजयसेनेन सह कञ्चुकिनो राजसमीपगमनम् । दृढवर्म्मतनयायाः प्रियदर्शनाया विन्ध्यकेतुगृहावस्थितिकथनम् । विषमूर्च्छितायाः आरण्यिकायाः सञ्ज्ञाप्राप्तिः । आरण्यिकैव प्रियदर्शना इति सर्व्वेषां प्रत्यभिज्ञा । वासवदत्ता मातृष्वसेयां प्रियदर्शनां वत्सराजकरे समर्पयामासेति वर्णनञ्च ॥ इति चतुर्थोऽङ्कः ।

No. 1180. सदुक्तिकर्णामृतम् ।

Substance, country paper, 17 × 3 inches. Folia, 299. Lines, 7—6—5 on a page. Extent, 8185 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1500. Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, very old. Verse. Correct.

Saduktikarnámrita. A collection of miscellaneous verses by different authors and on various subjects, five verses being devoted to each subject. By S'rídhara Dása son of Vatu Dása. The author's father was a confidential friend of, and a general under, Lakshmana Sena, king of Bengal. The author held the rank of a *mahámandalika* or chief over several districts, and completed the work in the month of Phálguna in the S'aka year 1127. = A. D. 1205, —just one hundred and twenty-six years from the date of Lakshmana's accession. The number of poets named amounts to 446. Although the poetry collected is not of much value, it is of great use in identifying the poets whose names are of the highest importance as affording a limit on one side regarding their ages. For convenience of reference, I annex the names of the poets in alphabetical order. Some of the names are in the feminine gender, and are evidently intended for females; others are of Buddhist monks.

Ábandhya-krishna,
Abhimanyu,
Abhinanda,
Achala,
Achalasiñha,
Ajayavardhana of Kás mira,
Ajjoka,
Ámakantha,
Amara Siñha,
Amaru,
Amoghadeva,
Amrita-datta,
Ánandavardhana,
Ananga,
Añs'udhara,
Anurágadeva,
Aparájita-rakshita,
Ápavis ves'vara,
Aravinda,
Áryavilása,
Avantikapandhu,
Avantivarmá,
Báhbhata,
Balabhadra,
Baladeva,
Bhadanta-dinnága,
Bhagavadgovinda,
Bhagiratbadatta,
Bhámaka,
Bhámátra,
Bhangura,
Bháravi,

Bhartrihari,
Bhartrimedhra,
Bháru,
Bhása,
Bhashana,
Bháskaradeva,
Bhásoka,
Bhatta,
Bhatta-chunitaka,
Bhattanáráyana,
Bhavabhútí,
Bhávadeví (fem.)
Bhavánanda,
Bhavya,
Bheribhramaka,
Bhikshu,
Bhojadeva,
Bhramaradeva,
Bhringasvámí,
Brahmahari,
Brahmanága,
Chakrapáṇi,
Chandálachandra,
Chandálavidyá, (fem.)
Chandrajyoti,
Chandra Yogi,
Chandrasvámi,
Chapaladeva,
Charantana s'arana,
Chittapa,
Chúdamaṇi,
Daksha,
Dakshinatya,
Dandi,
Dańka,
Dańka of Ámabádi,
Dáncka,
Das'aratha, bháshyakára.
Datta,
Devabodha,
Dhananjaya,
Dhanapála,
Dhanapati,
Dhanurdhara,
Dharanidhara,
Dharmákara,
Dharmakírti,
Dharmapála,
Dharmás'okadatta,
Dharmayoges'vara,
Dhayika,
Dhurjatirája,
Dimbaka,
Divákaradatta,
Divákara, of Gotithi,
Divákara, Yuvarája (heir-apparent),
Droya of Avanti,
Durgata,
Durloka,
Dvaipáyana,
Gadádhara,
Gadádharanátha,
Gadádhara, Vaidya,
Gaṇádhyaksha,
Gaṇapati,
Gangádhara,
Gangádharanátha,
Gaṇoka,
Gangoka, of Taipáṭi,
Ghotaka,
Gopaka,
Gopika Ácharya,
Gopíchandra,

Gos'oka,
Gosaraṇa,
Govardhana,
Góvinda,
Govindasvámí,
Grahes'vara,
Guṇákarabhadra,
Guru,
Haláyudha,
Hanumán,
Hari,
Harichandra,
Haridatta,
Harivaṅs'a,
Hivoka,
Hrishíkes'a,
Indradeva,
Indrajyotí,
Indras'iva,
Is'varabhadra,
Janaka,
Janachandra,
Janhu of Avanti,
Jayadeva,
Jayáditya,
Jayakaṇṭha, author of Yuvatí-sambhoga.
Jayamádhava,
Jayanandí,
Jhanghánila,
Jívadása, Vaidya,
Jnána s'iva,
Jñánáṅkura,
Kakkola,
Kálidása,
Kálidása Nandi,
Kalpadatta,
Kámadeva,
Kamalagupta,
Kamaláyudha,
Kaṅkana,
Kapáles'vara,
Kápálika,
Karañja-dhanañjaya,
Karañja-mahádeva,
Káraṇja-yoges'vara,
Karkarája,
Karmajna S'armá, of Kásmira,
Karṇáṭadeva,
Kavichakravartí,
Kavikusuma,
Kavirája,
Kavirájasoma, or Soma the poet,
Kaviratna,
Kás'mira-kásyámala, or Ká-syámala of Kás'mira,
Kásmiranáráyana,
Kendranila-náráyana.
Kerattapa-papa,
Kes'ava,
Kes'avasena Deva,
Kes'atácháya,
Koka,
Koláhala,
Konka,
Krishṇa,
Krishṇa Mis'ra,
Kshemes'vara,
Kshitís'a,
Kshiyaka,
Kuladeva,
Kulas'ekhara,
Kumáradása,
Kuñja,

Kunjarája,
Laḍahachandra,
Lakshmaṇa Sena,
Lakshmidhara,
Lakshmidhara, of Bálikúta,
Lalitaka,
Mádhava,
Mádhava Sena,
Madhu,
Madhukaṇṭha,
Madhukúṭa,
Madhuras'íla,
Mágha,
Mahánidhi,
Mahánidhikumára,
Mahádeva,
Mahákavi,
Mahás'akti,
Mahávrata,
Mahidhara,
Mahimna,
Matrája,
Mahodadhi,
Makaranda,
Malayaraja,
Malayapa,
Maloka,
Mandoka,
Mangala,
Mangalárjuna.
Manoka,
Manovinoda,
Marjara,
Marva,
Maukhika,
Mayúra,
Mitra,
Mrigarája,
Muñja,
Murári,
Nagna,
Nákoka,
Nala,
Nányadeva,
Narasiñha,
Narakara,
Náráyana,
Náráyaṇa datta,
Naṭagaṅgaka,
Nartaka, of Kes'arakoṇá,
Níla,
Niláṅga,
Nilámbara,
Nilapaṭṭa,
Niloka,
Páduka,
Pajoka,
Pálita,
Pampaka,
Pañchákshara,
Panditas'as'i,
Pánini,
Pápáka,
Parames'vara,
Paras'uráma,
Parimala,
Pas'upativara,
Paṭuka,
Pávika,
Pitámbara, of Bhaṭṭasala,
Prabhákaradatta,
Prachaladása,
Prajña-bhútanátha,
Prajápati,

Pras'sta,
Pratinanda,
Pravarasena,
Prachalasiṅha,
Prachaṇḍamádhava, of Ka'smíra,
Pradyumna,
Priyáka,
Priyamvada,
Puṇḍaríka,
Puṇḍraka, of Ratnasálí,
Puṇḍrika,
Purasena,
Puroka,
Puns'oka,
Purushottamadeva,
Rajakasarasvati,
Rájas'ekhara,
Rájoka,
Rákshasa,
Rámadása,
Rantideva,
Ratháṅga,
Ratnákára,
Ravigupta,
Ratoka,
Ravináya,
Rudranandi,
Rudraṭa,
Rudra, the chief justice,—dharmákhikaraṇa,
Rúpadeva,
S'abdárnava Váchaspati,
Saḍuka,
Ságara,
Ságaradhara,
Sáhasáksha,
Sájoka,
Sakoka,
Sákyarakshita,
Sálaváha,
Sálikanátha,
Sáluka,
Sáluka, of Akásapála,
Samantabhadra,
Sámpika,
Sañchádhara,
Sandhas'rí,
Sáṇḍilya,
Saṅgadatta,
Saṅghas'vámika,
Saṅghamitra,
Sáṅghanandí,
Saṅgrámachandra,
Sáṅkara,
Saṅkaradeva,
Saṅkaradhara,
Saṅkhadhara,
Sanmoka,
Sántyákara,
Sántyákara Gupta,
Sáraṇa,
Saraṇadatta,
Sarasíruha,
Sarva,
Sarves'vara, of Tirabhu,
Satánanda,
Satyabodha,
Saṭhoká, (fem.)
Savara, of Sakaṭi,
S'elasarvajña,
Senduda,
Siddhoka,
S'ilábhaṭṭáriká, (fem.)
Silhana,

Sihlana, of Kás'mira,
Sis'oka,
Sittipa,
S'iva Svámí,
Sobháka,
Sodhagovinda,
Sohláka,
Solloka,
Soshṭasarvajña,
S'rídharanandí,
S'ríharsha,
S'ríharsha Kavipaṇḍita,
Sriharshadeva,
S'ríkaṇṭha,
S'ríkara,
S'rímitra,
S'rínáráyana Kavirája,
Sringára,
S'rínivas'a Bhaṭṭa,
Srípati,
Subandhu,
Subhankara,
Subhánga,
Subhaṭa,
Sudhákara,
S'úlapáṇí,
Sungoka,
Surabhi,
Súra,
Surati,
Súri,
S'uryadhara,
Suvarṇarekha, author of Lopámudrá,
Suvara,
Suvibhoka,
Suvratadatta,

Svastika,
Svaramula, of Kás'mira,
Taraṇí,
Tarani-nandí,
Tathágatadása,
Tavasví,
Tilachandra,
Tittoka,
Tribhuvana-sarasvati,
Tripuráripála,
Trivikrama, Vaidya,
Tungoka,
Tutátika,
Udayáditya,
Udbhata,
Umápati,
Umápatidhara,
Utpalarája,
Váchaspati,
Vachchhoka,
Vádyoka, of Bhavagráma,
Vágura,
Vágvína,
Váhlika,
Vaidyadhana,
Vainateya,
Vákkáṭa,
Vákpatirája,
Vallábasena,
Vallabhadeva,
Vallana,
Vámadeva,
Vamadeva Bhaṭṭa,
Váṇa,
Vanamáli,
Vapanandana,
Vapika,

Varáha,
Varáhamihira,
Vararuchi,
Vardhamána,
Vasantadeva,
Vasudeva Jyoti,
Vasukalpa,
Vásukalpa,
Vasuratha,
Vasusena,
Vasudhara,
Vátoka,
Vidyá (fem.)
Vis'oka,
Vitála,
Viṭala Bhaṭṭa,
Vibhákara,
Víbhákara S'armá,
Vibhoka,
Vidukha,
Vidyápati,
Vijaka,
Vijayá, (fem.)
Vijñánátmá,
Vikaṭanitambá, (fem.)
Vikramáditya,
Vimána,
Vimboka,
Vinayadeva,
Vira,
Virasarasvati,
Viriñchi,
Víryamitra,
Viryamitra, author of Vártika,
Visákhadatta,
Vishṇuhari,
Vishṇu S'armá,
Vittapála,
Vittoka,
Vyása, the Kavirája,
Vyásapádá, (fem.)
Yajñaghosa,
Yasovarmá,
Yoges'vara,
Yogaka,
Yuvasena,
Yuvarája, probably the same with Divákara.

Beginning. प्रज्ञां कामपि सम्पदञ्च कुरुते यत्पादसम्बाधिके
नित्यं शाम्यति विश्वगन्धतमसं यच्चक्षुरुन्मीलनात् ।
यत्पादार्घ्यपयो विधूय दुरितं निःश्रेयसं यच्छति
स्वान्ते नः स वसत्वनारतमनाध्येयस्वरूपो हरिः ॥
शौर्य्याणीव तपांसि बिभ्रति भवं यस्मिन्न यस्यावधि-
ज्ञाने दान इव द्विषामिव जयो येनेन्द्रियाणां कृतः ।
सम्राजामिव योगिनामपि गुरुर्यस्य क्षमा मण्डले
स श्रीलक्ष्मणसेन एव नृपतिर्भुक्तस्य जीवन्नभूत् ॥
तस्यासीत् प्रतिराजडम्बृतमहासामन्तचूड़ामणि-
र्नाम्ना श्रीवटुदास इत्यनुपमप्रेमैकपात्रं सखा ।

तं पंसन्नमसं हरन्नहरहः कीर्त्तिं दधत् कौमुदीं
साहादृत्वयसूद्यताम्रतमयः पूर्णः कलानां निधिः ॥
श्रीमान् श्रीधरदास एत्यभिगुणाधारः स तस्मादभू-
दाकौमारमपारपौरुषपराधीनस्य तस्यानिशम् ।
लक्ष्मीर्वेदविदां गृहेषु गुणिता गोष्ठीषु विद्यावतां
भक्तिः श्रीपतिपादपल्लवनखज्योत्स्नासु विश्राम्यति ॥
प्रत्येकं विषयेषु पञ्चकमितैः श्लोकैः कवीनामिदं
तेनाकारणबान्धवेन विदधे श्रीसूक्तिकर्णामृतं ।
प्रीतिं पल्लवयन्तु कर्णकलसीमापूरयन्तश्चिरं
सज्जन्तः परिशीलयन्तु रसिकाः पञ्चप्रवाहानिव ॥
अमराः शृङ्गारचाटू अपदेशोचावचे क्रमशः ।
इति पञ्चभिः प्रवाहैः सदुक्तिकर्णामृतं क्रियते ॥
अथ धाता रविरीश प्रणति-महादेव-शिव-हरक्रीड़ाः ।
प्रश्नोत्तराहृहासावसूय सूक्ष्मातमाङ्गगङ्गा च ॥ इत्यादि ॥

End. श्रीधरदासविनिर्म्मितसदुक्तिकर्णामृतप्रवाहोऽयम् ।
पञ्चम उच्चावचाख्यो विविधप्रमोदं तनोतु रसिकानाम ॥

Colophon. इति माण्डलिकश्रीश्रीधरदासकृतौ सदुक्तिकर्णामृते उच्चावचप्रवाहो नाम पञ्चमः प्रवाहः । अत्र वीचिः ७६ । तत्र श्लोकाः ३८० । अनेन ग्रन्थः ९९० ।
श्रीधरदासविनिर्म्मिते सदुक्तिकर्णामृते प्रवाहानां ।
पञ्चस्विह षटसप्तत्यधिकशतचतुष्टयी वीचिः ॥
श्लोकानाञ्च शतत्रयमशीत्युपेतं सहस्रयोद्वितयम् ।
ग्रन्थस्य षट्सहितः सप्तशताधिकसहस्रपञ्चकः ॥
शाके सप्तविंशत्यधिकशतोपेतदशशते शरदां ।
श्रीमल्लक्ष्मणसेनक्षितिपस्य रसैकविंशे ॥
सवितुर्गत्या फाल्गुनविंशेषु परार्थहेतावकुतुकात् ।
श्रीधरदासेनेदं सूक्तिकर्णामृतं चक्रे ॥
भवतु नृपो धर्म्मपरः परमसमृद्धा च भवतु वसुधेयं ।
धेयात सुखानि लोके केशवचरणाम्बुजद्वितयम् ॥
इति महामाण्डलिकश्रीश्रीधरदासविनिर्म्मितसूक्तिकर्णामृताख्यः श्लोकसमुच्चयः समाप्तः । अथानुप्रवाहवीचयः, ४७६ । प्रतिवीचिपञ्चश्लोकनियमेन श्लोकाः, २३८० । अनेन ग्रन्थः ५७६० ॥ हरिः ॥ शकाब्दाः १५०० ॥

विषयः। कोषकाव्यरूपं तत्र।—१मे, देवप्रवाहे,——ब्रह्मवीचिः। सूर्य्यः। ईशप्रणतिः। महादेवः। शिवः। तच्छृङ्गारः। हरदुर्गाप्रश्नोत्तरं। हरहास्यं। तन्मूर्द्धि गङ्गा। तन्मूर्द्धि चन्द्रः। तज्जटा। तत्कपालं। तन्नयनं। त्रिपुरदाहारम्भः। हरबाणः। अष्टमूर्त्तिः। भैरवः। हरनृत्यारम्भः। तन्नृत्यं। तत्प्रसादनम्। गौरी। विवाहसमये गौरी। तच्छृङ्गारः। दुर्गा। काली। अर्द्धनारीशः। शृङ्गारात्मकार्द्धनारीश्वरः। गणेशः। कार्त्तिकेयः। भृङ्गी। गणोच्चावचं। हरिहरौ। गङ्गा। तत्प्रशंसा। मत्स्यावतारः। कूर्म्मः। वराहः। नृसिंहः। तन्नखाः। शृङ्गारि-नृसिंहः। वामनः। त्रिविक्रमः। परशुरामः। श्रीरामः। विरहिश्रीरामः। हलधरः। बुद्धः। कल्की। कृष्णशैशवं। तत्कौमारं। तत्स्वप्नायितं। तद्यौवनं। तत्क्रीड़ा। तत्प्रश्नोत्तरं। वेणुनादः। गीतं। तद्भुजः। गोवर्द्धनोद्धारः। उत्कण्ठा। कृष्णगोपीसन्देशः। सामान्यहरिः। हरिभक्तिः। समुद्रमन्थनहरिः। लक्ष्मीस्वयम्वरः। तच्छृङ्गारः। लक्ष्मी। तदुपालम्भः। सरस्वती। प्रशस्तिचन्द्रः। चन्द्रकला। तद्विम्बः। प्रौढ़चन्द्रः। सकिरणचन्द्रः। तद्रश्मिः। ज्योत्स्ना। कलङ्कः। तमश्चन्द्रः। सतारकचन्द्रः। शरदस्तचन्द्रः। तद्ध्रासः। मिश्रकचन्द्रः। बङ्करूपकचन्द्रः। अस्तमयः। उच्चावचचन्द्रः। गन्धवहः। दक्षिणावातः। नदीवातः। समुद्रवातः। प्रभातवातः। मदनः। तच्छौर्य्यं। उच्चावचं॥

२ये, शृङ्गारप्रवाहे,——वयःसन्धिवीचिः। किञ्चिदुपाढ़यौवना। युवती। नायिकाद्भुतं। मुग्धा। मध्या। प्रौढ़ा। नवोढ़ा। विश्रब्धनवोढ़ा। गर्भिणी। कुलस्त्री। असती। कुलटोपदेशः। गुप्तासती। विदग्धासती। लक्षितासती। वेश्या। दाक्षिणात्यस्त्री। पाश्चात्यस्त्री। उदीच्यप्राच्ये। ग्राम्या। स्त्रीमात्र। खण्डिता। रतिचिह्नदुःखिता। ललितविरहिणी। विरहिणी। तद्वचनं। रुदितं। दूतीवचनं। दयितं प्रियसम्बोधनं। परुषाभिधानं। विरहिणीचेष्टा। सन्तापः। तनुता। उद्वेगः। निशावस्था। वासकसज्जा। स्वाधीनपतिका। विप्रलब्धा। कलहान्तरिता। तद्वाक्यं। तत्सखीवचनं। गोत्रस्खलितं। मानिनी। उदात्तमानिनी। अनुरक्तमानिनी। मानिनीवचनं। तस्याः सखीप्रबोधः। अनुनयः। मानभङ्गः। प्रवसद्भर्त्तृका। यन्त्राक्षेपः। प्रोषितभर्त्तृका। तद्वचनं। सखीं प्रति तद्वचनं। तत्प्रियसंवादः। तदवस्था। प्रियवर्त्मावलोकनं। काकः। प्रियसम्भेदः। अभिसारारम्भः। अभिसारिका। दिवाभिसारिका। तिमिराभिसारिका। ज्योत्स्नाभिसारिका। दुर्द्दिनाभिसारिका। कुलटाप्रलापः। स्त्रीरूपं। भ्रूः। नयनं। कर्णः। अधरः। वदनं। वचनं। बाहुः। स्तनः। रोमावली। मध्यं। नायिकाक्रीड़ितं। अनुकूलनायकः। दक्षिणः। शठः। धृष्टः। ग्राम्यः। मानी।

प्रोषितः। पथिकः। वर्षापथिकः। प्रोषितप्रियास्मरणं। विलोकनं। चित्रं। स्वप्नः। नायकाभिलाषः। नायिकाभिलाषः। तनुता। गुणकथनम्। उद्वेगः। विलापः। चन्द्रोपालम्भः। स्मरोपालम्भः। मेघोपालम्भः। उन्मादः। स्मरलेखः। वनविहारः। जलक्रीड़ा। वेशः। दूतीसंवादः। स्त्रीविलोभनं। पुंविलोभनं। दूत्युपालम्भः। नायिकागमनं। नायकागमनं। वाद्यं। नृत्यं। गीतं। द्यूतं। दृष्टिः। कटाक्षः। नायिकाचाटुः। मधुपानं। शयनाधिरोहणं। आलिङ्गनं। चुम्बनं। अधरदंशनं। नखक्षतं। कण्ठकूजनं। वस्त्राकर्षणं। नवोढासम्भोगः। रतारम्भः। सुरतं। विपरीतरतं। तदाख्यानं। रतान्तः। उषसि प्रियादर्शनं। नायिकानिष्क्रमणं। रतश्लाघा। सखीनां मिथःकथा। शुकोक्तिक्रीड़ा। प्रत्यूषः। सूर्य्योदयः। मध्याह्नः। सन्ध्या। तमः। दीपः। चन्द्रोदयः। रजनी। वसन्तारम्भः। वसन्तः। वसन्तवासरं। तत्तरवः। कोकिलः। भृङ्गः। ग्रीष्मः। तद्वेशः। शृङ्गारात्मकग्रीष्मः। दावानलः। वर्षारम्भः। वर्षा। तन्मेघः। तन्नदी। तद्दिवसाः। तद्रात्रिः। शरदारम्भः। शरत्। तन्नदी। तत्खञ्जनः। हेमन्तः। तद्रात्रिः। तद्वालिकः। तत्पथिकः। शिशिरः। तद्ग्रामः। तच्छस्यानि। तत्र सुखं। उच्चावचं॥ (प्रवाहेऽस्मिन् क्वचित् श्लोकाभावो दृश्यते)॥

३ये, चाटुप्रवाहे।——सामान्यचाटुवीचिः। सम्मुखचाटुः। विद्या। गुणः। धर्म्मः। रूपं। दृष्टिः। करः। चरणः। प्रियाख्यानं। अत्युक्तिः। चित्रोक्तिः। कार्य्ये गतिः। देशाश्रयः। दानं। दरिद्रभरणं। अतिदानं। विक्रमः। शौर्य्यं। प्रतापः। तेजः। हस्ती। अश्वः। नौका। सैन्य। असिः। आश्चर्य्यखड्गः। रुधिरखड्गः। चापः। प्रयाणं। भागबली। तूर्य्यध्वनिः। सैन्यधूलिः। अश्वधूलिः। युद्धधूलिः। युद्धं। ततश्चली। दिग्विजयः। रिपुः। तन्नगरी। तत्सम्भ्रमः। तद्भूः। तद्वधूवाष्पः। तत्पुरं। तद्गृहं। यशः। सर्व्वोर्थ्वयशः। प्रशस्तियशः। कीर्त्तिः। सर्व्वोर्थ्वकीर्त्तिः। कीर्त्तिगानं। उच्चावचचाटुः॥

४र्थे, अपदेशप्रवाहे।——विष्णुवीचिः। शिवः। गणः। सूर्य्यः। चन्द्रः। चन्द्रसूर्य्यौ। समुद्रः। तदुत्कर्षः। अगस्त्यहस्तसमुद्रः। अस्योपालम्भः। अस्य निन्दा। सवाड़वसमुद्रः। अगस्त्यः। जलं। शङ्खः। मणिः। मरकतः। नानारत्नं। स्वर्णं। नदनद्यौ। सरः। शुष्कसरः। पूर्णसरः। मीनः। सर्पः। भेकः। पद्मं। भ्रमरः। स्वर्गभ्रमरः। पद्मभ्रमरः। चूतमधुपः। केतकीमधुपः। गिरिः। मलयः। शरभः। सिंहः। तच्छावकः। जरत्सिंहः। गजः। वन्यगजः। मत्तगजः। बद्धगजः। हरिणः। व्याधापहृतमृगः। दावानलभीतमृगः। मृगी। नानापशवः। तरुः। कल्पतरुः। चन्दनतरुः। अश्वत्थः। चूड़ः। अशोकः। शाल्मलिः। मार्गतरुः। नानातरवः।

मरुः । मेघः । तत्प्रशंसा । तन्निन्दा । चातकः । दैवहतचातकः । अनन्यगतिक-चातकः । मनस्विचातकः । हंसः । राजहंसः । कोकिलः । शुकः । नानाविहगाः । उच्चावचं ॥

५ म, उच्चावचप्रवाहे ।——मनुष्यवीचिः । अश्वः । गौः । नानापशवः । पारावतः । बकः । नानापक्षिणः । गिरयः । अटवी । नदी । विशेषनदी । पद्माकरः । प्रशस्त-सरसी । चक्रवाकः । चक्रवाकी । दिशः । देशः । वीरः । धनुर्भङ्गः । हनूमदादि-शौर्य्यं । वारणः । तच्छिरश्छेदः । दूतः । संवादानुवादः । कविः । नानाकवयः । प्रत्येककविः । मनस्विकविः । कविदानं । गुणिगर्व्वः । वाणी । काव्यं । काव्यमात्सर्य्यं । काव्यचौरः । सज्जनः । दुर्ज्जनः । सज्जनदुर्ज्जनौ । धन्यः । उदात्तः । मानी । कृपणः । सेवकः । मानिसेवकः । दुरीश्वरसेवकः । क्षुद्रोदरदुःखितः । दारिद्र्यं । सचाटुदारिद्र्यं । दरिद्रगृही । तद्गृहिणी । तद्गृहं । राजा । वृद्धः । अनुशयः । निर्व्वेदः । विचारः । विचिकित्सा । शमविघ्नः । अर्द्धशमः । कारुणिकः । शान्त्या-शंसा । कृतार्द्धशान्तिः । शान्तः । निष्कामः । निस्पृहः । वनगमनोत्कण्ठः । तपोवन । तपस्वी । बहुविधशान्तिः । ज्ञानी । भवितव्यता । दैवं । कालः । श्मशानं । समस्या । उच्चावचं । प्रतिराजस्तुतिः ॥

अत्रोल्लिखितकविनामधेयानि यथा,——पालितः । भट्टश्रीनिवासः । वसन्तदेवः । बीजकः । वराहमिहिरः । श्रीकण्ठः । विद्या । हरिः । विभाकरः । वाणः । वल्लनः । भोजदेवः । नधुकल्पः । जकुः । कविपण्डितश्रीहर्षः । जयदेवः । वैद्यगदाधरः । कालिदासः । चित्तपः । शिल्हनः । योगेश्वरः । चक्रपाणिः । कङ्कोलः । उमापति-धरः । रुद्रटः । विशाखदत्तः । मङ्गमित्रः । वाचस्पतिः । शतानन्दः । वीर्य्यमित्रः । जनचन्द्रः । नटगङ्गाकः । राजशेखरः । वामनः । वररुचिः । रविनागः । दण्डी । भवभूतिः । दक्षः । नरसिंहः । वामदेवः । अंशुधरः । श्रीहर्षः । मयूरः । मुरारिः । भट्टनारायणः । अमरुः । मङ्गलः । हनूमान । सुधाकरः । शितिपः । धनपालः । द्वैपायनः । वाक्कोकः । सागरधरः । ब्रह्महरिः । सन्नाधरः । भगीरथदत्तः । भासः । श्रीहर्षदेवः । लक्ष्मीधरः । भगवद्गोविन्दः । आचार्य्य-गोपीकः । भासोकः । माघः । शङ्करदेवः । गदाधरः । वासुकल्पः । पापाकः । बलभद्रः । हलायुधः । तुतोकः । नीलाङ्गः । भवानन्दः । अभिनन्दः । महानिधिः । भारविः । त्रिपुरारिपालः । कोलाहलः । महेश्वरः । विरिञ्चिः । सेन्दुडः । पादुकः । गोपीचन्द्रः । कोरट्टपपीपः । आवन्त्यकृष्णः । वपुनन्दनः । केशटाचार्य्यः । वसुमनः । स्थूरिः । धरणीधरः । नग्नः । केशवः । वाक्पतिराजः । व्यासपादः । दक्षः । वराहः । धूर्ज्जटिराजः । प्रजापतिः । गणाध्यक्षः । विक्रमादित्यः । सुरतिः ।

विषयः। श्रीमित्रः। वासुदेवज्योतिः। वसुरथः। शोभाकः। कोकः। पुरुषोत्तमदेवः। माधवः। सङ्घश्रीः। श्रीधरनन्दी। कुलदेवः। महीधरः। दिवाकरदत्तः। वनमाली। शुभङ्करः। भट्टशालीयपीताम्बरः। वर्द्धमानः। केशवसेनदेवः। रूपदेवः। लक्ष्मणसेनः। केशवकाशीशनाथकः। उद्भटः। सोम्बोकः। शङ्करः। शरणः। नीलः। पुंशोकः। समन्तभद्रः। वीरसरस्वती। भानुः। तिलचन्द्रः। कुलशेखरः। त्रिभुवनसरस्वती। सागरः। महादेवः। क्षेमेश्वरः। पुण्डरीकः। गणपतिः। दाक्षिणात्यः। शालूकः। भवग्रामीणवाद्योकः। बलदेवः। आपविश्वेश्वरः। मोङ्गाकः। इन्द्रज्योतिः। अपराजितरक्षितः। गङ्गाधरः। शान्त्याकरः। भट्टस्वामी। सुरभिः। कापालिकः। परमेश्वरः। चण्डालविद्या। प्रतिनन्दः। शर्व्वः। वेदाजीवदासः। हरिदत्तः। धर्म्मकीर्त्तिः। पाणिनिः। जनकः। गदाधरनाथः। विनयदेवः। श्रीपतिः। अचलः। राक्षसः। अमरसिंहः। धर्म्मपालः। सरसिरुहः। रत्नाकरः। मुञ्जः। ललितोकः। नीलपट्टः। ब्रह्मनागः। गोसोकः। धर्म्माशोकदत्तः। भिक्षुः। विभूकः। राजोकः। वाग्मीणः। रतोकः। रथाङ्गः। देवबोधः। नरसिंहः। प्रवरसेनः। योगोकः। चन्द्रस्वामी। गोवर्द्धनः। कालिदासनन्दी। प्रियोकः। भ्रमरदेवः। कर्णाटदेवः। पशुपतिवरः। चण्डालचन्द्रः। डिम्बोकः। मधुः। गोविन्दस्वामी। पातुकः। भट्टः। नीलोकः। कृष्णमिश्रः। भर्तृमेण्ठः। अमृतदत्तः। विभोकः। मनोविनोदः। आर्य्यविलासः। धर्म्मयोगेश्वरः। शठोकः। बाकटः। लड्डकः। दानोकः। शृङ्गारः। प्रचलसिंहः। धोयीकः। कुब्जराजः। युवराजदिवाकरः। वाककूटः। तैलपाटीयगङ्गोकः। सूर्य्यधरः। विम्बोकः। वैद्यधनः। काश्मीरनारायणः। भावदेवी। मनोकः। भेरीभ्रमकः। वीरः। भदन्तधीरनागः। महोदधिः। इन्द्रशिवः। अभिमन्युः। तुतातिकः। विजया। लड्डचन्द्रः। सिद्धोकः। अरविन्दः। नालः। मित्रः। चूडामणिः। सुभटः। पार्थोकः। आवन्तिकजङ्कुः। चन्द्रज्योतिः। करआमहादेवः। यशोघोषः। नान्यदेवः। पीताम्बरः। गोपोकः। धर्माशोकदेवः। शब्दार्णवः। विष्णुशर्म्मा। कुमारदासः। दन्तोकः। कविकुसुमः। काश्मीरकश्यामलः। आमहड्डीयदङ्कः। कुञ्जः। मत्स्यबाधः। शुभाङ्कः। कविचक्रवर्त्ती। वाक्कोकः। तरणिनन्दी। मृगराजः। अवन्तिवर्म्मा। गोतिर्थीयदिवाकः। भर्त्तुः। वीर्य्यमित्रः (वार्त्तिककारः)। प्रद्युम्नः। प्रभाकरदत्तः। भामोकः। यशोवर्म्मा। शान्त्याकरगुप्तः। गोशरणः। जयमाधवः। शुङ्गोकः। वल्लभदेवः। शाण्डिल्यः। शीलाभट्टारिका। सुविभोकः। नित्तोकः। प्रियम्बदः। काश्मीरकाजयवर्द्धनः। शङ्करधरः। भङ्गुरः। काश्मीरप्रचण्डमाधवः। विभाकरशर्म्मा। नारायणः। शिवस्वामी। जयकण्ठः। (युवतीसम्भोगकारः)। केन्द्रनीलनारायणः। काश्मीरशिल्हनः।

विषहः । महाकविः । कोक्कः । श्रीकरः । रुद्रनन्दी भट्टचूर्णितकः । विकटनितम्बा । प्रचल-
दामः । मार्ज्जारः । कामदेवः । विष्णुहरिः । मलयराजः । उत्पलराजः । दत्तः ।
काश्मीरकस्वरमूलः । मङ्गश्रामिकः । युवराजः । वापीकः । भञ्जानिलः । अनङ्गः ।
साम्पीकः । प्राज्ञभूतनाथः । नवकरः । मधुरशीलः । कमलायुधः । मङ्गलार्ज्जुनः ।
वार्ताकः । ॐकण्ठः । लोष्टमर्ज्जः । रन्तिदेवः । वागुरः । काश्मीरकभोगकर्म्मा ।
सम्भाकः । सुवर्णः । सुव्रतदत्तः । भूषणः । तथागतदासः । लङ्गदत्तः । शरणदत्तः ।
भट्टवामदेवः । विद्यापतिः । जयादित्यः । प्रशस्तः । मरिम्नः । राजोकः ।
करञ्जगागेश्वरः । करञ्जधनञ्जयः । महानिधिकुमारः । आकाशपालीयशालूकः ।
हरिवंशः । साम्बाधरः । जयोकः । हीरोकः । पज्जोकः । उदयादित्यः ।
कर्कराजः । नारायणदत्तः । धनपतिः । धनञ्जयः । कल्पदत्तः । कविराजसोमः ।
परिमलः । वेतालः । महाशक्तिः । पद्माचरः । शाक्यरक्षितः । हरिचन्द्रः । त्रि-
याकः । चिरन्तनशरणः । शैलमर्ज्जः । अमाधदेवः । आनन्दवर्द्धनः । रविगुप्तः ।
रामदासः । वल्मीकजन्मनः । मधुकूटः । दशरथः (भाष्यकारः) । धीताकः । सुवर्ण-
रेखः (लोपामुद्राकारः) । इन्द्रदेवः । कमलगुप्तः । कपालेश्वरः । वाल्लीकूटीय
लक्ष्मीधरः । शब्दार्णववाचस्पतिः । कविरत्नः । अनुरागदेवः । धर्म्माधिकरणक
रुद्रः । शकटीयशबरः । भव्यः । क्षितीशः । भास्करदेवः । नाकोकः । जयनन्दी ।
अञ्जोकः । पुण्ड्रोकः । स्वस्तिकः । भट्टवेतालः । मकरन्दः । वसुन्धरः । सङ्ग्रामचन्द्रः ।
गुरुः । पाम्पकः । कह्लणः । रत्नशालीयपुण्ड्रोकः । मन्दोकः चपलदेवः । माधव-
सेनः । साजोकः । गोविन्दः । अचलसिंहः । माञ्झनन्दी । भामहः । मलयजः ।
ईश्वरभद्रः । शालिकनाथः । वैद्यत्रिविक्रमः । कविराजश्रीनारायणः । पुरुसेनः ।
वित्ताकः । मोढगोविन्दः । भर्तृहरिः । आवन्तिकद्रव्यः । मौक्तिकः । तीरभुक्तीय
मल्लेश्वरः । सुबन्धुः । मतिराजः । मधुकण्ठः । शिशोकः । युवसेनः । रजकसर-
स्वती । साहमाचः । तपस्वी । माकोकः । धञ्जोकः । हृषीकेशः । व्याडिः ।
जितारिः । गोभटः । विन्दुशर्म्मा । माङ्कुडः । मेधारुद्रः । वटेश्वरः । कविराजः ।
शङ्खधरः । परिमलशशी । धर्म्माकरः । दुर्गतः । वित्तपालः । दामोदरः । वैनतेयः ।
तरणिः । वेशोकः । शूलपाणिः । पुरोकः । मालोकः । परशुरामः । कृष्णः । ज्ञा-
नाङ्कुरः । महाव्रतः । ज्ञानशिवः । विज्ञातात्मा । शालवाहः । गणाकरभद्रः ।
चन्द्रयोगी । शूरः । नीलाम्बरः । गङ्गाधरनाथः । कविराजव्यासः ॥ ० ॥
इति कवयः ॥

No. 1181. सत्पद्यरत्नाकरः ।

Substance, country paper, 18 × 5 inches. Folia, 121, Lines, 8 on a page. Extent, 3,146 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1697. Place of deposit, S'ántipura, Rámayádava Chúḍámaṇi. Appearance, old. Verse. Correct.

Satpadya-ratnákara. A collection of miscellaneous verses on various subjects. By Govindadása, styled Mahámahopádhyáya.

Beginning. यं साङ्ख्याः प्रकृतिं जगुर्यमपरे पाताञ्जलाः पूरुषं
काणादाश्च यमीशमाचचरणा यं कर्म्म मीमांसकाः ।
यं ब्रह्माद्वयमेकमागमविदः शैवाः शिवं वैष्णवा
यं कृष्णं भगवन्तमत्र निगमाः तस्मै परस्मै नमः ॥
प्रणम्य गोविन्दपदारविन्दं गोविन्ददासो विदुषां नियोगात् ।
नानाकवीनामनवद्यपद्यैः सत्पद्यरत्नाकरमातनोति ॥

End. गयागङ्गाकाशीप्रभृतिगुरुतीर्थानि सततं
त्वदङ्घ्रौ वर्त्तन्ते भवजलधिनिस्तारतरणिः ।
सपर्य्या सर्व्वेषामपि दिविषदां तेन विहिता
मुखाग्रे यस्यास्ते जननि ! तव नाम क्षणमपि ॥
जनन्या गर्भस्थो नियमितमनाः पादकमलं
तवाहं संविध्ये सुकृतमिति चित्ते कृतमभूत् ।
ततोऽहं भूमिष्ठो विषयरसगत्यणाकुलतया
न जाने किम्भूता त्वमसि करुणा ते मयि कृशा ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायगोविन्ददासविरचितः सत्पद्यरत्नाकरः समाप्तः ।
समाप्तोऽयं ग्रन्थः । शकाब्दाः १६९७ ।

विषयः । दशावतारवर्णनं । श्रीरामः । रामं दृष्ट्वा जनकवाक्यं । विश्वामित्रं प्रति तद्वाक्यं । रामं दृष्ट्वा सीता । जनकं प्रति विश्वामित्रः । रामं प्रति परशुरामः । तं प्रति रामः । रामवनगमने दशरथः । कौशल्या च । कैकयीं प्रति रामः । लक्ष्मणं प्रति सुमित्रा । रामं प्रति च । सीतां कैकयीञ्च प्रति कौशल्या । कैकयीभरतयोरुक्तिप्रत्युक्ती । श्रीरामभरतयोः कथोपकथनं । सीतां प्रति रामः । रामस्य खेदः । अगस्त्यवाक्यं । कौशल्यादीनां चिन्ता । रावणमारीचयोः संवादः । मायामृगचरित्रं । जटायुखेदः । सीतान्वेषण । बालिवधः । श्रीरामशवर्य्योः संवादः । लक्ष्मणखेदः । रामं प्रति हनुमद्वाक्यं । लङ्कामुख्या-

विषयः। आक्रम्य हनुमान्। रावणं प्रति निकषा। अङ्गदरावणयोरुक्तिप्रत्युक्ती। समुद्रती-
रस्थितो रामः। चन्द्रोदये रामचेष्टा। सेतुबन्धारम्भः। रावणं प्रति शुकसारणौ।
सीतायाः खेदः। लक्ष्मणशक्तिशेले रामस्य खेदः। रावणे हते मन्दोदरीचेष्टा।
विभीषणस्य राज्याभिषेकः। हनूमन्तं प्रति भरतः। रामं प्रति पौरजनवाक्य।
कस्यचिद् भक्तस्य। श्रीकृष्णः। गोवर्द्धनधारणं। वस्त्रहरणं। गोपीषु कृष्णस्य
भावः। रासलीला। खेचराणामुक्तिः। यशोदावैकल्यं। कृष्णस्य मथुरागमनं।
मथुरामाहात्म्यं। गजेन्द्रमोक्षणे हरेश्चेष्टा। उद्धवं प्रति गोप्यः। तं प्रति कृष्णः।
भजनमाहात्म्यं। जगन्नाथदेवः। बलरामः। मदनः। सरस्वती। लक्ष्मीः। गङ्गा।
काशी। शिवः। अर्द्धनारीश्वरः। हरिहरौ। कार्त्तिकेयः। गणेशः। भृङ्गी।
वृषः। चन्द्रः। सूर्य्यः। भ्रमरः। पद्मं। पद्माकरः। मत्स्यः। हंसः। चक्रवाकः।
खञ्जनः। शुकः। कोकिलः। काकः। मत्स्यरङ्कः। हंसकरी। पचिमारः। चम्पक-
वृक्षः। पलाशः। रसालः। नारिकेलः। गुवाकः। हिन्तालः। तालः। श्रीफलः।
शाल्मली। मन्दारवृक्षः। दूर्व्वा। अर्कवृक्षः। महावृक्षः। कल्पवृक्षः। चन्दनतरुः।
गुरुः। पर्व्वतः। शरभः। सिंहः। हस्ती। अश्वः। हरिणः। कुक्कुरः। मेघचा-
तकौ। समुद्रः। शङ्खः। भेकः। सर्पः। मणिः। स्वर्णं। गुञ्जा। सज्जनः। खलः।
सुजनदुर्ज्जनौ। मूर्खः। पण्डितः। विद्याप्रशंसा। दरिद्रः। धनी। धनप्रशंसा।
कृपणः। दाता। प्रेम। गृहं। प्रदीपः। चामरं। कूपः। कलिदुर्गं। वृद्धः। कर्म्म।
भवितव्यं। आशा। भावाशुद्धिः। कुज्झटिका। खद्योतः। गर्द्दभः। तन्तुवायः।
नवरत्नादिः। प्रातःकालः। सायङ्कालः। हेमन्तः। शिशिरः। वसन्तः। ग्रीष्मः।
वर्षा। शरत्। वायुः। राजप्रयाणं। रणभूमिः। खड्गः। धनुः। प्रतापः। यशः।
राजस्तुतिः। आदिरसः। नवोढा। अभिसारिका। मानिनी। प्रवत्स्यत्पतिका।
प्रोषितभर्त्तृका। सखीप्रबोधः। प्रोषितनायकं प्रति सखीवाक्यं। विरहः। स्वयं
दूती। प्रवासादागतः पतिः। स्वाराम्बा। नायिकानिष्क्रमणं। विप्रलब्धा।
खण्डिता। कलहान्तरिता। केशः। मुखं। नेत्रं। अधरः। दन्तः। बाहुः। रोमा-
वली। त्रिवली। मध्यदेशः। स्तनः। वेश्या। तच्चरित्रं। सखीनीतिशिक्षा। दूतः।
भूषणं। सहायः। भाग्यं। स्त्री। पुत्रः। मिश्रश्लोकाः। विरहिणी॥
विषयानेतान् अवलम्ब्य कोषकाव्यरूपतया विरचितोऽयं ग्रन्थः॥ इति समाप्तिः

Postscript. Since writing the above, I have had an opportunity of examining the MS. myself. I find the verse in which the date of Lakshmaṇa Sena is given is defective. It is in the A'ryá metre, which

requires twelve instants in the first foot, eighteen in the second, twelve in the third, and fifteen in the fourth; but as the verse stands in the MS. and also in another codex belonging to the Serampore College, the second foot is short by one instant, and the last by two instants. The words which give the date are *rasa* = 6, *eka* = 1, and *viṅs'a* = 20; if we add these figures they would give 27 years; if we read them from the right we get 0216, which is intolerable in Sanskrit; transferring the figures intellectually the product is 2016, or reading *eka* and *viṅsa* together for twenty-one, and intellectually reading from the right, the result is 216, or reading them after writing them down we have 126. None of these figures correspond with history. Leaving out of consideration the two larger figures which are obviously inadmissible, if we accept 216, Lakshmaṇa Sena would be too far removed from 1205, the year in which the work was written, to admit of the author's father serving in the army of that king. Even 126 is too long a period, and can be tolerated only by the supposition that the father of the author came to the command at a very early period of life at about the end of Lakshmaṇa's reign, that he got his son late in life, and that the son wrote the work at a very advanced age. If we accept the lowest figure (27) and believe the Lakshmana of the author to be the last king of the Sena dynasty, the same whom Muhammadan writers call Lákhmaniya, the period of the reign would be too short, for the author of the *Tabkát i Náçari* assigns him a reign of eighty years. It is useless, however to argue on the subject until the right reading of the verse is obtained. The last foot probably contained another figure.

No. 1182. ब्रह्मपुराणं ।

Substance, country-made yellow paper, 19 × 4½ inches. Folia, 218. Lines, 8 on a page. Extent, 9,424 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, old. Verse. Correct.

Brahma Puráṇa. One of the great Puráṇas attributed to Vyása. The work comprises one hundred and twenty-three chapters. *Contents:* 1, Cosmogony. 2, Origin and descendants of Manus. 3, Rise of the Devas and Asuras. 4, Birth of Pṛithví, and derivation of the

word Mediní (name of the earth). 5, Cycles of Manus. 6, Creation of the sun, of shadow, of Saturn, and of As'visníkumára. 7, Solar race; story of Ilá; character of Yuvanás'va and other kings; destruction of Dhundha; story of Satyavrata and the deluge. 8, Story of Tris'anka; of Harischandra; of Sagara; destruction of Haihayas; descendants of Sagara and of the Nishádhas. 9, Creation of the moon and herbs; Rájasúya sacrifice performed by Soma, the moon; creation of Budha. 10, Story of Pururavas; marriage of Jahnu with Káverí, origin of Vis'vámitra; of the river Kaus'ikí; descendants of the Rishis. 11, Story of Ayu and others; story of Divodása; praise of Váránasí. 12—13, Story of Yayáti and of his descendants; ditto of Kártaviryárjuna. 14, Descendants of Kroshtu; birth of Krishna. 15—16, Descendants of Vrishni; story of Samantyaka. 17, Continents and islands. 18, Extents of land and of water. 19, Nether regions. 20, Hell. 21, Spheres of the sun, moon, and stars. 22, Polar star. 23, Sacred places. 24, Story of certain sages and Bráhmans. 25, Land fit for sacrifice. 26, Praise of the sacred pool of Konáditya. 27—31, Adoration of the sun, marriage of the sun, his hundred and eight names. 32—36, Birth and marriage of Párvatí. 37—38, Daksha's feast. 39, Description of Ekámra-tírtha, or Bhuvanes'vara. 40, Description of Utkala, Vaitarini and Purus'ottama. 41, Ditto of Avantipura. 42—43, Ancient history of Purus'ottama. 44—49, Story of Indradyumna and his establishment of the Temple of Jagannátha. 50 to 54, Story of Márkandeya, and his devotion to Jagannátha. 55, Praise of the Márkandeya Tank. 56, Praise of Nrisinha: 57, Ditto of Svetamadhava. 58—60, Directions for and praise of bathing in the sea near Puri. 61, Praise of Panchatírtha. 62—63, The feast of Maháj yais'hthí, or the bathing festival. 64, Jagannátha's journey to Gundichá. 65, The twelve annual festivals. 66, The regions of Vishnu. 67, Special merits of the Kshetra. 68, Praise of Ananta-Vásudeva. 69, The merit of dying at this kshetra. 70, The story of Kandu. 71 and 72, The various forms of Vishnu described. 73, Birth of Krishna. 74—78, Krishna's early deeds. 79, Amours of Krishna and the Gopís. 80, The journey of Akrura to Gokula with the news of Krishna. 81, Departure of Baladeva and Krishna to Mathurá. 82—83, Krishna's feats of valour at Mathurá and destruction of Kansa. 84, Destruction of Panchajana and the

recovery of a conch-shell from him. 85, Attack of Mathurá by Jará-sandha. 86, Encounter of Krishṇa with Muchukunda. 87, Baladeva's return to Gokula. 88, He indulges in spirituous drinks. 89, Marries Rukminí.. 90, Destruction of Sambara. 91, The wives of Krishna; marriage of Aniruddha with the grand-daughter of Rukmin; Gambling of Baladeva and Rukmin; destruction of Rukmin. 92, Destruction of Tárakásura. 93, The loot of Párijata flower. 94, Krishṇa's assumption of sixteen thousand and one hundred forms for the gratification of his numerous wives. 95—96, Marriage of Aniruddha with Ushá. 97, Vásudeva kills Pauṇḍra. 98, Rape of the daughter of Duryodhana by Sámba and the battle with Baladeva. 99, Destruction of Dvivida. 100, The fall of the Yádavas. 101, Funeral of Baladeva and Krishṇa; Arjuna's discourse with Ashṭávakra and return to Hastinápur; the Páṇḍava's retirement to a wilderness. 102, The ten incarnations of Vishnu. 103, The regions of Yama described. 104, Sins and their appropriate punishments. 105, Vicious actions; s'ráddhas. 106, Good behaviour, treatment of vicious men in the regions of Yama. 107, Causes which lead to the transmigration of human souls into animal forms. 108, The course of creation. 109, The regions of the Pitris; s'ráddha described in detail. 110, Daily and occasional s'ráddhas and articles fit to be offered on those occasions. 111 and 112, Duties of the different orders of society. 113, Acts which reduce Bráhmaṇs to the condition of S'údras. 114 and 115, Means of translation to heaven. 116, Reflection of Hari the only means of severing the bonds of the earth. 117, The after-life of Vaishnavas. 118, Praise of keeping up the night on the 11th of the moon; story of a Chaṇḍála; ditto of a Bráhmana and a Rakshasa; ditto of Urvasí and a Bráhmana. 119, The illusion of Vishnu. 120 and 121, Duties to be observed in the present Kali age 122, Periodical destruction of the earth. 123, Substantial destruction of the earth; Sánkhyayoga; praise of the Puráṇa. Wilson's Vishna Puráṇa I p. XXVII.

Beginning. यस्मात सर्वमिदं प्रपञ्चर(?म)चितं माया जगज्जायते
यस्मिंस्तिष्ठति याति चान्तसमये कल्पान्त कल्पे पुनः ।
यं ध्यात्वा मुनयः प्रपञ्चरहितं विन्दन्ति मोक्षं ध्रुवं
तं वन्दे पुरुषोत्तमाख्यमखिलं नित्यं विभुं निश्चलं ॥

यं ध्यायन्ति बुधाः समाधिसमये शुद्धं वियत्सन्निभं
नित्यानन्दपदं प्रसन्नममलं सर्व्वेश्वरं सर्व्वगं ।
व्यक्ताव्यक्तपरं प्रपञ्चरहितं ध्यानैकगम्यं विभुं
तं संसारविनाशहेतुमजरं नित्यं हरिं धीमहि ॥
सुपुण्ये नैमिषारण्ये विचित्रे सुमनोहरे ।
नानामुनिजनाकीर्णे नानापुष्पोपशोभिते ॥

End. व्यक्तं स एव चाव्यक्तं स एव पुरुषोऽव्ययः ।
परमात्मा स विश्वात्मा विश्वरूपधरो हरिः ॥
व्यक्ताव्यक्तात्मिका तस्मिन् प्रकृतिः सम्प्रलीयते ।
पुरुषश्चापि भो विप्रा व्यापिन्यव्याहतात्मनि ॥
द्विपरार्द्धात्मनः कालः कथितो यो मया द्विजाः ।
तदहस्तस्य विप्रेन्द्रा विश्वरूपीशस्य कथ्यते ॥
व्यक्तं च प्रकृतौ लीनं प्रकृत्यां पुरुषो तथा ।
तत्र स्थिता निशा चान्या तत्प्रमाणं तपोधनाः ॥
नैवाहस्तस्य न निशा नित्यस्य परमात्मनः ।
उपचारस्तथाप्येष तस्य शश्वत् कथ्यते ॥
इत्येव मुनिशार्दूलाः कथितः प्राकृतो लयः ।
इत्यादिब्रह्मपुराणं समाप्तं ॥ शुभमस्तु ॥

विषयः । अत्र त्रयोविंशत्यधिकशताध्यायाः, श्लोकाश्च दशसहस्रमात्रकाः ।
१ अध्याये, सङ्क्षेपेण सृष्टिवर्णनं । २ अ, मन्वादिवंशकथनं । ३ अ, देवासुराणामुत्पत्तिवर्णनं । ४ अ, पृथोरुत्पत्तिचरित्रकीर्त्तनं, भूमेर्मेदिनीतिसञ्ज्ञोत्पत्तिकथनञ्च । ५ अ, मन्वन्तरानुकीर्त्तनं । ६ अ, आदित्योत्पत्तिः, सञ्ज्ञापरिणयः, मार्त्तण्डनामव्युत्पत्तिः, छायाजननं, शनैश्चरस्य जन्म, अश्विनीकुमारयोरुत्पत्तिवर्णनञ्च । ७ अ, सूर्य्यवंशवर्णनं, इलोपाख्यानं, युवनाश्वादीनां चरित्रकीर्त्तनं, धुन्धुवधः, सत्यव्रतोपाख्यानकथनञ्च । ८ अ, त्रिशङ्कूपाख्यानं, हरिश्चन्द्रादीनामुत्पत्तिः, सगरनामव्युत्पत्तिः, हैहयादीनां निधनकथनं, सगरवंशवर्णनं, निषधवंशकीर्त्तनञ्च । ९ अ, चन्द्रौषधीनां जन्मकथनं, चन्द्रकृतराजसूययज्ञकीर्त्तनं, बुधस्य जन्मविवरणञ्च । १० अ, पुरूरवश्चादीनामुपाख्यानं, कावेर्य्या सह जह्नोर्विवाहः, तद्वंशे विश्वामित्रादीनामुत्पत्तिः, कौशिकीनदीविवरणं, क्षत्र्यादीनां वंशकीर्त्तनञ्च । ११ अ, आयुरादीनामाख्यानं, दिवोदासप्रसङ्गेन वाराणसीवर्णनञ्च । १२ अ, ययातिचरितकीर्त्तनं । १३ अ,

विषयः। ययातिवंशकीर्त्तनं, कार्त्तवीर्य्यार्ज्जुनचरित्रवर्णनञ्च। १४ अ, क्रोष्टुवंशकीर्त्तनं, श्रीकृष्णजन्मकथनञ्च। १५।१६ अ, वृष्णिवंशकथनं, स्यमन्तकोपाख्यानवर्णनञ्च। १७ अ, द्वीपानां वर्षाणाञ्च वर्णनं। १८ अ, भूमिसागरद्वीपानां परिमाणादिकीर्त्तनं। १९ अ, पातालविवरणं। २० अ, नरकवर्णनं। २१ अ, चन्द्रसूर्य्यनक्षत्रमण्डलादीनां संस्थानकथनं। २२ अ, ध्रुवसंस्थितिकीर्त्तनं। २३ अ, तीर्थवर्णनं, तन्माहात्म्यकीर्त्तनञ्च। २४ अ, ऋषिभिः सह ब्रह्मणः संवादकथनं। २५ अ, कर्म्मभूमिप्रशंसा, भारतवर्षपरिमाणादिकीर्त्तनञ्च। २६ अ, कोणादित्यतीर्थतन्माहात्म्यकथनं। २७।२८।२९ अ, सूर्य्यपूजा, द्वादशादित्यकीर्त्तनं, सूर्य्यमाहात्म्यवर्णनं, ऋतुभेदेन सूर्य्यस्य वर्णभेदकथनं स्तवराजकीर्त्तनञ्च। ३०।३१ अ, सूर्य्योत्पत्तिपरिणयादिकीर्त्तनं, तदष्टोत्तरशतनामकथनञ्च। ३२।३३ अ, पार्व्वतीजन्मतपस्यातद्ब्राह्मसंवादादीनां कीर्त्तनं। ३४ अ, पार्व्वतीस्वयम्बरे ब्रह्मादीनामागमनं, पार्व्वत्युत्सङ्गवर्त्तिपञ्चमुखशिशुकर्त्तृकं शक्रादीनां बाहुस्तम्भनं, देवानां शिवस्तुतिः, उद्वाहतत्स्थानवर्णनञ्च। ३५।३६ अ, देवानां शिवस्तुतिकरणं, गौरीकर्त्तृकहिमालयपरित्यागवर्णनञ्च। ३७।३८ अ, दक्षयज्ञभङ्गविवरणं, भद्रकालीवीरभद्रयोरुत्पत्तिः, दक्षकर्त्तृकमहादेवस्तुतिकीर्त्तनञ्च। ३९ अ, एकाम्रक्षेत्रवर्णनं, तत्र विन्दुसरोनामतीर्थकीर्त्तनञ्च। ४० अ, उत्कलदेशवर्णनं, तत्र वैतरणीनदीकीर्त्तनं, पुरुषोत्तममाहात्म्यकथनञ्च। ४१ अ, अवन्तीपुरवर्णनं। ४२।४३ अ, क्षेत्रवर्णनं, पुरुषोत्तमपूर्व्ववृत्तान्तकथनञ्च। ४४।४५ अ, क्षेत्रवर्णनं, इन्द्रद्युम्नस्य अश्वमेधयज्ञः भगवत्प्रासादनिर्म्माणवर्णनञ्च। ४६ अ, इन्द्रद्युम्नस्य भगवत्प्रतिमानिर्म्माणचिन्तावर्णनं। ४७ अ, तत्कृतपुरुषोत्तमपञ्चरात्रस्तुतिकीर्त्तनं। ४८ अ, इन्द्रद्युम्नस्य स्वप्ने वासुदेवदर्शनं, ततश्छेदनकाले ब्राह्मणवेशेन हरिविश्वकर्म्मणोः तत्रोपागमनं, भगवत्प्रतिमानिर्म्माणकथनञ्च। ४९ अ, इन्द्रद्युम्नं प्रति साक्षाद् भगवता वरदानं, भक्तकर्त्तृकपुरुषोत्तमदर्शनकाले तन्माहात्म्यकीर्त्तनञ्च। ५०।५१ अ, मार्कण्डेयस्य तदुपाख्याने, प्रलयदर्शनकथनञ्च। ५२।५३।५४ अ, मार्कण्डेयस्य भगवत्कुक्षिविभ्रमणं, भगवतः स्तुतिः, भगवद्दर्शनलाभकीर्त्तनञ्च। ५५ अ, मार्कण्डेयह्रदस्नानमाहात्म्यवर्णनं, श्रीकृष्णमाहात्म्यकीर्त्तनञ्च। ५६ अ, नरसिंहमाहात्म्यवर्णनं। ५७ अ, श्वेतमाधवमाहात्म्यकीर्त्तनं। ५८ अ, समुद्रस्नानाख्यानं। ५९ अ, श्रीकृष्णपूजाविधिः। ६० अ, समुद्रस्नानमाहात्म्यकथनं। ६१ अ, पञ्चतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। ६२ अ, महाज्यैष्ठीप्रशंसा। ६३ अ, श्रीकृष्णस्य स्नानमाहात्म्यकीर्त्तनं। ६४ अ, गुण्डिचा-

विषयः। यात्रामाहात्म्यकथनं। ६५ अ, द्वादशयात्राफलकीर्त्तनं। ६६ अ, विष्णुलोकानुकीर्त्तनं। ६७ अ, क्षेत्रस्य विशेषमाहात्म्यकथनं। ६८ अ, अनन्तवासुदेवस्य माहात्म्यकथनं। ६९ अ, क्षेत्रे देहत्यागफलकथनं। ७० अ, कण्डूपाख्यानं। ७१। ७२ अ, विष्णोर्नानाविधमूर्त्तिवर्णनं। ७३ अ, अंशावतारकथनं। ७४ अ, श्रीकृष्णजन्मविवरणं। ७५ अ, पूतनावध-शकटासुरहनन-यमलार्ज्जुनमोचनादीनां कीर्त्तनं। ७६ अ, कालीयनागदमनं। ७७ अ, धेनुकासुर-प्रलम्बासुरयोर्वधः, गोवर्द्धनगिरिपूजनकीर्त्तनञ्च। ७८ अ, गोवर्द्धनधारण कृष्णेन्द्रसंवादादीनां वर्णनं। ७९ अ, गोपीकृष्णयोः सङ्गीतकीर्त्तनं। ८० अ, अक्रूरस्य वृन्दावनयात्रा, केशिवधकथनञ्च। ८१ अ, रामकृष्णयोर्मथुराप्रयाणं, अक्रूरस्य जलमध्ये रामकृष्णसन्दर्शनवर्णनञ्च। ८२ अ, कंसरजकवधः, रामकृष्णयोर्मालाकारेण सह संवादवर्णनञ्च। ८३ अ, कुब्जादर्शनं, धनुर्भङ्गः, कुवलयापीड़हननं, देवक्यादीनां रामकृष्णसन्दर्शन, मुष्टिकचाणूरयोर्निपातनं, कंसवधवर्णनञ्च। ८४ अ, पञ्चजनाभिधदैत्यहननं, कृष्णस्य पाञ्चजन्यशङ्खप्राप्तिविवरणं, गुरुदक्षिणादानकीर्त्तनञ्च। ८५ अ, जरासन्ध-कर्त्तृकमथुरारोधवर्णनं। ८६ अ, मुचुकुन्दकर्त्तृकश्रीकृष्णस्तुतिकीर्त्तनं। ८७ अ, बलदेवस्य गोकुले प्रत्यागमनवर्णनं। ८८ अ, बलदेवस्य वारुणीलाभः, तत क्रीड़ावर्णनञ्च। ८९ अ, रुक्मिणीहरणवर्णन। ९० अ, शम्बरवधपूर्वकं प्रद्युम्नागमनवर्णनं। ९१ अ, कृष्णमाहिषीणां वर्णनं, रुक्मिणः पौत्र्या सह अनिरुद्धस्य विवाहः, बलरामरुक्मिणोः द्यूतक्रीड़ा, रुक्मिवधकीर्त्तनञ्च। ९२ अ, नरकासुरवधवर्णनं। ९३ अ, पारिजातहरणं। ९४ अ, कृष्णस्य शताधिक षोड़शसहस्रदेहपरिग्रहकथनं। ९५ अ, उषायाः स्वप्ने अनिरुद्धदर्शनं। ९६ अ, उषानिरुद्धयोर्विलासवर्णन। ९७ अ, पौण्ड्रकाभिधवासुदेववधकीर्त्तनं। ९८ अ, शाम्बकर्त्तृकदुर्य्योधनकन्याहरणं, बलदेवेन सह कौरवाणां युद्धकीर्त्तनञ्च। ९९ अ, द्विविदनामकवानरवधवर्णनं। १०० अ, शाम्बस्य उदरात् मुषलोत्पत्तिः, उद्धवस्य वदरिकाश्रमगमनं, यादवानां निधनं, रामकृष्णयोः स्वधामगमनवर्णनञ्च। १०१ अ, रामकृष्णादीनामौर्द्धदेहिकक्रियासम्पादन, दस्यूनां समीपे अर्ज्जुनस्य पराजयः, अर्ज्जुनस्य व्याससमीपगमनं, अष्टावक्रेण सह अप्सरसां संवादकथनं, पाण्डवानां वनप्रवेशकथनञ्च। १०२ अ, ब्रह्मकर्त्तृकहिरण्यकशिपुवरदानकथनं, विष्णोर्दशावतारवर्णनञ्च। १०३ अ, यमलोकवर्णनं। १०४ अ, पापकर्म्मणां पृथक पृथक् यातनाकथनं। १०५ अ, पुण्यजनककर्मकीर्त्तनं, श्राद्धविधिकथनञ्च। १०६ अ, सदाचारकथन,

विषयः । धार्म्मिकानां यमलोकगमनवर्णनञ्च । १०७ । १०८ अ, येन येन कर्म्मणा तिर्य्यग्योनित्वं भवति तद्विस्तारकथनं, संसारचक्रवर्णनञ्च । १०९ अ, पितृलोकोपाख्यानं, विस्तरेण श्राद्धविधिकथनञ्च । ११० अ, नित्यनैमित्तिकादिश्राद्धविधानं, श्राद्धे विहिताविहितद्रव्यकथनञ्च । १११ । ११२ अ, विस्तरेण वर्णाश्रमाचारधर्म्मनिरूपणं । ११३ अ, केन केन कर्म्मणा द्विजः शूद्रत्वमाप्नोतीति कीर्त्तनं । ११४ । ११५ अ, स्वर्गगमनोपायादिकीर्त्तनं । ११६ अ, हरिस्मरणमेव संसारबन्धनमोचनमित्याख्यानं । ११७ अ, वैष्णवादीनां गतिकथनं ११८ अ, हरिनामरमाहात्म्यं, गीतमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन चण्डालोपाख्यानकीर्त्तनं ब्रह्मराक्षसस्य स्वोत्पत्तिविवरणकथनं, ऊर्द्ध्वशीब्राह्मणसंवादकीर्त्तनञ्च । ११९ अ, विष्णुमायाकथनं, विविधोपाख्यानवर्णनञ्च । १२० । १२१ अ, कलियुगधर्म्मकथनं । १२२ अ, नैमित्तिकप्रलयकीर्त्तनं । १२३ अ, प्राकृतप्रलयकथनं, साङ्ख्यकथनं, ब्रह्मवादकीर्त्तनञ्च ॥

No. 1183. कृष्णतत्त्वामृतं ।

Substance, country-made yellow paper, 14 × 5 inches. Folia, 24. Lines, 8 on a page. Extent, 184 s'lokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Kṛishṇa-tattvámṛita. A dissertation on the divinity of Kṛishṇa; the means of attaining salvation through him; and the dualistic philosophy of the Vaishṇavas. By Rádhámohana Gosvámi.

Beginning. श्रीकृष्णं परमानन्दलक्षणं पीतवाससं ।

प्रणम्य तत्त्वसम्पमृतं भावभावितं ॥

संसारानलतापार्त्तिहारि भूरिसुखोदयं ।

समुद्भावयति श्रीलमोहनो निगमार्णवात ॥

तत्र ब्रह्मसंहितायां ।

"ईश्वरः परमः कृष्णः सच्चिदानन्दविग्रहः ।

अनादिरादिर्गोविन्दः सर्व्वकारणकारणं ॥"

अत्र कृष्णपदं कृष्णशरीरोपलक्षितपरतत्त्वपरं, यशोदास्तनन्धये नवतमालश्यामलत्विषि कृष्णशब्दो रूढ़ इति भगवत्तन्यदेवताक्यात् कृष्णवर्णत्वात् पापकर्षणाच्च यौगिकरूढ़मपीत्यादि ।

End. "तस्मात् केनाप्युपायेन मनः कृष्णे निवेशयेदिति" सप्तमीयात् "कृष्ण एव परो देवस्तं ध्यायेदिति" गोपालतापनीवचनात् "असारे खलु संसारे सारं कृष्णपदार्चनमिति" गौतमीयात् "ईश्वरः परमः कृष्णः" इत्यादिवचनात्, अन्यनिरपेक्षो निरन्तरं श्रीकृष्णं भजेदिति शं ।

Colophon. इति कलियुगपावनावतारश्रीमदद्वैतवंशसम्भवश्रीराधामोहनगोस्वामिभट्टाचार्य्य विरचितं श्रीकृष्णतत्त्वामृतं समाप्तं ॥

विषयः । श्रीकृष्ण एव नित्यनिरतिशयज्ञानानन्दाश्रयः परमेश्वर इति निरूपणं । आत्मनो ज्ञानाश्रयत्वकथनं । ज्ञानस्वरूपत्वकीर्त्तनं । प्रकृतितत्त्वनिरूपणं । मायास्वरूपकीर्त्तनं । प्रमज्ञाद् भ्रमकथनं । परमात्मजीवात्मनोर्भेदः । आत्मज्ञानस्यैव मोक्षहेतुत्वं । श्रीकृष्णस्य गुणभेदेन ब्रह्मपरमात्मभगवन्नामधेयत्वनिरूपणं । भगवच्छरीरकथनं । गुणावताराः । प्रकृतेरुपादानकारणत्वकथनं । परमाणुवादखण्डनं । ब्रह्मोपादानवादिमतनिरासः । मायामतखण्डनं । वृन्दावनलीलातिमधुरं श्रीकृष्णरूपमेव सर्व्वेषां मनोहरमिति वर्णनं । भक्तिरेव तत्प्राप्त्युपाय इति कथनं । रूपादीनामप्राकृतत्वादिना शास्त्रे तस्यारूपादिविशेषणदानमिति कथनं । विष्णुपुराणाद्युक्तकेशावतारकथादीनां मीमांसा । भगवद्भक्तिनिरूपणं, तद्विभागादिकञ्च । इति समाप्तिः ॥

No. 1184. कविकान्ता ।

Substance, country paper, 16 × 2¾ inches. Folia, 95. Lines, 6 on a page. Extent, 3,518 s'lokas. Character Bengali. Date, Sk. 1599, Place of deposit, S'ántipura, Kalidása Vidyávágís'a. Appearance, old and decayed. Prose. Generally Correct.

Kavikántá. A commentary on the Raghuvaṅs'a of Kálidása. By Achárjya Gopínátha Kaviraja.

Beginning. अव्याज+ +व निजाङ्गतोपि —————————— ।
अर्द्धार्द्धसन्धानकृतैकदेहौ गौरीगिरीशौ शिवमावहेतां ॥
विश्वं यशोभिरवदाय तु कालिदासो वाचा वि+ + +नवः पुरुषावतारः ।
पुंसां प्रमादयति यस्य गिरां प्रपञ्चो वाणी+ + + + +क+ इवाम्बु मध्यः ॥
कविराजगोपीनाथ+ + +रघुवंशकाव्यस्य ।
व्यञ्जितरसभावरूपं कविकान्ता रच्यते टीका ॥

श्रीकालिदासमुकवेर्वचसि प्रसङ्गाद्गोधितीरजलदाम्बुसचो मदीयं।
आदीयतां सुकृतिभिः कुसुमस्य योगाद् रम्यागुण + + + +वहवो वहन्ति॥
मनुमहाराजकुलजमहीपतीनां चरितानि विवर्णयिष्यन सकलकविसार्वभौमः
श्रीकालिदासः परदेवतानमस्करणमैहिकामुष्मिकफलप्रदमिति आशीर्वाद-
वस्तुनिर्देशावुद्दिश्य देवतानमस्काररूपं महाकाव्यमुखमाह। वागर्थाविति।

End. रघुवृषभो रघुश्रेष्ठः सैनिकैः सह ++++ सर्माधिवान् सङ्गतः सन् स्वमन्दिरं न्यवर्तयत॥ श्रीः॥

Colophon. इति श्रीमदाचार्य्यगोपीनाथ+ +कविराजकृतौ कविकान्ताख्यायां रघुवंशटीकायां नवमः सर्गः॥ श्रीः॥

पूर्व्वसर्गान्ते दशरथस्य पुत्रो + + + + + + सपुत्रोदयो भण्यते इति सर्गयोः सुसम्बन्धित्वं॥

नवनवशरचन्द्रे टिप्पनीं वै रघोस्तु,
समलिखदिति शाके सम्मिते सौम्यवारे।
शशधरपरिपूर्णे श्रावणस्य तृतीये,
मिहिर + + + + + + + + कृष्णशर्म्मा॥ (अतः परं खण्डितं)

विषयः। रघुवंशव्याख्यानं नवमसर्गान्तं॥

No. 1185. बालरामायणं।

Substance, country paper, 17 × 4 inches Folia, 178. Lines, 5—6 on a page. Extent, 3,783 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'antipura. Rámadhana Vidyávágis'a. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Bálarámáyana. A drama founded on the incidents described in the Rámáyana and the life of Ráma. By Rájas'ekhara Kaviraja. The work is held in high estimation as a dramatic composition of great merit, and a very good edition of it has lately been published by Pandit Bála S'ástrí of the Benares Sanskrit College.

Beginning. प्रमत्तैर्यः पात्रं तिलकयति यं सूक्तिरचना
य आद्यः स्वादूनां श्रुतिचुलुकलेह्येन मधुना।
यदात्मानो विद्याः परिणमति यथार्थवपुषा
स गुम्फो वाणीनां कविवृषनिषेव्यो विजयते॥

नान्द्यन्ते सूत्रधारः। ससंरम्भं परिक्रम्य। पुरोऽवलोक्य च सप्रश्रयमञ्जलिं बद्धा, भो भो भुजलताभ्यालानितलक्ष्मीकरेणुना रघुकुलैकतिलकेन महेन्द्रपालदेवेन अधिकृताः सभासदः सर्व्वानेव वो गुणनिधिर्विज्ञापयति, विदितमेवैतद् भवतां। ++++++++++++++++++++++

End. वशिष्ठः। रामं प्रति, किन्ते भूयः प्रियमुपकरोमि।

रामः। अतः परमपि प्रियमस्ति।

भग्नश्चाजगवं न चापि कुपितो भर्गः सुरग्रामणीः

सेतुश्च ग्रथितः प्रसन्नमधुरो दृष्टश्च वारांनिधिः।

पौलस्त्यश्च हतः स्थितश्च भगवान् प्रीतः श्रुतीनां कविः॥

प्राप्तं यानमिदञ्च याचितवता दत्तं कुबेराय च॥

तथापीदमस्तु। सम्यक् संसारविद्याविषदमुपनिषद् भूतसर्गाद्भुतानां

ग्रथ्नन्तु ग्रन्थिबन्धं वचनमनुपतत् सूक्तिमुक्ताः सुयुक्ताः।

सन्तः सन्तर्पितान्तःकरणमनुगुणं ब्रह्मणः काव्यमूर्त्ते-

स्तत्त्वं सात्त्विकैश्च प्रशमपिशुनितं भावयन्तोऽर्चयन्तु॥

इति निष्क्रान्ताः सर्व्वे।

इति राघवानन्दो नाम दशमोऽङ्कः॥

Colophon. इति श्रीकविराजराजशेखरविरचितं बालरामायणं नाम महानाटकं समाप्तं।

विषयः। आपाणिग्रहणाद् राजपदप्राप्तिपर्य्यन्तं रामचरित्रमवलम्ब्य दशभिरङ्कैः विरचितमिदं महानाटकं। तत्र शुनःशेफप्रवेशमुखेन प्रभातवर्णनं। तापसच्छद्मना प्रविष्टस्य राक्षसस्य तेन सह संलापः। प्रहस्तकेन सह रावणस्य जनकालयगमनं। तत्र सीतां पश्यतस्तस्य औत्सुक्यं, अकृतार्थता च धनुर्भङ्गाय कृतोद्यमस्य सत्यन्योन्यसमरोद्योगे जनकरावणयोः, माध्यन्दिनीं सन्ध्यामनुष्ठातुं निष्क्राम रावणः। इति प्रतिज्ञापौलस्त्यो नाम प्रथमोऽङ्कः।

शिवस्य चात्मनोऽवस्थां वर्णयता भृङ्गिरिटेः स्वप्रकृतिमनुचिन्तयता नारदेन च परशुरामरावणयोः वीर्य्यविषयकं कथोपकथनं। सीतामनुसन्धाय रावणस्य मदनचेष्टितं। याचितपरशुना परशुरामेण यदभिहितं, रावणसमीपे मायामयस्य तत्कथनं। भार्गवदशमुखयोर्युद्धं। इति परशुरामरावणीयो नाम द्वितीयोऽङ्कः।

ग्टध्रमिथुनसंवादप्रसङ्गेन ताड़कानिधनपूर्व्वकं रामचन्द्रेण मारीचो निगृहीत इति सूचना। रावणसमीपे 'सीतास्वयम्बराभिधान'नाटकस्य अभिनयः तत्र, विश्वामित्रेण सह रामलक्ष्मणयोः स्वयम्बरसभाधिष्ठानं। रामस्य सीता

विषयः। सौन्दर्य्यपक्षपातः। तत्त्वेन सीतामनुसन्धाय रावणस्य उन्मादः। हेमप्रभया सम सीतायाः समागतराजदर्शनं। तत्र नरकासुरपाण्ड्यराजादीनां प्रशस्तिवर्णनो-न्मुखायां सत्यां प्रतिहार्य्यां तत्त्वबुद्ध्या तद्वधार्थं रावणेन गृहीते चन्द्रहासे प्रहस्तकर्तृकं तन्निवारणं। पुनः, चेदिपति-सिंहलेश्वर-मथुरानाथावन्तिनाथ-क्रथकैशिकाधिपति-काञ्चीपुरेश्वर-लाटेश्वरप्रभृतीनां प्रशस्तिवर्णनं। धनुर्भङ्गे राजकुलस्य अकृतार्थता तद्भङ्गाय दशमुखस्य उत्थानेच्छा। रामेण कृतेऽपि धनुर्भङ्गे प्रथमतो नाटकधिया तस्य अविश्वासः। जनकेन समर्पितायां जानक्यां रामचन्द्रकरे तस्य च पुनः संरम्भः। सन्ध्यावर्णनं। इति विलक्षलङ्केश्वरो नाम तृतीयोऽङ्कः।

रामचन्द्रं प्रति श्रुतभार्गवसमरसंरम्भेण शक्रेण दशरथः सत्कृत्य सुरलोकात् तत्र प्रहित इति उपाध्यायवटुसंवादेन सूचितं। पुरन्दरस्यन्दनस्य चतुर्दिशं मत्त-वारणीयफलकेषु परशुरामचित्रं लिखितमस्तीति वाचमाकर्ण्य मातलेः, सौ-दामिन्या सह हरकृतास्त्रोपदेश-रेणुकाशिरश्छेदनादिभार्गवचरित्रचित्रं पश्यतो दशरथस्य विमानाद् विदेहराजमन्दिरावतरणं। सीतां प्रति जनकसता-नन्दयोः सुनयोपदेशः। जनकदशरथयोरन्योन्यसमाप्यायनं। भार्गवसमीपे रामस्य विनयः। भार्गवनिग्रहाय जनकस्य धनुर्ग्रहणं। विश्वामित्रस्य तन्निवा-रणं। राममुद्दिश्य भार्गवस्य वैष्णवधनुरर्पणं। लक्ष्मणकर्तृकं तत्र ज्यारोपणं। उर्म्मिलादिभिः सह लक्ष्मणादीनां विवाहः। इति भार्गवभङ्गो नाम चतुर्थोऽङ्कः।

माल्यवतो मिथिलानिवासिना स्पशेन प्रहितस्य लेख्यस्य वाचनं। विरचिता सीताप्रतिकृतिः रावणोपच्छन्दार्थं यन्त्रकारेण विशारदनामकेनेति मायामय-वचनमाकर्ण्य, मयापि सीताधात्रेयिका कारिता सिन्दूरिका नाम, किञ्च, तत्-प्रदर्शनेन दशाननः प्रलोभनीयस्त्वयेति तत्प्रति माल्यवत आदेशः। सीता-सन्दर्शनाभिलाषिणा रावणस्य मायामयवाक्यस्मरणात् सीतानयनाय प्रहस्तं प्रति समादेशः। सीतां पश्यतः तस्य पूर्व्वरागः। तत्र सिन्दूरिकायाः सीतापूर्व्वराग वर्णनञ्च। सीतां प्रति तस्य स्वागतप्रश्नः। सीताया अनुरागव्यञ्जन। तत्कर-स्पर्शेन सारिकाधिष्ठितं सीताप्रतिकृतियन्त्रमिति रावणस्य निश्चयः। तस्य चित्तविनोदनार्थं लीलोद्यानप्रवेशः। ऋतूनां वर्णन। तत्र तस्य वैधुर्य्य-वर्णनञ्च। रावणकृतमदनोपालम्भः। मन्दरकामिनी-हिमगिरिसुन्दरीप्रभृ-तीनां तत्सेवनार्थमागतानां 'पर्व्वतकलत्राङ्गसङ्गो नितरां तापयेति' तासां विसर्ज्जनं। रम्भामेनकादीनामप्सरसां ताम्रपर्णीमुरलाप्रभृतीनां नदीनाञ्च

विषयः।

सदुपचारः। वारुणीलक्ष्मीसरस्वतीनां तत्कृततिरस्कृतिः। इन्दीवराकर-चन्द्रबिम्बमवलोक्य 'पुरन्दरोऽयं सीतामालिङ्गतीति' बुद्ध्या तस्य पुनः चन्द्रहासस्मरणं। अत्रान्तरे छिन्ननासायाः शूर्पणखाया रावणसमीपे स्वावस्थाप्रदर्शनं। रावणकर्तृकतत्समाश्वासनञ्च। इति उन्मत्तदशाननो नाम पञ्चमोऽङ्कः।

शूर्पणखामायामययोर्माल्यवता सह संवादः। अथैकदा कैकेय्या सममसुरानीक-विजयाय दशरथे पुरुहूत समुपस्थितवति तद्रूपधारिणौ रामचन्द्रं सपदि-छलयितुमयोध्यां शूर्पणखा मयश्च प्रापतुः। ततश्च मन्थरारूपधारिण्या शूर्पणखया 'महाराज! अद्य कैकेयी त्वया प्रतिपन्नं वरद्वयं याचते' इत्युक्तेन मया निर्वासितो राजपुत्रः प्रवृत्तश्च गन्तुं वनायेति माल्यवत्समीपे मायामयस्य कथनं। अत्रान्तरे कैकेय्या सह दशरथस्य अयोध्याप्रवेशः। वामदेवप्रमुखात् रामस्य निर्वासनं श्रुत्वा तयोर्मूर्च्छा। लक्ष्मणशत्रुघ्नयोर्विलापादि च। सुमित्रायाः वामदेवप्रदत्तपत्रिकावाचनं। तत्र समागतस्य सुमन्त्रस्य सर्वेषां समीपे नर्मदा-परपारगमनपर्यन्तं रामवनवासवृत्तान्तकथनं। अनन्तरमागतस्य जटायुर्दूतस्य रत्नशिखण्डस्य तेषां पुरतः, 'रामकृतमायामृगानुसरण-सीताहरण-जटायुःपतनादि'वृत्तान्तकीर्तनं। इति निर्दोषदशरथो नाम षष्ठोऽङ्कः।

वैतालिकयुगलप्रवेशमुखेन रामकृतखरदूषणवध-वालिनिग्रहादीनां हनूमत्कृत-समुद्रोल्लङ्घनाशोकवनदलनादीनाञ्च कीर्तनं। समुद्रकूलोपविष्टस्य रामस्य चेष्टावर्णनं। रामेण परित्यक्ते आग्नेयास्त्रे गङ्गायमुनाभ्यां सह समुद्रस्य तत्परता विनयः। सेतुबन्धनं। तत्र राक्षसैः सह वानराणां युद्धं। रामलक्ष्मणादीनां पुरतो दशमुखस्य सीताशिरश्छेदनं। रामस्य विलापः। निर्गुणादपि नभोगत-समुल्लासमाकर्ण्य तेषां विस्मयः। मेघनादेन सह रामस्य युद्धं। इति असम-पराक्रमो नाम सप्तमोऽङ्कः।

शुकसारणाभिधानराक्षसयोः संवादकथनव्याजेन मेघनादवध-लक्ष्मणशक्ति-शेलादीनां कथनं। रामरावणादीनां पुरतः नन्दादूत तारकुम्भकर्णकुमारा राक्षसपतेर्निहत इति वर्णनं। करङ्ककङ्कालाभ्यां सह रावणस्य लक्ष्मणमेघना-दयोरन्योन्यं सम्प्रहारदर्शनं। कुम्भकर्णप्रबोधः। वानरैः सार्द्धं तस्य युद्धं। कुम्भक-र्णादीनां निधनं दृष्ट्वा रावणस्य मूर्च्छा। इति वीरविलासो नामाष्टमोऽङ्कः।

पुरुहूतसमीपे चित्रगुप्तस्य लङ्कालेख्यकवाचनं। रामरावणयोर्युद्धदर्शनार्थं चा-रणमिथुनाभ्यां समं देवराजदशरथयोरत्र प्रवेशः। तयोर्घोरसमरवर्णनं। संवृत्ते रावणवधे रामलक्ष्मणयोरुपरि पुष्पवृष्टिः। इति रावणवधो नाम नव-मोऽङ्कः।

विषयः । अलकया सह मशोकाया लङ्कायाः प्रवेशमुखेन सीताया वह्निशुद्धिः, भरतस्य पार्श्वे हनूमान् प्रेषितस्येति सूचना । विमानमानेन रामलक्ष्मणादीनाम् अयोध्यायात्रा । तत्र सीतामुद्दिश्य रामस्य युद्धस्थलीप्रदर्शनं । पुरन्दरप्रेरितस्य विद्याधरस्य तेषां पुरतो रामदिव्यचरितकीर्त्तनं । सीतामुद्दिश्य तस्य हिमालयकैलासमानससरोवरादीनां वर्णनं । तत्र सुग्रीवादीनां समुद्रवर्णना । सिंहलस्य । समुद्रकूलस्य । माल्यवतः । मलयस्य । ताम्रपर्णीनद्याः । अगस्त्याश्रमस्य । तत्र रामलक्ष्मणप्रभृतीनामगस्त्येन समं साक्षात्कारः । द्रविड़देशस्य वर्णनं । सप्तगोदावरीतीरे परशुरामस्य । कावेर्य्याः । महाराष्ट्रदेशस्य । नर्म्मदायाः । लाटदेशस्य । उज्जयिनीस्थमहाकालनाथस्य । मालवदेशस्य । यमुनायाः । पञ्चालदेशस्य । महोदयनामकनगरस्य । कान्यकुब्जस्य । प्रयागस्य । वाराणस्याः । मिथिलायाश्च वर्णनं । अयोध्याप्राप्तिः । भरतशत्रुघ्नपुरःसरेण वशिष्ठेन सह सर्व्वेषां सम्भाषणादिः । इति राघवानन्दो नाम दशमाऽङ्कः ।

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

No. 1186. शब्दखण्डः ।

Substance, country paper, 22 × 5 inches. Folia, 151. Lines, 9—12, on a page. Extent, 7,535 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Gosvámi Bhattacharya. Appearance, very old. Decayed. Prose. Correct.

S'abdakhanda—Being the last part of Ganges'a's *Tattva-chintámani* The work treats from a logical standpoint the value of Testimony as a proof. In the course of his dissertation, the author reviews at length the opinions of his predecessors. The MS. is a very old and remarkably correct one. Vide ante I. p. 295.

Beginning. अथ शब्दो निरूप्यते । प्रयोगहेतुभूतार्थतत्त्वज्ञानजन्यः शब्दः प्रमाणं । ननु शब्दो न प्रमाणं । तथा हि, करणविशेषः प्रमाणं, करणञ्च तद् यस्मिन् सति क्रिया भवत्येव । न च शब्दे सति प्रमाणं भवत्येवेति नायं शब्दः प्रमाणं । इत्यादि ।

End. एतिह्यञ्च आप्तोक्तत्वेन शब्द एव अन्तर्भवति । अर्थापत्त्यनुपलब्ध्योरपि यथायथमन्तर्भावः प्रागेव चिन्तितः । अतः सिद्धं चत्वारि प्रमाणानीत्युपरम्यते ।

धीराः कुशाग्रमतयो भवतः प्रणम्य
मौलौ निधाय करवारिरुहे समीहे ।
वाणीयमर्थरहितापि विगर्हितापि
सानुग्रहेण हृदयेन विलोकनीया ॥ शिवं ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायगङ्गेश्वरविरचिते तत्त्वचिन्तामणौ शब्दखण्डस्तुरीयः परिच्छेदः समाप्तः ॥०॥

विषयः । शब्दलक्षणं । तत्प्रामाण्ये सौगतमतं । वैशेषिकमतं । स्वीयमतं । जरन्मीमांसकमतं । प्राभाकरमतञ्च । आकाङ्क्षानिरूपणं । तत्र नव्यमतं । योग्यतानिरूपणं । आसत्तिनिरूपणं । तात्पर्य्याधीनं शब्दप्रामाण्यमिति कथनं । अत्र मीमांसकमतं । वेदस्य पौरुषेयत्वकथनं । वेदलक्षणं । पौरुषेयत्वलक्षणं । शब्दानित्यत्वकथनं । उच्छिन्नत्वेन अभिमता वेदा नित्यानुमेय इति निर्णयः । वाक्यलक्षणं । स्मृत्याचारयोर्वेदमूलत्वमिति कथनं । प्रलयस्थापनं । प्रवर्त्तकज्ञाननिरूपणं । तत्र नव्यमत । हिंसानिरूपणं । विधिविचारः । तत्र नव्यमतं । आचार्य्यमतं । गुरुमतं । विषयनिरुक्तिः । अपूर्व्ववादः । शक्तिवादे । कार्य्यान्विते । अन्विते । स्वर्गलक्षणं । देवतालक्षणं । पदार्थनिरूपणं । तत्र प्रभाकरमतं । जातौ शक्तिरिति । जातिविशिष्टव्यक्तावेव शक्तिरिति कथनञ्च । योगरूढविचारः । अत्र मीमांसकमतं । शब्दसाधुत्वविचारः । लक्षणा । तत्र नव्यमत । समासविचारः । अत्र नव्यादीनां मतं । आख्यातविचारः । अत्र भट्टमतं । मण्डनाचार्य्यमतं । उपसर्गद्योतकताविचारः ।

No. 1187. श्रीकृष्णस्तोत्रं, क्वचित्२ व्याख्यायुक्तं ।

Substance, country paper, 13 × 3 inches. Folia, 16. Lines, 4 on a page. Extent, 168 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, old. Verse. Correct.

S'ríkrishna-stotra. A hymn in praise of the perfection of Krishṇa's person. By S'ankara Ácharya. There is no reason to believe that the great S'ivite Sannyási who commented on the Vedánta Sútras of Vyása wrote this hymn, and it is therefore to be inferred that either the work is a forgery, or the author is a homonymous person of a different and much later age.

Beginning. लक्ष्मीभर्त्तुर्भुजाग्रे कृतवसति सितं यस्य रूपं विशालं
नीलाद्रेस्तुङ्गशृङ्गस्थितमिव रजनीनाथविम्बं विभाति ।
पायाद् वः पाञ्चजन्यः स सकलदितिजत्रासनैः पूरयन् स्वै-
र्निध्वानैर्नीरदौघध्वनिपरिभवदैरम्बरं कम्बुराजः ॥ १ ॥

End. मोदात पादादिकेशस्तुतिमिति रचितां कीर्त्तयित्वा विधात्मः
पादाब्जद्वन्द्वसेवासमयकृतमतिर्मस्तकेनानमेद् यः ।
उन्मुच्यैवात्मने नो निचयकवचतां पश्यतामेत्य भानो-
र्विम्बान्तर्गोचरं स प्रविशति परमानन्दमात्मस्वरूपं ॥ ५ ॥

Colophon. इति श्रीशङ्कराचार्य्यविरचितं श्रीकृष्णस्तोत्रं समाप्तं ।

विषयः ।• श्रीकृष्णस्तोत्रव्याजेन तद्रूपमाहात्म्यवर्णनं ।

No. 1188. अद्वैतरहस्यं ।

Substance, country paper, 12 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 4 on a page. Extent, 11 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, Fresh. Prose and verse. Correct.

Advaita-rahasya. A dissertation in support of the non-dual theory of the Vedánta. By Rámánanda Tírtha. The author was one of the foremost professors of this school of philosophy.

Beginning. इह किल प्रातीतिकभ्रमत्यागार्थमात्मज्ञानरहस्यं चातुर्य्याक्षेपमुद्रया नमस्कार-
व्याजेन दर्शयति ।
निराभासाय शान्ताय ज्ञानातीताय ते नमः ।
सच्चमज्ञेयरूपाय नित्यमुक्तचिदात्मने ॥ इत्यादि ।

End. श्रद्धस्व तात ! श्रद्धस्व निशामय निशामय ।
येनैव निर्वृतिः स्यात्तु तेनैव विहरानघ ! ॥
अथ वा यासि भक्त्यार्च्चं लोकदृष्ट्या तु मूढधीः ।
तदा नैव सुखं यासि लोकभ्रष्टोऽसि हे सुत ! ॥

Colophon. इति श्रीरामानन्दतीर्थकृताद्वैतरहस्यं समाप्तं ॥

विषयः । ब्रह्मणो लक्षणादिकथनपुरःसरमद्वैतवादसंस्थापनं ।

No. 1189. अवधूतषट्कं ।

Substance, country-made yellow paper, 11 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 8. Extent, 19 s'lokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, S'ántipura. Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, old. Verse. Correct.

Avadhúta-shatka. A hymn in six stanzas in praise of Avadhútas, a class of houseless hermits, to which its author S'añkara Ácharya belonged.

Beginning. न योगी न भोगी न वा मोक्षकाङ्क्षी
न वीरो न धीरो न वा साधकेन्द्रः ।
न शैवो न शाक्तो न वा वैष्णवो वाऽ-
वधूतश्चिदानन्दरूपोऽहमात्मा ॥ १ ॥

End. विभूतिं त्रिशूलं तथा रक्तवासो
दधानः कपालं गले नागहारं ।
प्रसन्नान्तरात्मा सदा हृष्टचेता
विरेजेऽवधूतो द्वितीयो महेशः ॥ ६ ॥

Colophon. इति शङ्कराचार्य्यविरचितमवधूतषट्कं समाप्तम् ।

विषयः । अवधूतप्रशंसावर्णन ।

No. 1190. आलोकः ।

Substance, Palm-leaf, 14 × 2 inches. Folia, 92. Lines, 6 on a page. Extent, 3,956 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, old and decayed. Prose. Correct.

A'loka. A commentary on the Tattva-chintámani of Gañges'a. By Gadádhara. The MS. comprises the first three books only, but it is very old and correct. (Vide ante I p. 295, and Hall's Contributions, p.)

Beginning. वक्त्राणि पञ्च कृपया प्रतिबिम्बितानि
दृष्ट्वा दशाननसमागमसम्भ्रमेण ।

भूयोऽपि शैलपरिवृत्तिभयेन गाढ-
मालिङ्गितो गिरिजया गिरिशः पुनातु ॥
अधीत्य जयदेवेन हरिमिश्रात् पितृव्यतः ।
तत्त्वचिन्तामणेरित्यमालोकोऽयं प्रकाश्यते ॥
प्रसङ्गान्मङ्गलस्य समाप्तिहेतुतां ग्राहयितुं भूमिकामाचरति, इहेति । इह खलु
वाक्यालङ्कारे एकवाक्यता अविप्रतिपत्तिलेन सममूलकता निराकृतेत्यादि ।

End. अदण्डव्याहृत्तधीकरणतावच्छेदको दण्ड इति शब्दादकामेऽपि तद्दण्डाद्दण्ड-
व्याहृत्यप्रतीतेः सर्व्वमिद्धत्वादि न्द्रियामन्निकर्षादिना प्रत्यक्षसामग्र्याभावात्, तस्माद्
यथोक्तं विशेषणपदप्रवृत्तिनिमित्तं विशिष्टधीविषयस्तु विशेषण इत्यतः खण्डित-
त्वात् शेषवाक्यं नास्ति ।

विषयः । चिन्तामणेः व्याख्यानं ।

No. 1191. आलोकरहस्यं ।

Substance, country paper, 17 × 4 inches. Folia, 26. Lines, 8 on a page. Extent, 1,518 s'lokas. Character, Bengali. Date, Place of deposit, S'antipura, Kálidása Vidyávagís'a. Appearance, old. Prose. Correct.

A'loka-rahasya. A gloss on the last named work. By Mathurá-nátha Tarkavágís'a. The codex comprises only the third book.

Beginning. न्यायाम्बुधिकृतसेतुं हेतुं श्रीराममखिलसम्पत्तेः ।
नत्वा त्रिभुवनगीतं तर्कालङ्कारमाद्राम्नला ॥
श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।
विशदीकृत्य दृश्यन्ते प्रत्यक्षालोकफक्किकाः ॥
निर्विघ्नं प्रारिप्सितग्रन्थसमाप्तिकामनया कृतं स्तुतिपूर्व्वकभगवत्प्रार्थनारूपं मङ्गलं
शिष्यशिक्षायै आदौ निबध्नाति, वक्ष्यामीति । गिरिशो महादेवः पुनातु
पवित्रं करोतु प्रारिप्सितग्रन्थसमाप्तिप्रतिबन्धकं पापं नाशयतु इत्यादि ।

End. सामानाधिकरण्यविरहव्यभिचारादि इनिश्चयात्मकघटादिव्यतिरकज्ञानप्रतिबध्या-
यां घटादिनिश्चयेति अतः खण्डितत्वात् परिसमाप्तिवाक्यं नास्ति ।

विषयः । जयदेवकृतप्रत्यक्षखण्डालोकस्य व्याख्यानं ।

No. 1192. कृष्णभक्तिरसोदयः ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 5 on a page. Extent, 180 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Rádhikánátha Gos'vamí. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Kṛshṇa-bhaktirasodaya. A treatise on the Bhakti system of the Vaishṇavas. By Rádhámohana S'armá. The MS. is incomplete.

Beginning. गोपीनयनचकोरी—स्वादितसुरमाम्रतामिताङ्गरुचिः ।
कोऽपि व्रजेन्द्रतनयो नीरदनीलो विभुर्जयति ॥
श्रीमदद्वैतवंशेन राधामोहनशर्म्मणा ।
क्रियते परमामोदः कृष्णभक्तिरसोदयः ॥
श्रीमद्रसामृताम्भोधिर्गोस्वामिभिरुदाहृतः ।
तस्मादुद्धृत्य यत्किञ्चिदन्यतश्च निवेद्यते ॥
क्षन्तव्यं मम चापल्यं तद्गम्भीरितचेतसः ।
वैष्णवैः कृष्णसम्बन्धगुणमात्रपरिग्रहैः ॥ तत्र भक्तिलक्षणमित्यादि ।

End. आनुगत्यञ्च शास्त्रादिप्रसिद्धासु रागात्मिकाङ्गश्रवणकीर्त्तनस्मरणपादसेवनवन्दनात्मनिवेदनप्रायतनपरिपाटीषु प्रवृत्त्या सदृशीकरणमित्यतः खण्डितत्वात् परिशेषवाक्यं नास्ति ।

विषयः । भक्तिलक्षणं । अनुशीलनस्वरूपप्रदर्शनं । उपनासस्य भजनाङ्गत्वकथनं । भक्तिलक्षणपरिष्क्रिया । भक्तिप्रयोजननिर्द्देशः । तद्विवरणकथनञ्च । रुचिलक्षणं । केवलशक्तेरप्रतिष्ठता । साधनसाध्यभेदेन भक्तेर्द्वैविध्यकीर्त्तनं । साधनभक्तिलक्षणं । वैधीलक्षणं । रागलक्षणं । चतुःषष्टिसङ्ख्यकानि भक्त्यङ्गानि । सन्ध्योपासनादीनां कर्त्तव्यताकथनादिः । भक्त्यनुकूलवैराग्यलक्षणं । तत्प्रतिकूलवैराग्यलक्षणञ्च । रागानुगालक्षणं । अतः परं खण्डितं ।

No. 1193. तत्त्वचिन्तामणिप्रत्यक्षखण्डः ।

Substance, country paper, 17 × 4 inches. Folia, 49. Lines, 5—8 on a page. Extent, 1,650 s'lokas. Character. Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Gosvámi Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose. Correct.

Pratyaksha Khanda. The third book of Gaṅges'a's Tattva-chintamani. This, like No. 1186, is a remarkably old and correct codex.

Beginning. गुणातीतोऽपीशस्त्रिगुणसचिवस्त्र्यक्षरमय-
स्त्रिमूर्त्तिर्यः सर्गस्थितिविलयकर्म्माणि तनुते ।
कृपापारावारः परमगतिरेकस्त्रिजगतां
नमस्तस्मै कस्मैचिदमितमहिम्ने पुरभिदे ॥
आन्वीक्षानयमाकलय्य गुरुभिर्ज्ञात्वा गुरूणां मतं
चिन्तादिव्यविलोचनेन च तयोः सारं विलोक्याखिलं ।
तन्त्रे दोषगणेन दुर्गमतरे सिद्धान्तदीक्षागुरु-
र्गङ्गेशस्तनुते मितेन वचसा श्रीतत्त्वचिन्तामणिं ॥
यतो मणेः पण्डितमण्डनक्रिया प्रचण्डपाषण्डमतस्तिरस्क्रिया ।
विपक्षपक्षे न विचारचातुरी न च स्वसिद्धान्तवचो दरिद्रता ॥
इह खलु सकलशिष्टैकवाक्यतया अभिमतकर्म्मारम्भसमये तत्समाप्तिकामा मङ्गलमाचरन्ति । इत्यादि——

End. सविकल्पकज्ञानानां जात्यादियोजनया हीनानां इन्द्रियजानां प्रत्यक्षत्वापाकरणादितः परं खण्डितत्वात् शेषवाक्यं नास्ति ।

विषयः । मङ्गलवादः । प्रामाण्यवादः । तत्र प्रामाण्यं स्वतो ग्राह्यमिति पूर्व्वपक्षः । प्रामाण्यं परतो ग्राह्यमिति सिद्धान्तः । प्राभाकरमतनिरासः । प्रामाण्यस्वरूपविचारः । अन्यथाख्यातिकथनं । प्रत्यक्षलक्षणं । तत्र सन्निकर्षविशेषस्य कारणतासंस्थापनं । विषयालोकसंयोगस्य विषयोद्भूतरूपस्य महत्त्वस्य च प्रत्यक्षकारणत्वकथनं वायुर्न प्रत्यक्ष मनोजन्य इति कथनं । सुवर्णं प्रत्यक्षं तैजसञ्चेति कीर्त्तनं । मन इन्द्रियमणु चेति निर्देशः । ज्ञानं मानसमिति कथनादि । सविकल्पकनिर्विकल्पकभेदेन प्रत्यक्षस्य च द्वैविध्यकथनञ्च इत्यतः खण्डितं ॥

No. 1194. प्रत्यक्षमणिफक्किका वा प्रत्यक्षखण्डटीका ।

Substance, country paper, 18 × 3½ inches. Folia, 28. Lines, 8 on a page. Extent, 1,710 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'antipura, Gosvami Bhattacharya. Appearance, old and decayed. Prose. Correct.

Pratyaksha-mani phakkiká. A commentary on the last named work. By Mathuránátha Tarkavagís'a. *Vide ante* I, p. 295.

Beginning. न्यायाम्बुधिहतसेतुं हेतुं श्रीराममखिलसम्पत्तेः ।
तातं त्रिभुवनगीतं तर्कालङ्कारमादरान्नत्वा ॥
श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।
विशदीक्रियते दर्श्यन्ते प्रत्यक्षमणिफक्किकाः ॥
निर्विघ्नं प्रारिप्सिततत्त्वचिन्तामणिनामग्रन्थसमाप्तिकामनया कृतं महादेवनम-
स्काररूपं मङ्गलं शिष्यशिक्षार्थमादौ निबध्नाति, गुणातीत इतीत्यादि ।

End. मङ्गलस्य सफलत्वं व्यवस्थाप्य मोक्षसाधनीभूततत्त्वज्ञानचिकीर्षावतां स्वीयग्रन्थो-
पादानप्रवृत्तये मोक्षसाधनीभूतफलवदान्वीक्षिकीप्रतिपादितप्रतिपादकत्वेन हे-
तुना मोक्षसाधनीभूततत्त्वज्ञानजनकतां स्वीयग्रन्थस्य प्रतिपादयितुं तादृश-
हेतुमत्त्वं स्वीयग्रन्थस्य दर्शयति अथेत्यादिना निविच्यत इत्यन्तेन । अथ मङ्गलस्य
समाप्तिहेतुतानिरूपणानन्तरमित्यतः खण्डितत्वात् शेषवाक्यं नास्ति ।

विषयः । प्रत्यक्षचिन्तामणिव्याख्यानं ।

No. 1195. नारदस्मृतिः ।

Substance, country-made, yellow paper, 22 × 4 inches. Folia, 30 Lines, 7 on a page. Extent, 997 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Bharatachandra S'iromani. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Nárada Smriti. The Institutes of Hindu Law. By Nárada. In the preface, the work is described to comprise four thousand stanzas, but the codex contains only one thousand stanzas, and still professes to be complete. Contents: Chapter 1; Courts of law defined; 2, Jurisprudence; 3, Debts; 4, Documents; 5, Witnesses; 6 Fire ordeal; 7, Ordeal by drinks; 8, Ordeal by poisons; 9, Money; 10, Loans; 11, Rules of guilds and trades; 12, Gifts; 13 and 14, Wages; 15, Sales of property by persons whose right to it is questioned; 16, Payment of value of purchases; 17, Duties of purchasers; 18, Oaths; 19, Boundaries; 20, Connexion of the sexes; 21, Inheritance; 22 and 23, Punishments of various kinds, reprimands, &c.; 24, Venial offences.

Beginning. इति ह स्माह भगवान् मनुः प्रजापतिः सर्व्वभूतानुग्रहार्थमाचारस्थितिहेतु-
भूतं शास्त्रं चकार यत्रादौ लोकसृष्टिभूतप्रविभागस्तद्धर्म्मप्रमाणपरिपालनं वेद-

वेदाश्रयश्वविधानमाचारो व्यवहारः कण्टकशोधनं राजवृत्तं वर्णधर्म्माश्रमप्रविभागो विवाहन्यायस्त्रीपुंसविकल्पो दायादनुक्रमः। श्राद्धविधावशौचकल्पो भक्ष्याभक्ष्यलक्षणं विक्रेयाविक्रेयमीमांसा। पातकभेदः स्वर्गनरकानुदर्शनप्रायश्चित्तान्युपपदो रहस्यानीत्येवं चतुर्विंशतिप्रकरणानि तदेतत् श्लोकशतसहस्रमासीत् तेनाध्यायसहस्रेण मनुः प्रजापतिरुपनिबध्य देवर्षये नारदाय प्रायच्छत। स च तस्मादधीत्य महत्त्वात् नायं ग्रन्थः सुकरो मनुष्याणां शक्यो धारयितुं इति द्वादशभिः सहस्रैः सञ्चिक्षेप। तच्च सुमतये भार्गवाय प्रायच्छत। स च तस्मादधीत्य तथैवायुर्ह्रासादल्पीयसी मनुष्याणां शक्तिरिति ज्ञात्वा चतुर्भिः सहस्रैः सञ्चिक्षेप। तदेतत् सुमतिकृतं मनुष्या अधीयन्ते।

End. हिरण्यं सर्पिरादित्य आपो राजा तथाष्टमः।
एतानि सततं पश्येन्नमस्येदर्चयेत् स्वयं।
प्रदक्षिणञ्च कुर्वीत यथास्यायुः प्रवर्द्धते॥

Colophon. इति नारदीये धर्मशास्त्रे प्रकीर्णकं नाम व्यवहारपदमष्टादशं समाप्तम॥

विषयः। अत्र १ अध्याये, परिभाषालक्षणं। २, व्यवहारलक्षणं। ३, ऋणशोधनं। ४, धनस्वामिसंशयोच्छेदकलिखनसाक्षिभोगरूपत्रिविधप्रमाणान्तर्गतलिखनप्रमाणकथनं। ५, साक्षिप्रमाणकथनं। ६, पापिपरीक्षार्थमग्निसंस्कारकथनं। ७, पापिपरीक्षार्थं पानीयविधिकथनं। ८, विषपानरूपपापिपरीक्षाकथनं। ९, परीक्षाविषये कोषविधिकथनं। १०, ऋणदानस्य विशेषनामकथनं। ११, वणिक्प्रभृतयः सम्भूय यत् कर्म्म कुर्वन्ति तत् सम्भूय समुत्थानं नाम तस्य विवरणं। १२, दत्ताप्रदानकथनं। १३, भृत्यानां वेतनदानादानविधिकथनं। १४, वेतनस्यानपाकर्म्मकथनं। १५, अस्वामिकृतविक्रयस्य सिद्धत्वासिद्धत्वकथनं। १६, विक्रीयपण्यस्यासम्प्रदानकथनं। १७, क्रयकर्तुरनुवादकथनं। १८, समयस्यानपाकर्म्मकथनं। १९, सेतुकेदारसीमाकथनं। २०, स्त्रीपुंयोगकथनं। २१, दायभागकथनं। २२, साहसकथनं। २३, वाक्पारुष्यदण्डपारुष्यकथनं। २४, द्यूतसमाह्वयकथनं। प्रकीर्णककथनं॥०॥

ग्रन्थादौ चतुर्भिः सहस्रैः सञ्चिक्षेप एतस्य उक्तत्वात् एतद्ग्रन्थस्य चतुःसहस्रश्लोकात्मकत्व सूचित, अस्मिन् ग्रन्थे किञ्चिदधिकसहस्रमात्रकश्लोकानां प्राप्तत्वनास्य सखण्डत्वमनुमितं। समाप्तमित्यनेन यत् समाप्तिसूचकं वाक्यं तद्भ्रमपतितं॥

No. 1196. शब्दालोकः ।

Substance, country paper, 18 × 3 inches. Folia, 18. Lines, 6—7 on a page. Extent, 3,650 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Nṛis'iñhaprasáda Gos'vámí. Appearance, old. Prose. Correct.

S'abdáloka. A commentary on the last book of Gañges'a's *Tattva-chintámaṇi.* By Jayadeva. (*Vide ante* I, p. 295.)

Beginning. न जाने श्रीजाने विरचितमिह ग्रन्थगहने
समर्था नैवार्थानधिगमयितुं निर्म्मितिरपि ।
तथाप्येतानल्पामपि किल विगल्पामहमिह
प्रवृत्तो यतस्मिंस्तव चरणमेवैव शरणं ॥
अधीत्य जयदेवेन हरिमिश्रात् पितृव्यतः ।
शब्दचिन्तामणेरित्थमालोकोऽयं प्रकाश्यते ॥
स्वर्थेति । इहाथशब्दस्य आनन्तर्य्यवचनत्वेन उपस्थितस्य उपमाननिरूपणस्यैव प्राप्तत्वात तस्येत्यादि ।

End. अन्वयव्यभिचारवारणाय ये.ग्यतादीति लक्ष्ये व्यभिचारवारणाय अनुपपत्तेरित्यर्थः । अन्यर्थेति । अन्यलभ्येऽपि शक्तौ विशेषणद्वयं त्यक्त्वा पदात । इत्यत खण्डितम् ।

विषयः । गङ्गेशकृततत्त्वचिन्तामण्यन्तर्गतशब्दखण्डव्याख्यानं ।

No. 1197. शब्दखण्डटीका ।

Substance, country paper, 17 × 3½ inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent, 400 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Nṛisiñhaprasáda Gos'vámí. Appearance, old. Prose. Correct.

S'abdakhaṇḍa ṭiká. A commentary on the last book of Gañges'a's Tattva-chintámaṇi. By Mathuránátha Tarkavágís'a.

Beginning. न्यायाम्बुधिकृतमेतुं हेतुं श्रीराममखिलमस्याप्तेः ।
तातं त्रिभुवनगीतं तर्कालङ्कारमादरान्नत्वा ॥

श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशश्रीमता ।
विशदीकृत्य दर्श्यन्ते तुरीयमणिफक्किकाः ॥
आन्वीक्षिकीपण्डितमण्डलीषु सत्ताण्डवैरध्ययनं विनापि ।
मदुक्तमेतत् परिचिन्त्य धीरा निःशङ्कमध्यापनमातनुध्वं ॥
प्रत्यक्षादिप्रमाणत्रयं निरूपितमिदानीं चरमप्रमाणं शब्दो निरूपणीयोऽतः शिष्यावधानाय प्रतिजानीते, अथेत्यादिनेत्यादि ।

End. विशेषणविशेष्यभावेति । परस्य विशेष्यविशेषणभावेन स्वार्थतावच्छेदकावाच्छिन्नानुभवजनितत्वतः खण्डितत्वात परिसमाप्तिवाक्य नास्ति ।

विषयः। गङ्गेशकृततत्त्वचिन्तामण्यन्तर्गतशब्दखण्डव्याख्यानं ।

No. 1198. विल्वमङ्गलं ।

Substance, country paper, $11\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent, 281 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1616. Place of deposit, S'ántipura, Rádhikánátha Gosvámí. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Vilvamañgala. A hymn in praise of Krishṇa. By Vilvamañgala.

Beginning. यं वेदविदपि प्रियमिन्दिराया यन्नाभिनीरुरुहगर्भगृहेशा न धाता ।
गोपालबालललना वनमालिनन्तं गोधूलिधूसरशरीरमगीरसंस्ताः ॥ इत्यादि ।

End. ददातु वः शं किल व्रजेशः पीताम्बरोऽसौ वृन्दावनेशः ।
मन्दारमाली वर्हावतंसी, सतां हृदिस्थोऽसुरारिध्वंसी ॥
यात्यतो वेदवध्योऽसि चरणन्त्विदमुत्थितं ।
अनेन मूलं खड्गेन पतितं वेत्स्यसि चितौ ॥

Colophon. इति विल्वमङ्गलं समाप्तं ।
ऋतुविधुरसपृथ्वी शाकके शुभपक्षे
श्रवणकमलबन्धौ पञ्चदश्यां पदाङ्कं ।
नगवरधर ते श्रीरामदेवः प्रणम्य
यलिखदघहविल्वमङ्गलं नाम काव्यं ॥

विषयः। श्रीकृष्णस्तवनं ।

No. 1199. भारतभावदीपः ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 4½ inches. Folia, 170. Lines, 10 on a page. Extent, 4,887 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Bhárata-bhávadípa. A perpetual gloss on the Mahábhárata. By Nílakantha Súri. The codex examined is very imperfect, containing only the commentary on the Gítá portion of the work. A complete and very correct MS. of the entire work exists in the Library of the late Rájá Pitámbar Mitra, Surá; copies more or less perfect also exist in the Libraries of the late Rájá Sir Rádhákanta Deva, of Rájá Komalkrishna Bahádur, of the Asiatic Society of Calcutta, and of the Sanskrit Colleges of Calcutta and Benares.

Beginning. ॐ नमो ब्रह्मवादिभ्यो ब्रह्मविद्यासम्प्रदायकर्त्तृभ्यो वंशर्षिभ्यो नमो गुरुभ्यः ।
प्रणम्य भगवत्पादान् श्रीधरादींश्च सद्गुरून् ।
सम्प्रदायानुसारेण गीताव्याख्यां समारभे ॥
भारते सर्व्ववेदार्थो भारतार्थाश्च कृत्स्नशः ।
गीतायां सन्ति तेनेयं सर्व्वशास्त्रमयी मता ॥
कर्म्मोपास्तिज्ञानभेदैः शास्त्रं काण्डत्रयात्मकं ।
अन्त्ये तूपासनाकाण्डस्तृतीयो नातिरिच्यते ॥
तदेव ब्रह्म विद्धि त्वं नेदं यत्तदुपासते ।
इति श्रुत्यैव वेद्यस्य ह्युपास्यादन्यतेरिता ॥
इयमष्टादशाध्यायी क्रमात् षट्कत्रिकेण हि ।
कर्म्मोपास्तिज्ञानकाण्डत्रितयात्मा निगद्यते ॥
तत्र युद्धोद्यमं श्रुत्वा श्रौतुक्यादग्रिमं वृत्तान्तं बुभुत्सुः धृतराष्ट्र उवाच.
धर्मक्षेत्रेति ।

End. भूतिरैश्वर्य्यं सर्व्वनियन्तृत्वं, नीतिर्नयश्च, एतत् सर्व्वं तत्र तस्मिन् पक्षे ध्रुवमिति मम मतिः । अतः पाण्डवैः सह सन्धिरेव कर्त्तव्य इति भावः ॥

Colophon. इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणज्ञमर्य्यादाधुरन्धरचतुर्धरवंशावतंसश्रीगोविन्दसूनोः श्रीनीलकण्ठसूरिवर्य्यस्य कृतौ भारतभावदीपे भीष्मपर्व्वणि गीतार्थव्याख्यानेऽष्टादशोऽध्यायः ॥

विषयः । भगवद्गीताव्याख्यानं ॥

No. 1200. लीलावतीप्रकाशः ।

Substance, country paper, 18½ × 3½ inches, Folia, 7. Lines 6 on a page. Extent, 212 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávagis'a. Appearance, old. Prose. Correct.

Lílávatí-prakás'a. A commentary on the Lílávatí of Vallabha Achárya. By Vardhamáná. The Lílávatí is an abridgment of the principal doctrines enunciated in the Chintámaṇí of Gaṅges'a. The work is of considerable repute, but rare in Bengal. Mr. Hall does not notice it in his *Contributions.*

Beginning. एकत्र शूलममपरत्र विषप्रसून-मन्यत्र कीर्त्तिरपत्र च पीतवासः ।
तत्पातु वर्षं गश्लच्मकलाकिरीट-निस्पृष्टकैटभहृदामम वाञ्छितानि ॥
न्यायाम्भोजपतङ्गाय मीमांसापारदृश्वने ।
गङ्गेश्वराय गुरवे पित्रेऽत्र भवते नमः ॥
विशिष्टशिष्टाचारानुमितकर्त्तव्यताकं विघ्नविघातकं मङ्गलं निबध्नाति, नाथ इति ।

End. किञ्च । प्रतियोग्यधिकरणवद्योगव्यवच्छेदस्य न विचारसहत्वमित्याह, अपि चेति । अतः खण्डितम् ।

विषयः । न्यायलीलावतीव्याख्यानं ।

No. 1201. लीलावतीप्रकाशरहस्यं ।

Substance, country paper, 17½ × 4 inches. Folia, 12. Lines, 10 on a page. Extent, 507 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávagis'a. Appearance, old. Prose. Correct.

Lílávatí-prakás'a-rahasya. A commentary on the last named work. By Mathuránátha Tarkavágis'a.

Beginning. निर्विघ्नं प्ारिप्सितग्रन्थसमाप्तिकामनया कृतं हरिहरात्मकभगवत्प्रार्थनरूप मङ्गल शिष्यशिक्षार्थं आदौ निबध्नाति एकत्रेत्यादि ।

End. जातिमत्येव सत्त्वादौ अन्यस्मिन् लक्षणाव्यवच्छेदस्य शक्तिवल्लभ्य इत्याऊरिति सङ्क्षेपः । विस्तरस्त्वस्मत्कृतदीधितिरहस्येऽनुसन्धेयः ॥

Colophon. इत्यन्तं प्रचरन्ती माथुरी समाप्ता ।

विषयः । वर्द्धमानोपाध्यायकृतलीलावतीटीकाया व्याख्यानं ।

No. 1202. लीलावतीरहस्यं ।

Substance, country paper, 17½ × 4 inches Folia, 21. Lines, 8 on a page. Extent 924 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávagís'a. Appearance, old. Prose. Correct.

Lílávati-chintámani-rahasya. A commentary on the *Lílávatí* of Vallabha Achárya. By Mathuránátha Tarkavágís'a. This is a commentary on the original text of Vallabha, whereas No. 1201 is a gloss on the commentary of Vardhamána.

Beginning. श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।
विविच्यते फक्किकार्थो लीलावत्या विशेषतः ॥
निर्व्विघ्न प्रारिप्सितग्रन्थसमाप्तिकामनया कृत श्रीकृष्णनमस्काररूपं मङ्गलं शिष्य-
शिक्षार्थे आदौ निबध्नाति नाथ इति ।

End. द्रव्यत्वगुणत्वादीनां षण्णां यद्विच्छेदपटकं तेन निवर्ज्जिता । अतःपरं खण्डितं ॥

विषयः । मूललीलावतीव्याख्यान ।

No. 1203. लीलावतीदीधितिटिप्पनी ।

Substance, country paper, 17½ × 4 inches. Folia, 27. Lines, 8 on a page. Extent, 1039 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávagís'a. Appearance, old. Prose. Correct.

Lílavatí-didhiti-tippaní. A gloss on Raghunátha S'iromani's commentary on the Lílávatí of Vallabha. By Jagadís'a Tarkalankára.

Beginning. कर्पूरकुन्दकुमुदकैलासोदरसोदरं ।
विघ्नविध्वंसकं धाम नमामः शैवदैवतं ॥
कणभक्षमुनेः पक्षरक्षाविन्यस्तवासनाः ।
वचांसि जगदीशस्य चिन्तयन्तु विचक्षणाः ॥ इत्यादि ।

End. यद्यद्वीयवान्यदेहः तज्जन्यत्वस्यैव, यूनि यद्यद्गतं सत्वात् तद्व्यवच्छेदासम्भवः ॥
इत्यतः खण्डितं ।

विषयः । शिरोमणिकृतलीलावतीटीकाया व्याख्यानं ।

No. 1204. अभिधारहस्यं ।

Substance, country paper, 17½ × 4 inches. Folia, 11. Lines 7 on a page. Extent, 352 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'antipura, Kálidásá Vidyávagís'a. Appearance, old. Prose. Correct.

Abhidhá-rahasya. A gloss on Jayadeva's Abhidhá-vichára, or a commentary on the *Abhidhá* section of the last book of the Tattva-chintámaṇi. By Mathuránátha Tarkavágís'a.

Beginning. ननु वेदः साचादेव प्रवर्त्तयतु किं द्वारेण भवतु वा द्वारं, अन्यदेव हि किञ्चि द्भविष्यति यदि चेच्छां विना न प्रवृत्तिः, विधिज्ञानानन्तरमिच्छा अनुभूयते। इत्यादि ।

End. यदुक्तं तद्बीजद्वयं स्वयमेवाह हेतुद्वयेत्यादिना ।

Colophon. इति अभिधारहस्यं समाप्तं ॥

विषयः । जयदेवमिश्रकृताभिधाविचारस्य टीका ।

No. 1205. नैषधटीका ।

Substance, country paper, 19½ × 3½ inches. Folia, 38. Lines, 7 on a page Extent, 1,380 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'antipura, Gosvámi Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Naishadha-ṭíká. A commentary on the well-known poem, the Naishadha. By Vaṅs'ivadana S'armá. The MS. is incomplete.

Beginning. श्रीरामचरणौ नत्वा वंशीवदनशर्म्मणा ।
नैषधीयप्रबन्धेऽस्मिन्नतिसङ्क्षिप्य लिख्यते ॥
अत्र द्वाविंशतिः सर्गाः श्रीहर्षकविना कृताः ।
नलभैम्यभिधाप्राप्तश्रिवद्दुर्गागुणैः प्रियाः ॥
प्रथमे भीमजारूपश्रवणाद् विरही सिषात् ।
गत्वा वनं सरस्तीरे धृत्वा हंस नलोऽत्यजत् ॥ इत्यादि ।

End. सौरभातिशयमविन्दत लेभे। किन्तु,—इत्यतः खण्डितम् ।

विषयः । श्रीहर्षकृतनैषधचरितस्य व्याख्यानं ।

No. 1206. कुसुमाञ्जलिप्रकाशः ।

Substance, palm leaf, 13½ × 2¼ inches. Folia, 214. Lines, 6 on a page. Extent, 30,816 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, very old. Prose. Correct.

Kusumáñjali-prakás'a. A commentary on the *Kusumáñjali* of Udayanácharya. By Vardhamána. MSS. of this work are exceedingly scarce.

Beginning. (प्रथमपत्रं नास्ति) उपकारस्तत्रं श्रमदुःखिनमुपकर्त्तुं व्याप्रियमाणमित्यर्थः। तथापि भूयसा श्रमादिविषयकस्य स्वीयस्य सत्त्वात् किमनेन इत्यत आह ईशस्य पदयुगेति। इत्यादि।

End. तत्र न्यायकुसुमाञ्जल्यर्थत समर्पणं तेन भवान् प्रीतोऽस्तु ॥
यस्तर्कतन्त्रशतपत्रसहस्ररश्मिर्गङ्गेश्वरः सुकविकैरवकाननेन्दुः।
तस्यात्मजोऽतिविषम कुसुमाञ्जलिं तं प्राकाशयत कृतिमुदे बुधवर्द्धमानः ॥

Colophon. इति महोपाध्यायश्रीवर्द्धमानविरचितो न्यायकुसुमाञ्जलिप्रकाशः सम्पूर्णः ॥

विषयः। उदयनाचार्य्यकृतकुसुमाञ्जलेर्व्याख्यान ॥

No. 1207. राजभूषणी ।

Substance, country-made yellow paper, 9½ × 5 inches. Folia, 28. Lines, 13 on a page. Extent, 773 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'antipura, Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, old. Verse. Correct.

Rájabhushaṇí. A treatise on civil polity. By Rámánanda Tírtha. Contents: the uses of kings; the importance of government; punishment; the attributes proper for ministers; do. of clerks; do. of priests; do. of Bráhmaṇas; do. of kings; do. of ambassadors; royal robes; rules of warfare, treatise &c.; military expeditions; diurnal duties of kings; rules of government; law of inheritance; witnesses; swearing in court; punishment of perjury; division of time; intercalation; punishment of priests who fail to perform their duties; fees to priests; wages; punishment for venial offences; punishment for mischief; do. for theft; do, for adultery; do. for gambling; do. for boundary disputes; inauguration of kings.

No. 47.

From Bábu RAJENDRALALA MITRA,
To Captain J. WATERHOUSE, B. S. C.
Secretary to the Asiatic Society of Bengal.

Dated, Manicktollah, Calcutta, 15th February, 1875.

Sir,

I have the honor to submit the following report on the operations carried on by me to the close of 1874 for collecting information regarding Sanskrit manuscripts in native libraries.

Objects of the enquiry.—2. Under the orders of Government my attention has been steadily directed—1st, to enquire and collect information regarding rare and valuable manuscripts; 2nd, to compile lists thereof; 3rd, to print all procurable unprinted lists of such codices with brief notices of their contents; 4th, to purchase, or secure copies of, such of them as are rare or otherwise desirable.

Enquiry for MSS. Places visited.—3. The work under the first head has been mainly conducted by a Pandit who has been deputed to the Mufassil to visit the different private Toles, or Sanskrit colleges, and private gentlemen who are reputed to possess collections of Sanskrit MSS., and I have been out on several occasions to help him. I have also been to Benares on three occasions to enquire for and purchase MSS. The places visited by the Pandit include the districts of Dacca, Nuddia, Burdwan, Hoogly, and 24-Purgunnahs. The large collections of Rájá Jatindramohan Tagore, of the late Sir Rájá Rádhákánta Deb, of the late Bábu Rámcomal Sen, of the late Rájá Pitámbar Mitra, of Bábu Subaldása Mallik, and of others in Calcutta have also been examined. In Dacca Pandits are the only owners of MSS., no private gentleman having anything like a large collection, and the few works they have, being mostly such as have already been printed. In Nuddia the library of the Rájá of Krishnanagar contains the largest number of Tantras, but at the time when my Pandit visited it, the MSS. were kept in a very neglected state, and most of them were found to be defective. In Burdwan there are not many Toles, but Bábu Hitalála Misra of Mánakara has a very choice collection of works, including a great number of very rare treatises

on the Vedánta. In Hoogly the Serampur College has a small but valuable collection of MSS. procured principally by the late Dr. Carey, and there are also a few Toles owning MSS. In the 24-Purgunnahs, several zemindars have good collections of the Tantras and the Púraṇas, and the numerous Toles on the left bank of the river Hoogly and at Harinábhi and elsewhere contain many old and rare works of which very little is known to European Orientalists. There are no *Maṭhs* (monasteries) in any of the districts named which contain a collection of Sanskrit works: not even the Maṭh attached to the great temple of Tárakes'vara in the Hoogly district is noted for its literary treasures. The case is, however, different in Rájsháhi, Mymensing, Pabnah, Tirhoot and Orissa, where some of the Maṭhs own large collections of great age and considerable value.

Substance of MSS. Paper.—1. The manuscripts examined are mostly written on country paper sized with yellow arsenic and an emulsion of tamarind seeds, and then polished by rubbing with a conch-shell. A few are on white Kás'miri paper, and some on palm-leaf. White arsenic is rarely used for the size, but I have seen a few codices sized with it, the mucilage employed in such cases being acacia gum. The surface of ordinary country proper being rough a thick coating of size is necessary for easy writing, and the tamarind-seed emulsion affords this admirably. The paper used for ordinary writing is sized with rice gruel, but such paper attracts damp and vermin of all kinds, and that great pest of literature, "the silver-fish," thrives luxuriantly on it. The object of the arsenic is to keep off this insect, and it serves the purpose most effectually. No insect or worm of any kind will attack arsenicised paper, and so far the MSS. are perfectly secure against its ravages. The superior appearance and cheapness of European paper has of late induced many persons to use it instead of the country arsenicised paper in writing puthis; but this is a great mistake, as the latter is not near so durable as the former, and is liable to be rapidly destroyed by insects. I cannot better illustrate this than by referring to some of the MSS. in the Library of the Asiatic Society. There are among them several volumes written on foolscap paper, which dates from 1820 to 1830, and they already look decayed, mouldering, and touched in several places by silver-fish. Others on John-letter paper, which is thicker, larger and stouter, are already so far injured that the ink has quite faded, and become in many places illegible; whereas the MSS. which were originally copied on arsenicated paper for the College of

Fort William in the first decade of this century are now quite as fresh as they were when first written. I have seen many MSS. in private collections which are much older, and still quite as fresh. This fact would suggest the propriety of Government records in Mofussil Courts being written on arsenicised paper instead of the ordinary English foolscap, which is so rapidly destroyed both by the climate and also by white-ants. To guard against mistakes, I should add here that the ordinary yellow paper sold in the bazars is dyed with turmeric, and not at all proof against the attack of insects.

History of paper.—5. It is well known that originally the Hindus used leaves of trees for writing upon, whence the name of letters in Sanskrit has become *patra*, and laterly newspapers have been designated by the same name. The oldest manuscript on paper I have seen is a copy of the Bhágavata Purána now in the possession of Bábu Harischandra of Benares. It bears date, Samvat, 1367. A. C. 1310, and is consequently 565 years old. Its paper is of a very good quality, and judging from it, it is to be inferred that the people of the country must have, at the time when it was written, attained considerable proficiency in paper-making. Long before that time, in the reign of Bhoja Rájá of Dhárá, a work was written on letter-writing (the *Prasasti-prakásiká*), and in it detailed directions are given for folding the material of letters, for leaving a large space on the left side of such letters as margin, for cutting a portion of the left lower corner, for decorating the front with gold leaf, for writing the word Srí a number of times on the back, &c., &c., all which apply to paper, and cannot possibly be practicable on palm-leaf, and the inference therefore becomes inevitable that paper was then well-known and in general use, though the word used to indicate it was *patra*, probably very much in the same way as paper of the present day owes its name to papyrus. Again a verse occurs in the Sañhitá of Vyása, which must be at least two thousand years old, in which it is said "that the first draft of a document should be written on a wooden tablet, or on the ground, and after correction of what is redundant and supplying what is defective, it should be engrossed on *patra*," and it would be absurd to suppose that *patra* here means leaf, for leaves were so cheap that it would have been a folly to save them by writing on wooden tablets which were much more costly. How long before the time of this verse paper was known, I have no positive evidence to show, but the frequent mention in the old Smritis of legal documents (*lekhya*), of their attestation by witnesses, of their validity, &c., suggests the idea of there having been extant, in olden times,

some material more substantial and convenient than palm-leaf for writing, and knowing that paper was first manufactured by the Chinese long before the commencement of the Christian era, that the famous charta bombycina of Europe was imported from the East, and that block-printing was extensively practised in Tibet in the fourth century, I am disposed to believe that the Hindus must have known the art of paper-making from a very early date. Whether they originated it, or got it from the Chinese through the Tibetans, or the Kás'miris, who have been noted for their proficiency in the art of making paper and papier-mache ware, is a question which must await further research for solution. *A priori* it may be argued that those who manipulated cotton so successfully as to convert it into the finest fabric known to man, would find no difficulty in manufacturing paper out of it.

Palm-leaf.—6. The palm-leaf referred to above is not now much in use, except in Orissa and in the Mufassil vernacular schools as a substitute for slates. In Bengal the Chandi is the only work which is now-a-days written on palm-leaf, as there is a prejudice against formal reading of that work from paper MSS.—a prejudice in many respects similar to what obtained in Europe against printed Bibles in the first century after the introduction of printing. Formerly two kinds of palm-leaf were in use, one formed of the thick strong-fibred leaflets of the *Corypha talera* (*tiret*), and the other of the *Borassus flabelliformis* (*tálapátá*). The former is generally preferred for writing Sanskrit works, as it is broader and more durable than the latter, and many MSS. are still extant which reckon their ages by five to six hundred years. The leaflets of the *Corypha elata* is sometimes used in lieu of those of the *talera*. The leaflets of all the three kinds of palms are first dried; then boiled or kept steeped in water for some time; then dried again; cut into the required size; and polished with a smooth stone, or a conch-shell. For school use no such preparation is necessary.

Bark.—7. The practice of writing on bark is of the greatest antiquity, and from constant use the Greek and the Latin terms for that substance—*biblos* and *liber*—have long since become the names for books, even as the name of the rolls of ancient parchment MSS. produced the term *volume*, and codes of laws have received their generic name from the bundles of boards on which they were written,—from *codex* a tablet of wood. In the eastern districts this practice of writing on bark still prevails, and I have seen several codices of bark, which formed thin sheets like veneer, eighteen inches by four; but I have not been able to ascertain from what species of

tree the article had been obtained. Some say that the tree called *ugra* (*Morunga hyperanthera*) yields the best bark for writing upon, but I have not seen it. The birch bark, Bhurjapatra (*Betula bhurja*) is extensively used as a material for writing upon, but only for amulets, it being too thin and fragile for books. I have by me a piece of this bark about a hundred years old, which on a space of ten inches by eight, contains the whole of the Bhagvadgítá, written with letters so small that they are illegible to the naked eye and require a magnifying glass to be read. It was evidently intended to be worn as an amulet enclosed in a locket of gold or copper, but it had never been so used. Whether the bhurj bark was ever pasted or glued into thick sheets I cannot say.

Wood, metal and skin.—8. In the S'ástras tablets of wood and metal have been recommended as materials for writing upon, and in former times, copper-plates were usually employed for royal patents, and in Burmah they are still occasionally used for writing large works; but I have seen none now used by the Pandits of Bengal. Wooden tablets are confined to petty traders' account-books in Bengal, but in the North Western Provinces poor people have some religious books written with chalk on blackened boards. In the Lalita Vistara, or legendary life of Buddha, mention is made of sandal-wood boards which were handed to S'ákya when he first commenced to write. In Europe, parchment and dressed skins of goats have been from time immemorial used as materials for books, and for durability they stand unrivalled; but I have never seen mention in Indian works of parchment or dressed skin of any kind as material for writing; and palimpsests are of course unknown.

Pens.—9. According to the Yogini Tantra, bamboo twigs and bronze styles are unfortunate, and gold and reeds are the best for pens; but the universal practice among the Pandits of Bengal is to use the bamboo twig for pens, and only rich householders employ the *ránnala* or *khákrá* reed. In the North Western Provinces, the reed or calamus, whence the Indian word *kalama*, is generally used, and bamboo pens are all but unknown. The latter, however, when well-prepared is much more elastic and durable, and it has the further and supreme advantage of being every where procurable without any cost. Crow-quills were formerly used for writing very small characters for amulets, but never for ordinary manuscripts. In Orissa, where letters are scratched and not written on palm-leaves, an iron style with a pointed end and a flat top every where replaces the bamboo twig and the calamus reed.

Ordinary ink.—10. The ink used for writing puthis is of two kinds; one fit for paper and the other for palm-leaves. The former is made by mixing a coffee-coloured infusion of roasted rice with lampblack, and then adding to it a little sugar, and sometimes the juice of a plant called *kesurte* (*Verbesina scandens*). The labour of making this ink is great, for it requires several days' continued trituration in a mortar before the lampblack can be thoroughly mixed with the rice infusion, and want of sufficient trituration causes the lampblack to settle down in a paste, leaving the infusion on top unfit for writing with. Occasionally acacia gum is added to give a gloss to the ink, but this practice is not common, sugar being held sufficient for the purpose. Of late an infusion of the emblick myrobolan prepared in an iron pot has occasionally been added to the ink, but the tannate and gallate of iron formed in the course of preparing this infusion are injurious to the texture of paper, and Persian MSS., sometimes written with such ink, suffer much from the chemical action of the metallic salts.

The ink for palm-leaf consists of the juice of the *kesurte* mixed with a decoction of *áltá*. It is highly esteemed, as it sinks into the substance of the leaf, and cannot be washed off. Both the inks are very lasting, and, being perfectly free from mineral substances and strong acids, do not in any way injure the substance of the paper or leaf on which it is applied. They never fade, and retain their gloss for centuries.

Coloured ink.—11. To mark the ends of chapters and for writing rubrics, colophons and important words on paper, an ink made of cinnabar, or áltá, is sometimes used, and in correcting errors the usual practice is to apply on the wrong letters a colour made of yellow or red orpiment ground in gum-water, and when it is dry to write over it. Omissions of entire words and sentences of course cannot be rectified in this way, and they have therefore to be supplied by writing on the margin. Interlineation is generally avoided, but in old MSS. which have been read and revised by several generations, they are not altogether wanting. In commentaries, the quotations from texts are generally smeared over with a little red ochre, which produce the same effect which red letters in European MSS. were intended to subserve, and whence the term rubric got into currency. These peculiarities, however, are more prominent in the MSS. of the North Western Provinces than in those of Bengal, and in palm-leaf codices they are generally wanting, except in Burmah where some sacred Pálí works are written with a thick black varnish on palm-

leaves throughout richly gift and wrought over with scrolls and other ornaments. Ordinary Burmese MSS. have the edges of the leaves painted and sometimes gilt.

Illustrations.—12. Illustrations are almost unknown in Bengal, but in Orissa they are frequently employed. The most noted place, however, for illustrations is Kás'mir, and the finest and richest MSS. are usually produced in that province, the illuminations consisting of flowery initials, grotesque cyphers, single figures, historical compositions, marginal lines, and scroll borders; most of the illustrations are in the Moorish style.

Size &c. of Paper MSS.—13. The size of paper MSS. varies from eight to twenty inches by four to eight inches. The paper is folded so as to mark the margins and regulate the straightness of the lines. In the North Western Provinces, the paper is sometimes so folded as to retain two leaves together, but in Bengal it is always cut into separate and distinct folia. Sometimes a board mounted with strong thread tied at equal distances is used for a ruler. The paper is laid flat on this board, and then pressed hard with a ball of cloth whereby it receives an impression of the threads on its surface, and these impressions look very like water-lines. The leaves are written over lengthwise, leaving a uniform margin all round. The words are generally, but not always, separated by small spaces, and for punctuation the upright stroke or *danda* is freely used. No breaks are made to indicate the ends of paragraphs or sections, and should the writing at the end of a work terminate in the middle of a line, the line is filled up by writing the letter *srí*, or stars, or the name of some god several times until the line is completed, so that all the lines may be of uniform length. In the case of codices which contain both a text and a commentary, the text is written in large letters in the middle, and the commentary above and below it in smaller letters. This arrangement is called the *tripatti* form, and some tact is necessary in engrossing it, so that all the commentary on the given text may be comprised on the same page. The copyist's name is frequently given at the end, and also the date in Saka or Samvat, rarely in Jupiter's cycles. The name of the place where the copy is made and that of the party for whom it is made are also occasionally given, but never the name of the reigning sovereign. A protestation sometimes occurs at the end, saying that the copyist has faithfully followed his text and is not responsible for errors.

Size &c. of palm-leaf MSS.—14. Palm-leaf MSS. are from the nature of the material narrower and longer, and they are

never ruled or folded, the veins of the leaf serving the purpose of ruling. A square space is usually left blank in the middle of the page, and in the centre of it a round hole is punched for a string to pass through, for the purpose of tying the codex in a bundle. Very long MSS. have two such spaces and holes. The Tantras enjoin that the holes should always be punched, never cut with a knife, or produced by burning. The reason for this rule is obvious, as cutting or burning produces a hole with jagged sides which are very apt to catch the string and cause a split in the leaf. A clean-punched hole allows the string to slide freely, and produces no injury. In Bengal some very old paper codices have the square blank space in the middle, but none has any hole bored in it. In the North Western Provinces the blank space does not occur, and both in Bengal and the North West the leaves are piled in a bundle between two boards, and then tied round in a piece of coarse cloth. Where the codices are small, with a view to economy, several of them are usually tied in one bundle, and this causes much trouble in finding out any particular work when needed. For boards the spatha of the betel-nut tree, which yields a thick, coreaceous, pliant substance, is often substituted in the eastern districts, and they are found to be very useful, as they are not liable to warp, crack, or be attacked by insects.

Mode of preserving MSS.—15. In the houses of rich men a dry masonry room is generally assigned to MSS. where a sufficient number of shelves or chests are provided for the storage of the codices. But care is not always taken to open the bundles every now and then, and to expose them to the sun for a few hours. In pukká monasteries, the same mode of preservation is also adopted, and there being always some monk or other who can read, and who takes a delight in reading, the bundles are more frequently opened, aired and dried. The Jains are very particular in this respect, and in their monasteries great care is usually taken of their literary treasures. The case is, however, very different as regards the Toles of Bengal. The men who own them are, with rare exceptions, very poor; they live in low, damp, thatched huts of the meanest description; they have no means of buying proper cabinets for their manuscripts; and their time is so occupied by their professorial duties, and frequent perigrinations to distant places for earning the means of their livelihood, that they cannot often look after their books. The receptacle they usually assign to their MSS. is a bamboo frame placed across the beams of their huts, exposed constantly to the damp emanating from the daily-washed

mud floors of their rooms, and occasionally to leakage from ill-made and old thatched roofs, while mice and other vermin have full and free access to them at all times. The mice are particularly destructive, as they not only gnaw cloth, boards and palm-leaves, but by their liquid discharges, rapidly destroy the texture of arsenicised paper. The fact was first brought to my notice by a mukhtear when I was a boy. He asked my permission to put two sheets of fresh-looking, written, stamped paper for a night on the bottom of a cage of white mice which were my pets. The permission was granted, and the next morning the papers were taken out, stained and decayed very like old documents, which they were, I then learnt, intended to pass for. I was also told and shown that by careful and repeated washing with a mixture of the fluid discharge of mice with water, paper can be made to assume the appearance of any age that may be desired: the effect produced is not confined to the surface, but is perceptible even in the texture of the paper.

Copyists and Copying.—16. Even as in mediæval Europe monks were the principal copyists of ancient works, so were their congeners, the principal preservers of Sanskrit literature in India during the last ten or fifteen hundred years. Yatis, Sunnyásis, Gossains, and their disciples congregated in large Maths, devoted all their leisure hours, the former in composing and the latter in copying, and the monasteries benefited largely by their labours. In the Toles the pupils were, and still are, the principal copyists. In return for the board, lodging and education they receive, free of all charge, from their tutors, they copy all such works as their tutors require, and thus the Toles are enriched. For the public, however, the principal copyists are the Káyasthas. Old and used-up men of this caste, when no longer fit to earn their livelihood by active exertion, generally betake to copying ancient works for householders and private gentlemen, and the bulk of the MSS. now extant is due to their labours. Poor Bráhmans also betake to this occupation. Seated on their haunches, with the paper, or palm leaf, resting on their raised knees, which serve for a table, and the pen and ink procured from materials everywhere available, they ply their vocation without making any outlay, or subjecting themselves to any exertion which would be unsuited to their habits and time of life. The remuneration they formerly derived ranged from one rupee to two rupees eight annas per thousand s'lokas of thirty-two thousand letters, according to the quality of writing. The rates have now been doubled, owing principally to the demand for copyists being limited, and very few

betaking to the profession. As a class, these copyists are men of limited literary knowledge; but generally speaking, they are faithful to their duty, and reproduce the originals placed before them with fair accuracy.

Authenticity of MSS.—17. They rarely attempt to correct the errors and mistakes of the originals, and to exonerate themselves from all charge of tampering the originals, they not unoften put a verse at the end of their works, saying, "As he has seen, so has he copied, and the copyist should not be blamed for mistakes." Clerical errors they are certainly liable to, and do commit, but such errors are not numerous. One serious mistake they, however, sometimes commit,—it is that of copying in the body of the text, notes and parallel or remarkable passages which often occur on the margins of old and frequently-read codices, and these consequently appear as parts of the texts in their works, and subsequent copying from their codices perpetuates the interpolation. This is, however, done through ignorance, and not through any wicked motive. Of fabrications and forgeries, the Máhátmyas and local legends afford ready instances; but they are due to Pandits, and not to copyists. Corrections made by Pandits when reading are necessarily perpetuated by copyists, and to them is principally due the numerous *varæ lectiones* which are to be met with in Sanskrit writings. This evil has been of late greatly multiplied by incompetent editors, who print texts from solitary MSS., and replace doubtful readings and fill up lacunæ by imaginary emendations. With a few praiseworthy exceptions, the publications of the Bengali and Benares presses belong to this class, and they are much less trustworthy than even corrupt MSS. The plasticity of the Sanskrit language admits of even obviously incorrect readings being explained somehow, and the authenticity of the originals is thereby irretrievably ruined. The errors of MSS. may be corrected by collation, for though there are many faulty MSS. I have every reason to doubt that there are many falsified texts, but the fabrications in printed books issued by thousands cannot be readily detected and exposed.

With so many causes at work to injure the authenticity of ancient Sanskrit works, and at a time when European Orientalists are so busily employed in tracing interpolations and corruptions which have already taken place, it would be futile to attempt in a report like this to enquire at length how far the charge may be sustained; but this much may be said that the MSS. now extant do not show any sign of

dishonest fabrications; codices from three to four hundred years old, existing in different parts of India, in Bengal, Madras, Bombay and Kás'mír, are so closely similar in their readings, that they produce no suspicion in the mind of their having been tampered with. What happened before that time, it is not necessary for me to guess; suffice it to say, in the language of Isaac Taylor, that "the habitudes of Eastern nations undergo so little change in the lapse of ages that, probably, these descriptions of things as they are now, would differ little from a similarly graphic account of the same operations, dated a thousand years back. Where the arts of life remain in their rude state, all those operations which depend upon them, continue nearly the same."

Age of MSS.—18. The oldest palm leaf manuscript I have seen bears date Samvat 1189 = A.C. 1132, and the oldest paper manuscript as aforesaid is Samvat 1367 = A. C. 1310; but such records are exceedingly rare, and the general run is from 150 to 250 years. Among old MSS. taken to Europe, Dr. Weber, in his invaluable catalogue of the Berlin collection, notices several codices ranging from 4 to 6 hundred years. Seeing that charta bombycina has lasted in Europe for eight to twelve hundred years, this age for works which claim to be from two thousand to three thousand five hundred years old, is very unsatisfactory; but the climate of Bengal and the manner of keeping MSS. here, as above described, are highly unfavourable to their preservation for a long time, not to advert to the wholesale destruction of MSS. in large Maṭhs, and richly endowed temples which must have resulted from the ravages of those whose co-religionists burnt the Alexandrine library. Indeed it is not remarkable that old MSS. are so rare, but that notwithstanding such potent influences constantly at work, there should still exist in the country so many and such old MSS. as have been from time to time met with. A new influence is now at work for the destruction of MSS. The halo of sanctity which formerly surrounded Sanskrit literature is fast fading away; the ancient Hindu religion is gradually losing its hold on men's minds; Sanskrit is no longer a paying study; European literature is rapidly replacing it everywhere; the venerable old pandits—the repositories of traditional and book knowledge of ages,—whose erudition was the profoundest, to whom no modern scholar, European or Asiatic, can for a moment be compared, and who have hitherto preserved with such unflinching zeal the oldest literary monuments of the Aryan race, are rapidly dying out, and their places are not being supplied by the rising generation. For hundreds who for-

merly studied Sanskrit we have not scores; and, there being little demand, very few new MSS. are being prepared to take the place of those which are crumbling down by age. Many works of great literary value and age have already disappeared, and others are in eminent risk, and, unless timely saved, will in half a century more be irreparably lost.

Accessibility of MSS.—19. Generally speaking, the heads of Toles are the only persons who have really old and scarce works. They know the value and history of the several works on particular branches of Sanskrit learning to which they severally devote their attention, and each tries his utmost to secure copies of all the leading and rare works bearing upon the subject of his study. It also often happens that the son generally takes up the subject in which his father was most proficient, and in some families for many successive generations the same subject has been studied, and the works collected by them are generally very correct and complete. But the worthy professors, deeply learned as they are, are not open to worldly influence, and extremely shy and suspicious. In their estimation, the most valued treasures they possess are their MSS., and they evince the greatest reluctance to show them to strangers. Ordinarily they do not flatly refuse access to their stores, though some do so; but the passive resistance they offer is often insurmountable. The first day's visit is generally passed in conversation; on the second day a few of the commonest works are shown; on the third, the proprietor is busy with other duties, and has no time to bring out MSS.; on the fourth day he is not at home; and so on several days are lost, before a really good MSS. is brought to light, and as my plan requires the copying of the initial and final lines, and an abstract of the contents, a great deal of valuable time is lost before a single collection is finally examined, and before this consummation can take place, it often happens that the owner of the MSS. is called away by a distant invitation or some other errand, and my travelling pandit's work is brought to a stop. No possessor of a Tole has any catalogue or list of his MSS. and if by dint of repeating the names of a great number of rare works, the owner is made to acknowledge he has a particular work, very little advance is made towards getting access to it, for the bundles in which MSS are kept are not numbered, and as from 6 to 20 different works find place in each bundle, the task of finding it out takes days, if it be at all forthcoming, which is not always the case.

In the houses of private gentlemen access is readily given; but when visits have to be repeated for days, the party in charge of the

library offers much passive resistance, and a great deal of time is lost to meet his convenience.

If I could satisfy myself with bare names, the work could advance more expeditiously, but as a work of this kind can only be done once, I think that it is better to lose some time than to produce a result which cannot be satisfactory to scholars. It is not at all likely that an undertaking of this nature will be attempted a second time.

Lists of rare works.—20. With a view to help the travelling Pandit, I have printed two lists of very rare MSS. for which he makes enquiries at every Tolo. Copies of these lists have also been sent through the Director of Public Instruction to the heads of all the schools under his control, but as yet no satisfactory return has been obtained.

Compilation of a general list or inventory.—21. The work under the second head of my enquiry has been conducted by me with the assistance of a Pandit and a writer. The lists procured by the travelling Pandit, and by me through friends and correspondents are regularly entered alphabetically in a large book, writing only the names of the MSS., their subjects, and the names of their owners. This book when completed will be an inventory of all the Sanskrit MSS. of value extant in Bengal. A compilation is then made from this record of all works which require to be noticed in detail, and the descriptive accounts are then written out in full.

Publication of Notices.—22. At first I was under an impression that separate lists of particular collections would be the best, as suggested in the orders of Government; but I soon perceived that it involved much unnecessary trouble and expense, and caused the repetition of the same name a great number of times. So it had to be given up. The nominal list referred to in the last preceding para. will, I think, when completed and published, supply the information fully and in a handy form.

In the meantime my attention has been devoted to detailed notices of all works not included in the catalogue of the Asiatic Society's collection. Of these "Notices" two volumes and one part have already been published, comprising altogether 861 pages royal octavo, and descriptive accounts of 1110 separate codices. For the sake of carrying on the printing while my researches are in progress, no systematic arrangement is attempted, and manuscripts are noticed as they turn up. The inconvenience arising from this course is, however, obviated by annexing to each volume a classified table, and a full alphabetical index.

Contents of the Notices.—23. The number of Vedic works or portions of the Vedas in the published Notices is limited, and all of them have been seen or obtained at Benares, not a single codex having been seen in the possession of a Pandit of Bengal in the several Toles which have been visited. This total absence of the most important and most revered of Sanskrit works in the libraries of those who have been the principal custodians of Sanskrit literature is a remarkable fact, and it is usually accounted for by the Pandits by reference to a verse of the *Yogini Tantra* which says, "whoever keeps MSS. of the Vedas in his home, soon finds his abode struck by lightning." The verse is obviously due to the sectarian zeal of the Tantra which would admit of no rival in its neighbourhood, but the true cause, I believe, is that Bengal has never been the seat of a Vedic school, and consequently it has never been taught here, nor MSS. prepared or preserved. It is said that when on the overthrow of the Pála rájás, A'disura, the Hindu sovereign of Bengal, wanted to celebrate a great Vedic sacrifice, he could find no native Bráhman competent to officiate at it, and had to indent for five learned priests from Kanauj. These priests settled in the country, and gave new life to Hinduism everywhere; and many of their descendants have been noted as great scholars and distinguished authors; but they do not seem to have cultivated the Vedas, and there is not a single treatise on the Vedas or Vedic learning among their writings. Their special forte has been philosophy, and works on the subject are abundant everywhere. The Nyáya schools of Tirhut and Nuddia have enjoyed deserved celebrity all over India, and every Pandit of any note has some work or other on the subject, not common elsewhere. Works on the Vedánta are also numerous. The former class is represented in the published Notices by 98 treatises, and the latter by 67, codices. The Upanishads as bearing on the Vedánta are represented by 92 works. The Tantras come next to Nyáya; Bengal is particularly noted for them, and of them I have noticed 205 works or parts of works. In my last report I have already given an account of the nature and character of this class of works. Grammar, Lexicography, Rhetoric and other branches of Sanskrit learning are also fairly represented in my Notices, as will be evident from the following classified list:

I. Veda S'ástra.

a.	*Sañhitá* (Hymns), ...	2
b.	*Bráhmaṇa* (Ceremonials), ...	9

c. *A'ranyaka* (do. appropriate for forest life), ...	2
d. *Upanishad* (Theology), ...	92
e. *Vaidika* (Sútras, Rituals, Phonetics, &c.), ...	100
II. Aitihásika S'ástra.	
a. *Itihása* (History), ...	15
b. *Puráṇa* (Ancient legends), ...	40
III. Kávya S'ástra.	
a. *Kárya* (Poems), ...	68
b. *Náṭaka* (Drama), ...	14
c. *Champú* (Poetico-prose compositions), ...	8
d. *Kosha* (Miscellaneous poetical collections), ...	60
e. *Upákshyána* (Tales and romances), ...	16
IV. Abhidhána S'ástra (Lexicography), ...	30
V. Vyákaraṇa S'ástra (Grammars), ...	29
VI. Chhandas S'ástra (Versification), ...	7
VII. Alañkára S'ástra (Rhetoric), ...	6
VIII. Jyotisha S'ástra (Astronomy and Astrology), ...	61
IX. Smṛiti S'ástra (Law, civil and canonical),... ...	164
X. Sañgita S'ástra (Music),...	5
XI. S'ilpa S'ástra (Art), ...	3
XII. Káma S'ástra (Erotics), ...	2
XIII. Darsána S'ástra (Philosophy).	
a. *Sáñkhya* Hylotheistic), ...	1
b. *Nyáya* (Dialectic), ...	98
c. *Vais'eshika* (Physical), ...	0
d. *Mimáñsá* (Ritualistic), ...	3
e. *Vedánta* (Monotheistic), ...	67
f. *Yoga* (Theocratic), ...	13
g. *Apparadárs'anika* (Minor systems of philosophy),...	2
XIV. Bhakti S'ástra (Faith), ...	21
XV. Tantra S'ástra (Mysticism), ...	205
XVI. Vaidyaka (Medical Science), ...	44
XVII. Jaina S'ástra (Jain-religion), ...	7
XVIII. Bauddha S'ástra (Buddhist religion), ...	0
XIX. Anirdishṭa (Miscellaneous), ...	7
Total ...	1140

It should be noted that in making my selections I have been guided by a desire to exclude all works existing in the Library of the

Asiatic Society of Bengal, a descriptive catalogue of which is now in the press, and it is not desirable that the same works should be twice noticed. My work will, in conjunction with the catalogue of the Calcutta Sanskrit College and of the Asiatic Society, constitute a complete record of the bulk of the Sanskrit literature extant in Bengal, and as all the three works are being printed at the cost of Government, they may well be taken to be parts of one undertaking.

Facsimiles.—24. At the suggestion of Mr. Burnell of Mangalore, I have introduced in the last two fasciculi facsimiles of some of the more ancient and important MSS. noticed. When a sufficient number of these illustrations has been published, they will prove of much use in determining the age of manuscripts from the style of their writing, and as contributions to a knowledge of Indian Paliography.

Oudh Catalogue.—25. While carrying my Notices through the press, I have been also engaged in editing a Catalogue of Sanskrit MSS. existing in Oudh. Four fasciculi of this work have already been published.

Purchase of MSS.—26. MSS. are not marketable articles; they do not readily find purchasers; the people at large look upon them as worthless; and consequently there are no shops in Bengal for the sale of MSS., while the Pandits of the province, who are the principal owners of MSS., look upon them as treasures of inestimable value, never to be parted with on any account. I have, therefore, found the greatest difficulty in buying MSS. in Bengal. The case is different at Benares. From all parts of India, Pandits, at an advanced age, leaving everything behind them, except their MSS., repair to that sacred place to die, and on their demise, hawkers purchase their stocks for a trifle, and subsequently sell them to pilgrims and others at a considerable profit, and my purchases have been made principally from these hawkers. The total of my acquisitions on account of Government comprises 656 codices, mostly entire works, some being fragments of larger treatises. Most of these have been purchased, a few being copied to my order. They may be thus classified:—

I. Veda S'ástra.

a.	*Sañhitá* (Hymns), ...	2
b.	*Bráhmana* (Ceremonials,)	5
c.	*A'rayanka* (do. appropriate for forest-life), ...	1
d.	*Upanishad* (Theology), ...	36
e.	*Vaidika* (Sútras, Rituals, Phonetics, &c.), ...	143

		187
II.	Aitihásika S'ástra.	
	a. *Itihása* (History), ...	9
	b. *Puráṇa* (Ancient legends), ...	7
III.	Kávya S'ástra.	
	a. *Karyá* (Poems), ...	36
	b. *Náṭaka* (Drama), ...	2
	c. *Champú* (Poetico-prose compositions), ...	2
	d. *Kosha* (Miscellaneous poetical collections), ...	3
	e. *Upákshyána* (Tales and Romances), ...	7
IV.	Abhidhána S'ástra (Lexicography), ...	8
V.	Vyákaraṇa S'ástra (Grammars), ...	28
VI.	Chhandas S'ástra (Versification),...	3
VII.	Alaṅkára S'ástra (Rhetoric), ...	5
VIII.	Jyotish S'ástra (Astronomy and Astrology), ...	43
IX.	Smṛiti S'ástra (Law, civil and canonical),... ...	58
X.	Saṅgita S'ástra (Music),...	1
XI.	S'ilpa S'ástra (Art), ...	0
XII.	Káma S'ástra (Erotics), ...	1
XIII.	Darsaṇa S'ástra (Philosophy).	
	a. *Sáṅkhya* (Hylotheistic), ...	3
	b. *Nyáya* (Dialectic), ...	48
	c. *Vais'eshika* (Physical), ...	1
	d. *Mimáṅsá* (Ritualistic), ...	5
	e. *Vedánta* (Monotheistic), ...	62
	f. *Yoga* (Theocratic), ...	10
	g. *Apparadárs'anika* (Minor systems of philosophy),...	0
XIV.	Bhakti S'ástra (Faith), ...	17
XV.	Tantra S'ástra (Mysticism), ...	76
XVI.	Vaidyaka (Medical Science), ...	14
XVII.	Jaina S'ástra (Jaina religion), ...	0
XVIII.	Bauddha S'ástra (Buddhist religion), ...	0
XIX.	Anirdishṭa (Miscellaneous), ...	0
		656

Most of these are new to the Asiatic Society's collection, and are generally old and correct. Several of them are very scarce. A good many relate to the rites and ceremonies of the Vedas. Though small and not of much worth as literary compositions, these last will be found of great value to scholars engaged in the study of the Vedas, as they

help materially to elucidate all obscure passages relating to the Vedic ritual. A few are worthless, having been taken only because they happened to be parts of collections which the owners would not break up. The names of the works are given in the Appendix. As they have been, or will be, fully described in my Notices, I refrain from giving a detailed account of them here.

Rare MSS.—27. Among the MSS. that I have seen or purchased there are, however, some which require special mention here. Following the order of the classification above given, the first work I have to notice is the Aitareya A'raṇyaka of the Rig Veda. Good MSS. of this work are not accessible in Europe, and about eighteen months ago Professor Max Müller called my attention to it, and suggested the propriety of collecting materials for an edition of it for the Bibliotheca Indica. I have since found five old MSS. of it with the commentary of Sáyaṇa, and a carefully collected text of this work has been prepared for the press. At the time named, Professor Max Müller also directed my attention to the *Brihaddevatá* of S'aunaka, of which also good MSS. are not available in Europe. I have seen six codices of this work, four of them very old and correct, and belonging to two different recensions. These have all been collated, and an eclectic copy prepared for the press.

The next work I have to notice is the Kalpa Sútra of A'pastamba. The only complete copy of this treatise I have heard of belongs to Mr. Burnell of Mangalore. During my recent tour in the North West, I found several fragments of it. These have all been purchased, and they make up a little over two-thirds of the work—(22 out of 28 chapters). I have also found a fragment of Dhúrta's commentary on it, and Kausikaráma's gloss on the exegesis of Dhúrta.

Among Vaidika works I should also mention some short treatises on Vedic Phonetics which I have met with. These include (1) the Páṇiníya S'ikshá; (2) the Lomes'i S'ikshá; (3) the Kátyáyana S'ikshá; (4) the Amoghánandini S'ikshá; (5) Kaus'iki S'ikshá; (6) Maṇḍuka S'ikshá; (7) Náradíya S'ikshá; (8) Párásara S'ikshá; (9) Kes'aví S'ikshá, and (10) the S'ikshá-vivaraṇa. Seven of these have not yet been noticed by European orientalists.

Under the general head of Kávya, my acquisitions include a codex of the Bengali recension of the Sakuntalá three hundred and two years old: a fragment of the Vrihatkathá of Kshemendra, about four hundred years old: a Sanskrit version of the Hindi Totákahání, or Tales by a Parrot; and a complete copy of Narahari's commentary on the

Naishadha. But the most important of my acquisitions are some treatises on the grammar of the Prakrit language. These include 1st, Audárya-Chintámani of Subbaságara; 2nd, Prákrita-sarvasva of Márkaṇḍeya; 3rd, Prákrita-kaumudí; 4th, Prákrita-lankes'vara, of Vávana; 5th, Prákrita-kámadhenu of the same author; 6th, Prákrita-lakshaṇa of Chaṇḍa; 7th, Prákrita-chandriká; 8th, Prákrita-manorama. None of these has been noticed in Professor Lassen's Institutiones Linguæ Prakriticæ, and all of them will, I think, be new to European scholars. The first, I believe, is the same work which Dr. Hörnlè has noticed in the *Indian Antiquary* of August last, but it is there described as the work of one Subhachandra. My codex comprises only two chapters. It has been copied from a text which, from the appearance of its paper and the antiquated form of its writing, I believe is about five hundred years old.

I have the honor to be,

Sir,

Your obedient Servant,

RA'JENDRALA'LA MITRA

APPENDIX.

I. १ Veda S'ástra.

I. A. Sañhitá. संहिता।

९५ शाकलसंहिता,

४१०. पवमानवामनसूक्तम्,

I. B. Bráhmaṇa. ब्राह्मणः।

२११ गोपद्ब्राह्मणः,

४६० ऐतरेयब्राह्मणः,

६०५ छान्दोग्योपनिषद्ब्राह्मणः,

I. C. Aranyaka. आरण्यकं।

१०० आरण्यपञ्चकम्,

I. D. Upanishad. उपनिषत्।

१६७ ईश्वरीगीतोपनिषत्,

२२७ नृसिंहोत्तरतापनीव्याख्या,

२५२ अमृतबिन्दूपनिषत्,

२५४ वज्रसूचिका उपनिषत्,

२५५ सन्ध्या उपनिषत्,

२५६ मन्त्रोपनिषत्,

२५७ अमृतनाद उपनिषत्,

२५८ क्षुरिकोपनिषत्,

२५९ कैवल्योपनिषत्,

२६० गारुडोपनिषत्,

२६१ गारुडोपनिषत्,

२६२ हंसोपनिषत्,

२६३ परमहंसोपनिषत्,

२६४ अथर्वपञ्चमोपनिषत्,

२६५ रामोत्तरतापनी उपनिषत्,

२६६ नारायणोपनिषत्

२६७ शिवोपनिषत्,

२६८ ब्रह्मोपनिषत्,

२६९ गोलोकोपनिषत्,

२७० ऋषिकोपनिषत्,

२७१ उपनिषत्काण्डम्,

२७२ कौशीतकी उपनिषत्,

२७४ श्वेताश्वोपनिषत्,

२७६ शुरेश्वरभाष्यः,

२८९ पैङ्गलोपनिषत्,

४४० आथर्वणोपनिषद्भाष्यम्,

५२४ आथर्वणतापनीयोपनिषद्भाष्यम्,

६०६ केनोपनिषद्व्याख्याविवरणं,

६०७ केनोपनिषद्भाष्यं,

६१० मुण्डकाद्युपनिषत्,

६१६ आथर्वणतापनीयोपनिषद्भाष्यं, गूढार्थप्रदीपिका, अथर्वणोपनिषत्टीका,

४४१ काठकोपनिषद्भाष्यं,

४४२ माण्डुक्योपनिषद्भाष्यं,

४४३ तैत्तिरीयोपनिषद्भृगुवल्ली,

[. E. Vaidika. वैदिकम्।

५५० ऋक्प्रातिशाख्यभाष्यं,
५५७ पवमानः,
५६९ स्वरमञ्जरी,
५७३ अपत्नीकाधानमिर्णयः,
५७४ पशुबन्धः, (बौधायनसूत्रीयः)
५८० अनुक्रमणिका,
५८१ ज्योत्स्ना, (हिरण्यकेशिसूत्रव्याख्या)
६०१ व्याडीहयग्रीविप्रातिशाख्यविवरणं,
६२१ हिरण्यकेशिसूत्रं,
६२२ सामान्यसूत्रं,
६२३ आपस्तम्बसूत्रं, वा द्वादशाहसूत्रं, वा द्वादशाहप्रश्नः,
६३४ आपस्तम्बसूत्रं,
६३५ अश्वमेधसूत्रं,
६४३ आपस्तम्बसूत्रधूर्तभाष्यं,
६४४ आपस्तम्बसूत्रं,
६४५ आपस्तम्बसूत्रं,
६४६ आपस्तम्बसूत्रं,
६४७ एकाहप्रश्नः,
६४८ आपस्तम्बसूत्रं,
६५० शुल्वविवरणं,
६५१ सुपर्णचितिपद्धतिः,
६२६ कपर्दिस्वामिभाष्यं,
४९१ विनायकशान्तिप्रयोगः,
५०१ आपस्तम्बीयप्रायश्चित्ताध्यायटीका,
५०७ प्रस्तोत्रप्रयोगः,
६४१ सोमप्रयोगः,
६४९ आपस्तम्बसूत्रं,
६५२ धूर्तस्वामिभाष्यटीका,
१८७ हस्तीसहस्रशर्म,

II. Aitihásika S'ástra.

A. Itihása. इतिहासः।

१९७ महाभारतम्,
२११ कपिलसंहिता,
१०९,ए महावंशावली,
१९२ रामायणं, वाल्मिकीयं, प्रथमकाण्डः,
१९४ —— —— द्वितीयकाण्डः,
१९५ —— —— तृतीयकाण्डः,
६१५ सौभरसंहिता, इन्द्रप्रस्थमाहात्म्यं,
४८३ भारतभावप्रदीपः,
५९१ अध्यात्मरामायणं,

B. Purána. पुराणं।

७ पद्मपुराणीयपातालखण्डः,
८ विष्णुपुराणं,
८४ पराशरपुराणं,
२१३ शिवसंहिता,
२२६ बृहन्नारदीयपुराणं,
२२२ बृहद्धर्मपुराणीयगङ्गास्तवः,
२७५ बृहन्नारदीयपुराणं,
३०८ पराशरपुराणं,
२१५ वेदस्तुतिविवरणं,
२१७ पद्मपुराणं,
२९२ बृहन्नारदीयपुराणं,
२९६ भागवतं,
२९८ ब्रह्माण्डपुराणं,
२९९ कूर्मपुराणं,
४०० लिङ्गपुराणं,
२९५ लोकेश्वरायस्तोकटीका,
२९७ शिवपुराणं,

III. Kávya S'ástra.

A. Kávya. काव्यं।

III. B. Náṭaka. नाटकं।

III. C. Champu. चम्पूः।

III. D. Kosha. कोषः।

२१५ शान्तिशतकम्,
४१५ विद्वारिशतशय्या,
५६७ विद्वद्भूषणं,

III. E. Upákhyána. उपाख्यानं।

४०१ कथाकल्पतरुः,
५२० दशकुमारचरितं,
३१४ शुकसप्ततिका,
४८ सत्योपाख्यानं, वा रामरहस्यं,
५२ सिंहासनद्वात्रिंशत्कथा,
७२ दमयन्तीकथा,
३१८ दशकुमारं,

IV. Abhidhána. अभिधानं।

१११ जकारभेदः,
११९ पदार्थकौमुदी, (अमरटीका)
१२५ लिङ्गादिसङ्ग्रहटीका,
१४६ द्विरूपकोषः,
४०९ अमरकोषः,
४६२ पञ्चतत्त्वप्रकाशः,
४९६ पारशिकप्रकाशः,
४१० अनेकार्थमञ्जरी,

V. Vyákaraṇa. व्याकरणं।

५ वैयाकरणसिद्धान्तरत्नाकरः,
६५ आख्यातवादटीका,
१६५ हरिनामामृतं,
१७२ कातन्त्रपरिशिष्टं,
१७७ कातन्त्रवृत्तिटीका,
१७८ मुग्धबोधं,
१७८ ए, मुग्धबोधटीका,
२०९ कातन्त्रवृत्तिटिप्पनी,
२५२ मध्यकौमुदी,
२६१ आख्यातविवेकः,
२६२ दशलकारवादः,
२८१ कारकविचारः,
२८५ शब्दानुशासनवृत्तिः,
२६४ रप्रत्याहारमण्डनं,
३८७ शब्दशासनव्याकरणं,
३८८ हरिनामामृतं,
२७२ सारस्वतप्रक्रिया,
३४२ औदार्य्यचिन्तामणिः,
२६२ सुबोधिनी,
४११ सारस्वतप्रक्रिया,
४६९ कैयटटीका,
४७२ प्रक्रियाकौमुदी,
४७७ वैयाकरणसिद्धान्तमञ्जूषा,
४८७ वैयाकरणभूषणं,
५१७ चिदस्थिमाला,
५२६ लघुशब्दरत्नं,
५९० भाषावृत्तिः,
६४२ शब्दकौस्तुभं,

VI. Chhandas S'ástṛa. छन्दः।

२१६ पिङ्गलच्छन्दोवृत्तिः,
५५८ वृत्तमुक्तावली,
४०७ छन्दोमञ्जरी,

VII. Alaṅkára. अलङ्कारः।

VIII. Jyautisha. ज्यौतिषं।

IX. Smriti. स्मृतिः।

X. Sañgíta. सङ्गीतं।

XI. S'ilpa.

XII. Káma. कामशास्त्रं।

XIII. Dars'ana.

A. Sankhya. साङ्ख्यदर्शनं।

२०६ साङ्ख्यकौमुदी,

२७४ साङ्ख्यतत्त्वकौमुदी,

२२४ साङ्ख्यार्थतत्त्वप्रदीपिका,

B. Nyáya. न्यायदर्शनं।

४४ खण्डनप्रकाशः,

४९ अनुभवसारः,

६० शिरोमणिपूर्व्वार्द्धटीका,

६८ भवानन्दीयभावप्रकाशिकाटीका,

९९ न्यायसिद्धान्तमुक्तावलीदीपिका,

१२१ अनुमितिरहस्यं,

१३२ अपरोक्षानुभूतिरहस्यं,

१८६ पक्षताटिप्पनी,

१८८ पदार्थधर्म्मसङ्ग्रहः,

१९१ पक्षतारहस्यं,

२०० सामान्याभावरहस्यं,

२०२ सामान्याभावटिप्पनी,

२०३, सामान्यलक्षणारहस्यं,

२११ शब्दचिन्तामण्यालोकः,

२१९ सिंहव्याघ्रः,

२२२ तर्करहस्यं,

२२५ तर्कटिप्पनी,

२२८ व्याप्तिग्रहोपायरहस्यं,

२२९ विशेषव्याप्तिरहस्य,

२३० व्यधिकरणधर्म्मावच्छिन्नाभावरहस्यं,

२३१ व्याप्तिपञ्चकरहस्यं,

२३८ व्याप्त्यनुगमटिप्पनी,

२१९ न्यायबिन्दुः,

३२२ द्वितीयादिव्युत्पत्तिवादः,

३२६ चिन्तामणिप्रमेयदीपिकाटीका, माथुरी,

३४२ पक्षतारहस्यं,

३८१ भाषापरिच्छेदः,

३८२ व्याप्तिज्ञानं,

१२६ शब्दार्थसारमञ्जरी,

२९६ भावदीपिका,

४७२ कुसुमाञ्जलिबोधिनी,

४९४ बौद्धाधिकारसूत्रं,

४९५ बौद्धाधिकारशिरोमणिः,

५४४ न्यायसिद्धान्तमञ्जरीदीपिका, वा तर्कप्रकाशः,

५४५ गुणसारमञ्जरी,

५४८ हेत्वाभासदीधितिटिप्पनी,

५४९ सामान्यलक्षणादीधितिटिप्पनी,

५७९ तर्कामृतं, (सटीकं)

५५६ परोक्षज्ञानं,

५५९ तर्कप्रसङ्गः,

५७९ तर्कामृतं,

५८४ न्यायत्रिसूत्रीवार्त्तिकं,

६०१ पदार्थखण्डनटिप्पनी,

६०२ पदार्थखण्डनं,

५७१ निश्चयत्वनिरुक्तिः,

५९५ प्रमाणपारायणः,

४९२ बौद्धाधिकाररहस्यं,

C. Vais'eshika Dars'ana.

वैशेषिकदर्शनं,

---

13. D. Mimáñsá Dars'ana.

मीमांसादर्शनं।

१०९ वैयासिकाधिकरणमाला,
४३४ विस्तारवापी,
४६८ न्यायसुधा,
५८३ मीमांसासारसर्व्वस्वं,
५९४ पूर्व्वमीमांसार्थसङ्ग्रहः,

---

13. E. Vedánta Dars'ana.

वेदान्तदर्शनं।

२५ अद्वैतब्रह्मसिद्धिः,
६९ सिद्धान्तचन्द्रोदयः,
९८ द्वैतनिर्णयसिद्धान्तसङ्ग्रहः,
१४२ दर्शनकलिका,
१९८ बालबोधिनी,
२०५ सिद्धान्तदीपिका,
२९२ ब्रह्मविद्या,
३०१ दृक्दृश्यविवेकव्याख्या,
३०५ तत्त्वानुसन्धानं,
२८६ अद्वैतदीपिका,
२२० तत्त्वप्रकाशिका,
२२१ सिद्धान्तलेशसङ्ग्रहः,
२२५ अद्वैतदर्पणभावप्रकाशिका,
२३० आत्मपुराणं,
२३३ ब्रह्मामृतवर्षिणी,
२३५ मुमुक्षुसर्व्वस्वसारः,
२३८ अद्वैतदीपिका,
१०९ तत्त्वमुक्तावली,
२४२ भाष्यच्छायाव्याख्या,
२९१ प्रश्नप्रदीपिका,
३१८ सिद्धपरिभाषा,
३१२ प्रकाशार्थप्रदीपिका,
२१ ब्रह्मसिद्धान्तपद्धतिः,
५९७ शास्त्रसिद्धान्तलेशः,
५४७ भाष्यटीकाविवरणं, वा विवरणोपन्यासः,
२८४ ब्रह्मसूत्रं,
२८८ वेदान्तकल्पलता,
४१४ विवेकसारः, (महाराष्ट्रीयभाषायां),
४५६ सर्व्वोपनिषत्सारः,
४५७ षट्श्लोकीटीका (मूलसहिता),
४७१ विवेकसिन्धुः, (महाराष्ट्रीयभाषायां),
४८९ उपदेशरहस्यं,
४९२ वाक्यवृत्तिविवरणं, मूलसहितं,
५०४ तत्त्वदीपः,तत्त्वनिबन्धटीकासहितः,
५११ आत्मविद्योपदेशविधिः,
५१५ विवेकामृतं, उत्तरार्द्धं,
५२९ जीवन्मुक्तिप्रकरणं, (अष्टावक्रीयं),
५२५ वेदान्तपरिभाषार्थदीपिका,
५३० अपरोक्षानुभूतिः,
५५२ अद्वैतसिद्धान्तविद्योतनं,
५५३ वाक्यसुधा, विवरणसहिता,
५६० आकाशोपन्यासः,
५६१ निबन्धतत्त्वदीपः,
५६३ अमृतवर्षिणी, (ब्रह्मसूत्रवृत्तिः),
५६४ मनचरित्रं, (महाराष्ट्रीयभाषायां),
५६५ मुक्ताफलं, सटीकं,
५७२ स्फोटतत्त्वं,
५८५ नरेश्वरपरीक्षाप्रकाशः,
५८६ अद्वैतसिद्धिः,

१६१ ब्रह्मविद्याभरणं, (शारीरिकभाष्य-व्याख्या),
१६१ ब्रह्मविद्याभरणं,
१६६ लघुचन्द्रिका, (अद्वैतसिद्धान्तव्याख्या),
६१० पञ्चभूतविवेकादिटीका, मूलसहिता,
१९८ सिद्धान्तचन्द्रिकाटीका,
६०० सनत्सुजातीयं, विवरणसहितं,
६११ अमृतवर्षिणीः, वा ब्रह्मसूत्रवृत्तिः,
६११ जीवन्मुक्तिविवेकः,
६१४ वेदान्तसञ्ज्ञानिरूपणं,
६१० गौड़पादभाष्यटीका, मूलसहिता,
६२६ सहस्रोपदेशी, गद्यात्मिका,
६२० सहस्रोपदेशीपद्यात्मिका,
१९८ सिद्धान्तचन्द्रिका,

F. Yoga Darṣana. योगदर्शनं ।

९४ दत्तगीता,
९६ योगसारसङ्ग्रहः,
१४० दत्तात्रेयसंहिता,
११० गोरक्षाष्टकं,
२२९ योगवाशिष्ठसारः,
२४१ योगविवरणं,
२५५ योगवीजं,
३४० हठप्रदीपिका, सटीका,
३९१ योगवाशिष्ठरामायणं,
४७० योगवाशिष्ठसारटीका,

13. G. Aparadárs'anika. अपरदार्शनिकं ।

14. Bhakti S'ástra. भक्तिशास्त्रं ।

१२७ भक्तिरत्नावली,
१२८ भगवद्भक्तिविलासः,
२७९ विष्णुभक्तिकल्पलता,
४०८ राधाकुण्डादिनिर्णयः,
२९० गोविन्दलीलामृतं,
४५९ गोपालविवेकः,
६२८ भगवद्भक्तिचन्द्रिकोल्लासः,
४५४ श्रीमद्गीतागूढार्थप्रदीपिका,
४०२ दासबोधः,
२५७ रङ्गभक्तवल्ली,
४६५ श्रीमद्भगवद्गीताभाष्यं,
४६६ श्रीमद्भगवद्गीतातात्पर्य्यनिर्णयः,
६१२ शिवगीता, मत्स्यपुराणखण्डीया,
६२९ गूढार्थदीपिका,
६०८ पिशाचभाष्यं,
५२५ हरिलुतिव्याख्या, वा हरितत्त्वमुक्तावली,
५२५ हरिमीडेस्तोत्रं, सटीकं,

15. Tantra S'ástra. तन्त्रशास्त्रं ।

१० श्यामापूजापद्धतिः,
१२ तन्त्ररत्नं,
११ समयाचाररत्नं, वा समयाचारतन्त्रं,
४६ उपाङ्गललितापूजनं,
८१ बालातन्त्रं,
८२ शिवपूजापद्धतिः,
११२ पार्थिवलिङ्गपूजाविधिः,
१११ तान्त्रिकपूजापद्धतिः,

१२२ षट्चक्रभेदः,
१२३ प्राणतोषणी,
१३२ आचारसारतन्त्रं,
१३६ ब्रह्मज्ञानतन्त्रं,
१२९ ब्रह्मज्ञानतन्त्रराजः,
११७ भगवतीगीता,
१२५ भगवतीगीता,
१४१ चक्रदीपिकाषट्चक्रविवरणं,
१४९ देवीकवचं,
१५० दुर्गावाक्यप्रबोधः,
१५२ गौरिकचुलिका,
१५५ गायत्रीब्रह्मोल्लासतन्त्रं,
१६० अन्नदाकल्पः,
१५६ गुरुगीता,
१४८ दुर्गादादिनामस्तोत्रं,
१५८ गायत्रीकल्पः,
१५९ गुरुतन्त्रं,
१६३ गुप्तसाधनतन्त्रं,
१६४ गुरुपादुकापञ्चकस्तोत्रटीका,
१६६ ईशानसंहिता,
१६९ ज्ञानतन्त्रं,
१७० कालीस्तवराजः,
१७१ कालिकादिसहस्रनामटीका,
१७३ कामरूपयात्रापद्धतिः,
१७४ कैवल्यतन्त्रं,
१७५ कर्पूरादिस्तवटीका,
१७६ कालीसहस्रनामस्तोत्रं,
१७९ मुण्डमालातन्त्रं,
१८० मातृकाकोषः,
१८१ मायातन्त्रं,
१८२ मातृकाजगन्मङ्गलकवचं,

१८३ नीलतन्त्रं,
१८५ निबन्धतन्त्रसारः,
१८७ पुरश्चरणरसोल्लासः,
१९३ पुरश्चरणविवेकः,
१९५ पूर्णानन्दचक्रनिरूपणटीका,
१९६ पीठनिर्णयः,
१९९ श्यामास्तोत्रं,
२०१ सुन्दरीशक्तिदानस्तोत्रं,
२०४ सरस्वतीतन्त्रं,
२०८ षट्चक्रभेदटिप्पनी,
२१० षट्चक्रवृत्तिटीका,
२१७ श्रीगुरुसहस्रनामस्तोत्रं,
२२० तकारादिस्वरूपं,
२२१ तारारहस्यवृत्तिका,
२२३ तकारादिस्वरूपाख्या,
२२४ त्रिपुरासारसमुच्चयटीका,
२३४ विद्योत्पत्तिगुह्यातिगुह्यतन्त्रं,
२३२ बीजकोषः,
२३६ बगलामुखीस्तोत्रकवचं,
२३७ बगलापटलः,
२४२ गायत्रीहृदयः,
२४४ कामरत्नतन्त्रं,
२५० वर्षतन्त्रं,
२२३ शक्तिसङ्गमतन्त्रं,
३०६ वामकेश्वरतन्त्रं,
पिच्छिलातन्त्रं,
अवधूतानुभूतिः,
भैरवतन्त्रं,
प्रत्यङ्गिराकवचं,
३०७ अपराजितास्तोत्रं,
३०९ ताराभक्तिः,

११६ लिङ्गार्चनं, वा लिङ्गचयनं,

११ न्यायरत्नामणिः,

८० ज्ञानार्णवः,

९१ ज्ञानार्णवटीका,

१०१ गायत्रीविश्वामित्रकल्पः,

१५६ गायत्रीहृदयः,

---

16. Vaidyaka S'ástra. वैद्यशास्त्रं।

१६ रसायनप्रकाशः,

२६ भावप्रकाशः,

५१ सारङ्गधरसङ्ग्रहः,

७५ सारसङ्ग्रहः,

१८४ नाड़ीज्ञानदीपिका,

१९० पर्य्यायरत्नमाला,

१९७ रोगविनिश्चयः,

१९८ राजवल्लभः,

१४५ रसेन्द्रचिन्तामणिः,

२५६ ज्वरादिचिकित्सा,

६१८ वैद्यरहस्यपद्धतिः,

६१९ सञ्ज्ञासमुच्चयः,

५५४ विद्याप्रकाशचिकित्सासारः,

४८५ चिकित्सासारः,

1. B. Brahmaṇa.

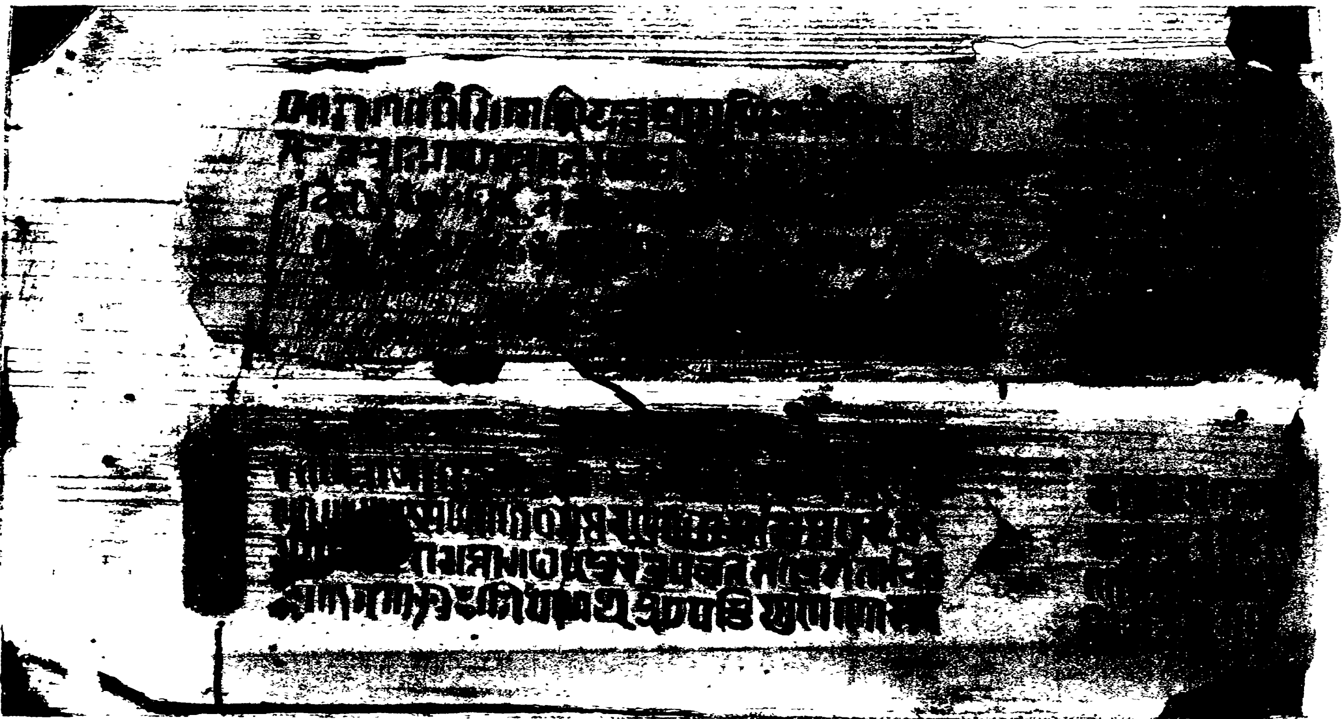
२५६ रुद्रभाष्यं,

२२ ऐतरेयब्राह्मणं,

---

13. Nyáya न्यायशास्त्रं।

५८९ स्याद्वादमञ्जरीः,

Facsimile of the last page of a MS. of the Ávasyaka Sútra, seven hundred and forty-two years old : Samvat 1189 — A. D. 1132

NOTICES OF SANSKRIT MSS.

No. 1362. कपिलसंहिता ।

Substance, Palm leaf, 14¼ × 1⅛ inches. Folia, 65. Lines, 4 on a page. Extent, 1,186 s'lokas. Character, Uriyá. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India; another copy, Calcutta, Bábu Rájendralála Mitra. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Kapila Sañhitá. A legendary account of the sacred places, temples, pools and groves of Orissa. By Kapila. The work is probably the most ancient of the several which treat of the holy places of Orissa. It opens in the usual Puráṇic form with an enquiry from Satyajit, in reply to whom Kapila recites what he had heard from Bharadvája in reply to a similar question from an assembly of sages at the sacred pool of Pushkara. Judging from the places described, the work cannot date from an earlier age than the 8th century, nor is it likely to be later than the 11th century. The author evinces no marked sectarian tendency, and his praises are on the whole very fairly distributed; though the fact of his placing Bhuvanes'vara at the end would imply that at heart he was a Vaishṇava. He has nothing to say about the orgies of the Tántric ritual, and the leaning is, whenever noticeable, in favour of Vishṇu.

Contents:—Chapter I. Introduction. II. The merits of Utkala, and a detail of the circumstances which led the river Ganges to appear in that country. III—IV. The sacred places of Vishṇu in Utkala; the story of Indradyumna; and his building a temple for Jagannátha. V. The minor temples and pools of Puri. VI. Origin of the sanctity of Konárak; story of Sámba, son of Kṛishṇa, who recovered from an attack of leprosy by worshipping Súrya at Konárak. VII—VIII. Antiqui.

ties of Virajá Kshetra, modern Jájapur. IX. Ditto of A'lti. X. Location and merits of Ekámra Kshetra, modern Bhuvanes'vara. XI. S'iva's journey from Benares to Ekámra. XII. Origin of Vinduságara. XIII. Merits of visiting some of the principal temples and pools of Bhuvanes'vara, and of eating of the remnants of offerings to S'iva. XIV. Story of Vásudeva's sojourn at Ekámra; merits of some of the minor temples. XV. Rámes'vara and other temples to the north of Vásudeva. XVI. Temples to the south of Siddhes'vara. XVII. Origin of the Gandhavatí river. XVIII. Story of the demons Kirti and Vása, and the praise of performing certain rites on particular days at Vinduságara. XIX. The fasts and festivals of the different gods and goddesses of Bhuvanes'vara. XX. The rivers Bhárgaví, Pushpabhadrá, Dhadichí, Práchigupta Sarasvatí, and some of the minor pools. XXI. Instructions in theology and faith, and merits of devotion to Hari and Hara.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमम् ।
देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥
पान्तु वो जलदश्यामाः शार्ङ्गज्याघातकर्कशाः ।
त्रैलोक्यमण्डलस्तम्भाश्चत्वारो हरिबाहवः ॥
सत्यजिदुवाच । मया च तानि क्षेत्राणि श्रुतान्यघहराणि च ।

End. ज्ञानयोगमहो यत्नं न वाच्यं संशयात्मनि ।
य इदं परमं गुह्यं ज्ञानयोगं पठेन्नरः ।
शृणुयादपि भक्त्या यः स शान्तिमधिगच्छति ॥

Colophon. इति श्रीकपिलसंहितायामेकविंशोऽध्यायः ।

विषयः । अत्रैकविंशत्यध्यायाः सन्ति, तत्र प्रथमे अध्याये, उत्कलदेशे किं पुण्यं किं तीर्थं का देवता आश्रमश्च क इति सत्यजित्प्रश्नः । पुष्करवनस्थितर्षिगणानां भरद्वाजन सह संवादच्छलेन उक्तप्रश्नस्योत्तरं ।

२ अ०, ओड्रदेशमाहात्म्यश्रवणेच्छूनामृषीणां भरद्वाजं प्रति प्रश्नः । भरद्वाजः सुकाश्मिपुलहर्षिसंवादच्छलेन उत्कलदेशस्य माहात्म्यं कथयामास ।

३ अ०, श्रीकृष्णतीर्थक्षेत्रविषये ऋषीणां प्रश्नः । लवणसमुद्रतीरे नीलाद्रिपर्वते पुरुषोत्तमक्षेत्रनिर्णयकथनं । ब्रह्मपद्ममस्तकोत्पन्नेन्द्रद्युम्नराजभयान्नीलाद्रिपर्वतादयमराजस्य स्वपुरीगमनं ।

४ अ०, शिवपूजनपूर्वकं नीलाद्रौ इन्द्रद्युम्नस्य गमनं । तत्र ब्रह्मप्रेषितनारददर्शनं। नारदं प्रति स्वचतुःस्कन्दमादिविषये प्रश्नः । पाषाणविप्रहस्य रोहिणीतीर्थस्य च

विषयः। पातालगमनं नारदः कथयामास। तच्छ्रुत्वा राजा मूर्च्छितोऽपतत्। नारदस्तमुत्थाप्योवाच राजन्. तवोपकारार्थं ब्रह्मणा प्रेषितोऽहं। जगन्नाथः पुनरवतरिष्यति इत्याद्युक्तिः। ततः शङ्खचक्राङ्कितकाष्ठत्रयस्य समुद्रे दर्शनं। तन्निकटे सर्वेषां देवानां गमनं। विश्वकर्मणा उक्तकाष्ठयोर्जगन्नाथादीनां मूर्त्तित्रयनिर्माणं। देवलोकसमागतब्रह्मादिभिस्तासां प्रतिष्ठाकरणं। स्वकीयोत्सवकरणविषये राजानं प्रति जगन्नाथवाक्यं। श्रीपुरुषोत्तमाराधनेन राज्ञो मुक्तिः।

५ अ०, श्रीपुरुषोत्तमक्षेत्रस्थतीर्थकीर्त्तनं। उक्ततीर्थावगाहनस्य तत्रत्यदेवदर्शनस्य च फलं। पुरुषोत्तमक्षेत्रनिर्वचने तन्माहात्म्यकथनं। महाप्रसादभक्षणमहिमा। यमेश्वरसन्निधाने तपश्चरणविधिः।

६ अ०, साम्बकुष्ठोत्पत्तिकारणवृत्तान्तः। मैत्रेयवने श्रीकृष्णाज्ञानुसारेण साम्बस्य कुष्ठनिवृत्त्यर्थं तपश्चरणं सूर्याराधनञ्च। साम्बस्य स्वधामगमनं। तद्वनवासमृत्युफलं। तत्रत्यतीर्थस्नानदेवदर्शनफलकथनं।

७ अ०, विरजाक्षेत्रमाहात्म्यं। तत्रत्यवराहादिदेवदर्शनपूजनान्मुक्तिः। तत्रत्यतीर्थस्नानफलादिः।

८ अ०, पुनरपि विरजाक्षेत्रान्तर्गतगुह्यतीर्थस्नानफलं।

९ अ०, विरजैकाम्रयोर्मध्ये कैलासपर्वतोल्लेखः। तन्निवासफलं। तत्रत्यदेवतीर्थदर्शनस्नानादिफलं। सौदासस्य तपश्चरणं।

१० अ०, एकाम्रवने जगन्नाथदेवस्य विश्वेश्वरदेवस्य च अवस्थितिविषयको वृत्तान्तः।

११ अ०, बहुजनसमागमेन काशीवासे उपद्रवं ज्ञात्वा नारदोपदेशतः शङ्करस्य सपरिवारस्य एकाम्रवने गमनं। वासुदेवनिकटे स्ववासार्थं महादेवस्य स्थानप्रार्थना, काश्यगमने प्रतिज्ञा च।

१२ अ०, बिन्दुसरोवरस्योत्पत्तिस्तत्स्नानादिमाहात्म्यकथनं च।

१३ अ०, एकाम्रवने शरीरत्यागे कीटपतङ्गादीनामपि शिवलोकप्राप्तिः। एकाम्रवनवासतत्परिक्रमणतत्रत्यदेवपूजनादिफलं। एकाम्रशब्दव्युत्पत्तिः। तिन्त्तिड़ीवृक्षस्येतिहासमाहात्म्यादिकथनं।

१४ अ०, वासुदेवस्य वैकुण्ठाद्यक्षेत्रादिपरित्यागादिकारणदर्शनं। तत्र वने गमनेच्छाफलं। श्रीकृष्णनामोच्चारणादिफलं। वासुदेवस्य परब्रह्मत्वनिरूपणं। उग्रभागे मन्त्रजपादिफलं। मन्त्राधिकारिनिर्णयः। एकाम्रवनस्थब्रह्मेश्वरादिमहादेवादिदर्शनपूजनादिफलम्। कपिलकुण्डस्नानादिफलं। मार्गकृष्णाष्टम्यां पापनाशनतीर्थे पितृकार्यकरणफलं।

१५ अ०, वासुदेवस्योत्तरभागस्थरामचन्द्राश्रमस्थरामेश्वरशिवाशोकतीर्थादिवर्णनं।

१६ सिद्धेश्वरदक्षिणस्थितकेदारेश्वरचतुर्दिङ्निवासफलं। गौरीदर्शनफलं। केदारकुण्डोत्पत्तिः। अपुनर्जन्मकारणं। मन्त्रसिद्धापायादिकथनं। द्राचायणाग्निप्रवेशपुनर्जन्मविवाहादिवर्णनं। गङ्गाहिमालययोस्तत्र गमनादिकथनं। केदारेश्वरप्रासादनिर्माणतत्प्रतिष्ठातल्लिङ्गदर्शनफलादिकीर्त्तनं।

१७, अ०, गन्धवतीइत्याख्यः। एतत्तीरस्थमहादेवकथनं। एकाम्रस्य प्रधानमित्याश्रमलकथनं। गन्धवतीमाहात्म्यादिकथनं। तत्रत्यमेघेश्वरादितीर्थकथनं। सूक्ष्मेश्वरनिकटे पिण्डदानफलादिः। नारदोपदेशत ऋषीणामत्रागमनं। गन्धवतीप्रशंसा।

१८ अ०, कीर्त्तिवासयोरसुरयोर्हत्याख्यः। खर्णकूटस्थतीर्थानां वर्णनं। चातुर्मास्यव्रतकथनादिः।

१९ अ०, एकाम्रस्थितदेवानां तिथिविशेषे यात्रोत्सवादिकथनं।

२० अ०, महानदीसमुत्पन्ननदीनामोल्लेखः। प्राचीगुप्तसरस्वत्यादितीर्थतत्तीरस्थशिवलिङ्गादिकथनं।

२१ अ०, ज्ञानयोगकथनं। हरिहरयोः श्रद्धाभक्तिप्रकाशादिः॥

No. 1363. आश्वलायनब्रह्मत्वप्रयोगः।

Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 9. Lines, 9—10 on a page. Extent, 146 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Corrected.

A's'valáyana-brahmatva-prayoga. A guide to the performance of the duties pertaining to the Brahmá at a sacrifice, according to the rules of As'valáyana. Anonymous.

Beginning. ॐ चातुर्मास्येषु अग्निप्रणयनात् पूर्वं निरसनोपवेशने जपहीने कुर्यात्। प्रणीयमानेऽग्नौ व्रजतामृत्विजां दक्षिणतो व्रजन्ब्रह्मा शिशान इति चयोदशर्चं सूक्तं जपेत्।

End. अनवेक्ष्यमाण इत्यादिसमिदाधानान्तं पशुवत्। संस्थितायां मैत्रावरुणामायाधेत्यादि समानम्। उपस्थानान्तं तीर्थेन निष्क्रामेत्।

Colophon. इति आश्वलायनब्रह्मत्वं समाप्तम्।

विषयः। आहवनीयगार्हपत्योपस्थानं। चात्वालमार्जनं। प्रवर्ग्यघर्मोपक्रमः। हविःप्रार्थनादिकथनं।

No. 1364. श्रीभगवद्गीता-गूढार्थदीपिका, मूलसहिता।

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 147. Lines, 11—12—13 on a page. Extent, 7,360 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Bhagavadgítá-gúḍhártha-dípiká alias *Gúḍhártha-dípiká*, alias *Madhusúdaní-Ṭíká.* A commentary on the Bhagavad Gítá. By Madhusúdana Sarasvatí. The work is held in high esteem by the modern or non-dual school of Vedántists. The MS. is incomplete, extending to the 12th chapter only.

Beginning. भगवत्पादभाष्यार्थमालोच्यातिप्रयत्नतः।
प्रायः प्रतिपदं कुर्वे गीतागूढार्थदीपिकां॥ १॥
सहेतुकस्य संसारस्यात्यन्तोपरमात्मकम्।
परं निःश्रेयसं गीताशास्त्रस्योक्तं प्रयोजनम्॥ २॥

End. (खण्डितं)।

विषयः। श्रीमद्भगवद्गीतागूढार्थव्याख्यानं। टीकैषा द्वादशाध्यायपर्यन्तास्ति।
(अतः खण्डिता)

No. 1365. आधानप्रयोगः, आपस्तम्बशाखीयः।

Substance, country-made paper, 9¼ × 4¼ inches. Folia, 18. Lines, 9—10 on a page. Extent, 324 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

A'dhána-prayoga. Guide to the details for establishing a household fire, and for the performance of the several rites connected with it. The work is founded on the rules of A'pastamba. Anonymous.

Beginning. अथ आधानप्रयोग उच्यते। प्रातरौपासनं कृत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारय-
-माणः पवित्रपाणिः। इत्यादिः।

End. हविःशेषाद्वासनावियश्च बभूव यश्चशं च यजं (?) ब्राह्मणसन्तर्पणान्तं सन्तिष्ठते।
आधान इष्टिं समापयति.

Contents. इति पवमानेष्टिः । इत्यापस्तम्ब आधानप्रयोगः ।

विषयः । पवमानेष्ट्यग्निभूताधानप्रयोगकथनं ।

No. 1366. सुब्रह्मण्यप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 8—9—10 on a page. Extent, 152 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Subrahmaṇya-prayoga. Rules for the reading of the Subrahmaṇya Sáma hymns at the Agnishṭoma and other Soma rites Anonymous.

Beginning. अथ सुब्रह्मण्यप्रयोगः । अथ यज्ञस्यसो ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमसंस्थेन रथन्तरपृष्ठेन द्वादशशतगावद्क्षिणेन (?) सोमेन यजते ।

End. अपो अद्यान्वचारिषं रसेन समगन्महि ।
पयस्वानग्न आगहि तमासृज वर्चसा ॥

Colophon. इति सुब्रह्मण्यं समाप्तं । ४ पत्रस्य द्वितीयपृष्ठे नवपङ्क्त्यात्मः पाठोऽस्ति ।

विषयः । सोमयागे सुब्रह्मण्यसामपठनादिकथनं ।

No. 1367. मङ्गलपूजाप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 9¼ × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 8—9 on a page. Extent, 65 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Mañgala-pújá-prayoga. Guide to the worship of a form of Durgá, named Mañgalachandí, for the liquidation of debts through her influence. Anonymous.

Beginning. (प्रथमपत्रं नास्ति) ।

End. अङ्गाराय नमस्कारान् । षोडशोपचारैः पूजयेत् ।
धरणीगर्भसम्भूतं विद्युत्कान्तिसमप्रभम् ।
कुमारं शक्तिहस्तञ्च मङ्गलं प्रणमाम्यहम् ॥

विषयः । ऋणमोचनार्थं मङ्गलपूजाप्रकारः ।

No. 1368. भारद्वाजपरिभाषासूत्रं ।

Substance, country-made paper, 10½ × 3¾ inches. Folia, 3. Lines, 7–8 on a page. Extent, 112 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Bháradvája-paribhashá-sútra. A paraphrase of the Kalpa Sútras of Bharadvája, referring to Agnihotra, Ishṭi and other rites. Anonymous.

Beginning. क्रियार्थैव संस्कारार्थमौपासनं । अग्निहोत्रं यजमानस्येति विज्ञायते । अन्यतरपत्न्या अन्यतरं यजमानस्य तयोर्यः प्रथमं म्रियेत इत्यादिः ।

End. खदिरविल्वपलाशानामिध्मदारुणीत्यादिः । आज्यालाभे आजमाविकं माहिषं वा घृतमाज्यार्थे इत्यादिः ।

Colophon. इति भारद्वाजपरिभाषासूत्रम् ।

विषयः । अग्निहोत्रादिविचारः । अतिपविचेष्टिकथनादिः ।

No. 1369. आधानान्वारम्भणीयहोत्रे ।

Substance, country-made paper, 8¾ × 3¾ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent, 70 s'lokas. Character, Nágara Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. . Corrected.

A'dhánánvárambhaṇíya-hotra. The MS. includes two little treatises, one a guide to the performance of the A'dhána, and the other of the Anvárambhana rite. Anonymous.

Beginning. आधानहोत्रं । आ यावा तथा भति तस्यामेव धाय्ये विराजौ । नमः प्रवर्ण इत्यादिभग्रदग्रमामिधेन्यः ।

End. सरस्वती ० इदं ० सरस्वान् ० इदं ० अग्निर्भगी ० इदं ० देवा आज्यपा इत्यादिमभानं ।

Colophon. अन्वारम्भणीयायां होत्रं समाप्तं ।

विषयः । आधानहोत्रकथनं । अन्वारम्भणीयहोत्रकथनं ।

No. 1370. तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यं।

Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 13. Lines, 11—12—13 on a page. Extent, 250 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Taittiríyopanishad-bháshya. A commentary on the Taittiríya Upanishad. By A'nanda Tirtha.

Beginning. (पत्रद्वयं नास्ति ख०)

End. स्वयम्भूब्रह्मसङ्ख्योऽसौ परस्मै ब्रह्मणे नम इति च।
पूर्णागण्यगुणोदारधाम्ने नित्याय वेधसे।
अमन्दानन्दसान्द्राय प्रेयसे विष्णवे नमः।

Colophon. इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचिते तैत्तरेयकोपनिषद्भाष्ये भृगुवल्ली समाप्ता।

विषयः। तैत्तिरीयोपनिषदन्तर्गतभृगुवल्लीव्याख्या।

No. 1371. कालतत्त्वविवेचनं।

Substance, country-made paper, 10 × 4¾ inches. Folia, 37. Lines, 10 on a page. Extent, 730 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Kálatattva-vivechana. A dissertation on lunar days for the performance of religious and civil rites. By Raghunátha, son of Mádhava by Ambá, and brother of Vis'vanátha. The MS. is incomplete.

Beginning. पितरं माधवमम्बां ललितां नारायणं पितृव्यञ्च।
सहजमथ विश्वनाथं गणपतिमीशारदां नत्वा॥
रामश्च सीतयापेतं रघुनाथेन रच्यते।
महाराष्ट्रपतिना सम्यक् कालतत्त्वविवेचनं॥

End. (ख०)

विषयः। तिथितत्त्वविवेचनं। तदप्यसम्पूर्णं।

No. 1372. आथर्वणोपनिषद्भाष्यं ।

Substance, country-made paper 8 × 3¾ inches. Folia, 7. Lines, 9—10 on a page. Extent, 140 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Átharvanopanishad Bháshya. A commentary on the Upanishads of the Atharva Veda. By Ánanda Tírtha. Most of these Upanishads have been published in the Bibliotheca Indica with the commentary of S'añkaránanda.

Beginning. आनन्दमजरं नित्यमजमक्षरमच्युतं ।
अनन्तशक्तिं सर्व्वज्ञं नमस्ये पुरुषोत्तमम् ॥ १ ॥
मनोर्वैवस्वतस्याद्यावथर्वा ब्रह्मणोऽजनि ।
मित्रश्च वरुणश्चाथो प्रद्वेतिर्व्वैतिरेव च ॥
ब्रह्मणः प्रथमे कल्पे शिवः प्रथमजः स्मृतः ।
सनकाद्यास्तु वाराहे ब्रह्मा विष्णोः सुतोऽग्रजः । इति ब्रह्माण्डे ।

End. प्रीयतां भगवान् मह्यं प्रेष्ठः प्रेष्ठतमः सदा ।
मम नित्यं नमाम्येनं परमोदारसद्गुणं ॥

Colophon. इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितमाथर्वणोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ।

विषयः । आथर्वणोपनिषद्व्याख्या ।

No. 1373. काठकोपनिषद्भाष्यं ।

Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 9—10 on a page. Extent, 168 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Káṭhakopanishad Bháshya. A commentary on the Kaṭha Upanishad of the Atharva Veda. By Ánanda Tírtha. The text of the Upanishad with the commentary of S'añkara Áchárya, and the gloss of Ánanda Giri has been printed in the Bibliotheca Indica translations of the text in English by the late Rájá Rámamohan Ráya, the late Dr. Roer, and Bábu Rájanaráyana Bose, and a French version by M. Poley are also extant.

Beginning. नमो भगवते तस्मै सर्वतः परमाय ते ।
सर्वप्राणिहृदिस्थाय वामनाय नमो नमः ॥

End. सर्वागमो विष्णुरिति स्थितम् ।
नमो भगवते तस्मै विष्णवे प्रभविष्णवे ।
यस्मात्समाप्त आप्तेभ्यो यो मे आप्ततमः सदा ॥

Colophon. इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचितं काठकोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ।

विषयः । काठकोपनिषद्व्याख्या ।

No. 1374. माण्डूकोपनिषद्भाष्यं ।

Substance, country-made paper, 8 × 3¾ inches. Folia, 8. Lines, 9—10 on a page. Extent, 157 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Máṇḍukya Upanishad Bháshya. A commentary on the Máṇḍukya Upanishad of the Atharva Veda. By Ánanda Tírtha. The text, commentary, gloss and translations as described under the last preceding No. are extant of this Upanishad also.

Beginning. पूर्णानन्दज्ञानशक्तिस्वरूपं नित्यमव्ययं ।
चतुर्धा सर्वभोक्तारं वन्दे विष्णुं परं पदं ॥ १ ॥

End. एकोऽपि निर्विशेषोऽपि चतुर्धा व्यवहारभाक् ।
यस्तं वन्दे चिदानन्दं विष्णुं विश्वादिरूपिणं ॥

Colophon. इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचितं माण्डूकोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ।

विषयः । माण्डूकोपनिषद्व्याख्यानम् ।

No. 1375. हिरण्यकेशिसूत्रं ।

Substance, country-made paper, 8¾ × 4¾ inches. Folia, 21. Lines, 8—12 on a page. Extent, 630 s'okas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Hiranyakes'i Sútra. An imperfect MS. of the Kalpa Sútra of Hiranyakes'i. It comprises the portion referring to the Jyotishṭoma, Agnishṭoma, Dars'a and Púrṇâmasa rites.

Beginning. ॐ । यज्ञं व्याख्यास्यामः स त्रिभिर्वेदैर्विधीयत ऋग्वेदेन सामवेदेन यजुर्वेदेन सर्वज्योति-
ष्टोम ऋग्वेदयजुर्वेदाभ्यां दर्शपूर्णमासौ—इत्यादिः ।

End. (ख०)

विषयः । ज्योतिष्टोमदर्श्पूर्णमासादिकतिपयकर्मविधिलक्षणा ।

No. 1376. वृहज्जातकं ।

Substance, country-made paper, 9 × $3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 23. Lines, 11—14—17 on a page. Extent, 905 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1768. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Vṛihajjátaka. Astral influences on the life of man, or horoscopy. By Varáhamíhira. The MS. is defective, wanting the first seven leaves.

Beginning. (ख०) अष्टौ पत्राणि न सन्ति ।

End. आदित्यदासतनयस्तदवाप्तबोधः काम्पिल्यकः सवितृलब्धवरप्रसादः ।
आवन्तिको मुनिमतान्यवलोक्य सम्यग् होरां वराहमिहिरो रुचिरां चकार ॥९॥
दिनकरमुनिगुरुचरणप्रणिपातप्रसादमतिनेदम् ।
शास्त्रमदः सङ्गृहीतं नमोऽस्तु पूर्वप्रणेतृभ्यः ॥ १० ॥

विषयः । ८ अध्याये, ग्रहदशाफलं । ९, लग्नादिद्वादशभावविचारः । १०, कर्माधीन-जीविकोपायः । ११, राजयोगाः । १२, १३, नानायोगाः । १४, द्विग्रहयोगाः । १५, प्रव्रज्यायोगः । १६, नक्षत्रगुणाः । १७, राशिफलं । १८, ग्रहदृष्टिफलम् । १९, लग्नादिभावस्थरव्यादिफलं । २०, दृष्टिफलयोगः । २१, मिश्रग्रहफलं । २२, स्त्रीजातकं । २३, मृत्युयोगः । २४, नष्टजातकं । २५, राशितृतीयांशादि-विचारः । २६, उक्तवक्ष्यमाणविषयकथनं ।
अस्य आरम्भे अष्टौ पत्राणि न सन्ति । तत्रस्थसप्ताध्यायफलं न प्राप्तं ।

No. 1377. सन्यासग्राह्यपद्धतिः, वा सन्यासप्रयोगः, वा सप्तसूत्री ।

Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2}$ × $3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 17. Lines 9 on a page. Extent, 288 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1769. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Sannyása-gráhya-paddhati, alias *Sannyása-prayoga*, alias *Sapta-sútrí.* Directions for the rites and ceremonies to be performed when a person enters into the state of a Sannyási. Anonymous.

Beginning. सन्न्यासप्रायश्चित्तविधिर्लिख्यते। प्रथमं स्वस्माद्दपितृभ्रातृभगिनीभार्यापुत्राणाम् प्रार्थयति। हे सर्वे परिवारा अहं सन्न्यासं करोमि। तदनन्तरमात्मगृहग्रामादिप्रदक्षिणं कृत्वा तत्र ग्रामान्तरं गत्वा क्रोशप्रमाणं तत्र स्नानं कुर्यात्।

End. पश्चात् सपरिवारं देवं हृदये कृत्वा संहारे विधाय प्रणवेन द्वादशवारं जपित्वा जलं शिरसि सम्प्रोक्ष्य तथैवाभिमन्त्र्य जलं प्राश्याचमनान्ते प्राणायामं कुर्यात्।

विषयः। आचार्यनामादिकथनं। तर्पणं। अष्टकाश्राद्धं। प्रातःकृत्यादिः। निर्वाणप्रयोगः। भिक्षुकादिधर्माः। महावाक्यार्थबोधप्रकारः। मानसपूजा। वेदान्तविश्रामोपनिषदादिकथनं। सन्ध्योपासनविधिः।

No. 1378. श्रीरामचन्द्रार्याष्टोत्तरशतकं।

Substance, country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 10—11 on a page. Extent, 137 s'lokas. Character, Nágara. Date, Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose? Generally correct.

S'rí-rámachandráryáshtottara-s'ataka alias *Rámáryá s'ataka.* One hundred and eight stanzas in the A'ryá metre, in praise of Ráma. By Mahámudgala A'chárya.

Beginning. त्वयि मुक्ते मखमुक्ते सख्येनान्यस्य कस्य जीवामि।
जीवामि न भवदर्पितवसनाशनमात्रजीवनाः सर्वे ॥ १ ॥

End. घनुषा रिपुजयजनुषा रुचिरतराकारनिर्जिताम्बुधरा।
तरुणारुणनिभचरणा काचन करुणा रुणद्धि मे हृदयम्।

Colophon. इति श्रीमहामुद्गलाचार्यविरचितं श्रीरामचन्द्रार्याष्टोत्तरशतकं सम्पूर्णम्।

विषयः। श्रीरामं प्रति ग्रन्थकर्त्तुर्विविधा भक्तिगर्भिता प्रार्थना।

No. 1379. छान्दोग्यब्राह्मणं, वा उपनिषद्ब्राह्मणं।

Substance, country-made paper, 6⅓ × 4½ inches. Folia, 28. Lines, 8—9—10 on a page. Extent, 273 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Upanishad-bráhmaṇa alias *Chhándogya Bráhmaṇa*. A Bráhmaṇa of the Sáma Veda. It comprises two chapters, and includes mantras for rites in connexion with birth, marriage, &c.—Vide Mitra's English translation of the Chhándogya Upanishad, p. IV.

Beginning. ॐ देवसवितः प्रसुव यज्ञं प्रसुव यज्ञपतिं भगाय। दिव्यो गन्धर्वः केतुपूः केतुन्नः पुनातु वाचस्पतिर्वाचन्नः स्वदतु॥

End. प्र नु वोचं चिकितुषे जनाय मागामनागामदितिं वधिष्ठ॥८॥

Colophon. इत्युपनिषद्ब्राह्मणे मन्त्राध्यायाख्ये कर्मकाण्डे द्वितीयः प्रपाठकः॥

विषयः। कर्मविशेषोपयोगिनाम्मन्त्राणां पाठक्रमः।

No. 1380. लघुवृत्तिः।

Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 18. Lines, 10—11—12 on a page. Extent, 374 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Laghuvritti. Expiations for flaws, irregularities and accidents in the performance of ceremonies. By Tryambaka, son of Krishṇa Bhaṭṭa, surnamed Mahu. The work was composed at Benares, and is probably of a modern date.

Beginning. विध्यपराधे प्रायश्चित्तं विहितं। तस्याकरणे च प्रायश्चित्तं कर्त्तव्यम्। अपराधे सति तदर्थतया विहितमविहितमस्ति (?) चेत्तदेव कर्त्तव्यं।

End. तथा सूर्यस्य। उद्वयमुदुत्यं चित्रमिति तिस्र आज्याहुतीर्जुहुयात्।

Colophon. इति समाप्तानि विध्यपराधप्रायश्चित्तानि।
मोक्रोपनाम्नः कृष्णभट्टस्य सूनुना त्र्यम्बकेन काश्यां कृतः प्रयोगः।
वेदवेदाङ्गपारज्ञकृष्णभट्टस्य सूनुना।
त्र्यम्बकेन समालोच्य सर्वश्रौतं स्वया धिया॥
नानाशास्त्रीयभाष्याणि लघुवृत्तिः प्रकाशिता॥
अतः परमष्टपङ्क्त्यात्मकः पाठोऽस्ति।

विषयः। श्रौतकर्मविध्यपराधानां प्रायश्चित्तानि।

No. 1381. विहारवापी ।

Substance, country-made paper, $12\frac{3}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 22. Lines, 11—13—16 on a page. Extent, 1,054 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Viháravápí. A dissertation on the principles of the Mímáñsá doctrine. By Mádhava, son of Subrahmanya.

Beginning. पाशाङ्कुशेक्षुचापप्रसवशरस्फुरितकोमलकराब्जम् ।
काश्मीरपङ्किलाङ्गं कामेशं मनसि कुर्महे सततम् ॥ १ ॥
तस्याङ्कभुवि निषण्णामुत्तरलापाङ्गयोषितानङ्गाम् ।
ब्रह्मकीटजननीमन्तः कलयामि सुन्दरीमनिशम् ॥ २ ॥
कस्तु चित्तौ पटीयान्यस्तु स्तोतुं शिवाङ्कवास्तव्यं ।
श्रस्तु चिरन्तनसुकृतैः प्रस्तुतकार्याय तन्मम पुरस्तात् ॥ ३ ॥
श्रीमाधवसर्वज्ञो मीमांसाब्धिं सरस्वकाराल्पम् ।
तत्राद्यमा विहारे वाप्यामस्यां विहृत्य दृढयत्नाः ॥ ४ ॥
पश्चात्सागरविहरणशीला लोके भवन्तु निःशङ्कम् ।
एवं जातमतिः काश्यां श्रीगुरोः कृपया मुदा ।
रामेश्वरः प्रयत्नेन वापीं रचितुमारभे ॥ ५ ॥
अल्पसत्त्वोऽपि यतते गुरुकार्येऽतिसाहसात् ।
तां प्रवृत्तिं सफलां कर्तुं शक्तौ महेश्वरौ ॥ ६ ॥
सुब्रह्मण्यञ्च पितरं गुरुवं(?) साञ्च मातरम् ।
प्रणमामि फलावाप्त्यै तावेव शरणं मम ॥ ७ ॥

End. (खण्डितं)

विषयः । जैमिनिरचिताधिकरणग्रन्थव्याख्यानं ।

No. 1382. पवमानवामनसूक्तं ।

Substance, country-made paper, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 28. Lines, 6—7—8 on a page. Extent, 294 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Pavamána and *Vámana S'uktas.* Two hymns of the Rig Veda.

Beginning. (पवमानस्य) । ओम् । प्रण इन्द्रो मुद्देन न जर्मि न विश्वदुर्धर्षि । अभि देवां अयास्यः ॥

(वामनसूक्तस्य) । ओम् । अस्य वामनस्य पलितस्य होतुस्तस्य भ्राता मध्यमो अस्त्यश्नः ।

End. (पवमानस्य) । यूद्वो याम्यरङ्कृता देवेभ्यो हव्यवाहनः । कुविन्नोपस्यापामिति ॥ २ ॥ इति सूक्तम ॥

(वामनसूक्तस्य) । अभीपतो दृष्टिभिस्तर्पयन्तं सरस्वन्तमवसे जोहवीमि ॥ १० ॥

Colophon. इति वामनसूक्तं समाप्तं ।

विषयः । पवमानीयानामृचां सङ्कलः । वामनसूक्तीयानामृचां सङ्कलः ।

No. 1383. द्वादशाहहोत्रप्रयोगः, आश्वलायनसूत्रसम्मतः ।

Substance, country-made paper, $8\frac{3}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 31. Lines, 11—12 on a page. Extent, 744 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sᴍ. 1787. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Dvádas'áha-hotra-prayoga. Directions for the performance of the Dvádas'áha or Duodecimal and the Mahávrata rites in honour of Mitra and Varuṇa. Anonymous. This work includes the whole of No. 184, and adds the Mahávrata. Vol. I, p. 99.

Beginning. द्वादशाहेऽतिरात्रप्रभृतिविशेषोक्तिरुच्यते । बृहत्पृष्ठोऽतिरात्रः । हारियोजने प्रागुत्तमादृचः । पराया हि मघवन्निति पुरोऽनुवाक्या ।

End. अहरह उत्तमामुद्धरेत । सेमां वेः इ नूनं सा ते परिधाय नित्यजपो याज्या च ।

Colophon. इति महाव्रते अच्छावाकस्य पदार्थः ।

इति द्वादशाहस्य महाव्रतसहितस्य होत्रहोत्रकस्य पदार्थः समाप्तः ॥

विषयः । मैत्रावरुणादिहोत्रकद्वादशाहीयहोत्रविधिः । मैत्रावरुणादिहोत्रकदशरात्रकृत्यम् ।

No. 1384. पवमानविधिः ।

Substance, country-made paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent, 122 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Pavamána-vidhi. Directions for performing the Pavamána rite. By Karmes'vanaka. This is different from, and fuller in details than, the work noticed under No. 876, (*ante.* II, p. 282).

Beginning. अथ पवमानहोमप्रयोगः । तत्रोक्तस्मृतिविधाने ।
स्वादिष्ठयेति गायत्री पावमानीर्जपेद्द्विजः ।
पवित्राणां पवित्रन्तु पावमानीर्ऋचो जपेत् ॥ १ ॥
प्रयतोऽप्सु निमज्जंस्तु सर्वपापैः प्रमुच्यते ।
एतासां कीर्त्तनं पुण्यं श्रवणं धारणं तथा ॥ २ ॥

End. स्थापितदेवतानामुत्तरपूजां विधाय अष्टाणेऽनङ्गाहं दत्वा आचार्याय सकलशां सालङ्कारां प्रतिमां दत्वा कपिलां गां सवत्साञ्च दत्वा ऋत्विग्भ्यो दक्षिणां दत्वा ब्राह्मणभोजनसङ्कल्पं कृत्वा अन्येभ्यो भूयसीं दत्वा कर्मेश्वनकोक्तपवमानविधिः(?) समाप्तः ।

विषयः । पवमानमन्त्रजपाङ्गहोमविधिकथनं ।

No. 1385. तारतम्यस्तवव्याख्या ।

Substance, country-made paper, 9¾ × 4¼ inches. Folia, 7. Lines, 8—10—12—17 on a page. Extent, 216 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Táratamya-stava-vyákhyá. A commentary on the Táratamyastava, a hymn from the Bhágavata Purána. By Vitthala. The MS. is incomplete.

Beginning. (टी॰) व्यासतीर्थमनोसद्मे मध्यमानसतल्पके ।
प्रयानौ नौमि सत्यर्थे लक्ष्मीनारायणौ प्रभू ॥ १ ॥
तारतम्यस्तवव्याख्यां पाठार्थं स्तोकरूपतः ।
कृत्वा तां व्याकरिष्येऽहं विट्ठलो मानपूर्वकम् ॥ १ ॥

End. (ख॰)

विषयः । तारतम्यस्तवव्याख्यानं ।

No. 1386. दर्शपूर्णमासेष्टिप्रयोगः, आपस्तम्बशाखीयः ।

Substance, country-made paper, 10 × 3¾ inches. Folia, 42. Lines, 8—9—10 on a page. Extent, 186 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Dars'a-púrṇamáseshṭi-prayoga. Directions for performing the New Moon *(Dars'a)* and the Full Moon *(púrṇamása)* Ishṭis, according to the rules of Ápastamba. This is different from the work noticed under No. 805, (*ante* II, p. 209).

Beginning. अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः । प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणानायम्य दर्शेन यक्ष्ये पूर्णमासेन यक्ष्य इति सङ्कल्पः ।

End. (ख०)

विषयः । दर्शपूर्णमासकर्त्तव्येष्टिविध्युक्तिः ।

No. 1387. आश्वलायनसूत्रप्रयोगदीपिका ।

Substance, country-made paper, 9¼ × 3½ inches. Folia, 34. Lines, 8 on a page. Extent, 536 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

As'valáyana-sútra-prayoga-dípiká. A guide to the performance of the rites enjoined in the Sútras of Ás'valáyana. The MS. is a mere fragment, containing the first two chapters on Agnádheya and Pavamána. By Manchanáya (? Mañjanátha).

Beginning. य एको विविधैर्यज्ञैरिज्यते विविधाभिधः ।
तस्मै नमः क्रतुभुजे विष्णवे प्रभविष्णवे ॥ १ ॥
आश्वलायनसूत्रोक्तप्रयोगस्य प्रदीपिका ।
क्रियते मञ्चनार्येण वृत्तिकारानुसारतः ॥ २ ॥

End. (ख०)

विषयः । १ अध्याये, अग्न्याधेयप्रयोगः । २, पवमानादिकतिपयेष्टिकथनादिः । द्वितीयाध्यायात्परं खण्डितमेतत् ।

No. 1388. मैत्रावरुणप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 9¼ × 3¼ inches. Folia, 20. Lines, 8 on a page. Extent, 324 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Corrected.

Maitrávaruṇa-prayoga. Directions for the performance of the Maítrávaruṇa rite, including the morning, the mid-day, and the evening sacrifices. Anonymous.

Beginning. अथ मैत्रावरुणप्रयोगः । इतोऽस्मि करिष्यामि । अनाधृष्टमस्यनाधृष्यं देवानामोजोऽभिशस्तपाः । अनभिशस्त्वञ्जसा सत्यमुपगर्षं स्विते माधाः(?) ।

End. दधिक्राव्णो अकारिषत् । शस्यानि विहृजन्ते । उभा कवी युवाना सत्यादा धर्मणस्पती । पवित्रस्य धर्मणा विपनि(?) हृजामहे । होत्रा प्रायश्चित्ते क्रियमाणेऽन्वारम्भं कुर्यात् ।

Colophon. इति मैत्रावरुणप्रयोगः ।

विषयः । प्रातःसवनस्य मध्याह्नसवनस्य तृतीयसवनस्य च प्रयोगः ।

No. 1389. वासनाभाष्यं, मूलसहितं ।

Substance, country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 54. Lines, 9 on a page. Extent, 1,431 s'lokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Vásaná-bháshya. A commentary on the spherics (Goládhyáya) and the astronomy of the Siddhánta S'iromaṇi. Author's name not known.

Beginning. (मू॰) । अथ सिद्धान्तशिरोमणिप्रारम्भः । अथ गोलाध्यायो व्याख्यायते ।
गोलाध्याये निजे या या अपूर्वा विषमाशयः ।
मासा बालावबोधाय सङ्क्षेपाद्विहृणोम्यहम् ॥ १ ॥
(टी॰) । गोलपन्थो हि सविस्तरतया प्राञ्जलः । किन्तु अत्र या या अपूर्वा नान्येरुक्ता उक्तया विषमास्तास्ताः सङ्क्षेपाद्विहृणोमि ।

End. (ख॰)

विषयः । १ अध्याये, गोलप्रशंसा । २, गोलस्वरूपं । ३, भुवनकोषः । ४, भूगोलखगोलमध्यगतिकथनादिः । ५, कक्षास्फुटकथनादिः । ६, काष्ठादिभिर्गोलनिर्माण-

विधिः । ७, मध्यगतिः । ८, ग्रहणं । ९, उदयास्तकथनं । १०, चन्द्रकला गतिः । एकादशाध्यायस्य पञ्चद्वयात्परतः खण्डितमिदम् ।

No. 1390. अग्निहोत्रप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 10½ × 4¼ inches. Folia, 6. Lines 11 on a page. Extent, 136 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Agnihotra-prayoga. Directions for performing the Agnihotra rite. By Anantadeva.

Beginning. अथाग्निहोत्रहोमः । आधानानन्तरं द्वादशदिनमध्ये पूर्णमासहोमारम्भासम्भवे द्वादशदिनपर्यन्तमजस्रेष्टितत्कार्यम् ।

End. याज्ञिकास्तु तत्कालं स्नातो यजमान एव साङ्गप्रधानं कुर्यादित्याहुः ।
इत्यग्निहोत्रविषयोऽनन्तदेवेन कीर्त्तिताः ।
सुधियां प्रीतये प्रीतस्तया स्यात् प्रेरको धियाम् ॥

Colophon. इत्यनन्तदेवकृतोऽग्निहोत्रप्रयोगः समाप्तः ॥

विषयः । अग्निहोत्रहोमविधिः ।

Yajuntra.

No. 1391. आश्वलायनोक्ताग्रयणहोत्रप्रयोगः, यज्ञतन्त्रसुधानिधिग्रन्थीयः ।

Substance, country-made paper, 10½ × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent, 146 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1884. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Yajñatantra-sudhánidhi. An elaborate work on the rites and ceremonies enjoined to the different orders of Hindus in the Sútras of A's'valáyana. By Sáyaṇa A'chárya. The codex comprises only that portion of the work which refers to A'gráyaṇa-hotra.

Beginning. वर्षासु श्यामाकाग्रयणं । तस्य सोपवसथत्वं सद्यः कालो वा । पूर्वेद्युर्नान्दीमुखं कुर्यात् । अपरेद्युः स्नानादिपञ्चकं कृत्वा यः पुरस्तादित्यादिं हृदये निविष्टमित्यन्तं जपित्वा, इत्यादिः ।

End. सोमस्य तु श्यामाकाग्रयणोक्ते याज्यानुवाक्ये । व्रिहं व्रीह्याग्रयणवत् ।

Colophon. इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरन्धरस्य वैदिकमार्ग-स्थापनाचार्यस्य श्रीसायणाचार्यस्य कृतौ यज्ञतन्त्रसुधानिधौ आश्वलायनोक्ताग्रयणेष्टिप्रयोगः समाप्तः ।

विषयः । श्यामाकव्रीह्याद्याग्रयणसोमविधिः ।

No. 1392. संस्कारपद्धतिः, वा दशकर्मपद्धतिः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 3¾ inches. Folia, 93. Lines, 8 on a page. Extent, 1,626 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Sañskára-paddhati. A treatise on the ten different sacramental rites observed by Hindus from conception to marriage, as also on the domestic rites appropriate to householders. Anonymous.

Beginning. अथ मुख उच्यते । यत्र क्वचाग्निमुपसमाधास्यन् स्यात्तत्र प्राची उदीचीश्च तिस्रः तिस्रो लेखा लिखित्वा अद्भिरवोक्ष्याग्निमुपसमिन्ध्यात् इत्यादिः ।

End. (खण्डितत्वाच्छेषवाक्यादिकं नास्ति) ।

विषयः । अग्निमुख-गर्भाधान-सीमन्त-पुंसवन-जातकर्म-अन्नप्राशन-चौलकर्म-उपनयन-पाणिग्रहणकर्म-पाकस-व्रतात्सर्जन-गोदान-महासमावर्त्तन-मधुपर्क-विवाह-स्थालीपाक-रोगशान्त्युद्भूतशान्ति-याचना-प्रायश्चित्तविशेष-वास्तुकर्मादिकथनम् ।

खण्डितत्वादस्य सर्वविषयो यथार्थनाम च न प्राप्तं । इदन्तु कल्पितं नाम ।

No. 1393. सोमप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 97. Lines, 7—8—9 on a page. Extent, 1,940 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Soma-prayoga. A manual for the performance of the Soma rites. Incomplete.

Beginning. ॐ दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणानायम्य सोमेन यक्ष्ये ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमेन रथन्तरसाम्ना द्वादशशतदक्षिणेन इत्यादिः ।

End. खण्डितत्वाच्छेषवाक्यादिकं नास्ति ।

विषयः । प्रायणीयेडामार्जन-प्रवर्ग्यसम्भरण-ग्नीषोमीय-प्रातःसवनादिकर्मणामुक्तिः ।

खण्डितत्वात्सर्वविषयो न प्राप्तः । ग्रस्य नास्ति सन्देहः । कल्पितं नामेदं ।

No. 1394. आपस्तम्बोक्ताधाननिरूपणम् ।

Substance, country-made paper, 9¾ × 3¾ inches. Folia, 28. Lines, 8—9—10 on a page. Extent, 598 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

A'dhána-nirúpana. A treatise on the A'dhána or the establishment of the household fire, founded on the rules of A'pastamba. The MS. is incomplete, and the author's name cannot be made out.

Beginning. अथाधानं । जातपुत्रः कृष्णकेशवत्स्थः (?) सभार्यः पितुर्ज्येष्ठस्य वा कृताधानत्व-प्रयुक्ताधिकारप्रतिबन्धरहितोऽपि कश्चित्कालमनाहिताग्निरेत । उक्तकृच्छ्रा-द्यनुष्ठानपूर्वकं कूष्माण्डहोमैरात्मानं पावयेत् ।

End. खण्डितत्वाच्छेषवाक्यादिकं नास्ति ।

विषयः । नित्यहोमार्थमग्निस्थापनायुक्तिः । खण्डितत्वात्सर्वविषयो न प्राप्तः ।

No. 1395. भारद्वाजसूत्रं, पैतृमेधिकदहनविषयं ।

Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 43. Lines, 9 on a page. Extent, 813 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Bháradvája Sútra. A fragment of the Grihya Sútra of Bharadvája; it embraces the funeral rites.

Beginning. अथातः पैतृमेधिकं दहनम् । आहिताग्नेर्मरणसंशये प्राचीनावीती दहनदेशं जोषयते दक्षिणा प्रत्यक्प्रवणं मनिरिणम् इत्यादिः ।

End. खण्डितत्वाच्छेषवाक्यादिकं नास्ति ।

विषयः । आहिताग्नेरन्त्येष्टिक्रिया ।

No. 1396. प्रयोगचूडामणिः ।

Substance, country made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 26. Lines, 11—12 on a page. Extent, 663 s'lokas. Character, Nágara. Date, SM. 1817 Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose Incorrect.

Prayoga-chúḍámaṇi. A guide to the sacramental and domestic rites of householders. The author's name is unknown. A work of this name has been quoted by Raghunandana, but whether this is the same or not cannot be ascertained on account of the codex being incomplete.

Begininng. नत्वा महार्याचरणौ नमामणिं चिन्तामणिं चाथ गुरुञ्च सम्यक् ।
प्रयोगचूडामणिमल्पविस्तरं कुर्वे प्रयोगान्तरतोऽज्ञसिद्धये(?) ॥ १ ॥

End. खण्डितत्वाच्छेषवाक्यादिकं नास्ति ।

विषयः । पुण्याहवाचनं । आभ्युदयिकश्राद्धं । स्थालीपाकप्रकरणं । दुष्टरजःशान्तिः । गर्भाधानं । पुंसवनं । जातकर्म । निष्क्रामणं । अन्नप्राशनं । उपनयनं । समावर्त्तनं । विवाहः ।
खण्डितत्वात्सर्वविषयो न प्राप्तः ।

No. 1397. गीतगोविन्दटीका, मूलसहिता ।

Substance, country-made paper, $11\frac{1}{4} \times 5\frac{3}{4}$ inches. Folia, 86. Lines, 10 on a page. Extent, 1,034 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Gíta-govinda-ṭíká alias *Gítagovinda-ṭippaṇí.* A commentary on the Gitagovinda of Jayadeva. By Mánáṅka Mahíbhuk.

Beginning. (मू॰) मेघैर्मेदुरमम्बरं वनभुवः श्यामास्तमालद्रुमै-
र्नक्तं भीरुरयं त्वमेव तदिमं राधे गृहं प्रापय ।
इत्थं नन्दनिदेशतश्चलितयोः प्रत्यध्वकुञ्जद्रुमं
राधामाधवयोर्जयन्ति यमुनाकूले रहःकेलयः ॥ १ ॥
(टी॰) चराणां स्थावराणाञ्च येन सृष्टिः पुरा कृता ।
सर्वज्ञाय नमस्तस्मै ज्ञानदायाच्युतात्मने ॥ १ ॥
कवीनां मतमालोक्य सताञ्च सुखहृद्धये ।
कृता टिप्पनिका मुख्या मानाङ्केन महीभुजा ।

End. (टी०) यद्गान्धर्वकलासु कौशलमनुध्यानञ्च यद्वैष्णवं
यच्छृङ्गारविवेकतत्त्वरचना काव्येषु लीलायितं।
तत्सर्वं जयदेवपण्डितकवेः कृष्णैकतानात्मनः
सानन्दाः परिशोधयन्तु सुधियः श्रीगीतगोविन्दतः॥

Colophon. इति श्रीगीतगोविन्दटीकायां स्वाधीनभर्तृकावर्णने सुप्रीतपीताम्बरो नाम द्वादशः सर्गः॥ १२॥ चतुर्विंशः प्रबन्धः॥

विषयः। गीतगोविन्दकाव्यव्याख्यानं।

No. 1398. विहारीशतसय्या।

Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 53. Lines, 9 on a page. Extent, 964 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Vihári S'atasayyá. Seven hundred stanzas in Hindi in praise of Krishṇa, his attributes, his amours, his devotees, &c. By Vihárídása. The work is well known and very popular.

Beginning. सीस मुकुट कटि काछिनी कर मुरली उर माल।
यहि बानक मो मन सदा बसौ विहारीलाल॥ १॥
मेरी भवबाधा हरौ राधानागरि सोइ।
जातनकी झाँजी परे स्याम हरितद्युति होय॥ २॥

End. मोहु दीजे मोखु ज्यों अपने अधमनि दियो।
ज्यो बांधे हियतो घनो बांधो अपने गुनन॥ ६९४॥

Colophon. इति श्रीविहारीशतसय्या विहारिदासकविकृतौ सम्पूर्णा॥

विषयः। श्रीकृष्णस्य वयःसन्धिवर्णनं, यौवनस्य, केशानां, वेण्याः, तिलकस्य, विन्दोः, तिर्यकतिलकस्य, भ्रुवोः, नेत्रयोः, कटाक्षस्य, नासिकायाः, कपालयोः, श्रवणयोः, ओष्ठयोः, चिवुकस्य, कपोलतिलकस्य, मुखस्य, हास्यस्य कण्ठस्य, ताम्बूलरसरक्तिमायाः, कुचयोः, हारस्य, कटेः, नितम्बस्य, अङ्गयोः, पार्श्णोः, नूपुरादेः, गतेः, वस्त्राभूषणादेः, शोभायाः, सुकुमारतायाः, रूपस्य, मद्यपानस्य ताम्बूलभक्षणस्य, सुरतस्य, प्रभातदूत्याः, प्रेमखेलनस्य, फल्गूत्सवस्य, वनविहारस्य, चोरखेलनस्य, प्रेङ्खारोहणस्य, जलविहारस्य वर्णनं। वासकशय्यावचनं। खण्डितावचनं। इङ्गितवचनं। मानवर्णनं। मानिनीनिकटे सखी-

वाक्यं। नायकं प्रति सखीवचनं। नायकं प्रति मानिनीवचनं। मानिनीं प्रति नायकवचनं। मानभङ्गवर्णनं। मनःशिक्षा च।

No. 1399. विवेकसारः।

Substance, country-made paper, 8 × 4½ inches. Folia, 119. Lines, 11—13—14 on a page. Extent, 3,094 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Viveka-sára. A treatise on dispassion founded on the Vedánta doctrine. By Sáyaṇa Áchárya.

Beginning. वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे।
यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम्॥ १॥
बोधानन्दघनं निरस्तसकलं कारुण्यपूर्णेक्षणं
मूढानामुपदेशकञ्च सततं पापात्मनां पापहम्।
वैराग्यञ्च हि रागिणां सुखकरं सम्पादकं सर्वदा
श्रीमद्देशिकवासुदेवयतिनं मूढात्मकोऽहं भजे॥ २॥
यस्यात्मभूतस्य गुरोः प्रसादादहेहादिमुक्तोऽस्मि शरीरबन्धात्।
सर्वोपदेष्टुः पुरुषोत्तमस्य तस्याङ्घ्रिपद्मं प्रणतोऽस्मि नित्यम्॥ ३॥
मूढान् विवेकिनः कृत्वा लोके सर्वोपदेशकः।
यस्तिष्ठति च तं श्रीमद्वासुदेवगुरुं भजे॥ ४॥
अनुग्रहार्थं मर्त्यानां संस्कृतानधिकारिणाम्।
विवेकसारः श्रोतॄणां रच्यते भाषया मया॥ ५॥

End. खण्डितत्वाच्छेषवाक्यादिकं नास्ति।

विषयः। १ वर्णके, अध्यारोपवादः। २, अधिकारी। ३, चेतनाचेतनविचारः। ४,५, जीवदुःखविचारः। ६, बद्धमुक्तोपायचिन्ता। ७, आत्मानात्मविवेकः। ८, स्थूलसूक्ष्मशरीराभ्यां पृथगात्मेत्यस्य विचारः। ९, जाग्रत्स्वप्नसुषुप्त्यवस्था आत्मनो वान्यस्येत्यस्य विचारः। १०, किंरूपाः पञ्चकोशा आत्मनश्च व्यतिरिक्ता केत्यस्य विचारः। ११, आत्मनः सत्स्वरूपत्वं, चिद्रूपत्वं वा आनन्दस्वरूपत्वमित्यस्य विचारः। १२, सत्, चित्, आनन्द, एतेषामखण्डत्ववर्णनम्। १३, अज्ञाननिरूपणं। १४, बन्धमोक्षयोः कारणत्वेनाज्ञानज्ञानयोर्निरूपणम्।

No. 1400. कल्पविवरणं ।

Substance, country-made paper, 9 × 5½ inches. Folia, 176. Lines, 10—to 13 on a page. Extent, 4,004 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Kalpa-vivaraṇa. Memorial verses on, and prose directions for, the performance of S'rauta rites, according to the rules of A's'valáyana. By Bhava Svámí. The rites described include the Vájapeya, the Rájasúya, the Ishṭis, the Darsapúrṇamása, the Cháturmásya, the Savanas, and the Agnishṭoma. The MS. is evidently incomplete.

Beginning. आचार्य्यैः कारिका तत्र भवस्वामिभिरीरिता ।
विशेषो वाजपेयेऽत्र तदनुक्तो तदुच्यते ॥
शुक्लपूर्व्वप्रतिपदो यथा सुत्या भवेत्तथा ।
स यद्यपि यथोक्तेन दीक्षाकल्पेन दीक्षितं ? ॥
यूपाश्रयो मद्यादिषु यथा स्युस्तं तथोच्यते ।
अग्निशालिं पुरस्ताच्च स्वर्य्यं कुर्य्युः कुरान्तिके(?)॥
सौत्रामण्युक्तमार्गेण सुरां सम्पादयेदिह ।
पूर्व्वं यथोक्ते देशे तु सुरामन्या कृता न चेत् ॥
यतः कुतश्चिदाहृत्य कुर्य्यात्तत्पवनादिकं ।
उपायो गडमध्वादिः सुराभावे तु गृह्यतां ॥

End. ऊत प्रकृतिवदाहवनीयमुपस्थाय निष्क्रामति । शुक्लोद्वासमे गच्छति। अत ऊर्द्धं प्रकृतिवदेव सिद्धं ।

Colophon. इति श्रीभवस्वामिविरचितः समाप्तोऽग्निष्टोमः ।

विषयः । अत्र प्रथमं वाजपेयकारिका । ततः वाजपेयनिरूपणं । ततः राजसूयनिरूपणं । ततः इष्टियाख्यानं । ततः पुरोडाशकथनं, ततः दर्शपूर्णमासयागकथनं । ततः चातुर्मास्ययागकथनं । ततः अध्वर्य्युनिरूपणं, ततः सवननिरूपणं. ततोऽग्निष्टोमकथनं ॥

No. 1401. सारस्वती प्रक्रिया, वा सारस्वतं ।

Substance, country-made paper, 10¾ × 5¼ inches. Folia, 38. Lines, 13—14 on a page. Extent, 1,995 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Corrected.

Sárasvati Prakriyá. A commentary on the Sárasvata Grammar. By Anubhútisvarúpa A'chárya. The MS. is a fragment.

Beginning. लक्ष्मीं नृसिंहं + + + +काशां बुधांश्च पद्माकरभट्टमुख्यान् ।
सारस्वतीयां विदधाति वृत्तिं क्रमाच्छिखेऽहं गणपप्रसादात् ॥ १ ॥
अथाख्यातप्रक्रिया निरूप्यते । धातोः । वक्ष्यमाणाः प्रत्यया बोध्याः ।

End. अवताद्वो हयग्रीवः कमलाकर ईश्वरः ।
सुरासुरनमस्कारो मधुपायीतपङ्कजः ॥ १ ॥
मातृपित्रोर्गुणश्च यथा मातरपितरौ ।

Colophon. इति श्रीसारस्वतीप्रक्रियायामनुभूतिस्वरूपाचार्यविरचितायां कृदन्तप्रक्रिया समाप्ता ।

विषयः । तिङन्तधातुरूपसाधनं । कृत्प्रत्ययान्तशब्दसाधनं । (आद्यन्तहीनत्वात् खण्डितमिदं ।)

No. 1402 भावार्थरामायणं, वा एकाकारटीका ।

Substance, country-made paper, 9½ × 6½ inches. Folia, 200. Lines, 10 to 12 on a page. Extent, 3,300 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse Incorrect.

Bhávártha-rámáyaṇa, alias *Ekákára-ṭiká.* A Márháṭṭi paraphrase of the Rámáyaṇa of Válmíkí. The codex comprises only the first Book. By Janárdana.

Beginning. चरितं रघुनाथस्य शतकोटिप्रविस्तरम् ।
एकैकमक्षरं पुंसां महापातकनाशनम् ॥ १ ॥
ॐ नमो अनादिआद्या वेदवेदान्तवेद्याः ।
वन्द्या हि परमं वन्द्याः स्वयं वेद्याः श्रीगणेशाः ॥ २ ॥

End. कथा परि श्रीराम आपण, कथा करवीरामायण ।
केले सम्पूर्णरामायण ॥ ११२ ॥

Colophon. इति श्रीभावार्थरामायणे एकाकारटीकायां बालकाण्डकथासम्पूर्णं नाम सप्तविंशतिप्रसङ्गः ॥

विषयः । रामायणान्तर्गतादिकाण्डस्य महाराष्ट्रभाषया विवरणं । १ प्रसङ्गे, दशरथविजयः । २, यज्ञीयचरुभागनिरूपणं । ३, कौशल्यादिकर्तृकचरुभागप्राशनं । ४, गर्भसम्भावना । ५, ६, रामलक्ष्मणादीनां जन्मादिः । ७, रामादिजन्मोत्सवः । ८, विश्वामित्रागमनं । ९, रामदृष्टो विश्वामित्रो वैराग्यं निरूपयति । १०, रामदृष्टो विश्वामित्र आत्मप्रतीतिसमाधिं निरूपयति । ११, रामदृष्टो वशिष्ठो ज्ञानं निरूपयति । १२, ताडकावधः । १३ सुबाहुवधः । १४, अहल्योद्धारः । १५, सीताजन्मकथनं । १६, जानकीस्वयंवरप्रस्तावादिः । १७, शिवधनुर्भङ्गः । १८, रावणावमानादिः । १९, रामस्वरूपवर्णनादिः । २०, सीतापाणिग्रहणप्रस्तावादिः । २१, दशरथागमनादिः । २२, सूर्यवंशादिपरिचयः । २३, वैवाहिकसामग्रीसङ्ग्रहादिः । २४, विवाहमण्डपे रामागमनादिः । २५, जानकीपाणिग्रहणादिः । २६, रामपरशुरामसंवादादिः । २७, रामादिस्वपुरागमनादिः ।

No. 1403. गणेशगीता ।

Substance, country-made paper, 13½ × 5½ inches. Folia, 14. Lines, 11—12 on a page. Extent, 500 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Gaṇes'a-Gítá. An exposition of the different forms of Yoga meditation. The work professes to be an episode of the Mahágaṇes'a Puráṇa, but the name of that Puráṇa does not occur among the Mahá or the Upa, Puráṇas.

Beginning. सूत उवाच । अष्टादशपुराणोत्थमसृतं प्राशितं त्वया ।
ततोऽतिरसवत्पातुमिच्छाम्यमृतमुत्तमम् ॥ १ ॥
येनामृतमया भूत्वा प्राप्नुयाममृतं यतः ।
योगामृतं महाभाग तन्मे करुणया वद ॥ २ ॥
व्यास उवाच । अथ गीतां प्रवक्ष्यामि योगमार्गप्रकाशिनीम् ।
निरक्षा पृच्छते सूत राज्ञे राजमुखेन या ॥ ३ ॥

End. सर्वाश्चनं साधुयाश्च समभ्यर्च्य यथाविधि ।
यः पठेत्सम्यक्त्वस्तु गीतामेतां प्रयत्नतः ॥ ५० ॥
ददाति तस्य तु सम्यग्गणेशो भोगमुत्तमम् ।
पुत्रान् पौत्रान् धनं धान्यं पशुरत्नादिसम्पदः ॥ ५१ ॥

Colophon. श्रोन्तत्सदिति श्रीगणेशगीतासूपनिषद्र्थगर्भासु योगामृतार्थशास्त्रे श्रीमन्महागणेश-
पुराणे श्रीगणेशवरेण्यसंवादे गुणत्रयविभक्तियोगो नाम एकादशोऽध्यायः ।

इतः परं गणेशप्रातःस्मरणात्मकाः 'प्रातःस्मरामि गणनाथमनाथबन्धुमित्याद्या-
श्चत्वारः श्लोकाः सन्ति ।

विषयः । १ अध्याये, सांख्यसारकथनं । २, कर्मयोगकथनं । ३, ब्रह्मार्पणयोगः । ४,
वैधसन्यासयोगः । ५, योगावृत्तिप्रशंसा । ६, योगावृत्तिबुद्धियोगः । ७, उपा-
सनयोगः । ८, विश्वरूपदर्शनयोगः । ९, क्षेत्रविवेकयोगः । १०, उपदेशयोगः ।
११, गुणत्रयविभक्तियोगः । १ अध्यायात् परतः——गणेशप्रातःस्मरण-
श्लोकाश्च ।

No. 1404. अनेकार्थमञ्जरी ।

Substance, country-made paper, 9½ × 6¼ inches. Folia, 14. Lines, 24—25 on a page Extent, 436 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India; also another copy at Benares, with Bábu Haris'achandra. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Anekártha-manjarí. A vocabulary of Synonyms. By Mahákshapanaka, of Káshmir. The MS. is incomplete.

Beginning. शुद्धवर्णमनेकार्थं शब्दमौक्तिकमुत्तमं ।
कण्ठे कुर्वन्तु विद्वांसः श्रद्दधाना दिवानिशम् ॥ १ ॥

End. अन्नवासिजनानां सुशब्दस्यार्थं तथा स्मरे ।
उपनयन सौभाग्यं पठतां संश्रवतामनिशं ॥ २४ ॥

Colophon. इति श्रीकाश्मीराम्नाये महाक्षपणकविरचितायामनेकार्थमञ्जर्यां शब्दाधिकारः
समाप्तः ।

विषयः । अनेकार्थबोधकशब्दानां कीर्त्तनं ।

No. 1405. कथाकल्पतरुः ।

Substance, country-made paper, 8½ × 5 inches. Folia, 141. Lines, 9—10 on a page. Extent, 1,586 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Kathá-kalpa-taru. A collection of tales in Marhâṭṭi in imitation of the Kathá-saritságara.

Beginning. ओं नमो जि अनन्ता । तु कार्यकारणकर्त्ता ।
तु निर्गुण उभयता । तु चिद्देवा ॥ १ ॥
जय जया जि परात्परा । व्यापका अजरामरा ।
जय जया जिवोंकारा । वेदगर्भाचिय ॥ २ ॥

End. आता असो हेसप्रकथा । फिटिली इन्द्राची चिन्ता ॥
पुढिलेआाइकावि पुण्यकथा । म्हणे लक्ष्मणथात्सर्वालिक ॥ १४० ॥

Colophon. इति श्रीकथाकल्पतरु । प्रथमस्तवकमनोहरु ॥
प्रभावतीसङ्गम अवसरु । सम्पूर्णमस्तु ॥

विषयः । १ प्रथमस्तवकं, मङ्गलाचरणप्रतिज्ञादिः । २, प्रभावतीकथा । ३, प्रभावती-हंसयोः संवादः । ४, मदनोत्पत्तिः । ५, उषाहरणं । (६ । ७ । ८ । ९, एत स्तवका न सन्ति) । १०, नलदमयन्तीकथा । ११, प्रभावतीविवाहवर्णनादिः । (अतः परं खण्डितं ।)

No. 1406. दासबोधः ।

Substance, country-made paper, 8½ × 5 inches. Folia, 79. Lines, 14 on a page. Extent, 2,412 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Dása-bodha. Discussion between a tutor and a pupil on the principles of Bhakti. In Marhâṭṭi. Author's name not known. The MS. is incomplete.

Beginning. ओं नमो जी गजानना । एकदन्ता त्रिनयना ॥
कृपागोष्ठी भक्तजना । आवलोकावे ॥ १ ॥
तु जननु वेदमाते । तु शारदे ब्रह्मसुते ॥
अन्तरी प्रवेश कृपावन्ते । स्फुर्त्तीरूपे ॥ २ ॥

End. (खण्डितत्वाच्छेषवाक्यादिकं नास्ति) ।

विषयः। १, समासे, मूर्खलक्षणं। २, उत्तमगुणनिरूपणं। ३, कुविद्यालक्षणं। ४, भक्ति-निरूपणं। ५, रजोगुणविचारः। ६, तमोगुणनिरूपणं। ७, सत्त्वगुणनिरूपणं। ८, सद्विद्यालक्षणं। ९, विरक्तिनिरूपणं। १०, विद्वन्मूर्खनिरूपणं

अपरखण्डस्य प्रथमसमासे, निस्पृहशिक्षा। २, गणेशस्तवः। ३, शारदास्तवः। ४, गुरुस्तवः। ५, साधुनिरूपणं। ६, जनस्तुतिः। ७, कवीश्वरस्तुतिः। ८, सभास्तुतिः। ९, परमार्थस्तुतिः। १०, (खण्डितत्वादस्य विषयो न प्राप्तः।)

तदपरखण्डस्य प्रथमसमासो द्वितीयस्य कियदंशश्च नास्ति। ३, समासे, भिक्षा-निरूपणं। ३, कविलक्षणं। ४, कीर्त्तनलक्षण। ५, हरिकथानिरूपणं। ६, चातुर्यशृङ्गारनिरूपणं। ७, युगधर्मनिरूपणं। ८, अखण्डध्याननिरूपणं। ९, शाश्वतनिरूपणं। १०, मायानिरूपणं।

पुनस्तदपरखण्डस्य प्रथमसमासे चातुर्यलक्षणं। २, निस्पृहव्यापकलक्षणं। ३, श्रेष्ठान्तरात्मनिरूपणं। ४, शाश्वतब्रह्मनिरूपणं। ५, चञ्चललक्षणं। ६, चातुर्य-विवरणादिनिरूपणं। ७, अधऊर्द्धनिरूपणं। ८ सूक्ष्मजीवनिरूपणं। ९, पिण्डोत्पत्तिनिरूपणं। १०, सिद्धान्तनिरूपणं।

पुनस्तदपरखण्डस्य प्रथमसमासे, वाल्मीकिस्तवः। २, सूर्यस्तवः। ३. पृथ्वीरच-ना। ४, जलस्तुतिः। ५, अग्निस्तुतिः। ६, वायुस्तुतिः। ७. महाद्भुतनिरूपणं। ८, आत्मनिरूपणं। ९. उपासनानिरूपणं। १०, पञ्चभूतलक्षणं॥

पुनस्तदपरखण्डस्य पत्रचयं वर्त्तते, तत्र १ समासे, मङ्गलाचरणं। द्वितीयस्तु खण्डितः। एतेषां खण्डानां प्रथमद्वितीयादिसङ्ख्यानिर्देशो नास्ति। सर्वे पृथक् पृथक् खण्डाः।

No. 1407. आधानेष्टिः, वा इष्टिप्रयोगः।

Substance, country-made paper, 9 × 3⅞ inches. Folia, 19. Lines, 9—10 on a page. Extent, 380 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

A'dhâneshṭi alias *Ishṭiprayoga*. A manual for the performance of the A'dhâna rite.—Anonymous.

Beginning. अथ आधानेष्टिः। तत्र प्रथमायां विशेष उच्यते। अन्यत् सर्वं पौर्णमासवत्। सर्वं सर्वत्र विकृतिषु पशुसोमेषु बोध्यम्।

End. खण्डितत्वाच्छेषवाक्यादिकं नास्ति ।

विषयः । आधानेष्टिः । अन्वारम्भणीयेष्टिः । पुनराधेयेष्टिः । आग्रयणेष्टिः । पुत्रकाम्येष्टिः । मित्रविन्देष्टिः । पवित्रेष्टिः । कारीरीष्टिः ।

खण्डितत्वादेतत्परविषयो न प्राप्तः । अत्र नास्ति सन्देहः । कल्पितं नामेदं ।

No. 1408. भावदीपिका, न्यायसिद्धान्तमञ्जरीव्याख्या ।

Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 31. Lines, 13 to 15 on a page. Extent, 1,014 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Corrected.

Bhávadípiká alias *Nyáya-siddhánta-manjarí-vyákhyá.* A commentary on the Nyáya-siddhánta-manjarí of Jánakínátha Chúḍámani Bhaṭṭácharya, on the elementary principles of the Nyáya doctrine. By S'ríkrishṇa Nyáyavágís'a Bhaṭṭácharya, son of Govinda Nyáyalaṅkára Bhaṭṭácharya. In Hall's Contributions, pp. 24, 25 mention is made of three other commentaries on the work of Jánakínátha.

Beginning. शैवालवन्या रुचिरे तटिन्यास्तीरे भवान्या दरलेशशून्या ।
इन्द्रादिमान्या भुवनेष्वनन्या मां पातु धन्या गिरिराजकन्या ॥ १ ॥
प्रणम्य शिवयोः पादौ श्रीमता कृष्णशर्मणा ।
सिद्धान्तमञ्जरीव्याख्या क्रियते भावदीपिका ॥ २ ॥

End. खण्डितत्वाच्छेषवाक्यादिकं नास्ति ।

विषयः । न्यायसिद्धान्तमञ्जरीव्याख्यानं ।

No. 1409. पैङ्गलोपनिषत् ।

Substance, country-made paper, 7 × 4½ inches. Folia, 15. Lines, 8 on a page. Extent, 150 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Paiṅgala Upanishad. An apocryphal Upanishad, treating of the relation of the Divine soul to humanity. The principles are expounded in reply to questions of Piṅgala, whence its name. The work is not included in the list of the Atharvana Upanishads.

Beginning. अथ पैङ्गलोपनिषत् । ॐ पूर्णमद इति शान्तिः । हरिः ॐ । अथ ह पैङ्गलो याज्ञवल्क्यमुपसमेत्य द्वादशवर्षैः कैवल्यमनुब्रूहीति पप्रच्छ ।

End. तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांसः समिन्धते । विष्णोर्यत्परमं पदम् ।
ॐ सत्यमित्युपनिषत । चतुर्थोऽध्यायः ।

Colophon. इति पैङ्गलोपनिषत्समाप्ता । पूर्णमद इति शान्तिः । हरिः ओम् ।

विषयः । १ अध्याये, कैवल्यविषयकपैङ्गलप्रश्नस्योत्तरं । २. ईशस्य कथं जीवत्वमिति पैङ्गलप्रश्नोत्तरं । ३, तत्त्वमसीति महावाक्यविवरणे प्रश्नः । ४, किं कर्मकारित्वमित्यस्योत्तर ।

No. 1410. गणेशसहस्रनामव्याख्या ।

Substance, country-made paper, 11½ × 4¼ inches. Folia, 33. Lines, 11 to 13 on a page. Extent, 1,584 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1549. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Gaṇes'a-sahasra-náma-vyákhyá. A commentary on a hymn to Gaṇes'a in which a thousand epithets are strung together. By Gopála Bhaṭṭa, surnamed Ḍáva.

Beginning. विज्ञानमानन्दमजं ह्यचिन्त्यं सर्वेश्वरं सर्वगुरुं विशुद्धं ।
अनामरूपं गुणकल्परूपं नमामि भक्ताभयदायिनं हरिम् ॥
महागणपतिं नत्वा सर्वेशं चिन्तितप्रदम् ।
तन्नामामृतसंव्याख्या रच्यते ज्ञानदायिनी ॥ १ ॥

End. गजाननाख्या व्हरिर्नामव्याख्याप्रसङ्गतः ।
चित्तं प्रविष्टः स्थिरतां यातु गूढार्थभासकः ॥
क्व वानन्तगुणः श्रीमान् क्व वा बालालधीरहं ।
अथ स्वल्पजले दृष्टा सहस्रकिरणस्थितिः ॥

Colophon. इति डावेत्युपनामकगोपालभट्टकृता गणेशसहस्रनामव्याख्या सम्पूर्णा ॥

विषयः । गणपतिसहस्रनाम्नां व्याख्यानं ।

No. 1411. नेष्टप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 3. Lines, 69 on a page. Extent, 69 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Neshtri-prayoga. Rules for the employment of the class of priests called Neshtris. Anonymous.

Beginning. अथ नेष्टृप्रयोगः। इन्तो जपति। को यज्ञः क ऋत्विजः का दक्षिणा। मद्दम्मेवोचो भगो मेवोचो भगो मेवोचा यशो मेवोच इत्यादिः।

End. सोमस्य समिदसि दुरिष्टेर्मा पाहि स्वाहा। पितॄणां समिदसि मृत्योर्मा पाहि स्वाहा। तत उपस्थाय श्रों च मे इति संस्थाजपः। तीर्थेन निष्क्रम्य।

Colophon. इति नेष्टृप्रयोगः।

विषयः। ऋत्विक्कर्त्तव्यकर्मोपदेशः।

No. 1412. दमयन्तीचम्पूः।

Substance, country-made paper, 14 × 5½ inches. Folia, 34. Lines, 11—12 on a page. Extent, 1,458 s'lokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Damayantí-champú. A poetico-prose romance founded on the story of Nala and Damayantí. By S'rívikrama. Like the story of Ráma, that of Nala and his faithful wife is a great favorite with Indian readers, and forms the theme of a great number of poems. The story is the same as given in the Mahábhárata, but the poetical embellishments are varied very extensively. The object everywhere is to praise the constancy of Damayantí, the great model of a Hindu wife.

Beginning. जयति गिरिसुतायाः कामसन्तापवाहि-
न्युरसि रसनिषेकश्चान्दनश्चन्द्रमौलिः।
इह च विजयन्ते कीर्त्तिभाजां कवीना-
मसकृदमृतविन्दुस्यन्दिनो वाग्विलासाः॥

End. (खण्डितं।)

विषयः। नलदमयन्तीकथावर्णनं।

No. 1413. वेदान्तकल्पतरुपरिमलं।

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 203. Lines, 9 to 11 on a page. Extent, 5,936 s'lokas. Character, Nágara Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Vedánta-kalpataru-parimala alias *Parimala-ṭiká.* The oldest and most revered commentary on the Vedánta Aphorisms of Vyása, is the *Bháshya* of S'aṅkara Áchárya, which gave them solidity and systematic consistency. The *Bháshya* has formed the theme of a large number of exegeses, the most approved being the *Bhámatí* of Váchaspati Mis'ra, now in course of publication for the first time by the Asiatic Society of Bengal. The Bhámatí is in its turn expounded by the *Kalpataru* of Amalánanda, and Apyaya Díkshita annotates the last in his Parimala, the work under notice. The MS. is very defective wanting 9 leaves at the beginning and about one-third at the end. *Hall's Contributions*, p. 88.

Beginning. (प्रारम्भे ९ पत्राणि न सन्ति १० पत्रस्य प्रथमपाठः ।)

कल्पतं वह्निस्तु नीलं नभः । श्विवालं नभ इत्यादिप्रत्ययस्यालोकविषयत्वं न कल्पनीयम् ।

End. (ख॰)

विषयः । वेदान्तसूत्रभाष्यटीकाया भामत्याः कल्पतरुनामिका या टीका तस्याः व्याख्यानं ।

No. 1414. वेदान्तकल्पलता ।

Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 26. Lines, 11 on a page. Extent, 832 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Vedánta-kalpalatá. A theistic refutation of the opinions of the six leading schools of philosophy and a pantheistic scheme of salvation. By Madhusúdana Sarasvatí. The author was an ardent Vedántist, and an able and distinguished commentator. In Mr. Hall's 'Contributions', the work is named *Vedánta-kalpalatá-ṭiká*, and is described as "a disquisition on the nature of pantheistic salvation" (p. 132). The author has written a commentary on the Bhágavata, extending to a hundred thousand verses, but it is very scarce, and has nowhere been noticed; I saw only a few pages of it once with a Yati at Benares. His Commentary on the Gitá is highly esteemed by Vedántists.

Beginning. मीमांसया कपटता भुजगाम्बयेव स्वाधीनतामुपनिषद्वनितेव नीता ।
येनोद्धृताऽमृतफलेन गरुत्मतेव तस्मै नमो भगवतेऽद्भुतशङ्कराय ॥ १ ॥

दुरापः शास्त्रार्थो नियतपतगानैरपि ? बुधै-
र्न सम्प्राप्तुं शक्यो मलिनमतिना यद्यपि मया ।
तथापि श्रीविश्वेश्वरचरणपङ्केरुहसुधा-
सुधाराभिः सिक्तो न कथमपि रिक्तोऽस्मि भविता ॥ २ ॥
सत्तर्कपुष्पनिकरैः परमात्मबोधनिष्ठाफलेन दधती परमां विभूतिम् ।
शारीरकार्थसुरशारिवगतासुधीः ? वेदान्तकल्पलतिकेयमुपासनीया ॥ ३ ॥
निर्धूय जैमिनिपतञ्जलिगौतमोक्तीः काणादकापिलशिवादिमतानि चाहं ।
श्रीव्यासशङ्करसुरेश्वरसूचितार्थं शुद्धिं व्यनज्मि विशदं मितभाषितेन ॥ ४ ॥
मुमुक्षूणामनुष्ठेयविक्षेपविनिवृत्तये ।
मोक्षं समाधनं वच्मि परपक्षनिरासतः ॥ ५ ॥

End. तत्सिद्धमात्मैवाविद्यानिवृत्त्युपलक्षितो मोक्षः । तत्साधनञ्च । वेदान्तवाक्यकरणकोऽन्यानुपरक्तब्रह्मात्मैक्यसाक्षात्कार एव श्रवणाद्यपनीतप्रतिबन्धः सन्निति सर्वं समञ्जसम् ।
न्यायैर्निर्धूय दुष्टानि कपिलकणादाक्षपादादिवादा-
न्यापाद्यादृष्टमेकं श्रुतिमितमस्तद्वारमद्वैतवादम् ।
वेदान्तैकप्रमेयं परमसुखमयज्ञानमज्ञानशून्यं
मोक्षं व्याचक्षतं+ कमपि सुकृतिनः सोऽहमेवास्मि पूर्णः ॥

Colophon. इति वेदान्तकल्पलतायां मधुसूदनसरस्वतीकृतायां समाधनापवर्गनिरूपणं नाम प्रथमः स्तवकः ॥

विषयः । जैमिनिपतञ्जलिगौतमकाणादकापिलशिवादिमतनिरासपूर्वकसमाधनमोक्षनिरूपणं ।

No. 1415. ऊहच्छलाक्षरम् ।

Substance, country-made paper, 10 × 3¼ inches. Folia, 18. Lines, 7 on a page. Extent, 238 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Corrected.

Uhachhalákshara. A collection of rubrics from the Uhagána of the Sáma Veda.

Beginning. उश्वान आमद्दी यव । पुनाबैटी रौरवयौधाजये ।
प्रतुङ्के श्रोशनं । कथावि दामदर्यं ।

End. अग्न आयाहीन्द्रमिन्द्रमखर्शं रेवापाजु मैपातियाग्नि ।
अच्छानडे आयन्तीय सूक्तः ॥ सूक्तं समाप्तम् ॥ जचखलाचरं समाप्तम्॥

विषयः । छद्राद्यकर्मण ऊह्सामप्रतीकानि ।

No. 1416. अग्न्याधानपद्धतिः ।

Substance, country-made paper, 10 × $4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25. Lines, 11—12—13 on a page. Extent, 825 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Corrected.

Agnyádhána-paddhati. A manual for the performance of the Agnyádhána rite. It is different from the treatises noticed under Nos. 122, 1365 and 1369.

Beginning. अथाग्न्याधानं निरूप्यते । तस्य कालः शिशिरवसन्तग्रीष्मर्त्तवः । पौर्णमास्यमावास्या यजनीयास्तिथयः । कृत्तिका रोहिणी पुनर्वसुः पूर्वोत्तराफल्गुनीचित्रानक्षत्राणि ।

End. यथा दैवतमृत्विजितिवाचनं यजमानभागप्राशने प्रजापतेरित्यस्य स्थाने भद्रं नः स्थानः ।

Colophon. ब्राह्मणतर्पणान्तं समाप्तं । मन्त्रिष्टते व्रीह्याग्रयणं ।

विषयः । मधुपर्कः । दर्शपौर्णमासिकी वेदिः । गोपितृयज्ञः । याजमानकृत्यविशेषः । पवमानेष्टिः । अग्निहोत्रहोमः । अन्वारम्भणीयेष्टिः । आग्रयणकर्म ।

No. 1417. सुबोधिनी ।

Substance, country-made paper, $12\frac{1}{2}$ × 5 inches. Folia, 40. Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,531 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Subodhiní. A commentary on the Siddhánta-kaumudí grammar of Bhaṭṭojí Díkshita. By Jayakrishṇa, son of Raghunátha, and grandson of Govardhana Bhaṭṭa of the Moni family.

Beginning. अनुदात्तं पदम्। परिभाषेयमिति नाधिकारः। अस्वरितत्वात्। आयुदात्तश्च समानोदरे शयितः श्रोश्रोदात्त इत्यादीनामसङ्गत्तः स्यात्। परिभाषायां लिङ्गा-पेक्षायामाश्च, स्वरविधौति।

End. स्वरितो वानुदात्ते पदादावित्यनेन। अलिगिति अलिगादृशिगित्यादिना अन्तापप-पदे यजः क्विन्। वविखपीति समप्रमारणम्। पश्चिषश्चस्येतीति। रसं न वर्जितस्येति नित्यं नपुंसकं स्यादिक इति स्यादिति सूत्रार्थः॥

Colophon. इति श्रीमन्मौनिकुलतिलकायमानश्रीगोवर्द्धनभट्टात्मजरघुनाथाङ्गजेन जयकृष्णेन कृतायां सिद्धान्तकौमुदीव्याख्यायां सुबोधिन्यां स्वरप्रकरणं समाप्तम्॥

विषयः। सिद्धान्तकौमुदीशेषस्थस्वरप्रकरणस्य व्याख्यानं।

No. 1418. ज्वरचिकित्सा।

Substance, country-made paper, 11½ × 4 inches. Folia, 31. Lines, 7 on a page. Extent, 596 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Jvarachikitsá. A collection of recipes for the treatment of fever, acidity, dyspepsia, gonorrhœa, rheumatism, inflammation of the eye, &c. Anonymous.

Beginning. खर्जूरी माधवी विश्वा समभागानि कारयेत्।
दीपनः पाचनः क्वाथो जयेदामानलव्यथां॥

End. (खण्डितत्वाच्छेषवाक्यादिकं नास्ति)।

विषयः। केनचित स्वप्रयोजनार्थमौषधिसङ्ग्रहो रोगविशेषाणां कृतः। न तु ग्रन्थकार-कृतोऽयं ग्रन्थपदवाच्यः। इति भाति। अत्र कुत्रचिद्दङ्कोकार्थो महाराष्ट्रभाषया लिखितः।) अत्र ज्वरास्लपित्त-पित्त-प्रमेह-वातव्याधि-नेत्ररोगादिकतिपयरोग-निवारकौषधानि सन्ति।

No. 1419. रङ्गभङ्गवल्ली, टीकासहिता।

Substance, country-made paper, 10¼ × 4¼ inches. Folia, 107. Lines, 7—8—10—11 on a page. Extent, 2,217 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Raṅgabhrigavallí. A treatise on faith in, and devotion to Krishṇa,—a manual for Vaishṇavas. The text is in verse and is accompanied by a commentary in prose. The former, by Raṅgácharya, a celebrated Vaishṇava teacher, and founder of a sect of very ardent devotees, closely allied to the followers of Vallabhácharya. The comment is anonymous.

Beginning. (टी०)। अथोपास्यत्वेन प्रतिपाद्य परमदेवतानमस्काररूपं मङ्गलमाचरति
स्वेत्यादिना। कृष्णचन्द्राय जगदाह्लादकारिणे तुभ्यं नमः।

(मू०)। स्वचिज्ज्योत्स्नाय हृतेऽव्यक्तव्योमविहारिणे।
सुधाह्लादकलाढ्याय कृष्णचन्द्राय ते नमः ॥ १ ॥

End. (खण्डितत्वाच्छेपवाक्यादिकं नास्ति)।

विषयः। १ पल्लवे, भक्तिप्रशंसा। २, विष्णुनिवासस्थानप्रदर्शनादिः। ३, आत्मतत्त्वख्यापनं। ४, भगवन्मार्गप्रदर्शनं। ५, भजनज्ञानमार्गे भेदाभेदयोर्गुणदोषप्रदर्शनं। ६, सूक्ष्मानन्दमयीप्रकृतिदर्शनं। ७, भगवच्छुद्धभक्तिनिरूपणादिः। २२ द्वाविंशतिश्लोकपर्यन्तः सप्तमपल्लवपाठोऽस्ति, ततः खण्डितम्। सप्तमपल्लवारम्भे प्रतिज्ञातं यथा "इदानीं विविच्य भगवतः शुद्धां भक्तिं निरूपयितुं तां प्रणमति तस्यत्यादिना" इति एतेनैव ज्ञातमस्मिन् पल्लवे भक्तिविषयोऽस्तीति।

No. 1420. रहस्यच्छलाक्षरं।

Substance, country-made paper, 10 × 3¼ inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent, 60 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Rahasya-chhalákshara. The initial words of Sama hymns required to be sung at certain Sama sacrifices. Anonymous.

Beginning. अभित्वाशूराना प्रत्युद्मा उवा इगी दीदु रथन्तराणि। त्वामिद्ध द्वो इहत्।

End. उष्वापवस्वड जिमिमे चुद्रः ॥ ५ ॥ चुद्रं समाप्तं ॥ दशरात्रसामानि ७ ॥ संवत्सरसामानि २९ ॥ एकाहसामानि ४१ ॥ अहीनसामानि २३ ॥ सत्रसामानि ३१ ॥ प्रायश्चित्तसामानि १४ ॥ चुद्रसामानि १९ ॥ रहस्यसामानि ५२ ॥ एवं दशोत्तरद्विशतसङ्ख्याकानि २१० ॥

Colophon. रहस्यच्छलाक्षरं समाप्तम्।

विषयः। दशरात्राद्यष्टविधकर्मोपयोगिदशाधिकद्विशतसङ्ख्यकसामानि।

No. 1421. जगच्चन्द्रचन्द्रिका, रघुवंशटीका ।

Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 41. Lines, 10—11 on a page. Extent, 2,492 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Corrected.

Jagachchandra-chandriká. A commentary on the Raghuvaṅs'a of Kálidása. By Bhagiratha Avasthí, son of S'ríharsha Deva, of the family of Balabhadra Paṇḍita, who flourished in the court of Jagachchandra, of Kúrma country.

Beginning. (षोडशसर्गावधि १९ सर्गपर्यन्तमस्ति । पुनरस्य षोडशः सर्गः खण्डितः ।)
(टी०) । षोडशसर्गः प्रारभ्यते । अथेति । अथ रामस्वर्गारोहणानन्तरं, सप्त सप्तसङ्ख्याकाः, इतरे अन्ये, रघुवंशप्रवीराः प्रशस्येोद्धारः लवादय इत्यर्थः । न निर्द्धारण इति षष्ठीसमासनिषेधः ।

(मू०) । अथेतरे सप्त रघुप्रवीरा ज्येष्ठं पुराजन्मतया गुणैश्च ।
चक्रुः कुशं रत्नविशेषभाजं सैाभ्रात्रमेषां हि कुलानुसारि ॥ १ ॥

End. अशिषत् शास्तिस्म । शासुश्चनुशिष्टो लुङ् । सर्त्तिशास्त्यर्त्तिभ्यश्चेत्यङ् । शास इदङ् हलोरिति उपधाया इकारादेशः । होमार्थं सिंहासनं तत्र स्थिताः । अव्याहता अप्रतिहता आज्ञा निर्देशो यस्याः सा ॥

Colophon. इति श्रीकूर्माचलेन्द्रश्रीजगच्चन्द्राश्रितसोमपायिपुरोहितवल्लभद्रपण्डितगोत्रापत्यश्रीहर्षदेवात्मजावसथ्यिभगीरथपण्डितविरचितायां जगच्चन्द्रचन्द्रिकायां रघुवंशटीकायामेकोनविंशतिः सर्गः ।

विषयः । षोडशसर्गाद्येकोनविंशतिसर्गपर्यन्तस्य रघुवंशस्य व्याख्यानं ।

No. 1422. रसेन्द्रचिन्तामणिः ।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folia, 44. Lines, 13—14 on a page. Extent, 1,276 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Rasendra-chintámaṇi. A work of some repute on the preparation of metallic medicines: the MS. is corrupt and defective.

Beginning. (अस्य प्रथमाध्यायो नास्ति केवलमध्यायसमाप्तिवाक्यमस्ति)

इति श्रीरामचन्द्रगुहविरचिते रसेन्द्रचिन्तामणौ रससिद्धान्तप्रकरणे शास्त्रावतारो नाम प्रथमोऽध्यायः ॥

अथातो मूर्च्छनाध्यायं व्याचक्ष्महे । अव्यभिचरितव्याधिघातकं मूर्च्छना । तत्र तन्त्रनिगदितदेवतापरिचरणमनन्तरं तच्छोधनप्रक्रियाभिर्वक्ष्यमाणाभिः परिशुद्धानां रसेन्द्राणां तृणारणिजन्यवह्निन्यायेन तारतम्यमवलोकयमानैः सूक्ष्ममतिभिः पलार्द्धेनापि संस्कारः कर्त्तव्यः ।

End. (खण्डितत्वाच्छेषवाक्यादिकं नास्ति) ।

विषयः । नानाविधसूतादिरसौषधकरणप्रकारः । अत्र न केवलमध्यायव्यवच्छेदः । औषधनामभिः प्रकरणच्छेदोऽप्यस्ति ।

No. 1423. नीतिशतकं, सुभाषितरत्नावल्यन्तर्गतं ।

Substance, country-made paper, 6 × 4¼ inches. Folia, 23. Lines, 9 on a page. Extent, 235 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Níti-s'ataka. One hundred miscellaneous stanzas on morality. By Bhartrihari. It is a fragment of the author's Saptas'ati, a work which has been printed two or three times, and an English translation of it, by Professor C. H. Tawney, is now in course of publication in the 'Indian Antiquary.'

Beginning. दिक्कालाद्यनवच्छिन्नानन्तचिन्मात्रमूर्त्तये
स्वानुभूत्येकमानाय नमः शान्ताय तेजसे ।

End. भीमं वनं भवति तस्य पुरं प्रधानं सर्व्वो जनः सुजनतामुपयान्ति तस्य ।
कृत्स्ना च भूर्भवति सन्निधिरत्नपूर्णा यस्यास्ति पूर्व्वसुकृतं विपुलं नरस्य ॥

Colophon. इति भर्तृहरीकृतयोगेश्वरविरचितायां (?) सुभाषितरत्नावल्यां प्रथमं नीतिशतकं सम्पूर्णमस्तु ॥

विषयः । नीतिकथन ।

No. 1424. अपत्नीकाधाननिर्णयः ।

Substance, country-made paper, 8¼ × 4¼ inches. Folia, 19. Lines, 8—10—11—12 on a page. Extent, 510 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Apatnikádhána-nirnaya. A disquisition on the right of unmarried persons to cherish the sacred household fire, and to perform the rites of Ádhána. By Govinda Díkshita.

Beginning. अथापत्नीकस्याधाने अधिकारोऽस्ति कस्य नास्तीति विविच्यते ॥

End. यजमानप्रवासे यजमानमन्त्रेष्वपि समानत्वात् ॥ पुत्राग्नेवाग्निप्रतिनिधियोजनस्योक्तत्वाच्चेत्यलमतिविस्तरेण । इति विद्यारण्याः ॥

Colophon. इति श्रीमच्चातुर्धरकुलावतंसगोविन्ददीक्षितकृतोऽपत्नीकाधाननिर्णयः समाप्तोऽयं ॥

विषयः । अपत्नीकस्य अग्न्याधाने कर्म्मणि अधिकारिणोऽनधिकारिणश्च निरूपणं ।

No. 1425. बौधायनसूत्रं ।

Substance, country-made paper, 9¼ × 3¼ inches. Folia, 20. Lines, 6—7 on a page. Extent, 300 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Bodháyana Sútra.—The Kalpa Sútra of Bodháyana on the rites enjoined in the Taittiríya Sañhitá of the Black Yajur Veda. The MS. is a mere fragment, and comprises only one chapter—that relating to animal sacrifices—*Pashubandha.*

Beginning. ॐ पशुना यक्ष्यमाणो भवति स उपकल्पयते ।

End. इति पूर्णाहुतौ वरं ददाति धेनुवरं वानडुहं वा दद्यादिति ह स्माह बौधायनः सन्तिष्ठते पशुबन्धः सन्तिष्ठते पशुबन्धः ॥

Colophon. इति बौधायनसूत्रे पशुबन्धः समाप्तः ॥

विषयः । पशुबन्धयागप्रकरणं ।

No. 1426. ज्योतिषरत्नमाला ।

Substance, country-made paper, 9 × 4¾ inches. Folia, 52. Lines, 7 on a page. Extent, 856 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Correct.

Jyotisha-ratnamálá. A treatise on astronomy and judicial astrology. By S'rípati Bhatta. The work is founded on the maxims of Garga, and treats of years, lunar days, solar days, days of the week, Yogas or conjunctions, Karaṇas, Nakshatras, Muhúrtas, minor planets, contact of months (*Sankrántis*) &c., &c.

Beginning. प्रभवविरतिमध्यज्ञानबन्ध्या नितान्तं विदितपरमतत्त्वा यत्र ते योगिनोऽपि।
तमहमिह निमित्तं विश्वजन्मात्ययानामनुमितमतिवन्द्ये भग्रहो कालमीशं ॥
विलोक्य गर्गादिमुनिप्रणीतं वराहलल्लादिकृतञ्च शास्त्रं ।
दैवज्ञकण्ठाभरणार्थमेषा विरच्यते ज्योतिषरत्नमाला ॥

End. निवसन्त्यमरा हि वल्कलेन मनुजाः पार्श्वद्वयान्तमध्ययोस्तु । इतः परं खण्डितं ।

विषयः । अत्र प्रथमाध्याये संवत्सरप्रकरणं । २ये, तिथिप्रकरणं । ३ये, वारप्रकरणं । ४र्थे, योगप्रकरणं । ५मे, करणप्रकरणं । ६ष्ठे, नक्षत्रप्रकरणं । ७मे, मुहूर्त्तप्रकरणं । ८मे, उपग्रहप्रकरणं । ९मे, सङ्क्रान्तिप्रकरण । १०मे, गोचरप्रकरणं । ११शे, ताराबलप्रकरणं । १२शे, लग्नप्रकरणं । १३शे, संस्कारप्रकरणं । १४शे, राजाभिषेकप्रकरणं । १५शे, वास्तुप्रकरणं । १८शे, गृहप्रवेशप्रकरणं ।

No. 1427. प्रह्लादचम्पूः ।

Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent, 204 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1869. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Prahláda Champu. A poetico-prose romance, founded on the story of Prahláda, a youth who, born in a S'aiva family, displayed, under peculiarly trying circumstances, the most unflinching devotion to Vaishṇavism. By Kes'ava Paṇḍita.

Beginning. कनककचिदुकूलः कुण्डलोल्लासिगण्डः
शमितभुवनभारः कोऽपि लीलावतारः ।

त्रिभुवनसुखकारी शैलधारी मुकुन्दः
परिकलिततरथाङ्गो मङ्गलं नस्तनोतु ॥ १ ॥
यच्छिष्यैर्जगतीतलं परिवृतं यस्तर्कविद्यानिधिः
श्रीलोगाक्षिकुलारविन्दतरणिर्माध्यन्दिनः केशवः ।
यं प्रासूत सदा शिवाङ्घ्रिकमलद्वन्द्वैकनिष्ठं परं
भट्टानां तमहं नमामि पितरं साम्बं कृपाम्भोनिधिं ॥ २ ॥
किं भोजः किमु विक्रमः किमपरः कर्णावतीर्णः कलौ
सर्व्वेषामिति यत्र धीर्भवति सः क्षौणीतले नन्दति ।
शूरः श्रीमदुमापतिर्दलयति गोविन्दभक्तिप्रियः
श्रीमत्केशवपण्डितो वितनुते चम्पूं तदीयाज्ञया ॥ ३ ॥

End. कीर्त्तिः श्रीनरसिंह ते त्रिपथगा तत्रोदितं कैरवं
चान्द्रं मण्डलमत्र नीलमिव यत् तद्भृङ्गवृन्दं किमु ।
यद्वा त्वद्दलितारिवृन्दवनिताचित्तेन्धनाग्नेः स्थलं
चन्द्रस्तत्र विभाति नीलमिव यत धूमः स मन्यामहे ॥

Colophon. इति श्रीमत् केशवपण्डितकृते प्रह्लादचम्पूकाव्ये चतुर्थस्तवकः समाप्तोऽयं ।

विषयः । प्रह्लादचरित्रकथनं। अत्र प्रह्लादस्य विष्णोराराधनं श्रुत्वा दैत्यगुरोः शुक्राचार्य्यस्य प्रह्लादं प्रति नानाविधभर्त्सनं, एवं तत्पित्रा उत्तमपादेन राज्ञा प्रह्लादस्य मरणार्थं हस्तिसम्मुखे निक्षेपादिकञ्च ।

No. 1428. निश्चयत्वनिरुक्तिः ।

Substance, country-made paper, 9¼ × 4¼ inches. Folia, 4. Lines, 12—13—14 on a page. Extent, 115 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Nis'chayatva-nirukti. On certainty—a Nyáya discourse. By Raghudeva Tarkâlankára.

Beginning. पर्व्वतोद्देश्यकवह्निविधेयकानुमित्यादिकं प्रति धूमालोकादिविषयकसकलपरामर्शसाधारणवह्निव्याप्यप्रकारकनिश्चयत्वादिनैव हेतुत्वं ।

End. तथापि लक्ष्मते लाघवासम्भवादित्यास्तां अतिशयविस्तरेण।

Colophon. इति श्रीरघुदेवतर्कालङ्कारविरचिता निषयत्वनिरुक्तिः समाप्ता ।
विषयः । अनुमितिकारणतावच्छेदकव्याप्यप्रकारकनिषयत्वनिरूपणं ।

No. 1429. स्वरमञ्जरी ।

Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 84. Lines, 9 on a page. Extent, 1,867 s'lokas. Character, Nágara. Date, SM. 1733. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Svara-mánjarí. An elementary treatise on Vedic accents. By Narasiṁha Suri, son of Rudra A'chárya.

Beginning. पाणिनीयमताभिज्ञान् नत्वा इद्धान् गुरूनपि ।
प्रथमपत्रार्द्धस्य छिन्नत्वात् प्रारम्भवाक्यं सम्पूर्णं न लिखितं ।

End. अस्मात् मद्दिक् प्रत्ययान्तोदात्तः । उप । उपसर्गस्वरः सुदृता गतिस्वरः । आ ।
उपसर्गस्वरः । एतन्निङन्तस्वरः । इति सर्व्वं रमणीयं ।

Colophon. इति श्रीरुद्राचार्य्यसूनुना नरसिंहसूरिणा विरचिता स्वरमञ्जरी समाप्ता ।
विषयः । वैदिकपदोच्चारणे उदात्तादिस्वरविवेकः ।

No. 1430. विद्वद्भूषणं, सटीकं ।

Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 18. Lines, 18—19—21 on a page. Extent, 1,083 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, very old. Text. Verse. Commentary. Prose. Incorrect.

Vidvad-bhushana. Miscellaneous poems in praise of Hari. By Bálakrishṇa Sudhi. With a commentary by an unknown author.

Beginning. (मू०) । कलयाम्यदन्तं द्विदन्तं स्फटिकदन्तमपि द्विभुजं ।
चतुर्भुजं यं जगन्ति गायन्ति मोदकैकभुजं ॥
अत्रिगोत्रसमुत्पन्नो बालकृष्णाभिधेयवान् ।
विद्वद्भूषणनामानं कुर्व्वे पद्यसङ्ग्रहं ॥

(टी०) । तं विघ्नराजं अहं ध्यायामि यं जगन्ति गायन्ति ।

End. (मू०) । काव्यं करोति सुकविः सहृदय एव वेत्ति तत्तत्त्वं ।

एवं कविः प्रस्तुते स्फुटयति शिल्पी तु तत् सुषमं ॥

(टी०) । लक्ष्मि मातर्मम निविड़तरं त्वं हरिश्चा विषमां ॥

Colophon. इति श्रीमद्भृषस्तुत्यबालकृष्णसुधीकृतः ।

विद्वद्भूषणसञ्ज्ञोऽयं सम्पूर्णः पद्यसङ्ग्रहः ॥

विषयः । हरिगुणवर्णनात्मकविविधपद्यसङ्ग्रहणं ।

No. 1431. स्फोटतत्त्वं ।

Substance, country-made yellow paper, $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{3}$ inches. Folia, 14. Lines, 8—10 on a page. Extent, 292 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Sphoṭa-tattva. A treatise on the *Sphoṭa-váda*, or the theory of inherent relation between sound and sense, and on logotheism. By Krishṇa S'esha.

Beginning. शब्दब्रह्म चिदानन्दमधिष्ठानमुपास्महे ।

यस्य वर्णाः पदं वाक्यं विवर्त्तः सम्प्रकाशते ॥ १ ॥

महाभाष्यमतं भर्तृहरिणापि प्रकाशितं ।

आलोच्य सर्व्वतन्त्राणि स्फोटतत्त्वं निरूप्यते ॥ २ ॥

End. शब्दब्रह्माभिधानं श्रीमद्भाष्यकारसम्मतं ।

श्रीकृष्णशेषविदुषा स्फाटतत्त्व निरूपितं ॥

विद्वद्भिः सदसद्यक्तिकारिभिः सारचारिभिः ।

रागविद्वेषरहितैर्दूषितं वस्तु भूषितं ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णशेषविरचितं स्फोटतत्त्वं सम्पूर्णं ।

विषयः । अत्र स्फोटतत्त्वनिरूपणं । पदार्थज्ञाने पदं अपेक्षणीयं पदञ्च वर्णसमूहः, तथा च पूर्व्ववर्णोच्चारणानन्तरं परवर्णोच्चारणे पूर्व्ववर्णनाशात् एकदा वर्णसमूहात्मक-पदस्य सत्त्वासम्भवात् पदार्थबोधानुपपत्तिः । एवं वाक्यार्थबोधे वाक्यं अपेक्षणीयं वाक्यञ्च पदसमूहात्मकं, तथा च पूर्व्वपदोच्चारणानन्तरं परपदोच्चारणकाले पूर्व्वपदविनाशात् वाक्यार्थबोधानुपपत्तिः। अतः वर्णाभिव्यङ्ग्यपदस्फोटः पदा-भिव्यङ्ग्यवाक्यस्फोटश्च अवश्यं स्वीकरणीयः । स्फोटशब्देन पूर्व्वपूर्व्ववर्णानुभव-सहितचरमवर्णाभिव्यङ्ग्यनित्यशब्दविशेष उच्यते इत्येतद्विवरणं ।

No. 1432. सारबोधिनी ।

Substance, country-made paper, 12¼ × 5 inches. Folia, 35. Lines, 11 on a page. Extent, 1,162 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Sárabodhiní. A commentary on the Kávya prakás'a—a treatise on Rhetoric. By S'rívatsa S'armá.

Beginning. रामं नत्वा चिदानन्दं सङ्क्षिप्तां सारबोधिनीं ।
श्रीवत्सशर्म्मा कुरुते व्याख्यां काव्यप्रकाशजां ॥

End.. तदाभास इति तत्पदेन रसभावयोरनुकर्षणं न तु रश्मिकष्टत्वेन भावस्येव इत्याद्य । खण्डितं ।

विषयः । काव्यप्रकाशस्य व्याख्यानं ।

No. 1433. विवरणोपन्यासः ।

Substance, country-made paper, 10¼ × 4½ inches. Folia, 272. Lines, 9 on a page. Extent, 5,792 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1923. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Correct.

Vivaranopanyása. A gloss on Sañkara's commentary on the Vedánta aphorisms. By Govindánanda Sarasvatí. The MS. is incomplete. Hall's Contributions, p. 202.

Beginning. स्वमात्रयानन्दयदत्र जन्तून् सर्व्वात्मभावेन तथा परत्र ।
यच्छङ्करानन्दपदं हृदब्जे विभाजते तत् यतयो विशन्ति ॥
भाष्यटीकाविवरणतन्निबन्धनसङ्ग्रहः
व्याख्यानव्याख्येयभावः क्लेशहानाय रच्यते ।

End. यथा नेत्रेतोधं ? तमादित्यमित्यत्रेक्षणविरोध्यनीक्षणसङ्कल्पक्रिया विधीयते तथात्रापि । खण्डितं ।

विषयः । शङ्कराचार्य्यविरचितस्य वेदान्तसूत्रभाष्यस्य विवरणं ।

No. 1434. नादकारिकावृत्तिः, श्रीरामकण्ठरचितनादकारिकासहिता ।

Substance, country-made paper, 12½ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 4—8 on a page. Extent, 123 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Náda-káriká-vritti. Memorial verses on the eternity of sound. By Rámakaṇṭha. With a commentary by Aghoras'iva Áchárya.

Beginning. नादातीतं शिवं नत्वा नादज्ञानप्रसिद्धये ।
श्रीरामकण्ठरचितां व्याख्यास्ये नादकारिकां ॥

End. श्रीमदघोरशिवाचार्य्येजन्मना परमक्षुशा ।
व्याख्याता नादसिद्धिश्च प्रार्थितेन गुरूत्तमैः ॥

Colophon. इत्यघोरशिवाचार्य्यविरचिता नादकारिकावृत्तिः समाप्ता ।

विषयः । नादकारिकाव्याख्यानं । नादकारिकायां नादपदार्थनिरूपणं ।

No. 1435. निबन्धतत्त्वदीपः, सटीकः ।

Substance, country-made paper, 9¼ × 5½ inches. Folia, 10. Lines, 8—9—10—12 on a page. Extent, 180 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Text, Verse. Commentary, Prose. Correct.

Nibandha-tattva-dípa. An exposition of the doctrine of faith, with a commentary.

Beginning. (मू॰) । धर्म्ममार्गं परित्यज्य कलेनाधर्म्मवर्त्तिनः ।
पतन्ति नरके घोरे पाषण्डमतवर्त्तनात् ॥
(टी॰) । धर्म्ममार्गं परित्यक्ष्यति । तत्र हेतुः पाषण्डमतवर्त्तनात् ।

End. (मू॰) । यत्र पूजाप्रवाहः स्यात् तत्र तिष्ठेत तत्परः ।
एतन्मार्गद्वयं प्रोक्तं गतिसाधनसंयुतं ॥ (खण्डितं ।)
(टी॰) । सर्व्वत्रैव जगति फलं वर्त्तेत इति सर्व्वत्र फलं चात्र ।

Colophon. इति श्रीनिबन्धतत्त्वदीपे भक्तिप्रकरणं समाप्तम् ।

विषयः । भक्तिमार्गकथनं ।

No. 1436. पञ्चतत्त्वप्रकाशः अभिधानं ।

Substance, country-made paper, 9¾ × 4¼ inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent, 335 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1701. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Pancha-tattva-prakás'a. A metrical dictionary of the Sanskrit language: the vocables are arranged in classes. By Venidatta, son of Jagajjivana, grandson of Nílakanṭha. The MS. is incomplete. No mention of this work is met with in Professor H. H. Wilson's list of Sanskrit Dictionaries.

Beginning. प्रथमावधि षष्ठपत्रं नास्ति ।

End. पञ्चतत्त्वप्रकाशोऽयं वेनीदत्तेन धीमता ।
प्रकाशितः प्रकाशार्थं श्रीरश्रीरामुताज्ञया ॥

Colophon. इति श्रीयाज्ञिकवंशावतंसनीलकण्ठात्मजजगज्जीवनसूनुवेनीदत्तविरचिते पञ्चतत्त्वप्रकाशनाम्नि कोशे आकाशभानुः समाप्तः ।

विषयः । अत्र षट्सर्गाः सन्ति । प्रथमे द्वितीये च पृथिवीतत्त्वनिरूपणं। ३ये, जलतत्त्वनिरूपणं। ४र्थे, तेजस्तत्त्वनिरूपणं। ५मे, वायुतत्त्वनिरूपणं। ६ष्ठे, आकाशतत्त्वनिरूपणं ।

No. 1437. अमृतवर्षिणी ब्रह्मसूत्रवृत्तिः ।

Substance, country-made paper, 10 × 5 inches. Folia, 30. Lines, 14—15—16 on a page. Extent, 1,192 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Amrita-varshiṇí. A short commentary on Vyása's Aphorisms of the Vedánta Doctrine. By Rámakiṅkara, a disciple of Mukundagovinda. The MS. is incomplete, containing only the first book.

Beginning. द्युभ्वाद्यायतनं स्वशब्दात् ॥ १ ॥ पूर्वं त्रैलोक्यात्मा वैश्वानरः परमात्मेत्युक्तम् ।

End. अंशयगं पदमात्रञ्च चिन्त्यं पादेष्वनुक्रमादिति ॥ २८ ॥

Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमन्मुकुन्दगोविन्दश्रीचरणशिष्यश्रीरामकिङ्करवर्य्यकृतौ ब्रह्मसूत्रवृत्तौ ब्रह्मामृतवर्षिण्यां प्रथमस्य अध्यायस्य चतुर्थः पादः। समाप्तोऽयं प्रथमोऽध्यायः ।

विषयः । ब्रह्मसूत्रव्याख्यानं ।

No. 1438. मनचरित्रम् ।

Substance, country-made paper, 10½ × 5¼ inches. Folia, 65. Lines, 9—10 on a page. Extent, 967 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Mana-charitra. An allegory on the relation of knowledge to ignorance. In Marhaṭṭi.

Beginning. श्रीवरदतूम्बरदमूर्त्ति एकदन्ता विम्जिले पुरविमीसमर्था चणे नित्तम्न चरणी माथाटे विलमावे ।

End. ते प्रीतिपावा गोपीनाथ । श्रीपतीदासचणे ।

Colophon. इति श्रीमनचरित्रे प्रवृत्तिनिवृत्त्याख्याने सपरीवारबोधराज्यदढीकरणं नाम अष्टमोऽध्यायः ।

विषयः । अत्र महाराष्ट्रीयभाषया अष्ट अध्यायाः सन्ति । तत्र प्रथमे, मङ्गलाचरणं । २ये, मोहराज्यवर्णनं । ३ये, बोधस्य राज्याभिषेकः । ४र्थे, विवेकादिवर्णनं । ५मे, विवेकनीतिनिरूपणं । ६ष्ठे, विवेककृतकामक्रोधजयवर्णनं । ७मे, विवेककृतसपरीवारप्रवृत्तिजयवर्णनं । ८मे, सपरीवारबोधराज्यदढीकरणं ॥

No. 1439. परोक्षज्ञानं ।

Substance, country-made paper, 9¾ × 4¼ inches. Folia, 62. Lines, 10—11 on a page. Extent, 1,148 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Paroksha-jñána. A logical disquisition on inference, the object of the author being the refutation of the theory described in the *Ratna-kosha.* Author's name not known.

Beginning. परोक्षज्ञानं निश्चयात्मकमेव सिद्धान्तः ।

End. इति न कथञ्चिदस्या अनुमितेः संशयत्वोपपत्तिरिति कृतं पल्लवितेन ।

विषयः । अत्र मतप्रतिपक्षसम्बलनदशायां संशयाकारानुमितिमङ्गीकर्त्तुः रत्नकोषकारस्य मतनिरासपूर्व्वकं अनुमित्युपमितिशाब्दात्मकपरोक्षज्ञानस्य निश्चयात्मकत्वरूपसिद्धान्तकथनं ।

No. 1440. पवमानः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 34. Lines, 9 on a page. Extent, 591 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Pavamána. The uses of the mantras of the Pavamána homa—a Vedic rite.

Beginning. उपास्मै गायता नरः पवमानायेन्दवे । अभिद्‌वाडं द यक्षते ।

End. ब्रह्माण आगच्छतागच्छतागच्छत एवं त्रिराह्वय षड्विंशब्राह्मणोक्तं यजमानवाचनं नास्ति ? सुब्रह्मण्ये तस्यास्ते पृथिवीपाद इति । खण्डितं ।

विषयः । वैदिकमन्त्रविशेषाणामभिधानं ।

No. 1441. वृत्तमुक्तावली ।

Substance, country-made paper, 9¼ × 4¼ inches. Folia, 15. Lines, 8—9—10—11 on a page. Extent, 300 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1725. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Vritta-muktávalí. A treatise on versification. By Vanájimas'vaniranjana (?) In Marhaṭṭi.

Beginning. श्रीमद्दन्तिमुखाभिवन्दनकरं ? सप्रेमचित्ते सदा
ब्रह्मेशानसुरेन्द्रमुख्यजपती सर्व्वार्थसिद्धिप्रदा ।
या भक्ताभयदानशौण्डविलसद् विघ्नाद्रिभङ्गी पवी
विद्या पद्यविकाशपूर्णकविता ध्याती कवीति द्रवी ? ॥

End. सालाग्रन्थसमाप्तमद्गुरुकृपापाङ्गे वनाजीमुखे
बालालागिसुबोधपद्यरचना लोकीघडाया मुखे ।

Colophon. इति श्रीमत्कविकुलतिलकवनाजीमश्ववनिरञ्जन(?)विरचिता वृत्तमुक्तावली समाप्ता ।

विषयः । महाराष्ट्रीयभाषया श्लोकानां छन्दोनिरूपणं ।

No. 1442. तर्कप्रसङ्गः ।

Substance, country-made paper, 12½ × 5 inches. Folia, 56. Lines, 7—8 on a page. Extent, 1,621 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Tarka-prasañga. An essay on inference. Author's name not known.

Beginning. प्रथमपचं नास्ति । ननु सङ्गतिप्रदर्शनस्यापि अर्थत्वादिति चेन्न ।

End. न च बाधाभावस्य तदभावव्याप्यवत्ताज्ञानाभावस्य वा हेतुत्वं ।

विषयः । अनुमाननिरूपणं ।

No. 1443. आकाशोपन्यासः ।

Substance, country-made paper, 10½ × 4¾ inches. Folia, 14. Lines, 9—10 on a page. Extent, 398 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1773. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

A'kás'opanyása. A Vedánta treatise on the nature of *A'kás'a* or space, and its relation to Brahma. By Chit-sabhesánanda Tírtha, disciple of Sachchidánanda Tírtha. Hall's Contributions, p. 135. The MS. is complete, and the work is rare.

Beginning. आकाशस्तल्लिङ्गादित्व तावदन्तरं तद्धर्मोपदेशादिति पूर्व्वाधिकरणेन प्रत्युदाहरणसङ्गतिः ।

End. तानि सर्व्वाण्युक्तभङ्ग्या परापरब्रह्मपरतया योजयितुं शक्यानि विदुषां तस्मात् सर्व्वथाप्याकाशपदेन ब्रह्माभिधीयते ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमत्सच्चिदानन्दतीर्थपूज्यपादशिष्यश्रीमच्चित्सभेशानन्दतीर्थविरचित आकाशोपन्यासः समाप्तः ।

विषयः । अत्र वेदान्तमतसिद्धाकाशपदार्थनिरूपणं ।

No. 1444. अद्वैतसिद्धान्तविद्योतनं ।

Substance, country-made paper, 9¾ × 4½ inches. Folia, 30. Lines, 11—12 on a page. Extent, 973 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Advaita siddhánta-vidyotana. A treatise on the theory of non-duality. By Brahmánanda Sarasvatí.

Beginning. सद्रूपं तच्चिदानन्दे जगती यत्र जायते ।
रजतादिवत् शुक्त्यादौ तदेवाहं परागतिः ॥

End. अग्रे तदसत्तायां तत्त्वप्रमासामग्र्या एव नियामकत्वात् तत्त्वप्रमायास्तत्त्वाज्ञान-तत्कार्य्यपूर्व्वावस्थाननियतत्वादिति दिक् ।

Colophon. इत्यद्वैतसिद्धान्तविद्योतने परमहंसपरिव्राजकब्रह्मानन्दसरस्वतीविरचिते प्रथम-परिच्छेदः ।

विषयः । अत्र अन्यथाख्यातिसाधनपूर्व्वकमद्वैतसंस्थापनं ।

No. 1445. वाक्यसुधा, विवरणसहिता ।

Substance, country-made paper, $10\frac{1}{3} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 34. Lines, 10 on a page. Extent, 783 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Text, verse; Commentary, prose. Generally correct.

Vákya-sudhá-vivarana. A commentary on the *Vákya-sudhá* of S'ankara A'chárya, on the nature of the Supreme Spirit. Mr. Hall notices several commentaries on S'ankara's work, but not the one under notice here. *Contributions*, pp. 129, 130.

Beginning. (मू॰) । सर्गस्थितिप्रलयहेतुमचिन्त्यशक्तिं विश्वेश्वरं विदितविश्वमनन्तमूर्त्तिं ।
निर्मुक्तबन्धनमपारसुखाम्बुराशिं श्रीवल्लभं विमलबोधघनं नमामि ॥
(टी॰) । ब्रह्माहं तन्मयि भाति सर्व्वं श्रीमाधवप्राज्ञगुरोः प्रसादात् ।
अन्वर्थविश्वेश्वरपण्डिताख्यः श्रस्याङ्घ्रिपद्मप्रणतो रतोऽस्मि ॥

End. (मू॰) । प्रातिभासिकजीवस्य लये स्यूर्व्यावहारिके ।
तत्क्षये सच्चिदानन्दाः पर्य्यवस्यन्ति साक्षिणि ॥
(टी॰) । यत् वाक्यसुधामेतां विवृत्य विषदैः पदैः ।
पुण्यं मयार्जितं किञ्चित् तद् ब्रह्मणि समर्पितं ॥

Colophon. इति श्रीशङ्कराचार्य्यविरचिताया वाक्यसुधाया विवरणं सम्पूर्णं ।

विषयः । शङ्कराचार्य्यविरचिताया वाक्यसुधाया व्याख्यानं । वाक्यसुधायान्तु मोक्षोपाया-त्मज्ञानस्य सहजोपायकथनं ।

No. 1446. विद्याप्रकाशचिकित्सा ।

Substance, country-made paper, 9½ × 5¼ inches. Folia, 20. Lines, 8 on a page. Extent, 282 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1887. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Vidyá-prakás'a-chikitsá. A treatise on the treatment of diseases. Attributed to Dhanvantari, but it is apparently a modern work.

Beginning. यस्योदयासमसमये पुरमुकुटनिष्ठचरणकमलोऽपि ।
कुरुतेऽञ्जलिं त्रिनेत्रः स जयतु धाम्नां निधिः सूर्य्यः ॥

End. अमृतं त्रिफलाक्वाथः पिप्पलीचूर्णसंयुतः ।
+मौद्रशीतलो नित्यं सद्यो नेत्रव्यथां जयेत् ॥ इति नेत्ररोग इति ।

Colophon. इति श्रीधन्वन्तरिविरचिता विद्याप्रकाशचिकित्सा समाप्ता ।

विषयः । नानाविधरोगचिकित्साकथनं ।

No. 1447. एकषष्ट्यलङ्कारप्रकाशः ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 15. Lines, 9 on a page. Extent, 407 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Ekashashtyalaṅkára-prakás'a. A treatise on Rhetoric, describing sixty-one kinds of rhetorical ornaments. It professes to be a summary, compiled principally from the works of Devanátha Tarkapañchánana and Jayaráma Nyáyapañchánana.

Beginning. जायत त्रलोक्यराज्योद्भवविभवपरीरम्भसम्भाविताङ्गिं
चीराब्धेर्जातकन्याललितकरतलोम्मृष्टपादारविन्दं ।
काञ्चीकोटीरहाराङ्गदमुकुटलसत् कौस्तुभोद्भासिताङ्गं
लक्ष्मीकान्तं प्रसन्नं स्तुतिविनतिविच्छित्तये संस्मरामि ॥

End. तथा च स्तुत्रसिद्धाः परमप्रतिष्ठितालङ्कारिकालङ्कारश्रीकाव्यप्रकाशकारव्यव-
स्थापिताः ॥

Colophon. इति श्रीदेवनाथतर्कपञ्चाननश्रीमद्रामरोपाध्यायगोविन्दश्रीजयरामन्यायपञ्चा-
ननाद्यनेकव्याख्याता एकषष्ट्यर्थालङ्कारा एवोपकुर्वन्नीत्यनवद्यं ।

विषयः । काव्यस्य एकषष्टिविधार्थालङ्कारविवरणं ।

No. 1448. हेत्वाभासदीधितिटिप्पनी ।

Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 83. Lines, 12 on a page. Extent, 2,676 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Hetvábhásha-dídhiti-tippaní. A gloss on the Hetvábhásha-dídhiti of Raghunátha S'iromaṇí. By Jayaráma Nyáyapañchánana.

Beginning. सङ्गतित्रयपरतां कृत्ले सद्यवति एतावतेति परिकरो व्याप्तिपक्षधर्म्मते निरुप्य-त्यन्तं अथपदार्थः तावताऽवसरसङ्गतिर्लभ्यते हेत्वाभासपदलभ्यं सङ्गत्यन्तरमाह, तत्रप्रसङ्गादिति ।

End. मन्युत्पत्तिकाले दाहापत्तेरिति चेन्न कार्य्यसहभूतस्य हेतुत्वमित्यस्य । खण्डितं ।

विषयः । हेत्वाभासदीधितिव्याख्यानं ।

No. 1449. सामान्यलक्षणादीधितिटिप्पनी ।

Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 23. Lines, 10–12 on a page. Extent, 751 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Sámánya-lakshaṇá-dídhiti tippaní. A gloss on the Sámánya-lakshaṇá-dídhiti of Raghunátha S'iromaṇí. By Jayaráma Nyáya-pañchánana.

Beginning. प्रथमावधि एकादशपत्राणि न सन्ति ।

End. क्वचिद्धेतुताकविशेषणतावच्छेदकप्रकारकनिश्चयस्य विशिष्टवैशिष्ट्यप्रत्यक्षहेतुत्वात् क्वचित् अवच्छिन्नादिभाननिश्चयेन सामान्यलक्षणत्यन्य इत्यन्यत्र विस्तरः ।

Colophon. इति श्रीजयरामेण न्यायपञ्चाननः कृती सामान्यलक्षणाग्रन्थदीधितिं समदी-पयत् ।

विषयः । सामान्यलक्षणादीधितिव्याख्यानं ।

No. 1450. प्रातिशाख्यभाष्यं ।

Substance, country-made paper, 8 × 4¼ inches. Folia, 75. Lines, 12–13 on a page. Extent, 2,193 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Prátis'ákhya-bháshya. A commentary on the S'aunaka Prátis'ákhya of the Rig Veda. By Uvata, son of Vajrata. The text has been published by Professor Max Muller. A French translation of it has also appeared in the Journal Asiatique.

Beginning. अथो समानाचराण्यादितः । किमर्थमिदमारभ्यते ।
शिचाकल्पव्याकरणैः सामान्येनोक्तलचणं ।
तदेवमिह शाखायां इति शास्त्रप्रयोजनं ॥

End. योगविभागे ह्यमति उत्तरे त्रय इति ग्रहणमनर्थकं भवति + + ताऽन्यूष्मणो घाेषे ढूभावः स्वधितीवेति तथोक्तमेव ।

Colophon. इति श्रीपार्षद्व्याख्यायामानन्दपुरवास्तव्यवज्रटपुत्रउवटकृतो प्रातिशाख्यभाष्ये क्रमपटलं द्शमं समाप्तं ।

विषयः । वैदिकस्य प्रातिशाख्यस्य व्याख्यानं ।

No. 1551. तर्कामृतं, तर्कामृतचषकाख्यटीकासहितं ।

Substance, country-made paper, 10 × 1½ inches. Folia, 19. Lines, 15–16 on a page. Extent, 712 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Tarkámrita. An elementary exposition of the Vais'eshika doctrine. By Jagadís'a Tarkálankára Bhattáchárya. With a commentary entitled *Tarkámrita-chasaka.* By Gángaráma Jádí, son of Náráyana, and pupil of Nílakantha. Hall's Contributions, p. 76.

Beginning. प्रथमावधिषट्चत्वारिंशत्पत्राणि न सन्ति ।

End. मू० । सुन्दोपसुन्दनिष्ठप्राणवियोगानुकूला तद्व्यधिकरणा च या क्रिया तदनुकूलकृतिमन्तो तावेति, सुन्दोपसुन्दावन्योन्यं जघ्नतुरिति वाक्याधीनो बोध इति एवं दिशा सर्व्वत्र बाध्यं ।

Colophon. इति श्रीजगदीशभट्टाचार्य्यविरचितं तर्कामृतं समाप्तम् ।

टी० । चषकसुवर्णस्पर्शं दिनकरकरकृतपरामर्शं
जगदीशमथनकल्पं पिबतु तर्कामृतं तदाकल्पं ॥
इति श्रीजडापनामकगङ्गारामविरचिततर्कामृतचषकः समाप्तः ।

विषयः । अत्र प्रत्यचानुमानोपमानशब्दात्मकप्रमाणचतुष्टयनिरूपणं, प्रत्यचानुमित्युपमितिशाब्दात्मकप्रमितिचतुष्टयनिरूपणञ्च ।

No. 1452. न्यायसिद्धान्तमञ्जरीदीपिका ।

Substance, country-made paper, 10½ × 4¾ inches. Folia. 106. Lines, 10 on a page. Extent, 1,782 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Nyáya-siddhánta-mañjarí-dípiká. A commentary on the Nyáya-siddhánta-manjarí an elementary treatise on the Nyáya. By S'rí-kaṇṭha. Mr. Hall has noticed in some MSS. the name written Síti-kaṇṭha. *Contributions*, p. 25.

Beginning. प्रथमपचावधि पञ्चपञ्चाशत् पत्राणि न सन्ति ।

End. आचार्य्यानुमितेरनङ्गीकारेणेच्छाकालेऽपि तदुत्पत्त्यसम्भवादिति निगमः । खण्डितं ।

विषयः । न्यायसिद्धान्तमञ्जरीव्याख्यानं, न्यायसिद्धान्तमञ्जर्य्यान्तु प्रत्यक्षानुमानोपमान-शब्दात्मकप्रमाणचतुष्टयनिरूपणं, प्रत्यक्षानुमित्युपमितिशाब्दात्मकप्रमितिचतुष्टय-निरूपणञ्च ।

No. 1453. गुणसारमञ्जरी ।

Substance, country-made paper, 10 × 4¼ inches. Folia, 77. Lines, 11 on a page. Extent, 756 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Correct.

Guṇasára-mañjarí. A Nyáya treatise on quality. By Mádhava-deva of Kás'í, son of Lakshmídeva, grandson of Mádhavadeva.

Beginning. ये मूका बधिरा विमूढमतयः सच्छास्त्रविद्वेषिणो
सत्यास्ते गुरुवर्य्यधुर्य्यपदवीं नीता यदाराधनैः ।
तं ह्यानन्दवने वसन्तमनिशं विश्वेश्वरं सादरं
पार्व्वत्या सहितं स्मरामि सततं विघ्नौघविच्छित्तये ॥

End. एतेनेति शरीरक्रियाजन्यशरीरोत्तरदेशसंयोगं प्रति शरीरविभागस्य हेतुत्वा-दिति दिक् ।

Colophon. इतिश्रीगोदावरीतटविराजमानधारासुरनिवासिमाधवदेवात्मजलक्ष्मीदेवसूनु-काशीनिवासिमाधवदेवेन गुणरहस्यप्रकाशगुणसारमञ्जरी विश्वेश्वरप्रीतये कृता ।

विषयः । गुणरहस्यव्याख्यानं, गुणरहस्ये तु न्यायमतसिद्धषट्पदार्थान्तर्गतगुणपदार्थ-निरूपणं ॥

· No. 1454. श्रीहर्षचरितं ।

Substance, country-made paper, 15 × 7 inches. Folia, 121. Lines, 12 on a page. Extent, 3,993 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1925. Place of deposit, Sukea's Street, Calcutta, Pandit I's'varachandra Vidyáságara. Appearance, new. Prose. Very incorrect.

S'ríharsha-charita. History of S'ríharsha's wars with the king of Málava. By Báṇa Bhaṭṭa, entitled Mahákavi Chakrachúḍámaṇi, son of Chitrabhánu, grandson of Arthapati, and great-grandson of Kuvera. It is written in prose, in a highly verbose, bombastic style, similar to that of the well-known Vásavadattá, of which it is an imitation. Dr. Fitz-Edward Hall first brought it to the notice of European orientalists, in the Preface to his edition of the Vásavadattá, p. 12. When he did this, he had, however, only two imperfect MSS. of the work before him. Dr. Buhler has since discovered several codices. The MS. before me was copied at Káshmír under the superintendence of Bábu Nilámbara Mukarjí, Chief Justice of the High Court of Káshmír, and professes to be complete, the concluding words on the last page being: "This is the end of the great poem of the name of Harsha Kávya." समाप्तमिदं हर्षकाव्याख्यं महाकाव्यं. In the Introduction the author, however, expresses his resolution to describe the overthrow of the Rájá of Málava, but at the close of the 8th chapter, where the MS. terminates, the subject is brought up to the progress of Harsha to the Vindhya Hill in his way to Málava, and it is obvious that if the author ever completed his work, he must have written several chapters more. Dr. Buhler informs me that the codices of the work which he has seen, all break off at the end of the 8th chapter.

It is well known that Báṇa died before completing the Kádambari, and that his son brought it to a conclusion, and as it would be difficult to believe that he left the Harsha Charita also incomplete, I presume that further instalments of the work may still be met with. The author lived in the early part of the 7th century, when Hiouen Thsang visited India. A brief account of the author is given by Dr. Hall in his Preface to the Vásavadattá. Mr. Kás'ínátha Trimbak Telang notices a drama of the name 'Párvatí Pariṇaya' as a work of this author, in which he also starts the theory that the Ratnávalí is likewise a work of Báṇa, principally on the ground that a stanza from the Ratnávalí is found word for word in the Harsha Charita, and, as urged

by Dr. Hall, "downright plagiarism of one respectable author from another is unknown." Dr. Buhler subscribes to the force of Dr. Hall's argument. (Indian Antiquary, Vol. III. p. 219.) I am, however, compelled, in the interest of truth, to deny the accuracy of the major. No one, who has carefully studied mediæval Sañ-kṛit literature, can maintain that plagiarism was unknown in India. Nothing was, or is, more common, and, from the nature of the subjects treated of by the later authors, it could not well be otherwise. Even ancient authors were not altogether above this failing, and one half of the Sútras of Másaka appears to be word for word the same with the work of Láṭyáyana. The number of verses taken from the Mahábhárata by later authors without acknowledgement is immense.

Contents. I. Description of the family of Vátsáyana, in which the author was born. II. The author's interview with S'ríharsha. III. His retirement from the kingdom of S'ríharsha. IV. The birth of S'ríharsha *alias* Rájyavardhana in the family of Pushpabhúti. V. Death of Pushpabhúti. VI. Resolution of S'ríharsha to destroy the king of Málava. VII. The conquest of Prágjyotisha from the son of its king. VIII. The invasion of the Vindhya Hill by S'ríharsha in his progress towards Málava.

Beginning. इच्छादिशक्तिनिचयप्रचयक्रमेण विश्वावभासनविधौ प्रथितप्रभावा ।
या ध्यायिनां हृदयकोकनदप्रतिष्ठारूपं प्रकाशयति नौमि सरस्वतीं तां ॥ १ ॥
नमस्तुङ्गशिरश्चुम्बिचन्द्रचामरचारवे ।
त्रैलोक्यनगरारम्भमूलस्तम्भाय शम्भवे ॥ २ ॥
हरकण्ठग्रहानन्दमीलिताक्षीं नमाम्युमां ।
कालकूटविषस्पर्शजातमूर्च्छागमामिव ॥ ३ ॥
नमः सर्व्वविदे तस्मै व्यासाय कविवेधसे ।
चक्रे पुण्यं सरस्वत्या यो वर्षमिव भारतं ॥ ४ ॥
प्रायः कुकवयो लोके रागाधिष्ठितदृष्टयः ।
कोकिला इव जायन्ते वाचालाः कामकारिणः ॥ ५ ॥
सन्ति श्वान इवासंख्या जातिभाजो गृहे गृहे ।
उत्पादका न बहवः कवयः शरभा इव ॥ ६ ॥
अन्यवर्णपरावृत्त्या बन्धचिह्ननिगूहनैः ।
अनाख्यातः सतां मध्ये कविश्चौरो विभाव्यते ॥ ७ ॥

श्लेषप्रायमुदीच्येषु प्रतीच्येष्वर्थमात्रकं ।
उत्प्रेक्षा दाक्षिणात्येषु गौडेष्वक्षरडम्बरः ॥ ८ ॥
नवोऽर्थो जातिरग्राम्या श्लेषोऽक्लिष्टः स्फुटो रसः ।
विकटाक्षरबन्धश्च कृत्स्नमेकत्र दुष्करं ॥ ९ ॥
किं कवेस्तस्य काव्येन सर्व्ववृत्तान्तगामिनी ।
कथेव भारती यस्य न प्राप्नोति दिगन्तरं ॥ १० ॥
उच्छ्वासान्तेऽप्यखिन्नास्ते येषां वक्त्रे सरस्वती ।
कथमाख्यायिकाकारा न ते वन्द्याः कवीश्वराः ॥ ११ ॥
कवीनामगलद्दर्पो नूनं वासवदत्तया ।
शक्तेव(?) पाण्डुपुत्राणां गतया कर्णगोचरं ॥ १२ ॥
पदबन्धोज्ज्वलो हारी कृतवर्णक्रमस्थितिः ।
भट्टारहरिचन्द्रस्य गद्यबन्धो नृपायते ॥ १३ ॥
अविनाशिनमग्राम्यमकरोत्सातवाहनः ।
विशुद्धजातिभिः कोशं रत्नैरिव सुभाषितैः ॥ १४ ॥
कीर्त्तिः प्रवरसेनस्य प्रयाता कुमुदोज्ज्वला ।
सागरस्य परं पारं कपिसेनेव सेतुना ॥ १५ ॥
सूत्रधारकृतारम्भैर्नाटकैर्बहुभूमिकैः ।
सपताकैर्यशो लेभे भासोदो बकुलैरिव ॥ १६ ॥
निर्गतामलवाक्यस्य कालिदासस्य सूक्तिषु ।
प्रीतिर्मधुरसार्द्रासु मञ्जरीष्विव जायते ॥ १७ ॥
समुद्दीपितकन्दर्पा कृतगौरीप्रसाधना ।
हरलीलेव लोकस्य विस्मयाय बृहत्कथा ॥ १८ ॥
आढ्यराजकृतोत्साहैर्हृदयस्थैः स्मृतैरपि ।
जिह्वान्तःकृष्यमाणेव न कवित्वे प्रवर्त्तते ॥ १९ ॥
तथापि नृपतेर्भक्त्या भीतो निर्व्वहनाकुलः ।
करोम्याख्यायिकाम्भोधौ जिह्वाप्लवनचापलं ॥ २० ॥
सुखप्रबोधललिता सुवर्णघटनोज्ज्वलैः ।
शब्दैराख्यायिका भाति शय्येव प्रतिपादकैः ॥ २१ ॥
जयति ज्वलत्प्रतापज्वलनप्राकारकृतजगद्रक्षः ।
सकलप्रणयिमनोरथसिद्धिः श्रीपर्व्वतोपमो हर्षः ॥

End. अवसिते सन्ध्यासमये शमनन्तरमपरिमितयशःपानतृषिताय मुक्ताशैलशिला-

चषक इव निजकुलकीर्त्त्या कृतयुगकरणोद्यतायादि राजराजितशासनमुद्रा-निवेश इव राज्यश्रिया सकलद्वीपजिगीषाभिलाषाय श्वेतद्वीपकृत इव चायत्या श्वेतभानुरुपासीयत निशया नरेन्द्राय इति ।

Colophon. इति श्रीचित्रभानुसुतमहाकविचक्रचूडामणिभट्टवाणकृतौ हर्षचरिते महाकाव्ये-ऽष्टम उच्छ्वासः । समाप्तमिदं हर्षचरिताख्यं महाकाव्यं ।

एतत् पुस्तकं खण्डितं श्रीहर्षकर्त्तृकप्रतिज्ञातमालवराजोन्मूलनवर्णनरहितत्वात् । समाप्तमिदमित्यनेन यत् समाप्तिसूचकं वाक्यं तत् सम्पातायातं ॥

विषयः । अत्र अष्ट उच्छ्वासाः सन्ति । तत्र १ प्रथमे, वात्स्यायनवंशवर्णनं । २ये, वाणस्य श्रीहर्षराजदर्शनं । ३ये, वाणस्य हर्षराज्यात् प्रत्यागमनवृत्तान्तं । ४र्थे, पुष्पभूतिनाम्नो राज्ञो वंशे राज्यवर्द्धनस्य श्रीहर्षस्य च जन्मनो वृत्तान्तकथनं । ५मे, पुष्पभूतिराजस्य मरणवृत्तान्तकथनं । ६ष्ठे, मालवराजोन्मूलनाय श्रीहर्षस्य प्रतिज्ञा । ७मे, श्रीहर्षदेवस्य प्राग् ज्योतिषेश्वरकुमारसमीपात् छत्रलब्धिवर्णनं । ८मे, श्रीहर्षदेवस्य विन्ध्याटवीगमनवृत्तान्तवर्णनं ।

No. 1455. ज्योतिषं ।

Substance, English paper, 8¼ × 4¼ inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent, 60 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Jyotasha. Fragment of an astrological treatise on the days most appropriate for the performance of particular religious rites. Contents. Praise of astrology; quinquennial eras; planets, lunar days, and hours of 24 minutes; presiding deities of lunar mansions; auspicious and inauspicious lunar mansions; days and their duration. The original name of the work and that of its author cannot be made out from the codex before me.

Beginning. पञ्चसंवत्सरमयं युगाध्यक्षं प्रजापतिं ।
दिनर्त्त्वयनमासाङ्गं प्रणम्य शिरसा शुचिः ॥
ज्योतिषामयनं पुण्यं प्रवक्ष्याम्यनुपूर्वशः ।
सम्मतं ब्राह्मणेन्द्राणां यज्ञकालार्थसिद्धये ॥

End. (ख॰)

विषयः। ज्योतिषप्रशंसा। पञ्चवर्षात्मकयुगस्य कालज्ञानं। राशि-तिथि-नाडीनिरूपणादिः। नक्षत्राधिपकथनं। नक्षत्राणां क्रूरोग्रादिसंज्ञा। दिवसप्रमाणादिकथनञ्च। (खण्डितत्वादेतत्परं विषयो न प्राप्तः)।

No. 1456. श्रीभगवद्गीतातात्पर्य्यबोधिनी, मूलसहिता।

Substance, country-made yellow paper, 13½ × 5 inches. Folia, 135. Lines, 14 on a page. Extent, 7,086 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Bhagavadgítá-tátparyabodhiní. A commentary on the Bhagavadgítá. By Sankaránanda Sarasvatí. The author was a great Vedántist, and wrote glosses on almost all the Upanishads. His object in the work under notice is to reconcile the philosophy of the Gítá with that of the Vedánta. The MS. is incomplete, and breaks off at the end of the 9th chapter.

Beginning. (टी०)। सत्यं ज्ञानमनन्तं यन्निष्कलं + + + परं।
अद्वितीयं निर्व्विशेषं ब्रह्म तत् समुपास्महे॥ १॥
अथस्तात्मानवं दिव्यमुपरिष्टाद्ज्ञाकृति।
परस्तात्तमसस्तेजः पुरस्तादस्तु नः सदा॥ २॥
पञ्चाशद्वर्णरूपेण यया व्याप्तमिदं जगत्।
शब्दब्रह्ममयीं वाणीं भजे तां परदेवतां॥ ३॥
असंस्पृश्यैव प्रकृतिं विकृतिञ्च गुणैः सह।
यः सदा भाति सेऽन्तस्थस्तं सेवे कृष्णमीश्वरं॥ ४॥
सनन्दनं श्रीसनकं सनातनं सनत्कुमारञ्च सनत्सुजातं।
श्रीवामदेवञ्च शुकं महात्मं नमामि भक्त्या निजबोधसिद्धो॥ ५॥
भक्त्या श्रीशङ्कराचार्य्यं तच्छात्रं सद्गुरुं मुहुः।
नमामि शिरसा नित्यं सम्यक् ज्ञानोपपत्तये॥ ६॥
भक्त्या प्रणम्य स्वगुरुमानन्दात्मसरस्वतीं।
क्रियते श्रीमद्भगवद्गीतातात्पर्य्यबोधिनी॥ ७॥

(मू०)। धर्म्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः।
मामकाः पाण्डवाः चैव किमकुर्व्वत सञ्जयः॥
(खण्डितं)।
विषयः। नवमाध्यायपर्य्यन्ताया भगवद्गीताया व्याख्यानं।

No. 1457. अध्यात्मभागवतं।

Substance, country-made yellow paper, 13½ × 5 inches. Folia, 12. Lines, 13 on a page. Extent, 604 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1796. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Adhyátma-bhágavata. An eulogium on the career of Kṛishṇa,—a Vaishṇava treatise on devotion to Kṛishṇa.

Beginning. स्मृत्वा श्रीदक्षिणामूर्त्तिं श्रीकृष्णचरितामृतं।
अध्यात्मगोचरं कुर्व्वे सतां स्वस्य मनोमुदे॥ १॥

End. मनोऽमृताङ्कदृश्यलक्षणैः कलासहस्रकैः परिपूर्णैः समन्वितः परमेश्वरो विराजते॥

Colophon. इति भगवच्चरितामृतस्याध्यात्मगोचरतानिरूपणं नाम श्रीमदध्यात्मभागवतं सम्पूर्णं।

विषयः। श्रीकृष्णचरितामृतस्याध्यात्मगोचरतानिरूपणं।

No. 1458. भक्तिरसायनं।

Substance, English paper, 11 × 4½ inches. Folia, 26. Lines, 12 on a page. Extent, 975 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Bhaktírasáyana. An essay on devotion to Kṛishṇa, or the philosophy of faith. By Madhusúdana Sarasvatí. The MS. contains only the first chapter of the work.

Beginning. पदनखनिविष्टमूर्त्तिभिरेकादशरूपतामिवावच्छिन्नां।
यं समुपास्ते गिरीशस्तं वन्दे नन्दमन्दिरे कञ्चित्॥ १॥

भवरसमिलितं वा केवलं वा पुमर्थं परममिह मुकुन्दे भक्तियोगं वदन्ति ।
निरुपमसुखसम्बिद्रूपमस्पृष्टदुःखं तमहमखिलतुष्ट्यै शास्त्रदृष्ट्या व्यनज्मि ॥ २ ॥
कर्मयोगोऽष्टाङ्गयोगो ज्ञानयोगो भक्तियोग इति चत्वारः पुमर्थत्वेन प्रसिद्धा योगाः ।

End. तमेव परमात्मानं आरब्धाह्यपि सज्जनाः ।
आरुरुक्षुमय इष्टं सद्यः प्रक्षीणबन्धनाः ॥
इत्यादिदिङ्मात्रमेवोदाहृतं । अनन्तरोल्लासे तु सप्रपञ्चमुदाहरिष्यते । प्रेमत्युप-रम्यते ।
लक्षणं भगवद्भक्तेः साधनं सोपपत्तिकं ।
सभूमिकं स्वरूपञ्च यथा बुद्धीह वर्णितम् ।

Colophon. इति श्रीमधुसूदनसरस्वतीविरचितभक्तिरसायने भक्तिसामान्यनिरूपणं नाम प्रथमोल्लासः समाप्तः । (अस्य ग्रन्थस्येतः परमन्योऽप्युल्लासोऽस्तीत्यत्रैव सूचितम) ।

विषयः । भगवद्भक्तेर्लक्षणस्य सहेतुकसाधनस्य साश्रयस्वरूपस्य च वर्णनं ।

No. 1459. शुल्वप्रदीपविवरणं ।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia 31. Lines, 11—12—15—16 on a page. Extent, 1,453 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

S'ulva-pradípa-vivarana. A concise gloss on the S'ulva-pradípa, which in itself is a commentary on the S'ulva Sútra of Ápastamba. By Sundararája, son of Mádhava Áchárya of the Kunika sept.

Beginning. आपस्तम्बेन योऽयं व्यरचि भगवता शुल्वमन्त्रो गभीरः
प्रश्नार्थं तस्य भाष्यप्रभृतिषु कथितं विस्तृतं वीक्ष्य कल्पं ।
सङ्क्षिप्तोद्बोधनार्थं कुशिककुलनिधेर्माधवार्य्यस्य यष्टः
पुत्रः शुल्वप्रदीपविवरणमधुना सुन्दरो निर्मिमीते ॥

End. अश्वमेधः प्राप्नयेदाहार ऊर्द्धाविर्धाम पश्येत् नेतरदाद्रियेतादितमेदाहरेदाहृत्य हुताम्ना ह्यत्याददीतेति ॥

Colophon. इति सुन्दरराजीये शुल्वप्रदीपविवरणे षष्ठः पटलः ॥ (मध्यखण्डितं ।)

विषयः । शुल्वप्रदीपव्याख्यानं ।

No. 1460. सुपर्णचितिपद्धतिः ।

Substance, country made-paper, 10½ × 5 inches. Folia, 50. Lines, 14—17 on a page. Extent, 2,762 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1753. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Suparṇa-chiti-paddhati. A guide to the performance of the Vedic rite called Suparṇa-chiti or Agni-chiti. By Rámachandra, son of Súryadása. Both the father and the son had performed the rite, and for their eminence acquired the title of *Samráṭ Sthapatyagnichit,* or "the Kaisar of household-fire-collectors."

Beginning. माविद्युपसत्के क्रतौ प्रथमोपसद्दिने एव प्रथमचितिपुरीषनिवापोपस्थानान्तं क्रियते ।

End. चितिकर्म्मगमुद्देमुं मेतुं रामोऽतनोद् गुरो ॥
प्रचरन्तोऽमुना पारयानतकर्म्मकृतोऽखिलाः ॥

Colophon. इति सम्राट् स्थपत्यग्निचितसूर्य्यदासात्मजनैमिषीयसम्राट् स्थपत्यग्निचित् रामचन्द्रकृता सुपर्णचितिपद्धतिः सम्पूर्णा ॥ (मध्ये खण्डितं ।)

विषयः । अग्निचितिकर्म्मविवरणं ।

No. 1461. एकाहप्रश्नः ।

Substance, country made-paper, 8½ × 3½ inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent, 324 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Ekáha-pras'na. Rules regarding the performance of the rite called Ekáha. This is a fragment of a Kalpa Sútra, but I cannot ascertain the name of its author.

Beginning. एकाहे प्रहीनेष्विति प्राकृतीर्दक्षिणा ददाति । यथा समाम्नातं क्रतूनां प्रकृतिरग्निष्टोमो निकायिनान्तु प्रथमः सर्व्वेच यथादिष्टं वा ॥

End. ननु वीचते मन्निष्ठते राजाभिषेको व्याख्यातो विद्या मन्निष्ठते सवाः सवाः ।

Colophon. (समाप्तिसूचकवाक्यं नास्ति ।)

विषयः । एकाहप्रकरणकथनं ।

No. 1462. विबुधोपदेशः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 16. Lines, 11 on a page. Extent, 362 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Vibudhopades'a. A meagre vocabulary of Sanskrit words arranged in classes. Anonymous.

Beginning. माङ्गल्यो मङ्गलाय भवतां भवतां नराः ।
पराभूता भवन्त्याशु यतः प्रत्यूहराशयः ॥

End. बालक्रीडनकानि हस्तलाघवं भूषायोजनं अप्सरलपरीक्षेति चतुःषष्टिकला ॥

Colophon. इति श्रीविबुधोपदेशः समाप्तः ॥

विषयः । कतिपयशब्दमाला । प्रथमं स्वर्गवर्गः । ततो भूमिवर्गः । ततः पातालवर्गः ॥

No. 1463. सोमप्रयोगः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches Folia, 85. Lines, 12 on a page. Extent, 2,186 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Soma-prayoga. A guide to the performance of certain rites in which the brewing of the Soma beer is a component.

Beginning. अथ ज्योतिष्टोमस्याग्निष्टोमस्य प्रयोग उच्यते । तत्र व्रात्यतादो ब्राह्मणपरिहारा-
र्थमामन्त्र पर्व्वणि ऐन्द्राग्नाग्निनो पशू कृत्वा निमित्ताभावे तु तावत्कृत्वा सोमारम्भः।

End. मध्येयावद्रात्रे कियद्रात्रे वा सन्तिष्ठते तदैव सायमग्निहोत्रं जुहुयाद्यथोदिते
काल एव प्रातर्होमः ॥

विषयः । सोमयागप्रयोगकथनं ॥

No. 1464. शब्दकौस्तुभः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4¼ inches. Folia, 367. Lines, 10—11—12—13—14 on a page. Extent, 9,490 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

S'abda-kaustubha. A commentary on the grammatical aphorisms of Panini. By Bhaṭṭoji Díkshita. The MS. is incomplete, wanting both the beginning and the end. The portion included refers to chapters II to IV of the text.

Beginning. समर्थः पदविधिः । पदसम्बन्धी यो विधिः स समर्थः श्रितः, बोध्यः । परिभाषेयं । समर्थपदस्य तदाश्रितं लक्षणा सामर्थ्यं चेह एकार्थीभावः प्रक्रियाद्‌शायां पृथगर्थत्वेन प्रथमगृहीतस्य विशिष्टैकार्थत्वमिति ॥

End. खण्डितं ।

विषयः । द्वितीयाध्यायावधिचतुर्थाध्यायपर्य्यन्तपाणिनिसूत्रव्याख्यानं ॥

No. 1465. प्रयोगरत्नं ।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 188. Lines, 9 on a page. Extent, 4,049 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1717, Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Prayoga-ratna. A comprehensive treatise on all the domestic rites, ceremonies and sacraments of the Hindus, including some Vedic rites. By Bhaṭṭa Náráyaṇa, son of Bhaṭṭa Rámes'vara Surí. The work was completed at Benares. A fragment of this work relating to funeral cakes has been noticed under No. 1294, and another on Charaka Sautrámani under No. 771. The work under No. 1294, has been erroneously described as composed by Harihara. The real author is Bhaṭṭa Náráyaṇa.

Beginning. श्रीरामं सपरीवारं गणेशञ्च सरस्वतीं ।
आश्वलायनतच्छिष्यान् प्रणम्य पितरं गुरुं ॥ १ ॥
भट्टरामेश्वरसुतो भट्टनारायणः सुधीः ।
प्रयोगरत्नं कुरुते काश्यां शिष्टहितुप्रये ॥

Colophon. इति श्रीभट्टरामेश्वरसूरिसूनुभट्टनारायणविरचितायामौर्द्ध्वदेहिकपद्धतौ पञ्चकादिमरणविधानानि । समाप्ता चेयं पद्धतिः ।

विषयः । अत्र प्रथमं अष्टचत्वारिंशत्संस्कारकथनं पुण्याहवाचनप्रयोगश्च । ततः अङ्कुरार्पणप्रयोगः । ततः वृद्धिश्राद्धप्रयोगनिर्णयः । ततः कौतुकबन्धप्रयोगः । ततः प्रत्यङ्गप्रयोगः । ततः विवाहोत्तरकालकर्त्तव्यस्थालीपाकः । ततः पर्व्वनिर्णयः

स्थण्डिलकरणादिनिर्णयश्च । ततः पार्व्वणस्थालीपाकनिर्णयः । तत इष्टिप्रायश्चित्तानि । तत इष्टिमध्ये ग्रहणनिर्णयः । ततो नैमित्तिकप्रायश्चित्तानि । ततः सकलकर्म्मसाधारणी परिभाषा । ततः दुष्टरजोदर्शनशान्तिः । ततो गर्भाधानं । ततः पुंसवनं । ततः सीमन्तोन्नयनप्रयोगः । ततो विष्णुबलिः । ततो जातकर्म्मप्रयोगः । ततो नामकरणप्रयोगः । ततः निष्क्रमणप्रयोगः । ततः अन्नप्राशनप्रयोगः । ततः अब्दपूर्त्तिविधिः । ततः चूड़ाकर्म्मप्रयोगः । तत उपनयनप्रयोगः । ततः महाव्रतप्रयोगः । ततः ब्रह्मचारिव्रतलोपप्रायश्चित्तं । ततः समावर्त्तनप्रयोगः । ततो विवाहादिनववधूगृहप्रवेशादिप्रयोगः । ततः अग्निद्वयसंसर्गविधिः । तत उपासनाख्यः सायंप्रातर्होमविधिः । तत अग्नौचहोमविधिः । तत अकालकर्त्तव्यहोमविधिः । तत आपत्कालकर्त्तव्यहोमविधिः । ततः अग्निद्वयसंसर्गदोषप्रायश्चित्तं । ततो गृह्याग्निपुनःसन्धानप्रयोगः । ततो वधूसहितवरस्य गृहप्रवेशविधिः । तत आश्वयुजीकर्म्मप्रयोगः । ततः आर्त्ताग्रयणप्रयोगः । ततः प्रत्यवरोहणप्रयोगः । ततः पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः । ततः अष्टकाश्राद्धप्रयोगः । तत उत्सर्जनविधिः । तत उपाकर्म्मविधिः । ततो दाहादिसपिण्डीकरणान्तश्चौर्द्धदेहिककर्म्मप्रयोगः ॥

No. 1166. कैवल्यदीपिका, मुक्ताफलटीका।

Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 164. Lines, 8—10—12—14 on a page. Extent, 7,876 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1963. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Kaivalya-dípiká. A commentary on the *Muktáphala* of Vopadeva, on the philosophy of the Bhágavata Puráṇa. By Hemádri Deva, Minister of Mahárája Rámarája. The king's name occurs as Kámarája in the last line of the text, but that may be only an epithet; in Mr. Elliot's essay in the Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain (IV, p. 28) it is written Mahádeva. He was a Jádava king of the Lunar race (*soma-vaṅs'a*), and ascended the throne of Deoghar (Devagiri) in S'aka 1182. = A. E. 1260. This is also the time which M. Burnouf assigned to Vopadeva in his Preface to the Bhágavata. Wilson says "Vopadeva is g nerally assigned to the twelfth century,"

(*Essays*, III. p. 184). Vopadeva was the Court Paṇḍit and Hemádri the minister of Mahádeva. According to some Hemádri was himself a king, and Vopadeva was his minister; but seeing that Hemádri proclaims himself a Mantri of Mahádeva in whose house he completed the work under notice, the opinion may be safely rejected as unfounded. The same may be said of the opinion which assigns to Vopadeva the authorship of the works current in the name of Hemádrí. It is possible, however, from the currency of the epithet *Hemádri Vopadevena*, that some works are due to the joint authorship of the two Paṇḍits. The several works extant of Vopadeva on the philosophy and contents of the Bhágavata are proofs sufficient that that work is not due to his pen. The reference to the Bhágavata by Chand (12th century) is likewise a strong proof against the theory.

Beginning. यज्ज्योतिरुन्मिषति चेतसि धर्म्ममेघमातस्थुषामतिवशे ? परिकर्म्ममुख्यैः ।
तच्छुद्धसत्त्वमुकुरप्रतिबिम्बभावात् कृष्णाभिधामुपगतं भुवि भावयेम ॥ १ ॥
समलघातं प्रणिहत्य योऽस्यं मृणालिनीं चेतयते मनीषां ।
यत्पादसङ्गात् जगती कृतार्था गुरुं विवस्वन्तमिहानुवे तं ॥ २ ॥
श्रीवोपदेवस्य निधेर्गुणानां जयन्ति ते ते भुवि वाग्विलासाः ।
विकुण्ठ्य येष स्वयमीश्वरोऽपि सर्व्वज्ञशब्दं समवैति रूढं ॥ ३ ॥
अस्मिन् समस्मिन्नपि वाङ्मयाब्धावपारपारीणमनीषयोच्चैः ।
विष्टब्धतीर्थ्यज्जडवस्तुभेदं गुणा गणेया भवि नास्य कैः कैः ॥ ४ ॥
अमुष्य वैदग्ध्यनिधेर्हृदिस्पृशो मुदं ददन्तेऽत्र न कस्य सूक्तयः ।
मुक्ताम्बुपाद्विपिमनास्यनारतं वियोगिहृन्दीव कलाः कलानिधेः ॥ ५ ॥
तेन मुक्ताफलन्तेने यत्नाकमनुगटलता ।
तत्र टीकां यथाबुद्धि कुर्व्वे कैवल्यदीपिकां ॥ ६ ॥

End. टीकां मुक्ताफलस्येमां नाम्ना कैवल्यदीपिकां ।
हेमाद्रिः कटके चक्रे कामराजस्य वेश्मनि ॥

Colophon. इति श्रीमत्प्रौढप्रतापचक्रवर्त्तिमहाराजाधिराजसोमवंशोद्भवरामराजमन्त्रि-
वर्य्यहेमाद्रिदेवविरचिता मुक्ताफलटीका समाप्ता ।

विषयः । वोपदेवकृतमुक्ताफलस्य व्याख्यानं ।

No. 1467. विद्याकल्पसूत्रं ।

Substance, country-made paper, 12¾ × 6½ inches. Folia, 41. Lines, 11 on a page. Extent, 1,126 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1864. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Vidyá-kalpa-sútra. A manual for the performance of daily religious rites and ceremonies for persons who worship a S'ákta goddess. By Paras'uráma Muni.

Beginning. श्रीमान् प्राप्तगुणो लब्ध्वा दीक्षामुक्तगुणाङ्कुरैः ।
इष्ट्वा महागणपतिमारभेत श्रियः क्रमम् ॥ १ ॥
ब्राह्मे मुहूर्त्ते ब्राह्मणो मुक्तस्वापः समुपविश्य पापविलापाय स्वब्रह्मरन्ध्रगाम्भोज-कर्णिकामसमुपविष्टं—इत्यादिः ।

End. सर्व्वेषु यज्ञेषु यद्वा भवति यं क्रतुमधीतेन तेनास्येष्टं भवति इति हि श्रूयते इत्युपनिषदिति शिवं ॥ १० ॥

Colophon. इति श्रीमद्भगवत्परशुराममुनिनिगदितं श्रीविद्याकल्पसूत्रं सम्पूर्णम् ।

विषयः । श्रीविद्यादीक्षापूजनादिकथनं ।

No. 1468. भगवद्भक्तिचन्द्रिकोल्लासः, सटीकः ।

Substance, country-made paper, 12¾ × 5 inches. Folia, 45. Lines, 10—11 on a page. Extent, 1,452 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Bhagavad-bhakti-chandrikollása. A treatise on faith and devotion to Krishna; in verse with a prose commentary. The MS. is incomplete, and the author's name cannot be made out.

Beginning, (टी॰) । इह खलु मुक्तमुमुक्षुविषयिप्रभृतिजनान् सर्व्वानपूर्व्वरसास्वादेनानन्द-पूर्णान् विधातुं परं ब्रह्म सगुणरूपेणानन्दवेश्मनि प्रादुरभूत् तस्य सगुणस्य भक्तिरमालम्बनस्य प्रणामं प्रारिप्सितविघ्नपरिसमाप्तये कुर्व्वन् शिष्यशिक्षायै निबध्नाति । गानैरिति .

(मू०)। गानैर्नारदगोपिकादिषु निजप्रेमाण्यवर्द्धयन्
स्वे स्वे कर्मणि योजयन् सुरमुखान् शुद्धात्मबुद्धिप्रदान्।
नित्यं यः सनकादिकेभ्य उदधा गीतः श्रुतौ राजते
सत्यज्ञानसुखात्मकं तमनिशं कृष्णाभिधानं नुमः ॥ १ ॥

End. (ख०)

विषयः। भगवद्भक्तिचन्द्रिकोक्तासव्याख्यानं।

No. 1469. सामान्यसूत्रभाष्यं।

Substance, country-made paper, 12 × 5 inches Folia, 36. Lines, 9 on a page. Extent, 1,270 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1866. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Kapardi-bháshya alias *Sámánya-sútra-bháshya*. A commentary on the Kalpa-sutra of Ápastambha. By Kapardi Swámí. The MS. comprises only the chapter on technical terms.

Beginning. यज्ञं व्याख्यास्यामः। व्याख्यानं नाम शब्दप्रतिपादितार्थस्य न्यायलभ्यार्थस्य स्वरूपकथनं ॥ अस्मादयमर्थो लभ्यत इति। इह यज्ञशब्देन साङ्गोपाङ्गो यागो ऽभिधीयते।

End. यस्य प्रयोजनं नास्ति न तस्य प्रयायनं। यथा दक्षिणाग्नेर्दर्शपूर्णमासार्थे होम सारस्वतहोमे।

Colophon. इति श्रीकपर्दिस्वामिभाष्ये परिभाषापटलं समाप्तम।

विषयः। सामान्यसूत्रव्याख्यानं।

No. 1470. गूढार्थदीपिका, मूलसहिता।

Substance, country-made paper, 13½ × 6 inches. Folia, 311. Lines, 12—13—16 on a page. Extent, 10,845 s'lokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Gudhártha-dípiká. A commentary on the Bhagavad Gítá. By Madhusúdana S'arasvatí, who dedicates it to his tutor Vis'ves vara Sarasvatí. The MS. includes also the text.

Beginning. ॐ भगवत्पादस्यार्थमालोच्यातिप्रयत्नतः ।
प्रायः प्रतिपदं कुर्व्वे गीतागूढार्थदीपिकां ॥

End. श्रीरामविश्वेश्वरमाधवानां प्रसादमासाद्य मया तु नृणां ।
व्याख्यानमेतद्विहितं स्वबोधं समर्पितं तच्चरणाम्बुजेषु ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीविश्वेश्वरसरस्वतीपाद । इतः परमक्षरं लुप्तम् ।

विषयः । भगवद्गीताव्याख्यानं ।

No. 1471. पञ्चभूतविवेकदीपिका ।

Substance, country-made paper, 10¼ × 4½ inches. Folia, 35. Lines, 10–11 on a page. Extent, 244 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Pañcha-bhúta-viveka-dípiká. A commentary on the *Pañcha-bhúta-viveka*, a treatise on the five elements, from a Vedánta standpoint. The text is by Bhárati Tírtha; the comment by Rámakrishṇa.

Beginning. नत्वा श्रीभारतीतीर्थविद्यारण्यमुनीश्वरौ ।
पञ्चभूतविवेकस्य व्याख्यानं क्रियते मया ॥

End. तद्ब्रह्म स्वप्रकाशात्मरूपकमिति यदुक्तलक्षणं ब्रह्म स्वप्रकाशात्मरूपं स्वरूपकं स एवेत्यर्थः ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीभारतीतीर्थविद्यारण्यमुनिवरकिङ्करेण श्रीरामकृष्णविदुषा विरचिता महावाक्यविवेकव्याख्या समाप्ता ॥ पञ्चमं प्रकरणं ॥

विषयः । पञ्चभूतविवेकव्याख्यानं ।

No. 1472. निगूढार्थदीपिका अर्थात् आथर्व्वणोपनिषत्टीका ।

Substance, country-made paper, 13 × 6 inches. Folia, 231. Lines, 13–14 on a page. Extent, 9,660 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Nigudhártha-dípiká. A commentary on the Átharvána Upanishads. The codex is incomplete, and contains only that portion of the work which refers to the S'iras, the S'iva, and the first half of the Ganapati Upanishads. By Naranáráyana.

Beginning. नारायणपदद्वन्द्वपरायणपरायणः ।
नरं नारायणं नत्वा नरो नारायणाश्रयः ॥ १ ॥
अथर्व्वणरहस्येषु नानाशाखान्वितेषु च ।
तनुते तनुवाक्येन निगूढार्थप्रदीपिकां ॥

End. नारायणेन रचिता श्रुतिमात्रोपजीविना ।
अस्पष्टपदवाक्यानां पूर्व्वावरदीपिका ॥

Colophon. इत्यथर्व्वशिरसि वरदगणपतिपूर्व्वतापनीयोपनिषद्दीपिका समाप्ता ।

विषयः । अथर्व्ववेदोपनिषद्व्याख्यानं ।

No. 1473. हिरण्यकेशिसूत्रं ।

Substance, country-made yellow paper, 10¼ × 4¼ inches. Folia, 15. Lines, 8—9 on a page. Extent, 301 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Correct.

Hiranyakes'i Sútra. A fragment of the Kalpa Sútra of Hiranyakes'i on the rituals of the Black Yájur Veda. The text is confined to the Rájasúya sacrifice.

Beginning. राजा अश्वमेधेन यजेत यः कामयेत सर्व्वा पृथ्वीर्व्यश्नुवीयेति पुण्यनामधेयं चिरदेवयजनमध्यवस्यति ।

End. राजेह धृतिरभितोऽश्वे अश्वानि श्वो भूते पश्वाह्नः षट् । राजा।श्वोऽष्टादश ।

Colophon. इति हिरण्यकेशिसूत्रे चतुर्दशप्रश्नः समाप्तः ।

विषयः । अश्वमेधयागप्रकरणं ।

No. 1474. सहस्रोपदेशी, वा उपदेशसहस्री टीकासहिता ।

Substance, country-made paper, 11½ × 5 inches. Folia, 91. Lines, 9 on a page. Extent, 1,638 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Sahasropades'i alias *Upades'a-sahasri*. A treatise on the Vedántic doctrine, and the duties of Vedántists. By S'aṅkara A'chárya. The work is divided into two parts, the first comprising three chapters in prose, and the second nineteen in verse. The MS. comprises only the first part with a commentary named *Padayojaniká*, by Ráma Tírtha. Hall's *Contributions*, p. 99.

Beginning. (टी०) । प्रणम्य रामाभिधमात्मधीपदं जगत्प्रसूतिस्थितिसंयमायनं ।
तदात्मकांश्शङ्करपूर्वकान् गुरून्मयोपदेशार्थविभाग उच्यते ॥ १ ॥
इह भगवत्पादाभिधो भगवान् भाष्यकारः सर्वोपनिषदर्थसारसङ्ग्राहिकामुपदेश-
साहस्रीं गद्यपद्यविभागग्रन्थरचनया प्रकटीकुर्वन्नादौ गद्यबन्धमारभमाणः प्रा-
रिप्सितपरिसमाप्तिप्रचयगमनादिप्रयोजनं शिष्टाचारविशेषपरिप्राप्तं मङ्गलमाच-
रति । अथेति ।
(मू०) । अथ मोक्षसाधनोपदेशविधिं व्याख्यास्यामो मुमुक्षूणां ॥ १ ॥

End. (मू०) । सर्वाण्युपनिषद्वाक्यानि विस्तरशः समीचितव्यानीति समीचितव्यानि ।

Colophon. इति सहस्रोपदेशी प्रबन्धः समाप्तः । तृतीयप्रकरणञ्च ।
(टी०) । सर्वाणि वेदान्तवाक्यानि विस्तरशो बहुशाखोपसंहारेण, पुनः पुन-
रालोचयितव्यानीत्यर्थः । द्विरुक्तिर्गद्यबन्धसमाप्तिद्योतनार्था ।
उपदेशसहस्र्याः सद्गद्यबन्धो यथामति ।
व्याख्यातो रामतीर्थेन भक्त्या स्वज्ञानसिद्धये ॥
इति श्रीमत्पदवाक्यमहावाक्यप्रमाणमर्यादाश्रीसहस्रोपदेशीव्याख्यायां गद्यबन्ध
तृतीयं प्रकरणं ॥ ३ ॥ जीवन्मुक्तिनामकं तृतीयं प्रकरणं समाप्तम् ॥ ३ ॥

विषयः । सहस्रोपदेशिगद्यबन्धव्याख्यानम् ॥

No. 1475. उपदेशसहस्री, पदयोजनिकानामटीकासहिता ।

Substance, country-made paper, 11¾ × 5¼ inches. Folia, 99. Lines, 17—18 on a page. Extent, 5,346 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Upades'a-sahasrí. The metrical portion of the work named under the last preceding No. with a commentary named Padayojanká. By Ráma Tírtha, son of Krishna Tírtha. Hall's *Contributions*, p. 99.

Beginning. यत्राध्यस्तमिदं सर्वं मेयमानाद्यविद्यया ।
भाति नो भाति यज्ज्ञानाद्धि तद्ब्रह्म चित्सुखम् ।
तदेवं सर्वोपनिषदर्थसारसङ्ग्रहं गद्यबन्धबन्धेन सङ्क्षेपतो युक्त्योपदिश्य पुनः
रप्युक्तमेवार्थजातं पद्यप्रबन्धेन सोपस्करं विस्तरेणोपदेष्टुकामो भगवान् भाष्यकारः
पद्यग्रन्थारम्भे ग्रन्थप्रतिपाद्यपरदेवतानमस्काररूपं मङ्गलं कृतं शिष्यशिक्षार्थं
श्लोकेनोपनिबध्नाति चैतन्यमिति ।
(मू०) । चैतन्यं सर्वगं सर्वं सर्वभूतगुहाशयं ।
यत सर्वविषयातीतं तस्मै सर्वविदे नमः ॥

End. (मू०) । तथास्तृतं ज्ञानमिदं हि यैः पुरा नमो गुरुभ्यः परमीक्षितश्च यैः ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीगोविन्दभगवत्पादपूज्यशिष्यश्रीशङ्करभगवतः कृतिः सकलवेदोपनिषत्सारोपदेशसाहस्री समाप्ता ॥ १८ ॥
(टी०) । युक्तमेव गुरुप्रणमनमित्यर्थः ॥ १८ ॥
उपदेशसहस्रीय विकृता हि महात्मभिः ।
श्रद्धावेशान्मयाप्यस्याः पदयोजनिका कृता ॥ १ ॥
समस्तवेदार्थरहस्यगद्यपद्यप्रबन्धार्थतथावबोधः ।
कथन्नु मादृक्मतिविम्बितः स्यादथापि भक्त्याहमिहास्मि नुन्नः ॥ २ ॥
हृद्यन्तराविष्कृततामसूर्त्तेस्तथा गुरूणां विपुलप्रमादात् ।
यथाकथञ्चिद्दर्शितेन विशारदेन तुष्यत्वखिलान्तरात्मा ॥ ३ ॥
इति श्रीशङ्कराचार्य्यकृतोपदेशसहस्र्याः पदयोजनिका नाम टीका कृष्णतीर्थशिष्यरामतीर्थविरचिता समाप्ता ।

विषयः । उपदेशसाहस्र्या व्याख्यानं ।

No. 1476. सौभरिसंहिता ।

Substance, country-made paper, 12 × 4¼ inches. Folia, 159. Lines, 6—7—8 on a page. Extent, 2,084 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1801. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Saubhari-Sañhitá. A collection of legends in praise of certain sacred places, related by Saubhari in reply to queries by Yudhishṭhira. The MS. is apparently incomplete. Contents: I. Details of the Indrayága. II. Translation of a Bhilla to Vaikunṭha. III. Story of S'iva S'armá. IV. and V. The legend of Dílipa's worship of the cow Nandiní for a son. VI. The emancipation of a Vais'ya through the merits of Indraprastha. VII. Birth of S'iva S'armá. VIII. Praise of Dvárká. IX. Story of a Bráhmaṇa named Vimaláksha. X. Story of a Bráhmaṇa named Upendra, and another tale. XI. Story of Chaṇḍakaná and of his father. XII. Praise of a sacred pool named Vis'rántí. XIII. Do. of Madhuvana. XIV. Do. of Vadankás'rama. XV. Do. of Haridvára. XVI. Do. of Indraprastha. XVII. Do. of Prayága. XVIII. Do. of Indraprastha.

Beginning. सूत उवाच । धर्मपुत्रो धर्मकथां शुश्रूषुः सौभरेः शुभाम ।
शौनकाश्रममभ्येत्य नत्वा तमिति पृष्टवान् ॥ १ ॥
युधिष्ठिर उवाच । ब्रह्मन् मार्त्तण्डतनयातीरतीर्थेषु यत्तमम् ।
तीर्थं तदेव वैकुण्ठजन्मभूमिपरात्परम् ॥ २ ॥
सौभरिरुवाच । एकदा तु मुनिश्रेष्ठौ दिवि नारदपर्वतौ ।
गच्छन्तौ खाण्डववनं पश्यतः स्म मनोहरं ॥ ३ ॥

End. अनन्तादित्यसङ्काशं वासुदेवं चतुर्भुजम् ।
शङ्खचक्रगदापद्ममुकुटं वनमालिनम् ।
द्वादशपत्राम्बुजगतं स्मरेन्नारायणं विभुं ॥ ९५ ॥

Colophon. इति श्रीसौभरिसंहितायां शिवनारदसंवादे इन्द्रप्रस्थमाहात्म्ये अष्टादशाध्यायः सम्पूर्णः ।

विषयः । १ अध्याये, इन्द्रयागविधानं । २, भिल्लस्य वैकुण्ठारोहणं । ३, शिवशर्मकथा । ४, ५, सुतार्थं दिलीपकृतनन्दिनीगोसेवावृत्तान्तकथनं । ६, इन्द्रप्रस्थतीर्थप्रभावेण वैश्यमुक्तिः । ७, शिवशर्मजन्मकारणं । ८, द्वारकामाहात्म्य । ९,

विमलाख्यविप्रोपाख्यानादिः। १०, मुकुन्दद्विजोपाख्यानादिः। ११, चपलक-मापिताख्यानकथनादिः। १२, विश्वामित्रतीर्थमाहात्म्यादिः। १३, मथुरा-माहात्म्यादिः। १४, बदरिकाश्रमवर्णनं। १५, हरिद्वारमहिमवर्णनं। १६, इन्द्रप्रस्थमाहात्म्यकथनं। १७, प्रयागमाहात्म्यकथनं। १८, पुनरिन्द्रप्रस्थ-माहात्म्यं।

No. 1477. दैवज्ञबान्धवः।

Substance, country-made yellow paper, 11 × 4¼ inches. Folia, 18 Lines, 9—10—11 on a page. Extent, 492 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1768. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Daivajña-bándhava. A manual for the calculation of auspicious days for the performance of rites and ceremonies. The MS. is incomplete, and the author's name does not appear in it.

Beginning. यस्यास्या वसनं गतिश्च वृषभः खट्वाङ्गशूलं करे
चन्द्रश्चारुविभूषणं वरतनौ यज्ञोपवीतं फणी।
दुर्जयस्त्रिपुरो जितश्च मदनो येनान्धको निर्जितो
गङ्गा मूर्द्ध्नि धृता च पुण्यतटिनी तस्मै नमः शम्भवे॥

End. (ख०)

विषयः। समयाशुद्धिः। उत्पातास्तयोगादिकथनं। पर्वदिनानि। तिथिप्रकरणं। सङ्क्रान्तिकथनं। संवत्सरगणनादिः। वर्षशाद्ययनादिः।

No. 1478. पञ्चस्वरः, वृत्तिसहितः।

Substance, country-made yellow paper, 11 × 4¼ inches. Folia, 12. Lines, 5—8—9—10 on a page. Extent, 316 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Pañchasvara. A manual of divination with the first five vowels of the Sanskrit alphabet—partly Nomancy and partly Tephramancy. By Prajápati. Attached to the text is a commentary by Apya Díkshita.

Beginning. चरिष्टविचारणं पताकीचक्रे ।
ऊर्द्धरेखात्रयं लेख्यं तिर्य्यग्रेखात्रयं तथा ।
वेद्यास्तिर्यक् क्रमादेयाद् द्वाभ्यां द्वाभ्यां परस्परम् ॥ १ ॥
षड्रेखास्तु समालेख्याः पताकीवेधनिर्णये । अस्यार्थः ।

End. जन्मलग्नस्य पापविद्धत्वात् पापयामार्द्धे जन्मसर्वेमरणयोगानामिदं सर्वकारीत्यत आह ।
ज्योतिर्विदः प्रपश्यन्तु पञ्चानां सुविचारकाः ।
पञ्चस्वरादितो यद्वै सङ्कुचे निधनं कृतम् ॥

Colophon. इति श्रीप्रजापतिकृतोऽप्ययदीक्षितकृतविवृतिसहितः पञ्चस्वराख्यो नाम ग्रन्थः समाप्तः ।

विषयः । पताकीचक्रस्य अकारादिपञ्चस्वरादीनाञ्च गणनया शुभाशुभकथनं ।

No. 1479. रमलसारः ।

Substance, country-made paper, 8¼ × 5 inches. Folia, 17. Lines, 11--12 on a page. Extent, 293 s'lokas. Character, Nágara. Date, SM. 1873. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Rámalasára. A manual of Cloromancy or augury with a set of dice. By Srípati, son of Lakshmínṛisiṅha Bhaṭṭa.

Beginning. मङ्गलारुणविस्तीर्णकरपुष्करसंयुतं ।
शिवाङ्कवन्तं भास्वन्तं कमलामोददं भजे ॥ १ ॥
यः प्रश्नशास्त्रनिष्णातो रम्लशास्त्रप्रवर्त्तकः ।
ज्योतिर्मतानुसारेण तमाचार्य्यं नतोऽस्म्यहम ॥ २ ॥
गुणिगोविन्दरायस्य चातुर्वर्णशिरोमणेः ।
प्रसादात क्रियते रम्लसारः श्रीपतिना मया ॥ ३ ॥

End. प्रश्नालयेषु चान्येषु विशेषैर्युक्तिभिर्बुध ।
तत्तच्चकलयो (?)यच्च(?) बुध्वान्यानपि चिन्तयेत् ॥ १६० ॥

Colophon. इति श्रीगोकुलवास्तव्यलक्ष्मीनृसिंहभट्टात्मजश्रीपतिविरचितो रमलसारः समाप्तो जातः ।

विषयः । पाशकनिक्षेपद्वारा जनकृतप्रश्नस्य शुभाशुभगणना ।

No. 1480. वैद्यरहस्यपद्धतिः ।

Substance, country-made paper, $10\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 47. Lines, 10—12—13 on a page. Extent, 1,552 s'lokas. Character, Nágara. Date, SM. 1754. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Correct.

Vaidyarahasya Paddhati. A treatise on practise of medicine. By Vidyápati, son of Vaṅs'idhara. The diseases treated of are: dysentery, chronic diarrhœa, jaundice, phthisis, hiccup, asthma, influenza, thirst, fainting, epilepsy, paralysis, colic, tumours in the abdomen, stone in the bladder, abscesses on the neck, sexual diseases, leprosy, diseases of women and infants, &c., &c.

Beginning. अथ ज्वराधिकारः। आमलक्यभया कृष्णा चित्रकश्चेत्ययं गणः ।
सर्वज्वरकफातङ्के भेदी दीपनपाचनः ॥ इत्यामलक्यादिः।

End. विद्यापतिर्नियोगाद् याज्ञतिरायगौडवर्यस्य ।
वैद्यरहस्यं व्यलिखत् परम्पराजातमुपकृत्ये ॥ १ ॥
दीर्घदीर्घास्तु बहवो ग्रन्थाः सन्ति तथापि मे ।
साम्प्रदायिकयोगानां सङ्ग्रहार्थमयं श्रमः ॥ २ ॥
वसुव्यश्वैक १७२८ वर्षभूद्वंशीधरतनूजनैः ।
पौषशुक्लद्वितीयायां पूर्णा विद्यापतेः कृतिः ॥ ३ ॥

Colophon. इति श्रीमद्बुधवरवंशीधरतनयविद्यापतिकृतिर्वैद्यरहस्यपद्धतिः समाप्तिमगात ।

विषय । ज्वरातीसार—ग्रहणी—कृमि—पाण्डुरोग—काम—हिक्का—श्वास—छर्दि—पिपासा—मूर्च्छा—दाहोन्मादापस्मार—वातव्याध्यूरुस्तम्भ—शूल—गुल्म—मूत्रकृच्छ्राश्मरी—प्रमेह—मदःशोथ—गण्डमाला—श्लीपद—विद्रधि—व्रण—भगन्दर—उपदंश—कुष्ठ—विसर्प—स्नायु—फिरङ्ग—मसूरिका—क्षुद्ररोग—शिरोरोग—नेत्रकर्ण—नासौष्ठ—मुख—गलरोगादिचिकित्सा । स्त्रीबालरोग-चिकित्सा च ।

No. 1481. सञ्ज्ञासमुच्चय ।

Substance, country-made yellow paper, 7¼ × 2¾ inches. Folia, 21. Lines, 12 on a page. Extent, 480 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1641. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Corrected.

Sañjñá-samuchchaya. A treatise on Nosology, Therapeutics, and Materia Medica. By S'ivadatta Mis'ra.

Beginning. दिव्याङ्गनाश्रुतिविभूषणहेमपात्रप्रोल्लासहस्तुमस्ततद्रवसम्भृतं यः ।
कुम्भन्दधज्जलनिधेर्विभराविरासीद्धन्वन्तरिस्तमहमन्वहमानतोऽस्मि ॥ १ ॥
चिकित्साशास्त्रसिद्धान्तजिज्ञासा वरिवर्त्ति चेत् ।
अभ्यासः क्रियतां तर्हि बुधाः सञ्ज्ञासमुच्चये ॥ २ ॥

End. सञ्ज्ञासमुच्चयममुं लघुवाग्भटादिग्रन्थप्रकाशनकरं विषमस्थलेषु ।
तातादधीतविधिवद्दरवैद्यविद्यश्चक्रे चतुर्भुजसुतः शिवदत्तमिश्रः ॥ १ ॥

Colophon. इति शिवदत्तमिश्रकृतः सञ्ज्ञासमुच्चयः सम्पूर्णः ।

विषयः । दोषधात्वादिसञ्ज्ञा । रोगनिदानं । परिमाणं । अहितकथनं । द्रवद्रव्य-
कथनं । द्रव्यगुणः । विशेषणलङ्घनादिकथनं । त्रिफलादिनाम । आहार-
विकृत्यादिकथनं । रसकल्कादिभेदाः । दाहच्छेदादिविवरणं ।

No. 1482. गौड़पादभाष्यटीका, वा माण्डूक्योपनिषद्भाष्यटीका भाष्यसहिता उपनिषत्सहिता च ।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 136. Lines, 10—12—13—15—18 on a page. Extent, 5,865 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1912. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Gaudapáda-bháshya-tíká. A gloss on a commentary on that portion of S'ankara's metrical digest of the Vedánta doctrine which bears on the Máṇḍukya Upanishad. By Ánandajñána, disciple of Suddhánanda.

Beginning. (टी॰) । परिपूर्णपरिज्ञानानन्दत्वशिमते सते ।
विष्णवे जिष्णवे तस्मै कृष्णनामभृते नमः ॥ १ ॥

शुद्धानन्दपदाम्भोजद्वन्द्वमद्वन्द्वजास्पदं ।
नमस्कुर्व्वे पुरस्कर्त्तुं तत्त्वज्ञानमहोदयं ॥ १ ॥
गौड़पादीयभाष्यं हि प्रसन्नमिव लक्ष्यते ।
तदर्थतोऽतिगम्भीरं व्याकरिष्ये स्वशक्तितः ॥ २ ॥
पूर्व्वै यद्यपि विद्वांसो व्याख्यानमिह चक्रिरे ।
तथापि मन्दबुद्धीनामुपकाराय यत्यते ॥ ४ ॥

(भा०)। प्रज्ञानांशुप्रतानैः स्थिरचरनिकरव्यापिभिर्व्याप्य लोकान्
भुक्त्वा भोगान् स्थविष्ठान् पुनरपि धिषणोद्भासितान् कामजन्यान् ।
पीत्वा सर्व्वान् विशेषान् स्वपिति मधुरभुङ्मायया भोजयन्नो
मायासङ्ख्यातुरीयं परममृतमजं ब्रह्म यत्तन्नतोऽस्मि ॥ ९ ॥

(मू०)। सर्व्वं ॐ ह्येतद् ब्रह्म ॥ अयमात्मा ब्रह्म सोऽयमात्मा चतुष्पात् ॥

End. (मू०)। दुर्दर्शमतिगम्भीरमजं साम्यं विशारदं ।
बुद्ध्वा पदमनानात्वं नमस्कुर्म्मो यथा बलं ॥ १०० ॥

Colophon. इति श्रीगौड़पादीयचतुर्थः ।
(भा०)। इति श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतावागमशास्त्रविवरणे अलातशान्त्याख्यं चतुर्थप्रकरणं समाप्तं ॥
(टी०)। गौड़पादीयभाष्यस्य व्याख्या व्याख्यातृसम्मता ।
भक्तिता निर्म्मिता सेयमर्पिता पुरुषोत्तमे ॥
इति परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यभगवदानन्दज्ञान-कृतायां गौड़पादभाष्यटीकायां चतुर्थप्रकरणं समाप्तम् ॥

विषयः। माण्डूक्योपनिषद्भाष्यव्याख्यानं ।

No. 1483. सिद्धान्तविन्दुः, वा दशश्लोकीटीका, मूलसहिता ।

Substance country-made paper, 11½ × 5½ inches. Folia, 12. Lines, 6—16—17 on a page. Extent, 765 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sṃ. 1741. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Siddhánta-vindu alias *Das'as'loki-ṭíká*. A commentary on the *Das'as'loki* or ten stanzas by S'añkara on the essence of the Vedánta doctrine. By Madhusúdana Sarasvatí, disciple of Vis'ves'vara Sarasvatí.

Beginning. (टी॰) । श्रीशङ्कराचार्य्यनवावतारं विश्वेश्वरं विश्वगुरुं प्रणम्य ।
वेदान्तशास्त्रश्रवणालसानां बोधाय कुर्व्वे किमपि प्रयत्नं ॥

(मू॰) । न भूमिर्न तोयं न तेजो न वायुर्न खं नेन्द्रियं वा न तेषां समूहः ।
अनैकान्तिकत्वात् सुषुप्त्येकसिद्धस्तदेकोऽवशिष्टः शिवः केवलोऽहं ॥

End. (मू॰) । न चैकं तदन्यद्द्वितीयं कुतः स्यात् न चाकेवलत्वं न चाकेवलत्वं ।
न शून्यं न चाशून्यमद्वैतकत्वात् कथं सर्व्ववेदान्तसिद्धं ब्रवीमि ॥ १० ॥

(टी॰) । वङ्कयाचनया मयायमल्पो वलभद्रस्य कृते कृतो निबन्धः ।
यददुष्टमिहास्ति यच्च दुष्टं तदुदाराः सुधियो विवेचयन्तु ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीविश्वेश्वरसरस्वतीभगवत्पादशिष्यश्रीमधु-
सूदनसरस्वतीविरचितः सिद्धान्तविन्दुनामग्रन्थः समाप्तः ॥

विषयः । दशश्लोकीव्याख्यानं । दशश्लोक्यान्तु आत्मतत्त्वविवेचनं ॥

No. 1484. ब्रह्मामृतवर्षिणी, अर्थात् ब्रह्मसूत्रवृत्तिः ।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 160. Lines, 14—15—16 on a page. Extent, 3,080 s'lokes. Character, Nagara. Date, Sm. 1912. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Brahmámrita-varshiní. An ancient exposition of the Vedánta aphorisms of Vyása. By Rámánanda Sarasvatí, disciple of Mukunda Govinda. The author takes exception to the opinion of S'aṅkara Ácharya in several places, and establishes separate theories of his own. The MS. is apparently complete, but it is not so large as a codex noticed by Dr. Hall (*Contributions*, p. 93) which is said to extend to 8000 s'lokas.

Beginning. श्रीरामचरणद्वन्द्वमद्वन्द्वानन्दभाजनं ।
नमामि यद्रजोयोगात् पाषाणोऽपि सुखं गतः ॥ १ ॥
सङ्गतिः संशयः पूर्व्वपरपक्षौ तयोः फलं ।
भाष्यस्थाः श्रुतयः सर्व्वाः सूत्राण्यनवशेषतः ॥ २ ॥
व्याख्यायन्ते स्फुटन्यायैर्मतभेदोऽपि कुत्रचित् ।
उच्यते सुखबोधार्थं श्रीरामो वीचतामिदं ॥ ३ ॥

End.

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमन्मुकुन्दगोविन्दश्रीचरणशिष्यश्रीरा-
मानन्दसरस्वतीकृतौ ब्रह्मसूत्रवृत्तौ ब्रह्मामृतवर्षिण्यां चतुर्थाध्यायस्य चतुर्थः
पादः समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । अथातो ब्रह्मजिज्ञासेत्यादिवेदान्तसूत्रव्याख्यानं ।

No. 1485. वेदान्तसञ्ज्ञानिरूपणं ।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 9. Lines, 11–17 on a page. Extent, 405 s'lokes. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Vedánta-sañjñá-nirúpana. Interpretations of one hundred and forty-three technical terms in common use in Vedántic works. The name of the author has not been ascertained. Dr. Hall describes (*Contributions*, p. 127) a work on Vedántic terminology under the title of *Vedánta-sañjñá-prakriyá*, but whether it is the same with the one under notice or different cannot be made out.

Beginning. श्रीमद्गुरोः पादयुगं नत्वा तस्य प्रसादतः ।
वेदान्तसञ्ज्ञाः प्रत्येकं निरूप्यन्ते यथामति ॥ १ ॥

End. ब्रह्माहमस्मीति प्रत्यगभिन्नब्रह्मज्ञानान्मुक्तिरिति सिद्धं ।

Colophon. इति सञ्ज्ञाप्रकरणं समाप्तम् ॥

विषयः । त्रिचत्वारिंशदधिकशतसङ्ख्यकवैदान्तिकव्यवह्रियमाणसञ्ज्ञाकथनं सङ्क्षेपतस्तत्
प्रत्येकतात्पर्य्यकथनञ्च ॥

No. 1486. जीवन्मुक्तिविवेकः ।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 52. Lines, 12—16 on a page. Extent, 2,126 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sṃ 1913. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Jívanmukti viveka alias *Jívanmukti-prakarana.* Emancipation during terrestrial existence. By Vidyáranya Svámí *alias* Mádhava Áchárya. Hall's *Contributions*, pp. 133—208. The means of emancipation recommended being Yoga meditation, some take the work to be a Yoga treatise, but its leaning is Vedántic.

Beginning. यस्य निश्वसितं वेदा मायया योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

End. जीवन्मुक्तिप्रमाणप्रकरणं प्रथमं । वासनाक्षयः द्वितीयः । मनोनाशस्तृतीयः । स्वरूपसाधननिरूपणं चतुर्थं । विद्वत्संन्यासनिरूपणं पञ्चमं ।

Colophon. इति श्रीविद्यारण्यस्वामिकृतजीवन्मुक्तिविवेकः । इति श्रीजीवन्मुक्तिः सम्पूर्णा ।

विषयः । जीवन्मुक्तिविचारः ।

No. 1487. बह्वृचब्राह्मणोपनिषत्, वा ऐतरेयोपनिषद् भाष्यसहिता विवरणसहिता च ।

Substance, country-made paper, 13¾ × 7 inches, Folia 55. Lines, 10—11—12—13 on a page. Extent, 2,185 sl'okas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Aitareyopanishad-bháshya-ṭíká. A gloss on S'aṅkara's commentary on the Aitareya Upanishad of the Rig Veda. By Abhinava Náráyaṇendra Sarasvatí, disciple of Kaivalyendra Sarasvatí. The codex comprises also the text and the commentary.

Beginning. (वि॰) । आत्मा वा इदमित्यादिना केवलात्मविद्यारम्भस्य अवसरं वक्तुं कृतिं कीर्त्तयति परिसमाप्तमिति ।

(भा॰) । परिसमाप्तं कर्म्म सहा:(?) परब्रह्मविषयविज्ञानेनैव सैषा कर्म्मणो ज्ञानसहितस्य परा गतिरुक्थविज्ञानद्वारेणोपसंहृता ।

(मू॰) । आत्मा वा इदमेक एवाग्र आसीत् ।

End. (मू॰) । अमुष्मिन् वर्गे लोके सर्व्वान् कामानाप्त्वा मृतः समभवत् समभवत् ।

Colophon. (भा॰) । इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीगोविन्दभगवत्पादपूज्यशिष्य-श्रीशङ्कराचार्य्यभगवत्कृतौ बह्वृचब्राह्मणोपनिषद्भाष्यं समाप्तम् ॥

(वि॰) । इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमत्कैवल्येन्द्रसरस्वतीपूज्यपादशिष्यश्रीमद्-भिनवनारायणेन्द्रसरस्वतीविरचितायां ऐतरेयोपनिषद्भाष्यटीकायां षष्ठोऽध्यायः समाप्तः ॥

विषयः । बह्वृचब्राह्मणोपनिषद्भाष्यव्याख्यानं ।

No. 1488. शिवगीता, मत्स्यपुराणोत्तरखण्डीया ।

Substance country-made paper, 14 × 7¼ inches. Folia, 17. Lines, 16—17 on a page. Extent, 885 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1913. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance old. Verse. Incorrect.

S'iva Gítá. A work, in imitation of the well-known Bhagavad Gítá, in which S'iva imparts instruction to Rághava on emancipation, the stand-point being the Yoga, but so modified as to form a different system of philosophy. The work professes to be an episode of the Matsya Puráṇa. It is distinct from the work noticed under No. 454.

Beginning. सूत उवाच । अथातः सम्प्रवक्ष्यामि शुद्धं कैवल्यमुक्तिदं ।
अनुग्रहान्महेशस्य भवदुःखस्य भेषजं ॥

End. इत्युक्त्वा प्रययुः सर्व्वे सायं सन्ध्यामुपासितुं ।
वसन्तः सूतपुत्रं ते सन्तुष्टा गोमतीतटं ॥

Colophon. इति श्रीमत्स्यमहापुराणोत्तरखण्डे श्रीमच्छिवगीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीशिवराघवसंवादे अधिकारिनिरूपणं नाम षोड़शोऽध्यायः ॥

विषयः । अत्र षोड़शाध्यायाः सन्ति । तत्र १ मे, भक्तियोगकथनं । २ ये, वैराग्ययोगकथनं । ३ ये, पाशुपतविधिकथनं । ४ र्थे, शिवप्रादुर्भावकथनं । ५ मे, पाशुपताद्यस्त्रलाभकथनं । ६ ष्ठे, शिवविभूतियोगकथनं । ७ मे, पञ्चभूतानामुत्पत्तिस्थितिलयनिरूपणं । ८ मे, देहस्य पाञ्चभौतिकत्वकथनं । ९ मे, देहस्वरूपनिरूपणं । १० मे, जीवस्वरूपनिरूपणं । ११ शे, उपासनामाहात्म्यकथनं । १२ शे, उपासनाविधिकथनं । १३ शे, शिवमोक्षयोगकथनं । १४ शे, पञ्चकोशनिरूपणं । १५ शे, भक्तियोगकथनं । १६ शे, अधिकारिनिरूपणं ॥

No. 1489. हरितत्त्वमुक्तावली, वा हरिस्तुतिव्याख्या मूलसहिता ।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 32. Lines, 16 on a page. Extent, 1,302 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1913. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Haritattva-muktávali. A commentary on a hymn by S'aṅkara in praise of the deity of the Vedántists. By Svayamprakás'a Yati, disciple of Kaivalyánanda Yogindra. Hall's *Contributions*, p. 136.

Beginning. (टी०)। नित्यं निजानन्दमद्द्वितीयं शुद्धं विभुं सत्यमतिं स्वतन्त्रं।
सूक्ष्मं निरस्ताखिलरूपमीशं प्रत्यक्षमात्मानमहं भजामि॥
शङ्करं शङ्कराचार्य्यं केशवं वादरायणं।
सूत्रभाष्यकृतौ वन्दे भगवन्तौ पुनः पुनः॥
(मू०)। स्तोष्ये भक्त्या विष्णुमनादिं जगदिदं यस्मिन्नतत् संसृतिचक्रं भ्रमतीत्थं।
यस्मिन् दृष्टे नश्यति तत संसृतिचक्रं तं संसारध्वान्तविनाशं हरिमीडे॥

End. (मू०)। इत्थं स्तोत्रं भक्तजनेड्यं भवभीतिध्वान्तार्काभं भगवत्पादीयमदं यः।
विष्णोः स्तोत्रं पठति शृणोति व्रजति ज्ञानं ज्ञेयं स्यात्मनि चाप्नोति मनुष्यः॥

Colophon. (टी०)। इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यकैवल्यानन्दयोगीन्द्रपादकमलभृङ्गायमानस्वयम्प्रकाशाख्ययतिविरचिता शङ्करभगवत्पादकृतहरिस्तुतिव्याख्या-तत्त्वमुक्तावली सम्पूर्णा॥

विषयः। हरिस्तुतिव्याख्यानं।

No. 1490. शब्दार्णवाभिधानं।

Substance, 1st Volume, English paper, the rest on country-made paper, 11 x 8 inches. Folia, ? Lines, on a page. Extent ? s'lokas ? Character, Bengali Date, ? Place of deposit, Calcutta, Asiatic Society of Bengal. Appearance, old, all except 1st Volume, very much decayed. Prose. Correct.

S'abdárṇavábhidhána. A dictionary of the Sanskrit language. The work was compiled by the late Bábu Kás'ínátha Basák, who died about forty years ago. He was a distinguished Sanskrit and Persian scholar, and for his time a good English writer, having been in the habit of preparing briefs for barristers of the late Supreme Court of Calcutta. He was much respected by his countrymen for his learning, wealth, and social qualities. The dictionary is remarkable as the first of its kind prepared by a native without European assistance or superintendence. It is alphabetically arranged, and is fuller in vocables than the S'abdakalpadruma of the late Sir Rájá Rádhákánta Deva, and gives the etymology of every word. In this last respect it is superior to both the S'abdakalpadruma and the Dictionary compiled

under the superintendence of Dr. Wilson. The work was completed in eight volumes, of which the I, III, and V are lost. The second volume is devoted to the letter क, the IV to ट to थ, the VI to फ to र, the VII to ल to ष, and the VIII to स to क्ष. The codices seem to have been sadly neglected, and have suffered much from damp and the ravages of rats. The work was sent to press by Bábu Jayagopál Bysák, the son of the author, and sixty pages of it, comprising about one half of the vocables beginning with letter क्ष, were printed, when the death of the editor put a stop to the undertaking.

Beginning. अ अव्ययं अभावे स्वल्पे निषेधे ऽनुकम्पायाञ्च अः पुं विष्णौ ॥
अशब्दः स्यादभावे च स्वल्पार्थप्रतिषेधयोः ।
अनुकम्पायाञ्च तथा वासुदेवे त्वनव्ययमिति मेदिनी ॥

End. ह्लादिनी स्त्री वज्रकयां ॥ ह्रीच्छिलज्जे इत्यस्मात् औनादिककुप्रत्यये रेफस्य वा लत्वे ह्लीकुः । ह्रीकुः ह्लीकुः सलज्जे स्यात् जतुकत्रपुणोरपीति उणादिकोषः ह्लीकु वाच्यलिङ्गं लज्जिते पुं जतुनि त्रपुणि च ।

Colophon. समाप्तिसूचकं वाक्यं नास्ति । मध्यं खण्डितञ्च ।

विषयः । अकारादिक्रमेण शब्दानां यथासम्भवमर्थव्युत्पत्तिप्रकृतिप्रत्ययविभागकथनं, शब्दार्थविषये कोषादिप्रमाणप्रदर्शनञ्च अभिधानस्यास्य पञ्चखण्डाः सन्ति मध्ये कतिपयखण्डा न सन्ति ॥

No. 1491. संहिताविवृतिः वा बृहत्संहिताविवृतिः, मूलसहिता ।

Substance, country-made paper, 14¾ × 13 inches. Folia, 514. Lines, 13 on a page. Extent, 22,508 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Sañhitá-vivriti. A commentary on the Brihat Sañhitá of Varáha Mihira. By Bhaṭṭotpala. The text of Varáha Mihira has already been published in the Bibliotheca Indica, and a translation of it, by Dr. Kern, in the Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain. But the commentary is a voluminous one and rare. An imperfect copy of it has been noticed under No. 590 (ante II. p. 42), but it has been so described there as if it were an independent work. Besides the copy now under notice, a complete codex has been obtained for the Library of the Asiatic Society of Bengal.

Beginning. (टी०)। ॐ अष्टाजमङ्गररवीन्दुकुजज्ञजीवशुक्रार्कपुत्रगणनाथगुरून् प्रणम्य।
यः सङ्कोचाऽर्कवरलाभविहत्ववृद्धेरावर्णकस्य नमहं विष्णोमि क्रत्स्नम्॥
यच्छास्त्रं विपुलं चकार सविता स्वस्मैक्षिमिर्ज्योतिषां
तस्याच्छिपिभयात्पुनः कलियुगे संश्रित्य यो भूतलम्।
भूयः स्वल्पतरं वराहमिहिरव्याजेन सर्वं व्यधात्
द्रुत्यं यं प्रवदन्ति मोचकुशलास्तस्मै नमो भास्वते॥
वराहमिहिरोदधौ सुबहुभेदतोयाकुले
ग्रहर्क्षगणयादसि प्रचुरशास्त्ररत्नोज्ज्वले।
भ्रमन्ति परितो यतो लघु+येऽर्थलब्धाः(?) ततः
करोमि विहृतिप्लवं निजधियाहमत्रोत्पलः॥

(मू०)। जयति जगतः प्रसूतिर्विश्वात्मा सहजभूषणं नभसः।
द्रुतकनकसदृशो दशशतमयूखमालार्चितः सविता॥

End. गुरुचरणप्रणिपातकृतप्रसादमतिना मदीयं शास्त्रं ज्योतिषग्रन्थमुपसङ्गृह्णीतं सङ्क्षिप्तीकृतं तस्मात्तेभ्यः पूर्वप्रणेतृभ्यः पूर्वाचार्येभ्यो नमोऽस्तु नमस्कारो भवतु।

Colophon. इति भट्टोत्पलविरचितायां संहिताविहृतौ उपसंहाराध्यायः शतमेकम्॥

विषयः। वराहमिहिरकृतबृहत्संहिताव्याख्या।

No. 1492. अष्टविकृति विहृतिः।

Substance, country-made paper, 11½ × 4¾ inches Folia, 30. Lines, 8—10 on a page. Extent, 641 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect. Complete.

Ashṭa-vikriti-vivriti, with a commentary. A set of memorial verses on the principles of reading in eight different arbitrary ways the Sañhita of the Rig Veda. By Madhasúdana, a muni or saint, son of Krishna-daipáyana, which name would at first sight suggest Vyása, but it is not so. The commentary is anonymous. The colophon is incorrect and quite unreliable. From the introductory portion of the commentary it appears that Madhusúdana wrote the treatise in verse, borrowing his materials from Prátisákhya treatises by Vyáḍí and Hayagríva. The works of the latter have not yet been met with, but the name of Vyáḍí or Vyálí is well known as that of an old grammarian

of high authority, who is described to have written a work, called *Sangraha*, in a hundred thousand verses of continuous anushṭup. From frequent references in latter works it would seem that he wrote a standard lexicon which Amara largely consulted. A Prátis'ákhya is also attributed to him, but as yet none of these works has been met with. Goldstücker, after reviewing the remarks of Max Müller, Weber, Bohtlink and others, comes to the conclusion that Vyáḍí "was a near relative of Páṇini, and Páṇini must have preceded him by at least two generations." *Panini*, p. 210.

The real and original object of these artificial forms of writing the text of the Rik Sañhitá, was the prevention of corruptions, interpolations and accidental omissions of the words of the text, but the love of mystery soon attached to it a religious meaning. The practice of reading or keeping by heart these arbitrary forms is still held highly meritorious, and there are many pandits in the Marhatta, Karṇáta and Draviḍa countries who go through a part of the text every day before breakfast as a pious act. The practice is very similar to that of mediaeval monks of Europe who used to read the Bible backward. Five such artificial forms have already been noticed under No. 1234, ante III. p. 199. The forms described in the codex before us are respectively called (1). *Jaṭá*, or entangled. (2). *Málá*, or garland. (3). *Daṇḍa*, or staff-like. (4). *Rekhá*, or linear. (5). *Ratha*, or car-like. (6). *Dhvaja*, or flag-like. (7). *Sikhá*, or crest-like. (8). *Ghana*, or densely clotted. The Jaṭá, according to the author, should comprise five members, thus: 1st *Agnimíle*; 2nd *Íle*, 3rd *Ílegnim*; 4th *Agnimagnim*; and 5th *Agnimíle*. The 1st is called *anukrama* or the usual order; the 2nd *utkrama* or the eliding order; the 3rd *vyutkrama* or reversed order; the 4th *abhikrama* or repeating order; and 5th *sankrama* or rejoined order. The Jaṭá and the Ghana correspond exactly and in every respect with the principles laid down in the Jaṭápaṭala, (ante III. p. 200). The others are new forms and made up by different fanciful arrangements of the five-fold order. The rules, however, exceedingly brief and obscure, and the examples given are so manifestly incorrect that they do not help one to elucidate them.

Beginning. (टी०)। हरिः ॐ । अथाष्टौ विवरणानि लिख्यन्ते ।

मधुसूदनमुनीश्वरचरिताष्टौ विकृतिसंवरणस्य ।

तन्नूस्य(?) पुरोगमाचरं प्रकाश्यमारभते ॥ १ ॥

अथ मधुसूदनमहामुनिः स्वचिकीर्षितस्य निष्प्रत्यूहपरिसमापनफलकमिष्ट-देवताध्यानरूपं मङ्गलमाचरन् स्वगुरुस्वनामकथनपूर्वकं चिकीर्षितं प्रतिजानीते ।

(मू॰) । श्रीश्रीमन्तौ महेहरिचरणावात्मनोऽन्यस्य चेत-
स्यृग्वेदाष्टौ विकृतिविहृतिं वैदिकश्लोकनीयां ।
व्याख्याचार्यानुमति मधुसंसूदनाख्यो गुरुश्री-
कृष्णद्वैपायनतनुभवो मस्करी चर्करोति ॥ १ ॥

End. ऋत्विजं देवं यज्ञस्य । यज्ञस्य देवमृत्विजं । देवमृत्विजं देवं देवमृत्विजं । ऋत्विजं देवं देवमृत्विजं । ऋत्विजमित्यृत्विजं । होतारं रत्नधातमं । रत्नधातमं होतारं । होतारं रत्नधातमं । रत्नधातममिति रत्नधातमम् । इति घनः । जटाद्यष्टौ विकृतयः सम्पूर्णाः । एवं प्रकारेण चतुःषष्ट्यध्यायो बुधैर्ज्ञेयः ।
इति जटाद्यष्टौविकृतीनां स्वरूपकथनं मया विरचितं यत् ।
तेन जिष्णुर्विष्णुरादिपुरुषो वेदपुरुषादिसर्वः प्रीतो भवतात ॥ ५६० ॥

Colophon. इति श्रीमद्धरिचरणौ पादोपदिष्टायां श्रीकृष्णद्वैपायनतनुभवायां श्रीमधुसूदनमुनिविरचितायां श्रीव्याडीहयग्रीवीप्रातिशाख्यकारिकायां(?)श्रीमधुसूदनीशिक्षाभाष्यं नाम जटाद्यष्टविकृतिविवरणं सम्पूर्णं ।

विषयः । ऋग्वेदीयजटाद्यष्टविकृतीनां प्रत्येकलक्षणोदाहरणानि ।

No. 1493. सिद्धान्तचन्द्रिका ।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 3¾ inches. Folia, 91. Lines, 6—7—8 on a page. Extent, 3,060 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Siddhánta-chandriká. A metrical treatise on the creation according to the Vedánta philosophy, and on the nature and attributes of Brahma. By S'ivachandra Siddhánta, disciple of Rádhákrishna Vedántavágís'a and Rámakrishna Mis'ra. A work of this name and character has been noticed by Mr. Hall, but it is said to be the work of Ráma Sunyamin, disciple of Rámabhadra Yati (*Contributions*, p. 110). The MS. examined by him was, however, defective, and the author's name seems to be incorrect. The title of Sunyamin is suspicious, and I have never heard it used.

Beginning. शङ्करः शङ्कराचार्य्यः केशवो बादरायणः ।
प्रकाशतां मम स्वान्ते प्रभया निर्निमित्तया ॥
श्रीराधाकृष्णवेदान्तवागीशेन च शिक्षितः ।
श्रीरामकृष्णमिश्रेण बृहस्पतिसमेन च ॥
विप्रः श्रीशिवचन्द्राख्यः तौ नत्वा तनुते स्मरन् ।
गुरुकल्पितसिद्धान्तनामा सिद्धान्तचन्द्रिकां ॥

End. रामकिशोररामस्त्वं भासस्व मयि निर्गुणे ।
मेघं भित्त्वा यथा भातः सूर्य्याचन्द्रमसौ तथा ॥

Colophon. इति श्रीशिवचन्द्रसिद्धान्तविरचिता सिद्धान्तचन्द्रिका समाप्ता ॥

विषयः । वेदान्तमतसिद्धजगत्प्रपञ्चस्य विवरणं ब्रह्मैक्यप्रतिपादनञ्च ॥

No. 1494. सनत्सुजातीयविवरणं, मूलसहितं ।

Substance, country-made paper, 12½ × 5 inches. Folia, 26. Lines, 15–17 on a page. Extent, 1,318 s'lokas. Character, Bengali. Date, Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Sanatsujátiya-vivarana. A commentary on an episode in the Udyoga Parva of the Mahábhárata on death and futurity. A sage of the name of Sanatasujáta, according to the legend, instructs Dhritaráshṭra on the subjects. By a disciple of S'añkara Ácharya, who withholds his name from the work.

Beginning. (टी॰) । नमः पुंसे पुराणाय पूर्णानन्दाय विष्णवे ।
निरस्तनिखिलध्वान्ततेजसे विश्वहेतवे ॥
सनत्सुजातविवरणं सङ्क्षेपतो ब्रह्मजिज्ञासूनां सुखावबोधायारभ्यते ।
(मू॰) । वैशम्पायन उवाच ।
ततो राजा धृतराष्ट्रो मनीषी सम्पूज्य वाक्यं विदुरोदितं तत् ।
सनत्सुजातं रहिते(?) महात्मा पप्रच्छ बुद्धिं परमां बुभूषन् ॥

End. (टी॰) । तत्पतेकं चाचकं(?) सदामृतं निरञ्जनं ।
चित्तवृत्तिदृकसुखं तदस्म्यहं तदस्म्यहं ॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यस्य श्रीमच्छङ्करभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य कृतौ सनत्सुजातीयविवरणे चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः ।

(मू०)। अणोरणीयान् सुमनाः सर्व्वभूतेष्ववस्थितः।
पितरः सर्व्वभूतानां पुष्करे निहितं विदुः।
इत्युद्योगपर्व्वणि सनत्सुजातीये चतुर्थोऽध्यायः।

विषयः। भारतान्तर्गतोद्योगपर्व्वीयसनत्सुजातीयोपाख्यानस्य व्याख्यानं।

No. 1495. पदार्थखण्डनटिप्पनी।

Substance, country-made paper, 13¾ × 5½ inches. Folia, 27. Lines, 9—10 on a page. Extent, 900 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Padártha-khandana Tippaní. A complete copy of the work noticed under No. 365, ante, vol. I, p. 206.

Beginning. तातस्य तर्कसरसीरुहकाननेषु चूडामणेर्दिनमणेश्चरणौ प्रणम्य।
श्रीरामभद्रसुकृती कृतिनां हिताय लीलावशात् किमपि कौतुकमातनोति॥

End. श्रीसार्व्वभौमकविकल्पितमर्थतत्त्वं तत्त्वेन तर्हि सुधियः परिशीलयन्तु॥

Colophon. इति श्रीरामभद्रसार्व्वभौमभट्टाचार्य्यविरचितपदार्थखण्डनटिप्पनी समाप्ता॥

विषयः। पदार्थखण्डनस्य व्याख्यानं।

No. 1496. शास्त्रसिद्धान्तलेशसङ्ग्रहः।

Substance, country-made paper, 16½ × 3 inches. Folia, 73. Lines, 4—5—6—7—8 on a page. Extent, 2,203 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

S'ástra-siddhánta-les'a-sangraha alias *Siddhánta-les'a.* "An examination, in four sections, of the various schools of the Vedánta system, with strictures on the other Hindu schemes of philosophy. By Apya Díkshita, son of Rangarája Díkshita." Hall's *Contributions*, p. 153.

Beginning. अधिगतभिदा पूर्व्वाचार्य्यानुपेत्य सहस्रधा
सरिदिव महीभेदान् सम्प्राप्य शौरिपदोद्गता।
जयति भगवत्पादश्रीमन्मुखाम्बुजनिर्गता
जननहरिणी सूक्तिर्ब्रह्माद्वयैकपरायणा॥

End. निरतिशयामन्दस्फुरणसम्रुद्धनिःसन्धिबन्धपरमेश्वरभावापत्तिरादग्नयेति सिद्धं

Colophon. इति शास्त्रसिद्धान्तलेशसङ्ग्रहे चतुर्थः परिच्छेदः ॥

विषयः। अत्र चत्वारः परिच्छेदाः। तत्र १मे, आत्मा वाऽरे द्रष्टव्यः श्रोतव्य इतिश्रुतिसिद्धश्रवणविधेः अपूर्व्वविधिनियमविधिपरिसङ्ख्याविधिभिन्नयान्यतमरूपतानिरूपणं जीवेश्वरयोः स्वरूपनिरूपणञ्च। २ये, जगत्प्रपञ्चस्य मिथ्यात्वसंस्थापनेन ब्रह्माद्वैतप्रतिपादनं। ३ये, विद्याया एव ब्रह्मप्राप्तेः साक्षाद्धेतुत्वकथनं। ४र्थे अविद्यालेशस्वरूपनिरूपणं, अविद्यानिवृत्तिस्वरूपनिरूपणादिकञ्च ॥

No. 1497. सिद्धान्तचन्द्रिका टीका।

Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 and 16 × 5 inches. Folia 175. Lines, 10—11—12—14 on a page. Extent, 12,600 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Siddhánta-chandriká ṭíká. A commentary on Sivachandra Siddhánta's treatise on the Vedánta doctrine (ante No. 1443). Anonymous.

Beginning. सिद्धान्तचन्द्रिकां सूर्य्यरश्मितुल्यां विधित्सुना।
टीका विधीयते वादितापज्ञानाय केनचित् ॥

End. दृष्टान्तमाह मेघमिति। यथाकाशे स्थितं मेघं भित्त्वा सूर्य्याचन्द्रमसौ यथा भातः
तथा मयि स्थितं गुणं भित्त्वा भासस्व ग्रन्थकर्त्टपितृनाम रामकिशोर इति।
टीका समाप्ता ॥

विषयः। शिवचन्द्रसिद्धान्तकृतसिद्धान्तचन्द्रिकाख्यवेदान्तशास्त्रस्य व्याख्यानं।

No. 1498. पूर्व्वमीमांसार्थसङ्ग्रहः।

Substance, country-made paper, 12½ × 4½ inches. Folia, 18. Lines, 5—8 on a page. Extent, 414 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sm. 1863. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Purva-mímáṅsá-saṅgraha. An epitome of the Mímáṅsá doctrine of Jaimini. By Laugákshí Bháskara. Hall's *Contributions,* p. 186.

Beginning. वासुदेवं रमाकान्तं नत्वा लौगाक्षिभास्करः ।
कुरुते जैमिनिनये प्रवेशायार्थसङ्ग्रहं ॥

End. बालानां सुखबोधाय भास्करेण सुमेधसा ।
रचितोऽयं समासेन जैमिनीयार्थसङ्ग्रहः ॥

Colophon. इति श्रीलौगाक्षिभास्करविरचितं पूर्वमीमांसार्थसङ्ग्रहनामकं प्रकरणं समाप्तम् ।

विषयः । पूर्वमीमांसास्थजैमिनिसूत्रव्याख्यानं ।

No. 1499. प्रमाणपारायणं ।

Substance, country-made paper, 14 × 4½ inches. Folia, 54. Lines, 4—10—11 on a page. Extent, 2,252 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse Generally correct.

Pramáṇa-páráyána. The fifth section of a work in defence of Prabhákara's developement of the Mímáṅs'á doctrine. By Sálikanátha Mis'ra Mahá Mahopádhyáya. The entire work is named by the author *Prakraṇa-panchiká*, but it is commonly known under the title of *Sáliká*. Three of the other four sections are respectively called, *Nyáya-víthí*, *Nyáya-suddhi*, *Nirmalánjana*. I cannot ascertain the name of the fourth. Hall's *Contributions*, p. 195.

Beginning. स्वाध्यायविधिवाक्यार्थविचारे प्रयतामहे ।
प्रभाकरगुरोर्दृष्ट्या मीमांसारम्भसिद्धये ॥
अत्र केचिदाचक्षते न मीमांसाशास्त्रमारम्भणीयमिति ।

End. सङ्ख्यानाञ्च परस्परं पूर्वापरभावः । प्रत्यक्षसिद्ध एवेति न प्रमाणान्तरं व्याप्रियत इति । तस्मादयथोदितलक्षणविषयफलानि पञ्चैव प्रमाणानीति सिद्धम् ।

Colophon. इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीशालिकनाथकृतौ प्रमाणपारायणे षष्ठः परिच्छेदः ।
समाप्तश्चेदं प्रमाणपारायणं नाम पञ्चमं प्रकरणम् ॥

विषयः । १ परिच्छेदे, मीमांसामतसमर्थनं । २, वेदविसंवादशङ्कानिरासः । ३, जातिनिर्णयः । ४, विज्ञाननिर्णयः । ५, प्रमाणलक्षणकथनं । ६, प्रत्यक्षादिप्रमाणसाधनं ।

No. 1500. लघुचन्द्रिका ।

Substance, country-made paper, 14 × 5¼ inches. Folia, 42. Lines, 1[illegible] on a page. Extent, 1,422 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Laghu-chandriká alias *Advaita-chandriká.* A commentary on Madhusúdana Sarasvati's refutation of the Nyáya doctrine. By Brahmánanda Sarasvati, disciple of Náráyaṇa Tírtha. The MS. is incomplete. Hall's *Contributions*, p. 157.

Beginning. नमो नवघनश्यामकामकामितदेहिने ।
कमलाकामसोदामकलाकामुकदेहिने ॥
श्रीनारायणतीर्थानां गुरूणां चरणस्मृतिः ।
भूयान्मे साधिकेष्टानामनिष्टानाञ्च बाधिका ॥
अद्वैतसिद्धिव्याख्यानं ब्रह्मानन्देन भिक्षुणा ।
सङ्क्षिप्तचन्द्रिकार्थेन क्रियते लघुचन्द्रिका ॥
विष्णुं व्यापकं जीवस्वरूपं मोक्षं प्राप्त इव स्वयं बिजयते ।

End. (ख०) ।

विषयः । अद्वैतसिद्धिव्याख्यानं ।

No. 1501. अध्यात्मरामायणं ।

Substance, country-made yellow paper, 15¾ × 3 inches. Folia, 231. Lines, 6—7 on a page. Extent, 5,154 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Adhyátma-Rámáyaṇa. A version of the legend of Ráma differing in many respects from that given in the Rámayáṇa of Válmíki. The work, an episode of the Brahmándá Puráṇa, professes to reproduce the story as narrated to an assembly of sages at Naimisaranya, by Súta, who had heard it from Vyása, who had obtained it from Nárada, who on his part had obtained it on a visit to Brahmá. The claims of the work to literary merit are of the slenderest, but it abounds in philosophical dissertations. The work has lately been published in Calcutta.

Beginning. सूत उवाच । कदाचिन्नारदो योगी परानुग्रहवाञ्छया ।
पर्य्यटन् सकलान् लोकान् सत्यलोकमुपागमत् ॥
तत्र दृष्ट्वा मुनिमद्भिर्ब्रह्माभिः परिवेष्टितं ।
बालार्कप्रभया सम्यग्भासयन्तं सभागृहं ॥
मार्कण्डेयादिमुनिभिः स्तूयमानं मुहुर्मुहुः ।
सर्वार्थगोचरज्ञानं सरस्वत्या समन्वितं ॥
चतुर्मुखं जगन्नाथं भक्ताभीष्टफलप्रदं ।

End. अध्यात्मरामं पठतश्च नित्यं श्रोतुश्च भक्त्या लिखितुश्च राम ।
अतिप्रसन्नश्च सदा समीपे सीतासमेतः श्रियमातनोति ॥
रामायणं यन्मनोहरमादिकाव्यं ब्रह्मादिभिः सुरवरैरपि संस्तुतञ्च ।
श्रद्धान्वितः पठति यः शृणुयाच्च नित्यं विष्णोः प्रयाति सदनं परिशुद्धदेहः ॥

Colophon. इति श्रीमदध्यात्मरामायणे उमामहेश्वरसंवादे उत्तरकाण्डे नवमोऽध्यायः ॥
अध्यात्मोत्तरकाण्डे ग्रन्थसङ्ख्या या परिचिन्त्रा ।
चतुःशतसङ्ख्याः श्लोकाः पुराणसङ्ख्या च पुरा हरेणोक्ता ॥
पार्वत्यै परमेश्वरेण गदिते ह्यध्यात्मरामायणे
काण्डैः सप्तभिरन्विते तिशुभदे सर्गाश्चतुःषष्टिकाः ।
श्लोकानान्तु शतद्वयेन सहितान्युक्तानि चत्वारिंश-
च्छ्वाण्येव समासतः शुभशतैरूक्तानि तत्त्वार्थतः ।
इत्युत्तरकाण्डः समाप्तः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः । बालकाण्डस्य १ अध्याये, रामायणमाहात्म्यकथनादिः । २, रामहृदयस्तवः । ३, ब्रह्मणो विष्णुनिकटे प्रार्थनादिः । ४, रामादीनां जन्मविवरणादिः । ५, रामानयनार्थं विश्वामित्रागमनादिः । ६, ताडकादिवधः । ७, रामादीनां मिथिलागमनसीतास्वयम्बरादिः । ८, मिथिलातो स्वपुरीं प्रति रामदशरथादीनामागमनादिः ।

अयोध्याकाण्डस्य १ अध्याये, रामनिकटे नारदागमनादिः । २, रामराज्याभिषेकवार्त्तास्थापनादिः । ३, दशरथस्य कैकेयीगृहप्रवेशादिः । ४, रामस्य दण्डकारण्यगमनोद्योगादिः । ५, वनगमनसमये पौरवासिनां खेदवाक्यानि । ६, गुहं प्रति लक्ष्मणस्य वनागमनादिवृत्तान्तसूचनादिः । ७, दशरथविलापादिः । ८, रामशोकार्त्तभरतवाक्यादिः । ९, भरतस्य रामसन्दर्शनार्थं चित्रकूटपर्व्वते गमनादिः ।

आरण्यकाण्डस्य १ अध्याये, रामलक्ष्मणादेर्दण्डकारण्यप्रवेशः, रामकर्त्तृकविराध-

विषयः। राक्षसवधविवरणञ्च। २, रामादेः शरभङ्गसुतीक्ष्णाद्याश्रमगमनादिः। ३, रामादीनामगस्त्याश्रमगमनादिः। ४, रामादेः पञ्चवटीवासादिः। ५, शूर्पणखानासाच्छेदखरदूषणवधादिः। ६, रावणमारीचसंवादः। ७, सीताहरणादिः। ८ रामविलापः। ९, कबन्धराक्षसवधादिः। १०, शबर्याश्रमगमनादिः।

किष्किन्धाकाण्डस्य १ अध्याये, रामसुग्रीवयोर्मैत्रीकथनरामपरीक्षाकथनादिः २, वालिसुग्रीवयोर्युद्धं, वालिवधश्च। ३, वालिसत्कारसुग्रीवराज्याभिषेकादिः। ४, रामस्य ऋष्यमूकपर्वते वासः, सीतार्थं तत्कृतविलापश्च। ५, लक्ष्मणस्य सुग्रीवभवने गमनं, सुग्रीवस्य रामनिकटे समागमनञ्च। ६, सीतान्वेषणार्थं चतुर्दिक्षु वानराणां गमनं। ७, ८, सीतान्वेषणार्थं दक्षिणदिग्गतानां समुद्रतीरस्थानां वानराणां चिन्तादिः।

सुन्दरकाण्डस्य १ अध्याये, हनुमत्कर्तृकं समुद्रलङ्घनं। २, रावणकर्तृकसीताभर्त्सनादिः। ३, हनुमत्सीतयोः कथोपकथनादिः। ४, हनुमत्कर्तृको रावणारामभङ्गः, कतिपयराक्षसवधः, हनुमद्रावणयोः कथोपकथनं, लङ्कादाहश्च। ५, सीताहनुमतोः कथोपकथनं, वानराणां रामसमीपे प्रत्यागमनसीतासंवादकथनादिः।

लङ्काकाण्डस्य १ अध्याये, समुद्रतरणादिविषये रामवाक्यादिः। २, हनुमद्विक्रमं दृष्ट्वा रावणस्य विमर्षवाक्यादिः। ३, विभीषणस्य रामसमीपे आगमनं, विभीषणराज्याभिषेकादिः। ४, सेतुबन्धः, रामेश्वरशिवस्थापनं, रावणदूतकर्तृको रामसैन्यवर्णनादिः। ५, रावणस्य क्रोधाविमर्षौ युद्धारम्भश्च। ६, ७, लक्ष्मणमूर्च्छा, रामरावणयुद्धं, हनुमत औषधानयनार्थं गमनादिः। ८, कुम्भकर्णवधादिः। ९, इन्द्रजिद्वधादिः। १०, रामरावणयोर्घोरतरं युद्धं रावणवधश्च। ११, विभीषणशोकापनयनं, विभीषणराज्याभिषेकादिश्च। १२, रामसमीपे सीतानयनादिः। १३, रावणवधात् सन्तुष्टदेवादिकृतरामस्तवादिः। १४, पुष्पकमारुह्य रामादीनां स्वपुरीं प्रत्यागमनादिः। १५, रामराज्याभिषेकः। १६, हनुमदादीनां पारितोषिकदानप्रजाहर्षोत्पत्त्यादिः।

उत्तरकाण्डस्य १, २, अध्याये, रामचन्द्रनिकटे अगस्त्यादिमुनिसमागमनं, परस्पर वाक्यालापः, रावणकुम्भकर्णमेघनादादिजन्मवृत्तान्तः। ३, वालिसुग्रीवयोर्जन्मवृत्तान्तादिः। ४, श्वेतद्वीपे बलदर्पितस्य रावणस्य युद्धार्थागमनादिः। ५, रामगीताकथनं। ६, भार्गवादिमुनीनां रामनिकटे समागमः। परस्परं वार्त्तालापो लवणासुरवधादिश्च। ७, रामसमीपे कुशलवकर्तृकरामायणगानादिः। ८, रामसमीपे ऋषिरूपधरकालागमनादिः। ९, कुशलवयो राज्याभिषेकः रामलक्ष्मणसीतादीनां स्वधामगमनं।

INDEX TO VOL. IV.

PART I.

INDEX TO VOLUME VI. PART I.

NOTICES OF SANSKRIT MSS.

No. 1983. शैवसर्व्वस्वसारः । Substance, palm-leaf, 11 × 1¾ inches. Folia, 130. Lines, 5 on a page. Extent, 2,507 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magrání, Post Madhubaní, Darbhañgá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old, decayed. Prose and verse. Correct.

S'aiva-sarvasva-sára. A digest of the rules for the adoration of S'iva. By Vidyápati. Compiled by order of Queen Viśvása Deví, wife of Rájá Padma Siñha, of Mithilá. Padma Siñha was the son of S'iva Siñha, grandson of Deva Siñha, and great-grandson of Bhava Siñha. There is an inscription of S'iva Siñha, dated 293 of Lakshmaṇa Sena's era, and Vidyápati flourished in his time, as also in that of his son. Contents: Greatness of S'iva; unity of Hari and Hara; characteristics of the worshippers of S'iva; devotion defined; merits of pilgrimage to visit liñgams; merits of visiting ditto; merits of touching ditto; ditto of cleaning the temple of ditto; rules for adopting the worship of ditto; ditto of throwing away the offerings made to S'iva; measures of articles to be used for applying on the body of ditto; rules for making ditto; merit of smearing liñgams with clarified butter; ditto of pouring water on ditto; ditto curds, milk, clarified butter, and water in which *kusa* grass has been steeped; pouring ditto from golden and other vases; ditto of pouring a continuous stream of milk, &c., in summer; ditto of dancing, &c. at the three daily services; ditto of music from the mouth; ditto of singing; ditto of worship; ditto of ditto at the three stated times daily; ditto of worship at midnight; ditto of worshipping S'iva under different forms; worship with a large number of articles; rules of worshipping daily after morning ablutions; worship for twenty days together; ditto for four months; ditto at auspicious times; formation of liñgams with clay; worship of ten million liñgams; merits of worship-

ping liṅgams made of salt; ditto ditto of crystal or pearl; vessel for offering *arghyas;* offering of essences; ditto of *arka* flowers; ditto of oleander and *droṇa* flowers; proper flowers for offerings; merits of offering Datura flowers along with bilva leaves; ditto of surrounding the seat of liṅgams with garlands; ditto of making flower pavilions for liṅgams; ditto of worship with golden flowers; ditto of offering particular kinds of flowers on particular months; ditto of burning incenses; ditto of lamps; oil lamps may be offered if clarified butter be not available; ditto ditto lamps arranged in the form of a tree; ditto of lamps during the month of Kártika; ditto of ripe plums; ditto of the juice of sugarcane and molasses; ditto of flesh-meat; ditto of boiled rice, &c.; ditto of gold; ditto of singing by females; ditto a cow with a calf; ditto of kine, elephants, villages, districts, &c.; ditto of hanging bells in temples dedicated to liṅgams; ditto of awnings; ditto of jewels; ditto of flags; ditto of golden vessels; ditto of horses, &c.; ditto of heaps of sessamum seed; merit of waving lamps before liṅgams; ditto of repeating the mantras of S'iva; ditto of circumambulation; ditto of prostration; ditto of bathing in streams before a temple; ditto of smearing ashes on one's own body; ditto of putting on sectarial marks; ditto of adoration by a hermit; what to abstain from on the part of devotees to S'iva; penance at night; rules regarding the fast on the 14th of the wane in Mágha; worship on the 8th of the wane;—Here the codex breaks off.

Beginning. सूर्य्याचन्द्रमसौ दृशौ तदुपरि ज्योतिर्म्मयं दर्शनं
विश्राणो गणयन्निव + मनघं विश्वैकवीजं विभुः ।
धत्ते यः शिरसा सुधाकरकलामेकाक्रमुद्रामयीं
देयादभ्युदयं त्रिकालविदयं देवो भवानीपतिः ॥
गङ्गाभुङ्गतरङ्गि + + मलसत् कीर्त्तिच्छटाचालित
क्षौणिक्ष्मातलसर्व्वपर्व्वतवरो वीरव्रतालङ्कृतः ।
भूपालावलिमौलिमण्डलमणिप्रत्यर्च्चिताङ्घ्रिद्वया-
म्भोज श्रीभवसिंहभूपतिरभूत् सर्व्वार्थकल्पद्रुमः ॥
दृप्यद्दुर्व्वारवैरिद्विपकुलदलनाकण्ठकण्ठीरवश्री-
रासीत्साशेषभूभृन्मणिमुकुटतटज्योतिरुद्योतिताङ्घ्रिः ।
तत्सूनुः पुण्यकीर्त्तिर्नयविनयदयादानदाक्षिण्यदक्षो
दक्षः सर्व्वाश्रितानां मिथिलभुवि नृपो देवसिंहो बभूव ॥

दत्तं येन द्विजेभ्यो द्विरदरथमहादानमन्यैरशक्यं
का वार्त्ता त्वन्यदाने कनकमयतुलापूरुषो येन दत्तः ।
यस्य क्रीडातडागस्तुलयति च + + शासने वारिराशिं
देवोऽसौ देवसिंहः क्षितिपतितिलकः कस्य न स्यान्नमस्यः ॥
क्षोणीभर्त्तुरमुष्य वैरिवनिता वैदग्ध्यदीक्षागुरो-
रद्भुतः शिवसिंहदेवनृपतिर्व्वीरावतंसः सुतः ।
शौर्य्यावर्ज्जितगौडगज्जनमहीपालोपनीतक्षता-
नेकोत्तुङ्गमतङ्गजाश्वकनकच्छत्राभिरामोदयः ।
संग्रामाङ्गणभीमभीमसदृशस्तस्यानुज + + +
दानस्थपितकल्पवृक्षमहिमाऽसौ पद्मसिंहो नृपः ॥
कैलासोदरसोदरीयति शरच्चन्द्रांशुशङ्कीयति
प्रालेयाचलशेखरीयति यशो यस्यारविन्दीयति ।
विद्यामङ्गिरसः सुतस्य विनयं रामस्य वृत्तं मुनेः
शौर्य्यं सूर्य्यसुतस्य धैर्य्यमवनेर्गाम्भीर्य्यमम्भोनिधेः ।
दानं दानवमन्दनस्य सकलं धारं समु + + ता
धाता यः शरदिन्दुसुन्दरयशाः क्षोणीपतिर्न्निर्म्मितः ॥
दुग्धाम्भोधेरिव श्रीर्गुणगणसदृशे विश्वविख्यातवंशे
सम्भूता पद्मसिंहक्षितिपतिदयिता धर्म्मकर्म्मैकसीमा ।
पत्युः सिंहासनस्था पृथुमिथिलमहीमण्डलं पालयन्ती-
श्रीमद्विश्वासदेवी जगति विजयते चर्य्ययारुन्धतीव ॥
इन्द्रस्येव शची समुज्ज्वलगुणा गौरीव गौरीपतेः
कामस्येव रतिः स्वभावमधुरा सीतेव रामस्य या ।
विष्णोः श्रीरिव पद्मसिंहनृपतेरेषा परा प्रेयसी
विश्वख्यातमया द्विजेन्द्रतनया जागर्त्ति भूमण्डले ॥
दातारः कति नाभवन् कति न वा सन्तीह भूमण्डले
नैकोऽपि प्रथितः प्रदानयशसो विश्वासदेव्याः समः ।
यस्याः स्वर्णतुलाद्युताखिलमहादानप्रदाना + +
स्वण + + स्मगीदृशामपि तुलाकोटिध्वनिः श्रूयते ॥
लीलालोलावनाली + घनिचयदलद्वीचिविस्तारभार-
प्रव्यक्तोन्मत्तमुक्तातरलतरतरद्वृन्दसन्दोहवाङ्कः ।
पुष्पात् पुष्पौघमालाकुलकलितलसद्भृङ्गसङ्गीतसङ्गी

श्रीमद्विश्वासदेव्या समवचितचिरो विश्वभामस्तकाग्रः ॥
नित्यं देवद्विजार्थं प्रवितवितरणारम्भसम्भावितश्री-
र्धर्म्मांशा चन्द्रचूडप्रतिदिवसममाराधनैकाग्रचित्ता ।
विश्वानुश्राव्यविद्यापतिललितमनसो विश्वविख्यातकीर्त्तिः
श्रीमद्विश्वासदेवी विरचयति शिवं शैवसर्व्वस्वसारं ॥
प्रमाणमूला नवपल्लवाढ्या सपुष्पिका रम्यफलोपपन्ना ।
अभीष्टसिद्धौ विबुधैरपेया वाक्यावली कल्पलतेव शम्भोः ॥

तथादौ शिवमाहात्म्यं । स्कन्दपुराणे । इत्यादि ।

End. एवं मासान्तरेष्वपि विहितद्रव्यविशेषं शिवे प्राश्यानाहारः स्वपेत् । यत्रापि कृष्णाष्टमी न श्रुता शिवाकालस्य न श्रुतस्तत्रापि—

Colophon. इत्यतः खण्डितत्वात् परिसमाप्तिसूचकं वाक्यं नास्तीति ज्ञेयम् ।

विषयः । शिवमाहात्म्यकीर्त्तनं । हरिहराद्वैतनिरूपणं । शिवभक्तलक्षणकथनं । भक्तिनिरूपणादिकम् । शिवदर्शनार्थं यात्राफलकथनं । शिवदर्शनमाहात्म्यकीर्त्तनं । स्पर्शनमाहात्म्यकीर्त्तनं । शिवालयसम्मार्ज्जनमाहात्म्यकथनं । शैवव्रते सङ्कल्पविधिकथनं । शिवनिर्म्माल्यापनयनमाहात्म्यकथनं । अभ्यङ्गादौ द्रव्यमानादिपरिभाषा । शिवलिङ्गनिर्म्माणादिविधिः । घृताभ्यङ्गफलं । उद्वर्त्तनफलं । दधिदुग्धघृतक्षौद्रकादिना स्नपनफलं । हेमादिघटेन स्नपनविधिकथनादिकं । ग्रीष्मकालिकपयोधारादिपतने फलादिकथनं । शिवपूजाकाले त्रिसन्ध्यनृत्यादिफलकथनं । मुखवाद्यफलकथनं । गीतफलकथनं । पूजाफलकथनं । त्रिसन्ध्यापूजाफलकथनं । अर्द्धरात्रे पूजाफलकथनं । महादेव-विरूपाक्ष-रुद्रादिमूर्त्तिभेदपूजामाहात्म्यकथनं । महोपचारपूजाविधानं । स्नानोत्तरप्रात्यहिकप्रातःपूजनविधिः । त्रिंशत्तिदिवसाधिकरणकशिवपूजाविधिः । एवं चातुर्म्मास्यार्चनादौ विधानकथनं । पुण्यकालविशेषे शिवार्चनफलकथनं । पार्थिवशिवलिङ्गनिर्म्माणविधानादिकथनं । लक्षसंख्यकादिशिवलिङ्गपूजाफलं । लवणमयादिलिङ्गपूजाफलं । स्फाटिक-मुक्तामयादिलिङ्गपूजनफलं । अर्घ्यपात्रनिरूपणादिकं । गन्धदानादिविधिकथनं । अर्कपुष्पदानमाहात्म्यकथनं । करवीरद्रोणादिपुष्पदानफलं । विहितपुष्पनिरूपणं । विल्वपत्रेण सह धुस्तूरपुष्पदानमाहात्म्यकीर्त्तनं । मालाभिर्व्वेदिवेष्टनस्य माहात्म्यकथनं । पुष्पमण्डपमाहात्म्यकथनं । सुवर्णकुसुमादिना अर्चनस्य फलादिकथनं । मासविशेषे पुष्पफलविशेषेण पूजाया माहात्म्यकीर्त्तनं । अगुरुगुग्गुल्वादिधूपदानफलकथनं । दीपदानफलकथनं । घृताभावे तैलदीपदानफलकथनं । दीपवृक्षदानमाहात्म्यकथनं । कार्त्तिकमासीयप्रत्यहदीपदानविधानादिकथनं । पक्वबदरादिफलदानफलकथनं । इक्षुरस-फाणितादिदानफलकथनं । मांसादिदानमाहात्म्यकथनं । अन्नादिदानफलकथनं । अथ सर्व्वत्र शिवमुद्दिश्य दानमिति ज्ञेयं । तथा शिवमुद्दिश्य हिरण्यदानविधिः । श्रीकण्ठकसङ्गीतश्रावणफलकथनं ।

उभयतोमुखीदानफलकथनं। गोगजादिदाने हयभादिदाने च प्रत्येकं फलकथनं। ग्रामनगर-हेमादिदानफलकथनं। शिवालये षण्ढावत्सफलकथनं। वितानादिदानमाहात्म्यकथनं। रत्नादिदानमाहात्म्यकीर्त्तनं। शिवालये ध्वजादिदानमाहात्म्यकथनं। हेमपात्रादिदानफल-कथनं। गन्धाद्यादिदानमाहात्म्यकथनं। तिलप्रस्थादिदानफलकथनं। आरात्रिकमाहात्म्य-कथनं। शैवमन्त्रजपादिमाहात्म्यकीर्त्तनं। प्रदक्षिणफलकथनं। प्रणामफलकथनं। शिव-समीपस्थप्रश्रयणे स्नानफलकथनं। भस्मस्नानादिमाहात्म्यकथनं त्रिपुण्ड्रादिधारणफलकथनं। तपस्विपूजादिफलकथनं। शिवभक्तेन वर्ज्जनीयकथनं। नक्तव्रतविधानकीर्त्तनं। शिवरात्रिव्रत-विधिकथनं। कृष्णाष्टम्यां शिवपूजनविधिकथनं।

No. 1984. प्रायश्चित्तकौमुदी, वा प्रायश्चित्तविवेकटिप्पनी। Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 64 Lines, 6 on a page. Extent, 1,417 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Magráṇí, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Práyśchitta-kaumudí alias **Práyśchitta-viveka-ṭippaní.** A commentary on S'úlapáṇi's digest of the rules regarding expiations. By Rámakṛishṇa Bhaṭṭácharya.

Beginning. हरिं प्रणम्य मेघाभं पङ्कजस्यन्दिवर्णनं।
तन्यते रामकृष्णेन प्रायश्चित्ताख्यकौमुदी॥

प्रेक्षावतां प्रवृत्तये ग्रन्थस्य प्रयोजनाभिधेये अभिधीय अभिधानञ्च नित्येत्यादि। यद्यपि मङ्गलाचरणमादौ ग्रन्थकर्त्तुरुचितं तथापि ज्योतिरागमादिना विघ्नव्यतिरेकनिश्चयेन—इत्यादि।

End. अत्र तु मासानीत्यत्र मासस्य विशेषणत्वादन्यथान्वयसम्भावनैव नास्ति किमेतया फक्किकया इति।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामकृष्णभट्टाचार्य्यविरचितेयं प्रायश्चित्तविवेक-टिप्पनी समाप्ता।

विषयः। शूलपाणिकृतप्रायश्चित्तविवेकस्य व्याख्यानं।

No. 1985. आख्यातवादव्याख्यारहस्यं। Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 8 on a page. Extent, 868 s'lokas. Character, Maithilí, Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

A'khyátaváda-vyákhyá-rahasya. A gloss on the A'khyátaváda, of the author. By Raghudeva Bhaṭṭácharya.

Beginning. प्रणम्य गौरदग्धाभं + + म गुणमन्दिरं ।

आख्यातवादसद्व्याख्या रघुदेवेन तन्यते ॥

यद्वदाख्यातवादस्य मम ग्रन्थविलोकनैः ।

लीलयाध्यापनं धीराः कुर्व्वन्तु निद्रिता अपि ॥

नैयायिकः परमतं निराकर्त्तुं प्रथमतः तन्निरूपयति आख्यातस्येति ।

End. प्रसङ्गादिति लक्षणादिना उपपादने तु लाघवेन तर्कस्यैव शरणीकरणीयत्वादिति भाव इति दिक् ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरघुदेवभट्टाचार्य्यविरचितमाख्यातवादव्याख्यार- हस्यं परिपूर्णमिति ॥

विषयः । आख्यातवादस्य व्याख्यानं ।

No. 1986. शक्तिवादविवरणं । Substance, country-made paper, 12 x 3 inches. Folia, 62. Lines, 6 on a page. Extent, 1,372 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Káṇái Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

S'aktiváda-vivaraṇa. A commentary on the S'aktiváda of Gadádhara. By Kṛishṇa Bhaṭṭa, son of Raṅganátha Suri, and brother of Náráyaṇa.

Beginning. श्रीकृष्णचरणौ नत्वा शक्तिवादार्थदीपिकां ।

करोति सम्प्रदायेन कृष्णभट्टो मुदे सतां ॥

सङ्केतोऽभिधारूपवृत्तिग्राहक इति मीमांसकमतं । लक्षणा च शक्तिभेद इति वैयाकरणमतं । तदुभयं कटाक्षयन्नाह सङ्केत इति । अत्र तीरं गङ्गापदार्थसम्बन्धि न गङ्गापदार्थ—इति ज्ञानेऽपि गङ्गायां घोष इत्यादितः शाब्दबोधोदयात् सङ्केतमात्रेणोपपत्तितो न लक्षणा- तिरिक्तवृत्तिः स्वीकार्य्येत्यभिप्रायेणाह लक्षणा चेति । इत्यादि ।

End. पर्य्यायताज्ञानस्य न्यायादिमते द्वयोः पदयोः तद्धर्मावच्छिन्नशक्तिमत्त्वज्ञानादि- कालीनस्य विशिष्टशक्तिज्ञानस्य सर्व्वमते लोमगुणविशेष्यकलोमप्रकारकफलजनकतया पत्तेः । + + + + पर्य्यायताभ्रमस्य पश्चमदं लोमत्वशक्तमित्याकारतया बोधे बाधकाभावादिति ।

Colophon. श्रीरङ्गनाथसूरिसूनुनारायणानुजकृष्णभट्टविरचितं शक्तिवादविव- रणं सम्पूर्णं ।

विषयः । गदाधरभट्ट- शक्तिवादस्य व्याख्यानं ।

No. 1987. शुभकर्म्मनिर्णयः । Substance, palm-leaf, 12 × 2½ inches. Folia, 100. Lines, 5 on a page. Extent, 1,082 s'lokas. Character, Maithilí. Date, L. S. 584. Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Kánái Jhá; another copy with Chhoṭi Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

S'ubhakarma-nirṇaya. A digest of the rules regarding the performance of domestic rites according to the ordinances of Gobhila. By Murári Misra. The work was compiled under the auspices of Rájá Trivikramanáráyaṇa, son of Jagannáráyaṇa, grandson of Naranáráyaṇa, great-grandson of Víranáráyaṇa, great-great-grandson of Rúpanáráyaṇa, and great-great-great-grandson of Lakshmináráyaṇa.

Beginning. वन्दे नन्दतनूजं जगदालम्बं निरालम्बं ।
सन्देहतिमिरमिहिरं निगमनिवेद्यमहः किमपि ॥
दुष्टानामेकशास्ता हरिचरणपरः पौरवर्गस्य पाता
वैरिश्रेणीमिहन्ता द्युतिजितमदनः श्रीप्रभूरिप्रदाता ।
विश्वव्यापिप्रतापस्त्रिजगति विदिते चारु + वङ्गदेशे
लक्ष्मीनारायणाख्यः समभवदवनीपालमालावतंसः ॥
कुमार इव गौरीशात् पारिजात इवाम्बुधः ।
रूपनारायणो राजा लक्ष्मीनारायणादभूत् ॥
वारं वारमुदारवैभववतामस्यापि भूमीभृतां
द्वारं द्वारमुपेत्य हन्त सहसा भिक्षामलब्ध्वा बुधाः ।
एतस्मिन् समये स चेत्सकरुणः श्रीरूपनारायण—
स्तिष्ठेदित्यभिधाय लोलशिरसः पाणिं क्षिपन्त्यर्थिनः ॥
श्रीवीरनारायणमेदिनीन्द्रः श्रीरूपनारायणभूमिपालात् ।
जातस्ततः सर्व्वगुणैरुपेतो यथा जयन्तो विबुधाधिराजात् ॥
उपास्तु प्रविशन्नपि प्रतिभटश्रेणीषु सूर्य्यात्मना
भिक्षुभ्यो मुकुरार्पयन्नपि बहून्यस्तायमानाननः ।
प्रागल्भ्यमदुषा रिपून् परिभवन्नप्युन्नतात्मस्वपो-
धन्यो + जगतीतले भवतु कः श्रीवीरनारायणात् ॥
शिरोरत्नं राज्ञां जननयनराकाहिमकरो-
निवासो धर्म्माणां रणविजयलक्ष्म्याः प्रियतमः ।
अभूदस्माद्राज्ञो नयविनयविद्याबलमति-
श्रियां पारावारः स खलु नरनारायणनृपः ॥

देवश्रीगणगीतकीर्त्तिविजितक्षीराब्धिशुभ्रद्युति-
र्भृत्यानेकसुवर्णदानजनिताशेषार्थिहर्षोत्सवः ।
चञ्चद्दुष्टवैरिकुम्भदलनप्रोद्दामपञ्चाननो-
जज्ञे यज्ञपरायणः किल जगन्नारायणो भूपतिः ।
कुश इव सुतात् कौशल्याया जयन्त इवेन्द्रतो-
रतिपतिरिव श्रीमद्विष्णोः कुमार इवोमतः ।
शुक इव मुनेर्व्यासाद्विधुश्च यथाम्बुधे-
र्बुध इव विधोरस्माज्जातस्त्रिविक्रमभूपतिः ॥
यं रणमुखे त्रिविक्रमनारायणदेवमालोक्य ।
अपि कनकगौरमरयो मन्यन्ते सपदि कालमिव ॥
सोऽयं दानदयाविवेकविनयश्रीसत्यलोकोत्तरो-
नित्यं यज्ञपरायणो विजयते श्रीनिर्भयो भूपतिः ।
यस्योद्दामकृपाणकालकलितप्रत्यर्थिपृथ्वीपति-
प्रेयस्यश्रुपयःपयोधिषु यशो हंसावली क्रीडति ॥
वाहव्यूहैर्द्विरदनिवहैराचतुःसिन्धुसीम्नो-
मुक्तादामस्फुरितमहसो मेदिनीं मर्दयन्तः ।
के नामेमं धरणिरमणं क्ष्माभुजो नाश्रयन्ते
रत्नच्छायोच्छलितकिरण-श्रेणिकिर्म्मीरिताशाः ॥
सोऽयं मुरारिधीरं सत्कारितया समासाद्य ।
श्रीसारदाप्रसादात् तनुते शुभकर्म्मनिर्णयं नृपतिः ॥
विज्ञायाखिलशास्त्रतत्त्वममलं श्रीरामभद्राद्गुरो-
र्म्मिश्रात् केशवतः श्रुतीरथ तयोः सारं विचिन्त्य स्वयं ।
पादाम्भोजयुगं प्रणम्य शिवयोः संख्यावतां प्रीतये
व्यातेने शुभकर्म्मनिर्णयममुं श्रीमन्मुरारिः कृती ॥

तत्रादावाभ्युदयिकनिर्णयः । तदादाववश्यं गणाधिपा मातरः पूज्याः ।—इत्यादि ।

End. तथा च उपायातायार्घ्यमिति कौचलीया इति कौचलीयाः शाखाविशेषाध्यायिनः । तेषां मते इदानीमागतायार्हणं न तु कौथुमाय + + +पचणमिति ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमुरारिमिश्रशर्म्मविरचितः शुभकर्म्मनिर्णयः समाप्तः इति ।

न्यायाम्भोजमरन्दतुन्दिलमनोभृङ्गो गिरां शेवधि-
र्मन्वादिस्मृतिमाकलय्य तदितः सारं समाकृष्य च ।

. भाषाग्नि प्रविविच्य निबन्धन्तुदा श्रीगोभिलीये विधौ
व्यासेन ग्रुभकर्म्मनिर्णयमम् श्रीमञ्जरादिः क्ततौ ॥ सम्बं १८४ । कार्त्तिकशुक्लपञ्चम्यां ।

विषयः । श्रुतिपुराणस्मृत्यान्तरसंवादेन छन्दोगानां विवाहादिसमावर्त्तनान्तेषु दशविधेषु संस्कारेषु विधानकथनम् तद्विषयकगोभिलसूत्राणां समासेन व्याख्याकीर्त्तनञ्च ।

No. 1988. खण्डनखण्डखाद्यटीका । Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 103. Lines, 5 on a page Extent, 1,672 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Khaṇḍana-khaṇḍa-khádya-ṭíká A commentary on S'rí-harsa's Khaṇḍana-khaṇḍa-khádya—a treatise on the non-existence of the Supreme soul. By S'aṅkara Miśra. (III, p. 70.)

Beginning. यरिमङ्करयोः सिताসितं भुजगारातिभुजङ्गलाञ्छनं ।
यपरस्तु मुदे विपक्षयो-रपि संस + + भिन्नतां गतं ॥
विपक्षधर्म्मिद्वयसन्निपातेऽप्यभेद एवेति विभावयन्नः ।
पुनातु भेदप्रतिभासशून्यं स्त्रीपुंसरूपं शिवयोः शरीरं ॥
भवनाथस्तूक्तिगुम्फनमिह खण्डनखण्डखाद्यटीकायां ।
श्रीशङ्करेण विदुषा विदुषामानन्दवर्द्धनं क्रियते ॥

प्रारिप्सितप्रतिबन्धकदुरितनिराकरणकारणेष्टदेवतानमस्काररूपं मङ्गलं कुर्व्वन्नेव प्रेक्षावत् प्रवृत्त्यङ्गप्रयोजनाभिधेयसम्बन्धप्रतिपादनपरः परमतनिराचिकीर्षया स्वमते अद्वैतस्थापनां वैतण्डिकोऽपि स्वप्रौढिप्रकटनाय सूचयन्नाह,—अविकल्पेति । एकः पुरुष इत्यद्वितीयं ब्रह्मेत्यर्थः । श्रुतिषु तथाश्रुतत्वात् । यद् यथा श्रुतिषु श्रुतं तत्तथा यथा ब्रह्मण आनन्दमयत्वं—इत्यादि ।

End. ननु सकलान्योन्याभावघटितमा केनचिद्धर्म्मेणावच्छिन्नस्येष्टत्वं स्यादित्यत आह; अन्य इति । तन्मात्रघटितरूपाभेरव्याप्यनिरूपणात् ।

Colophon. इतः खण्डितत्वात परिशेषवाक्यं नास्ति ।

विषयः । श्रीहर्षकृतखण्डनखण्डखाद्यस्य अभावखण्डनप्रकरणं यावत् व्याख्यानं ॥

No. 1989. छन्दोगाह्निकोद्धारः । Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 32. Lines, 6 on a page. Extent, 499 s'lokas. Character, Maithilí. Date, SK. 1716. Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Chhandogáhinkoddhára. A summary of the daily religious duties imperatively necessary for such householders belonging to the Chhandoga school as do not cherish the household fire. By S'añkara Miśra, Mahámahopádhyáya, son of Bhavanátha Miśra. Contents : morning duties; ablutions, wood fit for brushing the teeth, washing of the face, morning bath, rules of Gobhila on the subject; Sandhyá defined, ritual of Sandhyá, offering of water to the manes, reading of the Vedas, adoration of deities, sacrifices to the Viśvedevás, daily s'ráddhas, hospitality, offering of food to cattle, breakfast, prohibited food, duties after breakfast, siestá, society of wife.

Beginning. ऊर्द्ध्वबद्धजटाजूटक्रोड़क्रीड़त्सुरापगं ।
भजामि धार्मिनीकान्तकान्तभालस्थलं हरं ॥
यावानुक्तो द्रोषच्छन्दोगानां निरग्नीनां ।
तावन्मात्रमिहाह्निकमस्मानामुच्यते स्फुटं ॥
तत्र नरसिंहपुराणे,—उषःकाले समुत्थाय कृतशौचो द्विजोत्तमः ।
कुर्य्यात् स्नानं ततो नित्यं दन्तधावनपूर्व्वकं ॥ इत्यादि ।

End. अत्राह्निके एतावत्यपि कृते न प्रत्यवेयात । अन्यथा प्रत्यवेयादेवेति संक्षिप्याह्निकमुक्तं सामगानां ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीभवनाथमिश्रात्मजमहामहोपाध्यायश्रीशङ्करमिश्रकृतो छन्दोगाह्निकोद्धारः समाप्तः । शाके १७१९ ।

विषयः । छन्दोगानामाह्निकृत्यमतिविस्तरेणानुष्ठातुमशक्तानां यावति अकृते प्रत्यवायः स्यात्, निरग्नीनां तावदेव संक्षेपेण निरूपितं । तत्र प्रातः कृत्यकथनं । सामान्यतः शौचविधिः । दन्तकाष्ठनिरूपणादिकं । आचमनविधिकथनं । प्रातःस्नानविधिकथनं । गोभिलीयस्नानप्रयोगः । सन्ध्यानिर्णयः । सन्ध्याप्रयोगः । तर्पणप्रयोगः । ब्रह्मयज्ञविधिकथनं । देवपूजाविधिकथनं । शाकलकल्पेन बलिवैश्वदेवविधिकथनं । नित्यश्राद्धविधिकथनं । आतिथ्यविधिकथनं । गोग्रासदानविधिकथनं । भोजनविधिकथनं । भोजने वर्ज्जनीयकथनं । भोजनानन्तरमाचमनीयविधिकथनं । शयनविधिकथनं । दारोपगमनविधिकथनञ्च ।

No. 1990. द्विविधजलाशयोत्सर्गप्रमाणदर्शनं । Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 706 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Dvividha-jalásayotsarga-pramáṇa-darsana. Two different rituals for the consecration of tanks, wells and other reservoirs of water, according to the rules of the Bahvṛicha Bráhmaṇa and of the Yajur Veda respectively. By Buddhikara S'ukla.

Beginning. नत्वा ध्येया वेदवेद्यौ तस्वतो यज्ञरूपिणौ ।
आरोप्यरूपसम्भारौ सेव्यौ सेव्यौ जगद्गुरू ॥
सम्यग्धनार्जनं विनयाध्यराचित्यपूर्णादिच्छिकीर्षु पुंसां ।
निर्व्वच्मि सद्दारुणकूपसेतुवापीसमुत्सर्गविधिं विधानैः ॥
श्रीबुद्धिकरशुक्लोऽहं मीमांसासारगौरवात् ।
विश्वनाथपदाम्भोजमधुपानमधुव्रतः ॥
अथाग्निसाक्षिकपुष्करिण्याद्युत्सर्गविधिः । इत्यादि ।

End. एवमग्निसाक्षिकजलाशयोत्सर्ग आभ्युदयिकं नच स्त्रीणामपि पित्रादीनां भ्रात्रादीनां प्रमाणाभावात्—इति ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायशुक्लश्रीबुद्धिकरकृतौ द्विविधजलाशयोत्सर्गप्रमाणदर्शनं ।

विषयः । बह्वृचां यजुर्वेदिनाञ्च प्रत्येकं वापीकूपतडागादिप्रतिष्ठाविधिकथनं ।

No. 1991. मीमांसासूत्रदीधितिः, वा न्यायावलीदीधितिः । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 340. Lines, 7 on a page. Extent 9,208 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Magraṇigrám, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Káṅái Jhá. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Mímáñsá-sútra-dídhiti alias Nyáyávalí-dídhiti. A commentary on the Mímáñsá aphorisms, explaining the parables used in illustration of them. By Rághavánanda Sarasvatí. Hall's Contributions, p. 182.

Beginning. नत्वा मुरारेः पदकञ्जरेणून् मत्वेश्वितुर्भानुगणानमस्य ।
देव्या गुरूणाञ्च यतिस्तनोमि न्यायावलीदीधितिमर्थकल्प्यां ॥
तत्र । धर्म्मो द्वादशलक्षणा व्युत्पाद्यस्तल्लक्षणैः ।
प्रमाणभेदशेषत्वप्रयुक्तिक्रमसंज्ञकाः ॥
अधिकारोऽतिदेशश्च सामान्येन विशेषतः ।
ऊहो बाधश्च तन्त्रञ्च प्रसङ्गश्चोदिताः क्रमात् ॥

विश्वर्थवादः श्रुतिनामधेयं चतुर्व्विधं मामनुद्दीरयेऽस्य ।
पादैश्चतुर्भिस्त्रिचलनण्डैः स्त्रवाम्विनैः सिद्धाति कर्महन्यं ॥
अस्याक्षरमसन्दिग्धं सारद्विश्वतामुखं ।
अस्तोभमनवद्यश्च स्त्रयं स्त्रविदो विदुः ॥ इति ।
तत्र मीमांसासूत्रसन्दर्भोऽथातो धर्म्मजिज्ञासेति । इत्यादि ।

End मेषपतिशब्दस्य देवतापरत्वात् यत्र गणदेवता तत्राविकारो यत्र देवतास्वरू भेदस्तत्राभावश्च मूलस्य देवताभेदे ऊच इति स्थितं ।

Colophon. इति श्रीराघवानन्दसरस्वतीविरचितमीमांसासूत्रवादीधितौ नवमाध्याय तृतीयः पादः ।

विषयः । न्यायप्रदर्शनपूर्व्वकं मीमांसासूत्रस्य नवमाध्यायतृतीयपादार्थ व्याख्यानं ।

No. 1992. स्मृतितत्त्वामृतं । Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Foli 112. Lines, 5 on a page. Extent, 2,428 s'lokas Character, Maithil Date, L. S. 505,=Sk. 1546. Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Dar bhángá, Paṇḍit Kánái Jhá; a second copy with Paṇḍit Chhoṭí Jhá of tha place. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-tattvámṛita. A digest of the rules of the Smṛitis. Th codex under notice contains the chapter on rites for the pacification o adverse divinities, and works of public utility, and is called *S'ántipaush ṭikáñjalí.* By Vardhamána Mahámahopadhyáya, son of Bhavesa b Gaurí.

Beginning. श्रीविल्वपञ्चककुलप्रभवस्य गौरी मा तस्य सत्कविभवे भवतनूद्भवस्य ।
श्रीवर्द्धमानकृतिनः स्मितशान्तिपुष्टितत्त्वामृतं पिवत निर्वृतिमेतु चेतः ॥
व्यवहारोऽन्यथा लोके साम्प्रतं शास्त्रमन्यथा ।
मयोर्विरुद्धयोः शास्त्रं बलवत्त्वादिहाहृतं ॥

End. योगक्षेमावेव सर्व्वेषामपेक्षितौ तत्र शक्तिताभिष्टभिष्टप्तिः क्षेमः स एव शान्तिरित्युच्यते शान्तिकं । अपूर्व्वाभीष्टलाभो लब्धपरिरक्षणञ्च योगः । तदर्थं कर्म्म पौष्टिकं । इत्यादि

फलायाप्तिपर्य्यन्तं ब्रह्मचारिणा भवितव्यं कर्म्मावसाने फलप्राप्तिः । इति पौष्टि

No. 19..
paper, 12 × 5 inc..
Character, Maithilí.मिथपूर्व्वेणोक्तं वर्द्धमानविबुधेन ।
Madhubaní, Darbhángसमाप्तिं निबन्धशान्तिकपौष्टिकं कर्म्म ।
and verse. Generally co..

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीवर्द्धमानकृतौ स्मृतितत्त्वाद्रे शान्तिकपौष्टिकाद्रे मितः समाप्तः। शुभमस्तु। शकं ५०५। शाके १५४९।

विषयः। शान्तिकपौष्टिककर्म्मनिर्णयः। तत्र शान्तिकपौष्टिककर्म्मस्वरूपकथनं। होमादीनाम-भयरूपत्वकथनं। यागलक्षणकथनं। होमलक्षणं। यज्ञलक्षणं। शान्तिकामेन ग्रहयज्ञः कार्य्यं इति निरूपणं। तत्र ताम्रस्फटिकादिना सूर्य्यादिनवग्रहाणां प्रतिकृतिनिर्म्माणकथनं। ग्रहाणां मूर्त्तिवर्णनं। ग्रहाणां जन्म-स्थान-जाति-गोत्रादिकमज्ञात्वा होमानुष्ठाने दोषकथनं। तेषां जन्मादिकीर्त्तनञ्च। ग्रहाणामग्निभेदकथनं। मण्डलादिसंस्थानकथनं। ग्रहयज्ञकालादिनिरू-पणं। दक्षिणायनादौ निषिद्धेऽपि मलिम्लुचादौ शान्तिकं कर्त्तव्यमेवेतिनिरूपणं। होमद्रव्येषु प्रतिद्रव्यं, विशेषपरिमाणकथनं। परिसमूहनादिषु प्रत्येकं मन्त्रकथनं। रूपनारायणधर्म्मधर-कृतग्रहयज्ञपद्धतिदूषणं। ग्रहाणां पूजाविधिकथनं। होमविधिकथनं। क्रियानिरूपणं। शान्तिकपौष्टिककामेन अल्पवित्तेनापि कुपितग्रहस्य पूजा कर्त्तव्येतिकथनं। ग्रहाणां प्रत्येकं नक्षत्रादिफलकथनं। उत्पातनिरूपणमुखेन त्रिविधाद्भुतनिरूपणं। तत्र नैमित्तिकाद्भुतानि। दिव्यान्तरिक्षाद्भुतादिनिरूपणं। अद्भुतानां फलपाककालकथनं। त्रिविधाद्भुतनियमेन शान्ति-व्यवस्थाकथनं। तत्र अभिचारशङ्कादौ अभयाशान्तिकथनं। राजयक्ष्मरोग-भूकम्पादौ वैष्णवी-शान्तिकथनं। पशुमरकादौ रौद्रीशान्तिकथनं। वेदनाशनास्तिक्यादौ ब्राह्मीशान्तिकथनं। अभिशापप्रसववैकृत्यादौ प्राजापत्याशान्तिकथनं। उपस्कारादौ कौमारीशान्तिकथनं। वह्नि-वैकृतादौ आग्नेयीशान्तिकथनं। भृत्याभिमर्षणादौ गान्धर्व्वीशान्तिकथनं। अपभृत्युधननाशादौ कौवेरीशान्तिकथनं। वृक्षादीनां वैकृते पार्थिवीशान्तिकथनं। एवमन्यत्र प्रत्येकं शान्तिकथनं। सूर्य्यादिषु ग्रहेषु उत्पातकथनपूर्व्वकं प्रत्येकं शान्तिकथनं। वायव्यमण्डलफलकथनं। एवमाग्नेय-वारुणादिफलकथनं। ग्रहयुद्धनिरूपणपूर्व्वकं तच्छान्तिकथनं। ग्रहणफलकथनं। नाडी-नक्षत्रशान्तिकथनं। अभिषेकदेश-जाति-नक्षत्रपीडानां शान्तिकथनं। नभसोत्पातशान्तिकथनं। निर्घातशान्तिकथनं। दिग्दाहशान्तिकथनं। छायाद्भुतादिशान्तिकथनं। उल्कापातादौ शान्तिकथनं। वातातिवृष्ट्याद्यद्भुतशान्तिकथनं। आग्नेयमण्डलादिफलकथनं। जलाशयाद्भुत-कथनपूर्व्वकं तच्छान्तिकथनं। प्रतिमाद्भुतादिशान्तिकथनं। वृक्षवल्लीवंशगुल्माद्यद्भुतशान्तिकथनं। शकुनाद्यद्भुतशान्तिकथनं। मृदङ्गादिवाद्याद्भुतशान्तिकथनं। वस्त्राद्भुतशान्तिः। शस्त्राद्भुतशान्तिः। मानुषाद्भुतशान्तिः। प्रसवाद्भुतशान्तिः। अद्भुतानां फलपाकसमयकथनं। पौष्टिककर्म्मविधि-कथनं। गायत्रीहोमादिविधानं। षडङ्गरुद्रविधानकीर्त्तनं। प्राजापत्यादिविधिकथनं। चान्द्रा-यणादिविधिकीर्त्तनञ्च।

No. 1993. लिङ्गवृत्तिः। Substance, palm-leaf, 10 × 2 inches. Folia, 34. Lines, 5 on a page. Extent, 481 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Liṅga-vṛitti. On the genders of words. By Vararuchi Áchárya.

Beginning. यावान् कश्चित् नान्तः शब्दो नपुंसको बोद्धव्यः। यावानिति परिमाणवाची शब्दः कश्चिदिति अनिर्दिष्टनामधेयं। न अन्ते यस्य स नान्तः। शब्द्यतेऽनेनार्थ इति शब्दः, अभिलाप इत्यर्थः। स च शब्दश्चतुर्विधः। जातिशब्दः, गुणशब्दः, क्रियाशब्दः, यदृच्छाशब्दश्चेति। इत्यादि।

End. अयं योनिरियं योनिः गुह्यस्यार्थे। वाग्विषयस्य महतः संक्षेपत एव लिङ्गविधिरुक्तः। यन्नोक्तमत्र वृद्धिसम्प्रोक्तमेव बोद्धव्यं॥

Colophon. इत्याचार्य्यश्रीवररुचिकृता लिङ्गवृत्तिः समाप्ता।

विषयः। क्वचिदन्त्याक्षरनिर्देशेन क्वचिच्च पर्य्यायोल्लेखेन शब्दानां लिङ्गानुशासनकीर्त्तनं।

No. 1994. जातकसारः। Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 23. Lines, 5 on a page Extent, 432 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Mostly in verse. Correct.

Játakasára. An epitome of horoscopy. By S'isu Mahámahopádhyáya.

Beginning. वागीश्वरीमखिलदेवकिरीटकोटि-रत्नांशुकेशरितपादसरोजलक्ष्मीं।
रम्भकदम्बरजटाचयचारुचन्द्रोद्योतावदातमुखतामरसां नमामि॥
तरणिरजनिनाथौ पार्थिवः क्षेमसूनुस्त्रिदिवपतिपुरोधा भार्गवो भानुसूनुः।
शिशिरकरविरोधी केतवश्चेति सर्व्वे विदधतु बहुभाग्यं वो नभोगा नवैते॥
भौमभार्गवबुधेन्दुभास्कराः सौम्यशुक्रधरणीतनूद्भवाः।
जीवभानुसुतभानुजा गुरु-राशयश्च क्रमगणना यथाक्रमं॥ इत्यादि।

End. रजनिकिरणदुग्धाम्भोनिधौ वृद्धितेजाः प्रबलदलनविद्याराशिपीयूषपूर्णः।
नयविनयकलात्मा दुग्धतथ्याम्बरश्मा विधुरिव विमलश्रीराजतिश्रीवटेशः॥
तस्यात्मजेन शिशुना सुखबोधहेतोरालोक्य जातकमवधि + + + चैवं।
स्थूलात्मकं हितमयं प्रथमप्रवेशे बालस्य पालनमतोऽस्य बुधा विधेयं॥

Colophon. इति महोपाध्यायश्रीशिशुविरचितो जातकसारः॥

विषयः। राशितद्धीश-खेटादिनिरूपणं। जातकग्रहज्ञानोपायकीर्त्तनं। पितृपरोक्षे-जन्मकथनविधिः। अरिष्टकथनं। अरिष्टभङ्गकीर्त्तनं। परमयोगनिरूपणं। राजयोगकथनं। अनफादियोगकथनं। केमद्रुमयोगकथनं। रविलग्नवेश्यादियोगकथनं। भवांशकफलकथनं। द्वादशांशफलकथनं। ग्रहदृष्टफलकथनं। अधमादिकयोगनिरूपणं। स्त्रीजन्मचिन्तनं। तत्र वैध-व्यादिज्ञानोपायकथनं। जारजयोगनिरूपणं। परमोच्चग्रहकथनं। त्रिकोणस्थितग्रहफलकथनं। नीचग्रहादिफलकथनं। ग्रहत्रययोगकथनं। चतुर्ग्रहादिफलकथनं। तनुस्थानादिग्रहफल-कथनञ्च।

No. 1995. व्रतपद्धतिः। Substance, palm-leaf, 10 × 2 inches. Folia, 62. Lines, 5 on a page. Extent, 1,306 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Kánái Jhá two other copies, one with Paṇḍit Chhoṭi Jhá, another at Naḍuyárgram, Post Madhubaní, with Paṇḍit Kaṇṭu Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vratapaddhati. On optional fasts and penances, called Vratas. By Rudradhara Mahámahopádhyáya.

Beginning. भाल्लस्थितिस्थलतो बोध श्रीरुद्रधरशर्म्मणा।
नानानिबन्धसिद्धासौ लिख्यते व्रतपद्धतिः॥

तत्रादौ व्रतसामान्यधर्म्माः। तत्र देवलः।

अभुक्त्वा प्रातराहारं स्नात्वाचम्य समाहितः।
सूर्य्यादिदेवताभ्यश्च निवेद्य व्रतमाचरेत्। इत्यादि।

End. वस्तुतस्तु तत्रापि यज्ञादेरभिलापं कर्त्तुमर्हति यतोऽपि तथ्यादित्वस्य अप्रयोजक-त्वादिति। एष श्रीभाल्लचरणोन्नीतः समयप्रदीपानुसारी पन्थाः॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरुद्रधरकृता व्रतपद्धतिः समाप्ता।

विषयः। सामान्यतो व्रतधर्म्मनिरूपणं। उपवासादिस्वरूपविवेचनं। स्त्रीणां सभर्त्तृकाणां पतिपार्थक्येन उपवासनिषेधकथनं। वैश्यशूद्रयोस्त्रिरात्रपञ्चरात्रोपवासनिषेधकथनं। गृहीत-व्रतापालने दोषकथनं। मासलक्षण-तद्विभागादिकथनं। युग्मादितिथिव्यवस्थाकथनं। नक्त-व्यवस्थाकथनं। हविष्यद्रव्यनिरूपणं। आदित्यव्रतविधानं। तत्र रविवारे उपवासव्रतविधानं। उभयसप्तमीव्रतकथनं। आरोग्यसप्तमीव्रतविधानं। फलसप्तमीव्रतकथनं। देवीव्रतविधानकथनं। तत्र कुन्दचतुर्थीव्रतविधानं। शिवव्रतविधानं। तत्र अष्टम्यां नक्तभोजनव्रतविधानं। रौद्रव्रतवि-धानं। महाव्रतविधानकथनं। तत्र लिङ्गादिपूजाविधानकथनं। गोमयादिलिङ्गपूजाविधानं। एकादशीव्रतविधिकथनं। अशून्यशयनव्रतविधानं। यावज्जीवैकभक्तव्रतविधिकथनं। मांस-

परित्यागविधानादिकथनं । एकभक्तव्रतविधिकथनं । नाकमाचारव्रतविधानकथनं । तद्. माचारव्रतविधिकथनं । एकरात्रद्विरात्रत्रिरात्राद्युपवासव्रतविधानं । एकान्तरोपवासव्रतवि. धानं । द्वादशमासकृत्यविधिनिरूपणं तत्रप्रासंगिकरणविधिकथनं । प्रमादजन्यचिरव्रतप्रायश्चित्तं । जन्मतिथिकृत्यनिरूपणं । सूतिकाषष्ठीपूजाविधानकथनं । वास्तुपूजाप्रकारादिकथनं । विद्या. रम्भविधिकथनं । पञ्चपर्व्वकृत्यनिरूपणं । तिथिवारनियतकृत्यादिविधानं । चातुर्मास्यकर्त्तव्यकाला. दिनिरूपणं । चन्द्रादिग्रहणकृत्यनिरूपणं । मलमासस्वरूपकथनपूर्व्वकं तत्र कृत्यनिरूपणं । एकोद्दिष्टश्राद्धकालनिरूपणञ्च ।

No. 1996. मिथ्यात्वनिर्व्वचनं । Substance, country-made paper, 16 × inches. Folia 8. Lines, 8 on a page. Extent, 288 s'lokas. Character Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Mithyátva-nirvachana. A dissertation on unreality leading to the conclusion of the unity of the human and the divine souls, and the substantial unreality or mere phenomenality of the universe as distinct from that soul. By Gokulanátha Upádhyáya, Mahámahopádhyáya.

Beginning. रज्जुसर्पवद्यन्नाद्यविद्यया यत्र कल्पितमतात्त्विकं जगत् तत्परं किमपि गोकुले नन्दवेश्मनि निलीय तिष्ठति ॥ वियदादिवह्निवारिवसुधादिरचेतनप्रपञ्चो मिथ्यात्वात् दृश्यत्वात्परिच्छिन्नत्वात् तत्र यस्य वस्तुनो यत्र यत्र धर्म्मिणि यत्कालदेशावच्छेदे-इत्यादि ।

End. वस्तुतः स्वजन्यत्वं स्वाधिकरणक्षणवृत्तिध्वंसप्रतियोगिवाक्यवृत्त्यानुपूर्व्वीकत्वं वाक्यै-कत्वं मोदेश्यतानिरूपितसाध्यत्वाख्यविषयता चेति संसर्गत्रयेण प्रयत्नवत्त्वं तात्पर्य्यमिति निष्कर्षः

Colophon. इति महामहोपाध्यायगोकुलनाथोपाध्यायविरचितं मिथ्यात्वनिर्व्वचनं पूर्णमिति ।

विषयः । मिथ्यात्वस्वरूपनिरूपणपूर्व्वकं प्रपञ्चस्य मिथ्यात्वसंस्थापनं । प्रसङ्गादुपाधन स्वरूपकथनमुखेन जीवब्रह्मैक्यादिकीर्त्तनञ्च ।

No. 1997. लीलावतीप्रकाशटिप्पनी । Substance, palm-leaf, 10 × 1 inches. Lines, 4 on a page. Extent, 1,393 s'lokas. Character, Maithilí. Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit ... ance, old. Prose. Correct.

...ása-ṭippaní. A gloss on Vardhamána's c... By Raghunátha S'iromaṇi Bhaṭṭácharya.

Colophon. इति मथुरा... मूलात्मक ...

Beginning. ॐ नमः सर्व्वभूतानि विष्टभ्य परितिष्ठते ।
अखण्डानन्दबोधाय पूर्णाय परमात्मने ॥

षड़ेव पदार्था इत्यवधारणस्य भाष्याद्यवभासात् आक्षेपासङ्गतेराह इत्येति अवधारणपरोऽव-धारणप्रयोजनकः विभागो विभजनं तदर्थः कश्चिदित्यर्थः । विभागात्मकमिति पाठस्तु सुगम एव विभागे विभागोद्देशत्वेन अभिमते न्यूनाधिकसंख्याव्यवच्छेदे—इत्यादि ।

End. अकारणेति । अन्वयव्यतिरेकाभ्यां कश्चिदकारणनाशस्यापि स्वकार्य्यनाशकत्वे न क्षतिरिति मन्तव्यं ।

Colophon. इति श्रीशिरोमणिभट्टाचार्य्यविरचिता लीलावतीप्रकाशटिप्पनी समाप्ता ।

विषयः । वर्द्धमानकृतप्रकाशाभिधानाया लीलावतीटीकाया व्याख्यानं ।

No. 1998. पुष्पमाला । Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent, 60 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magrání-grám, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, new. Verse. Correct.

Pushpa-málá. On the different kinds of flowers and leaves appropriate for the worship of particular divinities and at particular rites and ceremonies. By Rudradhara.

Beginning. जातीकुन्दशमीकुशेशयकुशाशोकं बकं किंशुकं
पुन्नागं करवीरचम्पकजवाशेफालिकाकुब्जकं ।
वासन्तीशतपत्रिकाविचकिलं मन्दारमर्काङ्कयं
पीताम्लानकनागकेशरमिदं पुष्पं रवेः शस्यते ॥ इत्यादि ।

End. आहृत्य पत्रपुष्पं निपुणं कल्पतरुपारिजातादेः ।
पूजाविधौ सुराणां प्रशस्तदलपुष्पमालेयं ॥
रुद्रधरेण मनोरम-गुणजालेन गुम्फिता यत्नात् ।
तनोतु तोषपोषं मनसि चिरं सर्व्वविबुधानां ॥

विषयः । सूर्य्यपूजने विहिताविहितपुष्पनिरूपणं । एवं शिव-विष्णु-दुर्गा-लक्ष्मी-विष्णुमूर्त्तिभेदानां पूजने विहिताविहितपुष्पपत्रादिनिरूपणं । सर्व्वसुरपूजने वर्ज्जितपुष्पकथनं । शाद्रादौ विहिताविहितपुष्पकथनञ्च ।

No. 1999. धर्म्माधर्म्मप्रबोधिनी। Substance, country-made paper, 14 × 8½ inches. Folia, 157. Lines, 8 on a page. Extent, 3,120 s'lokas. Character, Maithilí. Date, Sm. 1410. Place of deposit, Naváni, Post Mádhepurá, Darbháñgá, Paṇḍit, Vañsamaṇi Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dharmádharma-prabodhiní. A digest of the Smṛiti rules regarding duty. By Premanidhi, son of Indrapati Mahámahopádhyáya, of Mithilá. The work was completed at Mysore, in the Nizám Sháhi dominion, in Samvat 1410, = A. D. 1353. It is divided into 12 chapters, thus—I. Daily duties. II. Worship. III. S'ráddhas. IV. Impurities. V. Purification. VI. Marriage. VII. Religious benefactions. VIII. Duties during times of distress. IX. Optional fasts. X. Pilgrimage. XI. Expiations. XII. Fruits of former works. Duties common to all classes, &c.

Beginning. जयति जयति गौरीबालको विघ्नहर्त्ता
जयति जयति देवो भानुकोटिप्रकाशः।
जयति जयति ++ सैकदन्तः सुरूपो-
जयति शुभगजास्यः पातु नः सिद्धिदाता॥
प्रणम्य जगदाधारं गुरुञ्चैव विशेषतः।
क्रियते शास्त्रणार्थाय धर्म्माधर्म्मप्रबोधिनी॥

अथ प्रातःकृत्यं। तत्र स्मृतिसमुच्चये,—दक्षः।
प्रातरुत्थाय कर्त्तव्यं यच्चकृत्यं दिने दिने।
तत् सर्व्वं सम्प्रवक्ष्यामि द्विजानां विधिसिद्धये॥ इत्यादि।

End. मन्वादिस्मृतिमालोक्य याज्ञवल्क्यं तथैव च।
श्रीमत्प्रेमनिधिर्धीमान् अकरोद्धर्म्मबोधिनीम्॥
श्रीमद्राजनिजामसाहविषये माहिस्मती या पुरी
सा मे पूर्व्वजवासभूश्च सततं देवोऽपि यां वाञ्छति।
श्रीमन्मैथिलठक्कुरेन्द्रपतिजो यत्नेन दृष्ट्वा स्मृतिं
कार्य्याकार्य्यविचारणार्थमकरोद्देवोपकण्ठे वसन्॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायमट्ठक्कुरश्रीमदिन्द्रपतिसूनुश्रीप्रेमनिधिविरचिते धर्म्मशास्त्रे धर्म्माधर्म्मप्रबोधिन्यां द्वादशोऽध्यायः। समाप्तश्चायं ग्रन्थः।
मार्गे मासि सिते पक्षे षष्ठ्यां वै भृगुवासरे।
यत्नेन पाल्यतां विप्रैः समाप्तेयं प्रबोधिनी॥ संवत् १४१०॥

विषयः। प्रथमेऽध्याये,—आचारनिरूपणं। तत्र प्रातःकृत्यविधिः। मूत्रपुरीषाद्युत्सर्गस्थानादिनिरूपणं। मद्विधमौनविधानं। शौचविधिः। परिधानीयवस्त्रनिषेधः। सन्ध्यास्नानजपहोम-देवपूजातिथ्यवैश्वदेवरूपषट्कर्म्मनिरूपणं। तत्र विविधस्नानविधानं। आचमनविधानं। दन्तधावनविधिः। तत्र मन्त्रादिकथनञ्च। क्षौरकर्म्मविधिः। तैलनिषेधः। क्वचित् तैलाभ्यङ्गविधिः। प्रातःस्नानविधिः। तिलकविधिः। कुशमाहात्म्यं। तदुत्पाटनविधिः। तर्पणविधिकथनञ्च।

द्वितीयेऽध्याये,—अभिवादनविधिः। देवपूजाविधिः। तत्र अर्घ्यपाद्यादिविधिः। पुष्पनिरूपणं। अनुलेपनविधिः। धूपदीपनैवेद्यासनादिविधिः। प्रतिमानिरूपणं। शिवलिङ्गमाहात्म्यं। चण्डिकापूजाविधिः। विष्णुपूजाविधिः। घण्टावादनविधिः। शङ्खपूजाविधिः। होमविधिः। वैश्वदेवविधिः। आतिथ्यविधिकथनञ्च।

तृतीयेऽध्याये,—श्राद्धविधिः। तत्र श्राद्धपूर्व्वदिनकृत्यं। एकोद्दिष्टविधिः। श्राद्धकर्त्तृनियमाः। तीर्थश्राद्धविधिः। विप्रपतितादिश्राद्धविधिः। वृषोत्सर्गविधिः। श्राद्धाधिकारिणः। द्वादशविधपुत्रविवेचनं। मलमासादिनिरूपणं। विषशस्त्रादिहतानां श्राद्धविधिः। अपरपक्षामावस्यादिश्राद्धविधिः। श्राद्धप्रशस्तद्रव्याणि।

चतुर्थेऽध्याये,—अशौचनिरूपणं। सद्यःशौचादिदशविधाशौचनिरूपणं। अशौचसङ्करनिरूपणं। बालाद्यशौचं। स्त्र्यशौचं। मृत्युविशेषाशौचं। सपिण्डाद्यशौचं। निर्हरणाद्यशौचं पिण्डदानविधिः। अशौचान्तदिनकृत्यं।

पञ्चमेऽध्याये,—द्रव्यशुद्धिनिरूपणं। तत्र जलशुद्धिलेपशुद्ध्यादिनिरूपणं। धातुशुद्धिः। वस्त्रादिशुद्धिः। शय्यादिशुद्धिः। तृणकाष्ठादिशुद्धिः। स्वभावशुद्धिः। उच्छिष्टादिस्पर्शशुद्धिः। नानावस्तुस्पर्शशुद्धिः। अमेध्यस्पर्शशुद्धिः। आचमनानुकल्पः। कुक्कुरादिस्पर्शशुद्धिः।

षष्ठेऽध्याये,—विवाहविधिकथनं। कन्यादानाधिकारिणः। कन्यालक्षणादिकथनं। स्त्रीधर्म्मकथनं। पतिव्रतालक्षणादिकं। स्त्रीगमनविधिः। गर्भाधानकथनं। जन्मविवरणकथनप्रसङ्गेन संक्षेपेण शारीरस्थाननिरूपणं। पुत्रजन्मादिकृत्यं। उपनयनादिविधिः। ब्रह्मचारिनियमाः। अनध्यायाः। गार्हस्थ्यविधिः। वानप्रस्थविधिः। यतिधर्म्मनिरूपणं।

सप्तमेऽध्याये,—ब्राह्मणप्रशंसा। दानविधिः। कृष्णधेन्वादिदानविधिः। महादेवप्रतिमाशालग्रामदानादिविधिः। गृहादिदानविधिः। अन्नजलभूमिदानादिविधिः। मासादिनियतदानविधिः। आरामादिवृक्षरोपणफलकथनं। सत्प्रतिग्रहासत्प्रतिग्रहादिनिरूपणं। देशकालपात्रविवेचनं।

अष्टमेऽध्याये,—आपद्धर्म्मनिरूपणं। क्षीरादिविक्रये पातित्यादिनिरूपणं। चातुर्वर्ण्यसाधारणधर्म्मनिरूपणं। भक्ष्याभक्ष्यनिरूपणं। प्रतिपदादिषु कुष्माण्डादिभक्षणनिषेधः। भोजनविधिः। जातिविवेकः।

नवमेऽध्याये,—प्रमादौ तिथ्यादिनिरूपणं। एकादशीनिरूपणं। उपवासनियमाः। महा-द्वादश्यादियोगः। रामनवमीविधिः। चैत्रादिद्वादशमासकृत्यनिरूपणं। सावित्रीव्रतं। दशहरा। चातुर्मास्यविधिः। जन्माष्टमीविधिः। नवरात्रपूजाविधिः। सङ्क्रान्तिपुण्यकालनिरूपणं। अर्द्धोदययोगः।

दशमेऽध्याये,—तीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। तीर्थनामानि। निवासस्थाननिरूपणं। राजधर्म्म-कीर्त्तनं। करादानादिविधिः। दुर्गादिनिरूपणं। ऋणदानादिविधिः। आधिनिरूपणं। साक्षिविधिः। लेख्यदिव्यादिप्रकरणं। सीमाविवादादिनिरूपणं। दायभागकथनं। द्यूतविधिः। दण्डपारुष्यविधिः। स्तेयविधिः। अभिगमादिदण्डविधिः।

एकादशेऽध्याये,—वधनिर्णयः। महापातकादिनिरूपणं। ब्रह्महत्यासुरापानादिप्रायश्चित्तं। अगम्यागमनप्रायश्चित्तं। क्षत्रियादिवधप्रायश्चित्तं। गोवधादिप्रायश्चित्तं। प्रायश्चित्तादिनिमित्तानि। स्त्रीवधप्रायश्चित्तं। इतरप्राणिवधप्रायश्चित्तं। इतरद्रव्यस्तेयप्रायश्चित्तं। प्रमादौ क्रमियोगे प्राय-श्चित्तं। आत्मघातप्रवृत्तप्रायश्चित्तं। अपमृत्युमरणप्रायश्चित्तं। गवादिविक्रयप्रायश्चित्तं। निन्दित-विवाहप्रायश्चित्तं व्रात्यप्रायश्चित्तं। चान्द्रायणकृच्छ्रादिव्रतलक्षणं।

द्वादशेऽध्याये,—कर्म्मविपाककथनं। सामान्यतः सर्व्ववर्णकर्त्तव्यानि। माङ्गल्यानि। अश्व-त्थादिवृक्षरोपणविधिः। लवणसंयुक्तक्षीरादिभक्षणनिषेधः। दीपनिर्व्वाणदोषाः। शयनविधिः।

No. 2000. पुरञ्जनचरितनाटकम्। Substance country-made paper, 10 × 2½ inches. Folia, 30. Lines, 6 on a page. Extent, 531 s'lokas. Character, Maithilí. Date, Sk. 1701. Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepurá, Darbhángá, Paṇḍit Harshanátha Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Puranjana-charita. A drama in five acts founded on the story of Puranjaná as given in the Bhágavata Puráṇa. By Krishnadatta, of Mithilá. The play was first acted in the court of Purushottama Deva, of Orissá. The object of the work is to promote devotion to Krishna.

Beginning. नित्यानन्दचिदात्मकस्य कलया यस्याच्युतस्याखिलं
विश्वञ्चेति तमप्यचेतनमिव प्रागभ्राम्यति भ्राम्यति।
यो ग्टह्णात्यकरः स्खलत्यचरणः पश्यत्यचक्षुः शृणो-
त्यश्रोत्रो मनसो गिरोऽप्यविषयो भक्तैर्वशोऽव्यात् स वः॥

अपि च। एकं वृक्षमधिष्ठितौ सहचरौ दिव्यौ सुपर्णौ भजे
पक्वं पिप्पलमत्त्यदन्निह ययोरेको गणैर्बध्यते।

शास्त्रज्ञप्यनिदीप्तिमञ्चति परो बुद्धा तमेव श्रितो-

बद्धोऽसावपि युक्तिमेति न परो मोक्षाय पन्था मतः ॥

ान्त्यन्ते सूत्रधारः। अलमतिविस्तरेण। भक्तिभावनाविभाकरविभाविभासितशुद्धमानस-
ारसमभ्यासितरमारमणचरणषट्चरणस्य क्षणक्षणविलक्षणविनयविवेकदयादानदाक्षिण्यादि-
ुणगणस्य निष्प्रपञ्चपरोपकारजागरूकयशोभारघनसारप्रसारसुरभीकृतसंसारस्य परमरमणीया-
ारस्य श्रीदिवाकरपुरुषोत्तमस्य सभायां — — — — — — — — सुखोपविष्टानां शि-
ष्टानां देवविदेशवास्तव्यानां शास्त्रिणां ब्राह्मणानां राजकार्य्यभारिणां व्यापारिणाञ्च मण्डली
समुल्लसति। तदत्र नवीनं किमपि नाटकमभिनेतव्यमिति। नेपथ्याभिमुखमवलोक्य। आर्य्ये
इतस्तावत्। प्रविश्य नटी। अज्ज सम्मि आणवेदु अज्जो को णिओओ अणुचिट्ठीअदुत्ति।
सूत्रः। आर्य्ये साधुसमाजमाराधयितुमिच्छामि। नटी। कइसं उणपओअं समप्पिअ एदस्स
आरोहणं करिस्सदि अज्जो। सूत्रः। यत् किल मैथिलकृष्णदत्तकविना पुरञ्जनचरितं नाम
नाटकं निर्माय अस्मासु समर्पितं तदभिनयेनाराधनमस्य सम्भविष्यति। इत्यादि।

End. श्रीतनुच्छविसुवर्णरेखितसाङ्गकान्ततडिद्गुणाश्रयि।

कृष्णरूपनिकषे निवेशितं प्रेमहेमसुपवीक्ष्यतां मम ॥

अविज्ञात एवमस्तु। इति निष्क्रान्ताः सर्व्वे।

Colophon. पुरञ्जनदुःखभञ्जनो नाम पञ्चमोऽङ्कः। समाप्तमिदं नाटकमिति।

शाकेऽब्दे धरणीवियन्मुनिधरासंख्यासमाने शुभे

माघे मासि दिवामणौ मकरगे विष्णोस्तिथौ सादरं।

श्रीमन्मैथिलकृष्णदत्तकृतिना सन्निर्म्मितं नाटकं

प्रालेखीत्पदिदं मुदा इततरं श्रीहेमनाथद्विजः ॥ शुभमस्तु।

विषयः। (श्रीमद्भागवतीयपुरञ्जनोपाख्यानमवलम्ब्य गुम्फितमिदं नाटकम्।)
तत्र प्रथमाङ्के,—पुरञ्जनसचिवयोरभिनयेन तयोर्नागपुरप्रवेशसूचनं। तत्र च नागराजनाग-
रीभिः सादरं सुगृहीतयोस्तयोः स्वामिन्यै स्वात्मनिवेदनम्। समनन्तरञ्च समं तत्पुराधि-
कारिण्या पुरञ्जन्या पुरञ्जनस्य परिणयः समजनि।

द्वितीयाङ्के,—मृगयानुरागिणो राज्ञोऽदर्शनेन सम्पादितायाः अपि सहजन्यया पुरञ्जन्याः
शिरोवेदना मूर्च्छा च। अत्रान्तरे समागतस्य तस्य विमर्शनमनुगमनञ्च तदनु मदोद्दनादिदेशं
प्रस्थितायास्तस्याः।

तृतीयाङ्के,—सितपक्षचरयोरभिनयेन नगरमध्ये शत्रुप्रवेश-पुररोधन-पुरञ्जनापसरण-
सूचनम्।

चतुर्थेऽङ्के,—अलक्षितलक्षणेन भगवता सह विलक्षणचरस्य संवादः। तत्र च नवलक्षणा-
नाम्नी कामधेनुः प्रविश्यात्मनो गुञ्जरवृन्दावनादिदेशभ्रमणविवरणं निवेदयामास। अत्रान्तरे

चेटीमात्रसनाथायाः नाथविरहविधुरायाः पुरहन्याः अग्निप्रवेशसाहसमवलोक्य नवलक्षणया तस्याः समाश्वासनञ्च ।

पञ्चमाङ्के,—नवलक्षणासाहाय्येन तस्या गोपालकौतुकगमनपूर्व्वकं भगवद्दर्शनेन कृतार्थता पुनः पुरहनसमागमश्चेति ।

No. 2001. शूद्राचारचिन्तामणिः । Substance country-made paper, 11 x 2 inches. Folia, 102. Lines, 5 on a page. Extent, 1764 s'lokas. Character, Maithilí. Date, L. S. 425. Place of deposit, Sáradápur. Post Mádhepurá, Darbhángá, Pandit Vis'vanátha Jhá. Appearance, destroyed by worms. Prose and verse. Correct.

S'udráchára-chintámaṇi. On the religious duties of S'udras. By Váchaspati Misra, of the court of Mahárájá Harináráyaṇa, of Mithilá.

Beginning. नीलग्रीवं नमस्कृत्य श्रीवाचस्पतिशर्म्मणा ।
धर्म्मशास्त्रं समालोक्य शूद्राचारो वितन्यते ॥
तत्र । उद्बोधमैत्रशौचानि तथाचमनकारणम् ।
हेतुर्द्विराचम ++ प्रातस्नानादिक ततः ॥
मध्यन्दिनस्नानविधिस्तर्पणस्य विधिस्ततः ।
देवार्चनं तत्प्रसङ्गाद्वैष्णवस्य च लक्षणम् ॥ इत्यादि ।

End. मिथ्याभिशंसिनो दोषा द्विः स+भूतवादिनः ।
मिथ्याभिशस्तदोषञ्च समाद+ + + + + ॥

Colophon. इति महाराजाधिराजश्रीमद्धरिनारायणपरिषदा सकलपण्डितमण्डलीशिरोमणिना श्रीवाचस्पतिमिश्रेण विरचितः शूद्राचारचिन्तामणिः समाप्त इति ।
शुभमस्तु । लसं ४२५ । ज्यैष्ठवदि ।

विषयः । सदाचारनिरूपणादिकं । शूद्राणामुद्बोधविधिकथनं । मलमूत्रादित्यागविधिः । शौचविधिकथनं । आचमनविधिकथनं । आचमननिमित्तानि । द्विराचमननिमित्तानि । आचमनापवादकथनं । दन्तधावनविधिः । प्रातस्नानादिविधिः । प्रातःकालादिनिरूपणं । साधनादिविधिकथनं । पोष्यवर्गपालनावश्यकतानिरूपणमुखेन पोष्यवर्गनिरूपणं । योगक्षेमादिकथनं । नैमित्तिकादिषड्विधस्नानविधिः । तर्पणविधिः । अलस्थलयोस्तर्पणविधिः । देवपूजाविधिः । उपचारविधिः । पुष्पादिचयनविधिः । दुर्गापूजाविधानादिकथनं । शिवपूजाविधिः । सूर्य्यपूजाविधिः । पञ्चोपचारादिविधिः । धूपदीपनैवेद्यादिनिरूपणं । शूद्रेण वैश्वदेवानन्तर-

पूजापद्धे सिज्ञाग्रे देयं मान्यवेति निरूपणं। रसालादिविधिकथनं। विशेषेण दुर्गाशिवयोः पूजाविधिकथनं। शिवलिङ्गादिनिर्म्माणविधिः। विचित्राविचित्रपुष्पाणि। विष्णुपूजाविधिः। शालग्रामशिलामाहात्म्यादिकीर्त्तनं। भगवद्गीतादिमाहात्म्यकथनं। विष्णोर्द्वात्रिंशदपराधाः विष्णवे दानानि। गवादिदानविधिः। सर्व्वत्र विशेषदानप्रयोगकथनं। हरिभक्तिमाहात्म्य-कीर्त्तनं। पञ्चमहायज्ञविधानं। तत्र वैश्वदेवप्रयोगकीर्त्तनं। नित्यश्राद्धविधिः। तत्र प्रयोगकथनं। अतिथिपूजाविधिः। भोजनविधिः। भोज्याभोज्यनिरूपणं। पानयोग्यदुग्धादिनिरूपणं। पशु-पक्षिमांसादिभक्षणविधिः। तत्र भक्ष्याभक्ष्यनिरूपणं। भक्ष्यमत्स्यनिरूपणं। मांसभक्षणवर्ज्जनयो-विधिः। पशुवधघातकलक्षणादिकथनं। शयनविधिकथनं। दारोपगमनविधिः। गर्भाधानादि-विधिकथनं। रजस्वलाधर्म्मनिरूपणं। सामान्यतः स्त्रीधर्म्मनिरूपणं। गार्हस्थ्यधर्म्मनिरूपणं। मिथ्याशंसनादिदोषकीर्त्तनञ्च।

No. 2002. दानपञ्जी। Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 49. Lines, 9 on a page. Extent, 1,708 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepurá, Darbhángá Pandit Harshanátha Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Dánapanjí. A summary of religious benefactions. By Ratnákara Thakkura.

Beginning. यदीयस्मरणादेव समीहितमवाप्यते।
सद्भिर्निर्विघ्नमधुना तन्नमामि परं महः॥
श्रीरत्नाकरधीरेण विस्तराद्दानसागरात्।
सर्व्वसारं समुद्धृत्य किञ्चिदाकृष्य लिख्यते

तत्र दानप्रशंसा। यानि सन्त्यत्र + + नि हरेः प्रोक्तानि शंसति।
तेषां श्रेष्ठतमं दानमिति मे नास्ति संशयः। इत्यादि।

End. दक्षिणां दद्यात्। ततः ॐ स्वस्तीति प्रतिवचनं। अन्यतो गद्यमानीय दक्षिणां दद्यात्।

Colophon. इति श्रीरत्नाकरठक्कुरविरचिता दानपञ्जी समाप्ता।

विषयः। दानस्वरूपनिरूपणं। देयद्रव्यगुणकथनं। दानविधिः। दानकालनिरूपणं। अलङ्कारधान्यादिदानविधिः। वर्षभोज्यदानविधिः। कपिलादिगोदानविधिः। उभयतोमुखी-दानविधिः। वृषभधेनुदानविधिः। गुड़धेनु-तिलधेनु-जलधेनु-घृतधेनुप्रभृतिदानविधिः। वत्सदक्षिणीदानविधिः। अश्वदानविधिः। दोलादिदानविधिः। दासीदानादिविधिः। आस-नादिदानविधिः। सिन्दरतैलशर्कराजलधर्म्मघटादिदानविधिः। विविधफलमत्स्यदानविधिः।

सुवर्णरजततामादिदानविधिः। पूर्णपात्रकृष्णाजिनादिदानविधिः। ग्रामनगरादिदानविधिः। शालग्रामशिवलिङ्गादिदानविधिः। घृतघटादिदानविधिः। कौशेयवस्त्रादिदानविधिकीर्त्तनञ्च। अत्र सर्व्वत्र दानप्रयोगकीर्त्तनमिति ज्ञेयम्।

No. 2003. योगरत्नाकरः। Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 20. Lines, 6 on a page. Extent, 384 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepurá, Darbhángá, Pandit Harshanátha Jhá; another copy at S'ántipura, Pandit Kálidása Vidyávágis'a. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Yoga-ratnákara. A guide to the performance of Yoga meditations, giving details about the various modes of sitting, regulating the breath, &c., &c. By Víresvaránanda.

Beginning. यद्ब्रह्म वेदाः प्रवदन्ति सन्तश्चैतन्यमव्दात्मकमव्ययं तत्।
योगीन्द्रवृन्दैः परमात्मतेजो ध्यातं सदाद्यादनिशं परं नः॥
आनन्दोल्लासकन्दोपरिपरिविलसद्ब्रह्म पद्माम्बरस्थं
नित्यं चैतन्यरूपं वरद-भयहरं तत्त्वविद्यात्मयुक्तम्।
शान्तं पूर्णेन्दुकुन्दोज्ज्वलविमलवपुर्विश्वनाथं भजेऽहं
विज्ञानध्यानहंसं सकलसुरगणैर्योगिभिर्वन्द्यमेकम्॥
वदाम्यहं योगमलङ्घ्यमच्युतं यतोऽभवत् शाश्वतमव्ययं स्वयम्।
अभ्यासतो ब्रह्मनिरूपणात्मकं संसारसिन्धोस्तरणैककारणम्॥
सारं सङ्गृह्य तन्त्राणां वेदानां मतमव्ययम्।
योगिनां परहंसानां सिद्धानां विदुषां सताम्॥
श्रीमद्वीरेश्वरानन्दस्तनोति ज्ञानसिद्धये।
योगरत्नाकरे ग्रन्थे क्रमशो मोक्षहेतवः॥ इत्यादि।

End. अभ्यासाद्भवतीह सिद्धिरतुला ध्यानाद्धि योगीश्वरः
सम्पाठात् कवितालिरेव विमला सम्पाठ्यते येन वै।
तस्याष्टौ परिसिद्धयः करतले नित्यं भवेन्मुक्तिमान्
पापान्मोक्षविमानमेति नितरां निर्व्वाणमेवाच्युतम्॥
श्रीमद्धरिहरानन्दनाथशिष्येण धीमता।
श्रीमद्वीरेश्वरानन्दकृतिना ग्रन्थ ईरितः॥ ॐ नमस्तारिण्यै।

विषयः। प्रथमतो योगाभ्यासप्रकारनियमादिकथनम्। कुम्भकादिकरणविधिकथनं।

प्राणायामस्वरूपकथनादिकं। आसनविधिकथनं। ध्यानप्रकारकथनं। ध्येयस्वरूपादिकीर्त्तनं। षट्चक्रनिरूपणादिकं। शिवमीर्थयाध्यात्मिकतीर्थनिरूपणं। अमर्षजननविधिकथनं। सन्ध्यानादिविधिकथनं। उद्दर्त्तनविधिः। आन्तरचिह्ननिरूपणं। शारीरतत्त्वकथनमुखेन जीवस्वरूपादिकथनं। मोक्षस्वरूपकीर्त्तनञ्च।

No. 2004. पाण्डवचरितम्। Substance, country-made paper, 12 × 1½ inches. Folia, 127. Lines, 5 on a page. Extent, 2,530 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepura, Darbháñgá, Paṇdit Vis'vanátha Jhá. Appearance, decayed. Verse. Correct.

Páṇḍava-charita. An epic poem on the career of the Páṇḍavas, founded on the details given in the Mahábhárata. By Lakshmídatta, son of Lakshmínáráyaṇa, who styles himself a Rájapaṇḍita, but does not say in whose court he flourished. The codex is incomplete, breaking off in the middle of the 21st canto.

Beginning. कन्दर्पदर्पाङ्कुरमात्मयोगं सिन्दूरपूरारुणमिन्दुगौरम्।
कुन्दावदातस्मितमद्वहासं वन्दामहे तद्दृहयमद्वयं वा॥
गोवत्सपुच्छग्रहणोत्सुकाय गोपाङ्गनापाङ्गतरङ्गिताय।
आनन्दनन्दाङ्गनरिङ्गणाय तस्मै परस्मै महसे नमोऽस्तु॥
सन्दर्भलब्धाय विदर्भवाचां व्यासं भजे चन्द्रमसं कवीनाम्।
यद्भारतीनिर्भरचन्द्रिकाभिर्मोहान्धकारा जगतो विभूताः॥
व्यासस्य यद्भारतभारतीषु व्यासं समासादभिधातुमीहे।
आलम्बित + + + सम्य सम्यः कर्माणि कुर्वन्ति न किं किशोराः॥
सोमान्वये सोम इवाम्बराशौ राजाऽभवत्पाण्डुरिति प्रसिद्धः।
यद्वाहुमामाद्य सुखापधानं मद्दा + + + कमला व्यरंसीत्॥ इत्यादि।

End. सङ्ग्रामाय यदा जुहाव मरजिद्राचा तपोनन्दनो
व्याध्यामेरथ वा + + पनिषदां संसूय दुर्य्योधनं।
तज्जातं कुरुशासितुः सुरपुरप्राप्तेः पुरो मङ्गलं
प्रायश्चित्तमनुत्तमं खलु मतां यत्किञ्चिदाभाषणम्॥

Colophon. इति श्रीश्रीमल्लक्ष्मीनारायणराजपण्डितकविडिण्डिमलक्ष्मीदत्तविरचिते पाण्डवचरिते महाकाव्ये पाण्डवविजयो नाम विंशतितमः सर्गः। (इतः परमेकविंशतितमसर्गस्य कियदंशो वर्त्तते)।

विषयः। १मे सर्गे,—पाण्डोर्मृगयावर्णनं। मृगरूपधारिणः किमिंदममुनेः तस्य शापप्राप्ति कथनं। पाण्डवानामुत्पत्तिकथनञ्च। २ये,—पाण्डवानामस्त्रशिक्षावर्णनादिकं। ३ये,—वैषाने-कचक्रानिवासवर्णनं। ४र्थे,—द्रौपदीस्वयंवरवर्णनं। ५मे,—सुभद्राहरणवर्णनं। ६ष्ठे,—जल-विहारवर्णनं। ७मे,—खाण्डवदाहवर्णनं। ८मे,—राजसूयवर्णनं। ९मे,—द्यूतक्रीड़ावर्णनं। १०मे,—अर्ज्जुनस्य तपस्यार्थं प्रयाणवर्णनमुखेन गिरिवनादिवर्णनं। किरातार्ज्जुनसमरसंरम्भादि-वर्णनञ्च। ११शे,—अर्ज्जुनस्य सुरलोकगमनवर्णनं। तत्र स्वर्गवर्णनञ्च। १२शे,—अर्ज्जुनस्य उर्व्वश्या सह संवादवर्णनादिकं। १३शे,—युधिष्ठिरादीनां तीर्थयात्राप्रसङ्गेन बदरिकाश्रम-गमनवर्णनं। १४शे,—सौगन्धिकाहरणवर्णनं। १५शे,—पाण्डवानां द्वैतवनवासवर्णनं। गन्धर्व्व-राजकृतकौरवकामिनीहरणादिवर्णनञ्च। १६शे,—पाण्डवानां विराटनगरवासवर्णनं। १७शे,—उत्तरगोग्रहसङ्गरवर्णनं। १८शे,—कुरुपाण्डवयोः समरोद्योगवर्णनं। १९शे,—भीष्मवध-वर्णनं। अभिमन्युवधवर्णनञ्च। २०शे,—जयद्रथवधवर्णनं। द्रोणकर्णादिवधवर्णनं। दुर्य्योधनस्य द्वैपायनह्रदप्रवेशवर्णनञ्च। (इतः केचन एकविंशतितमसर्गीयाः श्लोका वर्त्तन्ते। तत्र च दुर्य्योधनस्योरुभङ्गवर्णनं।)

No. 2005. भक्तितरङ्गिणी, सेतुसहिता। Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 460. Lines, 10 on a page. Extent, 12,048, s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepura, Dárbhángá, Paṇḍit Vis'vanátha Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Bhakti-taraṅgiṇí. A metrical dissertation on devotion to Kṛishṇa. By Vaidyanátha Páyaguṇḍa. The text extends to 200 s'lokas, and is divided into five cantos, metaphorically called waves, *taraṅgas,* in keeping with the name of the work, which means "the ocean of devotion." The author takes the Bhágavata Puráṇa for his text. The work was completed for the gratification of Govindarája, son of Rámaráya Maṇi, of the gotra of Bharadvája. Annexed to the work in a commentary entitled *Setu* or the bridge. Its author's name is not apparent.

Beginning. मूलस्य,—निखिलभुवनपालं कामिनीकेलिलोलं
यदुकुलमणिपालं दानवेन्द्रान्तकालम्।
सजलजलदनीलं नन्दबालं सुबालं
व्रजयुवतिरसालं नौमि गोपालबालम्॥
मोहितगोपीजालं दोलितमालं यशोविशालम्।
दर्शितचित्रलीलं नीरदनीलं नमामि गोपालम्॥

अस्ति श्रीमदमन्दमन्दरगिरिप्रायस्थलप्रस्थल-
तुङ्गोत्तुङ्गतरङ्गभङ्गिसुभगप्राग्भागजारोचिषि ।
इन्द्रप्रस्थमिति त्वचलेशसदनं सत्सम्पदामासनं
स्वःसाम्राज्यविडम्बिनिस्तुलगुणं भूमण्डलीमण्डनम् ॥
तत्रोदारपवित्रचित्रचरिते सद्विप्रविश्वम्भरा-
लम्बे विष्णुपदारविन्दमुकुलध्यानादवाप्तोदये ।
भारद्वाजकुलाम्बुधौ समभवच्छ्रीरामरायो मणिः
शान्तो दान्तियुतः सुनीतिनिपुणो रामोऽपरः सद्यशाः ॥
तस्मादाविरभूच्चतुर्थ इव यः सप्तार्चिषामष्टमो-
वर्षाणामिव पञ्चमः स पुरुषार्थानां महानीतिमान् ।
साक्षाच्छ्रीपतिराश्रिताजनभक्तिर्गोविन्दरायः सुधी-
++मेघ इवावदातहृदयो विष्णोः पदालम्बनः ॥
तत्या++तरो ललामसुयशःस्फीतः प्रपीताम्बरः
पञ्चासद्मनि यस्य हृत्सरसिजे स्वास्ते मुदा सर्व्वदा ।
साक्षात् केशव एव सम्प्रति पुनस्त्रातुं जगन्मण्डलं
तस्मात् श्रीविबुधाधिपो विजयते श्रीकेशवाख्यः सुधीः ॥
भूरिस्फुरन्मदगदाधिगताभिकाधि-
चेतोऽगदीकरणमौषधमद्वितीयम् ।
आदिष्टवान् स खलु भागवताब्धिसारं
कर्त्तुं यथा भवति मां मम हृत्प्रसादः ॥
तस्यादेशवशात् केशवविभोर्विद्वद्विभूषामणे-
र्ग्रन्थं भक्तितरङ्गिणीति विदितं स्वच्छं ततोऽभ्युद्धरे ।
श्रीमद्भागवताख्यरत्ननिधितो रत्नं सतां शर्म्मदं
माहात्म्यस्मरणादिपञ्चलहरीयुक्तं प्रयत्नादहम् ॥
आलोच्य निखिलं भक्त्या श्रीमद्भागवतं मुदा ।
इतस्ततानि तत्रत्यान्यत्र पद्यानि कौतुकात् ॥
लिखामि नत्वा नागेशं वैद्यनाथः स्वबुद्धये ।
पायगुण्डेति यः ख्यातः काश्यां सङ्कृत्य भक्तितः ।
अत्र श्लोका मया दृष्टाः सङ्गत्यर्थं शतद्वयम् । इत्यादि ।
शेषः,—अवनीतलवर्त्तिलोचनामृतवर्षि सगुणैकमन्दिरम् ।
प्रमदाजनमीनवेधनं शिशुरूपं तमहं भजे हरिम् ॥

वैद्यनाथः पायगुण्डो विद्वत्केशवदेवजः ।
व्याख्यां भक्तितरङ्गिण्याः सेतवाख्यां विलिखाम्यहम् ॥
श्रीधरस्वामिमुखिभिः कृता येषां मनोहरा ।
व्याख्या सर्व्वतः सा वै स्वीकीकृत्य प्रयत्नतः ॥
मौलक्रमानुरोधेन सविशेषात् क्वचित्मया ।
स्वकृतानां सुपद्यानां नूतना च विलिख्यते ॥

तत्र तावत् प्रारिप्सितग्रन्थप्रतिबन्धकदुरितशमनाय कृतमिष्टदेवतानमस्कारकपं मङ्गलं शिष्ये शिक्षायै व्याख्यात्श्रोतॄणामनुषङ्गतो मङ्गलाय च निबध्नाति लिखितेति ।

End. मूलस्य,—अतिप्रयत्नेन मया कृतोऽयं रसालयो ग्रन्थनिधिर्गुणाभ्रः ।
समर्पितः श्रीपतिपादपद्मे भक्त्या स तेनास्तु हरिः प्रसीदताम् ॥

Colophon. इति श्रीमत्पायगुण्डोपाख्यवैद्यनाथविरचितायां भक्तितरङ्गिण्यां पञ्चमस्तरङ्गः सम्पूर्णः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

सेतोः—रसानां नवानां शृङ्गारादीनां प्रेम्णो भक्तिरसस्य च आलयः, ग्रन्थेषु निधिः, गुणाभ्रः गुणाश्रयः । शुभमस्तु ।

विषयः । ग्रन्थोऽयं भगवन्माहात्म्यादिप्रतिपादकानां श्रीमद्भागवतीयपद्यानां सङ्ग्रहेण निर्मितः । तत्र च क्वचित् क्वचित्; सङ्गतिमेषां प्रतिपादयितुं स्वयमपि ग्रन्थकारो द्विशतसंख्यकान् श्लोकान् रचयामास । तत्र प्रथमे तरङ्गे श्रीमद्भागवतप्रामाण्यादिनिरूपणपूर्व्वकं प्रथमादिक्रमेण द्वादशस्कन्धवर्त्तिनां श्लोकानां विन्यासेन भगवन्माहात्म्यकीर्त्तनं। एवं द्वितीये तरङ्गे,—भगवद्धाम-प्रतिपादकानां श्लोकानां सङ्गतिर्दर्शिता । तृतीये तरङ्गे,—भगवदुपासनापरपद्यानां सन्दर्भ-सज्जीकरणं । चतुर्थे तरङ्गे,—भगवत्स्तुतिपराणां पद्यानां सङ्गतिप्रदर्शनं । पञ्चमे तरङ्गे,—भगव-द्भजनप्रयोजकानां तेषां गुम्फनेनैपुण्यप्रदर्शनेन भक्तिमाहात्म्यप्रपञ्चनं । ग्रन्थस्यास्यैव व्याख्यानं सेतुरिति ज्ञेयम् ।

No. 2006. तत्त्वदीपनम् । Substance, palm-leaf, 12 × 2 inches. Folia, 192. Lines, 6 on a page. Extent, 6,033 s'lokas. Character, Maithilí Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepura, Darbhángá. Pandit Vis'vanátha Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattva-dípana. A gloss on the S'abdakhanda of Gañges'a's Tattvachintámani. By Vishnupati, son of Rámapati Mahámahopádhyáya.

Beginning. भागधेयं परं ब्रह्म देवकीवसुदेवयोः ।
गुणमर्थ्यद्भुतैर्वन्दे भूयो गोपालबालकम् ॥

गुरो रामपतेः शास्त्रं ज्ञात्वा विष्णुपतिः पितुः ।
कुरुते शब्दखण्डस्य तत्त्वदीपनमीदृशम् ॥
अथशब्देति । अथेत्यानन्तर्य्याभिधानं मङ्गलितञ्चमनाय । इत्यादि ।

End. न च व्यभिचारिलिङ्गपरामर्शजन्यत्वेनानुमितेर्भ्रमत्वं स्यादिति वाच्यं गुणजन्यत्वेन तस्या अभ्रमत्वात् । + + +

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामपतितनुजश्रीविष्णुपतिविरचितं शब्दखण्डस्य तत्त्वदीपनं परिपूर्णम् । ॐ शिवमिति ।

विषयः । गङ्गेशोपाध्यायकृततत्त्वचिन्तामणेः शब्दखण्डस्य व्याख्यानम् ।

No. 2007. किरणावलीप्रकाशप्रकाशिका । Substance, palm-leaf, 12 × 2 inches. Folia, 192. Lines, 6 on a page. Extent, 5,610 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇdit Vis'vanátha Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Kiraṇávalí-prakás'a-prakás'iká. A gloss on Vardhamána's commentary on Prasastapáda's Vais'eshika treatise entitled Kiraṇávalí. By Bhagíratha Ṭhakkura.

Beginning. कैशोरं कलयन्नं मायाकायं पुरातनं पुरुषम् ।
नन्दालिन्दनिकेतं निगमरहस्यं नमस्यामि ॥
यः कैशोरे विश्वविख्यातकर्म्मा धर्म्माचार्य्यः श्रीमहादेवशर्म्मा ।
तस्योदर्य्यो वर्द्धमानस्य सूक्तौ भावं मेघः सम्यगाविष्करोति ॥

मूर्ध्नि परद्विष इति पूर्व्वेणान्वयि । तेनान्यदपि वीजं जलमम्भस्येनाङ्कुरयति इति ध्वनिः सूच्यते । इत्यादि ।

End. द्रव्यत्ववैशिष्ट्यसंसर्गमर्य्यादया भानेप्याश्रितत्वावच्छिन्नसाध्यस्य द्रव्यत्वेऽप्रसिद्धेरित्यतः सर्व्वमवदातमिति ।

धीरा धरणिभवानी यमजनि चन्द्राद्भगीरथं तनयम् ।
तस्य कृतावेतस्यां सन्तः सन्तोषमाचरत ॥
आसीदनुपमः पृथ्व्यां महादेवः कुलाग्रणीः ।
अनुजस्तस्य कृतवान् इमां व्याख्यां भगीरथः ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायठक्कुरश्रीभगीरथविरचिता किरणावलीप्रकाशप्रकाशिका समाप्तेति ॥

विषयः । किरणावलीनामप्रशस्तपादकृतपदार्थधर्मसङ्ग्रहस्य या व्याख्या तस्या वर्द्धमानकृतं प्रकाशाभिधेयं यद्व्याख्यानं तस्य व्याख्या ।

No. 2008. चण्डिकाचरितचन्द्रिका । Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 34. Lines, 10 on a page. Extent, 734 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Harshanátha Jhá. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Chaṇḍiká-charita-chandriká. A poem on the exploits of the Deví as described in the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Kṛishṇadatta.

Beginning. सिद्धिश्रीः साधकानां प्रसरति पुरतो यत्पदाराधकानां
निर्विघ्नं यत्प्रसादादुदयति सहसा सापि निःश्रेयसश्रीः ।
त्रैगुण्यात्मस्वमूर्त्तिर्निरुपधिकरुणाश्चर्य्यमाधुर्य्यधुर्य्यात्
तुर्य्या सा कापि कुर्य्यात् सपदि मम मनःशुद्धिबुद्धिप्रसिद्धिम् ॥
चन्द्रचूडां चिदानन्दवपुं चन्दनचर्च्चिताम् ।
चक्रिणीं चञ्चलां चारु चिन्मये चण्डिकां चिरम् ।
सद्गुणाम्बुनिधिवृद्धिकारिणी तापपापतिमिरापहारिणी ।
सेव्यताममृतसारगर्भिणी चण्डिकाचरितचन्द्रिकाऽचिरम् ॥
मङ्गलमयि जनमङ्गलनामसहस्रे । प्रथयसि धामनि रजतमिव ।
श्रीमति गतिरसि जगदम्ब जय जय देवि शिवे ॥
ध्रुवम् । हरिमवबोधयसि च हरसि च विधिखेदम् ।
जनयसि मधुकैटभमतिभेदम् ॥ इत्यादि ।

End. सिद्धिरस्तु सकले मम साध्ये सम्प्रसादविभवेन शिवायाः ।
तत्पदाम्बुजयुगे रमणीये बुद्धिरस्तु सततं सुकृतश्रीः ॥

Colophon. इति कृष्णदत्तकृतौ सिद्धिलक्षणायां चण्डीचरितचन्द्रिकायां सम्प्रसादवर-प्रदानो नाम एकादशः सर्गः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । देवीमाहात्म्यमवलम्ब्य विरचितमिदं गीतिकाव्यमिति ।

No. 2009. मिथिलेशाह्निकम् । Substance, country-made yellow paper, 11 × 4 inches. Folia, 212. Lines, 9 on a page. Extent, 5,459 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of Deposit, Naváni, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Vañsamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mithiles'áhníka. A Smṛiti compilation embracing all the leading topics of domestic religious duties. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gangolí Sanjévesvara S'armá.

Beginning. यस्ते कल्पलतां ययौ त्रिजगतां गोविन्दतां रक्षणे
संसारे चरतामपारतनुतां विश्वात्मतायाश्च यः ।
नैर्गुण्येऽप्यतरूपतामित्र परं तस्मै नमोऽमायिने
श्रेयस्याय करावलम्बनविधावालम्बनायास्तु ॥
वंशावलीचरित्रं मिथिलेशश्रीचन्द्रसिंहनृपतेः ।
कथितं रामचरित्रं शृणु विदितं तदाह्निकं सपदि ॥
प्रश्नोऽस्तु सामवेदित्वात् तथाचारोऽपि लिख्यते । इत्यादि ।

End. न्यायोपार्ज्जितवित्तेन कर्त्तव्यं ह्यात्मरक्षणम् ।
अन्यायेन तु यो जीवेत् स कर्म्मभ्यो बहिष्कृतः ॥
तिष्ठतु नाम प्रकीर्णकमतः परम्) ।

Colophon. इति श्रीगङ्गोलीसञ्जीवेश्वरशर्म्मात्मजश्रीरत्नपाणिशर्म्मसङ्गृहीते मिथिलेशाह्निके प्रकीर्णकं समाप्तम् ।

विषयः । वैदिकप्रातःकृत्यं । तान्त्रिकप्रातःकृत्यं । मूत्रपुरीषाद्युत्सर्गविधिः । शौचविधिः । आचमनविधिः । आचमनानुकल्पविधानं । दन्तधावनविधिः । प्रातःसन्ध्याविधिः । द्वितीययामार्द्धकृत्यं । एवं तृतीयचतुर्थयामार्द्धकृत्यनिरूपणं । स्नानविवेचनं । तत्र वैदिकतान्त्रिकादिमन्त्रकथनं । वेदाभ्यासादिकथनं । गुरुपूजाविधिः । पोष्यवर्गादिनिरूपणं । ब्राह्मणादिधर्म्मकथनं । नीतिकथनं । ब्राह्मणादिवर्णानां निषिद्धानि । आपत्कृत्यानि । चक्रदृह्यादिनिरूपणं । आतुरस्नानादिविधिः । अघमर्षणादिविधिः । द्विवस्त्रादिविधानं । स्नानानन्तरं शिरःकम्पने दोषकथनं । मन्त्रस्नानादिकथनं । तीर्थावाहनविधिः । तान्त्रिकादितिलकविधिः । वैदिकसन्ध्याविधिः । तत्कालविवेचनं । गायत्रीव्याख्या । दर्शनामतत्प्रभेदकीर्त्तनं । प्राणायामादिनिरूपणं । सामगानां वैदिकसन्ध्याप्रयोगः । तान्त्रिकसन्ध्याप्रयोगः । वैदिकतर्पणविधिः । यज्ञोपवीतविधिः । स्त्रीकर्त्तृकतर्पणे विशेषकथनं । काम्यतर्पणादिकथनं । पितृगाथाकीर्त्तनं । तर्पणवाक्यविवेचनं । जपयज्ञादिनिरूपणं । जपे निषिद्धानि । नवग्रहार्चनविधिः । ब्रह्मयज्ञविधिकथनं । गायत्रीहृदयगायत्रीकवचादिकथनं । तैलाभ्यङ्गादिव्यवस्था । देवप्रतिमानिरूपणं । शालग्रामशिलादिनिरूपणं । शिवनैवेद्यग्राह्यत्वनिरूपणं । देवगृहलेपनादिमाहात्म्यकथनं । देवतास्नाने घृतादिपलविवेचनं । अष्टमङ्गलनिरूपणं । सामान्यतः पूजनक्रमकीर्त्तनं । पुष्पविचारः । सूर्य्यादिदेवपूजाफलकीर्त्तनं । देवताविशेषे विहिताविहितपुष्पाणि । पुष्पस्नानविधिः । देवताविशेषे धूपनैवेद्यादिविवेचनं । स्नानकुम्भविवेचनं । नैवेद्यभक्षणविचारकथनं । दुर्गादिपूजाविधिः । शिवलिङ्गविधानकथनं । पञ्चमुखादिरुद्राक्षविधिः । लिङ्गपरिमाणादिकथनं । शिवनैवेद्यादिपवित्रता । वैष्णवस्य रुद्राक्षधारणफलं । समयविशेषे रुद्राक्षधारणनिषेधः । रुद्रादिप्रभेदतदभिषेकादिकथनं । शतरुद्रीयकथनं । विष्णुपूजाविधिः । अथ षोडशो-

पचारादिनिरूपणं। सर्व्वदेवमन्त्रकथनं। अष्टाङ्गपञ्चाङ्गादिप्रणामविधिः। निर्म्माल्यधारणादि विधिः। विष्णोरपराधाः। पत्रदानेनापराधक्षमाकथनं। नारायणपूजाविधिः। चरणोदका दिविधिः। सामान्यतः सर्व्वदेवतातान्त्रिकपूजाविधिकथनं। तत्र विविधन्यासमुद्रोपचारादि विधिकथनं। गुरुपूजनादिविधिः। करमालाविधिः। मणिमालानियमः। मध्यमाङ्गुमालादि विधिः। देवताभेदे मालाभेदकीर्त्तनं। मालासंस्कारादिकथनं। सङ्क्षेपहोमकथनं। जप पदार्थविवेचनं। जपाङ्गविचारः। गुप्तवीजमन्त्रादिकथनं। कवचादिपाठविधिः। निर्म्माल्य धारणविधिः। पञ्चद्रव्यशुद्धिविधानकीर्त्तनञ्च। वैश्वदेवादिविधिः। होमे विहिताविहितद्रव्याणि। हविष्यद्रव्यविवेचनं। अग्न्यभावे अप्सु होमविधिकथनं। पायसवलिविधिः। नित्यश्राद्धविधि। अतिथिपूजाविधिः। सनकादिदानविधिः। गोग्रासविधिः। वामदेव्यगानविधिः। भोजन-विधितत्समयादिनिरूपणं। द्विरशनविधिः। भोजनपात्रविचारः। भोज्याभोज्यविवेचनं। प्रासादादौ भोजननिषेधः। ताम्बूलविधिः। षष्ठयामार्द्धकृत्यनिरूपणं। सन्ध्याकथनं। शयन-विधिः। शय्याविवेचनं। अन्यशय्यायां शयनादिनिषेधः। शयनसमये पठनीयकथनं। दारोप-गमनविधिः। गर्भाधानादिकथनं। रजस्वलाशौचनिरूपणं। पुत्रानुत्पत्तौ उपायकथनं। तत्र दिवसनक्षत्रादिनिरूपणं। द्रव्यगुणकथनं। ऋतुगुणकथनं। रसगुणकथनं। धान्यादिगुणाः। शाकादिगुणः। विविधफलगुणाः। जल-दुग्ध-दधि-तक्र-घृत-गुडादिगुणाः। लशुनादीना-मभक्ष्यता। मत्स्यभोजनविधिः। वैधहिंसायां दोषाभावनिरूपणं। मांसभक्षणविधिः। वृथामांस-भक्षणादौ दोषकथनं। मांसस्य पुरुषार्थचतुष्टयसाधनत्वकथनं। भक्ष्यमत्स्यपक्षिच्छागादिनिरूपणं। भोजनार्हान्ननिरूपणं। शूद्रान्नविवेचनं। प्रतिपदादिक्रमेण कुष्माण्डादिनिषेधः। नवश्रातनवो-दकादिविवेचनं। द्रव्यशुद्धिनिरूपणं। अभ्युक्षणमात्रशुद्धिनिरूपणं। गुडादिशुद्धिकथनं। भोजन-प्रकारकथनं। धर्म्मार्थविवाहफलं। बन्धुहीनस्य संस्कारकरणे फलं। शूद्रान्नादिभोजनदोषकी-र्त्तनं। गार्हस्थ्यधर्म्मनिरूपणं। न्यायोपार्ज्जितधनप्रशंसा। अन्यायोपार्ज्जितधनस्य निन्दाकीर्त्तनञ्च।

No. 2010. तन्त्रकौमुदी। Substance, palm-leaf 10 × 2 inches. Folia, 112. Lines, 6 on a page. Extent, 2,185 s'lokas. Character, Maithilí. Date, Sk. 1551. Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepura, Darbháñgá, Pandit Vis'vanátha Jhá. Appearance, old. Verse. Correct.

Tantra-kaumudí. A digest of Tántric religious duties. By Devanátha S'armá. The work is purely Vaishṇavite, and refers only to those rites and duties which Vaishṇavas recognise. None of the S'ákta rites has been noticed. At the end of the work the author gives a long list of the Tantras, Yámalas, and Pañcharátras he had consulted.

Beginning. वाणीरद्रुमकुञ्जभाजियमुनाकूले तमालद्युति-
र्निर्मुक्ताङ्कुरपक्ष्मलाङ्कविकसद्बिम्बाननो माधवः ।
राधोल्लासविलासविभ्रमलसत्खेदार्द्रगण्डस्थलो-
गोपीभिर्मधुनिर्व्विशेषमनिशं पीतो हरिः पातु वः ॥
श्रीदेवनाथशर्म्मा तनुते खलु तन्त्रकौमुदीमेताम् ।
आगमलीनमतीनामतिहृद्यामखिलतन्त्रेषु ॥
सम्प्रदायविरोधेन सिद्धमप्युज्झितं मया ।
सम्प्रदायानुरोधेन निर्म्माणमपि कथ्यते ॥
अथागमेन प्रामाण्यं विसम्वादिनि धर्म्मतः ।
पञ्चरात्रप्रमाणत्वं रोधकस्यानुरोधतः ॥ इत्यादि ।

End. संहितां वैष्णवीं तद्वत् तत्त्वसागरसंहिताम् ।
संहितां कपिलप्रोक्तां श्रीमन्त+रसंहिताम् ॥
तन्त्रं श्रीभुवनेश्वर्य्या मन्त्रदेवप्रकाशितम् ।
कल्पं श्रीवनदुर्गायास्तन्त्रं सम्मोहनाह्वयम् ॥
हयशीर्षमयमतं सारसङ्ग्रहसङ्ग्रहम् ।
प्रपञ्चसारव्याख्यानं मन्त्रदर्पणमेव च ॥
विज्ञानभारतं तद्वत् श्रीरामार्चनचन्द्रिकाम् ।
मन्त्रनेत्रं चन्द्रिकाया व्याख्यानं यामलत्रयम् ॥
विज्ञानेश्वरसिद्धान्तसारश्रीतन्त्रकाण्यपि ।
विज्ञानललितं पञ्चरात्रं नारायणीमपि ॥
वशिष्ठसंहितां गार्ग्यसंहितां भैरवसंहिताम् ।
दिव्यं सारस्वतं चिच्चन्द्रिकां कामिकमप्यथ ॥
होमावरोपरमन्यं प्रतिष्ठासारसङ्ग्रहम् ।
संहितां वायवीं तद्वत् संहितां ब्रह्मणस्तथा ॥
शम्भोः संहिताश्चैव मन्त्राश्च++र्णि तथा ॥
ईशानसंहितां तद्वत् सिद्धान्तं विश्वकर्म्मणः ॥
तन्त्रं श्रीदक्षिणामूर्त्तेः शतधन्वादिकं तथा ।
व्याख्यानं शारदायाश्च वैशम्पायनसंहिताम् ॥
तथैव त्वरिताज्ञानं स्मृतिशास्त्राण्यशेषतः ।
ज्योतिःशास्त्राणि चालोच्य सकलाः परपद्धतीः ॥
सर्व्वेषां सारमुद्धृत्य देवनाथेन धीमता ।
विधानमिति सम्प्रोक्तं पुरश्चर्य्यादिकर्म्मणः ॥

Colophon. चन्द्रबाणस्मरभूमिभूमिते सम्मते शककरापतेर्गते ।
रामनामविदितेन केनचिच्छिर्मिमं लिपिरलिखतायुषा ॥

विषयः । तन्त्रशास्त्रप्रामाण्यव्यवस्थापनं । अत्रमन्त्रादिविवेचनं । राश्यादिविवेचनं । सिद्धादिनिरूपणं । मन्त्राणां कीलादिकथनं । दीक्षाकालादिनिरूपणं । कलावतीदीक्षादिविधिकथनं । दीक्षितस्य नियमादिकथनं । दीक्षायां पूजादिविधिकथनं । पुरश्चर्यादिविधिकथनं । तत्र आसनादिनिरूपणं । मुद्राणां लक्षणादिकथनं । जपमालाविधानं । जपविधिः । विविधमन्त्रनिरूपणं । कौलयोगविधिकीर्त्तनं । दशमन्त्रसंस्कारकथनं । कौलानामाह्निककृत्यविधिकथनं । विशेषेण भूतशुद्धिप्रकारकीर्त्तनं । मातृकादिन्यासविधिकथनं । अर्घ्यशङ्खविधिकथनं । विशेषेण वाह्यपूजाविधिकथनं । तत्र देवताविशेषे पुष्पादिविवेचनं । नैवेद्यादिविधानञ्च । होमविधिकथनं । अग्नेर्दशविधसंस्कारकथनं । मन्त्रसिद्धिविधिकथनं । वीरसाधनविधिकथनं । होमद्रव्यप्रमाणनिरूपणं । कुण्डविधानकीर्त्तनं । मानपरिभाषाकीर्त्तनं । षट्कर्मनिरूपणञ्च ।

No. 2011. मन्त्रप्रदीपः । Substance, country-made paper, 11 × 4, inches. Folia, 125. Lines, 10 on a page. Extent, 4,640 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváni, Post Mádhepur, Darbhangá, Pandit Lála Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mantra-pradípa. A Tántric compilation comprising rules for initiation in Tantric rites; mystic mantras, for different gods and goddesses; and rituals for their worship. By Harapati A'gamácharya, son of Ruchipati Mahámahopádhya, and inhabitant of Váijáligráma. His family village was Kháuál. The work was compiled under the orders of Mahárájádhiraja Kañsanaráyana Lakshmínátha Deva, and is divided into 15 chapters. The gods named are partly S'ákta and partly Vaishnavite. No. 717 (II, p. 156), bears the same name as this, but its subject and author are different.

Beginning. जगद्गुरुन् नमस्कृत्य नित्यानन्दं महेश्वरम् ।
यस्य स्मरणमात्रेण नृणां सिद्धिर्भवेद्ध्रुवम् ॥
त्रिजगज्जननीमाद्यामच्युतविधिशङ्करैर्वन्द्याम् ।
भवसंग्रामचमीके निखिलासुरघातिनीं चण्डीम् ॥
खौआलाख्यजाता वैजौलीग्रामवासविख्यातः ।
रुचिपतिसूनुः श्रीमान् दीक्षावान् हरपतिर्जयति ॥
श्रीकंसनारायणभूमिपालः सानुग्रहो मे कुरुते निदेशम् ।

मन्त्रप्रदीपं कुरु मत्करं त्वं यद्दर्शने मे भवति प्रमोदः ॥
मूर्द्धा समादाय तदेकदत्तामाज्ञां विविच्याखिलमन्त्रतन्त्रम् ।
यथायथास्थानविधि+मादौ सिद्धादिकं सिद्धिकरं नराणाम् ॥
— — — — — — — — तत्र मन्त्रकरणे विष्णुयामलरुद्रयामलादिसारमुद्धृत्य लिख्यते ।
तत्र विष्णुयामले,— दीक्षां विनोपदेशस्य दुष्टत्वात् प्रथमन्तु सा ।
पापक्षयं दिव्यभावं साधकस्य करोत्यतः ॥ इत्यादि ।

End. कृत्वा प्रणम्य शिरसा उदकेन समर्पयेत् ।
चरणाम्बुजमूले । इति नैवेद्यभक्षणदोषः ।

Colophon. इति समस्तप्रक्रियाविराजमानशिवभक्तिपरायणमहाराजाधिराजश्रीमत्-कंसनारायणश्रीमल्लक्ष्मीनाथदेवनिदेशप्रोत्साहिताज्ञया वेलौलीग्रामवासिविख्यातसौभालग्रामीण-महामहोपाध्यायश्रीरविपतिशर्म्मात्मजागमाचार्य्यश्रीहरपतिविरचिते मन्त्रप्रदीपे पञ्चदशः पटलः समाप्तः । मम पुस्तं हरेद्यस्तु चौरविद्याबलेन वा ।
पिता तस्य भवेत् कुष्ठी माता तस्य च शूकरी ॥ इति ।

विषयः । १, २ये पटले,—दीक्षाया आवश्यकत्वकथनं । सिद्धादिनिर्णयः । अकड-मादिचक्रविधिः । नाडीविधिः । राशिचक्रं । नक्षत्रचक्रं । ऋणधनजिज्ञासा । गणनिरूपणं । कुलाकुलादिविचारः । बालादिभेदः । मन्त्रसंस्कारः । दीक्षासमयदेशगुरुशिष्यादिनिरूपणं । सामान्यदीक्षाविधिः । ग्रहणादिकालीनदीक्षा । नवग्रहहोमविधिः । वागीश्वरी-भुवनेश्वरी-नित्या-दुर्गा-बाला-गणेश-चन्द्र-कार्त्तिक-क्षेत्रपाल-सूर्य्य-वह्नि-हरि-हरादीनां मन्त्रनिरूपणं ।

३—७मे पटले,—सर्व्वदेवताप्राणप्रतिष्ठाविधिः । प्रशस्ताप्रशस्तासननिरूपणं । भूतशुद्धिः । श्रीकण्ठादिन्यासाः । मालाद्रव्यकथनं । जपविधिः । मालासंस्कारप्रयोगादिकथनं । पञ्चन-विधिकथनञ्च शङ्खस्थापनप्रकारः । आवाहनादिमुद्राकथनं । अर्घ्यपुष्पादिविधिः । दीपनिर्म्माण-दोषकथनं । त्रिशक्तिपूजाविधिः । प्रयोगकीर्त्तनञ्च । छिन्नमस्तापूजाविधिः । उग्रताराविधिः । प्रयोगकथनञ्च । उच्छिष्टचाण्डालिनीपूजादिकथनं । सुन्दरीपूजादिकथनं । त्रिपुरसुन्दरीविधिः । कालीपूजाविधिकथनञ्च ।

८—११शे पटले,—नवदुर्गापूजाविधिः । वाग्वादिनीपूजाविधिः । लक्ष्मीपूजाविधिः । शत्रुसंहारिणीपूजाविधिः । अश्वारूढापूजाविधिः । अन्नपूर्णापूजाविधिः । महिषमर्द्दिनीपूजा-विधिः । पूतिनीपूजाविधिः । त्रिपुरभैरवीपूजाविधिः । बालापूजाविधिः । उच्छिष्टमातङ्गी-पूजाविधिः । त्वरितापूजाविधिः । त्रिकण्टकीपूजाविधिः । नित्यक्लिनापूजाविधिः । नित्या-पूजाविधिः । त्रिपुटापूजाविधिः । पद्मावतीपूजाविधिः । दुर्गापूजाविधिः । जयदुर्गापूजाविधिः । मातङ्गीपूजाविधिकथनञ्च ।

१२—१४शे पटले,—गणेशपूजाविधिः । महागणपतिपूजाविधिः । शक्तिगणपतिपूजा-

विधिः। पीताम्बरगणपतिपूजाविधिः। उच्छिष्टगणपतिपूजाविधिः। वटुकभैरवपूजाविधिः चन्द्रपूजाविधिः। सूर्य्यपूजाविधिः। विष्णुपूजाविधिः। वासुदेवपूजाविधिः। लक्ष्मीवासुदेवपूजाविधिः। हयग्रीवपूजाविधिः। दधिवामनपूजाविधिः। रामचन्द्रपूजाविधिः। वाराहपूजाविधिः। धरणीपूजाविधिः। नरसिंहपूजाविधिः। श्रीकरपूजाविधिः। पुरुषोत्तमपूजाविधिः गोपालपूजाविधिः। बालगोपालमदनगोपालादिपूजाविधिः। शिवपूजाविधिः। उमापतिपूजाविधिः। मृत्युञ्जयपूजाविधिः। दक्षिणामूर्त्तिपूजाविधिः। नीलकण्ठपूजाविधिः। अर्द्धनारीश्वरपूजाविधिः। पशुपतिपूजाविधिः। क्षेत्रपालपूजाविधिकथनञ्च।

१५शे पटले,—वटुकनाथपूजाविधिः। चण्डेशपूजाविधिः। अजपापूजाविधिः। मार्त्तण्डभैरवपूजाविधिः। दक्षिणकालीपूजाविधिः। अरिमन्त्रप्रकरणमाल्किकीर्त्तनञ्च। अत्र सर्व्वेव पूजापद्धतिरस्तीति ज्ञेयम्। इति।

No. 2012. नीलाद्रिमहोदयः। Substance, palm-leaf, 15 × 5 inches. Folia, 196. Lines, 4 on a page. Extent, 4,018 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Dr. Rájendralála Mitra. Appearance, new. Verse. Correct.

Níládrimahodaya. The temple of Jagannátha at Puri, its origin, merits, the images existing there, their worship, feasts and festivals. The work follows closely, but not strictly, the *Purushottama-máhátmya* given in the Padma Puráṇa, but it professes to be an extract from the Súta Sañhítá. It has the alternative name of *Purushottama-máhátmya.*

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं।
देवीं सरस्वतीञ्चैव ततो जयमुदीरयेत्॥
तं वेदशास्त्रपरिनिष्ठितशुद्धबुद्धिं चर्म्माम्बरं सुरमुनीन्द्रनुतं कवीन्द्रं।
कृष्णत्विषं कनकपिङ्गजटाकलापं व्यासं नमामि शिरसा तिलकं मुनीनां॥
एकदा नैमिषारण्ये पुण्ये सर्व्वसुखप्रदे।
नानातीर्थसमायुक्ते नानागुल्मसमनोरमे॥
फलपुष्पाद्यवृक्षाणां निकरैः परिसङ्कुले।
नानानीलसमायुक्ते विविक्ते स्वगरञ्जिते॥
तापसाश्रमसङ्कीर्णे स्थावे परमपावने।
तादृशेऽपि वने रम्ये शौनकाद्या मुनीश्वराः॥
तुष्णीभूय समस्तास्ते गोष्ठीं चक्रुर्मनोरमां।

समस्ततीर्थतत्त्वानां ज्ञानाय जगतीतले ।
क्षेत्राणां शिवदानाञ्च जिज्ञासार्थे त्वरान्विताः ॥
सभायां जायमानायां तत्क्षणे च मुनीश्वरः ॥
जटामण्डलधारी च कौपीनधृतसुन्दरः ॥
कृष्णाजिनोत्तरीयेण विराजितवपुर्मुनिः ।
सूतस्तदानीं सम्प्राप्तस्तत्र शिष्यगणैर्युतः ॥
तं दृष्ट्वा परमप्रीताः शौनकाद्यास्तपस्विनः ।
समुत्थाय नमश्चक्रुः सोऽपि तान् दण्डवद्भुवि ॥
तत्र प्रणामं कृतवान् उवाच स तदा मुनिः ।
तमासीनं ततो दृष्ट्वा ऋषयस्ते मुनीश्वराः ।
ऊचुः प्राञ्जलयः सर्व्वे सर्व्वलोकहिताय वै ॥
ऋषय ऊचुः । भगवन् सर्व्वधर्म्मज्ञ सर्व्वतीर्थातितत्त्ववित् ।
अतो ब्रूहि समस्तानां तीर्थानां शिवसम्भृतां ।
क्षेत्राणाञ्च फलं तावत् सूत नः कथयाधुना ॥
तेषां मध्ये वरः को वा क्षेत्राणाञ्च मुनीश्वराः ।
तीर्थानाञ्च तथा ब्रूहि यतस्त्वं व्यासशासितः ।
समारभेत तद्वक्तुं गुह्यं तैः पृष्टमुत्तमं ॥
सूत उवाच । शृणुध्वं मुनयः सर्व्वे संयतात्मान एव हि ।
तीर्थानां क्षेत्रराशीनां मध्ये श्रीपुरुषोत्तमः । .
गुह्यः सर्व्वतमोध्वंसी सर्व्वपुण्यफलप्रदः ॥

End. नैव तेषाञ्च देवानां सन्तुष्टिश्च कदाचन ।
न तेषां मङ्गलं भूमौ प्रष्टणानाञ्च तत्र हि ॥

Colophon. इति सूतसंहितायां नीलाद्रिमहोदये श्रीपुरुषोत्तमक्षेत्रमाहात्म्ये चत्वारिंशत्तमोऽध्यायः ॥

विषयः । अत्र चत्वारिंशदध्यायाः सन्ति । तत्र १मे,—तीर्थानां मध्ये पुरुषोत्तमतीर्थस्य प्राधान्यकथनं । २ये,—कृतयुगे मालवाख्ये देशे अवन्तीनामपूर्य्यां इन्द्रद्युम्नो राजा बभूव इत्यादिवृत्तान्तं । ३ये,—एकाम्रक्षेत्रमाहात्म्यं । ४र्थे,—बलेन भद्रया च युक्तस्य दारुरूपस्य हरेराविर्भावकथनं । ५मे,—इन्द्रादयो देवा ब्रह्मलोकादागत्य दारुरूपस्य हरेः पूजादिकं चक्रु-रित्यादिवृत्तान्तं । ६ष्ठे,—ब्रह्मकृतदारुमयहरिस्तोत्रं । ७मे,—८मे, च ब्रह्मणा इन्द्रद्युम्नाय विष्णोस्त्रिकालपूजाविधिकथनं । ९मे,—आचार्य्यलक्षणकथनं । १०मे,—११शे, च विष्णु-पञ्चोपचारादिकथनं । १२शे.—वारतिथिनक्षत्रविशेषेषु पूजाविशेषकथनं । १३शे,—मया

स्नानविधिः। १४शे,—स्नानोत्सववर्णनं। १५शे,—स्नानोत्सवान्ते पूजाप्रकारकथनं। १६शे,—आषाढस्य शुक्लद्वितीयायां पुरुषोत्तमस्य रथयात्राकथनं। १७शे,—शयनयात्राविधिः १८शे,—दक्षिणायनयात्राकथनं। १९शे,—श्रावणमासामावस्यादिने पुरुषोत्तमस्य अरुणोदय कालपूजाविधिकथनं। २०शे,—प्रासादपूर्व्वस्यां दिशि नारायणरूपेणावस्थितस्य वटवृक्ष पूजाविधिकथनं। २१, २२, २३, २४शे,—भाद्रकृष्णाष्टम्यां श्रीपुरुषोत्तमपूजादिकथनं २५शे,—हरेः पार्श्वपरिवर्त्तनं। २६शे,—वामनजन्मोत्सववर्णनं। २७शे,—शक्रध्वजोत्सववर्णनं २८शे,—पुरुषोत्तमस्य आश्विनमासपूजाविधिः। २९शे,—कार्त्तिकमासपूजाविधिः। ३०शे,—पुरुषोत्तमदर्शनविधिः। ३१शे,—प्रावरणोत्सवविधिः। ३२शे,—पौषमासपूजाविधिकथनं ३३शे,—उत्तरायणपूजाविधिकथनं। ३४शे,—दोलयात्राकथनं। ३५शे,—दमनकयात्राकथनं ३६शे,—वैशाखमासपूजाविधिकथनं। ३७शे,—पुरुषोत्तमयात्रादिकं ये नराः कुर्व्वन्ति तेष पुण्यादिकथनं। ३८शे,—दारुब्रह्मघटनाविधिः। ३९शे,—दारुब्रह्मप्रतिष्ठाविधिः। ४०शे,—प्रतिष्ठान्ते पूजाविधिः॥

No. 2013. अन्योक्तिशतकम्। Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent, 330 s'lokas. Character, Maithílí. Date, ? Place of deposit, Lagmá, Post Vaherá, Darbháṅgá, Paṇḍit Raghunátha Jhá. Appearance, old. Verse. Correct.

Anyokti-śataka. Miscellaneous verses in illustration of particular figures of rhetoric. By Mohana S'armá, son of Aniruddha Surí. The subjects of the verses are lions, elephants, sheep, ocean, moon, lotus, bee, kokila, crow, geese, desert, well, river, town, Deva, and S'eshanága.

Beginning. तरलाङ्गुलिदलशीलित-शुषिरामधराधरे धृतां मुरलीम्।
कलमालापयदतुलं गोपकुलं तन्नमः कथये॥
अनिरुद्धसूरितनयो मोहनशर्म्मा विदेहदेशीयः।
अन्योक्तिशतकमेतत् कुरुते कमलापतिं नत्वा॥
तत्रादौ सिंहान्योक्तयः।
आतङ्केन मदोत्कटैः करटिभिस्त्यक्तैव भूमण्डली
क्रीडद्भिः कृपणैः करेणुकलभैः क्रान्तः कियत्पौरुषं।
को वेद क्व वसन्ति हन्त शरभाः स्वर्द्दालवो येऽमुना
कः पारीन्द्रपराक्रमस्य विषयो यस्मिन्नसौ जृम्भताम्॥ इत्यादि।

End. तुष्णीमुद्वह नागराज वसुधामाधाय धैर्य्ये मनः
स्वच्छन्दं विहरस्व मा पुनरहिष्वन्येष्वसूयां कृथाः॥

एतस्मिन् विषये न केवलमुपालम्भः खमन्तो विधि-
र्यत्नामेव अगम्यथेऽपि विदधे घोरैयमेनाश्रमम् ॥
सिंहदन्तिघनवारिधिचन्द्राः पद्मभृङ्गपिककाकमरालाः ॥
मारवावटनदीनवदेवा-वर्णिता इह हि नागगणेशः ॥

विषयः । अन्योक्त्यलङ्कारध्वनिना प्रास्ताविकाः श्लोकाः निर्मिताः । तत्र सिंह-गज-मेघ-समुद्र-चन्द्र-पद्म-भ्रमर कोकिल-काक-मराल-मरकूप-नदी-वृक्ष-देव-शेषनागोपाख्यः वर्णिताः ।

No. 2014. सरोजकलिका । Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 18. Lines, 7 on a page. Extent, 346 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Lagmá, Post Vaherá, Darghángá, Pandit Raghunátha Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Saroja-kaliká. Dissertations on various Smriti topics. By Bhásvat Kaviratna. Contents: On the necessity of S'ráddhas. Duties of performers of S'ráddhas. Persons fit to perform S'ráddhas. S'raddhas during the first year after death. S'ráddhas before marriages and other auspicious occasions. Enquiry about death. Collection of bones after cremation. Offering of Pindas. Mourning. Mourning of adopted sons. Merging of mourning. Mourning for infants &c. Enquiry about Sapindas. Purification by bathing. Purification of ground. Ditto of water. Ditto of dressed rice. Ditto from extreme pollution. Ditto of character. Cause of the extension of sin. Injury to life. Expiation for killing cattle. Ditto for great enemies. Ditto for eating food from washermen and others. Ditto for marrying in one's own Gotra. Ditto for incest. Rituals for consecrating cattle. Rules for offering water to the manes. Duties of the twice-born classes. Rules regarding borrowing. Chándráyana and other expiatory rites. Duties of faithful wives. The compilation is obviously a very old one, as its does not quote from, or refer to, any mediaeval digest.

Beginning. भास्वता कविरत्नेन प्रयत्नेन स्फुटीकृता ।
सरोजकलिका भाति श्रुतिश्रीकर्णभूषणा ॥
अथ श्राद्धधर्म्मव्यवस्था । हारीतः ।
न तत्र वीरा जायन्ते नारोगा न शतायुषः ।
न च श्रेयोऽधिगच्छन्ति यत्र श्राद्धं विवर्जितं ॥ इत्यादि ।

End. विषाचोरवि सा शुद्धा प्रविशेत्मानवेद्दर्म ।
आर्णार्ने मुद्रिता सूद्दे प्रोषिते विमनास्तु या ॥

Colophon. इति सरोजकलिका समाप्ता । इति शुभं भूयात् ।

विषयः । श्राद्धावश्यकताकथनं । श्राद्धकर्त्तृधर्म्मनिरूपणं । श्राद्धाधिकारिणः । आशौच-सपिण्डनादिविधिः । आभ्युदयिकश्राद्धनिर्णयः । मरणजिज्ञासा । भुक्तिसञ्चयविधिः पिण्डदानविधिः । अशौचनिरूपणं । स्त्रीमपुत्राद्यशौचं । सन्निपाताशौचं । बालाद्यशौचं सपिण्डादिलक्षणं । स्नानशुद्धिनिरूपणं । भूमिशुद्धिनिरूपणं । उदकशुद्धिः । पक्वान्नशुद्धिः अत्यन्तोपहतशुद्धिः । स्वभावशुद्धिः । पापक्षयहेतुनिरूपणं । हिंसानिरूपणं । गोवधादिप्रायश्चित्तकथनं । महापातकादिप्रायश्चित्तं । रजकाद्यन्नभक्षणादिप्रायश्चित्तं । सर्गोपादिपरिक्षयप्रायश्चित्तं । अगम्यागमनादिप्रायश्चित्तं । वृषोत्सर्गविधिः । तर्पणविधिः । द्विजातीनां विहिताविहितविधिः । ऋणदानादिविधिकथनं । चान्द्रायणव्रतादिकथनं । प्रमीतपतिपत्नीव्रताधर्म्मनिरूपणं । (स्मृतिसङ्ग्रहोऽयमतीव प्राचीनतम इति प्रतिभाति । यतो न कुत्रापि निबन्धकारस्य नामाद्योल्लिखितं दृश्यते) ।

No. 2015. दिव्यनिर्णयः । Substance, palm-leaf, 13 × 2 inches. Folia 35. Lines, 4 on a page. Extent, 493 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Lagmá, Post Vaherá, Darbháñgá, Paṇḍit Raghunátha Jhá Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Divya-nirṇaya. A digest of the rules regarding oaths and ordeals. By Dámodara Ṭhakkura. Compiled under the auspices of king Sañgrám Sháh.

Beginning. सङ्ग्रामसिंहभूपालाज्ञाम्मानेन सर्वदा ।
दामोदरेण क्रियते दिव्यानामत्र निर्णयः ।
तत्र याज्ञवल्क्यः ।
तुलाग्न्यापो विषं कोशो दिव्यानीह विशुद्धये ।
महाभियोगेष्वेतानि शीर्षकस्थेऽभियोक्तरि ॥ इत्यादि ।

End. तप्तमाषकदण्डे च क्रमादेवं प्रकल्पयेत् ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायठक्कुरश्रीदामोदरकृतो दिव्यनिर्णयः समाप्तः ॥

विषयः । धर्म्माधर्म्मपरीक्षार्थं तुलाग्निजलादिरूपदिव्यप्रयोगकथनं । तत्र पातकविशेषसम्बन्धे तप्तमाषादिविधिकथनं । ऋतुविशेषे जलादिपरीक्षाविधानकथनं । तत्र शिशिर-हेमन्त-वर्षासु अग्निपरीक्षा । शरद्ग्रीष्मयोः सलिलपरीक्षा । हेमन्तशिशिरयोर्विषपरीक्षा । मार्गशीर्ष-

चेष-नैयाखेषु साधारणपरीक्षाविधिः। कोष्ठपरीक्षायाः साध्यकालिकत्वकथनं। परीक्षायां त्रिविद्दकालकथनं। अथ स्त्रीबालवृद्धातुराणां तुलापरीक्षाविधानं। सूद्रस्य अग्निजलपरीक्षाविधिः। एवं क्षत्रियादिषु विशेषकथनं। पापविषये क्वचिद्विकल्पकथनञ्च। लोयसाहसादिषु लक्षणेन दिव्यविधिनिरूपणं। तत्र तुलादिपरीक्षासु प्रत्येकमितिकर्त्तव्यताकथनं। धर्माद्युदिव्यविधिकथनं। फलविधिकथनञ्च।

No. 2016. नाड़ीपरीक्षादिचिकित्साकथनं। Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent, 552 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváni, Post Mádhepur, Darbhángá, Paṇḍit Vañsamaṇi Jhá. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Náḍíparíkshádi-chikitsá-kathana. Dissertations on the examination of the pulse, and on the treatment of various diseases. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gañgolí Sanjívesvara S'armá.

Beginning. वन्दे सदानन्दमरन्दसुन्दरं द्विपास्यपादाम्बुजयुग्ममुन्नमन्।
परागपत्नीक्षतभक्तमानसं विपत्तमोहारि पुरारिलालितम् ॥
अथायुर्वेदे नाड़ीपरीक्षादयः।
करस्याङ्गुष्ठमूले या धमनी जीवसाक्षिणी।
तच्चेष्टया सुखं दुःखं ज्ञेयं कायस्य पण्डितैः ॥ इत्यादि।

End. नारायणं भजत रे जठरेण युक्ता नारायणं भजत रे पवनेन युक्ताः।
नारायणं भजत रे भवभीतिभीता नारायणात् परतरं किमपीह नास्ति ॥
इति रोगप्रतीकारः पञ्चमो विलासः।

Colophon. इति श्रीगङ्गोलीमञ्जीवेश्वरशर्म्मसूनुश्रीरत्नपाणिशर्म्मसंगृहीतनाड़ीपरीक्षादिचिकित्साकथनं समाप्तम्।

विषयः। नाड़ीपरीक्षाविधिः। वातादिप्रभेदनिरूपणं। असाध्यलक्षणं। वातज्वरस्वभावः। एवं पैत्तिकज्वरादिप्रकृतिकथनं चिकित्साकथनं। तत्र ज्वराधिकारे,—द्राक्षादियोगः। दुरालभादियोगः। अर्कादियोगः। कटुफलादियोगः। गुडपिप्पलीयोगः। नवाङ्गयोगः। नागरादियोगाः। पटोलपञ्चकं। अष्टाङ्गभूनकथनञ्च। ज्वरातीसारे,—धान्यपञ्चकादियोगः। हृदङ्गाधरचूर्णं। गुडबिल्वयोगः। आमाधिकारे, बिभीतकावलेहः। आर्द्रपाकादियोगाः। आमवातप्रतीकारकथनं। कामलापाण्डुप्रतीकारः। व्रणप्रतीकारः। प्रमेहप्रतीकारः। छर्द्यावात्मप्रतीकारः। उदरप्रतीकारः। अर्शःप्रतीकारः। स्फुटचरणप्रतीकारः। गण्डमालाप्रतीकारः। कर्णरोगप्रतीकारः। अम्लपित्तप्रतीकारः। वातगुल्मप्रतीकारः। अग्निमान्द्यप्रतीकारः। चक्षुरोगप्रतीकारः। रक्तप्रतीकारः। रक्तपित्त-हिक्काश्वमोदश्वासरीदविकादिप्रतीकारः। रसप्रकरणकीर्त्तनञ्च।

No 2017. आचारसङ्ग्रहः। Substance, country-made paper, 12 × ... inches. Folia, 64. Lines, 10 on page. Extent, 2,480 ślokas. Character Maithilí. Date, ? Place of deposit, Navání, Post Mádhepur, Darbhángá Paṇdit Vañsamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Áchára-sañgraha. A compilation of rules regarding the religious duties of householders. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gañgol Sanjiveśvara S'armá.

Beginning. नत्वा यच्चरणौ ष्टजत्यविरतं विश्वं विधिः कञ्जतो-
भिन्दुर्नागचयेऽप्यविघ्नमखिलं पात्यच्युतो वामनः।
चोभं वा + मथाधिपः पशुपतिः स्थाणुर्मयत्यसु मे
वाणीसिद्धिकरो विपद्द्रुमहरो लम्बोदरः सुन्दरः॥
आकलय्य बहून् ग्रन्थान् मुनीनां वचनानि च।
आचारसङ्ग्रहो यत्नात् क्रियते रत्नपाणिना॥
तत्रादावपेक्षितमाह। हारीतः।
अज्ञानतमसान्धानां भ्रमितानां कुदृष्टिभिः।
धर्मशास्त्रप्रदीपोऽयं धर्ममार्गोपदेशकः॥ इत्यादि।

End. गर्भे पुंसः शुक्रपातात् यदुक्तं मरणावधि।
तदेतस्य महाव्याधेर्मत्तो नान्योऽस्ति भेषजम्॥

Colophon. इति गङ्गोलीसञ्जीवशर्मसूनुश्रीरत्नपाणिशर्मकृत आचारसङ्ग्रहः समाप्तः।
बहवः सन्ति च ग्रन्था आचारप्रतिपादकाः।
एकत्र तत्त्वलाभाय मयाऽयं सङ्ग्रहः कृतः॥

विषयः। आचारस्वरूपकथनं। धर्मस्वरूपनिरूपणं। प्रातःकृत्यनिरूपणं। मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिः। शौचविधिः। आचमनविधिः। दन्तधावनविधिः। तत्र काष्ठनियमः। प्रातःस्नानविधिः। नैमित्तिकादिस्नानविधिः। सन्ध्योपासनविधिः। प्राणायामविधिः। ऋषिन्यासनिरूपणं। तिलकादिविधिः। तर्पणविधिः। स्नानप्रयोगः। सामगवाजसनेयादीनां स्नानप्रयोगः। वाजसनेयिनां सन्ध्याप्रयोगः। सामगानां सन्ध्याप्रयोगः। वाजसनेयिनां तर्पणप्रयोगः। एवं सामगानां तर्पणादिप्रयोगकथनं। ब्रह्मयज्ञनिरूपणं। पूजाधारादिनिरूपणं। शिवदुर्गासूर्यनारायणादिपूजाविधानं। पुष्पादिविवेचनं। शिवलिङ्गशालग्रामादिमाहात्म्यं। गोमयादिलिङ्गपूजाविधिः। पिष्टपञ्चप्रकारकीर्त्तनं। वैश्वदेवप्रयोगः। नित्यश्राद्धप्रयोगः। गोग्रासदानविधिः। अतिथिपूजनविधिः। भोजनविधिः। मत्स्यमांसादिभक्षणविधिः। अत्र विविधमतविवेचनं। विविधपक्षिपशुप्रभृतिभोजनादौ दोषाभावकथनं। शयनविधिः। सुगन्धिद्रव्यव्यवहारविधिः। गर्भाधानादिविधिः। भ्रूणलक्षणादिकथनञ्च।

No. 2018. पार्व्वणचन्द्रिका। Substance, country-made yellow paper, 11 × 4 inches. Folia, 74. Lines, 8 on a page. Extent, 1,752 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváṇí, Post Mádhepur, Darbhángá, Paṇḍit Vañsamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Párvaṇa-chandriká. On various kinds of S'ráddhas, their peculiarites, and times and modes of performing them. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gañgolí Sanjíves'vara S'armá.

Beginning. श्रीलम्बोदरपादपद्मयुगलं स्वान्ते निशान्ते दधत्
कुर्व्वे पार्व्वणचन्द्रिकामहमिमां श्रीरत्नपाणिः कृती ।
सन्तोषाय सतां कृपां कलयतां लोकाममोकार्थदा-
मागच्छन्नथ पूर्व्वतोऽधितरणिप्रज्ञातपन्थीकृताम् ॥
अथ श्राद्धकालाः । तत्र याज्ञवल्क्यः ।
अमावास्याष्टका वृद्धिः कृष्णपक्षोऽयनद्वयम् ।
द्रव्यब्राह्मणसम्पत्तिर्विषुवत् सूर्य्यसङ्क्रमः ॥ इत्यादि ।

End. ततः पुरोहितं, ब्राह्मणमन्यं वा प्रतिपाद्य स्वाच्छन्द्यं गृहीत्वा पिण्डिकाकोणं विभाज्य श्राद्धीयद्रव्याणि ब्राह्मणाय प्रतिपादयेत् ॥
छन्दोगपार्व्वणविधिरयमलेखि श्रीरत्नपाणिशर्म्मणा नाथि सुरसरिति ॥

Colophon. इति गङ्गोलीसञ्जीवेश्वरशर्म्मसूनुश्रीरत्नपाणिशर्म्मसङ्गृहीता पार्व्वणचन्द्रिका समाप्ता ।

विषयः । श्राद्धकालकथनं । श्राद्धावश्यकता । नवोदकश्राद्धादेर्नित्यत्वकथनं । मलमासेऽपि नवोदकश्राद्धस्य कर्त्तव्यतानिरूपणं । व्रीहिपाकश्राद्धं । हैमन्तिकनवान्नश्राद्धं । अत्र नानाग्रन्थकारमतकथनं । श्रीह्यादिपार्व्वणकथनं । अपरपक्षश्राद्धविधिः । मघात्रयोदशीविषये मतभेदविवेचनं । कार्त्तिकामावस्यायां विशेषकथनं । उल्कादानविधिः । दीपदानविधिः । लक्ष्म्यादिपूजाविधिः । पार्व्वणपदार्थविवेचनं । अमावस्याश्राद्धकालविवेचनं । अनुपनीतादिकृतश्राद्धनिरूपणं । अपात्रकपार्व्वणविधिः । महालयादिव्यपदिकथनं । सामान्यतः श्राद्धकरणवेलानिरूपणं । अत्र मतभेदविवेचनं । काम्यश्राद्धविधानं । मन्वन्तरायुगाद्यादिनिरूपणं । तर्पणप्रशंसा । कृष्णत्रयोदशीश्राद्धनिषेधकीर्त्तनं । तीर्थश्राद्धविधिः । पितृणां ध्यानविधिकथनं । श्राद्धक्रियाविवेचनम् । तत्र सङ्कल्पवाक्यावमनमार्ज्जनासनपरिवेषणपात्रवस्त्रदीपादिनिरूपणं । परकीयगृहे श्राद्धकरणविधिः । श्राद्धनिषिद्धानि । अपुत्रस्य न पार्व्वणश्राद्धमिति निरूपणं । उपवीतविचारः । द्रव्यपरिभाषाकीर्त्तनं । श्राद्धदिनवर्ज्जनीयानि । पार्व्वणप्रयोगकथनं । श्राद्धीयद्रव्यप्रतिपत्तिकथनञ्च ।

———

No. 2019. क्षयमासादिविवेकः। Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 32. Lines, 8 on a page. Extent, 604 ślokas. Character Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváni, Post Mádhepur, Darbháṅgá Paṇḍit Vañsamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Kshayamásádi-viveka. On intercallary and elided months, the mode of reckoning the same, and duties appertaining to, and prohibited at, such times. By Ratnapáni S'armá, son of Gaṅgolí Sanjíves'vara S'armá. The work was compiled during the reign of Chhatra Siṅha of Mithilá. The author, in his introduction, gives a long list of the digests he had consulted.

Beginning वन्दे सदानन्दमरन्दसुन्दरं द्विपाननपादाम्बुजयुग्ममुत्तमम्।
परागपूतीकृतभक्तमानसं विपन्नमोहारि पुरारिलालितम्॥
स जयति बाहादुरोऽयं मिथिलेशः श्रीक्षत्रसिंहनामा।
जितरिपुरथो मनोजा दानन्यक्कृतकर्णकीर्त्तिः॥
अवाप्य यस्य स्वरसं जीविकां विदेहदेशागतरत्नपाणिः।
द्विसंक्रमस्यास्य द्विज+जः क्रमात् तनोमि सिद्धान्तविचारसञ्चयम्॥
आलोचनीयः सुधिया धियाऽसावेकीकृतः सम्प्रति रत्नपाणेः।
याचस्पतीत्यादिकृतानुपूर्व्वीं गुर्व्वीकृतात्मा सविशेष एषः॥
कुर्व्वन्तु राज्ञामनन्तपण्डिता निर्जं.निर्जं खिद्यन्ति वा न मे मनः।
अनक्षुणा ये तु द्विरेफकाः प्रियाः पुरे पुरे दौहिदयन्ति वाग्भरैः॥

अथ कृतकतिविधविन्तामणिकृत्यमहार्णवादिग्रन्थापरवाचस्पतिशावचस्पतिमिश्रकृतद्वैतपरिशिष्टादितुहकेश्वरकेशवमिश्रवडविधटीकापद्धतरीकृतन्यायपरिकरापरकल्पितिथितत्त्वचिन्तामणिमलमासमारिण्यादिग्रन्थसम्भवगौरवगुरुतरनिजकल्पितवर्द्धविधाचारगीयमानयशःसारश्रीमत्क्षेमचरितवल्लिमिथिलेशमहामहोपाध्यायमहुक्कुमेहेशकृतस्मृतिविवेकवर्द्धमानवर्द्धमानोपाध्यायतर्कपण्डरीकप्रकाशमार्त्तण्डकृतव्यवहाराद्वैतनिर्णयातिभक्तिमुक्तिते।षितश्रीमरहरिनरहर्य्युपाध्यायविविधग्रन्थकारहद्धीकृतनिजकल्पितमासमीमांसाप्रकृतविचारतर्कापरगोत्रमगोकुलनाथोपाध्यायप्रभृतिमहाजनदर्शितमार्ग्गवत् समीकृतमपहाय पथं कापथ गन्तमुत्सुका वहवः क्षयमासपदादरव्याख्यातत्परदेशीयपथं समस्तं कारं कारं महान्तो मितान्तं क्रियन्तो विवदन्ते तत्+ते नेति विद्मो वयम्। इत्यादि।

End. जानन्तोऽपि वावदूका विवदन्ते वहवोऽन्यदेशीयाश्चेत् का नो हानिरितिहदेशीयाः केऽपि नैवं भूता भवन्त्वित्येव तात्पर्य्यमिति कृतमतिविस्तरेण॥

Colophon. इति गङ्गोलीसञ्जीवेश्वरशर्म्मसूनुश्रीरत्नपाणिशर्म्मसंगृहीतक्षयमासादिविवेकः समाप्त इति ।

विषयः । क्षयमासपदार्थविवेचनं । तत्रत्यकीर्त्तनञ्च । अथ विविधमलमासवर्णनं । मलमासस्वरूपविवेचनम् । क्षयज्ञातत्वनामां तत्यादिनिरूपणं । क्षयमाससम्भावनाकालादिनिरूपणं । मासलङ्घितमासनिरूपणं । मलमासकृत्यनिरूपणं । अथ विविधमयसम्बादकीर्त्तनं । मलमासमांशादिभक्षणविधानकीर्त्तनं ।

No. 2020. एकोद्दिष्टसारिणी । Substance, country-made yellow paper, 11×3 inches. Folia, 35. Lines, 8 on a page. Extent, 782 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváṇí Post Mádhepur, Darbháṅgá, Paṇḍit Vaṅśámaṇí Jha. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Ekoddishṭa-sáriṇí. On the first annual śráddha and the rules and rituals appertaining thereto. By Ratnapáṇí S'armá, son of Gaṅgolí Sañjívesvara S'armá.

Beginning. श्रीश्वेरम्मपदारविन्दयुगलध्यानात्तभानुप्रभा-

प्रद्योतात्ययमन्दिरो नतकरो धीरे कृपासागरे ।

वेदेशाधिपसम्मुदे हि विविधपन्थावलोक + +

मेकोद्दिष्टविचारणं प्रकुरुते श्रीरत्नपाणिः सुधीः ॥

अथ व्यासः । मासपक्षतिथिस्पृष्टे यो यत्र म्रियतेऽहनि ।

प्रत्यब्दन्तु तथाभूतं क्षयाहं तस्य तद्विदुरिति ।

अतएव मासपक्षतिथ्याद्युल्लिखितं सङ्कल्पवाक्यमनायाति । न तु पार्व्वणे अस्य क्षयाहप्रकरणीयत्वात् । इत्यादि ।

End. कृतैषा सारिणी यत्नादेकोद्दिष्टविधायिनी ।

श्रीरत्नपाणिकृतिना गच्छता नापि पूर्व्वतः ॥

विघ्नं हरन्तु हेरम्बचरणाम्बुजरेणवः ।

Colophon. इति गङ्गोलीसञ्जीवेश्वरशर्म्मसूनुश्रीरत्नपाणिशर्म्मसंगृहीता एकोद्दिष्टसारिणी समाप्ता ।

विषयः । क्षयाहनिरूपणं । तत्र श्राद्धाकरणे प्रत्यवायकथनं । अमावस्यादौ मृतस्य क्षयाहे एकोद्दिष्टमेव कर्त्तव्यं न तु पार्व्वणमिति निर्णयः । श्राद्धदिने अशौचपाते विधानं । अशौचविवेचनञ्च । एकभक्तादिनियमकीर्त्तनं । मृताशौचादौ विधिः । एकोद्दिष्टं पाकेनैव कर्त्तव्यमिति निरूपणं । प्रातर्मुहूर्त्तसङ्कटपरो, हिङ्ग्वादिकालनिरूपणं । मलामासेऽपि कर्त्तव्य-

मितिनिरूपणं। एकस्मिन् दिने बधाच्च निमित्तश्राद्धादिप्रतिबन्धश्राद्धयोः कर्त्तव्यत्वे विधिनिरूपणं एवमेकस्मिन् दिने मृतयोः पित्रोः श्राद्धविधिकीर्त्तनञ्च। सौरचान्द्रमासविवेचनं। मलमासेऽपि नित्यनैमित्तिकश्राद्धकरणावश्यकतानिरूपणं। अत्र विविधमतकीर्त्तनञ्च। पाकस्य श्राद्धाङ्गतादि- निरूपणं। एकोद्दिष्टे प्रतिनिधिर्नास्तीतिनिरूपणं। शूद्रेण तु सर्व्वेषामामेन श्राद्धकर्त्तव्यता श्राद्धदिननिषिद्धानि। सर्व्वैरेव भ्रातृभिरेकोद्दिष्टं कार्य्यमितिकथनं। अमावास्यादिमृतस्यापि पितुर्मध्याह्ने एकोद्दिष्टं विधायापराह्णे पार्व्वणं कर्त्तव्यमितिनिरूपणं। दक्षिणावामदेवागमादिवि- धिकथनञ्च।

No. 2021. ज्योतिःसारसमुच्चयम्। Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 62. Lines, 7 on a page. Extent, 1,494 ślokas Character, Maithilí. Date, ? Place of Deposit, Naváni, Post Mádhepur Darbhángá, Paṇḍit Lála Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct

Jyotihsára-samuchchaya. On auspicious and inauspicious conjunctions of stars and planets with reference to the performance of civil rights, such as marriages &c. By Viśveśvara Daivajṇa.

Beginning. ज्योतिर्निबन्धानालोक्य व्यवहारोपपत्तये।
तदुद्धारेण क्रियते ज्योतिःसारसमुच्चयः॥
यथा शिखा मयूराणां नागानां मणयो यथा।
तद्वद्वेदाङ्गशास्त्राणां ज्योतिषं मूर्द्धि वर्त्तते॥
विफलान्यन्यशास्त्राणि विवादस्तेषु केवलम्।
प्रमाणं ज्योतिषं शास्त्रं चन्द्रार्कौ यत्र साक्षिणौ॥
तत्र लग्नादिभावनिरूपणं। इत्यादि।

End. यानं परो निपतितं हरती च कन्या गर्भेण चातिमहती पुरतः स्थिता स्त्री।
आगच्छति प्रविश गच्छसि वा किमर्थं शब्दाः स्थिराय गमनं प्रतिषेधयन्ति॥

Colophon. इति गणककुलनलिनदिनेशश्रीविश्वेश्वरदैवज्ञकृतौ ज्योतिःसारसमुच्चयः समाप्तः।

विषयः। लग्नादिभावनिरूपणं। पञ्चविवेचनं। चन्द्रताराादिशुद्धिः। देशाचारादिशुद्धिः। समयाशुद्धिविवेचनं। सतीचारादिप्रतिप्रसवः। कन्याया वर्षशुद्धिः। कन्यालक्षणादिकथनं। वरलक्षणादिकथनं। परिवेदनविचारः। विवाहसमयादिनिरूपणं। द्विरागमनं। जातकर्म्म। नामकरणान्नप्राशनचूडाकरणकर्णवेधविद्यारम्भोपनयनादिकथनं। धनुर्विद्या। पञ्चशान्तिः। अद्भुतशान्त्यादिशान्तिः। जलाशयादिप्रतिष्ठा। बीजवपनं। नवान्नं। मत्स्यमांसविधिः। वास्तु- विधिः। यात्राचिन्ता। मङ्गलनिरूपणञ्च।

No. 2022. सुबोधिनी । Substance, country-made paper, 13 × 5 inches. Folia, 250. Lines 9 on a page. Extent, 4,562 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváṇi, Post Mádhepur, Darbháṅgá, Paṇḍit Vaṅsamaṇí Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Subodhiní. A Smṛiti digest, containing dissertations on the ten Saṅskáras, marriages of daughters, śráddhas of various kinds, and domestic duties. By Ratnapáṇí S'armá, son of Gaṅgoli Sanjívésvara S'armá. The work was compiled by order of king Rudra Siṅha of Mithilá.

Beginning. अन्वयेन जगतां हि कारकं तारकं विपदि विघ्नवारकम् ।
अभिधाय हृदि तन्यते कृते रत्नपाणिकृतिना सुबोधिनी ॥
देशे देशे च दातुर्विलसति सुयशःसोमसोमातपत्रं
यस्याखण्डप्रतापो दहति रिपुकुलारण्यमेवानलोऽग्नौ ।
यत्पार्श्वे वेदपादैर्निवसति सुकृतं पार्श्वतीशाङ्घ्रिभक्त्या
वीरः श्रीरुद्रसिंहो जयति नृपमणिश्रीरभक्तैकभूपः ॥
कुर्व्वे तस्य निदेशतो नृपमतेः कल्याणमूर्त्तेरिमाम्
पारम्पर्य्यसमागतव्यवहृतिप्रज्ञासमाज्ञादरीम् ।
सन्त्वन्यच निरङ्कुशा हि कवयो मैवं ततस्तत्र किं
वैदेहस्थितपण्डितौघकवणाहृष्टिस्तदा चेत् परम् ॥
श्रृण्वन्तु सन्तो विनयं मदीयं कुर्व्वन्तु + + मम लोलतायाः ।
कृतार्थता मज्जनुषो यथा स्यात् पश्यन्तु मात्सर्य्यमपास्य चैताम् ॥
अथाश्रमावश्यकतायां दक्षः ।
अनाश्रमी न तिष्ठेत्तु दिनमेकमपि द्विजः । इत्यादि ।

End. आश्विनकृष्णचतुर्द्दश्यां तिथौ अमुकगोत्रस्य पत्युरमुकदेवशर्म्मण एकोद्दिष्टश्राद्धमहं करिष्ये । इति सङ्कल्पं कुर्य्यात् । अद्यामुकगोत्र पते इदमासनं ते नम इत्येवमादिना-सनादिदानं । एवमेव शूद्रकर्त्तृकैकोद्दिष्टश्राद्धप्रयोगो ज्ञेयः ।

Colophon. इति गाङ्गोलीश्रीसञ्जीवेश्वरसूनुश्रीरत्नपाणिसङ्कलिता सुबोधिनी समाप्ता ।

विषयः । आश्रमस्यावश्यकताकथनं । गार्हस्थ्याश्रमस्य श्रेष्ठत्वकथनं । कीदृशी कन्या विवाह्येतितन्निरूपणं । कन्यादानविवेचनं । परिवेत्रादिविवेचनं । कन्यादानाधिकार्य्यादिनिरूपणं । वाग्दानादिविवेचनं । गान्धर्व्वविवाहविधिकथनं । कन्यादानप्रयोगादिकथनं । स्त्रीशुद्धिनिरूपणं । एवं क्रमेण दशसंस्कारविधिकथनं । प्रयोगकथनञ्च । मुमूर्षुकृत्यनिरूपणं । तत्र वैतरणीदानादिप्रयोगकथनं । एवं परत्र सर्व्वत्र प्रयोगकथनमिति ज्ञेयं । दाहादिविधिकथनं । ततः आम-

श्राममकथनं । प्रेतप्रवेशविवेचनं । पर्व्वमरणदानविधिः । दशपिण्डदानविधिः । प्रेततर्पणविधिः नीरक्षीरदानविधिः । श्राद्धश्राद्धविधिः । अशिवाचविचारः । अथ श्राद्धविधिः । अशौचादि मदिराक्षत्यविधिः । क्षौरविधिः । वृषोत्सर्गविधिः । श्राद्धादौ मांसादिदानविवेचनं । तत्र भक्ष्या भक्ष्यमांसादिविवेचनञ्च । द्विजदम्पतीदानादिविधिः । कपिलादिदानविधिः । मासिकश्राद्ध विवेचनं । षोडशश्राद्धानि । सपिण्डीकरणविवेचनं । चतुर्थीश्राद्धविधिः । पार्व्वणश्राद्धविधिः स्त्रीकर्तृकश्राद्धविधिकथनञ्च ।

No. 2023. मिथिलेशचरितम् । Substance, country-made yellow pape 12 × 4 inches. Folia, 36. Lines 10—12 on a page. Extent, 1,264 ślokas. Cha racter, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváṇí, Post Mádhepu Darbhángá, Paṇḍit Vañsamaṇí Jhá. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Mithileśa-charita. Mithilá, its extent, character, history, sove reigns, and the manners, customs, and habits of its people. The histor comprises the reigns of nine rájás beginning with Maheśvara Ṭhakkura who obtained the rájáship of the district from an emperor of Delh By Ratnapáṇí S'armá, son of Gañgoli Sanjíveśvara S'armá. The autho was a Drávida Bráhmaṇ, and wrote the work under the instruction o Rámachandra Miśra, at Calcutta. Nos. 2009, 2016, to 2020, 2022, 202 and 2032 are also due to him.

Beginning. वन्द्यं वेद्यं गणेशाणं प्रधानं जगतामजं ।
विघ्नहारं दयोदारं सारं तारं भजे मुदः ॥
द्रविड़देशी सुखवासी निगमविलासी रामचन्द्रमिश्रः ।
तत् प्रश्नोत्तरसारं लिखति विचारं रत्नपाणिः ॥
कलिकत्ताभिधनगरे स्थित एवैष प्रयागराशिरद्विजः ।
वंशावली च रीतिर्निरूपीच मिथिलेशानां ॥
मिथिलादेशो यत्रोऽस्ति कीदृशः कोऽवधिस्तनः ।
आचारः कीदृशो धीर कीदृशा मनुजा अपि ॥
कोऽस्ति सम्प्रतिभूपस्तु कीदृशं तत्कुलं वद ।
इत्यमन्यच्च यच्छ्राव्यं रत्नपाणे निगद्यतां ॥
रामचन्द्र शृणु त्वं हि यथाप्रश्नं तदुत्तरं ।
मिथिलाश्याऽथ भूपोऽभूत् पालितक्षेम यत् पुरा ॥
तन्नाम्ना चिक्रिततस्माम्मिथिलादेश उच्यते । इत्यादि ।

End. एवं विधानि हृत्तानि सर्व्वमोक्षप्रदानि च ।
कति चासन्नस्वपतेः सर्व्वत्र विदितानि वै ॥
कथितानि च तुभ्यं भो कानिचित् प्रश्नवाक्यतः ।
अतः परन्तु वक्तुं मे समयो नास्ति सम्प्रति ॥
कालान्तरे रामभिश्र श्रोतव्यं पुनरागमे ।
ततः कृतार्थो रामोऽसौ वदन्निति ययौ गृहं ॥
एतावदपि श्रुत्वा मे अत्यन्ताफलम्भायायो ।
सुधापाने न कस्यापि तृप्तिर्भवति कुत्रचित् ॥

Colophon. इति गाङ्गोलीसञ्जीवेश्वरशर्म्मसूनुश्रीरत्नपाणिशर्म्मकल्पिते श्रीमिथिलेशचरिते + + + + + + + + प्रकरणम् ॥

विषयः । मिथिलामाहात्म्यकथनं । मैथिलानामाचारादिकथनं । अधुनातनमहाराजस्य पूर्व्वजानां प्रत्येकं जीवनीकथनं । तत्र प्रथमतः महेश्वरठक्कुरो दिल्लीश्वरात् यथा मिथिलाराज्यं लब्धवान् तद्वृत्तान्तकथनं । महेश्वरादारभ्य नवमपुरुषपर्य्यन्तं राज्ञां वृत्तान्तकीर्त्तनं ।

No. 2024. ग्रहलाघवं वा सिद्धान्तरहस्यम् । Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent, 465 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1850. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Another copy at Kanhaulí, Post Madhuvaní, Darbhángá. Paṇḍit Lalita Jhá. Appearance, old. Verse. Correct.

Grahalághava *alias* **Siddhánta-rahasya**. Astronomical calculations, regarding all the leading subjects of the science as known to the Hindus. By Gaṇeśa Daivajṇa, son of Keśava Sámvatsara.

Beginning. ज्योतिःप्रबोधजननी परिशोध्य चित्तं
तत् सूक्ष्मकर्म्मचरणैर्गणनार्थपूर्णा ।
स्वल्पाक्षरापि च तदंशकृतैरपायै-
र्य्यल्लीकृता जयति केशववाक् श्रुतिश्च ॥
परिभग्नसमीरर्व्विकेशचापं दृढगुणहारलसत्सुकल्पवाक्यम् ।
सुफलप्रदमात्मप्रभं तत् स्मर रामं करणश्च विष्णुरूपम् ॥
यद्यप्यकार्षुर्वरवः करणानि धीरा लेषु + + धनुरपास्य न तिद्धिरस्मात् ।
ज्याचापकर्म्मरहितं सुलघुप्रकारं कर्त्तुं ग्रहप्रकरणं स्फुटमुद्यतोऽस्मि ॥
द्वाभ्यामिन्द्रोनितशक ईशहृत् फलं स्याच्चक्राख्यं रविहृतशेषकश्च युक्तम् ।
चैत्राद्यैः पृथगुरुतः सहघ्नचक्रादिग्युक्तादमरफलाधिमासयुक्तम् ॥ इत्यादि

End. पूर्व्वैः प्रौढ़तराः क्वचित् किमपि यच्चक्रुर्यगुर्व्व्यैः विना
ते तेनैव मयातिगर्व्वकुमुदद्युक्ते धिरोचम्भि चि।
सिद्धान्तोक्तमिचाखिलं लघुकृतं चित्वा धनर्व्वै मया
तद्भर्व्वा मयि मास्तु किं न तदहं मव्याक्तता इवधीः॥
नन्दिग्राम इत्यापरान्तविषये श्रिष्यादिगीतस्तुति-
र्योऽभूत् कौशिकवंशजः सकलसच्छास्त्रार्थवित् केशवः।
सूनुस्तस्य तदङ्घ्रिपद्मभजनात्तज्ज्ञावबोधांशकः
स्पष्टं ह्यविचित्रमल्पकरणं चैतद्गणेशोऽकरोत्॥

Colophon. इति श्रीसकलागमाचार्य्यपर्य्यश्रीकेशवसांवत्सरात्मजश्रीगणेशदैवज्ञविरचि ग्रहलाघवाख्यं सिद्धान्तरहस्यं समाप्तम्। संवत् १८५०।

विषयः। अहर्गणानयनप्रकारकीर्त्तनं। सूर्य्यचन्द्रतुङ्गादीनां ध्रुवककथनं। सूर्य्यादी क्षेपककथनं। ध्रुवक्षेपकसंस्कारकथनं। मध्यमरविबुधशुक्रचन्द्रसाधनं। चन्द्रानयनं। चन्द्र पातानयनं। राहोरानयनं। भौमबुधकेन्द्रसाधनं। गुरुभृगुकेन्द्रसाधनं। शुक्रकेन्द्रानय शनेरानयनं। रविचन्द्राद्यगतिकथनं। राहुभौमादीनां गतिकलानिरूपणं। इगणितैक्यसंर पर्नं। भुजसाधनविधिः। चरसाधनं। चरानयनं। चन्द्रस्फुटीकरणं। चन्द्रमन्दफलसाध चन्द्रगतिसाधनं। तिथिनक्षत्रयोगकरणसाधनं। भौमादीनां शीघ्रफलाङ्ककथनं। एषां मन्द फलसाधनञ्च। मन्दस्पष्टगतिसाधनं। कुजबुधशुक्राणां गतौ विशेषकथनं। भौमादीनां च शीघ्रकेन्द्रभागकथनं। कुजगुरुशनीनामुदयभागकथनं। बुधशुक्रयोरुदयास्तभागकथनं। वक्रमा द्दिनमानकथनं। मेषादिराशीनां लङ्कोदयकथनं। लग्नसाधनं। गोलानयनप्रकारः। प शसाधनं। नतोन्नतसाधनं। अक्षकर्णसाधनं। इष्टच्छायासाधनार्थं चारकथनं। भाज्यसाध कर्णाद्यानयनं। क्रान्तिसाधनं। क्रान्तिभागेभ्यो भुजभागानयनं। रवेरस्थाने दिनमानादेव क्रा साधनं। दिनार्द्धे नतांशोन्नतांशसाधनं। मध्यकर्णसाधनं घटीस्थानसाधनं। नलिकादिबन्ध दिक्साधनकथनं। भुजकोटिकर्णनलिकासंस्थानकथनं। चन्द्रग्रहणनिरूपणं। खण्डग्रासादि रूपणं ग्रहणस्थितिसाधनं। स्पर्शमोक्षस्थितिसाधनं। जालग्रहदर्शनार्थं नलिकानिवेशविधि भूच्छायासाधनादिकं। मध्यग्रहणस्पर्शकालमोक्षसम्मीलनोन्मीलनकालसाधनं। ग्रस्तोदयादौ साधनं। सूर्य्यग्रहणं। लम्बसाधनं। वर्णस्थानादिकथनं। ग्रहणद्वयसिद्धिः। इष्टादिसाध तिथिसाधनं। छन्नानयनं। चन्द्रबिम्बभूभासाधनं। गुरुशुक्रादीनामुदयास्तसाधनं। मन्दस्पष्ट साधनं। नतांशसाधनं। दृक्कर्मसाधनं। नक्षत्रध्रुवककथनं। अक्षदृक्कर्मकथनं। खमध्य नक्षत्राद् रविस्थानकथनं। नक्षत्राणां छायायन्त्रेण रविस्थानं। शृङ्गोन्नतिदिक्स्थानसाध ग्रहयुतिस्थानं। पातसमयादिस्थानसाधनं। पितृसाधनं। नक्षत्रसाधनं। योगसाधनादिकं। ग साधनं। ग्रामसाधनं। अहर्गणग्रहादिसाधनञ्च।

No. 2025. ग्रहलाघवटीका। Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 96. Lines, 13—14 on a page. Extent, 3,030 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1853. Place of deposit, Kanhauli, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Lalita Jhá. Another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Grahalághava-ṭiká. A commentary on Gaṇeśa Daivajna's *Grahalághava* alias *Siddhánta-rahasya* (*ante*, No. 2024). By Mallári Daivajna, son of Divákara Daivajna.

Beginning. शाके न.केशमुख्याः सुरवरनिवहाः सन्ति येऽनन्तसंख्या-
नाख्यामाख्यात्यमीषां कथमपि च मनःपूर्व्वकं वाङ्मदीया।
एकं विश्वैकदक्षं सकलसुरशिरःसंघसङ्घर्षिताङ्घ्रिं
शीघ्रं भक्तेष्टसिद्धिप्रदमिह हि सुरं सादरं तं नमामि॥
मल्लारिं कुलनायकं रविमुखान् + + ; स नत्वा गुरोः
स्मृत्वा पादयुगं च्यवाप्य च ततः किञ्चित्सुबोधात्मकं।
मल्लारिर्ग्रहलाघवस्य कुरुते टीकां लसद्वासनां
यस्मादल्पमतिश्च कुण्ठितमतिः स्यात् पूर्व्ववैचित्र्यतः॥
मध्यस्फुटास्तोदयनक्षपूर्व्वं कर्म्माखिलं यद्गणिते खगोत्थं।
जीवा धनुःसंश्रयकं विना ते न स्यादयं निश्चय एव गोले॥

— — — — — — — — — — — — अथ श्रीमज्जलधितटनिकटस्थितनानोपवनविराजितनन्दिग्रामाभिधनगरनिवासिसकलभूपतिसेवितचरणयुगलकमलगणिताटवीविघटनपटुतराखिलदैवविन्मातङ्गकुम्भपीठलुठनोत्कण्ठकण्ठीरवश्रीमदुमारमणचरणद्वयपङ्कजावाप्तमहामतिविभवदैववित् केशवदैवज्ञात्मजाः गणेशदैवज्ञवर्य्यचर्य्याः ग्रहलाघवाख्यं ग्रहप्रकरणं चिकीर्षवस्तत्रादौ निर्व्विघ्नेन ग्रन्थसमाप्तिप्रचयगमनाभ्यां शिष्टाचारपरिपालनाय च — — — — — — — वस्तुनिर्द्देशरूपमङ्गलमश्चितं ग्रन्थारम्भं वसन्ततिलकावृत्तेनाह, ज्योतिरिति।

End. अकरोत् कृतवानित्यर्थः। इति पूर्व्वशाकांशाद्ग्रहानयनप्रकारः। ग्रन्थालङ्कारस्य कृतः॥

Colophon. इति श्रीमद्गणकचक्रचूडामणिदिवाकरदैवज्ञसुतमल्लारिदैवज्ञविरचितायां ग्रहलाघवटीकायां ग्रन्थसमाप्त्यलङ्कारव्याख्यानं समाप्तं।

देशे पार्थसमाह्वयेऽतिरुचिरे तीरे च गोदोत्तरे
गोलग्रामपुरे मुरारिचरणार्च्चासक्तविद्वद्युते।
आसीत्तत्र दिवाकरोऽतिचतुरो + दैवसङ्घाग्रणी-
र्विश्वेशे सततं यदीयहृदयं यस्तस्य पुत्रोऽकरोत्॥

मन्नारिर्गणकाग्रणीर्गुणपदद्वन्द्वाब्जभक्तो रतो
लब्ध्वा बोधलवं ततो हि विहितं स्वार्थोपपत्तिं स्फुटां।
वर्य्यस्य ग्रहलाघवस्य गणकश्रीमद्गणेशाभिध-
प्रोक्तस्याथ कृपालवो हि सुधियः पश्यन्तु तुष्यन्त्विमां॥
बाणोनाच्छकनः कुमारविहतास्मूलं हि मासः सयुग-
बाणैर्भैर्हृद्गोनिताद्दिनमिति(?) तस्याद्दलं(?) स्यात्तिथिः।
पक्षः स्यात्तिथिसङ्ख्यतोऽखिलयुतिः सप्ताप्तितिथ्युन्मिता
चैताल्लो गणको लिलेख च तदा टीकां परार्थामिमां॥
संवत् १८५१। भाद्रमासशुक्लपक्षतिथि ६ शनिवासरे। शुभम्।

विषयः। गणेशदैवज्ञकृतसिद्धान्तरहस्यापराभिधानग्रहलाघवस्य व्याख्यानम्।

No. 2026. श्राद्धरत्नम्। Substance, country-made paper, 14 × 4 inch Folia, 72. Lines, 8 on a page. Extent, 1,916 ślokas. Character, Maithi Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhepura, Darbháñgá, Paṇḍ Phaṇidhara Miśra. Appearance, fresh. Prose and verse. General correct.

Śráddha-ratna. A summary of the rules regarding śráddha By Lakshmípati, disciple of Indrapati.

Beginning. वदनविनिर्जितचन्द्रं गञ्जितमक्रं नगोद्धरणात्।
गोपीवृन्दवियोगं बालमुकुन्दमहं कलये॥
प्रणम्य भारतीकान्तं श्रीमदिन्द्रपतिं गुरुम्।
श्रीलक्ष्मीपतिधीरेण श्राद्धरत्नं विधीयते॥

अथेदानीन्तना जनाः क्रिया + + यावदेवं कुर्व्वन्ति तावदेव छन्दोगानां वाजसनेयिनां प्रति + + लोकाः श्रीदत्तोक्तश्च प्रयोगो लिख्यते। तत्र प्रथमं भूसंस्कारः। इत्यादि।

End. श्राद्धशेषमन्नमिष्टैः सह भुञ्जीत इति। वाजसनेयिनां पार्व्वणप्रकारोक्तो विधि प्राप्य इति॥

Colophon. इति समाप्तोऽयं ग्रन्थः।

विषयः। भूसंस्कारविधिः। स्नानक्रियाकथनं। श्राद्धवेला। पूरकपिण्डदानविधिः। प नरदाहविधिः। उदकदानविधिः। पिण्डदानविधिः। अस्थिसञ्चयविधिः। अशौच एकादशाहकृत्यं। वृषोत्सर्गविधिः। रुद्राध्यायकथनं। कपिलादानविधिः। शय्यादिदानविधि एकादशाहप्रयोगकीर्त्तनं। सपिण्डनविधिः। अवीराकल्पकथनं। एकोद्दिष्टविधिः। स्त्रीकर्तृक

प्रयोगकथनं । मघादिष्वमावां श्राद्धविधिः । पार्व्वणविधिः । तत्प्रयोगकथनं । चलिचे श्राद्धविधिः । आमान्नश्राद्धविधिः । तीर्थश्राद्धविधिः । नित्यश्राद्धविधिः । सपात्रकविधिकथनञ्च ।

No. 2027. वृत्तिदीपिका । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Extent, 1,039 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Viśveśvara Jhá. Appearance, old. Prose. Correct

Vritti-dípiká. A dissertation on the philosophy of grammar. By Krishṇa Bhaṭṭa.

Beginning. सजलजलदकालं सर्व्वलोकैकपालं
व्रजयुवतिरसालं चन्दनाद्यक्तभालम् ।
विगतदुरितजालं विश्वराजीवजालं
विलसिततृणमालं नौमि गोपालबालम् ।
ध्यात्वा व्याभं गुरुं नत्वा माधवेन्द्रसरस्वतीम् ।
मौनिश्रीकृष्णभट्टेन तन्यते वृत्तिदीपिका ॥

इह सकलज्ञानाभिलषितमोक्षमुख्योपायात्मतत्त्वज्ञानस्य तत्त्वमस्यादिमहावाक्यार्थबोधजन्यत्वात् शाब्दबोधे च वृत्तिग्रहणोपस्थितेर्हेतुत्वात्——इत्यादि ।

End. तथा च वर्णजातिस्फोटः पदजातिस्फोटः वाक्यजातिस्फोट इति तन्मते स्फोटत्रयम ॥

Colophon. इति श्रीमन्मौनिकुलतिलकायमानगोवर्द्धनभट्टात्मजरघुनाथभट्टसुतश्रीकृष्णभट्टविरचिता वृत्तिदीपिका समाप्ता ।

विषयः । वृत्तिस्वरूपनिरूपणं । शक्तिस्वरूपनिरूपणं । वृत्तेः शाब्दबोधहेतुत्वनिरूपणं । शक्तिलक्षणाभेदेन तस्या द्वैविध्यनिरूपणं । शक्तिग्रहनिरूपणं । तत्र गवादिपदानां गोत्वे शक्तिरितिमीमांसकमतनिरूपणं । जातौ व्यक्तौ विशिष्टे च शक्तिरितिनैयायिकानां नयनिर्णयः । कार्य्यान्विते पदानां शक्तिरिति प्राभाकरमतकीर्त्तनं । रूढ़यौगिकादौ शक्तिविवेचनं । लक्षणास्वरूपनिरूपणं । गौनीशुद्धाभेदेन तस्या द्विविधत्वकथनं । लक्षितलक्षणादिनिरूपणं । व्यञ्जनावृत्तिलक्षणं । अत्र नैयायिकमतखण्डनपूर्व्वकं तस्याः स्थापना । धात्वर्थनिरूपणं । तत्र प्राभाकरवैयाकरणादिमतकीर्त्तनं । नैयायिकमतखण्डनं । तिङर्थनिरूपणं । अपूर्व्ववादकथनं । सनाद्यर्थनिरूपणं । समासशक्तिनिरूपणं । नञर्थनिरूपणं । वीप्सादिनिरूपणं । स्त्रीप्रत्ययार्थनिरूपणं । तद्धितार्थनिरूपणं । स्फोटनिरूपणञ्च ।

No. 2028. वृत्तदर्पणम्। Substance, country-made paper, 11 × inches. Folia, 34. Lines, 7 on a page. Extent, 833 ślokas. Charact Maithilí. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, D bhángá, Paṇḍit Viśveśvara Jhá. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Vṛitta-darpaṇa. A treatise on versification, giving details of the different metres used in Sañskrit poetry. By Bhíshma Miśra.

Beginning. स जयति सततं पिङ्गलनामा नागरकविलरसविज्ञः।
लोकोत्तररसकवितां कलयितुमिव मङ्गीतपरजिह्वः॥
गौरीस्तननखरेखा शिरसि प्रतिबिम्बितेव चन्द्रकला।
यस्य विभाति स देवः सन्तापं नाशयत्वखिलम्॥
सन्ति यद्यप्यनेकानि वृत्तशास्त्राणि भूतले।
तथाप्यतिशयो ह्यत्र श्रमातिशयो महान्॥
यदि सद्वृत्तवृत्तानि ज्ञातुमाकाङ्क्षसि स्फुटम्।
श्रीभीष्ममिश्रचरितं पश्य तद्वृत्तदर्पणम्॥

अथ गणाः। मगणो यगणो रगणः सगणस्तगणो जगणो भगणो नगणः। इत्यादि।

End. दीर्घास्तदग्रे लघवश्च वर्णाः श्रेणी भवेद्वर्णकृता तदेयम्॥

Colophon. इति श्रीभीष्ममिश्रविरचिते वृत्तदर्पणे वर्णवृत्तनिदर्शनं नाम द्वितीयप्रकाश समाप्तश्चायं ग्रन्थः।

विषयः। (ग्रन्थेऽस्मिन् सोदाहरणच्छन्दोलक्षणकीर्त्तनं)। तत्र प्रथमप्रकाशे मादिगणनिरूपणं। गणदेवताकथनं। मित्रामित्रनिरूपणं। आर्य्यावृत्तं। गीतिः। उपगीतिः। गाथिनी। सिंहिनी। स्कन्धकं। दोहा। ललितं। रोला। चौपैया। घत्ता। वृत्तावृत्तं। नवपदं। पज्झटिका। अनिला। पादाकुलकं। षट्पदं। पद्मावती। कुण्डलिका। रोला। गगनाङ्गनं। द्विपदं। खञ्जवल्लिका। माला। सोरट्ठा। मधुभारं। आकलिका। वरवृत्तं। आभीरकं। दुर्मिलिका। रुचिरदीपकं। सिंहावलोकितं। प्लवङ्गमः। लीलावती। हरिगीतं। त्रिभङ्गी। हीरकं। जनहरणं। मनहरा। मरहट्टावृत्तञ्च। एतानि सर्व्वाणि मात्रावृत्तानि।

द्वितीये प्रकाशे,—वर्णवृत्तकथनं। तत्र श्रीः। कामः। मधु। मही। चारु। ताली। प्रियशशी। मृगेन्द्रः। मन्दरः। कमलं। कीर्णा। धारि। नगाणिका। हारी। हंसः। यमकं। शेषातिलका। विजोहा। चतुरङ्गा। मन्थानं। शङ्खधारी। सुमालतिका। मदनकं। समानिका। मसकं। करहञ्चि। शीर्षा। विद्युन्माला। मल्लिका। प्रमाणिका। तुरङ्गा। कमलं। माणवकक्रीडं। अनुष्टुप्। महालक्ष्मीः। सारङ्गिका। पायित्ता। कमलकं। बिम्बं। तोमरः। रूपामाली। संयुतिका। चम्पकमाला। सारवती। सुखमा। अमृतलता। बन्धुः। सुमखी। दोधकं। शालिनी

मदनकं। सेनिका। मालती। इन्द्रवज्रा। उपेन्द्रवज्रा। उपजाति। रथोद्धता। स्वागता। भुजङ्ग प्रयातं। लक्ष्मीधरः। तोटकं। सारङ्गं। मौक्तिकदाम। मोदकवृत्तं। मालिनी। तरलनयनी। सुन्दरी। प्रमिताक्षरा। विद्याधारः। शालावृत्तं। तारकं। स्कन्धवृत्तं। पुष्पिताग्रा। वसन्ततिलका। चक्रं। सारङ्गी। चामरः। मालिनी। भ्रमरावलिका। मनोहंसः। सरभः। निशिपालः। नाराचं। नीलवृत्तं। चञ्चला। ब्रह्म। पृथ्वी। मालाधरः। शिखरिणी। मन्दाक्रान्ता। हरिणी। मञ्जीरा। चर्चरी। क्रीडाचन्द्रः। शार्दूलविक्रीडितं। मत्तचन्द्रः। धवलं। शम्भुः। गीतिका। गण्डकी। स्रग्धरा। राजसुखकरः। राजभवः। रमणी। स्फीतावंशी। सुन्दरिका। दुर्म्मिलिका। किरीटं। चीरमुकुटं। मन्याममयोग्यं। देवशरणम्। शानूरवृत्तञ्च। प्रस्तारमूलकरणं। प्रस्तारप्रकारकीर्त्तनं। तत्र मात्राप्रस्तारः। वर्णप्रस्तारः। मात्रोद्दिष्टकथनं। वर्णोद्दिष्टकथनं। मात्रानष्टं। वर्णनष्टं। मात्रामेरुकथनं। वर्णमेरुकथनं। मात्रापताका। वर्णपताका। मात्रामर्कटी। वर्णमर्कटी। मात्राश्रेणीकथनञ्च।

No. 2029. व्रताचारः। Substance, country-made paper, 11 × 4 inches, Folia, 155. Lines, 9 on a page. Extent, 3,638 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇdit Viśveśvara Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Vratáchára. Disquisition and rules regarding the optional fasts called Vratas. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gáṅgolí Sañjíveśvara S'armá. Several works of this author have been noticed under Nos. 2016 to 2020, 2022, 2023, and 2032.

Beginning. सुरादीनामन्तःकरणसरसां मण्डनकरं
परं स्थितिस्थानप्रलयवलयामन्तमनमः।
अखण्डं ब्रह्माण्डं विलसति यदन्तर्गतमहो
सदा लम्बे लम्बोदर तव पदाम्भोजयुगलम्॥
कर्त्री कान्त्या कला सा कलिकलुषहरी + + कन्या कृतार्था
कालाङ्गी कालरात्रिः कलितकलरवा कामदा कञ्जनेत्रा
कल्पद्रुः कोमलाङ्गी कमलकुलकरीकम्बलाभाकुचोग्रा
काली काली कराली कलयतु कुशलं कालिका कालिका मे॥
खण्डवलान्वयजन्मा मिथिलेशोऽभूद्भवसिंहनामा।
हरिहरविलसितचरित्रो मित्रो महसा महोदारः॥
तदीरसो दानिषु कर्णजेता यो देवसिंहोऽभवदुप्रचेताः।
धर्मावतारो धृतनीतिभारो वेदान्तसिद्धान्तरहस्यधारः॥
तत्पुत्रो नृपतिलकः श्रीमान् महेश्वरसिंह उदितकलः।

विलसति यस्य चरित्रं सम्पे वयसि यथा चरितः ॥
आज्ञां तस्य निधाय मङ्गलवतः श्रीयद्वताचारकम्
श्रीदत्तप्रभृतिप्रयासबलितग्रन्थौघभूषोदितम् ।
विद्वद्वृन्दकृपाकलापशरणः श्रीरत्नपाणिः कृती
कुर्व्वेऽहं गुरुसङ्कुचं बुधमुदे जीवेश्वरस्यात्मजः ॥
प्रामाण्यहेतोश्च मया व्यलेखि महाजनानां रचितानुपूर्व्वी ।
बहुस्थलेष्वत्र ततोऽभिमानं ग्रन्थो ममैवेति न सङ्कुचोऽयं ॥
सालसा ये च विद्वांसो धर्म्मशास्त्रावलोकने ।
पश्यन्तु ते महात्मानो व्रताचारममत्सराः ॥
उक्तस्यैवार्थस्य कथा मतभेदव्यवस्थिता ।
पौनरुक्त्यं ततो नेह दृढसंस्कारकारिका ॥

अथादौ व्रतसमयविचारः। ज्योतिर्निबन्धे—इत्यादि ।

End. तद्दिने तिलैरुद्वर्त्तनं तिलभक्षणञ्च कार्य्यमिति।

Colophon. इति गाङ्गोलीश्रीसञ्जीवेश्वरशर्म्मसूनुश्रीरत्नपाणिशर्म्मसङ्गृहीतो व्रताचारः समाप्तः ।

विषयः । व्रतकालनिरूपणं । तत्र समयशुद्धिविवेचनं । व्रतसामान्यधर्म्मकथनं । व्रताधिकारिकथनं । व्रतिनो नियमादिकथनं । अत्र विविधमतकथनं । सङ्कल्पवाक्यविवेचनं । व्रतभङ्गव्यवस्थाकथनं । प्रतिनिधिविधिः । नक्तव्रतनिरूपणं । हविष्यनिरूपणं । नक्तव्रतेतिकर्त्तव्यता । नित्योपवासादिनिरूपणं । देवपूजाविधिः । मासादिविवेचनं । तिथिद्वैधादिविवेचनं । पूर्व्वाक्लादिविवेचनं । प्रतिपदादिषु सर्व्वासु तिथिषु व्रतकथनं । तत्र विशेषेण महालक्ष्मीव्रतकथनं । महाष्टमीव्रतं । भीष्माष्टमीव्रतं । भीष्मतर्पणविवेचनं । अशोकाष्टमीव्रतं । जन्माष्टमीव्रतं । दुर्व्वाष्टमीव्रतकथनञ्च । श्रीरामनवमीव्रतं । एकादशीव्रतनिरूपणं । तत्र विविधमतकथनं । व्यवस्थाकथनञ्च । पारणविवेचनं । श्रवणद्वादश्यादिनिरूपणं । हरिवासरव्रतनिरूपणं । महावारुण्यादिनिरूपणं । गङ्गास्नानसमयादिनिरूपणं । महानिशानिरूपणं । रामस्नानादिनिरूपणं । गजच्छायाविवेचनं । पार्व्वणादिविधिः । अनन्तव्रतविधिः । रटन्तीचतुर्द्दशीविधिः । शिवरात्रिविधिः । कोजागरादिपूर्णिमाविधिः । करतोयास्नानविधिः । चयाहतिथ्यादिविवेचनं । एकोद्दिष्टादिश्राद्धलक्षणं । स्नानश्राद्धादिविधिः । अशौचेऽप्येकभक्तादिव्रतविधानं । व्रताशौचकर्त्तव्यता । मलमासविवेचनादिकं । श्राद्धे पञ्चाङ्गमनविधिकथनं । सामान्यतः श्राद्धकालादिनिरूपणं । व्रीहिश्राद्धादिविधिः । नवान्नविधिः । अत्र विविधमतकथनं । प्रत्येकं चैत्रादिद्वादशमासकृत्यनिरूपणं विधानञ्च । अत्र दशहराविधिः । हरिशयनविधिः । चातुर्म्मास्यविधिः । नागपञ्चमीविधिः । उपाकर्म्मादिनिधिकीर्त्तनञ्च । विविधदानविधिकथनं । देवपूजादिविधिकीर्त्तनञ्च । अत्र सर्व्वत्र प्रयोगकथनमिति ज्ञेयम् ।

No. 2030. तत्त्वामृतसारोद्धारे व्यवहारकोषः। Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 79. Lines, 11 on a page. Extent, 2,698 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Viśveśvara Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Tattvámṛita-sároddhára. An elaborate Smṛiti digest. The text contains only that portion of the work which is devoted to Judicature and Civil and Criminal law. It is called *Vyavahárakosha*. By Vardhamána Mis'ra.

Beginning. सारोद्धारे यथोद्दिष्टमाचारश्राद्धशुद्धयः।
उदाहृता अथेदानीं व्यवहारोऽभिधीयते॥
तत्र मनुः। ब्राह्मं प्राप्तेन संस्कारं क्षत्रियेण यथाविधि।
सर्व्वस्यास्य यथान्यायं कर्त्तव्यं परिरक्षणं।
ब्राह्मं ब्रह्मणेन कृतमभिषेकलक्षणं क्षत्रियेणेति भूपतिमात्रोपलक्षणं। इत्यादि।

End. अस्माभिर्दण्डविवेके स्तेयप्रकरणे प्रपञ्चितमतो न वितन्यते॥ इति व्यवहाराङ्गलौ विवादपदकोषः।

Colophon. इति श्रीवर्द्धमानकृतौ तत्त्वामृतसारोद्धारे चतुर्थो व्यवहारकोषः॥
इत्थं धर्म्मामृतादिम्यश्चतुर्भ्यस्तत्त्वमुद्धृतम्।
धात्रा चतुर्भ्यो वेदेभ्योऽमाद्यवेदो यथोद्धृतः॥
+ + + + + कृतीनामेव भागैश्चतुर्भि-
स्तदपि पृथगमीभ्यो भासतेऽसौ निबन्धः।
स्फुरति हि कुसुमानां केशवे योजितानां
सुघटितसमुदायद्योतितान्येव लक्ष्मीः॥
दैनन्दिनमाचारं श्राद्धं शुद्धिं विवादपदं।
प्रायः प्रत्यक्षमेतत् प्राज्ञो जिज्ञासते सर्व्वः॥
तस्माच्चतुर्भिरेभिः कुसुमैरिव गुम्फितो गुणोपहितैः।
मालेवैष निबन्धो रामपतेः कण्ठभूषणं भवतु॥
सज्जनैः शोध्यतां सोऽयमल्पज्ञैरुपजीव्यताम्।
दुर्ज्जनैर्दुष्यतां कामं मज्जनैरनुगृह्यताम्॥
मासूयति गुणगन्धात् नोद्विजते दोषसम्बन्धात्।
अविदितगुणदोषोऽपि परकृतिरित्येव दुर्ज्जनो ज्वलति॥
इति वर्द्धमानकृतौ तत्त्वामृतसारोद्धारः समाप्तः।

विषयः। राज्ञा प्रजाभ्यः करग्रहणविधिः। प्रजारक्षणविधिः। व्यवहारदर्शनविधिः। ब्राह्मणाय भूमिदानविधिः। प्राड्विवाकनिरूपणं। सभ्योपदेशकथनं। दण्डविधिकीर्त्तनं। अदण्ड्यदण्डने दोषनिरूपणं। दण्डभेदकथनं। क्वचित् क्षमाविधिनिरूपणं। दण्डव्यवस्थाकथनं। महापातकदण्डकथनं। दण्डापकर्षकथनं। दण्डसाम्यविधिः। दण्डपरिनिष्ठाकथनं। दण्डकारनियमकथनं। दण्डसमुच्चयनिर्णयः। एकत्र दण्डे दण्डान्तरसङ्कलनं। चतुष्पाद्व्यवहारनिर्णयः। अप्राप्तव्यवहारनिरूपणं। भाषालेखनविधिकथनं। पाण्डुलेखादिविधानं। उत्तरविधिनिरूपणं। उत्तराभासादिनिरूपणं। साक्षिनिरूपणं। क्रियानिरूपणं। शपथविधिः। द्वादशविधसाक्षिकीर्त्तनं। त्रिविधलेख्यनिरूपणं। पुनर्लौकिकलेख्यस्य सप्तविधत्वकथनं। भागपत्रादीनां लक्षणकथनं। त्रिविधानुमानप्रमाणनिरूपणं। आगमप्रमाणनिरूपणं। भोगनिरूपणं। प्रत्ययनिरूपणं। दण्डपारुष्यकारिनिरूपणं। याम्यक्रियानिरूपणं। उत्तरभेदेन क्रियाव्यवस्थाकथनं। चतुर्विधनिर्णयनिरूपणं। व्यवहारलक्षणसन्देहकथनं। निर्णयेषु बलाबलनिरूपणं। निर्णीतसत्यनिरूपणं। तत्र मिथ्याभियोगादौ दण्डकथनञ्च। पुनर्न्यायविधिः। अष्टादशव्यवहारपदनिरूपणं। तत्र ऋणादानविधिः। भोगलाभनिरूपणं। वृद्ध्यादिनिरूपणं। ऋणशोधनप्रकारकथनं। निक्षेपविधिः। अस्वामिविक्रयविधिः। सम्भूयसमुत्थानविधिः। दत्तस्यानपाकर्म्मनिरूपणं। तत्र देयनिरूपणं। तस्य सप्तविधत्वकथनादिकं। अष्टविधदत्तस्वरूपकीर्त्तनं। अदत्तनिर्णयः। उत्कोचग्रहणादिदण्डकथनं। भृतिविधिकथनं। तत्र अधिकर्म्मादिनिरूपणं। दास्यानधिकारकथनं। दास्यमोचनविधिः। तत्प्रकारादिकथनञ्च। दासीनिरूपणादिकं। वेतनस्यानपाकर्म्मनिरूपणं। पण्यस्त्रीविधिः। स्वामिपालविवादनिरूपणं। सम्विद्व्यतिक्रमनिरूपणं। क्रयविक्रयानुशयः। सीमाविवादः। वाक्पारुष्यविधिः। दण्डपारुष्यविधिः। स्तेयविधिकथनं। तत्र द्विपदापहारदण्डकथनं। चतुष्पादापहारादौ दण्डः। धान्याद्यपहारे दण्डकथनञ्च। सामान्यापहारदण्डः। साहसदण्डकथनं। तत्र प्रेरकादिदण्डकथनञ्च। स्त्रीसङ्ग्रहणदण्डकथनं। तत्र गोपमादिकृते विशेषकथनं। कन्यादूषणदण्डकथनं। अस्वाभाविकदण्डकथनं। स्त्रीपुंधर्म्मनिरूपणं। दायभागनिरूपणं। तत्र संसृष्टिविभागः। अवसन्नविभागः। विभक्तागतविभागः। विभक्तजविभागः। अपुत्रादिधनविभागः। वानप्रस्थादीनां धनाधिकारिनिरूपणं। स्त्रीधनाधिकारिणः। विभागनिर्णयः। विभक्तसत्यनिरूपणञ्च। द्यूतसमाह्वयविधिः। तत्र दण्डादिनिरूपणञ्च।

No. 2031. धर्म्मकोषः। Substance, country-made pâper, 9 × 3 inches. Folia, 50. Lines, 9 on a page. Extent, 1,212 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhepura, Darbháṅgá, Paṇḍit Phaṇidhara Miśra. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dharma-kosha. A digest of the laws relating to civil actions debts, interest, gifts, rules regarding servants, artizans, dancers &c., sal

and barter, wages, boundaries, and inheritance. By Trilochana Miśra, Mahámahopádhyáya.

Beginning. मीमांसाद्युम्नजीवी तु मिश्रः श्रीमान् त्रिलोचनः ।
विवादपदव्याख्यानां व्यवस्थामकरोत् स्फुटाम् ॥
अथर्णादानं । तत्र नारदः ।
ऋणं देयमदेयं वा येन यत्र यथा च यत् ।
दानग्रहणधर्मीश्च ऋणादानमिति स्मृतम् । इत्यादि ।

End. अतोऽन्यथा निर्वीजेषु इतराभियमात् । अन्यथा यत्र न तथा प्र+भिजायते तद्विभज्य ग्राह्यमित्यर्थः ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायमिश्रत्रिलोचनव्यवस्थापितधर्मकोषपुस्तकं समाप्तम् ।

विषयः । ऋणादानादिविधिः । निक्षेपविधिः । तत्र सन्दिग्धलक्षणादिकथनं । इद्धिनियमादिकथनं । प्रत्देयादेयनिरूपणं । तत्र पितृऋणदाने समयादिकथनं । स्त्रीणां देयादेयनिरूपणं । आधिविधिकथनं । उद्ग्रहणविधिकथनं । निक्षेपप्रकारकथनं । अस्वामिविक्रयविधिः । सम्भूयसमुत्थानविधिकथनं । तत्र शिल्पिनर्तकानां विशेषकथनं । भृत्यविधिकथनं । वेतनस्यानपाक्रियानिर्णयः । स्वामिपालविधिः । संविद्व्यतिक्रमविधिः । विक्रीयासम्प्रदानविधिः । क्रीतानुशयविधिः । सीमाविवादनिरूपणं । मस्यरचादिविधिः । दण्डपारुष्यविधिः । दायभागविधिकथनं । तत्र स्त्रीधनादिविभागकथनं । वर्णसमवायविभागकथनं । अपुत्रधनाधिकारिनिरूपणं । संसृष्टधनविभागकथनञ्च ।

No. 2032. महादानवाक्यावली । Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 108. Lines, 7 on a page. Extent, 2,246 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhepura, Darbháṅgá, Paṇḍit Phaṇidhara Miśra. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mahádána-vákyávalí. A summary of the rules regarding various kinds of religious and quasi-religious gifts. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gáṅgolí Sañjíves'vara S'armá.

Beginning. श्रीलक्ष्मीन्द्रपत्पयोजयुगलं विघ्नौघविध्वंसनं
ध्यात्वा मानसमानसे भवभयच्छित्त्यमसम्मानकृत् ।
प्रोद्यन्महितदानपद्धतिरियं सङ्गृह्य लेलिख्यते
श्रीवेश्मात्मजरत्नपाणिकृतिना विद्वद्वराह्लादिका ॥
इतिहाससमुच्चये,—

तपः कृते प्रशंसन्ति त्रेतायां ज्ञानमेव च ।
द्वापरे यज्ञमेवाहुर्दानमेकं कलौ युगे ॥ इत्यादि ।

End. ऐहलौकिकमत्यायुरारोग्यभनदुस्तरसुखवञ्चलोकप्राप्तिकाम इदमाख्येतमथर्न वि-ष्णुदैवतमित्यादि दक्षिणाश्मर्माणम् ।

Colophon. इति गाङ्गोलीश्रीसलीवेश्वरहनुश्रीरत्नपाणिशर्म्मसङ्कलीता महादानवाक्या-वली परिपूर्णा ।

विषयः । दानप्रशंसा । दानस्वरूपकथनं । सत्कालनिरूपणं । धर्म्मलक्षणादिकीर्त्तनं । पुण्य-देशकथनं । द्रव्यदैवतनिरूपणं । अतः सर्व्वत्र दानेषु प्रयोगकथनं । तत्र नानापुराणोक्तसर्णदान-विधिकथनं । हिरण्यकाव्यदानविधिः । पुराणायुक्तरजतदानविधिः । अलङ्करणदानविधिः । हैमरौप्यपात्रादिदानविधिः । तात्रभाजनादिदानविधिः । घृततैलमधुतैजसपात्रदानविधिः । जल-पात्रादिदानविधिः । पुराणायुक्तजलदानविधिः । मणिक्षीरकादिरत्नदानविधिः । विविधरत्न-दानविधिः । नगरग्रामादिदानविधिः । पुराणायुक्तगोदानविधिः । तत्र वर्णविशेषेण फलविशेष-कथनञ्च । महिषीदानविधिः । अश्वादिदानविधिः । कागहरिणादिदानविधिः । गुडधेनुतिल-धेन्वादिदानविधिः । लवणादिदानविधिः । कृष्णाजिनादिदानविधिः । पूर्णहेमपद्मघटदानवि-धिः । नानापुराणोक्तभूमिदानविधिः । उद्यानादिदानविधिः । विविधशस्यदानविधिः । विविधा-न्नदानविधिः । शय्यादानविधिः । दधिगुड-शर्कारादिदानविधिः । पानककर्पूरादिदानविधिः । चन्दनागरुमामिकुङ्कुमादिदानविधिः । धूपदीपादिदानविधिः । सुगन्धिद्रव्यदानविधिः । विवि-धशाकफलादिदानविधिः । शय्यासनपीठादिदानविधिः । पादुकाच्छत्रादिदानविधिः । दासा-दिदानविधिः । शालग्रामशिलादिदानविधिः । सीसलौहादिधातुदानविधिः । पुस्तकदानवि-धिः । विविधवस्त्रदानविधिः । द्वादशमासकर्त्तव्यदानविधिकथनं । सर्व्वत्र संक्रान्तिषु दानविधिः । कन्यकादिदानविधिकीर्त्तनञ्च ।

No. 2033. तिथिनिर्णयः । Substance, country-made yellow paper, 11 × 3 inches. Folia, 24. Lines, 6 on a page. Extent, 278 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhepura, Darbháṅgá, Paṇḍit Phaṇidhara Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Tithi-nirṇaya. On lunar days and the religious duties appertaining thereto—a brief calendar of feasts and fasts. By Sudarsana.

Beginning. नत्वा सीतापतिं रामं सच्चिदानन्दरूपकं ।
बालानां बोधसिद्ध्यर्थं क्रियते तिथिनिर्णयः ॥

अथ विशेषतिथीनां निर्णयो लिख्यते। चैत्रशुक्लप्रतिपदि वर्षारम्भः। सोदयव्यापिनी ग्राह्या। तत्र ब्रह्मपुराणवचनं। चैत्रे मासि जगद्ब्रह्मा ससर्ज्ज प्रथमेऽहनि। इत्यादि।

End. कर्कः संक्रान्तिः प्रातःकाले अर्द्धरात्रे वा स्यात् तदा पुण्यकालः पूर्व्वदिने भवति इति संक्रान्तिनिर्णयः।

Colophon. इति सुदर्शनकृतौ तिथिनिर्णयः समाप्तः।

विषयः। वत्सरारम्भतिथिनिरूपणं। अत्र तैलाभ्यङ्गाकरणे दोषकीर्त्तनं। श्रीरामनवमीनिरूपणं। वारुणीनिरूपणं। अक्षयतृतीयानिरूपणं। नृसिंहचतुर्द्दशीकथनं। दशहराकथनं। हरिशयनकथनं। नागपञ्चमीकथनं। उपाकर्म्मकथनं। जन्माष्टमीनिर्णयः। हरितालिकानिरूपणं। अनन्तचतुर्द्दशीकथनं। आश्विनकृष्णपक्षे षोडशश्राद्धविधिकथनं। नवरात्रविधिः। विजयदशमीनिर्णयः। दीपान्वितकथनं। भ्रातृद्वितीयाकथनं। अर्द्धोदययोगनिरूपणं। वरदाचतुर्थीकथनं। श्रीपञ्चमीकथनं। माघसप्तमीविधिः। भीष्माष्टमी। भीमद्वादशी। शिवरात्रिः। होलिकाविधिः। इति विशेषतिथिनिरूपणानन्तरं सामान्यतः प्रतिपदादिपञ्चदशतिथिनिरूपणं। संक्रान्तिपुण्यकालविवेचनञ्च। इति।

No. 2034 हयशीर्षपञ्चरात्रं। Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 121. Lines, 6 on a page. Extent, 3,514 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Subhaṅkarapura, Post Vaherá, Darbháṅgá, Paṇḍit, S'rínátha Jhá. Another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Hayaśírsha-pancharátra. A Vaishṇavite work on building temples and on carving and consecration of images. It belongs to the class called *Pancharátra,* and bears close resemblance to the Tantras. Like the original Tantras, this class of works does not acknowledge the names of their authors, but represent themselves to be reports of dialogues between gods and renowned personages. In the Hayaśírsha the sage Márkaṇḍa asks questions, and his brother sage Bhṛigu answers them. The work opens with the query, why did Vishṇu appear in the form of Hayas'írsha or equine-headed? The first 18 chapters are numbered, and then follow a great many others without any numbering. Contents: Origin of Brahmá from the navel of Vishṇu. Origin of the Vedas and their study by Brahmá. The perspiration resulting from the study produced the demons Madhu and Kaiṭabha, who robbed the Vedas. Hayas'írsha born to rescue the Vedas. Twenty-five original Tantras of former ages, and the *Hayaśírsha-pancharátra* was first thereof. Other Pancharátras, such as

Trailokyamohana, Vaibhava, Paushkara, Nárada, Práhláda, Gárgeya, Gálava, S'ríprasna, S'ásya &c. Characteristics of teachers. Ditto of spiritual guides. Heretic doctrines of Jaimini, Sugata, Chárváka, Nagna, Kapila, Akshapáda, and other sects. Placing of images in temples. Examination of earth for building. Different kinds of earth. Measures of length &c. Setting up of Gnomons for ascertaining of quarters. Division of areas. Rules for sacrifices before commencing a building. Removing of bones from the ground selected for building. Bricks. Stones. The Yajna of Pátála. Characters of temples for particular gods. Selection of stones for sculpture. Particular mountains yielding statuary stones. Auspicious conjunctions for beginning the carving of images. Rites to be performed on such occasions. Measures of images. Pacification of the regents of the quarters. Characteristics of images of Lakshmí, Garuḍa, Kes'ava, the ten incarnations, groups of Kes'ava and others, Vis'varúpa, the nine planets, the Mátris, Indra and other Lokapálas, the eleven Rudras, the Androgynous Ardhanárí, Gaurí, lingams. Rules regarding the consecration of images of various gods and goddesses. Ditto of books, houses, tanks, wells, public halls &c. Repairs of images. Rejoicings on such occasions. Marriage of S'rí and Vishṇu, and Gaurí and S'iva.

Beginning. मार्कण्डेय उवाच । कथं हयशिरा विष्णुः प्रादुर्भूतः पुरा विभुः ।
किं निमित्तञ्च देवेशो दधार रुचिरं वपुः ॥
हयशीर्षं जगत्स्वामी पुरा नारायणः प्रभुः ।
श्रुतमासीच्च भवता यदुक्तं परमेष्ठिना ॥
आद्यं यत् पञ्चरात्राणां तन्ममाचक्ष्व पूर्व्वतः ।
भृगुरुवाच । शृणु वत्स प्रवक्ष्यामि पञ्चरात्रं पुरातनम् ॥ इत्यादि ।

End. कुम्भकारमृदा कृत्वा शर्व्वाणीं पूर्व्ववद्यजेत् ।
सूर्पेण प्रमदास्तद्वद्बलिं दद्युर्यथाविधि ॥
सौमानकं यावकञ्च दद्यादिन्द्राणीतुष्टये ॥

Colophon. इति (हयशीर्षपञ्चरात्रे) गौरीविवाहपटलं ॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । १प्रथमे पटले,—भृगुणा सह मार्कण्डेयस्य संवादकथनेन नारायणस्य नाभिपद्मात् ब्रह्मण उत्पत्तिकथनं । वेदानामाविर्भावकथनं । वेदाभ्यासरतस्य ब्रह्मणः स्वेदबिन्दुतः मधुकैटभयोरुत्पत्तिकथनं । ताभ्यां वेदहरणकथनं । हयशीर्षस्याविर्भावकथनञ्च ।

२—४पटले,—पूर्व्वपूर्व्वकल्पोक्तपञ्चविंशतितन्त्राणां नामकथनं । तत्र हयशीर्षपञ्चरात्रस्य प्राधान्यकथनं । एवं क्रमेण त्रैलोक्यमोहन-वैभव-पौष्कर-नारद-प्राह्लाद-गार्ग्य-गालव-श्रीप्रश्न-शाण्डिल्यादिपञ्चरात्राणामुद्देशकीर्त्तनं । आचार्य्यलक्षणं । गुरुलक्षणादिकथनञ्च ।

५—८पटले'—जैमिनि-सुगत-चार्व्वाक-नग्न-कपिलाक्षपादानां वेदवादिनां मतानुसारेण वर्णनामानां नराधमत्वादिकथनं। देवतास्थापनदिङ्नियमादिकथनं। भूमिपरीक्षाविधिकथनं। भूमेश्चातुर्व्विध्यनिरूपणं। तत्र सुपद्मा, भद्रिका पूर्णा, धूम्रा चेति। ब्राह्मणादिवर्णभेदेन मृत्तिका-वर्णानां शुभाशुभनिरूपणं। मानपरिभाषाकीर्त्तनं। शङ्कुलक्षणादिकथनं। वास्तुनिरूपणप्रसङ्गेन क्षेत्रव्यवहारकथनं।

९—१४पटले,—भूतादिबलिदानविधिः। शल्योद्धारकथनं। इष्टकादिलक्षणं। तन्न्यासवि-धिकथनञ्च। शिलाधिवासविधिः। पातालयागविधिकथनं। प्रासादलक्षणं। तन्न्यासविधिकथन-ञ्च। पञ्चायतनादिप्रासादविशेषे वासुदेववामनादिमूर्त्तिस्थापनादिकथनं।

१५—१८पटले,—प्रतिमाघटनार्थं शिलादिलक्षणकथनं। प्रस्तरग्रहणार्थं पर्व्वतविशेषनि-रूपणं। प्रतिमानिर्म्माणे तिथिनक्षत्रादिनिरूपणं। यागविधानञ्च। घटनाविधिकथनं। तत्र परिमाणादिकथनञ्च। दिक्साम्निकथनं। प्रतिमालक्षणकथनञ्च।

(अतः परं पटलसंख्यानास्तीति ज्ञेयं। पिण्डिकालक्षणकथनं। लक्ष्मीलक्षणं। गरुड़लक्षणं। केशवादिप्रतिमालक्षणं। दशावतारप्रतिमालक्षणं। वासुदेव-सङ्कर्षण-प्रद्युम्नादिनवव्यूहप्रतिमाल-क्षणं। विश्वरूपादिप्रतिमालक्षणं। नवग्रहप्रतिमालक्षणं। मातृणां प्रतिमालक्षणं। इन्द्रादिलो-कपालप्रतिमालक्षणं। एकादशरुद्रप्रतिमालक्षणं। अर्द्धनारीश्वरलक्षणञ्च।

गौरीप्रतिमालक्षणं। शिवलिङ्गलक्षणं। सामान्यतः पिण्डिकालक्षणं। प्रतिष्ठाकालनिरूपणं। दिक्पालपूजाविधिः। कलसाधिवासविधिः। भगवत्प्रतिष्ठायां स्नपनादिविधिः। अधिवासन-विधिः। रत्नन्यासविधिः। प्रतिष्ठाविधिकीर्त्तनञ्च।

अवभृतस्नानविधिः। बलिदानविधिः। द्वारप्रतिष्ठाविधिः। स्तूपप्रतिष्ठाविधिः। ध्वजारो-पणविधिः। लक्ष्मीप्रतिष्ठाविधिः। गरुड़स्थापनविधिः। चक्रस्थापनविधिः। शेषप्रतिष्ठाविधिः। चतुर्मुखस्थापनविधिः। नृसिंहप्रतिष्ठाविधिः। वराहप्रतिष्ठाविधिः। पुरुषोत्तमप्रतिष्ठाविधिः। वामनप्रतिष्ठाविधिकथनञ्च।

वैकुण्ठप्रतिष्ठाविधिः। हयग्रीवप्रतिष्ठाविधिः। अनिरुद्धप्रतिष्ठाविधिः। जलशायिप्रतिष्ठा-विधिः। मत्स्यादिदशावतारस्थापनविधिः। अनन्तप्रतिष्ठाविधिः। विश्वरूपप्रतिष्ठाविधिः। शि-वलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः। रुद्रमूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः। अर्द्धनारीश्वरप्रतिष्ठाविधिः। हरिहरप्रतिष्ठा-विधिः मातृणां प्रतिष्ठाविधिः। भैरवप्रतिष्ठाविधिकथनञ्च।

सूर्य्यप्रतिष्ठाविधिः गणेशप्रतिष्ठाविधिः। गौरीप्रतिष्ठाविधिः। नवग्रहप्रतिष्ठाविधिः। चलविष्णुमूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः। चलशिवलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः। चित्रार्चादिप्रतिष्ठाविधिः। पुस्तक-प्रतिष्ठादिविधिः। कूप-वापी-तड़ागादिप्रतिष्ठाविधिः। सभाप्रतिष्ठाविधिः। सामान्यतः सर्व्वदेवा-दिप्रतिष्ठाकथनं। जीर्णोद्धारविधिकथनं। महोत्सवविधिकथनं। यज्ञावभृतविधिकथनं। श्रीवि-वाहविधिकथनं। गौरीविवाहविधिकीर्त्तनञ्च।

No. 2035. कुवलयाश्वीयं नाम नाटकम्। Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 85. Lines, 7 on a page. Extent, 2,219 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Ujána, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Harshanátha Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Kuvalayáśvíya. A drama. By Krishṇadatta. It is founded on a story of a Vedic student named Kuvalayáśva falling in love with a maiden named Madálasá. The maiden is carried away to the nether regions, whence she is rescued by a king of Káśí and restored to her lover.

Beginning. भालप्रस्खलनाचिकेतवसतीविस्रेषवैश्वानर-
ज्वालावर्त्तितसीरसैन्धवपयःफेनैकलेखेव या।
सा गौरी मिलने पुनः पुररिपोः प्रेमप्रदीपे रसं
दातुं युक्तिवपाहितेव कलिता चान्द्री कला पातु वः॥
अपि च। श्रुत्वा दक्षाद्लीकं प्रियकलुषमतिव्यस्तया सद्य एव
त्यक्ते सत्या स्वदेहे प्रभुरपि न वधूं स्वीचकारापरां यः।
तामेव प्राप्य भूयो नगजननमितामर्द्धनारीश्वरोऽभूत्
स प्रेमाद्वैतवादी कलयतु भवतामृद्धिमर्द्धेन्दुमौलिः॥

नान्द्यन्ते सूत्रधारः। अलमतिविस्तरेण। पुरोऽवलोक्य। कथमयमुदित एव मधुमयरचित-समुदितमदनमालवकामिनीकपोलफलककोमलकमनीयमण्डलः कनककुण्डलमाखण्डलदिगङ्गनाया अखण्डलावण्यरत्नाकरः अखिलजगदानन्दकन्दलश्चन्द्रस्तमेनमभ्युदीयमानमहमभ्यर्थये। स-प्रश्रयमञ्जलिं बद्धा भगवन्।

कलयसि सकलाः कलाः सुधानां निधिरसि मौलिमलङ्करोषि शम्भोः।
शमयसि जगतामतीव तापं तव तुलनासु कुतस्त + हिमांशो॥
— — — — — — — — सूत्र। — — — — —
छष्णदत्त इति मैथिलः कविर्बालभावसुलभात् कुतूहलात्।
नाटकं यदभिनव्यमातनोत् कोऽत्र सम्प्रति गुणागुणग्रहः॥
सदनुग्रहादेव सर्व्वं साधुसम्पत्स्यते। — — — — पारि।
किन्नाम कीदृशं तत्?। सूत्र। कुवलयाश्वीयं नाम नाटकं॥ इत्यादि।

End. तथापीदमस्तु। काले काले सलिलममृततरसमर्थौं हृष्टिमिष्टां विधत्तां
पृथ्वी सम्पन्नशस्या भवतु, विजयिनः पान्तु लोकं नरेन्द्राः।
सर्व्वः सर्व्वत्र भन्दलखिलगुणगुरौ विन्दतु प्रेमभक्तिं

तद्विश्लेषे दयार्द्रं प्रसरतु परितः सत्कवेः सूक्तिरत्नम् ॥

भरद्वाजः । एवमस्तु । इति निष्क्रान्ताः सर्व्वे ।

Colophon. कुवलयाश्वसाम्राज्याभिषेकमहोदयो नाम सप्तमोऽङ्कः ॥ समाप्तञ्चेदं कुवलयाश्वीयं नाम नाटकम् ।

विषयः । प्रथमाङ्के, काशीराजप्रतीहारयोरभिनयेन प्रजानां सौख्यवर्णनं । अत्रान्तरे भरद्वाजस्य महर्षेरादेशज्ञापनार्थं सोमशर्म्मणः प्रावेशिकी ध्रुवा । ततस्तेनैव शिष्येण कुवलयनामानमश्वमनुकर्षतानुगम्यमानस्यापरेण च दमघ्नस्तावलम्बस्य महर्षेर्गालवस्य प्रवेशेन पातालाधिवासिनः पातालकेतोस्तपोवनोपरोधसूचनं । अथ मुनिना कुवलयाश्वेति कृतनामधेयः काशीराजकुमार ऋतध्वजः सादरमश्वमिममारुह्य तमनुससार ।

द्वितीयाङ्के,—समिदाहरणाय नियुक्तस्य पुण्यशीलस्य प्राभातिकतपोवनरमणीयतां वर्णयतो वात्स्यायनेन सह संलापेन विश्वावसोर्गन्धर्व्वराजस्यापहृत्य कुमारीनाम्ना मदालसा समानीता पातालपुरं पातालकेतुनेति सूचनं । कङ्कालककरालकयोः प्रवेशेन कुमारप्रभाववर्णनं, मध्याह्नवर्णनञ्च । अथ कङ्कालकेन वन्यजनकृषिकौशलप्रदर्शनव्याजेन तपोवनप्रान्तदेशं समानीतोऽसौ कुमारः सान्ध्यसौन्दर्य्यदर्शनसुखमनुभवन्नेव सूकररूपेण समुपस्थितं पातालकेतुमुद्दिश्य निष्क्रान्त इति ।

तृतीयाङ्के,—मन्दारिका-चन्दारिकयोः संवादेन मदालसायाः कातर्य्यादिवर्णनं । मदालसायाः प्रवृत्तिमाकलयितुं पातालमुद्दिश्य प्रचलितायाः कुण्डलायाः कुवलयाश्वेन सह संलापकथनं । कुमारसौन्दर्य्यामृतं निपीय पूर्व्वमनुरक्तायाः मदालसाया वैचित्र्यवर्णनं । अथ गन्धर्व्वकुलगुरोस्तुम्बुरोः प्रवेशेन तयोः परिणयवर्णनञ्च ।

चतुर्थाङ्के,—पुण्यशीलस्य प्रावेशिकी ध्रुवा । अत्रान्तरे सपरिजनस्य काशीराजस्य कुमारकृतपातालकेतुविजयादिवृत्तान्तश्रवणमहोत्सवः । कुमारस्य यौवराज्याभिषेकवर्णनञ्च ।

पञ्चमाङ्के,—देवब्राह्मणकार्पटिकयोरभिनयेन प्रियासहायस्य युवराजस्य वन्दनार्थं विश्वेश्वरस्य मन्दिरप्रवेशसूचनं । अथ मित्रतामुपागतयोर्नागकुमारयोः सपर्य्यां विधाय नितरां परितुष्टस्य तस्य प्रियार्थे चित्रनैपुण्यप्रदर्शनार्थं चित्रशालिकाप्रवेशः । अत्रान्तरे मदालसाया उत्स्वप्नायितं । समनन्तरञ्च कञ्चुकिप्रवेशेन मुनिगणरक्षणविधये विधातव्यं क्षोणीपर्य्यटनं कुमारेणेति सूचना ।

षष्ठाङ्के,—पातालकेतुसहोदरस्य सहचरसहायस्य धूमकेतोर्मुनिवेशेन प्रवेशः । कालिन्दीपरिसरं परिभ्रमता युवराजेन सह कपटतापसस्य संवादः । अथ तापसच्छद्मना पविष्टस्य धूमकेतोः प्रमुखात् युवराजप्राणत्यागवार्त्तामुपलभ्य जीवनत्यागोद्यतायाः मदालसायाः भरद्वाजवाक्येन चन्द्रबिम्बे प्रवेशकथनं ।

सप्तमाङ्के,—नागकुमारयोरभिनयेन प्रियाविरहविधुरस्य कुवलयाश्वस्य परिदेवनादिकीर्त्तनं। बटुवेशधारिभ्यां ताभ्यां सह तस्य नागलोकगमनसूचना। अथ विप्रमायितया तस्मै नागराजस्य मायामदालसाप्रदर्शनं। नागराजप्रभावात् तस्य प्रकृतमदालसासम्मेलनं। अथ कामोन्मुहिष चलितस्य कुवलयाश्वस्य प्रियायै विविधजनपदप्रदर्शनं। तस्य राज्याभिषेकमहोत्सववर्णनञ्च।

No. 2036. व्यवहाररत्नाकरः। Substance, country-made paper, 14×5 inches. Folia, 107. Lines, 8 on a page. Extent, 2,756 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváni, Post Mádhepura, Darbháṅgá, Paṇḍit Vañsamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Vyavahára-ratnákara. A digest of the laws and rules regarding Judicature. By Chaṇḍes'vara Ṭhakkura, son of Viśveśvara Ṭhakkura. The author calls himself a minister (*Mantri*) and describes his father as a minister of war, but does not name the king whom they served.

Beginning. श्रीकृष्णाङ्घ्रिः सर्व्वं साधयतु।

शास्त्रान्निर्णयते विवादविषयं न्यायानृतीयेक्षणाद्-
यो वादार्थपथप्रवर्त्तनकृती धर्म्मेन्दुमुत्संयम्।
स श्रीमान् व्यवहारसङ्कुलममुं चण्डेश्वरो मन्त्रिणा-
मर्च्यः कीर्त्तिसुरापगाम्बुदपरं प्रस्तौति रत्नाकरम्॥
यच्छायामृतसेवनात् सफलतां पुष्णाति कल्पद्रुमः
सद्यः पल्लवमातनोति नितरां श्रीपारिजातोऽपि सः।
गोपालस्य च कामधेनुरमणं काम्यार्थदुग्धं स्वयं
सन्दुग्धे भुवमेष कस्य भवने सेव्यो न रत्नाकरः॥
प्रथमं तावदत्रोक्तं व्यवहारनिरूपणम्।
प्राड्विवाकमताः सभ्योपदेशाश्च ततः क्रमात्॥ इत्यादि।

End. विक्रयेण वञ्चितमिति तदनुमतिमन्तरेण अन्यत्र दानविधानात्। विसर्गैवेति नारदवाक्याच्च॥

Colophon. इति सप्रक्रियमहासन्धिविग्रहिकठक्कुरवीरेश्वरात्मजश्रीचण्डेश्वरविरचिते व्यवहाररत्नाकरे निर्णयादितरङ्गः।

निर्णीयव्यवहारमागमदृशा यः प्राड्विवाकः स्फुटम्-
++++विचारवादविषयो धर्म्मं नयत्युन्नतिम्।

तेनायं गुणसम्बिविग्रहधुरां धौरेयसन्नीतिना
श्रीचण्डेश्वरमन्त्रिणा विरचितः प्राज्ञेषु रत्नाकरः ॥
समाप्तोऽयं व्यवहाररत्नाकरः ।

विषयः । व्यवहारस्वरूपनिरूपणं । देशाचारादिप्रामाण्यनिरूपणं । प्राड्विवाकादिलक्षण-कथनं । चतुर्व्विधसभानिरूपणं । सभ्योपदेशकीर्त्तनं । विचारविधिकथनं । भाषाविधिकथनं । तत्र चतुर्व्विधपूर्व्वपक्षनिरूपणादिकं । उत्तरविधिकथनं । तत्र कालादिव्यवस्थापनं । उत्तरे विशेषकथनञ्च । प्रतिनिधिविधिकथनं । प्रत्याकलितनिरूपणं । सन्धिविधिकथनं । क्रियादाननिरूपणं । क्रियानिरूपणं । तत्र साध्यादिस्वरूपकथनं । साक्षिणः । साक्षिप्रत्युद्धारविधिः । साक्षिदूषणविधिः साक्षिप्रश्नविधिः । तत्र शपथविधिकीर्त्तनञ्च । साक्षिपरीक्षाविधिः । साक्षिदण्डनिरूपणं । तत्र सत्यापवादनिरूपणं । साक्षिबलाबलनिरूपणं । साक्षिभिगदकथनं । लिखितनिरूपणं । तत्र लौकिकलेख्यस्य सप्तविधत्वनिरूपणं । राजशासनलेख्यस्य त्रिविधत्वकथनञ्च । शासनस्वरूपादिकथनं । दुष्टलेख्यनिरूपणं । लेख्यदौर्बल्यनिर्णयः । भुक्तिनिरूपणं । तत्र अनुपभोगेन असिद्धिकथनं । विच्छिन्नभोगनिर्णयः । युक्तिकथनं । दिव्यनिरूपणं । द्रव्यसंख्यादितो दिव्यविशेषकथनं । तत्र घटाग्निजलादिपरीक्षाविधिकथनञ्च । समयवर्णादितो दिव्यविशेषकथनं । दिव्यदेशविध्यादिनिरूपणञ्च । धर्म्मजयविधिकथनं । शपथविधिः । अष्टविधनिर्णयः । निर्णयबलाबलनिरूपणं । निर्णीतकृत्यनिरूपणं । जयप्रतिपत्तिकथनं । पुनर्न्यायविधिकथनं । कृतनिवृत्तिविधिकथनं । स्वतन्त्रास्वतन्त्रनिरूपणञ्च ।

No 2037. **विभागसारः ।** Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 585 Ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváni, Post Mádhepura, Darbhángá, Pandit Vañsamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Vibhágasára. A summary of the Law of inheritence. By Vidyápati Mahámahopádhyáya. Contents: Inheritance defined, its nature. Partition of paternal property. Rules regarding partition. Unfitness for partition. Nature of partible property. Indivisible property. Woman's property—its partition. Partition of secreted property. Partition with reference to castes. Partition of partitioned property. Twelve kinds of sons and their shares. Heirs of childless people. Partition of joint property. Mode of partition.

Beginning. गङ्गा मेऽस्तौ ममापि प्रा++ कथमच्छो वैष्णवीति प्रसिद्धेः
किन्नाम्ना मेऽस्ति भोगः स तु भवतु तथा भेदभाजः प्रमाणम् ।

मिश्रोऽयं कोऽत्र साक्षी विधिरिति विधिना यन्मितं वीक्ष्यमाणौ
पायास्तां मिश्रिवादौ सपदि हरिहरौ धन्यभावोपरागः ॥
राज्ञो भवेशाद्धरिसिंह आसीत्तत्सूनुना दर्पनरायणेन ।
राज्ञा नियुक्तोऽत्र विभागसारं विचार्य्य विद्यापतिरातनोति ॥

अथ विभागः । विभागोऽर्थस्य पित्र्यस्य पुत्रैर्यत्र प्रकल्प्यते ।
दायभाग इति प्रोक्तं तद्विवादपदं बुधैः ॥

पुत्रैरित्युपलक्षणं । पूर्व्वस्वामिसम्बन्धादेव निमित्ताद् यत्र स्वत्वं स दायः । इत्यादि ।

End. स्वभागान् यदि दद्युस्ते विक्रीणीयुरथापि वा ।
कुर्य्युर्यथेष्टं तत्सर्व्वमीशास्ते स्वधनस्य वै ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीविद्यापतिविरचितो विभागसारः ।

विषयः । दायलक्षणकथनं । विभागस्वरूपकीर्त्तनं । तत्र मृतपितृकविभागकथनं । विभागव्यवस्थाकथनं । भागानर्हनिरूपणं । विभाज्यस्वरूपादिनिरूपणं । अविभाज्यनिर्णयः । स्त्रीधनादिनिरूपणं । स्त्रीधनविभागकथनं । गुप्तधनविभागकथनं । वर्णसमवाये विभागकथनं । विभक्तजविभागकथनं । द्वादशविधपुत्रलक्षणकथनपूर्व्वकं तत्र विभागविधिकीर्त्तनं । अपुत्रधनाधिकारिनिरूपणं । संसृष्टधनविभागः । विभागनिरूपणञ्च ।

No. 2038 वृत्तदर्पणः । Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 40. Lines, 8 on a page. Extent, 1,200 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváni, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Vaṅsamaṇi Jhá. Appearance, new. Verse and prose. Generally correct.

Vritta-darpaṇa. On the laws of versification and the different metres used in Sanskrit poetry. By Kavíndra, son of Ramánánda.

Beginning. अगणितवाङ्मयवारिधिसुष्टममणिस्तोभनिष्टताः कवयः ।
जीवन्ति यत्प्रसादात् स पिङ्गलो मङ्गलं तनुताम् ॥
अर्कस्तर्कसरोरुहस्य कवितावामल्लिकाषट्पदः
स + भाकरकल्पनागतगुरुर्यन्याब्धिमन्थाचलः ।
गोपालः सुकृती कणादभणितिव्याख्याकरोऽजायत
व्याचक्रे किल कोविदोत्सवकरीं काव्येषु यः कौमुदीम् ॥
आभीराधीरगम्भा सकलसुख + मां + + + + नियम्मा
संसत्यन्तापहन्ता हरिचरणरजोभक्तिभावानमन्ता ।

सम्भुवः कीर्त्तिधाराधवलितरचरितप्राप्तविधास्तनामा
रामानन्दो गुणीन्द्रः कविकुलकुमुदश्रेणिशुभांशुबिम्बः ॥
तत्पुत्वल कृपा + + गणवतां श्रीजानकीनन्दन·
श्चक्रे यं किल लोकसाक्षधरणीकान्तः कवीन्द्राभिधम् ।
सोऽयं सम्प्रति वृत्तदर्पणममुं निर्म्मातुमीच्छेतरां
सन्तः सन्तु सकौतुकाः शुकगिरः केषां न मेोदोङ्गिरः ॥
रामानन्दतनूजन्मा कवीन्द्रपदभूषितः ।
कुतुकी जानकीनन्दः कुरुते वृत्तदर्पणम् ॥
सानुस्वारो विसर्गान्तो दीर्घः संयुक्तपूर्व्वगः । इत्यादि ।

End. अथ दोषाः । निर्म्मात्री निरनुप्रासः स्थानभङ्गं कलाच्युतिः ।
दौर्बल्यं च + चित्यं नित्यदोषाः प्रकीर्त्तिताः ॥

Colophon. इति श्रीकवीन्द्रकृतौ वृत्तदर्पणः समाप्तः ।

विषयः । छन्दसां लक्षणोदाहरणकथनं । तत्र गणभेदः । गणदेवता । गणमित्रादिकथनञ्च । प्रस्तारकथनं । तत्र मात्रोदिष्टं । वर्णोदिष्टं । मात्रानष्टं । वर्णनष्टं । वर्णमेरुः । मात्रामेरुः । वर्णपताका । मात्रापताका । आर्य्यालक्षणं । गीतिः । (गाथा, उग्गाथा) । गाहूः । विग्गाथा । गाथिनी । परिगीतिः । सिंहिनी । अर्द्धविपुलादिकथनञ्च । वैतालीयप्रकरणं । दोहा । सौराष्ट्री । पादाकुलकं । चित्रा । पज्झटिका । अडिल्ला । मधुभारः । आभीरः । दीपकः । कलिका । गणमाङ्गर्वा । चार्कलिः । चौपैया । पद्मावती । दण्डकलं । त्रिभङ्गी । लीलावती । जलहरणा । दिक्पाली । दुर्म्मिलिका । मदनहरा । मरहट्टा । हरिगीतिका । हीरकं । प्लवङ्गं । वासना । रोला । सिंहावलोकनं । चौरोला । द्विपदं । भुल्लना । घत्ता । घत्तानन्दं । आषाढं । मत्ता । रसमाला । अवलम्बकं । षटपदी । द्विपद । मुण्डलिका । रसिका । माला । खञ्जा । शिखा । गलितकं । उद्गलितकं । (अत्र सेतुकाव्यादुदाहरणमुद्धृतम् ।) मालागलितकं । गन्धानकं । नवपदं । चारुसेना इति मात्रावृत्तकथनपूर्व्वकमेकाक्षरादिषड्विंशत्यक्षरपर्य्यन्तं वर्णवृत्तानां लक्षणोदाहरणकथनं । अथ अर्द्धसमादिवृत्तकथनं । तत्र सुन्दरी । हंसवती । केतुमती । विपरीतपूर्व्वा । सुखदा हरिणप्लुता । शिखालीला । पुष्पिताग्रा । दोधकं । उद्गतादिविषमभेदकथनञ्च । अथ मदितासुरभिद्दण्डकानङ्गशेखरादिसामान्यच्छन्दोनिरूपणं । अथ गद्यभेदनिरूपणं । तत्र मुक्तकलक्षणादिकथनं । उत्कलिकाप्रायं । चूर्णकं । कलिका । मादिका । मैत्रीवादः । अन्तराकलिकादिकथनं । हरिणप्लुतादिविविधगद्यभेदकथनं । अथ विरुदलक्षणादिकं । चण्डवृत्तानि । स्निग्धकं । अस्य एकादशविधप्रभेदनिरूपणञ्च । छन्दोदोषकथनञ्च ।

No. 2039. पुण्यचन्द्रोदयपुराणम् । Substance, country-made paper, 9 × 5 inches. Folia, 134. Lines, 13 on a page. Extent, 3,484 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1850. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Puṇya-chandrodaya Puráṇa. A Jain version of the Rámáyaṇa, prefaced by an account of some Jinas; alleged to have been related by Mahávíra, on the Vaibhára Hill, at the request of S'reṇika sometimes, but probably incorrectly, called Koṇika, a king of Magadha. The work is divided into 23 cantos. The first is devoted to an introduction. The second gives a brief account of S'reṇika, king of Magadha, and of his wife Chiliní who bore him 7 sons. The king goes to the Vaibhára Hill to pay his respects to Mahávíra, and requests the sage to relate to him the Puráṇa. The third is devoted to descriptions of Jambudvípa, Bháratavarsha, the town of Champá, and its king Harivarma. Then follows (4 to 8) an account of the king of Dhammilla and his adventures with Apsarases, his wars, his abdication of the pleasures of the world for the life of a hermit *(munivrata)* his austerities, and his translation to heaven. In the family of this king (9) Jina took his birth, and assumed the name of Munisuvratanátha. The story of his early life forms the subject of the next canto (10). His hermitage and teachings and conversions follow in the two next cantos and his nírváṇa in canto 13. Then comes the conversion of Yaśodhara, king of Mathurá, by Anantanátha, the 11th Jina, the installation of Hariveṇa as an emperor, and the attainment by him of his *summum bonum* (15). Birth and family of Ṛishabha Deva, the first Jina, his descendants the Bharatas and the Sagaras. (16). Account of S'ruta. Ditto Vasurája, his sojourn and recreations on the Nárada Hill. Fruits of cruelty and benevolence. (17—18). Dilípa's reign in Báráṇaśí. Origin of the Raghus. Account of Ráma and Lakshmaṇa, the metropolis of Daśaratha. Naradeva of Nágapura, Sahasragríva, king of Meghakúṭa; expelled by his nephew S'itakaṇṭha, who established dominion in Lanká. His descendants. (19). Births of Rávaṇa, Báli, Sugríva &c. Sitá born as a daughter of Rávaṇa by Mandodarí, made over to Janaka. Marriage of Ráma with Sítá. Ráma appointed viceking, and deputed to govern Váránáśí; Nárada visits him there. (20—21). A vernal festival celebrated by Ráma, in course of which Sitá is abducted by Rávaṇa. Ráma's brothers and relatives come to him and devise means for the rescue of S'itá. Hanumán assumes the form of a black bee

to go in search of Sítá. Mandodarí offers protection to Sítá. (22, 23). Interview of Hanumán with Rávaṇa. Vibhíshaṇa sides with Ráma, Lakshmaṇa kills Báli, mistaking him for an elephant. Ráma's march to Laṅká. His victory over Rávaṇa. The conquest by Ráma and Lakshmaṇa of different parts of the earth. Their return to Ayodhyá. Daśaratha instals Ráma as the king of the country. Rules regarding the worship of Jina on the 2nd of the waxing moon in Kártika. Ráma worships Jina. Sítá bears eight sons. In grief for the death of Lakshmaṇa Ráma abdicates in favour of his son Lava, becomes an ascetic, and dies.

The work is a most curious one, and is worthy of careful examination. It departs from the Rámáyaṇa account of Ráma in many essential particulars.

Beginning देवेन्द्रार्च्चितसत्पादपङ्कजं प्रणमाम्यहम् ।
आदीश्वरं जगन्नाथं सृष्टिधर्म्मकरं भुवि ॥
कनकच्छूरसच्छायं वृषभाङ्कं वृषोद्धरम् ।
वृषभं जगतां साक्षात्कर्म्मणोऽनन्तसिद्धये ॥
युग्मम् ।
अजितं जितकर्म्माणमनन्तमहसं जिनम् ।
गजाङ्कं दर्पकन्दर्पसर्प-सर्पारिविक्रमम् ॥
अष्टापदसमच्छायं जातं श्रीवृषभान्तरे ।
पञ्चाशत्कोटिवार्द्धीनां भज के (?) भुवनेश्वरम् ॥
युग्मम् ।
अश्वाङ्कं शं भवं चा ये (?) सप्तजम्बूनदत्विषम् ।
सुरासुरैर्नमस्कारपरैः सतप्रजार्च्चितम् ॥
त्रिंशल्लक्षादिकोटीनामम्बुधीनां तदन्तरे ।
प्रादुर्भूतं स्फुरत्कान्तिं स्फुरदंशुमिवापरम् ॥
युग्मम् ।
अभिनन्दननामानं नराणामभिनन्दनम् ।
शुद्धहाटकसङ्काशं सङ्काशं शुद्धहाटकम् ॥
दशलक्षप्रकोटीनामब्धीनामन्तरे भवम् ।
निपतान्याशु संसारमनसन्ततिहानये ॥
— — — — — — — ।
सिद्धान् साधूंस्तथा नत्वा पुण्यहेतोः करोम्यहम् ।
पुण्यचन्द्रोदयं नाम पुराणं सौमित्रिसम्मतम् ॥ इत्यादि ।

End. इन्द्वष्टरसचन्द्रमितेऽथ वर्षे (१६८१) श्रीकार्त्तिकाख्ये धवले च पक्षे
जीवे त्रयोदश्यपराह्णयामे कृष्णेन सौख्याय विनिर्मितोऽयम् ॥
लोहपत्तननिवासमहेभ्यो हर्ष एव वणिजामिव हर्षः ।
तत्सुतः कविविधिः कमनीयो भाति मङ्गलमहोदरकृष्णः ॥
श्रीकल्पवल्लीनगरे गरिष्ठे श्रीब्रह्मचारीश्वर एव कृष्णः ।
काष्ठाबलग्नूर्ज्जितपूरमल्लः प्रवर्द्धमानो हितमातनाम ॥
पञ्चविंशतिसंयुक्तं सहस्रत्रयमुत्तमम् ।
श्लोकसंख्येति निर्दिष्टा कृष्णेन कविवेधसा ॥

Colophon. इति पुण्यचन्द्रोदये मुनिसुव्रतपुराणे श्रीपरमशाके हर्षवीरिकादेहजब्रह्मचारिश्रीमङ्गलदासाग्रजब्रह्मचारीश्वरकृष्णदासविरचिते रामदेवशिवगमनं नाम त्रयोविंशतितमः सर्गः समाप्तः । संवत् । १८५० ।

विषयः । १म सर्गे,—दुर्ज्जननिन्दा-सज्जनस्तुतिकथनं । कवेः सामर्थ्यासामर्थ्यनिरूपणं । वक्तृलक्षणकथनं । श्रुतलक्षणं । एतच्छास्त्रमाहात्म्यकथनं ।

२ये सर्गे,—मगधविषयेषु राजगृहनगरे श्रेणिकाभिधानो नरपतिरासीत् । जैनधर्म्मधुरन्धरस्य तस्य चेलिनी नाम महिषी रूपविद्यासम्पन्नान् सप्त पुत्रान् सुषुवे । अथैकदा वैभारगिरिशिरसि समागतं महावीराभिधानं जिनेन्द्रं द्रष्टुकामोऽसौ राजा तत्र गत्वा प्रणम्य च पुराणमिदं विस्तरेण वक्तुं प्रार्थयामास ।

३ये सर्गे,—जम्बूद्वीपवर्णनं । भारतवर्षवर्णनं । चम्पानगरीवर्णनं । तन्नगराधिपस्य हरिवर्म्मणो वृत्तान्तकथनं ।

४र्थे,—सर्गे,—धर्म्मिल्लनगराधिपतेः भानोः वृत्तान्तकथनं । तस्य नागपुरगमनपूर्व्वकं नागकामिनीदर्शनादिविवरणकथनं । तत्र युद्धादिवर्णनं । कैलासगिरिरामनाथयोगीन्द्रस्य विवरणकथनं । तेन च विदेहाधिपतेः महासेनस्य वृत्तान्तकथनं । अथ रम्यकदेशाधिपतनयाय त्रिविक्रमाय तस्य कन्यासम्प्रदानादिविवरणकथनञ्च ।

५—६ सर्गे,—चम्पानगरीपुरन्दरस्य हरिवर्म्मणः नागकन्यया सह समागमवर्णनं । अथ हरिवर्म्मणोऽनन्तवीर्य्याभिधानजिनयोगीन्द्रात् उपदेशप्राप्तिकथनं । तत्र ब्रह्मचर्य्यादिचतुराश्रमधर्म्मवर्णनं । ततश्च तदुक्तधर्म्मदेशनश्रवणेन जातनिर्व्वेदोऽसौ राजा स्वसुते राज्यं समर्प्य मुनिव्रतं गृहीत्वा तपश्चचार इति विवरणकथनञ्च ।

७—८ सर्गे,—हरिवर्म्मणो ध्यानप्रकारवर्णनं । अथ स्वर्गगतस्य तस्य वैभववर्णनं । आर्य्यावर्त्ताधिवसतेः शोभाभारभृतो मागधस्य विवरणकथनं । हरिवंशस्य राज्ञो वृत्तान्तकथनं । तद्गृहे नभस्तलात् रत्नराशिपतनविवरणकथनञ्च ।

९—१० सर्गे,—जिनदेवस्य हरिवंशपुत्रत्वेन जन्मकथनं । तस्य मुनिसुव्रतनाथेति नामक-

रणकथनं। तस्य अभिषेकसमये इन्द्रादिदेवकृतस्तोत्रवर्णनं। बाल्यलीलावर्णनं। राज्यप्राप्तिवर्णनं। तद्वाहनगजस्य पूर्व्वजन्मनि तालपुरे नरपतिरासीदिति विवरणकथनं। गार्हस्थ्यधर्म्मकथनं।

११—१२ सर्गे,—मुनिसुव्रतस्य दीक्षाग्रहणकथनं। केवलोत्पत्तिकथनं। अर्हद्‌विभवगुण वर्णनञ्च। मथुराधिपतेः मद्गाख्यस्य भूपतेः विवरणकथनं। मद्गीनगराधिपतेर्हत्यात्मकथनं। मद्गीपतिं प्रति मुनिसुव्रतस्य उपदेशकथनं। तत्र संक्षेपेण जैनधर्म्मतात्पर्य्यकथनं। अर्हदर्चनायाः मन्त्रादिकीर्त्तनं। चतुर्थाश्रमधर्म्मकीर्त्तनञ्च।

१३—१४ सर्गे,—मुनिसुव्रतस्य निर्व्वाणप्राप्तिविवरणकथनं। मथुरानाथस्य यशोधरस्य अनन्तनाथनामकचतुर्दशजिनाद्दीक्षादिप्राप्तिवर्णनं। हरिषेणस्य चक्रवर्त्तित्वप्राप्तिवर्णनं। सर्व्वार्थसिद्धिप्राप्तिकीर्त्तनञ्च।

१५—सर्गे,—कालपरिमाणसङ्ख्यादिकथनं। कुलकराणां विवरणकथनं। तद्वंशे ऋषभदेवस्य आदिजिनस्य जन्मकथनं। तत्पुत्रादीनां भरतादीनां वृत्तान्तकीर्त्तनं। क्रमेण सगरादीनां वंशवर्णनं। सुयोधनन्वृपतिकुमार्य्याः स्वयम्बरे सगरस्य गमनवृत्तान्तकथनं।

१६ सर्गे,—श्रुतनामकस्य मुनेरुपाख्यानं। वसुराजस्य उपाख्यानकथनं। नारदपर्व्वताभिधानयोस्तपस्विनोः समित्पुष्पाहरणार्थं रमणीयवनप्रवेशपूर्व्वकं सप्तसङ्ख्याभिः स्त्रीभिः सह रममाणं मयूरमेकं पश्यतोः विवरणकथनं। सगरानुष्ठितपशुयागे केवलं पर्व्वतस्य मुनेरार्त्तिग्रहणविवरणकथनं। हिंसाया दोषावहत्वकथनं। अहिंसायाः परमधर्म्मत्वकथनं।

१७—१८ सर्गे,—वाराणस्यां दिलीपस्य राज्यकरणविवरणं। रघोरुत्पत्तिकथनपूर्व्वकं रघुवंशवर्णनं। रामलक्ष्मणादीनामुत्पत्तिकथनं। पुनरेव अयोध्यायां दशरथस्य राजधानीस्थापनविवरणकथनं। नागपुराधिपतेः नरदेवस्य विवरणकथनं। मेघकूटाधिपतेः सहस्रग्रीवस्य नृपतेः विवरणकथनं। तद्‌भ्रातुष्पुत्रेण सितकण्ठेन युद्धे पराजितस्य सहस्रग्रीवस्य निर्व्वासनवृत्तान्तकथनं। अथ सितकण्ठस्य लङ्कायां राजधानीकरणविवरणं। क्रमेण तत्पुत्रपौत्रादीनां शतकण्ठ-पञ्चाशत्कण्ठपुलस्त्यादीनां वृत्तान्तकथनं।

१९—सर्गे,—मेघश्रीगर्भजातस्य पुलस्त्यपुत्रस्य रावणेति नामकथनं। वालिसुग्रीवादीनां जन्मकथनं। वालिनः समीपात् सप्तकृत्वः रावणस्य पराजयप्राप्तिकथनं। कण्ठे हारधारणेन तस्य दशकण्ठत्वप्राप्तिकथनं। रावणकृतनन्दीश्वरव्रतानुष्ठानकथनं। अथ मन्दोदरी-मनोवेगा-मन्त्रघोषा-मञ्जुघोषाप्रभृतीनां रावणमहिषीणां विवरणं। मन्दोदरीगर्भे सीतायाः जन्मवृत्तान्तकथनं। भूमिखननकाले जनकेन मञ्जूषास्थितकन्याप्राप्तिविवरणं। रामस्य सीतापरिणयादिकथनं। अथ दशरथानुज्ञया यौवराज्याभिषिक्तस्य रामस्य सह सीतया लक्ष्मणेन च वाराणसीगमनपूर्व्वकं तद्राज्यशासनविवरणकथनं। रावणसभायां नारदस्य आगमनवृत्तान्तवर्णनञ्च।

२०—२१—सर्गे,—एकदा वसन्तकाले वाराणसीस्थचित्रकूटोद्याने स्त्रीभिः सार्द्धं रामलक्ष्मणयोः वसन्तोत्सवकरणविवरणं। नारदवाक्येन शूर्पणखामारीचसहायस्य रावणस्य सीताहरण-

वृत्तान्तकथनं। सीताहरणवृत्तान्तं श्रुत्वा जनक-भरत-शत्रुघ्नानां रामसमीपागमनविवरणं। अत्रा-वसरे अञ्जनानन्दन-सुग्रीवयोः स्वयमेव रामान्तिकागमनकथनं। अञ्जनापुत्रस्य हनुमानिति नाम-कारणकथनं। हनुमतो सीतादर्शनार्थं भ्रमररूपेण लङ्काप्रवेशवर्णनं। मन्दोदरीकृतसीतासमा-श्वासनं।

१२—१९—सर्ग,—रावणस्य हनुमता सह संवादकथनं। विभीषणस्य रामपक्षपातित्वक-थनं। गजमेकं सिसितीकृत्य लक्ष्मणेन सह युद्धस्थले वालिनो मृत्युपुरगमनकथनं। वानरबलेन सह लङ्कां प्रविष्टस्य रामस्य रावणवधादिवृत्तान्तकथनं। रामलक्ष्मणयोर्दिग्विजयवर्णनं। पुनरयो-ध्यायां गमनकथनं। दशरथकृतरामराज्याभिषेकवर्णनं। कार्त्तिकशुक्लद्वितीयायां जिनपूजावि-धिकथनं। रामस्य जिनमन्दिरे पूजादिकरणकथनं। सीताया षष्ठौ पुत्रा जाताः। तेषु लघुना-मकाय यौवराज्यं दत्वा रामस्य लक्ष्मणवियोगविधुरस्य वृषभस्य जिनदेवस्य समीपं गत्वा केवल-दीक्षाग्रहणकथनं। अन्यासु तिथिषु जिनपूजाविधिकथनं. रामस्य शिवप्राप्तिकथनञ्च।

No. 2040. हरिवंशः। Substance, country-made paper, 9 × 3¼ inches Folia, 488. Lines, 9—10 on a page. Extent, 9,344 ślokas. Character, Nágara, Date, Sm. 1841. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Harivañsa Puráṇa. An imitation of the Hindu Harivañsa, giving accounts of several Jinas, abstracts of many Jain legends, details of Jain rites and ceremonies, and histories of ancient dynasties, including the Kurus, the Páṇḍus and the Yádavas, all cast in Jain moulds, and devoted to Jain worship. By Jinasena Ácháryа.

CONTENTS. I. II. Introduction. Birth of Jina as son of Samudra, chief of Kuṇḍapura, in the Videha country. He is named Vardhamána. On the 30th year of his life he retires from home, and for twelve years afterwards performs penance and austerities. Thereby he attains perfect knowledge. He remains silent for 66 days, and then retires to Rájagriha. There, seated on a throne, he sojourns with Indra and other gods and Kauṇḍinya and other sages with their disciples. Chandaná, a princess, approaches him. Nágas, Kinnaras and others repair to his presence. At the request of one Gautama he expounds the Jaina religion in all its branches. He sets the water of religion in motion at Magadha. (*Dharmatírtha-pravarttana.*)

III. The religion spread over Káśí, Káñchí, Draviḍa, Mahárásh-ṭra, Gándhára and other countries. The gratification of beings on

hearing the religion expounded by the sage in the Mágádhi language. His glorious career at Panchaśaila *alias* Rájagṛiha. The religion of Jina as given to his audience. Beings are either perfected (*siddhas*) or imperfect (*asiddha*). The perfected are those who have destroyed all the obstructions to true knowledge. They are of three kinds. The imperfect are those who are attached to falsehood, and thence they suffer pleasure and pain. Beings are again divided into Bhavya and Abhavya. Fruits of evil disposition, delusion, longings. Advantages of forbearing from wine and flesh-meat. Evil works, their fruits. Advantages of overcoming the longings of the senses. Evils of lust. True knowledge and cause of the world's sufferings, causes thereof. Brief accounts of Sanatkumára, Mahendra &c., their fall from heaven. Salvation of one from good works done in his former existence. Gautama relates the Harivaṅśa to S'renika *alias* Jitaśatru.

IV.—VI. Aloka (ákáśa) defined; its inhabitants. Loka defined. Its condition and divisions, its atomosphere, extent thereof. The lowest Loka, the hills there. The middle Loka or the region of the earth, its islands and their extent and number. The highest Loka. The distances of the planets and stars from the earth. The Siddhas live there.

VII. Time defined. Abstract and comparative time. Its divisions into three kinds, past, present and future. Various modes of reckoning time. Measures of length and bulk. Kulakara dynasty reigning between the Ganges and the Sindhu rivers,—its 14 descendants.

VIII. Birth of Ṛishabha, in the above named dynasty. He was son of Nábhi by Maru Deví. Maru's dream of Ṛishabha entering her womb. She is served by goddesses during her pregnancy. The name of the place of birth was S'aketa. Gods come to behold the new-born babe. Wife of Purandara, through the instigation of her husband, carries away the babe to Sumeru, leaving another child in his place. Gods named the babe Ṛishabha, bore his ears, and put earrings therein. Paulamí then brought back the child, and restored him to his parents.

IX. Childhood of Ṛishabha. He marries Nandá and Sunandá, each of whom bore him a son and a daughter. Division of men into Kshatríya, Vaiśya and S'údra to keep them duly employed. Ṛishabha's retirement from home. At Prayága he cuts off his top-knot. His companions assume garbs of bark and grass. He travels about without raiment for six months. He receives a jar of sugar-cane juice from

Somaprabha. Nine rules about gifts. He attains absolute knowledge while performing meditation under a Nyagrodha tree in the garden of the Vṛishabhasena, king of Púrva-tálapura, and makes disciples.

X. He preaches his religion, comprising five duties, namely benevolence, truth, abstinence from theft, avoidance of concupiscence, and freedom from delusion. These duties and their subdivisions described in detail.

XI.—XIII. Bharata, son of Ṛishabha, conquers the universe and accepts in marriage daughters of Mlechchha kings. His brothers become hermits. Jaya, king of Hastinápura, a friend of Bharata, becomes a hermit. Names of Jina's 84 followers *(gaṇigaṇa)*. He goes with his followers to Kailáśa, where he is worshipped by gods and others. Bharata abdicates in favour of his son, and becomes a hermit. His descendants successively become Jaina hermits, and attain nirváṇa. Somajasah, son of Báhubala, and grandson of the Jina, becomes the founder of the Lunar race. Innumerable members of the Lunar race attain nirváṇa. His sixty thousand sons destroyed by a Nága king. Sagara becomes a Jaina, and attains salvation. His surviving son Sambhavanátha and his descendants represent the Ikshäku race.

XIV. Story of Sumukha, king of Kausámbí, and his love for a maiden of his court, by whom he got a son named Hari, whose son Madágiri and his descendants formed the Hari race, (*Harivaṅśa*).

XV.—XVII. The wife of Sumitra, of the Hari race, sees a dream, and gives birth, on the 12th of the waxing moon in the month of Mágha when the moon was in the constellation Śravaṇá, Jinendra in Kuśágárapura *alias* Rájagṛiha. Devas come to worship the child. They place him on Airávata, the elephant of Indra, anoint him, name him Munisuvrata, and then restore him to his mother. In his youth he one night saw beautiful clouds in the sky, and they were soon after dispersed by a high wind. This set him thinking. He becomes a hermit. His death. He is succeeded by his son Daksha, whose son by Ilá was Aila Daksha. Daksha being guilty of incest on his own daughter Manohari, Aila Daksha with his mother retired to the banks of the Narmadá, and established a town named Máhíshmatí. His son Kunema established the town of Kuṇḍina. His son Puloma established Indrapura. His descendants. The Vasu dynasty, its fall.

XVII.—XIX. A king of Mathurá had two sons Súra and Suvíra.

From Súra descended Andhaka-Vṛishṇi, and from Aśura, Bhojaka-Vṛishṇis. Andhaka-Vṛishṇi had ten sons, of whom Vasudeva was one, and two daughters of whom Kunti was the eldest. Descendants of Bhoja Vṛishṇi. Suvasu of the Vasu dynasty, was the founder of the family of Jarásandha whose descendants became Kálayavanas. Religious discourse at Rájagṛiha. Virtuous works. Animals of various kinds. Accounts of the two Vṛishṇi families. Vasudeva cuts off the head of a hunchback woman with his bare hands. Other stories about him.

XX.—XXI. Story of Padma and his covering the three regions with three steps. Stories of Chárudatta and Vasantasaená, daughter of Kaliṅgasena.

XXII.—XXIV. Story of Vasudeva's acceptance of the Jain asceticism at the suggestion of a dancing girl. His peregrinations, marriage with the daughter of Kapilaśruti, who bore him a son named Kapila.

XXV.—XXVIII. Vasudeva kills, in a quarrel with Kártaviryár-yuna, Jamadagni, whose son Paraśuráma destroys the Kshatríya race seven times over. The wife of Kártaviryáryuna, on her husband's death, escapes, and takes shelter in a Jain hermitage, where she gives birth to a son, who destroys the Bráhmaṇa race twenty-one times over. Vasudeva carried away by a she-devil named Súrpanakhá. His adventures. Account of some atheists.

XXIX.—XXXII. Origin of the temple of Kámadevagṛiha at S'rávasti. Story of Kámadeva. Vasudeva marries his daughter Ení, and then marries Rohiṇí at a Sayambara. Balaráma born of Rohiní.

XXXIII.—XXXIV. Vasudeva's journey to Rájagṛiha with his pupils. Account of Kaṅsa, who throws his father Ugrasena into prison, becomes king, and gives his sister Devakí to his tutor Vasudeva. The seventh son of Devakí kills Kaṅsa. Account of the other six sons of Devakí. Account of Arishṭanemi, a Jina. Accounts of various fasts and penances.

XXXV.—XXXVII. Devakí gives birth to two sons. Devas carry them away, leaving two still-born children in their place. Kaṅsa pounds the dead children on a stone. Other sons born and protected. Birth of the seventh son holding the discus, the conch-shell, the mace, and the lotus, on the 12th of the wane in Bhádra. The child transferred to the house of Nanda, whose new-born daughter is brought and kept in its place. Kaṅsa clips the nose of the female child, and destroys her. Kṛishṇa's

career at Vrindávana, destroying various demons (as described in th Bhagavata Purána). Krishna and Balaráma return to Mathurá, destroy various demons, and then Kañsa, instal Ugrasena as king, and marry Reváti and Satyabhámá, the two daughters of Suketa, king of Rajatádri Jarásandha avenges the murder of his relative Kañsa, and overthrow the two brothers.

XXXVIII.—XL. Birth of Arishṭanemi, (details similar to wha have been given about the birth of Rishabha and other Jinas). The fligh of the Yádavas from Mathurá they are chased by Jarásandha as far a the Vindhyan chain.

XLI.—XLIV. Yádavas build Dvárká and settle there. Account o Nárada, his power of travelling in the sky. Krishṇa marries Rukmiṇí Satyabhámá and others. Balaráma's marriage with Revatí, Sítá, Varudha vatí, Rájívanetrá and others.

XLV.—XLVI. Account of the Kauravas and the Páṇḍavas as in the Mahábhárata, diversified by many new incidents, and names of place and circumstantial details changed.

XLVII.—LII. Pradyumna's amours. Sámba's birth. Account of th descendants of Balaráma and Krishṇa in great detail. Jarásandha assail Krishṇa. A great war follows, in which Jarasandha is killed by Krishṇa Account of Durgá and her redemption by Jain worship. Conversion o the Kauravas and Karṇa to Jainism.

LIII.—LIV. Wars of Krishṇa in the southern peninsula. Rape o Draupadí by Padmanátha, a king who lived beyond the ocean. He rescue by her husband, aided by Balaráma and Krishṇa.

LV.—VI. Marriage of Aniruddha with Ushá. Krishṇa's picnic o the Raivata Hill. Ascetic feeling of Nemí. His adoration by Indra an other gods. His departure for Girirája for penance. His meditations Various kinds of pain to which created beings are subject; their charac ter, and the means of overcoming them. Meditation of Raudra. Medita tion of Dharma. The waves of worldly inclinations. Pure meditation o two kinds, conscious and unconscious, their differences.

LVII. The different places fit for Jinas. Lectures of Jina to Vara datta and other Yádavas. Nine kinds of speech of the Jina. Origin o creation. Eternity, soul, delusion, self, and true knowledge. The seven conditions of beings. Sentient, and non-sentient objects—their distinc tions and classification. Relation of the body to the soul. Yogas o

various kinds. Works, their distinctions, number &c. Duties of householders. Do. of hermits. Mental functions—how well directed, and how perverted. Virtue and vice. Penance, its distinctions. Suppression of worldly pain and destruction of bondage. Emancipation. The Yádavas having heard these lectures retire to their homes.

LIX.—LXVI. The Víhára of Nemi. Nemi's peregrinations and preachings in different parts of India. The elders of Kṛishṇa become disciples of Nemi. Nemi describes to Satyabhámá, Rukmiṇí and others their former lives. He relates to Kṛishṇa the history of all Jinas both past and future, their birth, career and nirváṇa. The destruction of the Yádava race by the curse of Dvaipáyana. The Yádavas and Dvárká burnt down. Jarasuna, a Yádava, retires from Dvárká to the south. Balaráma and Kṛishṇa, overwhelmed by grief, retire to south Mathurá. There, while resting under a tree, Kṛishṇa is shot in the foot with an arrow. Account of Jarasunu *alias* Jarakumára. Balarama's grief. Paṇḍavas hear of the sad news. Funeral of Kṛishṇa. Baladeva becomes a hermit. The Paṇḍavas accept asceticism, their nirváṇa. The nirváṇa of Nemí.

Beginning. सिद्धं ध्रौव्यव्ययोत्पादलक्षणं द्रव्यसाधनं ।
जैनं द्रव्याद्यपेक्षातः साद्यनाद्यथ शासनं ॥
शुद्धज्ञानप्रकाशाय लोकालोकैकभानवे ।
नमः श्रीवर्द्धमानाय वर्द्धमानजिनेशिने ।
नमः सर्व्वविदे सर्व्वव्यवस्थानां विधायिने ।
कृतादिधर्म्मतीर्थाय वृषभाय स्वयम्भुवे ॥
येन तीर्थमभिव्यक्तं द्वितीयमजितार्थितं ।
अजिताय नमस्तस्मै जिनेशाय जितद्विषे ॥
— — — — — — — — — ॥
इत्थं साधुसहायोऽहमनातङ्कमनुद्धतं ।
देहं काव्यमयं लोके करोमि स्थिरमात्मनः ॥
बद्धमूलं भुवि ख्यातं बहुशाखाविभूषितं ।
पुष्पपुण्यफलं पूतं कल्पवृक्षसमं परं ॥
अरिष्टनेमिनाथस्य चरितेनोद्दलीकृतं ।
पुराणं हरिवंशाख्यं ख्यापयामि मनोहरं ॥

द्युमणिद्योतनं द्योतं द्योतयन्ति यथाणवः ।
मणिप्रदीपखद्योतविद्युतोऽपि यथातथं ॥
द्योतितस्य तथा तस्य पुराणस्य महात्मभिः ।
द्योतने वर्त्ततऽत्यन्तो मादृशोऽप्यनुरूपतः ॥
विप्रकृष्टमपि ह्यर्थं सौकुमार्य्ययुतं मनः ।
सूरिसूर्य्यकृतालोकं लोकचक्षुरिवेक्षते ॥
पञ्चधा प्रविभक्तार्थं क्षेत्रादिप्रविभागतः ।
प्रमाणमागमाख्यं तत् प्रमाणपुरुषादितं ॥
तथा हि मूलतन्त्रस्य कर्त्ता तीर्थंकरः स्मृतः (स्वयं) ।
ततोऽप्युत्तरतन्त्रस्य गौतमाख्यो गणाग्रणीः ॥
उत्तरोत्तरतन्त्रस्य कर्त्तारो बहवः क्रमात् ।
प्रमाणं तेऽपि नः सर्व्वे + सर्व्वोक्तयनुवादिनः ॥ इत्यादि ।

End. जयत्वजय्या जिनधर्म्मसन्ततिः प्रजासु हि क्षेमसुभिक्षमस्तु नः ।
सुखाय भूयात् प्रतिवर्षवर्षणैः सुजातशस्या वसुधा सुधारिणाम् ॥
शाकेष्वब्दशतेषु सप्तसु दिशं पञ्चोत्तरेषूत्तरां
पातीन्द्रायुधनाम्नि कृष्णनृपजे श्रीवल्लभे दक्षिणां ।
पूर्व्वां श्रीमदवन्तिभूभृति नृपे वत्सादिराजेऽपरां
सौर्य्याणामधिमण्डले जययुते वीरे वराहेऽवति ॥
कल्याणैः परिवर्द्धमानविपुलश्रीवर्द्धमाने पुरे
श्रीपार्श्वालयनन्नराजवसतौ पर्य्याप्तशेषः पुरा ।
पश्चाद्दोस्तटिकाप्रजाप्रजनितप्राज्यार्च्चनावर्च्चने
शान्तेः शान्तिगृहे जिनेश्वरचितो वंशो हरीणामयं ॥
व्युत्सृष्टापरसंघसन्ततिबृहत्पुन्नाटसंघान्वये
प्राप्तः श्रीजिनसेनसूरिकविना लाभाय बोधेः पुनः ।
दृष्टोऽयं हरिवंशपुण्यचरितः श्रीपार्श्वतः सर्व्वतो-
व्याप्ताशामुखमण्डलः स्थिरतरः स्थेयात् पृथिव्यां चिरं ॥

Colophon. इत्यरिष्टनेमिपुराणसङ्ग्रहे हरिवंशे जिनसेनाचार्य्यस्य कृतौ गुरुपादकमल-वर्णनो नाम षट्षष्टितमः सर्गः ॥ ६६ ॥ इति श्रीहरिवंशपुराणं सम्पूर्णं । संवत् १८४१ । पौषमासे ।

विषयः । १—२ सर्गे,—शास्त्रागमकथनं । भुवसेन-लोहाचार्य्यप्रभृतीनां पूर्व्वाचार्य्याणां नामकथनं । विदेहदेशीयाक्रर्गतकुण्डपुराधिपतेः सिद्धार्थश्रीमन्द्रस्य पुत्रत्वेन जिनस्य जन्मादि-

कथनं। अथ सद्देवस्य वासवस्य जिनाभिषेककरणविवरणं। जिनस्य वर्द्धमान इति नामकथनं। त्रिंशद्वर्षं वर्त्तमानस्य विगतस्पृहस्य तस्य वनगमनपुरःसरं द्वादशवर्षाणि यावत् तपस्यतो घातिसंघातविनाशानन्तरं केवलज्ञानप्राप्तिकथनं। अथ षट्षष्टिदिवसान् मौनावलम्बेन विहरतस्तस्य राजगृहगमनकीर्त्तनं। ततो रत्नसिंहासनोपविष्टस्य जिनेन्द्रस्य समन्तात् इन्द्रादीनां देवानां कौण्डिन्यादीनां पण्डितानां सशिष्याणां दिगम्बराणां संयमपूर्व्वकमवस्थितिकथनं। अथ चन्दनाभिधाना चेटकराजकुमार्य्यपि धौतैकाम्बरसम्वीता भगवतः पुरःसरी बभूव। अत्रान्तरे, साधूनां, व्यन्तरलोकस्थितदेवानां, नागकुमाराणां, किन्नरगन्धर्व्वादीनाञ्च तत्र समागमवर्णनं। अथ गौतमनामा कश्चिद् भगवन्तं तीर्थार्थप्रकाशनाय अनुरुरोध। भगवानपि जिनधर्म्मार्थमुदाजहार। तत्रोद्देशेन यथा, संस्थानव्याख्या, समवायव्याख्या, आचाराङ्गतत्त्वार्थः, सूत्रकृततत्त्वार्थः, प्रश्नितहृदयं, ज्ञातृधर्म्मकथा, श्रावकाध्ययनार्थः, अन्तकृद्दशगोचरः, अनुत्तरदशार्थः, प्रश्नव्याकरणं, विपाकसूत्रार्थः। दृष्टिवादार्थश्चेत्यादि। ततः सर्व्वेषां जिनोध र्म्मप्रचणपुरःसरं स्वस्वस्थानगमनकथनं। मगधेषु जिनगृहावलीनिर्म्माणादिकीर्त्तनं। धर्म्मतीर्थप्रवर्त्तनञ्च।

३ये सर्गे,—काशी-काञ्ची-द्रविड़-महाराष्ट्र-गान्धारादिषु सर्व्वेषु देशेषु जैनधर्म्मप्रचारकथनं। जिनमुखोद्गतां मागधीभाषां कर्णपुटेन पिवतां लोकानां शान्तिवर्णनं। पञ्चशैलपुरापरनामधेये राजगृहे स्थितस्य जिनस्य ऐश्वर्य्यादिवर्णनं। अथैकदा सुरनरतिर्य्यक्प्रभृतीनां धर्म्मशुश्रूषया परितो भगवन्तमुपविष्टानां पुरस्तात् जिनस्य धर्म्मशासनकीर्त्तनं। तत्र सिद्धासिद्धभेदेन जीवस्य द्विविधत्वकथनं। अथ ज्ञानावरणस्य पञ्चविधस्य क्षयेण, दर्शनावरणस्य नवभेदस्य भेदेन, अष्टाविंशतिविधस्य मोहनीयस्य हानात्, चतुर्व्विधस्य आयुषः शेषशोषणेन, चत्वारिंशतो नामधेयस्य गोत्रद्वयस्य च नाशेन, पञ्चविधस्य अन्तरायकर्म्मणः विध्वंसेन च जीवस्य सिद्धत्वं भवति। अपि च सिद्धानां सम्यक्त्व-परमानन्त-केवलज्ञान-केवलदर्शनादिरूपाष्टविधगुणकथनादिकं। अथ मोहस्य उदय-नाशोपशमरूपावस्थात्रितयेण असिद्धोऽपि त्रिविध इतिनिरूपणं। असिद्धस्य च मिथ्यादृष्टि-सासादन-सम्यङ्मिथ्यादृष्टि-संयतासंयत-प्रमत्तसंयत-अप्रमत्तसंयत-उपशान्तकषाय-सम्यक्दृष्टि-क्षीणकषायादिरूपगुणस्थाननिरूपणं। तत्र तत्र सुखदुःखप्राप्तिकारणकथनञ्च। पुनः भव्याभव्यभेदेन जीवानां द्वैविध्यकथनं। कुदृष्टिमायालोभप्रभृतीनां फलकथनं। मधुमांसादिवर्ज्जनेन सुमानुष्यप्राप्तिस्तथा कुकर्म्मभिः कुमानुष्यप्रापणञ्चेतिनिरूपणं। इन्द्रियनिग्रहफलकथनं। कन्दर्पराश्रितानां कन्दर्पनामकानां देवानां अभियोग्यत्वकिल्विषत्वादिकथनं। सम्यग्दर्शनस्य दुर्लभत्वकथनपूर्व्वकं तदभाव एव संसारसागरनिमज्जनकारणमितिनिरूपणं। पूर्व्वोक्तसम्यक्त्व-परमानन्तादीनां कारणादिकथनं। संक्षेपेण सनत्कुमार-माहेन्द्र-शुक्र-महाशुक्रादिकल्पविवरणकीर्त्तनं। तत्र दिवस्थितानां गत्यादिकथनं। केषाञ्चित् पूर्व्वजन्माभ्यस्तशुभषोड़शकारणानां तीर्थकृतां जिनशासनानुष्ठानेन निर्व्वाणप्राप्तिकथनञ्च। अथ जितशत्रुनामकस्य श्रेणिकराजस्य पुरतो गौतमस्य हरिवंशविस्तारकीर्त्तनं।

४—६ सर्गे,—अलोकाकाशशब्दनिर्व्वचनं यथा,—"न लोक्यन्ते यतस्तस्मिन् जीवाजीवात्मकाः परं"। तत्र जीवपुद्गलयोरवस्थानाभावकथनं। एवं धर्म्माधर्म्मास्तिकादीनां तत्र गतिस्थानाद्यभावकथनञ्च। अथ अलोकाकाशमध्ये लोकस्य स्थितिकथनं। लोकशब्दनिर्व्वचनञ्च। लोकस्य वेत्रासन-मृदङ्गझल्लरीसदृशाकृतित्वकथनं। तत्र चतुर्द्दशरज्जुविभागादिकथनं। लोकस्य घनवातादित्रिविधवायुपरिवेष्टितत्वनिरूपणं। वायूनां परिमाणादिकथनं। त्रिलोकसारोक्तक्रमेण अधोलोकसंस्थानवर्णनं। तत्र नरकादिस्थानकथनञ्च। तिर्य्यक्लोकवर्णनमुखेन द्वीपसागरदेशादिनिरूपणं तेषां संस्थानपरिमाणादिकीर्त्तनञ्च। ऊर्द्ध्वलोकवर्णनं। तत्र नक्षत्रलोकस्य तदितरज्योतिष्काणाञ्च धरातलात् दूरत्वादिनिरूपणं। सिद्धानां जीवानां निवासादिकथनञ्च।

७मे सर्गे,—वर्णगन्धादिहीनो वर्त्तनालक्षणः काल इति कालस्वरूपकथनं। मुख्यगौणभेदेन तस्य द्वैविध्यनिरूपणं। अथ समयवृत्तीनां त्रैविध्यात् तथाविधस्य कालस्य त्रिविधत्वनिरूपणं। निश्वासोच्छ्वास-प्राणस्तोक-लवादीनां लक्षणकथनं। परमाणुलक्षणकथनं तथाहि,—आदिमध्यान्तहीनं विभागशून्यं अतीन्द्रियं मूर्त्तमपि अप्रदेशं परमाणुं जानीयादिति। स्वल्पाकाशस्य षड्भिरंशैर्ज्ञातत्वात् तस्य षडंशत्वकथनं। तथा वर्ण-गन्ध-रस-स्पर्शैः पूरणं गलनञ्च कुर्व्वन्तीति परमाणूनां पुद्गलाभिधानत्वकथनञ्च। ततः संज्ञा-त्रुटि-रेणु-वालाग्र-यूका-यव-अङ्गुल्यादिमानलक्षणकथनं। एवं कल्पपल्यसागरोपमादीनां लक्षणादिकथनं। यत्र क्रमेण वस्तूनां शक्तिरवसर्पति सा अवसर्पिणी, तदन्यथा तु उत्सर्पिणीत्यनयोः लक्षणकथनपूर्व्वकं तत्र प्रत्येकं षट्कालसमत्वनिरूपणं। तत्र अवसर्पिण्यामनुलोमेन षट्समत्वनिरूपणं, यथा,—सुखमा, सुखमा, सुखमा, दुःखमा, सुखमा, सुखमा, दुःखमा, दुःखमा, अतिदुःखमा चेति। एतद्विलोमेन च उत्सर्पिण्यामूहनीयं। अथ प्रथमेषु त्रिषु सुखमासुखमादिषु कालेषु भारतभूमेः कल्पवृक्षभूषितत्वं भोगभूमित्वादिकथनञ्च। ततोऽतीते सुखकारणे कालद्वये गङ्गासिन्धुनद्योर्मध्ये दक्षिणभारते कुलकराणामुत्पत्तिकथनं। तत्र प्रथमतः प्रतिश्रुतिनामधेयस्य कुलकरस्य राज्यशासनविवरणकथनं। ततस्तत्सुतस्य सन्मतिनामकस्य कुलकरस्य विवरणकथनं। एवं क्रमेण क्षेमङ्कर-क्षमन्धर-सीमङ्कर-यथार्थ-विपुलवाहन-चक्षुष्मत्यशस्वि-अभिचन्द्र-मरुदेव-प्रसेनजिन्नामकानां चतुर्द्दशकुलकराणामुत्पत्त्यादिकथनं।

८ सर्गे,—ऋषभस्य जन्मादिकथनं। तत्र, पुरा किल दक्षिणभारते नाभिर्नाम नरपतिरासीत्। तस्य हि मरुदेवीति नाम्ना सुलक्षणा धर्म्मपत्नी बभूव। अथास्या गर्भे भगवान् ऋषभदेवो जनिष्यति तद्धुना सेव्यतामेषा भवतीभिरितिपाकशासनशासनेन श्रीशचीप्रभृतिभिः सुरसुन्दरीभिः सादरं सेव्यमाना मरुदेवी 'भगवान् जिनदेवो वृषरूपेण मदुदरे मुखवर्त्मना प्रविवेशेति' शुभस्वप्नदर्शनेन नितरामानन्दिता प्राप्ते काले जिनदेवं प्रसुषुवे। अथ सुरासुरनरकिन्नरगन्धर्व्वादयः सर्व्वे तमाद्यं तीर्थंकरमवलोकयितुकामास्तत्र समाजग्मुः। यतो हि प्रागेव सुरासुरादिजनतत्रयं साकमितं तत ततः आरभ्य तत्पुरं साकेतमिति समाख्यां प्राप। अथ भर्त्तरादेशेन पर-

अमरसुन्दरी देवमायया सूतिकागारं प्रविश्य शिशुमन्यं तत्र सुखसुप्तं निधाय च ततो जिनदेवं सुमेरुशिखरदेशं निन्ये। सुरपतिरपि सार्द्धं सुरासुरनिकरैः तत्र भगवतो जन्माभिषेकं विधाय वज्रसूचिना कर्णयोः रन्ध्रं सम्पाद्य च रत्नकुण्डलाभ्यामलञ्चकार। अथ भगवन्तं ऋषभेति नाम्ना-सम्बोधयन्तस्ते हिरण्यगर्भ-प्रजापति-स्वयम्भू-प्रभृतिभगवन्नामनिर्व्वचनमुखेन तं तुष्टुवुः। समनन्तरञ्च पौलोमी लोमाञ्चितशरीरा स्वाङ्कमारोप्य जिनदेवं पुनरेव अयोध्यानगरीमासाद्य च सद्य एव शिशुप्रदानेन तत्पितरौ नितरामानन्दसरसीषु निमज्जयाञ्चकार।

९ सर्गे,—अथ भगवान् शक्रेण कराङ्गुष्ठे निषक्तं पीयूषं पिबन् प्रतिदिनं बालचन्द्र इव उपचीयमानो सर्वं समवयस्कैः बालक्रीड़ारसमनुबभूव। अनन्तरञ्च उद्भिद्यमानयौवनकुसुमोऽसौ नन्दा-सुनन्दाभिधानस्य कन्यायुगलस्य पाणिपीड़नमकरोत्। अथ नन्दा, नन्दनं भरतनामकं सुतामपि ब्राह्मीनामिकां युग्ममसूत। असूत च सुनन्दापि महाबलं सुतं सुतामपि लोकसुन्दरीं। अथ नन्दायाम् अष्टनवतिसंख्यामिताः पुत्रा वृषभसेनादयः क्रमेणाजायन्त। ततो नाभेयस्य भगवतः प्रजानां दुरवस्थादर्शनेन जातकरुणस्य क्षतत्राणेन, वाणिज्येन, शिल्पादिसम्बन्धेन च क्रमेण क्षत्रिय-वैश्यशूद्ररूपत्रिविधवर्णविभागकरणकथनं। अथैकदा नृत्यन्तीं नीलाञ्जनाभिधा-नामिन्द्रनर्त्तकीं पश्यतो नाभेयस्य वैराग्योत्पत्त्यनन्तरं देवैः प्रबोधितस्य तस्य शक्रादिवाह्यशि-विकया सिद्धार्थवनगमनकथनं। ततः प्रयागक्षेत्रगमनपूर्व्वकं केशोत्खातकरणकथनं। अथ ध्यानस्थं जिनदेवं परितः स्थितानां क्षत्रियाणां कृतसमाधितया भगवदभिप्रायमजानतामत एव नग्नानां दैववाणीश्रवणेन कुश-चीरवल्कलधारणवृत्तान्तकथनं। अथ षण्मासान् यावद्-कृताहारस्य नग्नस्य जिनदेवस्य पृथ्वीभ्रमणवृत्तान्तकथनं। अनन्तरमेकदा राज्ञः सोमप्रभस्य गृहे समुपस्थिताय जिनाय तेन राज्ञा इक्षुरसपूर्णः कलसो दत्त इत्यनेन दानतीर्थकरोत्पत्तिकथनं। अथ प्रतिग्रहः, स्थानस्थापनं, पादप्रक्षालनं' पूजनं, प्रणतिः, मनःशुद्धिः, वाक्यशुद्धिः, काय-शुद्धिः, एषणाशुद्धिश्चेति दानविधेः नवविधत्वकथनं। अथ एकदा प्रलम्बजटाभारो जिनदेवः पूर्व्वतालपुराधिपतेः वृषभसेनस्य सकटास्याभिधानके महोद्याने न्यग्रोधवृक्षस्याधः ध्यानयोग-मास्थाय केवलज्ञानं लब्धवानिति वृत्तान्तकथनं। तत्र वृत्तान्तमिममुपश्रुत्य समागतानां भरतादीनां जिनस्य आर्हन्त्यैश्वर्य्यमवलोकयतां प्रव्रज्यादिग्रहणविवरणकथनञ्च।

१० सर्गे—जिनस्य धर्म्मदेशनाकीर्त्तनं। तत्र दया, सत्यं, अस्तेयं, ब्रह्मचर्य्यं, अमोहता, पञ्चैतानि सूक्ष्मतया यतिधर्म्म इति स्थूलतया च गृहस्थधर्म्म इति निरूपणं। उक्तविधधर्म्मानु-ष्ठानेन च मोक्षो भवति। एतल्लक्षणो धर्म्मश्च श्रुतज्ञानात् जायते श्रुतज्ञानञ्च द्वादशाङ्गमिति-निरूपणं। तत्र अङ्गानि यथा,—पर्य्याय-अक्षर-पद-संघात-प्रतिपत्ति-अनुयोग-प्राभृतप्राभृत-प्राभृत-वस्तु-पूर्व्वाणि इत्यनेन श्रुतज्ञानविकल्पनिरूपणं। अत्र वर्णपदाद्यवान्तरभेदप्रपञ्चनञ्च। अथ पर्य्यायाङ्गे,—दृष्टिवादप्रदर्शनं। तत्र क्रियादृष्टिवादः तथाहि,—नियति-स्वभाव-काल-दैव-पौरुषैः स्पृष्टैः स्व-परनित्यानित्यैः योगे प्रत्येकं जीवाजीवादेः नवपदार्थस्य भेदाः विंशतिः। यथा,—

अस्ति स्वतो जीवो नियतितः, अस्ति परतो जीवो नियतितः, अस्ति नित्यो जीवो नियतितः, अस्ति अनित्यो जीवो नियतितः, अस्ति स्वतो जीवः स्वभावतः, अस्ति परतो जीवः स्वभावत इत्यादिना। एवमजीवाद्यष्टपदार्थेषु योज्यं। अनेन प्रकारेण १८० भेदा भवन्ति। एवं स्वतः-परयुक्तैः नियत्यादिपञ्चकैः योगे जीवादीनि सप्ततत्त्वानि ७० सप्ततिसंख्यकानि भवन्ति। पुनः स्वतः-नियतिकालाभ्यां गुणितानि तत्त्वानि १४ चतुर्दश। इत्यनेन ८४ भेदाः भवन्ति। अतो नास्तियुक्तैः पूर्व्ववदुक्तैः ८४ भेदाः। यथा,—नास्ति स्वतो जीवो नियतितः, नास्ति परतो जीवो नियतित इत्यादीनि। एवं अजीवादिषु षट्सु तत्त्वेष्वपि योज्यं। इत्यनेन क्रियावाद-दृष्टिप्रदर्शनपूर्व्वकं त्रिषष्टिविधक्रियावाददृष्टिनिरूपणं। तथाहि,—स्यादस्ति जीवः, स्यान्नास्ति जीव इत्यादिसप्तभङ्गैः गुणनीया नवपदार्थाः ६३। अथ अज्ञानिकदृष्टिवादस्य त्रिषष्टिभेदकथनं। तथाहि,—सज्जीवभाववित्, असज्जीवभाववित्, सदसज्जीवभाववित्। अवक्तव्यजीववित्, सद-वक्तव्यजीववित्, असदवक्तव्यजीववित्, सदसदवक्तव्यजीवविदिति। एवमजीवादिषु ऊहनीयं। विनयदृष्टिवादस्य ३२ द्वात्रिंशद्भेदा भवन्ति यथा,—मनो-वचन-काय-दानरूपैश्चतुर्भिः प्रकारैः जनक-जननी-देव-नृपति-ज्ञाति-बाल-वृद्ध-तपस्विषु विनयः कार्य्य इति। तथा परिकर्म्म, सूत्रं, अनुयोगः, पूर्व्वगतं, चूलिका चेति परिकर्म्मादिभेदकथनपूर्व्वकं चन्द्र-सूर्य्य-जम्बूद्वीप-द्वीपसागर-व्याख्यारूपपञ्चप्रज्ञप्तिनिरूपणञ्च। एवमक्षर-पदादिनिरूपणं। सर्व्वेषां श्रोतॄणां श्राव-कधर्म्मदीक्षाकथनञ्च।

११—१२ सर्गौ,—जिनपुत्रस्य भरतस्य दिग्विजयवर्णनं। तत्र गङ्गासागरप्रदेश-दाक्षिणात्य-सिन्धुदेश-हिमालय-वृषभगिरि-म्लेच्छदेशविजयादिकथनं। म्लेच्छराजादीनां भरताय कन्योपहारदानकथनं। अथ भरतस्य आदेशेन तद्भ्रातॄणां स्वस्वराज्यत्यागानन्तरं प्रपन्नजिनदेवशरणानां तेषां प्रव्रज्यादिग्रहणकथनं। भरतस्य ऐश्वर्य्यादिवर्णनञ्च। भरतमित्रस्य हास्तिनपुराधिपतेः जयाभिधानस्य सभार्य्यस्य पूर्व्वजन्मवृत्तान्तस्मरणविवरणकथनं। अथ सभार्य्यस्य जयस्य जिनशासनश्रवणानन्तरं प्रव्रज्याग्रहणकथनं। वृषभसेन-दृढरथ-कुम्भ-शत्रुमदन-देवशर्म्म-गणधर-धनदेव-नन्दनप्रभृतीनां चतुरशीतिसंख्यकानां गणिसङ्घानां नामकथनं। तेष्वाद्यो वृषभापरनामधेयो भगवान् जिनदेव इति कथनं। अथैकदा गणिगणवेष्टितस्य भगवतो जिनस्य कैलासगिरिगमनपूर्व्वकं परिजनलोकं शोकसागरनिमग्नं विधाय सिद्धस्थानगमनवृत्तान्तकथनं। तत्र हि देवतादयः सर्व्वे गन्धपुष्पधूपादिभिः भगवद्देहं पूजयामासुरितिविवरणकथनञ्च। अथ भरतः स्वसुतमादित्ययशसं राजपदे अभिषिच्य जैनदीक्षां जग्राहेतिविवरणकथनं। तत आदित्ययशाः स्वपुत्रं यशःश्रुतिं राजपदाभिषिक्तं विधाय जैनशासनानुष्ठानेन निर्व्वृतिमधिजगामेतिकथनं। एवं क्रमेण बल-सुबल-महाबल-अतिबल-अमृतबलप्रभृतीनामादित्यवंशीयानां सुतन्यस्तराज्यभाराणां चतुर्दशलक्षसंख्यकानां निर्व्वाणप्राप्तिकथनं। अथ बाहुबलनामकस्य जिनकुमारस्य सोमयशा नाम पुत्र आसीत्। स च सोमवंशस्य प्रवर्त्तको बभूव इति कथनं। तत्र सोमयशसः पुत्रो महाबलः

ततः सुबलः, ततो भुजबलः। एवमाद्याः पञ्चाशत्कोटिलक्षसंख्यकाः सोमवंशीया निर्व्वाणं ययु-रिति कथनं। तथैवमुपादीनां कौरवाणां निर्व्वाणप्राप्तिकथनं। एवं नाभेयवंशीयखेचरनाथ-रत्नवज्र-रत्नरथप्रभृतीनां निर्व्वाणप्राप्तिकीर्त्तनं। अथ सगराभिधानस्य चक्रिणः षष्टिसहस्राणि पुत्राः समजायन्त। ते खलु दम्भेन क्षितिं भिन्दानाः कुपितेन नागराजेन भस्मीकृताश्चेति निशम्य सगरस्य जैनदीक्षया मोक्षप्राप्तिकथनं। सगरस्य अपरः पुत्रः सम्भवनाथो नाम, तत्पुत्रः अभिन-न्दनः, ततः सुमतिनाथः, ततः पद्मप्रभः, ततः सुपार्श्वो नाम जिनेन्द्रः, ततः चन्द्रप्रभः, ततः पुष्प-दन्तः, ततः शीतल इत्यनेन इक्ष्वाकुवंशवर्णनं।

१४ सर्ग,—वत्सदेशे कौशाम्बी नाम नगरी आसीत्। तत्र सुमुखो नाम नरपतिर्बभूव। अथैकदा वसन्तसमयेऽसौ करिणमारुह्य कालिन्दीपुलिनोद्यानं प्रविवेश। तत्र हि वसन्तोत्सवे कामिनीमेकां सर्व्वावयवसुन्दरीं निरीक्ष्य अवरोधवत्सलोऽपि सोऽयं तया विना हृदयेन शून्य इवाभूत्। अथ विदितवृत्तान्तेन मन्त्रिणा वनमालाभिधानया तया सह राज्ञः समागमः कारित इति विवरणकथनं। तयोः हरिरितिसमाख्यानः पुत्रो बभूव अस्य च महागिरिर्नाम पुत्रोऽभूत्। ततो हिमगिरिः, ततः सुनयः, इत्यादिना हरिवंशोत्पत्तिवर्णनञ्च।

१५—१७ सर्ग,—हरिवंशीयसुमित्रसमाख्यानस्य राज्ञो महिष्याः पद्मावत्याः शुभस्वप्नदर्श-नवृत्तान्तकीर्त्तनं। अथ तद्गर्भे (माघशुक्लद्वादश्यां श्रवणानक्षत्रे) जिनेन्द्रस्य जन्मवृत्तान्तकथनं। अथ पुरन्दरप्रमुखैः वृन्दारकवृन्दैः कुशाग्रपुरापरनामधेयं राजगृहं परीत्य जिनदेवं प्रणम्य च सुरसुन्दरीभिः तं कुमारमैरावत्यां समारोप्य गिरिराजाधित्यकायां सिंहासने कृताभिषेकं पुनरेव जननीशुभाङ्कमारोप्य च मुनिसुव्रतेति नाम्ना शिशुरभावाहूत इति विवरणकथनं। अथ कुमारः सुरकुमारकनिकरैः संसेव्यमानः सुकुमारके कैशोरे वयसि वर्त्तमानोऽसौ रमणीरत्नेन समलङ्कृतो-ऽप्येकदा नभसि समुदितं जलधरमवलोक्य नितरामानन्दमन्दोहमधिगच्छन्नेव प्रचण्डतरमारुत-वेगेन विलीयमानं तमाकलय्यैवमचिन्तयत्। अहो जलधरोऽसौ कालकवलितानां लोकानां शरीरायुरादीनां विनश्वरताम् प्रदर्शयन् उपदिशन्निव मामेवं कथमस्तमधिययाविति। अथैवं निर्व्विद्यमानोऽसौ सुव्रतनामकं स्वतनयं राज्याभिषिक्तं विधाय विगतस्पृहतया सम्यक् समाधौ निरतो बभूव। अथैकदा षष्ठदिनानि यावत् कृतोपवासोऽसौ भिक्षायै बहिर्जगाम। अथ राज-गृहनिवासी वृषभदत्तनामा कश्चित् तस्मै भिक्षां प्रददौ। अस्मिन्नेव समये पुष्पवृष्ट्यादिरूपपञ्चक-ल्याणवर्णनं। मुनिसुव्रतस्य देहत्यागकथनञ्च। अथ सुव्रतस्तु दक्षनामानं स्वतनयं राज्याभिषिक्तं विधाय निर्व्वाणं प्राप। अथ दक्षः स्वपत्न्यामिलायां ऐलेयाख्यं पुत्रं मनोहरीनामिकां तनयाञ्च अजीजनत्। अनन्तरमेकदा दक्षः प्रजापतिः नवयौवनां मनोहरीं वीक्ष्य विक्षिप्तहृदयतया तामुपयेमे। इलापि रोषकषायितेक्षणा तत्क्षणमेव ऐलेयेन सह दुर्गप्रदेशाभिमुखं प्रजगाम। अथ ऐलेयेन नर्म्मदातीरे माहीष्मतीं नाम्ना नगरीं निर्म्माय कुणिमनामानं पुत्रं राजपदे प्रतिष्ठाप्य तपस्यायै वनं विवेश। अथ कुणिमोऽपि वरदातीरे कुण्डिनाख्यं पुरं संस्थाप्य पुलोमनामके सुते

राज्यभारं निधाय तपश्चरणार्थं वनवासी बभूव। अथ तत्पुत्राभ्यां पौलोम-चरमाख्याभ्यां रेवातीरे इन्द्रपुरसंस्थापनकथनं। पौलोमपुत्रेण महीदत्तेन कुलपुरसंस्थापनकथनं। ततः क्रमेण मत्स्य-अ-योधन-साल-सूर्य्य-देवदत्तानां वृत्तान्तकथनं। देवदत्तपुत्रस्य मिथिलानाथस्य विदेहाधिपत्वकथनं। ततो मिथिलानाथपुत्रादीनां हरिषेण-शत्रु-अभिचन्द्रादीनां विवरणकथनं। अथ अभिचन्द्रस्य वसुनामा पुत्रो बभूव। तत्पुत्राणां हस्तद्रस्-महावसुप्रभृतीनां दशवसूनां विवरणकथनं। चीरक-दम्बनामकस्य वेदविदुषः वसु-नारद-पर्व्वताभिधानाः त्रयः शिष्या अभवन्। तेषु पर्व्वतोऽसौ-चीरकदम्बस्य पुत्र आसीत्। अथैकदा वसुराजसभायां नारदपर्व्वतयोः शास्त्रार्थः संवृत्तः, तत्र नारदेन कर्म्मकाण्डीयवेदभागस्य निन्दितत्वे समर्थिते पराजयं प्रापिते च पर्व्वते वसुराजस्य पर्व्वतपक्षपातित्वेन तत्क्षणमेवाधःपतनवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च।

१८, १९ सर्गे,—अथ मथुराधिपस्य यदोर्वृत्तान्तादिकथनं। ततः शूरस्य सुवीरस्य च उत्पत्तिकथनं। अथ शूरात् अन्धकवृष्ण्यादीनामुद्भवकथनं। सुवीराच्च भोजकवृष्ण्यादीनामुत्पत्ति-कथनं। अन्धकवृष्णेः समुद्रविजय-वसुदेवादिदशपुत्रकथनं। कुन्तीमद्राभिधानकन्याद्वयजन्मकथनञ्च। भोजकवृष्णेस्तु उग्रसेन-महासेनप्रभृतयः पुत्रा बभूवुरितिकथनं। अथ सुवसोर्वंशे जरासन्धस्य जन्मकथनं। तत्पुत्राणां कालयवनादीनां जन्मकथनादिकं। अथ सुप्रतिष्ठनामकेन मुनीश्वरेण राजगृहोपस्थितानां देवानां वृष्णीनाञ्च पुरतः नमिभाषितधर्म्मदेशनाकथनं। तथाहि,—अहिंसा, सत्यभाषणं, अस्तेयं, ब्रह्मचर्य्यं निर्मूर्च्छा चेति पञ्चधा साधूनां महाव्रतानि। कायिकादिभेदेन त्रिविधगुप्तिकथनं। सर्व्वानिष्टप्रत्याख्यानरूपसमितिकथनं। देशतो हिंसादिनिवृत्तिरूपाणुव्रतकथनं। दिग्देशानर्थदण्डेभ्यो निवृत्तिरूपगुणव्रतकथनं। अतिथिपूजादिरूपव्रतकथनं। मांस-मद्य-मधु-द्युत-वेश्यादित्यागरूपनियमकथनं। व्रतादीन्येतानि गृहिणामभ्युदयसाधनानीतिनिरूपणञ्च। तथा अनन्तभेदा जीवाः कर्म्मवशात् कुयोन्यादिषु जायन्ते इति कथनं। अथ पृथिवीसलिलादिषु जीवविभागसंख्यादिनिरूपणं। एकेन्द्रियादिपञ्चेन्द्रियपर्य्यन्तं जीवानां शरीरायःप्रमाणादिकथनं। अन्धकवृष्णेः पूर्व्वजन्मवृत्तान्तकथनं। वसुदेवादीनां पूर्व्वजन्मकथनं। ततः अन्धकवृष्णिः समुद्रविजयाय राज्याभिषेकं वसुदेवञ्च समर्प्य सुप्रतिष्ठस्य अन्तेवासी बभूव। तथा-भोजकवृष्णिरपि मथुरायामुग्रसेनमभिषिच्य विधाय निर्ग्रन्थव्रतं जग्राहेतिविवरणकथनं। अथैकदा वसुदेवः समुद्रविजयस्य आदेशेन रमणीयोद्याने वसन् ततोऽन्यत्र निष्क्रमणमभिलाषोऽसौ तत्रागतां समालभनहस्ताम् कुब्जामेकां खलीकृत्य जहार। अथ 'कुमारचेष्टितैरीदृशैरेव त्वं बन्धनागारमीदृशं प्राप्तोऽसीति' साधिक्षेपं कुब्जया अवधीरितोऽसौ वचनमात्मनो विज्ञाय नृपं प्रति वीतश्रद्धतया नगरात् निष्क्रम्य श्मशाने मृतकमेकं निजालङ्करणैरलङ्कृत्य च चितामध्ये तं निक्षिप्य सैवमुवाच 'आर्य्यस्तातसमो राजा पौराः सुखं जीवन्तु अहमद्य हुताशनं प्रविशामीति'। अथासौ कृत्स्नैवमग्निप्रवेशनं प्रदर्श्य ततो विजयखेटाख्यं पुरं प्रययौ। तत्र च स गन्धर्व्वविद्याप्रवीणस्य सुग्रीवेतिनामधेयस्य कस्यचित् क्षत्रियस्य कन्ययोः सोमा-विजयसेनाभिधानयोः पाणिग्रहणं कृत्वा

विजयसेनायामक्रूरनामानं पुत्रं जनयित्वा च ततो कस्याञ्चित् महाटव्यां प्रविवेश। अथासौ विद्याधरकुमारयुगलप्रयत्नेन ततः कुञ्जरावर्त्तनामधेयं विद्याधरनगरमगच्छत्। तत्र च स श्यामाभिधानां विद्याधरकुमारीमुपयम्य कदाचित् तया समालिङ्गितोऽसौ अङ्गारकनामकेन केनचित् विद्याधरशत्रुणा हृतोऽपि आकाशमार्गात् भूमौ निपतन्नेव रूपलक्ष्माभ्यां यक्षकुमारीभ्यां चम्पानगरीं निन्ये। तस्मिंश्च चारुदत्ताभिधानेन केनचित् सज्ञातसौहार्द्दोऽसौ गान्धर्व्वविद्यारहस्योद्घाटनेन गन्धर्व्वसेनानामधेयायाः राजकुमार्य्याः पाणिपीडनमकरोत्।

२०, २१ सर्गे,—उज्जयिनीनाथस्य श्रीधर्म्मराजस्य बलिः, वृहस्पतिः, नमुचिः, प्रह्लादश्चेति चत्वारो मन्त्रिण आसन्। अथासौ राजा मार्द्धं सचिवसङ्घेन आकम्पनादीन् जैनमुनीन् द्रष्टुमना नगरवहिरुद्यानमाययौ। तत्र च तेषां संसर्गेण निर्व्वेदमापन्नः पद्मनामकं स्वतनयं राजपदप्रतिष्ठितं विधाय विष्णुकुमारनामकात् जैनमुनेर्दीक्षां जग्राह। अनन्तरमेकदा राजसिंहासनस्थितस्य पद्मस्य चित्तानुवर्त्तनेन प्रसादमापन्नस्य च 'मयाहं यावत् त्वं राज्येश्वरो भवेति' वलये वरदानपूर्व्वकमेकान्तस्थितस्य तस्य पुरतो बलिविप्रकृतैराकम्पनाचार्य्यादिभिः संप्रार्थितो विष्णुकुमार आजगाम। आगत्य च स बलिविचेष्टितं तस्मै निवेदयन् तस्यैवादेशेन बलिं सभाजयितुं हस्तिनागपुरं प्रति प्रचचाल। तत्र हि स बहुशोऽभ्यर्थनया मुनीनामवस्थानाय बलेः सकाशात पादत्रयमितां भूमिं लब्ध्वा 'पाप पश्य मे पादत्रयं' इति व्याहरन्नेव महाकायतया ज्योतिश्चक्रमास्पृशन् पादेनैकेन मेरुं द्वितीयेन च मानुषोत्तरप्रदेशमाक्रम्य तृतीयस्यावकाशालाभात् प्रभावेणात्यर्थं क्षुभित इव वभौ। अथ सुरासुरप्रभृतिभिः सादरं प्रसाद्यमानोऽसौ शनैरेव महाकायं संहृत्य प्रकृतिमापेदे। अपि च तदनुज्ञया देवादयो बलिं बद्धा विनिरुह्य च दुरात्मानं तं देशान्निर्व्वासयामासुः। इति प्रसङ्गेन विष्णुकुमारचरित्रवर्णनपुरःसरं विस्तरेण चारुदत्तचरित्रकथनं। तत्र गणिकाकलिङ्गसेनादुहितुः वसन्तसेनाया विवरणादिकथनञ्च।

२२—२४ सर्गे,—अथैकदा फाल्गुनोत्सवे गन्धर्व्वसेनया सह वसुदेवस्य पार्श्वजिनेन्द्रप्रतिमापूजनाय तन्मन्दिरप्रवेशकाले नृत्यन्तीं कामपि नीलोत्पलदलश्यामां कन्यां पश्यतो मनोविकारदर्शनेन ईर्ष्याकलुषितहृदया गन्धर्व्वसेना त्वरितं द्वारान्तरेण तं जिनेन्द्रसन्निधिं नीत्वा तेन सह स्तोत्रावल्या भगवन्तं तुष्टाव। अथ स्वगृहमागत्य पादपतनेन प्रियां प्रसादयतो वसुदेवस्य निकटे काचित् वृद्धा धरी, विद्या आजगाम। सा च दत्ताशीर्व्वादा कृतासनपरिग्रहा सती तमेवमाह राजन् श्रूयते चैवमायुष्मता यत् पुरा किल ऋषभेश्वरो निजतनये भरते विन्यस्तराज्यभारः प्रव्रज्यां जग्राह। तदा खलु उग्रभोजाद्याः बहवो राजक्षत्रियाः तपसि निरता आसन्। तेषु नमि विनमिनामानावुभौ भ्रातरौ जिनभक्तस्य पादयोः निरतावभूतां तेन हि अत्यर्थं प्रसादमभ्युगच्छन् जिनभक्तोऽसौ दित्यदित्यभिधानाभ्यां तयोः पत्नीभ्यां विद्याकोषं प्रददौ। तत्र मनु-मानव-कौशिक-गौरिक-गान्धार-भूमितुण्ड-आदित्य-व्योमचर-मातङ्गप्रभृतयो विद्याचार्य्या इतिकथनं। किञ्च, गौरी-प्रज्ञप्ती-रोहिणी-अङ्गारिणी महागौरी-महाश्वेता-मायूरी-कालमुखीप्रभृतीनां

विद्यानां नामकथनं। तथा,—दैत्य-पन्नग-मातङ्गादिभेदेन अष्टौ विद्याधराः कथिताः, तत्र विद्यानां नाम्ना तेषां नामव्यपदेश इति कथनं। तथाहि गौरीणां गौरिक, कौशिकानां कौशिक इत्यादिना स्वयमूह्यं। तत्र विनमिकुलतिलकस्य मातङ्गाभिधानस्य विद्याधरपतेः गोत्रजाहं हिरण्यवती नाम। पार्श्वजिनेन्द्रदेवस्य पूजावसरे या त्वयायुष्मता अवलोकितपूर्व्वा नीलयशा नाम नर्त्तकी, सा हि मदङ्कलालितेति तस्यां प्रीतिर्मे नितरामस्ति। अथेयं भवद्दर्शनादारभ्य शून्येव हृदयेन परित्यक्तपानाशना सततमेव पुरतः स्फुरन्तं त्वामेव पश्यन्ती मदनेनातिभूमिं नीता। सदधुना दर्शनदानेन भवतैव कृतार्थीकर्त्तव्यस्तादृशो जन इत्युक्त्वा हिरण्यवती ततो निष्क्राम। अथैकदा निशायां वेतालकन्यया अपहारितोऽसौ वसुदेवो विद्याधरपुराधिष्ठितं श्रीमन्तं नाम गिरिवरं प्राप्य तत्र नीलयशसः पाणिग्रहणं विधाय च पौरजनप्रमुखात् तस्या जन्मादिविवरणं शुश्राव। अथ नीलकण्ठरूपधारिणा नीलकण्ठाख्येन विद्याधरेण नीलयशोऽपहरणवृत्तान्तकीर्त्तनं। दीनवेशेन वसुदेवस्य देशभ्रमणकथनं। अथ सोमश्रीतिनामिकया कयाचित् कन्यया सह वसुदेवस्य विवाहकथनप्रसङ्गेन सगरपुरोहितकृतसामुद्रिकशास्त्रागमविवरणकथनं, तत्र विस्तरेण नराणां शुभाशुभलक्षणनिरूपणं। अथ वसुदेवस्य तिलवस्तुपुरगमनपूर्व्वकं राक्षसवधानन्तरं पञ्चशतकन्यापाणिग्रहणवृत्तान्तकथनं। ततस्तस्य वेदसामपुरगमनपुरःसरं कपिलश्रुतिनामकं राजानं निपात्य तत्कन्यायाः कपिलायाः पाणिग्रहणवर्णनं। तस्याश्च तस्य कपिलाभिधानपुत्रजननकथनञ्च। अथ वसुदेवस्य शालगुहापुरी-जयपुर-भद्रिलपुर-इलावर्द्धनपुरगमनपूर्व्वकं तत्रत्याभिः राजकुमारीभिः सह विवाहवर्णनञ्च।

२५—२८, सर्गे,—अथ इलावर्द्धनपुरपुरन्दरे दधिमुखेन सह वसुदेवस्य संवादेन कौरवान्वयसम्भूतस्य कार्त्तवीर्य्यस्य कामधेनुनिमित्तं जमदग्निनिपातनं, तथा परशुरामेण कार्त्तवीर्य्यनाशनादिविवरणकथनं। अथ परशुरामः (सप्तकृत्वः) निःक्षत्रियां पृथिवीमकरोदितिकथनञ्च। अत्रावसरे कार्त्तवीर्य्यार्ज्जुनमहिषी अन्तर्व्वत्नी आसीत्। सा हि जामदग्न्यभयेन प्रपलाय्य कौशिकस्य मुनेराश्रमे सुभौमनामकं पुत्रमेकं सुषुवे। अथासौ सुभौमश्चक्रेण जामदग्न्यस्य शिरश्छित्वा एकविंशतिवारान् अब्राह्मणां पृथिवीं चकारेतिवृत्तान्तकथनञ्च। मदनवेगया सह वसुदेवस्य विवाहवर्णनं। तस्यां तस्य अनाधृष्टिनामकपुत्रोत्पादनकथनं। अथ मदनवेगारूपधारिण्याः शूर्पनख्याः वसुदेवहरणपूर्व्वकमन्तरीक्षगमनं, ततो भस्तावरुद्धस्य तस्य परित्राणलाभानन्तरं कन्यापुरगमनपूर्व्वकं वेगवत्यभिधानया विद्याधरकुमार्य्या सह विवाहवर्णनञ्च। प्रसङ्गात् नमिवंशजातस्य विद्युद्दंष्ट्रस्य वृत्तान्तकथनं। विदेहनगरवास्तव्यस्य संजयन्तमुनेश्चरितकीर्त्तनं। पुरा किल श्रावस्त्यामेणीपुत्राभिधानः क्षोणीपतिरभूत्। तस्य हि प्रियङ्गुसुन्दरीतिसमाख्याता सुलक्षणा कुमारी बभूव। अथ वसुदेवस्तस्याः पाणिग्रहणेच्छया तत्पुरीमभ्युपेत्य वाह्योद्याने अवस्थितिं चकार। तत्र चिरं तस्य केनचित् विप्रेण सह संवादेन मृगध्वजमहिषोपाख्यानकीर्त्तनप्रसङ्गात् अलकापुराधीशस्य चित्रवेगस्य हरिश्मश्रुनामधेयस्य नास्तिकेकान्तवादिना विवरणकथनञ्च।

१९—२१, सर्ग,—श्रावस्त्यां कामदेवगृहाख्यया प्रसिद्धस्य जैनमन्दिरस्य नामकारणकथन-ेन कामदत्तनामकश्रेष्ठिस्थापितरतिकामप्रतिमाहात्म्यकथनं। अथ कामदत्तान्वयजातस्य मदेवनामकश्रेष्ठिनः सम्पूर्णपूर्णचन्द्रमुखी बन्धुमती नाम कन्यका आसीत्। वसुदेवोऽपि प्रत्यहं मदेवगृहं प्रविश्य जिनेन्द्रमभ्यर्च्य सरतिं रतिवल्लभमपूपूजत्। अथ सन्तुष्टेन कामदेवेन तस्मै धुमती समर्पितेतिवार्त्तां राज्ञ एणीपुत्रस्य पुत्री निशम्य वसुदेवसौन्दर्य्यामृतं निपीय च नित-मनुरक्तेयं तत्पित्रा वसुदेवाय प्रदत्तेतिविवरणकथनं। एणीपुत्रस्य जन्मादिवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च। मसन्धनगराधिपतेस्तनयया प्रभावत्या सार्द्धं वसुदेवस्य विवाहवर्णनं। अथ तस्य म्लेच्छराजसु-ाया जरायाः पाणिग्रहणपूर्व्वकं तस्यां जरत्कुमारनामकपुत्रोत्पादनकथनं। अथ अरिष्टपुरपुरन्द-स्य रुधिरस्य तनयाया रोहिण्याः स्वयम्बरसभां समुद्रविजयजरासन्धादयो बहवो राजानः माजग्मुः। तत्र वसुदेवोऽपि आवलम्बितवेशस्तस्थौ। अथ रोहिणी तस्यैव कण्ठदेशे वरमाल्यं ददौ। अथ बहुभिः राजन्यवर्गैस्तथा समुद्रविजयेन च सह तस्य युद्धे जयलाभकथनं। ततो वजयो 'वसुदेवोऽयमिति' प्रत्यभिज्ञाय भ्रातृस्नेहात् तमालिलिङ्गेतिविवरणकथनं। अथ रोहि-ण्याः शरच्चन्द्रनिभपुत्र एकः समजायत, स च सुतरामभिरामतया राम इति समाख्यामाप। अथ सुदेवस्य परिणीताभिः सर्व्वाभिः सार्द्धं साकेतनपुरीप्रत्यागमनमहोत्सववर्णनञ्च।

२२—२४, सर्ग,—अथैकदा धनुर्व्वेदविशारदैः स्वशिष्यैः कंसादिभिः सह वसुदेवो जरासन्ध-दिदृक्षया राजगृहं जगाम। तत्र च यो हि सिंहपुरवासिनं सिंहरथं जीवग्राहं गृहीत्वा मां दर्शयिष्यति तस्मै ईप्सितेन सार्द्धं देशेन सुतां मे दास्यामीति, घोषणां श्रुत्वा वसुदेवः कंसेन वीर-पताकामग्राहयत्। कंसोऽपि गुरुशासनादेव सिंहरथं बद्धा जरासन्धस्य पुरतस्तमुपढौकयत्। अथ कंसस्य जन्मवृत्तान्तकथनं। तत्र कौशाम्बीवासिन्या मद्यकारिण्या कयाचित् यमुनाप्रवाहे मञ्जूषाबद्धोऽयं प्राप्तः सुतनिर्व्विशेषेण प्रतिपालितश्चेतिकथनं। अथ जरासन्धः मञ्जूषां तामानाय्य तत्रोट्टङ्कितलिपिपाठेन पद्मावत्युग्रसेनयोः पुत्रोऽसाविति स्वभागिनेयाय तस्मै कन्यां जीवद्यशसं प्रददौ। अथ कंसोऽपि मथुरामभ्युपेत्य स्वपितरमुग्रसेनं कारागारे निक्षिप्य च राजपदप्रतिष्ठितो-ऽसौ वसुदेवमानीय स्वसारं देवकीं गुरुदक्षिणात्वेन तस्मै प्रायच्छत्। अथैकदा जरासन्धकुमारी जीवद्यशाः कंसमेवं प्राह मया अतिमुक्तकमुनेः प्रमुखात् श्रुतं देवक्या गर्भे यो हि भविता स खलु पत्युः पितुश्च ते मृत्युरिति। अथ निशम्यैतत् कंसेन वसुदेवं प्रतार्य्य प्रसूतिसमये वासो देवक्या मद्गृहेऽस्त्विति वरः प्रार्थितः सोऽपि अविज्ञातवृत्तान्तस्तस्मै वरं प्रददौ। अथ देवकीवसुदेवाभ्यां कंसज्येष्ठस्य अतिमुक्तकमुनेराश्रमगमनपूर्व्वकं स्वावस्थानिवेदनं। तत्र उग्रसेनकंसादीनां जन्मादि विवरणकथनं। देवकीसमाश्वासनञ्च। तत्र देवक्याः सप्तमे गर्भे शङ्खपद्मगदासिधारी जन्मग्रहणं विधाय कंसादीन् निहत्य च विशेषां क्षितिं भोक्ष्यतीतिकथनं। देवक्याः अन्येषां षणां पुत्राणां रामस्य च पूर्व्वजन्मवृत्तान्तकीर्त्तनं। तत्र नृपदत्त-देवपाल-अनीकदत्त अनीकपाल-शत्रुघ्न-जित शत्रुनामकदेवकीपुत्राणामकालमरणाभावकथनं। अथ जिनेन्द्रस्य अरिष्टनेमिचरितकथनप्रस्तावेन

सर्वोपवासविधिकथनं। तत्र सर्वतोभद्रनामकतपोविधिनिरूपणं। अत्र हि उपवासाः ७५ + पारणाः २५एवं दिनानि मिलित्वा १००शतसंख्यकानि भवन्तीति ज्ञेयं। अथ महासर्वतोभद्रतपो-विधिकथनं। अत्र हि उपवासाः १९६, पारणाः ४९। एवं दिनानि मिलित्वा २४५ पञ्चचत्वा-रिंशदुत्तरद्विशतसंख्यकानीति। अथ त्रिलोकसारतपोविधिकथनं। अत्र उपवासाः ३०, पार-णाः ११, एवं दिनानि मिलित्वा ४१ एकचत्वारिंशत्संख्यकानीति। एवं क्रमेण वज्रमध्यतपोवि-धिकथनं। मृदङ्गमध्यतपोविधिकथनं। मुरजमध्यतपोविधिकथनं। एकावलीतपोविधिः। द्विका-वलीतपोविधिः। मुक्तावलीतपोविधिकथनं। रत्नावलीतपोविधिः। कनकावलीतपोविधिः। सिंह-निष्क्रीडिततपोविधानं। मेरुपंक्तिविधिः। विमानपंक्तिविधिः। (शा) शातकुम्भविधिकथनं। सप्त-सप्तमतपोविधिः। तथा,—अष्टाष्टम-नवनवम-दशदशमदिद्वाविंशद्द्वात्रिंशत्तपोविध्यन्तानां विधान-कथनं। अथ एककल्याण-पञ्चकल्याण-पञ्चविंशतिकल्याणाभिधानानां तपसां भावनादिविधिकथनं। अथ भाद्रशुक्लसप्तम्यां परिनिर्वाणाख्यविधिकथनं। भाद्रकृष्णषष्ठ्यां सूर्यप्रभाख्यविधिः। तत्र त्रयोदश्यां चन्द्रप्रभनामकविधिकथनं। एवं कुमारसम्भव-सुकुमार-सर्वार्थसिद्धिप्रभृतीनां विधि-कथनं। तथा,—जिनकथिते मोक्षमार्गे निःशङ्काद्यष्टगुणा श्रद्धा दर्शनविशुद्धिरित्याख्यायते एत-दनुष्ठानेन च तीर्थकरस्यैव प्रकृतिर्भवतीतिकथनं। ज्ञानादिषु ज्ञानादिवत्सु च कषायविनिवृ-त्त्या महान् आदरो विनयसम्पन्नता ख्यः। तथा शीलव्रतरक्षायाम् अनवद्या कायमनोवचनवृत्तिः, शीलव्रतेष्वनतिचाराभिधानः। तथा जन्म-जरा-मरणामय-मानस-शारीरदुःखसम्भारात् संसारात् भीरु-त्वं संवेग इति कथ्यते। इत्यनेन प्रकारेण ज्ञानयोग-त्याग-साधुसमाधि-वैयावृत्य-अर्ह-दाचार्य-बहुश्रुत-प्रवचनभक्ति-आवश्यकापरिहाणि-कायोत्सर्ग-मार्गप्रभावन-प्रवचनवत्सलतादिलक्षणकथनञ्च।

३५—३७,सर्गे,—अथ देवक्या युग्मपुत्रजनने देवानां तत्र मृतपुत्रयुग्मस्थापनपूर्वकं तत्पुत्रद्वय-प्रहरणानन्तरम् अलकागमनकथनं। कंसस्तु तन्मृतपुत्रद्वयं गृहीत्वा शिलातले ताडितवानितिक-थनं। एवं वारत्रयेण देवक्याः षट्पुत्रजननं दैवैश्च रक्षणं, कंसस्य तु सप्रकृतस्य शिलातले मृतपुत्र-ताडनमेवेति विवरणकथनं। अथ देवक्याः सुस्वप्नदर्शनपूर्वकं गर्भधारणकथनं। भाद्रशुक्लद्वादश्यां शङ्खचक्रादिलाञ्छितस्य अधोक्षजस्य देवकीपुत्रत्वेन जन्मग्रहणकथनं। अथ बलदेवः स्वपित्रा धृतातपत्रं कृष्णमङ्के निधाय दीप्तशृङ्गेण वृषभरूपधारिणा नगरदेवेन प्रदर्शितमार्गोऽसौ भगवत्-प्रभावेण क्षीणप्रवाहां यमुनामुत्तीर्य नन्दालयमभ्युपेत्य च तत्कन्यापहरणपूर्वकं तत्स्थाने श्रीकृष्णं संस्थाप्य त्वरितमेव मथुरामाजगामेति वृत्तान्तकीर्तनं। अथ कंसस्य देवक्याः सूतिकागारं प्रविश्य 'कदाचिदमुष्याः पतिररिर्मे भवे'दिति शङ्कया तां कन्यां समादाय नासिकाच्छेदनपूर्वकं ताडनवृत्तान्तकीर्तनं। अथ कृष्णस्य पूतनाशकटासुरवध-यमलार्जुनमोचन-गोवर्द्धनधारणादि-वृत्तान्तकथनं। अथैकदा देवक्या नन्दालयगमनपूर्वकं श्रीकृष्णदर्शनवृत्तान्तकथनं। अथ बलदेव-कृष्णाभ्यां मथुरागमनपुरःसरं केशि-अश्व-चाणूरमुष्टिकनिपातनवृत्तान्तकथनं। अथ कंसवधानन्तरं उग्रसेनाय राज्यदानवृत्तान्तकथनं। रक्षतादिनामधेयस्य सुकेतोः कन्याभ्यां रेवतीसत्यभामाभ्यां सह

रामकृष्णयोर्विवाहकथनं । अथ जरासन्धस्य दुहितुर्जीवद्यशसः [illegible] [illegible]
निधनार्थं कालयवनाभिधानमिजपुत्रप्रेरणं तथा चतुर्दशवारासमरेष्वेतस्य [illegible] [illegible]
निधनवृत्तान्तकथनञ्च । अथ जरासन्धप्रेरितस्य तद्भ्रातुरपराजितस्य वारं वारं पराजयकीर्त्तनं । वसुदेव-

३८—४०, सर्गे,—यथावसरे कुबेरपत्न्याः शिवाया स्वप्नदर्शनादिवृत्तान्तकथनं । अथ श्री-
अरिष्टनेमिनामकस्य जिनेन्द्रस्य जन्मवृत्तान्तकथनं । पूर्व्ववत् पुरन्दरादिवृन्दारकवृन्दैरभ्यर्चितस्य
पुरन्दरसुन्दर्य्या शिवातनयग्रहणपूर्व्वकं तेभ्यः समर्पणविवरणकथनं । अथ तेषां सुमेरुशिखरमी-
तस्य शिशोरभिषेकनामकरणादिकरणविवरणकथनं । अथ महेन सह स्वपुरागतजिनेन्द्रबालकथना-
दिकञ्च । अथ जरासन्धः भ्रातुर्निधनवार्त्तां श्रुत्वा क्रोधेन ज्वलन्निव यदुकुलनिधनाय सार्द्धं चतु-
रङ्गबलैः मथुरामुद्दिश्य प्रययौ । वृत्तान्तमिममाकर्ण्य तदाजेयमिति मत्वा दृष्णिभोजयादवादयः
सर्व्वे सार्द्धं प्रियजनैः वारुणीं दिशमुद्दिश्य गन्तुमारेभिरे । अथ जरासन्धोऽपि तेषामनुगामी बभूव ।
अथैकदा यादवादयः सर्व्वे विन्ध्यगिरिमुपान्तस्थितमासाद्य जरासन्धस्यानुवर्त्तनं निशम्य च
युयुत्सया तं प्रत्यैक्षन्त । तदा खलु दैवनियोगेन भरतार्द्धनिवासिभिः दिव्यसामर्थ्यादेव बह्वश्चिता
निर्म्मिताः । अत्रान्तरे समुपस्थितोऽसौ जरासन्धः ज्वालामालाभिर्दह्यमानमिव यादवबलं पश्यन्
तत्रागतां वृद्धामेकामपृच्छत् । ‘भद्रे विपुलः कस्यायं स्कन्धावारो दह्यत इति । सा च यादवशिबि-
रैषमुवाच, देव श्रूयतां, राजगृहाधिपतेरमितप्रभावस्य जरासन्धस्य प्रभावेण सशल्यहृदयानां
शान्त्यै सागरमाश्रितानामपि यादवानां तमासन्नवर्त्तिनं विज्ञाय सबलानां तेषां वह्निप्रविष्टानां
चितारालिरियं पुरतो दृश्यत इति । अथ निशम्य जरतीवाक्यमेवं विस्मितोऽसौ सह सुहृज्जनैः
प्रतिनिवृत्य च राजगृहमाजगाम । अथ यादवोऽपि उपकण्ठमुदन्वतः कृतनिवेशना यथा सुखम-
वतस्थिरे ।

४१—४४, सर्गे,—द्वारकानिर्म्माणं । श्रीकृष्णस्य राजन्यवर्गकन्यापरिणयनकथनं । नेमिकुमार-
संवर्द्धनविवरणं । नारदस्य द्वारवत्यामागमनकथनमुखेन तस्य जन्मविवरणकीर्त्तनं । तत्र शौर्य्य-
पुरनिवासिन उञ्छवृत्तेः सुमित्राभिधेयस्य तापसस्य पुत्रोऽयं देवानामनुग्रहेण अष्टमे वर्षे सरहस्य-
जिनागममधीत्य अधिगम्य च आकाशगामिनीं विद्यां साधुनिषेवया संयमासंयमं लेभे-इति
वृत्तान्तकथनं । नारदस्योपदेशेन श्रीकृष्णस्य रुक्मिणीहरणविवरणकथनं । अथैकदा श्रीकृष्णेन
रुक्मिणीमुखनिष्ठ्यूतं ताम्बूलसंपृक्ताम्बेन संगोप्य ईर्षाकषायितायाः सत्यभामायाः शयनमन्दिरं-
गतेन तेन तद्गन्धवस्त्विति’ बुद्ध्या अपहरन्ती सेयं परिहसिता आमध्याह्नविलम्बेन रूपिणीं देवता-
मिव रुक्मिणीं निरूप्य विकीर्य्य च कुसुमाञ्जलिं पादयोस्तस्याः स्वसौभाग्यमयाचतेति वृत्तान्तक-
थनं । अथ रुक्मिण्याः पुत्रजन्मानन्तरं धूमकेतुनामकेनासुरेणापहृतस्तनयोऽस्याः खदिराटवीम-
ध्यस्थशिलायाः स्थापितोऽसौ मेघकूटधराधिपस्य कालसम्बराख्यस्य राज्ञो महिष्या कनकमालया
समधिगतः पुत्रनिर्व्विशेषेण प्रतिपालितश्चेति वृत्तान्तकीर्त्तनं । अथ नारदस्योपदेशेन पुत्रवार्त्ताजि-
ज्ञासया तमेव श्रीकृष्णः प्रेरयामास इति विवरणकथनं । ततो नारदस्य विदेहवासि-सीमन्धर-

जिनेन्द्रसमीपगमनपूर्व्वकं तन्मुखात् मधुकैटभावेव प्रद्युम्नशाम्बरूपेण जन्मान्तरं प्राप्ताविति विवरणं श्रुत्वा तदादेशेनैव मेघकूटगमनपुरःसरं प्रद्युम्नदर्शनादिवृत्तान्तकथनं। सत्यभामातनुजस्य भानोर्जन्मकथनं। अथ नारदस्योपदेशेन जम्बूपुराधिपस्य जाम्बवस्यात्मजां जाम्बवतीं नाम्ना हृत्वा तद्भ्रात्रा विष्वक्सेनेन सह श्रीकृष्णस्य द्वारकायां प्रत्यागमनकथनं। अथ कृष्णेन सिंहलेश्वरदुहितुः लक्ष्मणायाः पाणिग्रहणविवरणकथनं। अथ श्रीकृष्णस्य सौराष्ट्रगमनपूर्व्वकं नमुचिं निहत्य तद्भगिन्याः सुसीमायाः पाणिग्रहणकीर्त्तनं। एवं क्रमेण श्रीकृष्णस्य गौरी-पद्मावती-गान्धारीप्रभृतीनां पाणिग्रहणवृत्तान्तकीर्त्तनं। हलिनस्तु रेवती-बन्धुमती-सीता-राजीवनेत्राणां पाणिपीडनकथनं।

४५—४६, सर्गौ,—युधिष्ठिरादीनां जन्मकथनमुखेन कुरूणां वंशावलीकथनं। तत्र नाभेयसमकालीनयोः हास्तिनपुराधिपयोः श्रेयःसोमप्रभयोः वृत्तान्तकथनं। तत्र सोमप्रभपौत्रस्य कुरोः कुरुवंशप्रवृत्तिकथनं। ततः क्रमेण तद्वंशीयानां कुरुचन्द्र-धृतिकर-धृतिमित्र-धृतिदृष्टि-भ्रमरघोष-हरिघोष-सूर्य्यघोष-पृथुविजय-जयराज-सनत्कुमार-सुकुमार-नारायण-नरहरि-शान्तिचन्द्र-सुदर्शन-सुचारु-चारु-पद्ममाल-वासुकि-वसु-वासव-इन्द्रवीर्य्य-विचित्रवीर्य्य-चित्ररथ-पाराशर-शान्तनु-धृतकर्म्मादीनां नामादिकथनं। अथ धृतपुत्रस्य धृतराजस्य अम्बाऽम्बालिकाम्बिकेतिसमाख्यास्तिस्रः प्रियाङ्गना आसन्निति कथनं। तासु धृतराष्ट्र-पाण्डु-विदुराणां जन्मकथनं। सुयोधनयुधिष्ठिराश्वत्थामादीनां जन्मादिकथनं। अथ निर्व्वासितानां गृहदाहमुक्तानां पाण्डवानां वेशपरिवर्त्तनपूर्व्वकं कौशिकपुरी-श्लेष्मातकवसुन्धरापुरादिगमनविवरणकथनं। तत्र युधिष्ठिरस्य वसन्तसुन्दरीसमागमलाभवर्णनञ्च। अथ सभ्रातृकस्य तस्य त्रिशृङ्गपुरगमनपूर्व्वकं प्रभा-सुप्रभा-पद्मादीनां राजकुमारीणां पाणिग्रहणवृत्तान्तकथनं। हिडिम्बादिसंवादकथनं। ततः पार्थानां द्रुपदराज्यगमनपूर्व्वकं द्रौपदीलाभविवरणकीर्त्तनं। द्यूते पराजितानां पाण्डवानां वनवासादिवृत्तान्तकथनं। अथ तेषां रामगिरिगमनानन्तरं रामलक्ष्मणप्रतिष्ठितजैनालयादिदर्शनविवरणकथनं। ततो विराटनगरस्थितानां तेषां वेशपरिवर्त्तनादिवृत्तान्तकथनं। द्रौपदीलुब्धस्य कीचकस्य भीमात् परित्राणलाभानन्तरं तपश्चर्य्यया निर्व्वाणकथनं। द्रौपदीकीचकयोः पूर्व्वजन्मवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च।

४७—५२। सर्गौ,—प्रद्युम्नचरितकीर्त्तनं। तस्य विविधालङ्करण-कुसुमवाण-कुसुमशयनादिलाभविवरणकथनं। सम्बरनिग्रहकथनं। तद्गृहस्थितायाः दुर्य्योधनदुहितुः कनकलतायाः वृत्तान्तकथनं। प्रद्युम्नस्य कनलतालाभपूर्व्वकं नारदोपदेशेन द्वारकामुद्दिश्य प्रचलतः रामकृष्णाभ्यां युद्धवर्णनं। ततः नारदप्रमुखात् लब्धपरिचयस्य तस्य द्वारकापुरीप्रवेशमहोत्सवादिवर्णनं। शाम्बस्य जन्मादिविवरणकथनं। अक्रूरादीनां श्रीकृष्णपुत्राणां नामादिकथनं। तथा यदुकुलकुमाराणां प्राधान्येन प्रत्येकं नामकथनं। तेषाञ्च सार्द्धत्रिकोटिसंख्याकथनं। यशोदातनुजायाः कंसनिराकृतायाः दुर्गायाः पूर्व्वजन्मादिविवरणकथनं। जिनसेवया तस्या निर्व्वाणप्राप्तिकीर्त्त

मत्र। अथ कृष्णमभियोधयितुं मगधस्य जरासन्धस्य द्वारकागमनद्दत्तान्तकथनं। यादवमागधयोः युद्धे समवेतानां तदुभयपक्षमाश्रितानां प्रत्येक नामादिकथनं। तत्र महासमरवर्णनं। कृष्णकृत-जरासन्धवधवर्णनञ्च। अथ जरासन्धस्य निधनानन्तरं श्रीणदुर्य्योधनदुःशासनादीनां निर्व्वेदमापन्नानां विदुरसमीपात् जैनदीक्षादिग्रहणकथनं। कर्णस्तु यत्र सुदर्शनोद्याने कर्णकुण्डले विहाय दमधरसमीपात् जैनदीक्षां जग्राह, मतृस्थानं कर्णसुवर्णाख्यया सुविख्यातमितिकथनं।

५३—५४, सर्ग.—जरासन्धप्रभृतीनां यादवानामानन्दस्थानमानन्दपुरमित्याख्यं जैनमन्दिरसुन्दरं जातमितिकथनं। अथ श्रीकृष्णस्य दक्षिणदेशादिविजयवर्णनं। तेन च महदेवाय यदुवंशीयाय राजगृहपुरम्, उग्रसेनसुताय माथुरं, पाण्डवेभ्यः हास्तिनपुरं, रुक्मनाभाय कोशलपुरञ्च दत्तमितिकथनं। अथैकदा नारदस्योपदेशेन धातकीखण्डभारतान्तर्गतामरकङ्काभिधानपुराधिपस्य पद्मनाभस्य द्रौपदीहरणद्दत्तान्तकथनं। अनन्तरं विदितद्दत्तान्तानां पाण्डवानां सार्द्धं बलकेशवादिभिर्यदुबलैश्च देवरथसाहाय्येन लवणाम्बुधिमुत्तीर्य्य तत्पुरं समुपस्थितानां तेषां द्रौपदीपुनरुद्धारविवरणकथनं। अथ भूय एव तेनोपायेन सागरमुत्तीर्य्य वेलायां समागतानां मलयभूधरशोभादर्शनेन ह्रतचित्तानां तेषां तत्र मथुराभिधानपुरीनिर्म्माणपूर्व्वकमवस्थानादिविवरणकथनं।

५५—५६, सर्ग,—बाणदुहित्रा उषया सह प्रद्युम्नतनयस्य अनिरुद्धस्य विवाहादिवर्णनं। श्रीकृष्णस्य रुक्मिण्यादिभिः सह रैवतकविहारवर्णनं। नेमिजिनस्य वैराग्योत्पत्तिविवरणकथनं। इन्द्रादिभिः सुरनिकरैस्तस्य अभिषेकानुष्ठानद्दत्तान्तकथनं। अथ बलकेशवादिभिर्निषिध्यमानोऽपि जिननेमिस्तपश्चरणार्थं गिरिराजं जगामेतिविवरणकथन। तत्र जिनस्य ध्यानानुष्ठानकथनप्रसङ्गेन ध्यानस्वरूपकथनं। तत्र अस्थिरस्य मनसो घनसंहननतया एकाग्रचिन्ताया अन्तर्निरोधो ध्यानमितिनिरूपणं। तच्च दुःखविघाताय अनुष्ठेयं। ध्यानञ्चार्त्तं रौद्रञ्चेति द्विविधं। तत्र वाह्यमान्तरञ्चेति तद्द्वैविध्यं। वाह्यञ्च आक्रन्दनादिकं। आन्तरन्तु चतुर्भेदं यथा, अनादेयस्य विषयस्य अनुत्पत्तिचिन्तनं, उत्पन्नस्य च तस्य वियोगचेष्टा, तथा मनोज्ञवस्तुविप्रयोगस्यानुत्पत्तिचिन्तनं, उत्पन्नस्य च तद्वियोगस्य अन्तचिन्ता चेति। तत्र अनुपादेयदुःखस्य साधनं चेतनादिकमिति ज्ञेयं। तत्र वाह्यविषशस्त्रादिकम्। आध्यात्मिकं वातादिप्रकोपजं। शारीरं दन्तशूलादिनिबन्धनं। मानसञ्च शोकदौर्मनस्यादिकमिति चतुर्व्विधं। सर्व्वस्यास्य अमनोज्ञस्य उत्पत्तिर्माभूदितिचिन्ताप्रबन्ध आर्त्तध्यानमिति ज्ञेयं। एतत्तु मलाविलमिति समाख्यातं। संकल्पाध्यवसानरूपं द्वितीयन्तु उत्पन्नस्यामनोज्ञस्यास्य कथमभावः स्यादिति। अथ मनोज्ञस्य पुत्रकलत्रधनधान्यादेः सुखसाधनत्वं वाह्यमिति ज्ञेयं। आध्यात्मिकञ्च ततपित्तादिसाम्येन आरोग्यादिकं। मानसं खलु सौमनस्यादिरूपमिति। अथ ऐहिकामुत्रकस्य मनोज्ञस्य वस्तुनो विप्रयोगो माभूदितिसंकल्पस्तृतीयमार्त्तध्यानं विज्ञातव्यं। अथ पूर्व्वोत्पन्नस्य मनोज्ञविप्रयोगस्य अभावे अध्यवसानं चतुर्थमार्त्तध्यानमिति। अथ रौद्रस्य ध्यानस्य हिंसा-संरक्षण-स्तेय-मृषानन्दभेदेन चातुर्व्विध्यकथनं। तत्र

हिंसादिषु यथायथमभिरुचिः हिंसानन्दादय इति ज्ञेयं। अथ मुमुक्षुः परिहृत्य आर्त्त-रौद्रे द्वे पापध्याने भावशुद्धिसाधनेन योगमभ्यस्य धर्म्मध्यानं कुर्य्यादिति। धर्म्मश्च बाह्याध्यात्मिकभावानां याथात्म्येन अध्यवसाय इति तथा धर्म्मादनपेतं ध्यानं धर्म्मध्यानमिति च ज्ञेयं। तच्च बाह्याध्यात्मिकभेदेन द्विविधं। तत्र सूत्रार्थमार्गणशीलगुणादिष्वनुरागिता बाह्यं। आध्यात्मिकमपि अपायविचयादिभेदेन दशविधं। तत्र संसारहेतूनां प्रवृत्तीनां कथं वर्ज्जनं स्यादिति चिन्ताप्रबन्धसम्बन्धः अपायविचयं नाम प्रथमं। पुण्यानां प्रवृत्तीनामात्मसात्करणार्थं संकल्पसन्ततिरुपायविचयं नाम द्वितीयं। जीवानामनादिनिधनत्वोपयोग-लक्षणत्वादिचिन्तनं जीवविचयं नाम तृतीयं। तथा स्याद्वादप्रक्रियावलम्बनेन तर्कानुसारिणः पुंसः सन्मार्गाश्रयणं हेतुविचयमिति क्रमेण अजीवविचय-विपाकविचय-विरागविचय-भावविचय-संस्थानविचय-आज्ञाविचयानां स्वरूपकथनं। अथ शुक्लध्यानञ्च शुक्लं, परमशुक्लञ्चेति द्विविधं। तत्र प्रथमं तावत् यत्र अर्थादिषु वितर्कस्य पृथक्त्वेन वीचारोऽस्ति तल्लक्षणं। वीचारश्च अर्थव्यञ्जनयोगानां क्रमेण संक्रमः। तत्रार्थो ध्येयो व्यञ्जनं शब्दो योगश्च वागादिलक्षण इति निरूपणं। तदनेन ध्यानेन अविच्छिन्नमानसो मुनिः मोहस्योपशमं कुर्व्वन् द्रव्याणुमेकमेवावलम्ब्य द्रव्याद् द्रव्यान्तरं याति। द्वितीयन्तु यत्र वीचारहीनेषु अर्थादिषु एकत्वेन वितर्कोऽस्ति तल्लक्षणं। तदनेन परमशुक्लध्यानेन योगी ज्ञानदर्शनसम्यक्त्ववीर्य्यचारित्रपूर्व्वकैः भावैः सकर्म्मक्षयेण अनन्तसुखावहं मोक्षं प्राप्नोतीति निरूपणं। अथ नेमिजिनः षट्पञ्चाशदहोरात्रकालं यावत् तपस्यां कृत्वा शुक्लध्यानाग्निना घातिकर्म्मसञ्चयनं दग्ध्वा च जैनकैवल्यं प्रापेति विवरणकीर्त्तनं।

५७ सर्ग,—जिनानां समवसरणभूमिवर्णनं। तत्र भूमिनिरूपणं। उद्यान-सरोवरगृहादिनिरूपणञ्च। अथ वरदत्ताभिधानेन गणिना पृष्टस्य जिनदेवस्य तस्मै उपदेशप्रदानविवरणं। तत्र भगवतो वाणी एका दिव्यस्वरा बभूव। तथा हि,—एकात्मस्वरूपकथनात् तद्वाणी एकरूपा। एवं द्विधर्म्मकथनात् द्विरूपा। रत्नत्रयप्रकाशनात् त्रिरूपा। चतुःकषायनाशनात् चतूरूपा। पञ्चास्तिकायप्ररूपकत्वात् पञ्चरूपा। षड्द्रव्यप्रकाशकत्वात् षड्रूपा। सप्तभङ्गीप्ररूपणात् सप्तरूपा। कर्म्मसुनाशनात् अष्टरूपा। नवनयप्ररूपणात् नवरूपा चेति। अथ जगतो भावाभावरूपत्वकथनं निर्व्विकल्पभावत्वकथनं। अहेतुत्वकथनं। नन्वमादेः क्षित्यादिकार्य्यपरम्परायाः कर्त्तृत्वेन सहेतुकत्वसिद्धिः तथाहि क्षित्यादिकं सकर्त्तृकं कार्य्यत्वाद् घटवदिति तदप्यसमीचीनं कार्य्यत्वस्य असिद्धेरिति। अनादित्वकथनं। अपरिणामित्वकथनञ्च। आत्मपरलोकधर्म्माधर्म्मादीनामस्तित्वकथनं। आत्मनश्च कर्त्तृत्वभोक्तृत्वादिकीर्त्तनञ्च। तथा आत्मनः अस्तिनास्तीतिषट्प्रकारप्रदर्शनं अथ आत्मनः अविद्यया संसारबन्धः, विद्यया च तस्माद्विमुक्तिरिति कथनं। किञ्च सम्यग्दर्शनज्ञानचारित्रत्रितयस्यैव विद्योत्पादनेन मोक्षहेतुत्वनिरूपणञ्च। जीव-अजीव-आस्रव-बन्ध-सम्वर-निर्ज्जर-मोक्षरूपसप्ततत्त्वकथनं। अथ ज्ञानेच्छाद्वेष-प्रयत्नसुखदु-खादीनामात्मलिङ्गत्वकथनं। अथ पृथिव्यादिभूतानां संस्थानविशेषोऽयं जीवः तथा पिष्टकिण्वादिभ्यो मदशक्तिवत् चैतन्यमुत्पद्यते—

इति चेन्न शरीरस्य चैतन्यव्यभिचारित्वादित्यनेन चार्व्वाकमतखण्डनं । नापि संवित् स्वयमात्मा- तथा हि—क्षणिकात्मनि संविदो प्रत्यभिज्ञानव्यवहारविलोपः स्यादिति क्षणिकविज्ञानवाद- खण्डनं । तथायमात्मा नाणुमात्रको नापि अङ्गुष्ठादिपरिमाणकः, तथात्वे सकलैः प्रदेशैः सर्व्व अङ्गुरादिवत् न स्वार्थं प्रतिपद्येत । अथासौ विभुरपि भवितुं नार्हति ; यतस्तस्य तथात्वे ज्ञानस्यार्थे दूरनिकटादिव्यवहाराय जलाञ्जलिर्दीयतां । अत एव देहमात्रपरिमाणोऽयमात्मेति सूक्तं । किञ्च समस्तपदार्थेषु संक्षेपतो जीवाजीवाख्ये द्वे तत्त्वे तत्र बोधात्मको जीवः, अबोधा- त्मकस्त्वजीवः । तत्र अजीवस्य आकाशधर्म्माधर्म्मपुद्गलकालास्तिकायभेदेन पञ्चविधत्वं । अस्ति- कायश्च,—पञ्चसु तत्त्वेषु कालत्रयसम्बन्धितया अस्तिव्यपदेशः, शरीरवदनेकप्रदेशत्वेन कायव्यप- देश इति । अथ जीवा द्विविधाः संसारिणो मुक्ताश्च । संसारिणोऽपि द्विविधाः समनस्का अमन- स्काश्च । तत्र शिक्षाक्रियालापग्रहणरूपसंज्ञा येषामस्ति ते संज्ञिनः समनस्काः, एतद्विधुरास्त्व- मनस्काः । तत्र नयादिभिरुपायैः प्रतिपन्नोऽयं जीवः । अथ अनेकात्मनि द्रव्ये नियतैकात्म- ग्राही नय इत्युच्यते । अयं हि द्रव्यार्थिकपर्य्यायार्थिकभेदेन द्विविधः । तयोश्च नैगम-सङ्ग्रह- व्यवहार-ऋजुसूत्र-शब्द-समभिरूढाख्यया षड्विधत्वनिरूपणं । अथ पूरयन्ति गलन्तीति पुद्गलास्ते च द्विविधाः अणवः स्कन्धाश्च । अथ कायवाङ्मनसां कर्म्मयोग आस्रव इति कथ्यते, तथा हि— यथा, जलावगाहद्वारं नद्याः स्रवणकारणत्वादास्रव इति निगद्यते तथा योगप्रणालिकया कर्म्म आस्रवतीति स योग आस्रवः । स च सकषाय-अकषायभेदेन द्विधा । तत्र कषति हिनस्ति आत्मानं कुगतिप्रापणादिति कषायः । अथ सकषायत्वात् जीवः कर्म्मभावयोग्यपुद्गलानादत्ते—इत्यतः कर्म्मबन्धयोग्यानां सम्बन्धं यत्करोति ततः सम्बन्ध इति निगद्यते । अथ पुनरपि शुभाशुभभेदा- दास्रवो द्विविधः, तत्र अहिंसादिः शुभकाययोगः सत्यभाषणादिः शुभवाग्योग इत्यादिकं । अथ आस्रवयति पुरुषं विषयेष्विति इन्द्रियप्रवृत्तिरप्यास्रव इति चोच्यते । तत्र च साम्परायिकी-कायिकी- आध्यात्मिकी-प्रत्यायिकी-नैसर्गिकीभेदेन पञ्चविधक्रियानुप्रवेशकथनं । अथ ताः क्रिया अपि- प्रत्येकं पञ्चविधा इति मिलित्वा पञ्चविंशतिप्रकारक्रियालक्षणकीर्त्तनं । इति सामान्येन कर्म्मास्र- वाणां भेदप्रदर्शनपूर्व्वकं प्रत्येकं विशेषकार्य्यनिरूपणं । अथ पूर्व्वोक्ताहिंसासूनृतास्तेय-ब्रह्मचर्य्याप- रिग्रहरूपस्य महाणुव्रतसंज्ञाकथनं । अथ संसारकारणादात्मगोपनं गुप्तिः । सा च त्रिधा कायवाङ्- मनश्चभेदात् । गुप्त्याद्युपायसंवरव्रतसाधनेन मिथ्यादर्शनविरतिप्रमादकषायाणां बन्धहेतूनां निवृत्तिकामो व्रती इत्युच्यते । असौ सागार-अनागारभेदेन द्विविधः । अथ अहिंसाद्यनुव्रतस्य प्रत्येकं लक्षणकथनपूर्व्वकं तदन्वयस्य उत्कर्षव्रतनियमकथनं । अथ सम्यग्ज्ञानदर्शनचारित्राणां रत्नत्रयाणां प्राप्त्युपायकथनं । तत्र जीवादीनां यथावस्थं मोक्षसंशयादिराहित्येन अवगमं ज्ञानं । एतज्ज्ञानं पञ्चविधं मति-श्रुति-अवधि-मनःपर्य्याय-केवलभेदात् । संसरणकर्म्मोच्छि- त्त्युद्यतस्य श्रद्दधानस्य ज्ञानवतः पापगमनकारणनिवृत्तिः सम्यक्चारित्रं । तत्र अहिंसादिभेदेन पञ्चधा । येन रूपेण जीवाद्यर्था अवस्थितास्तेन रूपेण अर्हत्प्रतिपादिते, श्रद्धानं सम्यग्दर्शन-

मिति। अथ कषायनिमित्ततया प्रकृतिनिरूपणं। सा च अष्टविधा यथा,—ज्ञानावरण-दर्शनावरणवेदनीय-मोहनीय-आयुः-नाम-गोत्र-अन्तरायभेदेन। एतेषां लक्षणकथनपूर्व्वकमवान्तरभेदादिनिरूपणं। अथ गतिभेदनिरूपणं। मिथ्यादर्शनादिभेदनिरूपणं। त्रस-स्थावरनामभेदेन अमनस्कजीवस्य द्वैविध्यं तत्र द्वीन्द्रियादयश्चतुर्व्विधाः शङ्खगण्डोलकप्रभृतयस्त्रसाः। पृथिव्यादयः स्थावराः। एवं आतप-उद्योत-उच्छ्वास-शरीरसुभग-दुर्भग-सुस्वर-दुःस्वर शुभ-अशुभसूक्ष्मादिलक्षणकथनं। अथ पुण्यापुण्यप्रकृतीनां शुभाशुभानुभवनिरूपणादिकं। अथ अर्ज्जितस्य कर्म्मोऽनुभवात् तपस्यादिभिर्निर्ज्जरणं निर्ज्जरा। सा द्विविधा विपाकजा, अविपाकजा च। तत्र आम्रादिफलपाकवत् क्रमेण प्रारब्धफलकर्म्मनिवृत्तिः प्रथमा। तदितरा तु द्वितीया। अथ आस्रवस्रोतसोद्वारं संवृणोतीति सम्बरः। सोऽयं निरोधरूपी भावद्रव्यभेदेन द्विविधः। संसारहेतूनां कर्म्मणां निवृत्तिः भावसम्बरः। तत्कर्म्मपुद्गलानामादानविच्छेदो द्रव्यसम्बरः। अथ प्राणिपीडापरिहारेण सम्यगयनं समितिः। सा च पञ्चधा ईर्य्या-भाषा-एषणा-आदान-शोत्सर्गभेदेन। समिति-गुप्तिप्रभृतीनां सम्बरकारणतानिरूपणं। अथ कर्म्मणां निर्ज्जरातो बन्धहेतूनामभावात् कार्त्स्न्येन दुःखनिवृत्तिरपवर्ग इति निरूपणं। मोक्षकारणन्तु जीवादिसप्ततत्त्वानां ज्ञानपूर्व्वकं श्रद्धानं तथा चारित्रञ्चेति। एतच्छ्रुत्वा सर्व्वेषां तेषां यादवानां तत्कामिनीनाञ्च अणुव्रतग्रहणपूर्व्वकं निजालयगमनविवरणकथनं।

५९-६६, सर्गे,—अथ नेमिजिनस्य विहारनिर्म्माणपुरःसरं सुराष्ट्र-मत्स्य-लाट कुरु-जाङ्गल-पाञ्चाल-मागध-अङ्ग-वङ्गादिदेशेषु परिभ्रमणपूर्व्वकञ्च जैनधर्म्मप्रचारकथनं। कृष्णपूर्व्वजानां देवकीपुत्राणां नेमिजिनशिष्यतापाप्तिकथनं। नेमिजिनस्य सत्यभामारुक्मिणीप्रभृतीनां परतस्तासां पूर्व्वजन्मवृत्तान्तकीर्त्तनं। कृष्णेन सह नेमिजिनस्य संवादेन चक्रिणामर्द्धचक्रिणामर्हतां नामादिकथनं। तथाहि, वृषभनाथ-अभिनन्दननाथ-सुमति-पद्मप्रभ-सुपार्श्वनेमिप्रभृतीनां नाम। तथा भविष्यज्जिनेश्वरयोः पार्श्व-महावीरयोर्नामादिकथनं। एषां जन्मस्थानकथनं जन्मतिथिनक्षत्रादिकीर्त्तनञ्च। यथा प्रथमस्य वृषभनाथजिनस्य विदेहेषु, चैत्रकृष्णनवम्यामुत्तराषाढानक्षत्रे जन्म, अस्य पिता नाभिर्नाम, माता च मरुदेवी। तथा चास्य चैत्यवृक्षो न्यग्रोधपादपः, निर्व्वाणप्राप्तिस्थानञ्च कैलासपर्व्वत इति। क्रमेणानेन सर्व्वेषां जिनेन्द्राणां विवरणकीर्त्तनं। अथ जिनानां प्रत्येकं दीक्षाकालपारणाविधिकथनादिकं। तत्र आद्यस्य जिनस्य (वृषभस्य) वर्षैकेण पारण तदितरेषान्तु तृतीयदिवसे, तथा, वृषभस्य दीक्षाकालः चैत्रकृष्णनवमीत्यादिक्रमेण ज्ञेयं। किञ्च वृषभेण पारणायामिक्षुरसो गृहीतः, अन्यैस्तु गोक्षीरनिष्पन्नं परमान्नमङ्गीकृतं। अथ तेषां देहमान-परमायुःप्रभृतिकथनं। अपि जिनानां सप्तविधः पूर्व्वधराशिक्षक-आवधि-केवलि-वादि-विक्रियायुक्त-विपुलायुतभेदात्। तत्र पूर्व्वधराणां ४७५० संख्याकथनं। एवमन्येषां द्रष्टव्यं। एषामवान्तरभेदकथनपूर्व्वकं सङ्ख्याकथनं। तथा चैषां निर्व्वाणकालादिनिरूपणं। तत्र महावीरस्य निर्व्वाणकाले पालको नाम राजा भविष्यतीतिकथनं। अथ द्वैपायनस्य मुनेः कोपात् यदुवंशध्वंसवर्णनं

तत्र रामकृष्णाभ्यामन्तरेण सर्व्वेषां यादवानां पुरवासिनाञ्च द्वारकया सार्द्धं वह्निदाहेन विनाशप्राप्तिकथनं। पुरा किल नेमिजिनेन्द्रः कृष्णादिभिरभ्यर्थित एवमाह द्वैपायनमुनेः कोपेन सार्द्धं द्वारकया यदूनां दाहनं, तथा कृष्णस्यैव भ्राता जराकुमारः कृष्णस्य निधनं भविष्यतीति। तदेतत् श्रुत्वा नितरां निर्व्विष्णस्य जराकुमारस्य द्वारकापरित्यागपूर्व्वकं दक्षिणप्रदेशगमनकथनं। अथ यादवानां विनाशेन अत्यर्थं शोकसन्तप्तयोः रामकृष्णयोः दक्षिणमथुरामुद्दिश्य प्रयाणकथनं। तत्र वनमध्ये तरुच्छायायां शयानस्य कृष्णस्य जराकुमारनिक्षिप्तशरेण चरणवेधनादिकथनं। बलदेवविलापवर्णनं। जराकुमारमुखश्रुतकृष्णवृत्तान्तानां पाण्डवानां बलदेवसमीपगमनपूर्व्वकं कृष्णस्यौर्द्धदेहिकसम्पादनं। बलदेवस्य तपश्चरणं। पाण्डवादीनां प्रव्रज्यावृत्तान्तकथनं। तेषां निर्व्वाणप्राप्तिकथनञ्च। नेमिनिर्व्वाणकीर्त्तनञ्च।

No. 2041. **त्रिलोकसारः वा तिलोयसारो, सटीकः।** Substance, country-made paper, 10⅓ × 4¾ inches. Folia, 257. Lines, 9 on a page. Extent, 5,143 ślokas Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Triloka-sára ALIAS **Tiloya-sáro**. A description of the three regions of the Universe. The work is in Mágadhí verse, and extends to one thousand and nine stanzas. Attached to it is a Sanskrit commentary by Mádhavachandra Traividya, who says he has followed the opinion of Nemichandra Siddhántadeva, but it is not clearly stated whether this Nemichandra was the author of the text, or an earlier commentator. CONTENTS. Various kinds of regions, such as Bhavanas, Vyantara, Jyotih, Vimána, Nara, Tiryyak and Jina. Eternity of regions. Nihilism refuted. Agency of God in their creation refuted. Action of nature. Eternity of matter. Theory of illusion refuted. Theory of impermanence refuted. Regions compared to the evanescence of musical sounds. Extent equal to 14 *rajjus*. Extent of a rajju. Various kinds of measures. Various kinds of reckoning in relation to number, extension, solidity, expansion &c. These measures applied to practical purposes in measuring areas of land and water. The seven oceans relating to the earth. Regions of the earth. Distribution of heat and cold. Countries, their subdivisons &c. Hills. The river Vaitarani in the way to hell. The dwellers of hell. The number of Jina quarters. Countries in the 14 regions of the universe, their inhabitants. Asuras dwelling there,—other spiritual beings. The army of Hara. Characteristics of Asuras. Trees. Placing of images near

the root of sacred trees. Regions of Indra and others. The census of their inhabitants.

Description of Vyántara lokas. The number of Jaina temples therein Various kinds of kings who dwell therein—such as Kinnara, Kimpurasha, Mahoraga &c. Trees fit for Chaityas; these are Aśoka, Champaka, Nágakeśara, Tumbura, Vaṭa, Asvattha, Tulasí and Kadamba. Jambudvipa stands to the east of the Vyantara region.

Description of Jyotir loka. In this chapter are given accounts of the celestial luminaries, and casually of the 16 continents or great islands, Jambudvipa, Ghátaki-khaṇḍa-dvipa, &c. Sixteen other continents. Characters of the different oceans connected with the continents. Stars and planets, their distance from each other. Planets reckoned at 88, their names. The paths, motions, dimensions &c. of the sun and the moon. Night and day, their causes and those of their decrease and increase. Intercallary months. Equinoxes, and other details regarding the motions of the earth.

Description of Vimána loka, or the region of the Devas. Devas and Jaina worship there.

Sacred places in the Nara loka. This includes notices of a great number of sacred places on earth and their presiding divinities.

Characteristics of emperors and their belongings. Descriptions of various distinguished Jaina emperors of India.

Description of the salt ocean and its belongings, including various sacred places therein.

The Sanskrit contents given below will be found fuller and more detailed.

Beginning. बलगोविंदसिहामणि-किरणकलावरुणचरणणहकिरणं ।
विमलयरणेमिचंदं तिहुवणचंदं णमं सामि ॥ १ ॥
भवणव्वेंतरजोइस विमाणणरतिरिय लोयजिणभवणे ।
सव्वामरिन्द णरवइ संपूजियवन्दिए वंदे ॥ २ ॥
सर्व्वागासमनन्तं तस्सय बहुमज्झदेसभागम्मि ।
लोगो संखपदेसो जगसेढिघणप्पमाणोहु ॥ ३ ॥

टीकायाः । त्रिभुवनचन्द्रजिनेन्द्रं भक्त्यानत्य त्रिलोकसारस्य ।
इयमिरयं किञ्चिज्ज्ञ-प्रबोधनाय प्रकाश्यते विधिना ॥
जीयादकलङ्कादिः सूरिर्गुणभूरिरतुलतपधारी ।
अनवरतविनतजिनमतविरोधिवाजिनतो जयति ॥

यस्यादविन्दतबुधानां विश्वयत्नद्‌भूतप्रहतिरिव यस्य ।
मच्छाउमनपमुद्‌तादमर्थ. चमक्रुमतितिमिरनिवहमदः ॥

श्रीमदप्रतिहतप्रतिमभिःप्रतिपत्तिःकरणभगवन्नेमिचन्द्रसैद्धान्तदेवचतुरनुयोगचतुरुदधिपार-
ग्रामुण्डरायप्रतिबोधनव्याजेनाशेषविनेयजनप्रतिबोधनार्थं त्रिलोकसारनामानं ग्रन्थमारचयन्
दादौ निर्विघ्नतः शास्त्रपरिसमाप्त्यादिकं फलकुलमवलोक्य विशिष्टेष्टदेवतामभिष्टौति ।
ल्लगेविंद' इति । अपार्थो कथ्यते । णमंसामि नमस्यामि नमस्करोमि । कं, विमलयरणेमि-
चंदं विमलतरनेमिचन्द्रं । इत्यादि ।

End. इति णेमिचंदमुणिणा अप्पसुदेणभयणं दियच्छेण ।
रइयो तिलोयसारो खमं तु तं बहुसुदाइरिया ॥ १००९ ॥

टीकायाः। गुरुणेमिचंदसम्मद-कदिमयगाहा तहिं तहिं रइदा ।
माधवचंदतिविज्जे णिणमणुसरणिज्जमज्जभेहिं ॥

स्वकीयगुरुनेमिचन्द्रसिद्धान्तचक्रिणां सम्मताः । अथ वा ग्रन्थकर्तृणां नेमिचन्द्रसिद्धान्तिदेवा-
नामभिप्रायानुसारिण्यः कतिपयगाथाः । माधवचन्द्रत्रैविद्येनापि तत्र तत्र रचिताः । इदम-
शेषैराचार्यवर्यैरनुसरणीयं । साम्प्रतमलङ्कारकर्ताप्यन्त्यमङ्गलं कुर्वन्नभीष्टाशंसनं करोति ।

अरहन्तसिद्धआइरिय उवज्झायासाहुपचपरमेठी ।
इयपञ्चनमोक्कारो भवे भवे म सुहं दिंतु ॥

Colophon. इति श्रीनेमिचन्द्रसिद्धान्तिदेवानामभिप्रायानुसारिणा माधवचन्द्रत्रैविद्येन
रचिता त्रैलोक्यसारटीका इह समाप्ता ।

विषयः। ग्रन्थस्य भवनव्यन्तर-ज्योतिः-विमान-नरतिर्यक्लोक-जिनभवनरूपपञ्चाधिका-
रकथनं । लोकस्य अस्तित्वादिकथनं । तत्र शून्यवादनिराकरणं । ईश्वरकर्तृत्वनिराकरणं ।
स्वभावनिर्वृत्तत्वकथनं । परमाणुरव्यतानिराकरणं । मायावादनिराकरणं । क्षणिकमतनिरासः
लोकस्य (भुवनस्य) मुरजसन्निभत्वकथनं । तत्र चतुर्दशरज्जुमयकल्पनं । जगत्श्रेण्याः सप्तमो
भागो रज्जुरिति लक्षणकथनं । छन्दाङ्गुलादीनां मानानां प्रतिपत्तिकथनं । मानप्रक्रियाकथनं ।
तत्र लौकिकलोकोत्तरभेदेन द्विविधमानकथनं । तत्र मानोन्मानावमानगणिमानप्रतिमान तत्प्र-
तिमानभेदेन लौकिकमानस्य षड्विधत्वकथनं । द्रव्यक्षेत्रकालभावभेदेन लोकोत्तरमानस्य चतुर्वि-
धत्वकथनं । तत्र द्रव्यादीनां क्रमेण जघन्योत्कृष्टत्वकथनं । संख्याप्रमाणोपमाप्रमाण-भेदेन द्रव्यस्य
द्वैविध्यकथनं । संख्येयमसंख्येयमनन्तमिति संख्यापि त्रिविधा । तत्र असंख्येयमनन्तञ्च प्रत्येकं त्रि-
विधं परीतं युक्तं द्विकवारमिति । अथ संख्येयज्ञाननिमित्तं, अनवस्था, शलाका, प्रतिशलाका,
महाशलाकेति चत्वारि कुण्डानि कल्पयितव्यानि । तत्र चतुर्णां कुण्डानां व्यासादिपरिमाणकथनं
क्षेत्रफलज्ञानोपायकथनं । तत्र क्षेत्रसंख्यामादिकीर्णनञ्च । कुण्डानां शतभिक्षादिफलानयनादि-
प्रकारकथनं । क्रमेणानेन सप्रभेदासंख्येयानन्तयोः स्वरूपकथनं । एवं विषयज्ञानमिरूपणं । तत्र

सर्व्वधारानिरूपणं। समधाराकथनं। विषमधाराकथनं। एतयोः स्थानानयनादिप्रकारकथनं। एवं परत्र ज्ञेयं। तथा कृतिधाराकथनं। अकृतिधाराकथनं। घनधाराकथनं। वर्गमातृकाधाराकथनं। घनमातृकाधारा। द्विरूपवर्गधाराकथनं। क्रमेणानेन चतुर्दशविधधारानिरूपणं। संख्याप्रमाणप्रपञ्चनञ्च इतमितिज्ञेयं। अधुना पूर्व्वोक्तस्य उपमाप्रमाणस्य अष्टविधत्वनिरूपणं। यथा,—पल्यं, सागरः, सूच्यङ्गुलं, प्रतराङ्गुलं घनाङ्गुलं, जगत्श्रेणिः, जगत्प्रतरः, घनलोकश्चेति। तत्र व्यवहारोद्धाराद्धापल्यानीतिपल्यत्रयेण क्रमेण संख्याद्वीपसमुद्राः कर्म्मस्थित्यादयश्च वर्णिताः। पल्यप्रमाणोपायकथनं। अत्र क्षेत्रसंस्थानादिकथनं। एवं सागरोपमसूच्यङ्गुलोपमादीनां स्वरूपनिरूपणं। पूर्व्वोक्तचतुर्द्दशरज्जुपर्य्यन्तं लोकस्य आयामकथनं। रज्जुफलादिनिरूपणं। अधोलोके क्षेत्रफलानयनाय तस्य अष्टधाप्रभेदकथनं। यथा,—सामान्यं, ऊर्द्धायतं, तिर्य्यगायतं, यवमुरजं यवमध्यं, मन्दरं, दूष्यं, गिरिकटकञ्च। क्रमेणैषां क्षेत्रफलादिनिरूपणं। लोकशिखरे वायुवाहुल्यकथनं। वायुक्षेत्रफलादिकथनं। इक्षो सार इव लोकमध्ये त्रसनाडीस्वरूपकथनं। त्रसनाड्यधःस्थभूमिभेदकथनं। तत्र मुरजदले सप्तमह्यः, तथा,—रत्नशर्करा, वालुकाः, पङ्कं, धूमः, तमः, महातमः, प्रभा चेति। तत्र पृथिव्यादीनां भेदादिनिरूपणं। शीतोष्णादिविभागकथनञ्च। दिग्विभागकथनं। नरकादिसंख्यादिनिरूपणं। विस्तरेण नरकवर्णनं। वैतरणीनदीवर्णनं। नरकान्निःसृतस्य जीवस्य उत्पत्तिनियमकथनं तत्र प्रथमं तिर्य्यग्योनौ उत्पत्तिकथनं। नरकं गच्छतां जीवानां पृथिवीं प्रति नियमकथनं। अथ पूर्व्वोक्तभवनेषु सप्तकोटिद्वासप्ततिलक्षसंख्यकानि जिनभवनानि सन्तीतिकथनं। भवनवासिनां कुलभेदकथनं। तत्र असुरादिगणकथनं। भूतानन्दादिगणकथनं। हरिषेणादिगणकथनं। क्रमेणासुरादीनां चिह्नकथनं। यथा,—चूडामणि-फणि-गरुड़-गज-मकरस्वस्तिक-वज्र-सिंह-कलस-अश्वाश्च। अश्वत्थ-सप्तच्छद-शाल्मली जम्बू-वेतस-कदम्ब प्रियङ्गु-शिरीष-पलाश-राजद्रुमरूपचैत्यतरुकथनं। चैत्यतरूणां मूलदेशे प्रतिमास्थापनार्थं स्तम्भादिनिर्म्माणप्रकारकथनं। इन्द्रादीनां भवनसंख्यादिकथनं। अनीकभेदकथनं। तत्र नृत्यानीकादिसंख्याकथनं। तत्र भवनेषु असुरादिदेवीनां संख्याकथनं। तथाहि,—महादेव्यः ५, परिवारदेव्यः ५,२९९९५, वल्लभिकाः, ३२०००, अभ्यिन्तरयाः ५६०००, विकुर्व्वाणादेव्यः पृथगेव ४०००० । तथा अनीकवाहनादिसंख्यादिकथनञ्च ।

एवं भवनलोकनिरूपणानन्तरं व्यन्तरलोकनिरूपणं। तत्र,—जिनगेहसंख्यादिकथनञ्च। व्यन्तराणां कुलभेदनिरूपणं। अथ किन्नर-किंपुरुष-महोरग-गन्धर्व्व-यक्ष-राक्षस-भूत-पिशाचरूपाष्टविधव्यन्तरदेवताकथनं। तेषां वर्णादिनिरूपणञ्च। चैत्यतरुभेदकथनं। यथा,—अशोक-चम्पक-नागकेशर-तुम्बुरु-वट-अश्वत्थ-कण्टकतरु-तुलसी-कदम्बवृक्षाश्च। अथ वृक्षमूलेषु जिनप्रतिमास्थापनार्थं स्तम्भादिनिर्म्माणविधिकथनं। किन्नरादीनां (प्रिया) वल्लभिकानिरूपणं। तेषां सेनान्तरनिरूपणञ्च। व्यन्तरलोकस्य पूर्व्वस्यां दिशि जम्बूद्वीपतुल्यानि पञ्चपञ्चनगराणि सन्तीति कथनपूर्व्वकं तदुपरि महाप्रासादस्वरूपकथनं। तन्नगरवास्यवनवर्णनादिकं। भवनादिवर्णनञ्च।

अथ ज्योतिर्लोकस्वरूपनिरूपणं। तत्र जिनगेहसंख्यादिकथनं। चन्द्र-आदित्य-ग्रह-नक्षत्र-प्रकीर्णकताराभेदात् पञ्चविधज्योतिष्कभेदकथनं। एतत्कथनमुखेन षोडशद्वीपनिरूपणं यथा,—जम्बूद्वीपः, धातकीखण्डद्वीपः, पुष्करवरः, वारुणिवरः, क्षीरवरः, घृतवरः, क्षौद्रवरः, नन्दीश्वरवरः, अरुणवरः, अरुणाभासवरः, कुण्डलवरः, शङ्खवरः, रुचकवरः, भुजगवरः, कुशगवरः, क्रौञ्चवरश्चेति।

अन्यविधषोडशद्वीपकथनं यथा,—मनःशिलाद्वीपः, हरितालद्वीपः, सिन्दूरवरः, श्यामवरः, अञ्जनकवरः, हिङ्गुलिकवरः, रूप्यवरः, सुवर्णवरः, वज्रवरः, वैडूर्य्यवरः, नागवरः, भूतवरः, यक्षवरः, देववरः, अहीन्द्रवरः, स्वयम्भूरमणश्चेति। तत्र लवणाम्बुधिः, कालोदकाम्बुधिश्चेतिकथनपूर्व्वकं पूर्व्वोक्तद्वीपनामभिः प्रत्येकं समुद्रनामकथनञ्च। जम्बुद्वीपादीनां प्रत्येकं विस्तारसंस्थानादिकथनं। समुद्रेषु प्रत्येकं रसविशेषकथनं। तत्र लवणसमुद्रे, कालोदकसमुद्रे, स्वयम्भूरमणसमुद्रे च जलचराः सन्ति नान्यत्रेतिकथनं। मनुष्यतेतरविभागस्य कर्म्मभोगभूमिविभागस्य च पर्य्यन्तपर्व्वतद्वयनिरूपणं। ताराणां स्थितिस्थानादिनिरूपणं। चन्द्रादीनां स्थितिस्थानादिनिरूपणं। ज्योतिर्विमानस्वरूपकथनं। ग्रहादीनां व्यासादिनिरूपणं। तेषां किरणप्रमाणनिरूपणं। चन्द्रादीनां विमानवाहकानां रूपादिकथनं। केषाञ्चिन्नक्षत्राणां दिग्विभागकथनं। चलाचलनक्षत्रनिरूपणं। ग्रहाणामवस्थानक्रमकथनं। विम्बाद्यानयनप्रकारकथनं। पूर्व्वोक्तरज्जुक्षेत्रप्रमाणादिकथनं। अल्पसन्दृष्टिप्रक्रियाकथनं। ज्योतिर्विम्बसंख्याद्यानयनादिप्रकारकथनं। चन्द्रस्य परिवारकथनं। अष्टाशीतिग्रहाणां नामानि यथा,—काल-विकाल-लोहित-कनक-कनकसंस्थान-अन्तरद-दुन्दुभि-रत्ननिभ-रूपनिर्भासप्रभृतयः। सूर्य्याचन्द्रयोरन्तरस्थानोपायकथनं। तयोः वीथीनिरूपणादिकं। चन्द्रादीनां परिध्यानयनप्रक्रियाकथनं। दिनरात्रिहेतुकथनं। तयोः ह्रासवृद्धिकारणकथनं। अयनाद्यानयनप्रकारकथनं। सूर्य्याचन्द्रयोः गमनप्रकारकथनं। अस्तोदयानयनप्रकारकथनं। चापानयनप्रक्रियाकथनं। समुद्रचारक्षेत्रनिरूपणञ्च। वेदिकाक्षेत्रफलादिकथनं। द्वीपचारकथनं। चन्द्रादिपथव्यासप्रमाणादिकथनं। सूर्य्यतापस्य क्षेत्रविभागप्रक्रियाकथनं। चन्द्रादित्यग्रहाणां परिधिभ्रमणकालानयनप्रकारकथनं। चन्द्रादित्ययोर्नक्षत्रभुक्तिकालानयनप्रकारकथनं। राह्वोः नक्षत्रभुक्तिनिरूपणं। मलमासप्रकारप्रतिपादनं। दक्षिणोत्तरायणप्रारम्भे नक्षत्रायणप्रकारकथनं। विषुवे पञ्चमनक्षत्रादीनामानयनप्रकारकथनं। ताराणामाकारविशेषकथनं। कृत्तिकादीनां परिवारताराकथनं। तत्संख्या तु एकादशोत्तरशताधिकसहस्र (११११) मितिकथनञ्च।

अथ विमानलोकनिरूपणं। तत्र च त्रयोविंशतिसहितचतुरशीतिलक्षसप्तनवतिसहस्रसंख्यामितजिनभवनकथनं। द्वादशकल्पानां नामकथनं। तत्र नामानि यथा,—सौधर्म्म ऐशान-सनत्कुमार-माहेन्द्रप्रभृतीनि। कल्पातीतविमानसंख्याकथनं। इन्द्रकसंख्याकथनं। अर्च्चिरर्च्चिमालिनी-वैरा-वैरोचनाख्यानि चत्वारि विमानानि दिग्गतानि, सोमरूपाङ्कस्फटिकाख्यानि चत्वारि

त्रिषष्टितानि, इत्यादिना विमानानां नामविभागादिकथनं। विमानानां स्थाननिरूपणं। प्रत्येकमिन्द्रकसंख्याकथनञ्च। तत्र नामानि यथा,—ऋतु-विमल-चन्द्र-वल्गु-वीर-अरुण-नन्दन-नलिन-काञ्चन-रोहितप्रभृतीनि। इन्द्रकाणां विस्तारादिकथनं। विमानानां वर्णकथनं। अथ सौधर्म्मादिद्वादशकल्पेषु देवानां मौलिचिह्नानि यथा,—वराह-मृग-महिष-मत्स्य-कूर्म्म-दर्दुर-तुरग-कुञ्जरप्रभृतीनि। इन्द्रकस्थितनगरवर्णनादिकं। तत्र सेनामुख्यनिरूपणं। परिषत्संख्यानिरूपणं। नगरान्तरालस्थदेवतादिकथनं। तत्र सुरपुरात् बहिः पूर्व्वादिषु दिक्षु अशोकसप्तच्छद-चम्पकादिवनचतुष्ककथनञ्च। तद्वनमध्यस्थचैत्यवृक्षस्वरूपादिकथनं। लोकपालानां नगरनिरूपणं। सौधर्म्मादिस्वर्गस्थितानां पद्मगन्धा-अलम्बुषाप्रभृतीनां गणिकानां नामादिकथनं। अथ देवीनां सपरिवारदेवीनाञ्च गृहादिनिरूपणं। देवीनां नामानि यथा,—शची-पद्मा-शिवा-श्यामा-कालिन्दी सुलसाप्रभृतीनि। तत्र शच्याद्यष्टमहादेवीनां विक्रियावल्लभिकादिदेवीसंख्यादिकथनं। इन्द्रस्य प्रासादादिस्वरूपकथनं। विशेषेण सुधर्म्माख्यसभावर्णनं। तत्र वरजिनगेहे सुराणां तीर्थंकरभूषणपूजादिकथनं। वैमानिकदेवानां जननमरणान्तरकथनं। अथ लौकान्तिकानामवस्थाननिरूपणमुखेन ब्रह्मलोकस्यान्ते अष्टकुला लौकान्तिकाः सुरा निवसन्तीतिनिरूपणं। सामान्येन देवानां शरीरोत्सेधोच्छ्वासाहारकालादिनिरूपणं। मिथ्यादृष्टिसम्यग्दृष्टेः फलकथनं एकदण्डित्रिदण्डिप्रभृतीनां परिव्राजकानां गत्यादिनिरूपणं। देवानामुत्पत्तिस्वरूपकथनादिकं। तेषां जिनपूजारूपसत्कार्यनिरूपणं। अथ अष्टमभूमिस्थितसिद्धक्षेत्रस्वरूपकथनञ्च।

अथ नरलोके द्विहीनचतुःशतजिनगृहकथनं। तिर्य्यक्लोके च द्वापञ्चाशत्संख्यकजिनभवनकीर्त्तनं। मन्दर-कुलपर्व्वत-मानुषोत्तरप्रभृत्यष्टस्थानेषु जिनगृहस्थानकथनं। जम्बूद्वीपे वाणाकार-मन्दरपर्व्वतस्वरूपादिकथनं। तत्र हैमवत-हरि-विदेहरम्यक-हैरण्यवत-ऐरावतरूपवर्षकथनं। तथा हिमवान्, महाहिमवान्, निषधः, नीलः, रुक्मी, शिखरी चेति षट्कुलपर्व्वता इति निरूपणञ्च। पर्व्वतानां प्रत्येकं वर्णकथनं। हिमवदादिषु स्थितानां ह्रदानां नामानि यथा,—पद्मः महापद्मः, तिगिञ्छः, केसरिः, महापुण्डरीकः, पुण्डरीकश्चेति। तत्र जातकमलानां विशेषरूपकथनं। तथाहि,—गन्धामोदितदिक्चक्रं वैडूर्य्यनालं, एकादशोत्तरसहस्रदलं, पृथ्वीसाररूपकमलमिति। तस्य मृणालस्य त्रिक्रोशपरिमाणादिकथनं। तत्कमलकर्णिकामध्ये श्रीदेवताया रत्नमयगृहकथनं। तन्निवासिनीनां देवीनां नामानि यथा,—श्रीः, ह्रीः, धृतिः, कीर्त्तिः बुद्धिः, लक्ष्मीश्चेति। अथ परिवारकमलस्थितश्रीदेवतापरिवारसंख्यादिकथनं। उक्तसरोवरजातनदीनां नामानि यथा,—गङ्गा, सिन्धुः, रोहिता, तापी, तोदा, नारी नरकान्ता, सुवर्णकूला, रूप्यकूला, रक्ता, रक्तोदा चेति। तत्र गङ्गायाः गमनमार्ग-निरूपणादिकं गोमुखीनिर्माणकारणकथनं। एवं सिन्धु-रोहितादीनां नदीनां गमनमार्गनिरूपणमुखेन वासनाकथनं। भारतादिवर्षाणां विष्कम्भादिनिरूपणं। भद्रशालादिवनपरिमाणकथनं। भूवासाद्यानयनादिप्रकारकथनं। मेरुनिरूपणं। नन्दनादिषु गिरिषु स्थितानां भवनानां नामादिकथनं। तत्र सोम-यम

वरुण-कुवेराणां भवनाधिपत्वकथनञ्च । सोमादीनामायुरादिनिरूपणं । नन्दन-मन्दर-निषध-हिमवत्-रजत-रुचक-सागर-वज्राख्यगिरिकूटानां नामधेयकथनं । नन्दनगिरिस्थवापीस्वरूपादिकथनं । तन्मध्यप्रासादस्वरूपकथनं । मेरुशिखरस्थितानां शिलातलानां नाम-स्थानादिकीर्त्तनं । तत्र जिनस्य भद्रासनादिनिरूपणं । अथ उत्तरकुरुप्रदेशे नीलगिरेः समीपे सीतानद्याः पूर्व्वतटे मन्दराचलस्य ऐशान्यां दिशि शतयोजनव्यासा जम्बूवृक्षस्थली तिष्ठतीतिनिरूपणं । तत्र स्थल्यां अम्बुजवेदिका द्वादश तिष्ठन्तीतिकथनं । परिवारवृक्षादिकथनं । विशेषेण जम्बूवृक्षवर्णनं ।

थ सीतोदापरतीरे निषधगिरिसमीपे देवकुरुक्षेत्रे मनोहररूप्यस्थले शाल्मलिवृक्षस्तिष्ठतीति-द्वर्णनं । भोगभूमिकर्म्मभूम्योर्विभागकथनं यथा,—देवकुरूत्तरक्षेत्रे द्वे उत्तमभोगभूमी, हरिरम्य-क्षेत्रे द्वे मध्यमभोगभूमी, हैमवत-हैरण्यवतक्षेत्रे द्वे जघन्यभोगभूमी स्यातामिति शिष्टानि सर्व्वाणि र्म्मभूमयश्चेति निरूपणं । अथ यमकगिरिस्वरूपकथनं । मेरोः चतुर्दिक्षु स्थितानां ह्रदानां रिमाणादिकथनं । चित्रगिरिकुलपर्व्वतादिवर्णनं । अष्टदिग्गजपर्व्वतवर्णनं । गजदन्तपर्व्वतानां ामादिकथनं । विदेहदेशविभागादिकथनं तत्र वक्षारपर्व्वतारण्यादिनिरूपणं । ग्राम-नगर-खेट-र्व्वट-मण्डप-पत्तन-द्रोण-सम्बाह-दुर्गादिसंख्याकथनं । तत्रत्योपसागरस्थितद्वीपादिवर्णनञ्च । देहदेशे ऋतूनां यथाकालोदयेन निरीतिभावत्वकथनं ।

अथ राजाधिराजादीनां लक्षणकथनं । तत्र सेनापतिगणकपति-वणिक्पति-अमात्य-पुरो-ताद्यष्टादशश्रेणीनामधिपो राजा, पञ्चशतराजस्वामी अधिराजः, सहस्रराजस्वामी महाराज यभिधीयते —इत्यादिनिरूपणं । तीर्थकरलक्षणं । वत्सा-सुवत्सा-रम्या-सुरम्या-पद्मासुपद्मा मङ्गला-लिन्यादिविदेहस्थदेशानां नामकथनं । तत्रस्थानां नद्यादीनां निर्गमस्थानादिनिरूपणं । अथ देहस्य प्रथमविजयार्द्धे पञ्चपञ्चाशन्नगराणि सन्तीति तेषां नामकथनं । ततो विजयार्द्धकृतषट् ण्डस्थम्लेच्छखण्डमध्यस्थितवृषभगिरिस्वरूपकथनं । तत्रत्यनगरादिवर्णनञ्च । अथ नाभिगिरी-ामस्थितस्य नामादिनिरूपणं । हिमालयादीनां कूटगिरिसंख्यानामादिकथनं । अथ भरतैरावत-भृतिहरिरम्यकक्षेत्रपर्य्यन्तं सर्व्वासां नदीनां संख्या लक्षत्रयं द्विनवतिसहस्राणि द्वादश च (३९२० २) ज्ञातव्यमितिनिरूपणं मेर्व्वादीनां व्यासानयनप्रकारकथनं । कुरुक्षेत्रादिक्षेत्राणां विष्कम्भा-ानयनप्रकारकथनं ।

अथ भरतेषु ऐरावतेषु च वर्षेषु अवसर्पिणी, उत्सर्पिणी चेतिकालद्वयं वर्त्तते । ताभ्याञ्च तत्र-जीवानां यथासंख्यं हानिवृद्धीभवत इति कथनं । तत्र कालद्वयस्य प्रत्येकं षड्भेदनिरूपणं । ा,—सुषमसुषमः. सुषमः, सुषमदुःषमः, दुःषमः, दुःषमसुषमः, अतिदुःषमश्चेति । क्रमेण षट्कालानां ातिकालनिरूपणं । जीवानामायुःप्रमाणनिरूपणञ्च । एवं षट्सु कालेषु क्रमेण नराणामुत्सेध -आहार क्रमादिनिरूपणं । अथ भोगभूमेः स्वरूपकथनं । तत्र जातानामुत्पत्त्यादिविधानक-नं । कर्म्मभूमिप्रवेशक्रमकथनं । तत्र जातानां कुलकराभिधानानां मनूनां नामानि यथा,—मङ्कर-क्षेमन्धर-सीमङ्कर-सीमन्धर-विमलवाहनप्रभृतीनि । मनूनामन्योन्यमन्तरकालनिरूपणं

सर्व्व प्रथमं पञ्चमनवः, अपराधिनो हाकारेण दण्डयन्ति अपरे पञ्च मामाकारेणेत्यादिना मनूनां शासन-शिक्षाप्रणालीनिरूपणं। एवं तेषां वर्णकथनं कृत्यनिरूपणञ्च। अथ लौकिकशास्त्रं लोकव्यवहारो दयामूलो धर्मश्च आदिब्रह्मणा निर्म्मित इति कथनं। चतुर्थे काले (दुःषमे) चतुर्विंशतितीर्थङ्कराणामुत्पत्त्यादिकथनपूर्व्वकं पार्श्वजिनवर्द्धमानजिनयोरवबोधादिवर्णनं। जिनानामन्तरकालनिरूपणं। जिनधर्म्मोच्छित्तिकालनिरूपणं यथा,—पुष्पदन्तादारभ्य शान्तिनाथावसानेषु सप्तसु अन्तरेषु वक्तृश्रोतृचरिष्णूनामभावात् सद्धर्म्मो नास्तीतिवाचनाकथनं। अथ द्वादशचक्रिणां (जिनानां) नामानि यथा,—भरतः, सगरः, मघवान् सनत्कुमारः, शान्तिजिनः, कुन्थुजिनः, अरजिनः, सुभौमः, महापद्मः, हरिषेणः, जयः, ब्रह्मदत्तश्चेति। एषां स्थितिकालादिनिरूपणं। काल-महाकाल-माणवक-पिङ्गल-नैसर्प्य पद्म-शङ्ख पाण्डु-नानारत्नाख्यरूपनवनिधिनिरूपणादिकं। सेनापति-गृहपति-स्थपतिप्रभृतिचतुर्दशरत्नकथनं। त्रिपृष्ठ-स्वयम्भू-पुरुषोत्तम-नारायण-कृष्णादीनामर्द्धचक्रिणां नामादिकथनं। एषां स्थितिकालनिरूपणं। तत्र कृष्णस्तु नेमीश्वरजिनस्य समये उत्पन्न इति कथनं। अर्द्धचक्रिणां प्राप्तगतिकथनं। तत्र कृष्णस्तृतीयां भूमिं प्रापेतिकथनञ्च। भीम-महाभीम-रुद्र-महारुद्र-प्रभृतिनवनारदकथनं। नारदानां कलहप्रियत्ववासुदेवसमकालत्वादिकथनञ्च, भीमावलि-सुप्रतिष्ठ-जितन्धरप्रभृत्येकादशरुद्रनामकथनपूर्व्वकं तेषां स्थितिकालादिनिरूपणं। अथ-पद्मप्रभ-वासुपूज्येन्द्रप्रभ-पुष्पदन्तादीनां तीर्थङ्कराणां वर्णकथनं, वंशकीर्त्तनञ्च। विक्रमाङ्क-कल्किनोः कालनिरूपणं। एवं विंशतिकल्किनामतिनामचरमकल्किस्वरूपकथनादिकं। तत्र धर्म्मादीनां विनाशकारणकथनं। प्रलयकाले सम्वर्त्तकानिलादीनामाविर्भावादिवर्णनञ्च।

अथ लवणार्णववर्णनं। तन्मध्यस्थितविजयपुरवर्णनञ्च। लवणार्णवान्तर्गतानां पातालानां वर्णनं। तत्र पूर्व्वस्यां दिशि स्थितानां वडवामुख-कदम्बक-पाताल-यूपकेसराभिधानानां तेषां परिमाणादिकथनं एवमन्यत्र स्थितानां ज्ञेयं। पातालान्तःस्थितयोः जलानिलयोः वर्णनं पूर्णिमादौ लवणसमुद्रे जलोच्छ्रायपरिमाणकथनं। द्वीपवर्णनादिकं। कालोदकसमुद्रवर्णनादिकं धातकीखण्डपुष्करद्वीपादिवर्णनं। मानुषोत्तरसमुद्रवर्णनं। दिक्कूटादिवर्णनं। तत्र पूर्व्वदिक्कूटे विजया, वैजयन्ती, जयन्ती, अपराजिता, नन्दानन्दवती, नन्दोत्तरा, नन्दसेनेति दिक्कुमारीकथनं। एवमन्यस्यां दिशि ज्ञेयं। द्वीपसमुद्रादीनामधीश्वरनिरूपणं। एवं वारुण-क्षीर-घृत-क्षौद्र-नन्दीश्वर-अरुणादिद्वीपसमुद्रेषु ज्ञातव्यं। विशेषेण नन्दीश्वरद्वीपवर्णनं। तत्रत्यजिनालयादिवर्णनञ्च। अथ त्रिलोकस्थितानामकृत्रिमाणां चैत्यालयानां सामान्येन व्यासादिनिरूपणं। तत्र जिनप्रतिमास्वरूपादिवर्णनञ्च।

No. 2042. आप्तमीमांसितं, आप्तमीमांसालङ्कृतिनामकवृत्तिसहितम्।

Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 219. Lines, 9, 12 on a page. Extent, 8,048 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1525. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Áptamímáñsita, together with a commentary entitled *Áptamímáñsá-lañkriti.* A treatise on Jain philosophy, explaining the different dogmas, refuting heterodox theories, and giving a philosophical exposition of Jain duties. By Samantabhadra Yati. The commentary is by Vidyánanda.

Beginning. वृत्तिग्रन्थस्य। श्रीवर्द्धमानमभिवन्द्य समन्तभद्रमुद्भूतबोधमहिमानमनिन्द्यवाचं।
शास्त्रावतारचितस्तुतिगोचराप्त-मीमांसितं कृतिरलं क्रियते मयास्य ॥१॥
श्रेयः श्रीवर्द्धमानस्य परमजिनेश्वरसमुदयस्य समन्तभद्रस्य तद्‌मलवाचश्च संस्तवनमाप्तमीमांसि-
तस्यालङ्करणे तदाश्रयत्वात् तदन्यतमासम्भवे तदघटनात्। इत्यादि।

मूलग्रन्थस्य। देवागमनभोयानचामरादिविभूतयः।
मायाविष्वपि दृश्यन्ते नातस्त्वमसि नो महान्॥
अध्यात्मं वहिरप्येष विग्रहादिमहोदयः।
दिव्यः सत्यो दिवौकःस्वप्यस्ति रागादिमत्सु सः॥ इत्यादि।

End. मूलस्य। जयति जगति क्लेशावेशप्रपञ्चहिमांशुमान्
विहतविषमैकान्तध्वान्तप्रमाणनयांशुमान्।
यतिपतिरजो यस्याधृष्यान्मताम्बुनिधेर्लवान्
स्वमतमतयस्तीर्थ्या नानापरे समुपासते॥

वृत्तिग्रन्थस्य। येनाशेषकुनीतिवृत्तिसरितः प्रेक्षावतां शोषिता-
यद्वाचोऽप्यकलङ्कनीतिरुचिरास्तत्त्वार्थसार्थद्युतः।
स श्रीस्वामिसमन्तभद्रयतिभृद्भूयाद्विभुर्भानुमान
विद्यानन्दफलप्रदोऽनघधियां स्याद्वादमार्गाग्रणीः॥

Colophon. इत्याप्तमीमांसालङ्कृतौ दशमः परिच्छेदः।
श्रीमदकलङ्कशशधरकुलविद्यानन्दसम्भवा भूयात्।
गुरुमीमांसालङ्कृतिरष्टसहस्री सतामृद्ध्यै॥
श्रीमूलसङ्घमण्डलमणिः श्रीकुन्दकुन्दान्वये
श्रीदेशीगणगच्छपुस्तकभिधा (?) श्रीदेवसङ्घाग्रणीः।
श्लोकस्यापरार्द्धं नास्ति।

संवत् १५२५। वर्षे पौषसुदि ९। शुक्रवासरे। शुभं भवतु लेखकपाठकयोः॥

पुस्तके यादृशं दृष्टं तादृशं लिखितं मया।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते॥
वृषभादीन् जिनान् वर्द्धमानान्तान् प्रणिपत्य वै।
अथ प्रशस्तपञ्चाशीयां प्रशस्तिं विदधे क्रमात्॥
उग्रकाख्ये पुरे श्रीमज्जिनमन्दिरसुन्दरे।
शकेन्द्रोऽवादीनाङ्के गवीं पाति स्वतेजसा॥
श्रीविक्रमनेमघाघाख्याब्दे पञ्चदशाव्दते।
वर्षाणां पञ्चविंशत्या नवम्यां कृष्णपौषके॥

विषयः। १ प्रथमपरिच्छेदे,—भगवतः स्तवनीयत्वकथनं। तथाहि भगवान् महानिति भवति तीर्थकरत्वात् विप्रत्वादिमन्तोदयत्वाच। यो महान् न भवति स तीर्थकरो न भवति, यथा-अस्मदादिः, तस्मात् तीर्थकरश्चासौ महान् भवतीति निरूपणं। अत्र प्रमाणसंप्लवादिसम्वादकथनं। सुगतकपिलादीनामाप्तत्वखण्डनपुरःसरं तीर्थकरस्य भगवत आप्तत्वव्यवस्थापनं।

अथ न कश्चित् पुरुषः सर्व्वज्ञः स्तुत्यः श्रेयोऽर्थिनां, श्रुतेरेव श्रेयःसाधनोपदेशसिद्धेरिति मीमांसकमतोपन्यासपूर्व्वकं तत्खण्डनं। अथ स्वर्गकामोऽश्वमेधेन यजेतेत्यादौ भावनैव वाक्यार्थ इति भाट्टाः। नियोग एव वाक्यार्थ इति प्राभाकराः। विधिरेव वाक्यार्थ इति वैदान्तिका इत्येषां मतोपपादनपुरःसरं परस्परं विप्रतिपत्तिप्रदर्शनं। अथ सौगतमतेन अन्यापोह एव शब्दार्थ इति निरूपणमुखेन तन्मतेन शब्दवादखण्डनं। तथाहि वस्तुस्वभावाभिधायकत्वाभावेन नियोगनिराकरणेऽपि विधेर्वाक्यार्थत्वघटनात् न भावना वाक्यार्थः सिद्धो भट्टस्येति न मनसि विधेयं। विधेरपि प्रमाणप्रमेयतदुभयरूपाद्यष्टविधविकल्पसङ्कुलतया बाध्यमानत्वात्। तथाहि प्रमाणं विधिरिति-कल्पनायां प्रमेयं किमपरं स्यात्, तत् स्वरूपमेवेति चेन्न सर्व्वथा निरंशस्य सन्मात्रदेहस्य विधेः प्रमाणप्रमेयरूपद्वयविरोधात्। कथमिदानीं उपनिषद्वाक्यं प्रतिभासमात्रादन्यत् कथं वा तत् परिकल्पिताद्वाक्यात् लिङ्गाद्वा परमार्थपथावतारिणः परब्रह्मणः प्रतिपत्तिः, तथात्वे परिकल्पिताग्न्यादेः पारमार्थिकपाचकादिप्रतिपत्तिः प्रसज्येत। अतएव कथमिदानीमन्यापोहः शब्दार्थ इति प्रतिषिध्यते। वस्तुस्वरूपाभिधायिनोऽपि शब्दस्य अन्यापोहमभिधायित्वे अन्यपरिहारेण क्वचित् प्रवृत्तिनिवृत्त्यनतापायाद्विधिरपि शब्दार्थो माभूदिति समुदितार्थः। अथ विधेःप्रवर्त्तकत्वनिरूपणं। तथाहि विधिः प्रवर्त्तकविधिः प्रवर्त्तकस्वभावो वा स्यादप्रवर्त्तकस्वभावो वा। आद्यश्चेत् वैदान्तिकानामिव सौगतादीनामपि प्रवर्त्तकः स्यात्। ननु तेषां विपर्य्ययात् न प्रवर्त्तक इति चेन्न, तत एव वैदान्तिकानामपि अप्रवर्त्तक इति वक्तुं शक्यते तदुभयोः समानाक्षेपसमाधानत्वात्। यदि पुनरप्रवर्त्तकस्वभाव एव विधिस्तदा कथं वाक्यार्थः स्यान्नियोगवत्। यथा,-विधिः वाक्यार्थो न अप्रवर्त्तकत्वात् नियोगवदित्यनया च दिशा विधेः फलरहितत्वादिकमूहनीयं। तदनेन प्रकारेण

आक्षेपप्रदर्शनादिपूर्व्वकं भावनैव वाक्यार्थ इति निष्कर्षकथनं। तथापि न परोदितो विधिर्वाक्यार्थः सिद्ध्यति, नियोगस्यैव वाक्यार्थत्वोपपत्तेः। अथ नियोग एव वाक्यार्थोऽस्त्वित्यपि न युक्तं तात्पर्य्यवशिनो नियोगस्य वाक्यार्थतया प्रतीत्यभावात् नियोगविध्यादिस्वरूपप्रतिपादके सर्व्वत्र वाक्ये भावनाया एव वाक्यार्थत्वप्रतीतेः सैव वाक्यार्थः। सा च द्विविधा शब्दभावना अर्थभावना च। एतत् स्वरूपादिविवेचनं। प्रवर्त्तकज्ञानविवेचनं। तत्र द्रव्यवादी सांख्यो भेदं संकल्पितं मन्यते, तथा पर्य्यायवादी बौद्धः अभेदं संकल्पितत्वेन मनुते। एवमुभयोस्तथात्वे वस्तुनः सर्व्वथापि अर्थक्रियाकारित्वं न घटते इति विवेचनं। तत्र च पुरुषाद्वैतवत् संवेदनाद्वैतस्य च निराकरणं। तथा सामान्यविशेषयोः वस्तुस्वरूपयोः सर्व्वथा ऐक्यमिति बौद्धमतनिराकरणं। अथ दृश्यानुपलब्धिरभावं साधयति। अदृश्यानुपलब्धिश्च संशयं साधयतीतिमतनिराकरणं। विज्ञानवादखण्डनं। इत्यनेन प्रकारेण बौद्ध-भट्ट-प्रभाकर-सांख्य-वैदान्तिकमतनिराकरणपूर्व्वकं सुगतादयः परस्परविरुद्धक्षणिकनित्याद्यनेकान्तमताभिधायिनः सर्व्वे न सर्व्वदर्शिन इति तथा श्रुतयोऽपि परस्परविरुद्धकार्य्यस्वरूपाद्यर्थाभिधायिन्यः सर्व्वा न प्रमाणभूता इति निरूपणं। किञ्च, कस्या अपि श्रुतेः प्रामाण्यं नास्तीतिनिर्णयः। प्रामाण्यवादः तत्र चार्व्वाकमतखण्डनपुरःसरं अनुमानादिप्रामाण्यसंस्थापनं, तत्त्वोपप्लववादिमतनिरसनं। अतत्त्वोपप्लववादिमीमांसकविशेषमतनिरसनं। प्राचीननैयायिकमतदूषणं। प्रामाण्यं स्वतोग्राह्यमितिमतखण्डनं। बौद्धमतखण्डनं। सांख्यमताक्षेपकीर्त्तनं। वैदान्तिकमतदूषणं। अभ्यासदशायां स्वतःप्रामाण्यमनभ्यासदशायान्तु परत एव गृह्यतः इत्यनेकेषां मतकथनं। अनेकान्तवादकथनं। अथ सुनिश्चितासम्भवद्बाधकप्रमाणत्वमिति स्याद्वादिनः स्वमतनिष्कर्षकीर्त्तनञ्च। तथा अनेकप्रमाणवादिनामपि कपिलकणभक्षाक्षपादप्रभाकरवैदान्तिकनैयायिकसौगतादीनामनिष्टतामपि प्रमाणान्तरतया मताक्षेपपुरःसरमुक्तस्य प्रमाणान्तरत्वसंस्थापनं। अथ यदसत् तत्र सुनिश्चितासम्भवद्बाधकप्रमाणं। यथा मरीचिकायां सलिलं सम्भवद्बाधकप्रमाणं। यथा च मेरुमूर्द्धनि मोदकं सन्दिग्धासम्भवद्बाधकं। सुनिश्चितासम्भवद्बाधकप्रमाणश्च सर्व्वज्ञ इत्यनेन प्रकारेण प्रकृते सर्व्वज्ञे सिद्धसाधनतानिरूपणं। चेतनस्य आत्मनोऽज्ञानावरणादिकर्म्म एव मदिरादिवत् मोहोदयकारणमितिनिरूपणं। अथ दोषो हि तावदज्ञानं ज्ञानावरणस्योदये जीवस्य स्यादितिनिरूपणं। विज्ञानवादखण्डनं। पृथिव्यादौ चेतनादिगुणस्य अभावोऽनुपलम्भान्यथानुपपत्तेरिति पृथ्व्यादिमयशरीरादात्मनः पृथक्त्वादिनिरूपणं। यस्मान्मणेः मलाकादेः व्यावृत्तिः अयः धतोऽत्यन्तविनाशानुपपत्तेः। तादृगात्मनोऽपि कर्म्मणां निवृत्तौ परिशुद्धिः। प्रध्वंसाभावो हि अयो हानिरिहाभिप्रेता सा च व्यावृत्तिरेव मणेरिति मलापनयनेऽपि नात्मनो हानिरेवेति निरूपणं। अभावखण्डनं। आत्मनि अज्ञानरूपमलस्य आगन्तुकत्वनिरूपणं। अत्र बौद्धादिमतनिरसनं। तथा संसारकारणं मिथ्यादर्शनादिकं, तन्निवर्त्तकञ्च सम्यग्दर्शनादिकमिति निर्णयः। आत्मनः ज्ञानादिगुणस्वभावत्वकथनेन दोषस्वभावत्वासिद्धेः दोषस्य कादाचित्कत्वादिकथनं। क्षणिकत्ववादनिराकरणं। अथ अर्हद्भगवान् निर्दोषो युक्तिशास्त्राविरोधिवचनत्वात्, तथा

भगवान् युक्तिशास्त्राविरोधिवचनो भवति तदभिमततत्त्वस्य प्रमाणेन अबाध्यमानत्वादित्यादिप्रकारेण तस्य निर्द्दोषत्वादिकीर्त्तनमुखेन अर्हन्नेव परमात्मेति निरूपणं। मोक्षसाधनप्रमाणकथनं। मोक्षस्वरूपविवेचनं। तथा हि बन्धहेत्वभावनिर्ज्जराभ्यां कृत्स्नकर्म्मविप्रमोक्षो मोक्ष इति निष्कर्षकथनं। पूर्व्वजन्मप्रेत्यभावादिनिरूपणमुखेन चार्व्वाकमतखण्डनं। ज्ञानज्ञेययोर्भेदनिरूपणप्रसङ्गेन योगाचारादिमतखण्डनं। भूतचेतनयोर्भिन्नलक्षणत्वनिरूपणं। देहादेरात्मनोऽतिरिक्तत्वव्यवस्थापनं। संसारस्य अनाद्यनन्तत्वादिवादखण्डनमुखेन मिथ्यादर्शनाविरतिप्रमादकषाययोगानां बन्धहेतुत्वकथनं। ज्ञानादीनामात्मस्वभावत्वकथनमुखेन सांख्यमतखण्डनं। व्याप्यव्यापकभावनिरूपणप्रसङ्गेन अविनाभावस्वरूपविवेचनं। व्याप्तिग्रहोपायादिकथनं। आत्मनोऽनर्थान्तरभूतानां सुखादीनां चेतनत्वव्यवस्थापनं। अत्र योगादिमतखण्डनं। रूपवेदनादिपञ्चस्कन्धवादिनां सौगतानां मतखण्डनं। प्रत्यक्षप्रमाणविवेचनं। न्यायावयवकथनं। धर्म्मकीर्त्तिमतानुसारेण निग्रहस्थानादिस्वरूपनिरूपणं। पुण्यपापनिरूपणं। अत्र शून्यवादादिखण्डनं। सत्त्वाद्वैतवादखण्डनं। भावैकान्तवादखण्डनं। वस्तुनानात्ववादव्यवस्थापनं। अद्वैतवादखण्डनं। प्रागभावादिवादव्यवस्थापनं। अत्र सौगतमतादिखण्डनं। नैयायिकस्वीकृतप्रागभाववादखण्डनं। शब्दप्रमाणविवेचनं। अत्र मीमांसकादिमतखण्डनं। शब्दानां अनित्यत्ववादव्यवस्थापनं। वर्णानामेकत्ववादखण्डनं। एकतत्त्ववादखण्डनं। द्रव्यादिसम्बन्धचतुष्टयसिद्धिनिरूपणं। मायोपमाः स्वप्नोपमाश्च सर्व्वे भावा इति सौगतमतखण्डनं। निर्विकल्पकदर्शनादौ स्वालक्षण्यवादखण्डनं। सप्तभङ्गीन्यायस्वरूपादिविवेचनं। तत्र अविनाभावादिसम्बन्धस्वरूपकथनं। अद्वैतवादखण्डनं। नित्यत्वैकान्तवादप्रतिक्षेपकीर्त्तनं। प्रत्यभिज्ञानस्वरूपविवेचनं। कार्य्यकारणस्वरूपनिरूपणादिकं। द्रव्यपर्य्याययोः नानात्वनिरूपणादिकं। स्वलक्षणत्वस्वरूपकथनं। प्रमाणाभासखण्डनं। संवेदनस्य जीवधर्म्मत्वनिरूपणं। जीवलक्षणादिकथनञ्च। परमाणुवादसंस्थापनं। दैवपुरुषकारयोरुभयोरेव मिलितयोः फलजनकत्वनिरूपणं। पुण्यपापभेदात् दैवस्य द्वैविध्यनिरूपणादिकं। तत्र पुण्यपापास्रवहेतुनिरूपणं। मिथ्यादर्शनाविरतिप्रमादकषाययोगानां बन्धहेतुत्वनिरूपणं। संक्लेशादिनिरूपणञ्च। जीवस्य गत्यागतिकथनं। ईश्वरस्य जगन्निमित्तकारणत्वादिवादखण्डनं। अतो धर्म्माधर्म्माभ्यामेव शरीरादिकार्य्यजननमितिनिरूपणं। केवलज्ञानप्राप्तानां चित्तदृष्टिकथनं। वस्तुतत्त्वस्य अनेकान्तत्वव्यवस्थापनं। सम्यग्दर्शनज्ञानचारित्ररूपमोक्षकारणकथनञ्च।

No. 2043. भगवतीवृत्तिः। Substance, country-made paper, 13½ × 5 inches. Folia, 217. Lines, 21 on a page. Extent, 18,144 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1399. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Bhagavatí-vritti. A Sanskrit commentary on the Bhagavatí Sútra, a Jaina work in Mágadhí on *Vivádha-prajnápti*—or unfailing knowledge—*i. e.*, knowledge leading to absolute emancipation. The codex comprises only the fifth or last book. Anonymous.

Beginning. सर्व्वज्ञमीश्वरमनन्तमसङ्गमग्र्यं सार्व्वीयमस्मरमनीशमनीहमिद्धमिद्धं ।
शिवं शिवकरं करणव्यपेतं श्रीमज्जिनं जितरिपुं प्रयतः प्रणौमि ॥ १ ॥
नत्वा श्रीवर्द्धमानाय श्रीमते च सुधर्म्मणे ।
सर्व्वानुयोगवृद्धेभ्यो वाण्यै सर्व्वविदस्तथा ॥ २ ॥
एतट्टीकाचूर्णी जीवाभिगमादिवृत्तिलेशांश्च ।
संयोज्य पञ्चमाङ्गं विवृणोमि विशेषतः किञ्चित् ॥ ३ ॥

End. पुस्तकलेखकक्षता नमस्काराः प्रकटार्थाश्चेति न व्याख्याताः ॥

Colophon. इति भगवतीविशेषवृत्तिः समाप्ता ॥

विषयः । भगवतीसूत्रपञ्चमाङ्गस्य व्याख्यानं ।

No. 2044. काव्यकौमुदी । Substance, country-made yellow paper, 14½ × 3 inches. Folia, 52. Lines, 5 on a page. Extent, 765 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Kávya-kaumudí. A concise treatise on rhetoric. Anonymous.

Beginning. नमस्तुङ्गशिरश्चुम्बिचन्द्रचामरचारवे ।
त्रैलोक्यनगरारम्भमूलस्तम्भाय शम्भवे ॥

End. तथा च दण्डी ॥ ते चाद्यापि विकल्पन्ते कस्तान् कार्त्स्न्येन वक्ष्यतीति ।

Colophon. इति काव्यकौमुद्यां शब्दार्थालङ्कारनिरूपणं तृतीयः परिच्छेदः ॥
इति काव्येष्वलङ्कार-गुणदोषप्रकाशिनी ।
आमोदयतु सर्व्वतःकुमुदं काव्यकौमुदी ॥

विषयः । अत्र काव्यस्वरूप गुण-दोषालङ्कृतीनां निरूपणं ॥

No. 2045. वैदिकलिङ्गार्थविवेचनम् । Substance, country-made paper, 12½ × 5¼ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent, 150 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Vaidika-liñartha-vivechana. A disquisition on the use of the potential mood in the Vedas. The codex is incomplete, and the author's name cannot be made out.

Beginning. यत्कृपालेशमात्रेण पुरुषार्थचतुष्टयं ।
प्राप्यते नमस्तं वन्दे गोविन्दं भक्तवत्सलं ॥ १ ॥
अनन्तगुणसम्पन्नमनन्तभक्तप्रियं ।
अनन्तरूपिणं वन्दे गुरुमानन्दरूपिणं ॥ २ ॥
इह खलु परमकारुणिकेन भगवता जैमिनिमहर्षिणा अथातो धर्म्मजिज्ञासेत्यादिना द्वादशसु अध्यायेषु धर्म्मो विचारितः । तत्र वेदेन प्रयोगमुद्दिश्य विधीयमानोऽर्थो धर्म्मः । यथा यागादिः ।

End. भावार्थाधिकरणवासनावासितानां भवत्ये

Colophon. इतः परं खण्डितं ।

विषयः । यजेतेत्यत्र प्रत्ययगतलिङ्त्वांशेन पुरुषप्रवृत्त्यनुकूलव्यापाररूपायाः शाब्दीभावनायाः प्रतीयमानत्वमित्यादिविवेचनं ॥

No. 2046. शारीरकमीमांसाभाष्यविवरणं, वा प्रकटार्थः । Substance, country-made paper, 10¼ × 4 inches. Folia, 149. Lines, 15 on a page. Extent, 10,500 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

S'áríraka-mímáñsá-bháshya-vivarana alias **Prakaṭártha.** A gloss on S'añkara's commentary on the Vedánta-sútra. Anonymous.

Beginning. सत्यं ज्ञानमनन्तं यत् कूटस्थं सुखविग्रहं ।
नित्यमुक्तं परं ब्रह्म भवामि तदहं सदा ॥
ज्ञात्वापि यस्य बहुकालमखिन्नमेन
व्याख्यातुमक्षमतया परितापिचेताः ।
तस्योपतापहरणाय मयेह भाष्ये
प्रारभ्यते विवरणं प्रकटार्थमेतं ॥

End. शुद्धं ब्रह्माख्यं नित्यमक्षरं परमं पदं ।
तिष्ठामि क क गच्छामि जगद्व्यापूरितं मया ॥

Colophon. इति श्रीमच्छारीरकमीमांसाभाष्यविवरणे प्रकटार्थे श्रीमच्चतुर्थाध्यायस्य चतुर्थः पादः ॥ समाप्तश्चायं ग्रन्थ इति ॥

विषयः । शारीरकमीमांसाभाष्यव्याख्यानं ॥

No. 2047. शिवार्कोदयः । Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 333. Lines, 11 on a page. Extent, 9,880 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

S'ivárkodaya. A metrical gloss on the metrical scholia of Bhaṭṭa Kumárila Svámí, on S'aṅkara's commentary on the Mímáṇsá Sútra of Jaimini. By Gágá Bhaṭṭa *alias* Viśveśvara Bhaṭṭa, son of Dinakara, grandson of Rámakṛishṇa, and great-grandson of Náráyaṇa Bhaṭṭasurí.

Beginning. आद्येऽध्याये धर्ममानं प्रमाणं मानाधीना मेयसिद्धिर्यतो हि ।
आद्ये पादे मानतात्रोदनानामुक्ता वाक्यार्थवादादिभागे ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीमन्नारायणभट्टसूरिसूनुश्रीमद्रामकृष्णात्मजभट्टदिनकरसुतगागा-भट्टकृतः शिवार्कोदयः समाप्तः ॥

विषयः । श्लोकैर्भट्टकुमारिलप्रणीतमीमांसासूत्रवार्त्तिकावशिष्टांशस्य पद्यैर्निर्वचनं ॥
पुस्तकमिदं खण्डितं ।

No. 2048. मीमांसाकुसुमाञ्जलिः । Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 439. Lines, 8—9—10 on a page. Extent, 11,264 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Mímáñsá-kusumáṇjali. A scholia on the Mímáñsá Sútra of Jaimini. By Gágá Bhaṭṭa *alias* Viśveśvara Bhaṭṭa, son of Dinakara Bhaṭṭa. The codex is very defective.

Beginning. निर्विघ्नमस्तु । वन्दे मन्दकुमारस्यापिमनोधारिरूपस्य ।
कनराधापरिचरणौ चरणौ करुणानिधेः सुखधेः ॥ १ ॥
धारं यत् श्रुतिशिरसां दुष्प्रापं यन्मनोवचसां ।
तत् कौमारवचसां शिवापापहरं वन्दे ॥ २ ॥
उमामहेश्वरसदृशौ लक्ष्मीनारायणाविव ।
प्रभादिवाकरसमौ पितरौ समुपास्महे ॥ ३॥

मीमांसाकुसुमानामस्मिन्विरेचीऽस्मयादन्तः ।
श्रीरामपादसंग्रो वासेन दिव्यः सतार्थयतु ॥ ४ ॥
विश्वेश्वरापराख्यस्य गागाभट्टमनीषिणः ।
कृतिः करोतु कृतिनां हृदये वासमादरात् ॥ ५ ॥

आम्नायस्य क्रियार्थत्वादानर्थक्यमतदर्थानां तस्मादनित्यमुच्यते । पूर्व्वपादे विधिनिषेधयोर्वेद-लेन सामान्येन विशेषरूपेण च प्रामाण्ये सिद्धे अधुनोपस्थितेषु भागान्तरेषु प्रामाण्यं प्रतिपाद्यते ॥

Colophon. इति मीमांसकभट्टदिनकरसूनुगागाभट्टापरनामकविश्वेश्वरभट्टविरचिते मीमांसाकुसुमाञ्जलौ द्वितीयाध्यायस्याष्टमः पादः ॥

विषयः । मीमांसासूत्रव्याख्यानं । पुस्तकमिदं प्रथमे मध्ये चरमे च खण्डितं ॥

No. 2049. महारामायणं वा वाशिष्ठरामायणं, वाशिष्ठतात्पर्य्यप्रकाश-नामटीकासहितं, उत्तरार्द्धं । Substance, country-made paper, 15¼ × 9 inches. Folia, 1,509. Lines, 16 on a page. Extent, 75,000 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Mahárámáyaṇa alias **Vaśishṭha-rámáyaṇa**. A version of the history of Ráma, distinct from that of Válmíki. Usually attributed to the sage Vaśishṭha, but probably of a much later date, and founded on the work of Válmíki. The work is divided into two parts, of which the first treats of the history of Ráma, and the second expounds, in a dialogue between Ráma and Vaśishṭha, the principles of the Yoga doctrine as the most approved means of final emancipation. In this respect it appears like an imitation of the Bhagavadgítá. The leaning of the former is more in favour of the Yoga, and that of the latter in favour of the Vedánta; but in neither case is the following faithful.

Beginning. अजमजयमनाद्यनन्तमम्लानिसुखबोधसद्द्वितीयं पूर्णं ।
शिवमखिलहृदि स्फुरत्स्वमायाविकल्पितविश्वविलाससमाततं च ॥ १ ॥
स्फुतिफलितसमस्तामीष्टमुद्यदिनेशप्रतिभटनिजशोभाशान्तविघ्नान्धकारं ।
कमपि शिवभवान्योरङ्कसौभाग्यमन्तःसुरमणिमवलम्बे चारुलम्बोदराख्यं ॥ २ ॥
मगधशिलार्चितमनेः शमुखन्दविम्बं स्निग्धामृतप्रतिमचारुलपाकटाक्षं ।
अपेमरेरमुकं मुनिभिर्मुनीनां न्यग्रोधमूलवसतिं गुरुमाश्रयामः ॥ ३ ॥

त्रिभुवनपावनसत्यव्रतोदयः सद्भयामलबोधसुखोदयः ।
सुजनहृद्गिरिगह्वरकेसरी शरणमस्तु सदा नरकेसरी ॥ ४ ॥
हस्ते वराक्षवलयावभयञ्च वामे या पुस्तकञ्च दधती विधिनेत्रपेया ।
सा शारदाब्जनयना शरदिन्दुशोभा भासा स्वया हरतु मे हृदयान्धकारं ॥ ५ ॥
ये नेत्राणि हरस्य यैर्जगदिदं प्रद्योतितं चेष्टते
येऽत्रैवापतते श्रुतिस्मृतिमतो धर्म्मः स शर्म्मोदयः ।
ये कालं कलयन्ति ये च परमस्वज्योतिरात्मोपमा-
स्ते सूर्य्येन्दुहुताशना भवन्तु हृदि मे बोधाब्जिनीभानवः ॥ ६ ॥
वक्त्रेन्दुभिर्दिक्षु तमो हरद्भिर्वेदार्थसारामृतमुद्गिरन्तं ।
वाणीभुजाश्लिष्टमभीष्टसिद्ध्यै तं ब्रह्मविद्यादिगुरुं प्रपद्ये ॥ ७ ॥
यद्वाक्यामृतपायिनां प्रतिपदं सत्यं सुधा नीरसा
यद्वाक्यार्थविचारणादभिमतः स्वर्गोऽपि कारागृहं ।
यद्वाणीविशदात्मपूर्णमनसां तुच्छं जगत् तूलवत्
तस्मै श्रीगुरवे वशिष्ठमुनये नित्यं नमस्कुर्म्महे ॥ ८ ॥
यस्यार्षप्रथिता जगत्त्रयहिता सा वेदमाता परा
यश्चक्रे तपसा वशे सुरगणानन्यान् सिसृक्षुर्जगत् ।
तं बोधाम्बुनिधिं तपस्विमुकुटालङ्कारचिन्तामणिं
विश्वामित्रमुनिं शरण्यमनघं भूयो नमस्याम्यहं ॥ ९ ॥
श्रुत्वा ब्रह्मेव रामः प्रकटितमहिमा यत्र तस्मै वशिष्ठः
यः सीतां ब्रह्मविद्यामिव सदसि पुनः सत्यशुद्धां किलादात् ।
यद्वाणी मोक्षमूलं शमयति जगदानन्दसन्दोहदोग्ध्री
तस्मै वाल्मीकये श्रीगुरुतमगुरवे भूरिभावैर्नताः स्म ॥ १० ॥
पूर्णानन्दस्वभावस्वजनहितकृते माययोपात्तकायः
कारुण्यादुद्दिधीर्षुर्जनमनवरतं मोहपङ्के निमग्नं ।
आविद्यान्तर्वशिष्ठं वहिरपि कलयन् शिष्यभावं वितेने
यः संवादेन शास्त्रामृतजलधिममुं रामचन्द्रं प्रपद्ये ॥ ११ ॥
विद्याभिः सह विश्रुता स्थितवती येषां मुखे भारती
सत्त्वोत्कर्षसमाधिभिः स्थिरमहो तद्ब्रह्म येषां हृदि ।
पादाम्भोरुहमाश्रिताश्च सततं तीर्थैः समं सम्पदः
श्रीसर्व्वज्ञसरस्वतीतिविदितान् श्रीमद्गुरूंस्तान् भजे ॥ १२ ॥
श्रीः संश्रितेव चरणौ हृदयञ्च रामचन्द्रो मुखं गुणभरेण सरस्वती च ।

येषामनवद्यभिधाङ्कितनामधेयान् श्रीमद्गुरून् गुरुतरान् प्रणतोऽस्मि नित्यं ॥ १३ ॥

तापत्रयक्षितिव्यापनकारणकटाक्षव्याख्यावाणीनिहतसर्व्वाङ्घ्रिशरण्यान् ।
श्रीमज्ज्ञानानन्दमुनीन्द्रांस्तपश्चर्य्यानार्य्यान्नित्यं देशिकवर्य्यान् प्रणतोऽस्मि ॥ १४ ॥

विश्वेशोऽपि हरिः शरण्यचरणो याम् मानयन् सौहृदा-
ध्यानान्नित्यमनुव्रजामि रजसा पूये पदेनाब्रवीत् ।
यत्पूजां विदधे श्रुतिर्मतिमतां सर्व्वेष्टसिद्ध्यै सदा
जीवन्मुक्तसुखात्मपूर्णमनसस्तान् ब्रह्मनिष्ठान् भजे ॥ १५ ॥

कृतिभिरसुकराः क नु प्रबन्धाः क च ते बालिशबुद्धिरेष जन्तुः ।
तदपि विदधेऽत्र सद्गुरूणां सदयनिरीक्षणमेव मेऽवलम्बः ॥ १६ ॥

अशेषविद्याम्बुधिपारगानामपास्तरागादिमनोमलानां ।
कृपानिधीनां कृतिनां ममास्मिन् सतां पदाब्जस्मरणं सहायः ॥ १७ ॥

यत्कृपालेशमात्रेण तीर्य्येऽस्मिन् भवसागरं ।
श्रीमद्गङ्गाधरेन्द्राख्यान् श्रीगुरूंस्तान् सदा भजे ॥ १८ ॥

आनन्दबोधयतिना श्रीमद्गुरुवचोऽमृतैः ।
वाञ्छितार्थप्रकाशोऽयं यथामति वितन्यते ॥ १९ ॥

प्रशंसन्तु स्वैरं मतिभिरथ निन्दन्तु सुधियः
प्रवृत्तिर्मे यस्मान्न भवति जनाराधनकृते ।
अनेन व्याजेनात्मनरसवशिष्टोक्तिभरिते
विहर्त्तुं वाञ्छामि प्रतिदिवसमानन्दजलधौ ॥ २० ॥

यथामति बुभुत्सुभ्यः साहाय्यं सत्कृतेष्विव ।
दुरूहश्लोकभावेषु दर्शयिष्ये परिश्रमं ॥ २१ ॥

स्थितमेकरसे युक्त्या नानारसविजृम्भणं ।
वाञ्छितं रोचयत्येतत् सुभोज्यं लवणं यथा ॥ २२ ॥

अप्यल्पमतिदुर्बोधं स्फुटं व्याख्यास्यते पदं ।
द्विचिव्याख्यातपूर्व्वन्तु दुरूहमपि मोक्ष्यते ॥ २३ ॥

अनन्यपूर्व्वव्याख्यातं ग्रन्थं मे व्याचिकीर्षतः ।
सन्तः क्षमन्ताः कृपया क्षमध्वं स्खलितं क्वचित् ॥ २४ ॥

अथ जगदिदमनादिमहामोहनिद्रासुप्तमनवरतदुःखप्रबन्धपरम्पराकल्पिते जन्मजरामयमरण-
हर्षामर्षशोकाद्यनर्थसंकटमहासंकुले पच्यातिमहाव्याघ्रभीषणे तापत्रितयदावानलज्वालामालाकुले
षडूर्मिजालेऽतिषड्वर्गव्याधवध्यमानप्राणिनिकाये संसारमहारण्ये मुह्यमानं विवेकान्धं प्रबोधोपाय-
दौर्लभ्याद्विषीदन्तं समुदीक्ष्य प्राज्ञमानुद्येन तत्प्रबोधनाय भगवतः पद्मजन्मनः प्रागमा

सुतश्च प्रवर्णमानः परमकारुणिको भगवान् वाल्मीकिः प्रारिप्सितस्य महतः शास्त्रस्य निर्व्विघ्न-परिसमाप्तिप्रचयगमनादिसिद्धये वक्ष्यमाणश्रुतिस्मृतिसदाचारप्रापितं सर्व्वविघ्नमूलोच्छेदक्षमं सच्चिदानन्दाद्वयप्रत्यगात्मपरब्रह्मप्रणतिलक्षणं मङ्गलमाचरन् चर्य्याख्याख्यस्य विषयप्रयोजने तटस्थ-स्वरूपलक्षणाभ्यां संक्षिप्य दिदर्शयिषुः प्रथमं यतो वा इमानि भूतानि जायन्ते येन जातानि जीवन्ति यत् प्रयन्त्यभिसंविशन्ति तद्विजिज्ञासस्व तद्ब्रह्मेतिश्रुत्युक्ततटस्थलक्षणसिद्धसदद्वयस्वभावं तत्पदार्थं नमस्यति यत इति ॥

मू० । यतः सर्व्वाणि भूतानि प्रतिभान्ति स्थितानि च ।
यत्रैवोपशमं यान्ति तस्मै सत्यात्मने नमः ॥

End. यत् सर्व्वं खल्विदं ब्रह्म तज्जलानि तिच(?)स्फुटं ।
श्रुत्या च्छुदीर्य्यते यान्ति तस्मै ब्रह्मात्मने नमः ॥ २५ ॥

Colophon. इति श्रीमद्रामायणे निर्व्वाणप्रकरणे उत्तरार्द्धे बालकाण्डे मोक्षोपाये देव-दूतोक्ते शतसाहस्र्यां संहितायां वाशिष्ठे ब्रह्मदर्शने षोड़शोत्तरद्विशततमः सर्गः २१६ । सम्पूर्णश्चेदं निर्व्वाणप्रकरणमुत्तरार्द्धमिति शिवं ।

टी० । वाक्यपुष्पाञ्जलिः सोऽयं मया भक्त्या समर्पितः ।
धियः प्रेरकयोः श्रीमच्छिवयोः श्रीपदाब्जयोः ॥ ४ ॥

इति श्रीवाशिष्ठतात्पर्य्यप्रकाशे निर्व्वाणप्रकरणे उत्तरार्द्धे षोड़शोत्तरद्विशततमः सर्गः २१६ इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीसर्व्वज्ञसरस्वतीपादशिष्यश्रीरामचन्द्रसरस्वतीपूज्यपादशि-ष्यश्रीगङ्गाधरेन्द्रसरस्वत्याख्यभिक्षोः शिष्येण आनन्दबोधेन्द्रभिक्षुणा विरचितः श्रीवाशिष्ठतात्पर्य्य-प्रकाशः सम्पूर्ण इति ॥

विषयः । वाशिष्ठोत्तरार्द्धव्याख्यानं । वाशिष्ठोत्तरार्द्धे तु रामवशिष्ठसंवादेन निर्व्वाणमोक्ष-निरूपणं ।

No. 2050. ईश्वरगीताभाष्यम् । Substance, country-made paper, 11½ x 3½ inches. Folia, 105. Lines, 9 on a page. Extent, 3,120 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

I'śvaragítá-bháshya. A commentary on an episode of the Kúrma-purána. By Vijnána Bhikshu. In this episode Súta expounds to the sages assembled in the Naimisha forest the principles of the Vedánta doctrine. It is obviously an imitation of the Bhagavadgítá, but it differs from its archetype in dwelling exclusively on Vedántism, instead of mixing it with the Sáṅkhya and the Yoga doctrines. The text has already been noticed, see vol. I, p. 257.

Beginning. यो मायया विगुणया विरचय्य विश्वमंशैः प्रविश्य सकलोऽभवदेक आत्मा ।
यस्माच्च भिन्नमपि सर्व्वमभिन्नमस्मा मा मेऽपसर्पतु हरौ हृदयेश्वरोऽसौ ॥
सर्व्ववेदान्तसारार्थसंग्राहिण्या अतिस्फुटं ।
भाष्यमीश्वरगीतायाश्चक्रे विज्ञानभिक्षुकः ॥
एतेन भगवद्गीताव्याख्यापेक्षापि यास्यति ।
शब्दादिभेदमात्रेण गीतयोरर्थसाम्यतः ॥
श्रीनारायणेन कूर्म्मरूपिणा शक्रादिभ्योऽखिलपुरुषार्थसाधनं ज्ञानं कर्म्म च कूर्म्मपुराणे सम्यगुप-
दिष्टं तदेतत् सूतमुखादुपश्रुण्वन्तः शौनकादयो ज्ञानसारं विस्तरतः श्रोतुकामाः पुनः सूतं पप्र-
च्छुरित्याह पुराणकर्त्ता व्यासदेवः । ऋषय ऊचुरिति यद्रूपस्तदाह भवतेति ।

End. चातुर्वर्ण्यस्यैवात्राधिकारोऽस्ति ब्राह्मणैस्तु विशेषत इदं जपं कर्त्तव्यं शूद्रस्य
तु पाठेऽधिकारो नास्तीति विशेषः ।

Colophon. इति कूर्म्मपुराणे ईश्वरगीतासूपनिषत्सु विज्ञानभिक्षुकृतभाष्ये दशमो-
ऽध्यायः । ईश्वरगीताभाष्यं समाप्तं ॥

विषयः । वेदान्तसारार्थसंग्राहिण्याः कूर्म्मपुराणान्तर्गतेश्वरगीताया व्याख्यानं ॥

No. 2051. प्रश्नोपनिषदालोकः । Substance, country-made paper, 11½ × 3¼ inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent, 544 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Praśnopanishadáloka. A gloss on the Praśnopanishad, one of the Upanishads of the Atharva Veda. By Vijnána Bhikshu. The text along with the commentary of S'aṅkara Áchárya and the gloss of Ánandagiri has been printed twice. and the text has been translated into English by Rájá Rámamohan Ráya, Dr. Roer, Bábu Rájnarain Bose and others.

Beginning. अथ प्रश्नोपनिषद्व्याख्यायते ॥ ॐ केशी च भारद्वाज इत्यादि । प्रणवोच्चा-
रणं सर्व्वविघ्नोपशमार्थं । सुकेशी नामतः भरद्वाजस्यापत्यं भारद्वाजः तथा शिवेरपत्यं शैव्यः सत्य-
कामो नामतः तथा सौर्य्यायणी नामतः गर्गस्यापत्यं गार्ग्यः तथा कौशल्यो नामतः अश्वलस्यापत्यं
आश्वलायनः तथा भृगोरपत्यं भार्गवः वैदर्भिर्नामतः तथा कबन्धी नामतः कत्यस्यापत्यं कात्या-
यनः ते च प्रसिद्धा एते षट्संख्या मुनयो ब्रह्मपरा वेदतत्परा ब्रह्मनिष्ठाः कार्य्यब्रह्मोपासकाः परं
ब्रह्मान्वेषमाणाः ज्ञातुमुद्युक्ता बभूवुरित्यर्थः ।

End. ब्रह्मविद्यासम्प्रदायकर्तृन् नमस्कुर्वन्ति नम इति द्विर्वचनं समाप्त्यर्थं ॥ षष्ठः प्रश्नः ॥

Colophon. इति शिवरामभिक्षुकृते वेदान्तालोके प्रश्नोपनिषदालोकः समाप्तः ॥

विषयः । प्रश्नोपनिषद्व्याख्यानं ।

No. 2052. शास्त्रदीपिका । Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 388. Lines, 9 on a page. Extent, 9,871 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

S'ástra-dípiká. A commentary on the Mímáńsá aphorisms of Jaimini. By Párthasárathi Miśra. The codex is very corrupt and defective.

Beginning. पुरुषाणां प्रथमश्रुतोऽनर्थक इति विरोधापत्तेः । तदुक्तं ।

End. तदेवं सूत्रार्थं यदपि च निषिद्धं विकृतिषु
तथा प्रत्याम्नातं विविधमिह बाध्यं यदवसितं ।
अतस्त्वन्यस्याभ्युच्चयविधिरिति यत्नैव (?) सु
प्रयोगे यत्नाथाः (?) त्वत उपरिचिन्त्यां प्रकुरुते ॥

Colophon. इति श्रीपार्थसारथिमिश्रविरचितायां शास्त्रदीपिकायां दशमस्याध्यायस्याष्टमः पादः समाप्तः ॥

विषयः । मीमांसासूत्रव्याख्यानं । पुस्तकमिदं प्रथमे मध्ये शेषे च खण्डितं ॥

No. 2053. स्कन्दपुराणीय-अम्बिकाखण्डः । Substance, foolscap paper, 13 × 8¼ inches. Folia, 232. Lines, 16—17 on a page. Extent, 11,740 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Ambiká-khaṇḍa of the **Skanda Puráṇa.** A part of the first or Máheśvara khaṇḍa of the seven divisions of the Skanda Puráṇa. The codex assigns it 216 chapters, and their contents are as follow :—1, Birth of Kártikeya ; 2, Abstract of the work ; 3, Origin of the Naimisha forest ; 4, Prájápatyábhisheka ; 5, Birth of Rudra ; 6, Lopping off of the heads of Brahmá ; 7, Restoration of the heads ; 8, Devas' visit to Rudra ; 9, Birth of Suvarṇáksha ; 10, Curse on Daksha ; 11, Penance of Umá ; 12, Alligators (?) ; 13, Marriage of Umá ; 14, Praise of marriage with S'iva ; 15, Benediction on Vaśishtha ; 16, Birth of S'akti, son of Vaśishṭha ; 17,

Curse on Kalmásapáda; 18, Rákshasa sacrifice; 19, Dispute between Vaśishṭha and Viśvámitra; 20—24, Story of Nandi; 25, Marriage of S'iva; 26, Umá's request; 27, Gift of cattle, gold &c. to S'iva; 28, Worship of S'iva; 29, Kuvera's benediction on Panchachúḍa; 30, Praise of Benares; 31, Do. of Dadhicha; 32, Destruction of Daksha's sacrifice; 33, Birth of Vṛisha; 34, Benediction on Upamanyu; 35, Do. on Sukeśa; 36—48, Description of various hells; 49, Philosophy expounded by Yama *(Yamagítá)*; 50, Mutation of creation; 51, Praise of Sukeśa; 52, means of escaping from hell; 53, Penance of Durgá; 54—56, Brahmá's benedictiom on Durgá; 57, Story of the seven fowlers; 58, Kingdom of Brahmadatta; 59—68, Story of Kauśika; 69, Hara and Párvati's tour to Mandára; 70—71, Story of Narasiṅha; 72, Birth of Skanda; 73, Do. of Andhaka; 75—76, Story of Hiraṇyáksha; 77, Sacrifice of the Asuras; 78 to 106, Wars of the Devas and Asuras; 107—108, Story of Varáha; 109, Departure of Mahádeva to Sumeru; 110, Fruits of gifts; 111, Penances; 112, Duties of women; 113—115, The churning of nectar; 116—121, Legend of the Dwarf incarnation; 122, Destruction of Sriṅhikeya; 123, Story of Hariśchandra; 124, Story of Paraśuráma; 125, Worship of Vasudhá; 126—128, Story of the descent of the Ganges; 129—148, Wars of Devas and Asuras; 149—151, Story of Párvatí's accepting an Aśoka tree for a son; 152, S'iva expounds Dharma; 153, Story of S'iva's throat becoming blue; 154, On the propriety of rubbing ashes and dust on the body; 155, On S'iva's dwelling on burning grounds; 156, An offering of aromatic waters to S iva; 157—159, Sacred edifices; 160, Feasts of Bhairava; 161, Birth of Vináyaka; 162, Birth of Skanda; 163, Devas repair to behold Skanda; 164, Mátṛís deputed by Indra to assassinate Skanda; 165, Battle between Skanda and Indra; 166—169, Skanda appointed generalissimo of the army of the Devas; 170—173, Destruction of Tárakásura; 174, Indra's address to Skanda; 175, Destruction of Mahisásura; 176, Thrones of Maheśvara; 177, Hymns in praise of do.; 178, Story of the messengers of Yama and Saṅku; 179, Account of Kálanjara; 180—181, Story of reviving Yama; 182, Temples for gods; 183, Story of Bhadreśvara; 184, Fruit of reciting the name of Mahádeva in a Deodar forest; 185, Temples of gods; 186, Benediction on Maya; 187—195, Legend of Tripura; 196—197, Description and revival of Krauncha; 198—200, The wars of Pralháda; 201—206. Story of Himavat and the clipping of his wings; 207—216, Story of Prahláda's wars with Náráyaṇa and its consequences.

Beginning. हस्त्याननः सकलचन्द्रनिभैकदन्तः सर्व्वात्मको गणपतिर्भुजगोपवीती ।
विघ्नानि नाशयतु लोकविधौ ममासौ देवी च सा कमलिनी वरदास्तु लक्ष्मीः ॥
नमः परमदेवाय त्रैगुण्यविजितात्मने ।
सर्व्वतो योगरूपाय संसारभारहेतवे ॥
स्थितिसंहारसर्गाणां कर्त्रे हर्त्रे पुरारिणे ।
षड्विंशाय पुराणाय महादेवाय धीमते ॥
प्रजापतेर्महाक्षेत्रे गङ्गाकालिन्दिसङ्गमे ।
प्रयागे परमे पुण्ये ब्रह्मणो लोकवर्त्मनि ॥
मुनयः संशितात्मानस्तपसा क्षीणकल्मषाः ।
तीर्थसंप्लावनार्थाय पौर्णमास्यां कृताह्निकाः ॥
पौराणिकमपश्यन्त सूतं सत्यपरायणं ।
स्नातमस्मिन् महातीर्थे प्रणामार्थमुपागतं ॥
दृष्ट्वा ते सूतमायातं ऋषयो हृष्टमानसाः ।
आचार्य्यासनमस्मै च तद्योग्यं समकल्पयत् ॥
स प्रणम्य ततः सर्व्वान् सूतस्तान् मुनिपुङ्गवान् ।
प्रदत्तमासनं भेजे सर्व्वधर्म्मागमान्वितः ॥
तमासीनमपृच्छन्त मुनयस्ते समाहिताः ।
ब्रह्मसत्रे पुरासीना नैमिषारण्यवासिनः ॥
कथितं भरताख्यानं पुराणञ्च पुरा त्वया ।
तेन नः प्रतिभाषितं साक्षात् सत्यवतीसुतः ॥
सर्व्वागमपरार्थज्ञः सत्यधर्म्मपरायणः ।
द्विजपूजारतो नित्यं तेन पृष्टा त्वमर्हसि ॥
भारताख्यानसदृशं पुराणाद् यद्विशिष्यते ।
तत्त्वां पृच्छामि वै जन्म कार्त्तिकेयस्य धीमतः ॥

End. ते म्हीनायुधाः सर्व्वे बलवन्तो महासुराः ।
मुखैश्चन्द्रप्रतिमाननगो——————बभूव भूरतितरां सुदुर्गमा ॥

Colophon. इति स्कन्दपुराणे एकाशीतिसाहस्र्यां संहितायामम्बिकाखण्डे प्रह्लाद-नारायणीये इन्द्रागमनं समाप्तं । समाप्तोऽयमम्बिकाखण्डाख्यो ग्रन्थः ।

विषयः । अत्र १मे अध्याये, कार्त्तिकेयोद्भवप्रश्नः । २ये, अनुक्रमणिका । ३ये, नैमिषोत्पत्तिकथनं । ४र्थे, ब्रह्मणः प्राजापत्याभिषेकः । ५मे, यज्ञोत्पत्तिः । ६ष्ठे, ब्रह्मणः शिरश्छेदनष्टमाक्तं । ७मे, कपालसंस्थापनं । ८मे, देवैः रुद्रदर्शनविवरणं । ९मे, सुवर्णाक्षोत्पत्तिवर्णनं । १०मे, दक्ष-

शापवर्णनं। ११ शे, उमातपस्यावर्णनं। १२ शे, महादेवाश्रमोपवर्णनं। १३ शे, उमापरिचयनं। १४ शे उमाविवाहस्तवः। १५ शे, वशिष्ठवरप्रदानं। १६ शे, शक्तिनामकवशिष्ठपुत्रोत्पत्तिः। १७ शे, कल्माषपादशापविवरणं। १८शे, राक्षसत्वनिरूपणं। १९ शे, वशिष्ठे विश्वामित्रेण वैरनि-र्वर्णनं। २०शे, नन्दितपःप्रवेशः। २१ शे, नन्दिना महादेवस्तुतिः। २२शे, जप्येश्वरचेष्टकथनं। २३शे, नन्दीश्वराभिषेकार्थं महादेवेन इन्द्रादिदेवताह्वानं। २४शे, नन्दीश्वराभिषेकस्तुतिकथनं। २५ शे, नन्दीश्वरविवाहकथनं। २६ शे, माता मेनया कथितां पतिनिन्दां श्रुत्वा दुःखिता पार्व्वती शिवसमीपमागत्य सर्व्वमाविष्कार इत्यादिविवरणं। २७शे, शिवाय गो-हिरण्यादिदानफलं। २८ शे, शिवपूजाविधिः। २९ शे, कुवेरपद्मचूडावरप्रदानं। ३० शे, वाराणसीमाहात्म्यं। ३१शे, दधीचमाहात्म्यं। ३२ शे, दक्षयज्ञविनाशवर्णनं। ३३ शे, इन्द्रोत्पत्तिवर्णनं। ३४शे, उपमन्युवरप्रदानं। ३५शे, सुकेशवरप्रदानं। ३६शे, पितृप्रश्नः। ३७शे, नरकसङ्ख्याकीर्त्तनं, नरकभीतिवर्णनञ्च। ३८शे, शाल्मलीनामनरकवर्णनं। ३९शे, कालसूत्रकनरकवर्णनं। ४०, कुम्भीपाकनरकवर्णनं। ४१, असिपत्रवनाख्यनरकवर्णनं। ४२, वैतरणीनरकवर्णनं। ४३, अमोघनरकवर्णनं। ४४, पद्माख्यनरकवर्णनं। ४५, महापद्माख्यनरकवर्णनं, रौरवनरकवर्णनञ्च। ४६, महारौरवनरकवर्णनं। ४७, तमोनामनरकवर्णनं। ४८, तमस्तमोनामनरकवर्णनं। ४९, यमगीताकथनं। ५०, संसारपरिवर्त्तनकथनं। ५१, सुकेशमाहात्म्यं। ५२, नरकाभावोपायवर्णनं। ५३, दुर्गातपोवर्णनं। ५४, ब्रह्मप्रयाणवृत्तान्तं। ५५, ब्रह्मागमनवृत्तान्तं। ५६, दुर्गावरप्रदानं। ५७, सप्तव्याधोपाख्यानं। ५८, ब्रह्मदत्तस्य राज्ञो वृत्तान्तं। ५९, कौशिकीसम्भववर्णनं। ६०, कौशिक्या विन्ध्यगिरिगमनवृत्तान्तं। ६१, दैत्योद्योगवर्णनं। ६२, सुन्ददैत्यवधवर्णनं। ६३, असुरविजयवर्णनं। ६४, असुरोद्यमवर्णनं। ६५, ६६, देव्या कौशिक्या सह असुराणां युद्धवृत्तान्तं। ६७, कौशिक्यभिषेचनं। ६८, कौशिकीदेहसम्भवा या देव्यस्ता देशेषु नगरेषु च देवा न्यवेशयन् इत्यादिवृत्तान्तं। ६९, पार्व्वत्या सह हरस्य मन्दरगमनवृत्तान्तं। ७०, ७१, नारसिंहेन हिरण्यकशिपुवधवृत्तान्तं। ७२, स्कन्दोत्पत्तिवर्णनं। ७३, अन्धकोत्पत्तिविवरणं। ७४, अन्धकवरप्रदानं। ७५, हिरण्याक्षस्य स्वपुरप्रवेशवृत्तान्त। ७६, हिरण्याक्षस्य सभाप्रवेशवृत्तान्तं। ७७, असुरयागवर्णनं। ७८—१०६, अष्टसप्तत्यध्यायावधि षडुत्तरशताध्यायपर्य्यन्तं देवासुरयुद्धवर्णनं। १०७, वराहोत्सववर्णनं। १०८, वराहप्रयाणवृत्तान्तं। १०९, महादेवस्य सुमेरुगमनवृत्तान्तं। ११०, दानफलनिरूपणं। १११ एकभक्तादिव्रतफलकथनं। ११२, स्त्रीणां धर्म्मनिरूपणं। ११३, अमृताक्षेपवर्णनं। ११४, अमृतमन्थने नीलकण्ठोपाख्यानं। ११५, विष्णुना अमृतेऽपहृते असुरैः सह देवानां युद्धं। ११६, ११७, वामनप्रादुर्भावः। ११८, शुक्रवासवसंवादः। ११९-१२०-१२१, वामनप्रादुर्भावे तीर्थयात्रावर्णनं। १२२, सैंहिकेयवधवर्णनं। १२३, हरिश्चन्द्रनिर्द्देशः। १२४, महादेवात्परशुरामवरप्राप्तिवर्णनं। १२५, वसुधाप्रतिष्ठावर्णनं। १२६, १२७, १२८, मत्स्यावतारवृत्तान्तं। १२९—१४८ ऊनत्रिंशदधिकशताध्यायावधि अष्टचत्वारिंशदधिकशताध्यायपर्य्यन्तं अन्धकासुरपराजयवृत्तान्तं। १४९,१५०,

१५१, पार्व्वत्या पुत्रलेमाशोकतरोः परिग्रहवृत्तान्तं। १५२, शूलिनो धर्म्मपद्धतिकथनं। १५३, महादेवकण्ठस्य विषाग्नीलत्वकथनं। १५४, भस्मरजसः कथं विलेपनत्वं इति पार्व्वतीप्रश्ने शिवोत्तरं। १५५, जगत्प्रभोस्तव कथं श्मशानवासित्वं इति पार्व्वतीप्रश्ने शिवोत्तरं। १५६, सुगन्धजलादिना शिवस्नापनफलकथनं। १५७,१५८, १५९, पुण्यायतनफलं। १६०, भैरवोत्सवकथनं। १६१, विनायकोत्पत्तिः। १६२, स्कन्दोत्पत्तिः। १६३, स्कन्ददर्शनार्थं देवादीनामागमनवृत्तान्तं। १६४, स्कन्दविनाशार्थं इन्द्रेण मातृगणप्रेरणं। १६५, स्कन्देन सह इन्द्रस्य युद्धवृत्तान्तं। १६६,१६७, स्कन्दस्य देवसेनापतित्वविवरणं। १६८, स्कन्दाभिषेकवर्णनं। १६९, स्कन्दाभिषेकद्रव्यासेचः। १७०, १७१, १७२, १७३, तारकासुरवधविवरणं। १७४, स्कन्दं प्रति इन्द्रवाक्यं। १७५, महिषासुरवधविवरणं। १७६, महेश्वरनामानि। १७७, महेश्वरस्तुतिः। १७८, क्षीणायुषं श्वेतमानेतुमागतानां यमदूतानां शङ्कुकर्णेन प्रत्याख्यानं। १७९, कालञ्जरायतनवृत्तान्तं। १८०, १८१, यमसञ्जीवनवृत्तान्तं। १८२, देवायतनोद्देशः। १८३, भद्रेश्वराख्यानं। १८४, देवदारुवने महादेवस्थानमाहात्म्यवर्णनं। १८५, आयतनवर्णनं। १८६, मयवरदानं। १८७, त्रिपुरवर्णनं। १८८,—१९५, अष्टाशीत्यधिकशताध्यायात् पञ्चनवत्यधिकशताध्यायपर्य्यन्तं त्रिपुरवधवृत्तान्तं। १९६, क्रौञ्चवधवर्णनं। १९७, क्रौञ्चसञ्जीवनं। १९८, १९९, प्रह्लादयुद्धं। २००, प्रह्लादविजयः। २०१, हिमवत्सम्भाषणं। २०२, गिरिवाक्यं। २०३, २०४, गिरिपक्षच्छेदवृत्तान्तं। २०५, मेघोत्पत्तिः। २०६, पक्षच्छेदनवृत्तान्तश्रवणफलं। २०७, २०८, नारायणेन सह प्रह्लादयुद्धोद्योगः। २०९, अनुह्रादवधवृत्तान्तं। २१०, नारायणेन चक्रसृष्टिवर्णनं। २११, प्रह्लादामरसङ्गमः। २१२, परमदैवतवचनं। २१३, दानवैः सह देवानां युद्धवृत्तान्तं। २१४, प्रह्लादतपश्चरणं। २१५, असुरप्रयाणोत्पातविवरणं। २१६, प्रह्लादनारायणयुद्धे इन्द्रागमनवृत्तान्तं ॥

No. 2054. यतीन्द्रमतदीपिका। Substance, country-made paper, 13 × 5½ inches. Folia, 25. Lines, 11 on a page. Extent, 937 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1894, Sk. 1759. Place of deposit, Calcutta, Governmen of India; also another copy at Berhampur, Bábu Rámadása Sena. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yatindramata-dípiká. A summary of the dualistic form of the Vedánta doctrine. By S'rínivásadása, son of Govinda A'chárya. The work is divided into 10 chapters, and treats of (1) Perception; (2) Inference; (3) Testimony; (4) Nature; (5) Time; (6) Eternal attributes; (7) Intellect; (8) Created beings; (9) God; and (10) Immateriality.

Beginning. श्रीवेङ्कटेशं करिशैलनाथं श्रीदेवराजं घटिकाद्रिसिंहम्।
कृष्णेन साकं यतिराजमीडे स्वप्ने च दृष्टान् मम देशिकेन्द्रान्। १।
यतीश्वरं प्रणम्याहं वेदान्तार्यं महागुरुं।
करोमि बालबोधार्थं यतीन्द्रमतदीपिकां ॥ २ ॥

श्रीमन्नारायण एव चिदचिद्विशिष्टाद्वैतं तत्त्वं भक्तिप्रपत्तिभ्यां प्रपन्नः स एव उपायः। अप्राकृतदेशविशिष्टः स एव प्राप्य इति वेदान्तवाक्यैः प्रतिपादयतां व्यास-बोधायन-गुहदेव-भारुचि-ब्रह्मानन्दि-द्रविड़ाचार्य्य-श्रीपराङ्कुशनाथ-यामुन-मुनियतीश्वरप्रभृतीनां मतानुसारेण बालबोधार्थं वेदान्तानुसारिणी यतिपतिमतदीपिकाख्या शारीरकपरिभाषा मा यथेहपावलम्बिमामया यथामति संग्रहेण प्रकाश्यते।

End. वस्तुतस्तु वेदान्तानां चिदचिद्विशिष्टाद्वैतमेकमेव ब्रह्मेति तात्पर्य्यं अत एव चिदचिद्विशिष्टं ब्रह्मैकमेवेति मत्वा भगवान् बादरायणः अथातो ब्रह्मजिज्ञासेत्युपक्रम्य तमेव प्रकारं निरूपितवान् अतः चिदचिद्विशिष्टो ब्रह्मशब्दवाच्यो विष्ण्वाख्यः परवासुदेवो नारायण एवैकं तत्त्वमिति विशिष्टाद्वैतवादिनां दर्शनमिति सिद्धं ॥

इति विविधविचित्रं मानमेयं प्रकाशं घनगुरुवरदासेनोक्तमादाय शास्त्र।
यतिपतिमतदीपं वेदवेदान्तसारं स भवति मतिमान् यः सत्कटाक्षैकलक्ष्यः ॥

Colophon. इति श्रीवाधूलकुलतिलकश्रीमन्महाचार्य्यस्य प्रथमदासेन श्रीमद्वेङ्कटगिरिनाथपदकमलसेवापरायणस्वामिचिफङ्कापुष्करिणीगोष्ठि वन्दार्य्यसूनुना श्रीनिवासदासेन विरचितायां यतीन्द्रमतदीपिकायामद्रव्यपरिच्छेदो नाम दशमोऽवतारः ॥

विषयः। श्रीमन्नारायण एव चिदचिद्विशिष्टाद्वैतं तत्त्वं इति प्रतिपादयतां व्यास-बोधायन-गुहदेव-भारुचि-ब्रह्मानन्दि-द्रविड़ाचार्य्य-श्रीपराङ्कुशनाथ-यामुन-मुनियतीश्वरप्रभृतीनां मतानुसारेण बालबोधार्थं संक्षेपतो दशभिः परिच्छेदैर्वेदान्तमततात्पर्य्यकथनं। तत्र १—मे परिच्छेदे, प्रत्यक्षनिरूपणं। २-ये, अनुमाननिरूपणं। ३-ये, शब्दनिरूपणं। ४-र्थे प्रकृतिनिरूपणं। ५ मे, कालनिरूपणं। ६ष्ठे नित्यविभूतिनिरूपणं। ७-मे, बुद्धिनिरूपणं। ८-मे, जीवनिरूपणं। ९-मे-ईश्वरनिरूपणं। १०-मे, अद्रव्यनिरूपणं ॥

No. 2055. दीपप्रकाशः। Substance, country-made paper, 9 × 4¼ inches. Folia, 42. Lines, 8—10 on a page. Extent, 1,036 ślokas. Character, Náarga. Date, Sm., 1785. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Dípa-prákáśa. On dedication of lighted lamps to the goddess Rájarájeśvarí according to Tántric rules. By Premanidhi S'armá.

Beginning. चगाधापन्नाभ्रेस्तरणकरणे सुन्दरतरी

चरीभूतोऽरातिप्रजप्रगमचामाननथने ।

करी मर्च्चामर्त्त्याद्यसुलभतरीभूतधिषणा-

द्दरीदाह्नप्रेम्नामिह जयति छीपात्मकहरिः ॥ १ ॥

End. यशोद्योतमती सती गुणवती माता पितोमापति-

र्नामप्रेमनिधीति पन्थकुलभूः कुर्म्माचलो जन्मभूः ।

स्रूपाख्यं कृतवीर्य्यजात्मजपदं भूष्टमलैवम्मभू-

इत्यानन्दवनेऽमुना निवसता दीपप्रकाशः कृतः ॥

Colophon. इति श्रीप्रेमनिधिशर्म्मनिर्म्मितो दीपप्रकाशः सम्पूर्णतामगमत् ॥

विषयः । तन्त्रोक्तनियमेन श्रीराजराजेश्वरोद्देश्यकदीपदानविधिकीर्त्तनं ॥

No. 2056. शब्दप्रकाशः वा दीपप्रकाशटिप्पनम् । Substance, country-made paper, 9 × 3¾ inches. Folia, 121. Lines, 10 on a page. Extent, 3,210 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

S'abdaprakáśa alias **Dípaprakáśa-ṭippana.** A commentary on the work noticed under the last preceding No. by the author himself.

Beginning. प्रणम्येष्टदेवं शिवादेरपीष्टप्रदं राजराजेश्वराख्यं रमेशं ।

स्वदीपप्रकाशस्थितक्लिष्टशब्दप्रकाश तनोम्यद्य बालानुरोधात् ॥ १ ॥

अथ नानातन्त्रग्रन्थालोचनतद्व्याख्यादिकरणक्लेशपरिहारेण श्रीराजराजेश्वरोपासकजनश्रेणी-भूरोणोपकारादिद्वारा श्रीशिवदेवोपासनाप्रसादमाकाङ्क्षमाणो दीपप्रकाशनामानं साङ्गदीप-प्रकाशकतयान्वर्थं शिखरिणीस्रग्धराशार्दूलविक्रीडितच्छन्दोनिबद्धश्लोकमन्दाधात्मकं ग्रन्थं चिकीर्षुस्तत्समाप्तिप्रतिबन्धकप्रत्यूहव्यूहविध्वंसनार्थं स्वेष्टदेवस्य दीपप्रियतया तदात्मकतया स्मरण-स्याधिकतरं प्रसादकत्वमभिप्रेत्य दीपप्रकाशनिर्माणे दीपात्मकतयैव स्मरणस्योचिततमत्वं मत्वा च तथा स्मरणनमस्कारात्मकं मङ्गलं कृत्वा शिष्यशिक्षायै निबध्नाति । चगाधेत्यादि ।

End. अस्ति हि उत्तरस्यां दिशि मुक्तिक्षेत्रविषये ता + मेतिप्रसिद्धपर्व्वतदेशाना-मधिपतिः श्रीमल्लैवम्मदेवस्तदीयकृपाप्राप्तभूमिष्टणिध्यामन्नवस्त्रादिभोगपूर्व्वकं काश्यां निवसतेति वर्त्तुलार्थः । तथा च जन्मस्थानं भिन्नं वृत्तिस्थानं भिन्नं निवासस्थानञ्च भिन्नं ग्रन्थकर्त्तृत्वं दीप०

प्रकाशः दीपस्य पूर्व्वोपदिष्टस्य प्रकाशः प्रकटनं दीपप्रकाशनामा ग्रन्थश्च कतोऽनुष्ठितो बुद्धिपूर्व्वक न स्वकल्पज्ञान इत्यर्थः ।

इत्थं शब्दप्रकाशश्चरणकलनया राजराजेश्वरस्य
श्रीयाभीष्टार्थदातुर्मंगजलधिरसच्छाशके माघमासे ।
कष्णाष्टम्यां प्रपूर्णः परपरबधिरार्थस्य नाभावबोधो
मूलं मूलस्य यत्नादरणमिव परं लक्षि संक्षेपमात्रं ॥ १ ॥
अस्माभिः सकलः प्रयोग उदितो रत्नाकरे स्वहतो
मूलं भक्तितरङ्गिनीत्यभिहिते ग्रन्थेऽखिलं दर्शितं ।
तत्संक्षेपवचिप्रतोषफलके दीपप्रकाशे स्थिता
कष्टा शब्दततिः प्रकाशिततरार्था साम्प्रतं निर्मिता ॥ २ ॥
मास्त्वाश्चर्य्यं नृणां सप्राक्चानुष्ठितादितो ग्रन्थात् ।
दीपप्रकाशकर्त्तुर्नानाशाध्यं किमप्यस्ति ॥ ३ ॥
दीपप्रकाशे हि मनोऽस्ति यस्य शब्दप्रकाशेऽपि मनोऽस्तु तस्य ।
शब्दप्रकाशेन विना न नृणां दीपप्रकाशे भविता प्रवेशः ॥ ४ ॥
यशोयोतमती सती गुणवती माता पितोमापति-
र्नाम प्रेमनिधीति पन्थकुलभूः कुर्म्माचलो जन्मभूः ।
स्रूपास्यं कृतवीर्य्यजात्मजपदं भूभृन्मलेवसभू-
इच्छामन्दवनेऽमुना निवसता शब्दप्रकाशः कृतः ॥ ५ ॥

Colophon. इति श्रीमत्प्रेमनिधिशर्म्मनिर्म्मितदीपप्रकाशटिप्पनभूतशब्दप्रकाशग्रन्थः सम्पूर्णः ॥

विषयः । स्वकृतदीपप्रकाशस्थितकूटशब्दार्थानां प्रकटीकरणं ।

No. 2057. योगशास्त्रं । Substance, country-made paper, 11¾ × 4¼ inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 126 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India; also another copy at Murshidábad, Jápharaganj, Gopáladása Mahanta. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yoga-śástra. A brief exposition of the Yoga aphorisms of Patañjali. The codex is defective, and the name of the author of the work cannot be made out.

Beginning. (আদ্যপত্রং নাস্তি)। ধিগমোপায়াপায়াভাবস্ব ব্যাধিস্ত্যানসুম (?) সংশয়-প্রমাদালস্যাবিরতি-ভ্রান্তিদর্শনালব্ধভূমিকত্বানবস্থিতত্বানি।

End. কৈবল্যং স্বরূপপ্রতিষ্ঠা বা চিতিশক্তেরিতি।

Colophon. ইতি যোগশাস্ত্রে কৈবল্যপাদশ্চতুর্থঃ॥ সমাপ্তঃ।

বিষয়ঃ। পাতঞ্জলযোগসূত্রতাৎপর্য্যবিষয়ীভূতার্থস্য সংক্ষেপেণ কথনং॥

No. 2058. যোগমণিপ্রভা বা পাতঞ্জলযোগসূত্রবৃত্তিঃ। Substance, country-made paper, 11¾ × 4¼ inches. Folia, 60. Lines, 9 on a page. Extent, 1,134 ślokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yogamaṇi-prabhá. A commentary on the Yoga aphorisms of Patanjali. By Rámánanda Sarasvatí, pupil of Govidánanda. It follows the Pátanjala-bháshya.

Beginning. বন্দে জগদাদ্যসংসৃষ্টং পুরাণপুরুষং হরিং।
প্রকৃত্যা প্রীতয়া যুক্তং যোগেশং যোগদায়িনং॥
পতঞ্জলিং সূত্রকৃতং প্রণম্য ব্যাসং মুনিং ভাষ্যকৃতং চ ভক্ত্যা।
ভাষ্যানুগাং যোগমণিপ্রভাখ্যাং বৃত্তিং বিধাস্যামি যথা মতিস্ব॥
ইহ খলু ভগবান্ পতঞ্জলিঃ প্রেক্ষাবৎপ্রবৃত্ত্যঙ্গশাস্ত্রপ্রতিপাদ্যং দর্শয়তি॥
অথ যোগানুশাসনম্॥

End. যন্নাহং প্রমাদনিরতঃ ক্ব বাক্যং গুরোরিদং।
নূনং মহাত্মনাং দীনে স্বতশ্চিত্তং কৃপান্বিতং॥

Colophon. ইতি শ্রীমৎপরমহংসপরিব্রাজকাচার্য্যগোবিন্দানন্দভগবৎপূজ্যপাদশিষ্য-শ্রীরামানন্দসরস্বতীকৃতৌ পাতঞ্জলসূত্রবৃত্তৌ যোগমণিপ্রভাখ্যায়াং কৈবল্যপাদশ্চতুর্থঃ সমাপ্তঃ॥

বিষয়ঃ। পাতঞ্জলযোগসূত্রস্য ভাষ্যানুগতব্যাখ্যানং॥

No. 2059. পথ্যাপথ্যবিবোধকঃ। Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 118. Lines, 8—10 on a page. Extent, 3,729 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1767. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Pathyápathya-vibodhaka. On diet and regimen. By Keyadeva Paṇḍit, a Vadya by caste.

Beginning. मत्वैकं विश्वरूपं त्रिभुवनशरणं स्वर्गमोचैकहेतुं
शम्भुं वाग्देवताञ्च व्यवहरति यया विश्वमेतन्निताम्नं ।
यस्य ध्यानप्रसादात् प्रभवति पुरुषः सर्व्वकार्य्यस्य सिद्धिं
कर्त्तुं तं देववन्द्यं स्मरदुरगवरस्फारहारं गणेशं ॥ १ ॥
भारद्वाजपवित्रगोत्रतिलकः श्रीपद्मनाभोऽभव-
द्वैद्याक्तनिनाटकागमकथालङ्कारपारङ्गमः ।
तत्पुत्रो गुणभूषितः समभवत् श्रीशार्ङ्गनामा भिषक्
येन प्राणिगदो गदैरपहृतोऽसौ सर्व्वविद्यालयः ॥ २ ॥
तत्पुत्रः केयदेवोऽस्ति वैद्यशास्त्रविशारदः ।
मणिरत्नाकरो येन कृतोऽल्पो नाम सागरः ॥
नामरत्नाकरोक्तानां द्रव्याणाञ्च रसादिषु ।
पथ्यार्थं क्रियते तेन पथ्यापथ्यविबोधकः ॥ ३ ॥

End. ओजः कान्तिर्बलं पुष्टिस्तुष्टिस्तूपचयः स्मृतः ।

Colophon. इति श्रीवैद्यकेयदेवपण्डितविरचिते पथ्यापथ्यविबोधके मिश्रवर्गोऽष्टमः सम्पूर्णोऽयं ॥

विषयः । पथ्यापथ्यविवेचनं ॥

No. 2060. न्यायकुसुमाञ्जलिप्रकरणम् । Substance, country-made paper, 13½ × 6¼ inches. Folia, 37. Lines, 13—14—15—18 on a page. Extent, 2,858 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Correct.

Nyáya-kusumáṇjali-prakaraṇa. A polemical disquisition on the existence of God, refuting all atheistical doctrines. By Udayana Ácháraya. The work comprises a metrical portion, and a prose paraphrase. The former has been published with a translation into English by Professar E. B. Cowell. The latter is scarce. The codex under notice contains both the parts.

Beginning. सत्पक्षप्रसरः सतां परिमलप्रोद्बोधबद्धोत्सवो
विम्लानो न विमर्द्दनेऽमृतरसप्रस्यन्दमाध्वीकभूः ।

ईशस्यैव निवेशितः पदयुगे भृङ्गायमानं भ्रम-
न्नेतो मे रमयत्वविघ्नमनघः न्यायप्रसूनाञ्जलिः ॥
स्वर्गापवर्गयोर्मार्गमामनन्ति मनीषिणः ।
यदुपास्तिमसावत्र परमात्मा निरूप्यते ॥

End. इत्येष नीतिकुसुमाञ्जलिरुज्ज्वलश्री-
र्यद्वासयेदपि च दक्षिणवामकौ द्वौ ।
नो वा ततः किममरेश्वरगुरोर्गुरुस्तु
प्रीतोऽस्त्वनेन पदपीठसमर्पणेन ॥

Colophon. इत्याचार्य्यश्रीमदुदयनविरचितन्यायकुसुमाञ्जलिप्रकरणं समाप्तं ।

विषयः । ईश्वरे विप्रतिपन्नानां चार्व्वाक-मीमांसक-सौगत-दिगम्बर-साङ्ख्यानां मतं श्रीमदुदयनाचार्य्येणानेन गद्य-पद्योभयात्मकेन प्रबन्धेन निराकृतं ।

No. 2061. यजुर्वल्लभः । Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 81. Lines, 11—12 on a page. Extent, 2,065 Ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1811. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Yajurvallabha. This is a part of the 'Áhnika-paddhati,' a comprehensive work on the duties of householders. By Viṭṭhala Díkshita. The part under notice comprises three chapters, and treats of, 1st, daily religious duties, 2nd, the sacraments, (*sañskáras*) 3rd, Ádhána or domestic fire worship. All those have been treated according to the rules of the Yajur Veda.

Beginning. योगिनो यं प्रपश्यन्ति हृदाकाशे सनातनं ।
\+ + + + + + वन्दे देवकीनन्दनं हरिं ॥
अस्मिन् कर्म्मसरणावाह्निकं प्रथमं ततः ।
संस्कारादीनावसथ्य विधिः काण्डैरहं ब्रुवे ॥

End. ततो ब्राह्मणभोजनं संकल्पयेत् । इत्याग्रयणपद्धतिः समाप्ता ॥

Colophon. इति श्रीविट्ठलदीक्षितनिबद्धायामाह्निकपद्धतौ यजुर्वल्लभाख्यायां आवसथ्याधानं सपरिकरं नाम तृतीयः खण्डः समाप्तः ॥ ३ ॥

विषयः । अत्र खण्डत्रयं वर्ण्यते तत्र प्रथमे यजुर्व्वेदोक्ताह्निककृत्यप्रयोगः । द्वितीये यजुर्वेदोक्तसंस्कारप्रयोगः । तृतीये यजुर्वेदोक्तावसथ्याधानप्रयोगः ॥

No. 2062. हौत्रिकपद्धतिः, यजुर्वेदोक्ता। Substance, country-made paper, 8¾ × 4 inches. Folia, 38. Lines, 8 no a page. Extent, 592 ślokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1705. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Hautrika-paddhati. A guide-book for the performance of the Hautrika or fire sacrifices according to the Yajur Veda. Anonymous.

Beginning. शौचं कृत्वा संचरेण प्रविश्यापश्चमनीयं।

End. यासो वा तदुपांशु तदुपांशु॥

Colophon. इति यजुर्वेदिके हौत्रिके पञ्चमोऽध्यायः॥

विषयः। यजुर्वेदोक्तहौत्रिककर्म्मप्रपञ्चनं।

No. 2063. देवीमाहात्म्य-टीका। Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 92. Lines, 7 on a page. Extent, 2,598 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagola, Post Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Devímáhátmya-tíká. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By S'aṅkara S'armá.

Beginning. श्रीदुर्गायाः पदं नत्वा श्रीमच्छङ्करशर्म्मणा।
देवीमाहात्म्यटीकेयं क्रियते विप्रसम्मता॥

पूर्व्वं भगवद्बादरायणमुनेः शिष्यो जैमिनिर्नाम मुनिर्भारतविषये सन्दिग्धमना मार्कण्डेयं समुपागम्य भो मुनेभारतविषयेऽस्मत्सन्देहो दूरीक्रियतामित्यवदत्। — — — — — — — — — — पठिण कृचः;—मार्कण्डेय उवाचेत्यादि।

End. सावर्णिर्भविता मनुरिति पुनराद्यभिः समाप्तिं द्योतयति सम्प्रदायसम्भवात्॥

Colophon. इति देवीमाहात्म्यटीका समाप्ता।

विषयः। मार्कण्डेयपुराणीयदेवीमाहात्म्यव्याख्यानं।

No. 2064. अमरकोषमाला । Substance, country-made paper, 15 x 4 inches. Folia, 250. Lines, 6 on a page. Extent, 5,906 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagola, Post Dighápati, Zilá Rájasáhí, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Amarakosha-málá. A paraphrase of the 'Námalingá nuśásana' of Amara Siñha. Author's name not made out. The work has been written in accordance with the rules of the Kalápa-vyákaraṇa.

Beginning. अनादिमध्यान्तमनीशमीशं प्रणम्यत + + दमु' गिरीशं ।
निर्वाढयोगार्थकमूलसीनां निबध्य कुर्म्मोऽमरकोषमालां ॥
उपाया बहवः सन्ति निबन्धाः पाणिनेर्द्दिशा ।
तथापि मादृशां यतः खलु कालापतुष्टये ॥

अत्र ग्रन्थारम्भे शिष्टाचारसिद्ध्यर्थमशेषविघ्नविघातार्थञ्च अभीष्टदेवतायाः सेवनोपदेशेन प्रणामं दर्शयति यस्येत्यादि । हे धीराः स विष्णुः सेव्यतां भवद्भिरिति शेषः । इत्यादि ।

Colophon. समाप्तिसूचकवाक्यं नास्ति ।

विषयः । अमरकोषव्याख्यानं ।

No. 2065. दत्तकविवेकः । Substance, country-made paper, 18 x 3 inches. Folia, 4. Lines, 5 on a page. Extent, 75 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagolá, Post Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dattaka-viveka. A summary of the laws relating to adoption. By Súlapáṇi. It is one of several treatises the author wrote under the generic name of *Viveka*. He lived in the middle of the 12th century, and was a judge in the court of Lakshmaṇa Sena, of Bengal.

Beginning. अथ दत्तकविवेकः । तत्र याज्ञवल्क्यः ।
दद्यान्माता पिता वा यं स पुत्रो दत्तको भवेत् ॥
मनुः । माता पिता वा दद्यातां यमद्भिः पुत्रमापदि ॥
सदृशं प्रीतिसंयुक्तं स पुत्रो दत्रिमः सुतः ॥
प्रीतिसंयुक्तमित्यनेन यथोऽधिकपुत्रदाने पुत्रानुमत्यपेक्षा प्रापिता । इत्यादि ।

End. संस्कृतस्य कृतस्यस्य वर्णानां भवत्युत ।
अथ देया तु कन्या स्यात् तद्वर्णस्य युधिष्ठिर ॥

Colophon. इति शूद्रपाणिग्रहणदत्तकविवेकः समाप्तः ।

विषयः । दत्तकपुत्रग्रहणकर्त्तव्यतातदधिकारादिनिरूपणं ।

No. 2066. छन्दोमञ्जरीटीका । Substance, foolscap-paper, 16 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 446 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagola, Post Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, new. Prose. Correct.

Chhando-manjarí-tíká. A commentary on the *Chhando-manjarí,* an elementary treatise on versification. By Dátaráma.

Beginning. नत्वा वागीश्वरीपदं चतुर्वर्गफलप्रदं ।
सच्छन्दोमञ्जरीटीका दाताराभेण तन्यते ॥
यद्यस्याः कतिधा व्याख्या व्याख्याताः पूर्व्वसूरिभिः ।
तथापि बालबोधाय मयाप्याख्यायतेऽधुना ॥

ग्रन्थकारेण ग्रन्थस्य श्रीकृष्णलीलावर्णनप्रधानतया महाकाव्यत्वादादौ शिष्टाम्शिष्टाचिरितेष्टदेवतानमस्काररूपं मङ्गलं वस्तुनिर्द्देशश्च कृतः । सर्गबन्धो महाकाव्यमुच्यते तस्य लक्षणं । आशीर्नमस्क्रिया वस्तुनिर्द्देशो वापि तन्मुखमित्युक्तेः ।

ग्रन्थम्मञ्जरीत्वेन परिकल्प्य महाकविः ।
गङ्गादासप्रकारेण स्तवकैः षड्भिरन्वितं ॥

देवमित्यादि ।

End. भाराक्रान्तेति । हरिः श्रीकृष्णो जयति जयतु तुष्टाने तिः । किम्भूतः, गर्व्वं जगं विलोक्य दृष्ट्वा जलदश्यामाकुलावक्रवीसंश्लेषोत्थ——

Colophon. परिसमाप्तिवाक्यादिकं नास्ति ।

विषयः । गङ्गादासकृतच्छन्दोमञ्जर्य्या व्याख्यानम् ।

No. 2067. शाक्तक्रमः । Substance, country-made yellow paper, 14 × 3 inches. Folia, 105. Lines, 5 on a page. Extent, 1,503 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Láṭora, Zilá Rájasáhi, Kumár Yogendranátha Ráya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

S'ákta-krama. A summary of Tántric rituals. By Purṇánanda Paramahaṅhsa. The work is divided into 7 chapters, and treats of all

the leading rites and ceremonies which the followers of the S'ákta sect of the Trántrics are required to perform.

CONTENTS: I. Proper place for Ekaliñga. The Kúrmachakra diagram. Corpses, their varieties. Internal worship. Offering of water to the manes. Offering of Arghyas. Rosaries. The great internal worship. The great yajna.

II. Classification of worshippers. *Divya* or Celestial class. *Vira* or heroic class. *Pashu* or animal class. Listening, contemplation, &c. Means of knowing one's self. True knowledge. Conduct of the class called *China* or Chinese. Duties of Kaulas. Rules regarding the five M.'s S'akti defined. Routine of Kaulas. Duties on particular occasions.

III. Worship of virgins of different ages. Sacrifice of she-jackals. Worship of Kula. Recounting of rosaries. Sanctification of rosaries. Drinking for pleasure prohibited. Worship without spirituous drinks condemned.

IV. Purification of articles of worship. Identity of one's self. Articles of worship derived from bastards, &c.

V. The rite of Vijayá. Hermitage. Worship of shoes. Form of Kámakalá. Secret worship. Purificatory rites. Rites on cremation grounds. Rite called Níla.

VI. Rites for becoming Víra. Worship of S'akti. Praise of nonduality.

VII. Diabolical rites for causing stupefaction, subjugation, &c. &c.

Beginning. नत्वा श्रीपरदेवताङ्घ्रियुगलं शान्ताक्रमं कामदं
पूर्णानन्दयतिस्तनोति शिवयोस्तन्त्रानुसारक्रमात् ।
श्रीदीक्षागुरुपादपद्मयुगलध्यानात्मनो निर्मलो
द्वैतध्वान्तविनाशनाय विदुषामामोदसंवृद्धये ॥
सहस्रारे महापद्मे प्रातः शिरसि निर्मले ।
पूर्णेन्दुमण्डलयुते शुद्धस्फटिकसन्निभं ॥
गन्धानुलेपितं शान्तं वरदाभयपाणिनम् ।
मन्दस्मितं निजगुरुं कारुण्येनावलोकितं ॥ इत्यादि ।

End. प्रसन्ना तेन गाथ्या कुलीनैः शिष्यचेतसे ।
भावचूडामणिं वीक्ष्य कुलचूडामणिं तथा ।
तन्त्रचूडामणिं वीक्ष्य वीरतन्त्रकजामलं ॥

कुलार्णवं प्रक्रमञ्च वामकेश्वरसंज्ञितं ।
समयार्णमातृकाञ्च उत्तरातन्त्रमेव च ॥
गुरूणाञ्च मतं ज्ञात्वा कालीतन्त्रं कुलार्णवं ।
पूर्णानन्देन गिरिणा कृतं श्रीपतिवासरे ॥
इषे कालाङ्कवेदेन्दुशाके मङ्गलवासरे ।
नित्यमुक्तस्वभावार्थं शाक्तक्रममनुत्तमं ॥

Colophon. इति श्रीपूर्णानन्दपरमहंसविरचिते शाक्तक्रमे सप्तमोऽंशः ॥

विषयः। १प्रथमांशे,—एकलिङ्गस्थानलक्षणं। कूर्म्मचक्रलक्षणं। कोमलचूड़कादिशवलक्षणं। श्मशानयजनविधिः। तर्पणविधिः। अर्घ्यसाधनविधिः। जपविधिः। महाश्मशानयजनविधिः। महायज्ञविधिः।

२ये अंशे,—दिव्यादिभावनिरूपणं। दिव्यभावलक्षणादिकथनं। वीरभावलक्षणादिलक्षणं। पशुभावलक्षणादिकथनं। श्रवण-मनन-निदिध्यासनलक्षणादिकथनं। आत्मसाक्षात्कारोपायकथनं। तत्त्वज्ञानादिनिरूपणं। चीनाचारकथनादिकं। कौलिककर्त्तव्यकथनं। पञ्चमकारसाधनविधिः। शक्तिनिरूपणादिकं। कुलाचारलक्षणं। समयाचारलक्षणं।

३ये अंशे,—कुमारीपूजाविधिः। तल्लक्षणादिकथनं। तत्र वत्सरसंख्यया फलविशेषकथनं। शिवाबलिदानविधिः। कुलपूजनविधिः। मालाजपविधिः। मालाप्रतिष्ठाविधिः। कामतः सुरापाननिषेधः। मद्यादिहीनपूजाया निन्दितत्वकीर्त्तनं।

४र्थे अंशे,—द्रव्यशुद्धिविधिः। आत्मस्वरूपनिरूपणं। कुण्डगोलोद्भवादिद्रव्यनिरूपणं।

५मे अंशे,—विजयाकल्पकथनं। अवधूताश्रमकीर्त्तनं। पादुकापूजनविधिः। कामकलारूपकीर्त्तनं। गुप्तसाधनविधिः। कल्पपरश्चरणविधिः। श्मशानसाधनविधिः। नीलसाधनविधिः।

६ष्ठे अंशे,—वीरसाधनपरश्चर्य्याविधिः। शक्तिपूजाविधिः। अद्वैततत्त्वप्रशंसा।

७मे अंशे,—वश्यस्तम्भनादिविधिः। तत्र स्थानकालादिनिरूपणं। सर्व्वत्र देवीभावावश्यकतानिरूपणञ्च।

No. 2068. पुराणसर्व्वस्वं। Substance, Palm-leaf, 40 × 2 inches. Folia, 325. Lines, 4 on a page. Extent, 8,910 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1677. Place of deposit, Viśe, Post Deṅgápáḍá, Zilá Rájasáhí, Bábu Lakshmíkánta Ráya. Appearance, old. Verse. Correct.

Puráṇa-sarvasva. A miscellany made up of extracts from the Puráṇas with comments thereon on history, geography, civil polity, various forms of worship, &c. By Govardhana Páṭhaka. It was compiled under the auspices of a Bengali zemindar of the name of Srísatya, who

had the title of Khan, in the year 1396 S'áka. This work is quite distinct from the one of this name noticed under No. 333 (I, 188).

Beginning. (प्रथमपत्रं नास्ति ।)

विधास्य तु महाराज विद्वान् पुत्रः पुरूरवाः ।
तेजस्वी दानशीलश्च यज्वा विपुलदक्षिणः ॥
ब्रह्मवादी पराक्रान्तः शत्रुभिर्युधि दुर्ज्जयः ।
आहर्त्ता चाग्निहोत्रस्य यज्ञानाञ्च महीपतिः ॥ इत्यादि ।

End. एतत् पुस्तं समाप्तं जनपदविदितं कारितं सत्यखानै-
र्दानैर्मानैर्विधानैरनुदिनमधिकं पण्डितान् पूजयित्वा ।
सर्व्वस्वाख्यं पुराणं परमशुभकरं भूषणं भूतलेऽस्मिन्
आचन्द्रार्कप्रकाशादमनवऋतभुक्चन्द्रसङ्ख्याशकाब्दे ॥
श्रीमद्गौड़महीमहीपतिपतिप्राप्तप्रसादोदयः
पुण्याः प्राक्तनकर्म्मणोऽतिपद+++श्रीखानाङ्किता ।
पश्चात् श्रीशुभराजखानपदवी लब्धा धरामण्डले
जीयाद्धर्म्मधुरन्धरः कुलधरो धीरो गभीरो गुणैः ॥
पुराणसर्व्वस्वमिदं प्रयत्नादकारि गोवर्द्धनपाठकेन ।
मनोरमं पुण्यवतां जनानां श्रीसत्यखानस्य यशः प्रधानं ॥

Colophon. इति पुराणसर्व्वस्वं समाप्तं । शुभमस्तु शकाब्दाः १६०७ ॥

विषयः । विविधपुराणसारमाहृत्य निर्म्मितोऽयं ग्रन्थराजः । तत्र एनोत्पत्तिकथनं । भुवन-कोषवर्णनं । विशेषेण भूगोलकीर्त्तनं । ज्योतिर्मण्डलसन्निवेशसंस्थानादिकथनं । तीर्थप्रकरणानि । तत्र विशेषेण गङ्गामाहात्म्यकीर्त्तनं । तर्पणप्रकरणं । दानप्रकरणं । व्रतप्रकरणं । जलदानप्रकरणं । आश्रयप्रकरणं । भक्तिप्रकरणं । मृत्युप्रकरणं । अस्थिप्रक्षेपप्रकरणञ्च । प्रयागादिप्रकरणं । वाराणसीमाहात्म्यं । गयामाहात्म्यं । जगन्नाथमाहात्म्यं । अष्टादशमहापुराणलक्षणादिकथनं । भारतसूचकथनं । रामायणसूचकथनं । चातुर्वर्ण्यचतुराश्रमधर्म्मनिरूपणं । तत्र सामान्यतः परिभाषाकथनं । धर्म्मस्वरूपकीर्त्तनं । वर्णधर्म्माः । ब्राह्मणमाहात्म्यं । ब्राह्मणादीनां जीविका-दिनिरूपणं । वर्णसङ्करनिरूपणं । दशविधसंस्कारकथनं । विद्यादानविधिकथनमुखेन शिष्यादि-लक्षणकीर्त्तनं । अभिवादनविधिः । ब्रह्मचारिविधिः । गार्हस्थ्यविधिः । तत्र स्त्रीलक्षणादि-कथनं । पुत्रलक्षणं । दारानुक्रमणविधिः । आवसथ्याधानविधिः । अग्निहोत्रादिविधिः । त्रि-सन्ध्यार्च्चनविधिः । विशेषेण प्रातःकृत्याद्याह्निककृत्यविधानं । विशेषेण शिवसूर्य्यादिपूजाविधि-कथनं । भक्तिप्रकरणं । गतिप्रकरणं । यात्राप्रकरणं । हरिहरादिस्तवनकीर्त्तनञ्च । दुर्गापूजा-प्रकरणं । रुद्राक्षधारणादिमाहात्म्यं । गीतामाहात्म्यं । विष्णुस्मरणप्रकरणं । स्मरणश्रवणादि-

माहात्म्यं । गोसेवादिविधिः । नित्यश्राद्धविधिः । आतिथ्यविधिः । भोज्याभोज्यनिरूपणं । ग्रहणादिविधिः । साध्वीधर्म्मकथनं । स्त्रीणां व्यभिचारादिलक्षणं । स्त्रीणां व्रतप्रकरणं । वानप्रस्थविधिः । यतिधर्म्मकीर्त्तनं । योगशास्त्रकथनं । तत्र विशेषत आसन-ध्यान-धारणा-प्राणायामादिलक्षणकथनं । याज्ञवल्क्यगीताकथनं । धर्म्मस्कन्धकथनं । विस्तरेण राजनीतिकीर्त्तनं । स्त्रीरक्षादिकामशास्त्रकथनं । व्यवहारविधिकथनं । तत्र विस्तरेण विचारप्रणालीकथनञ्च । परीक्षाविधिः । दण्डविधिः । सामान्यतो नीतिसारकथनं । कर्त्तव्यताप्रकरणं । कायस्थलक्षणं । धनुर्वेदकथनं । सङ्ग्रामलक्षणादिकथनं । मरकतादिरत्नपरीक्षाविधिः । तेषामुत्पत्त्यादिकथनञ्च । पुष्पराग-कर्क्केतन-पुलक-रुधिराख्यादिरत्नपरीक्षणं । लौहसंस्कारविधिः । अत्र बहुविधलौहभेदलक्षणादिनिरूपणं । वास्तुनिरूपणादिकं । गजचिकित्साविधिकथनं । अश्वपरीक्षादिविधिः । द्रव्यगुणकथनं । नाट्यप्रकरणं । यन्त्रप्रकरणं । रागप्रकरणं । ज्योतिषप्रकरणम् । वृक्षारोपणविधिः । विक्रयविधिः । गोनिष्क्रयणप्रवेशनविधिः । धान्यवपनादिविधिः । भूकम्पादिमण्डलनिरूपणं । शाकुनशास्त्रविधिः । अरिष्टनिरूपणं । उत्पातविवेकः । स्वप्नाध्यायकथनं । श्राद्धप्रकरणं । सहमरणानुमरणादिविधिः । आशौचकर्म्म । दानप्रकरणं । प्रायश्चित्तप्रकरणं । महादानप्रकरणम् । संवत्सरकृत्यनिरूपणं । दुर्गोत्सवविधिः । सङ्क्रान्तिनिरूपणं । पक्षनिरूपणं । युगाद्यादिनिरूपणं । पञ्चमीकल्पे नागपञ्चम्यादिविधिः । कालदष्टादिलक्षणकथनं । विषचिकित्सा । एकादश्यादिव्रतविधिः । अशौचनिरूपणं द्रव्यशुद्धिनिरूपणं । भविष्यकथनं । ग्रन्थादरचरित्रकीर्त्तनञ्च ।

No. 2069. दानरत्नाकरः । Substance, Palm-leaf, 19 × 2 inches. Folia, 128. Lines, 6 on a page. Extent, 2,304 *s*lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1707. Place of deposit, Lálora, Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Dána-ratnákara. A summary of the laws relating to the consecration of various kinds of gifts. By Chaṇdes'vara Ṭhakkura, minister of war and peace, and son of Vires'vara, who held the same office under some king or other whose name is not given. The author says he compiled the work after performing the rite called *Túlápurusha,* on the banks of the Vágvatí river in Nepal. The work is one of seven which he compiled under the generic name of *Ratnákara.* The specific names of the others were *Krítya, Vyravahára, S'uddhi, Pújá, Vivála* and *Grihastha,* treating severally of periodical rites, Judicature, purification, worship, inheritance, and domestic duties.

Beginning. तत् पातु लोचनं शम्भोः प्रियाश्लेषनिमीलितं ।
उत्क्षं स्मरजनीमाथनिद्राणमिव नीरजं ॥
अभिज्ञाभोजराजीवश्रपरिमलोद्भूतरामे साक्ष्मै-

उन्मीलद्ब्रह्मघोषप्रतिविगलदघैः प्रावर्त्तैरप्रजानां ।
लक्ष्मीं विश्वम्भरायाः स्फुटमहह कृती यो महादानदानैः
श्रीमच्चण्डेश्वरोऽयं रचयति रुचिरं दानरत्नाकरं सः ॥
श्रीचण्डेश्वरमन्त्रिणा मतिमतानेन प्रसन्नात्मना
नेपालाखिलभूमिपालजयिना धर्म्मेषु दुग्धाब्धिना ।
वाग्वत्याः सरितस्तटे सुरधुनीसाम्यं दधत्याः शुचौ
मार्गे मासि यथोक्तपुण्यसमये दत्तास्तुलापूरुषाः ॥
यस्य दानातिरेकेण लोके निर्ज्जितगौरवः ।
कल्पद्रुमः पारिजातः कामधेनुः क्वचित् क्वचित् ॥
अत्रोक्तमपि यद्दानं कृत्यरत्नाकरे पुनः ।
मासादिकृत्यसामस्त्यं गौरवात्तदुदीरितं ॥
दानविधि+ +दानस्वरूपस्य निरूपणं ।
देयादेय+रङ्गोऽत्र पात्राणां कथनं ततः ॥
महादानानि सर्व्वाणि गोसहस्रमनन्तरं ।
धान्यादिशैलदानानि गुड़धेन्वादिकानि च ॥
गवां स्वरूपतो दानं ततो हैमगवीपरं ।
कृष्णकृष्णाजिने तद्वद्दानं भूमिसुवर्णयोः ॥ इत्यादि ।

End. नायको विनायकः यक्षराट् कुवेरः ।
अथ वा दिग्गजाः कार्य्यास्तत्रापि कथयामि ते ॥
यद् द्वारं सम्मुखं तस्य देवीं तत्र प्रतिष्ठापयेत् ।
नायकं नायकं कुर्य्याद् द्वाराभ्यां मध्यतः स्थितं ॥
यः पर्शुरामवलिकर्णरघुप्रवीर-
जीमूतवाहनदधीचिशिवीन् विचिन्त्य ।
दीर्घार्द्धनिःश्वसितधूसरिताधरश्री-
रास्ते क्षणं स्तिमितभावमलक्ष्यदृष्टिः ॥
मग्ना म्लेच्छमहार्णवे वसुमती येनोद्धृता लीलया
विध्वस्तावनिवैरिणः क्षितिभुजां लक्ष्मीः समासादिता ।
दत्तः कर्व्वटकोच्चयोऽर्थिनिवहे चण्डेश्वरेणोच्चकै-
र्धर्म्मस्याभ्युदयाय तेन विहितः श्रीदानरत्नाकरः ॥
श्रीकृत्यदानव्यवहारशुद्धिपूजाविवादेषु तथा गृहस्थे ।
रत्नाकरा धर्म्मभुवो निबद्धाः कृतास्तुलापूरुषदेन सप्त ॥

रसगुणभुजचन्द्रैः सम्मिते शाकवर्षे
सहसि धवलपक्षे वाग्मतीसिन्धुतीरे ।
अदित तुलितमुच्चैरात्मना स्वर्णराशिं
निधिरखिलगुणानामुत्त+धामनाथः ॥

Colophon. सप्रक्रियमहाराजाधिराजमहामहोपाध्यायठक्कुरश्रीवीरेश्वरात्मजसप्रक्रियमहाराजाधिराजमहामहोपाध्यायठक्कुरश्रीचण्डेश्वरविरचितो दानरत्नाकरः समाप्तः । शकाब्दाः १७०७ ।

विषयः । दानविधिनिरूपणं । दानस्वरूपकीर्त्तनं । देयादेयनिरूपणं । पात्रविवेचनं । महादानानि । शुद्धकालादिकथनं । मण्डपादिनिर्म्माणविधिः । तत्र अङ्गुलिशाखादिपरिमाणकथनं । हिरण्यगर्भमहादानविधिः । एवं ब्रह्माण्डदानं । कल्पपादपदानं । गोसहस्रदानं । कामधेनुदानं । हिरण्याश्वरथदानं । पञ्चलाङ्गलदानं । पृथिवीदानं । विश्वचक्रदानं । कल्पलतादानं । सप्तसागरदानं । रत्नधेनुदानं । महाभूतघटदानं । पद्मपुराणीयब्रह्माण्डदानं । शिवाय धेनुगोसहस्रदानं । तिलद्रोणशतदानं । पर्व्वतदानं । लवणाचलदानं । गुड़ाचलदानं । सुवर्णाचलदानं । तिलाचलदानं । घृताचलदानं । रत्नाचलदानं । रजताचलदानं । शर्कराचलदानं । गुड़धेनुतिलधेन्वादिदानं । उभयतोमुखीदानं । वरवृषभदानं । कृष्णाजिनदानं । भूमिदानं । स्वर्णदानं । विद्यादानं । तत्र लिखनविधिः । विद्याधारगरयन्त्रविधिः । पत्रसञ्चयविधिः । मसीनिर्म्माणविधिः । पीतरक्तहरितकृष्णभेदेन मस्याश्चातुर्विध्यकथनं । लेखनीपट्टनिर्म्माणविधिः । आदर्शारोपणविधिः । शोधनविधिः । पाठक्रमविधिकथनञ्च । आरोग्यदानविधिः । अभयदानविधिः । द्विजस्थापनविधिः । कन्यादानविधिः । अन्नदानविधिः । मासदानविधिः । ऋतुदानविधिः । तिथिदानविधिः । नक्षत्रदानविधिः । मृत्युञ्जयोक्तदानविधिः । यममहिषदानविधिः । कालपुरुषदानविधिः । रेवन्ताश्वदानविधिः । वापीकूपतड़ागादिविधिः । वृक्षादिप्रतिष्ठाविधिः । आश्रमदानविधिः । प्रतिश्रयदानविधानञ्च ।

No. 2070. अशौचदीपिका । Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 406 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyár, Post Siṇḍá, Zilá Rájasáhí, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇi. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Aśaucha-dípiká. An epitome of the rules regarding personal impurity resulting from birth, or death, or other causes. By Viśveśvara Bhaṭṭácharya.

Beginning. विलोक्य धर्म्मशास्त्राणि विचार्य्याशौचसङ्कुलान् ।
विश्वेश्वरेण सङ्क्षिप्य क्रियतेऽशौचदीपिका ॥

तत्र मनुः । शुध्येद् विप्रो दशाहेन द्वादशाहेन भूमिपः ॥ इत्यादि ।

End. इति श्रवस्तिवचनं सकुल्याः समानोदकाः गोत्रजा भिन्नसमानोदकभावाः ।

Colophon. इति विश्वेश्वरभट्टाचार्य्यविरचिता अशौचदीपिका समाप्ता ।

विषयः । जननमरणसङ्करादशौचनिरूपणं । सापिण्ड्यादिनिरूपणं । आद्धाधिकारिकथनादिकञ्च ।

No. 2071. अशौचसङ्ग्रहः । Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent, 304 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viśe, Post Deñgápádá, Zilá Rájasáhí, Bábu Lakshmikánta Ráya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Aśaucha-sañgraha. An epitome, like the last, on the subject of personal purification. By Chaturbhuja Mahácharya.

Beginning. श्रीमन्नृसिंहपादाब्जमधुलुब्धमधुव्रतः ।
अशौचसङ्ग्रहं चक्रे महाचार्य्यश्चतुर्भुजः ॥

अथ जननाशौचं । जनने विप्रस्य सपिण्डानां दशाहाशौचं । इत्यादि ।

End. गोत्राह्मणरक्षार्थं संग्रामयुद्धमभ्युपगते सद्यःशौचं । ततः सर्व्वं दाहादिकं कार्य्यं ।

Colophon. इति महाचार्य्यश्रीचतुर्भुजकृतोऽशौचसङ्ग्रहः समाप्तः ।

विषयः । जननमरणयोः सपिण्डाद्यशौचनिरूपणं । बालाद्यशौचं । स्त्र्यशौचं । अशौचसङ्करः । गर्भस्रावाद्यशौचं । सद्यःशौचादिकथनं । शवसत्क्रियादिविधिः । दाहाधिकारिणः ।

No. 2072. अशौचव्यवस्था । Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 91 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viśe, Post Deñgápádá, Zilá Rájasáhí, Bábu Lakshmikánta Ráya. Appearance, new. Verse. Correct.

Aśaucha-vyavasthá. Another epitome on the same subject, as that of the last preceding No. By Rádhánátha Bhúsura.

Beginning. श्रीगोपालं नमस्कृत्य श्रीराधानाथभूसुरः ।
व्यवस्थादीपकग्रन्थे वक्ष्यशौचव्यवस्थितिं ॥

तत्रादौ रजस्वलाशौचं ।

रजस्वला चतुर्थेऽह्नि शुद्धा भर्त्तेन लौकिकी ।
दैवे पैत्रे च यत् कर्म्म तत्र शुद्धा तु पञ्चमे ॥ इत्यादि ।

End. निमित्ताद्यनिमित्ताऽशौचं न स्यादप्रवरो यदि ।
ज्ञात्वा तदन्नं भुञ्जीत तदा पूर्व्वाक्रममाचरेत् ॥
इत्यशौचव्यवस्थोक्ता श्रीराधामाधवशर्म्मणा ।
विविधा बुद्धिबोध्या सा शोध्या सद्भिर्मचलनया ॥

विषयः । जननमरणयोरशौचनिरूपणं ।

No. 2073. सम्बन्धविवेकः । Substance, country-made yellow paper, 12 × 3 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent, 122 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájaśáhí, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Gopálalála Gośvámí. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Sambandha-viveka. On relationship prohibiting marriage. By S'úlapáṇi Mahámahopádhyáya. The colophon adds the title *Sahuḍiyálam,* the purport of which is not intelligible.

CONTENTS: Maidens fit for marriage by Bráhmaṇs. Sapiṇḍas defined. Kshatriyas and Vaisyas' claims to the gotra of their purohits. Marriage with a *sagotra* invalid. Expiation for such marriage includes divorce. Prohibited marriage.

Beginning. नत्वेष्टदेवतापादमज्ञानध्वान्तनाशनं ।
सम्बन्धस्य विवेकोऽयं क्रियते शूलपाणिना ॥
तत्र मनुः । असपिण्डा च या मातुरसगोत्रा च या पितुः ।
सा प्रशस्ता द्विजातीनां दारकर्म्मणि मैथुने ॥
अयमर्थः । या मातुरसपिण्डा समानपिण्डा न भवति इत्यादि ।

End. एतासां कन्यानामविवाह्यत्वमित्यर्थः । अन्यत् सुबोधमिति ।

Colophon. इति साहुडियालमहामहोपाध्यायश्रीशूलपाणिविरचितः सम्बन्धविवेकः समाप्तः ।

विषयः । द्विजानां विवाहयोग्यकन्यानिरूपणं । सापिण्ड्यनिरूपणं । राजन्यवैश्ययोः पुरोहितगोत्रभागित्वकथनं । सगोत्रादिविवाहे प्रायश्चित्तानुष्ठानानन्तरं परित्यागोपदेशकथनं । अविवाह्याकीर्त्तनञ्च ।

No. 2074. परिभाषावृत्तिः। Substance, country-made paper, 12 × 3¼ inches. Folia, 76. Lines, 8 on a page. Extent, 3,209 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zilá Rájasáhí, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Paribhásha-vṛitti. An exposition of the meaning of the technical terms used in Sañskrit grammars of the Páṇini class, including the Káśiká-vṛitti of Jayáditya, the Nyása of Jinendrabuddhi and the Nyáya. By Síradeva.

Beginning. स्फुरयति भवरागा भास्करामा प्रगल्भा
प्रशमशमितदोषा स्फीतसन्तोषयत्ना।
विघ्नितविततविद्यारा आयजातेपशान्त्यै
प्रभवतु परिभाषावृत्तिरासेवितैषा ॥

व्याख्यानतो विशेषप्रतिपत्तिर्न हि सन्देहादलक्षणं। व्याख्यानादाचार्यपरम्परोपदेशात् सन्देहेऽपि विशेषावगमो भवति। न तु लक्षणाभाव इति। इत्यादि।

End. उत्पत्तिमत्स्वपि पदार्थेषु षट्सु सम्बन्धं न व्यभिचरति। तत उपदेशो भावप्रत्ययसामान्यमभिदधाति। सत्वेति न क्रियासम्बन्धं॥ १०१८।

Colophon. इति श्रीसीरदेवकृतायां परिभाषावृत्तौ जैनन्यायमूलाः परिभाषाः समाप्ताः। समाप्तोऽयं ग्रन्थः।

विषयः। पाणिनीयपरिभाषासूत्राणां व्याख्यानं। तथा जिनेन्द्रबुद्धिकृतन्यासपरनामधेयकाशिकावृत्तिपञ्जिकायां समुद्धावितानां न्यायमूलकपरिभाषाणाञ्च विशदीकरणमिति॥

No. 2075, काशिकाविवरणपञ्जिका, वा (काशिकान्यासः)। Substance, country-made paper, 14 × 3½ inches. Folia, ? Lines, 8 on a page. Extent, ślokas ? Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zila Rájasáhí, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, old. Prose. Correct.

Káśiká-vivaraṇa-paṇchiká *alias* **Káśiká-nyása.** A commentary on the Káśiká of Jayáditya. By Jinendrabuddhi. The comment extends from the 2nd book to the 7th.

Beginning. समर्थः। परिभाषेयमिति परितो व्यापृता भाषा परिभाषा। तथा चाह, परिभाषा पुनरेकदेशस्था सर्वं शास्त्रं यथावेश्मप्रदीप इति। कथं पुनश्चायते परिभाषेयं नाधिकार इति पदविधिग्रहणाल्लिङ्गादिति। इत्यादि।

End. অবশ্যস্থাকারস্য়াম্যাং তেন দীর্ঘতি, অনভিধানতি নিয়মিতি রঞ্ চন্দ্র কঃ।

Colophon. ইতি বোধিসত্ত্বদেশীয়াচার্য্যশ্রীজিনেন্দ্রবুদ্ধিপাদবিরচিতায়াং কাশিকাবিবরণপঞ্জিকায়াং সপ্তমাধ্যায়স্য দ্বিতীয়ঃ পাদঃ।

বিষয়ঃ। অথাদিত্যন্তকাশিকাষ্টমীদ্বিতীয়াধ্যায়াদারভ্য সপ্তমাধ্যায়দ্বিতীয়পাদপর্য্যন্তং ব্যাখ্যানং।

No. 2076. তন্ত্রপ্রদীপঃ। Substance, country-made paper 14 × 2, inches. Folia, 201. Lines, 5—6 on a page. Extent, 7,562 ślokas. Character, Bengali. Date, SK. 1600. Place of deposit, Variyá, Post Siṇḍa, Zllá Rájasáhí, Paṇḍit, Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, old. Prose. Correct.

Tantra-pradípa. A gloss on the work noticed under the last preceding No. By Maitreya Rakshita, Mahámahopádhyáya.

Beginning. নমঃ। কুরাদীত্যত্রোবারণার্থো বর্ণাভ্যাবেন বিভক্তিরিতি টকারস্থাপদান্তত্বাৎ+। আদেশ এব ককারস্য প্রাপ্নোতি। ইত্যাদি।

End. ইতি বিহতেন দীর্ঘপ্লুতয়োরপবাদং। শাস্ত্রান্তে প্রত্যাপত্তিবচনং তস্যাভিব্যক্তাদ্দোষাদিকার্য্যং যথাস্যাদিতি ॥

Colophon. ইতি মহামহোপাধ্যায়শ্রীমৈত্রেয়রক্ষিতকৃতৌ তন্ত্রপ্রদীপেঽষ্টমোঽধ্যায়ঃ।

শুভমস্তু। শাকেঽব্দরীশে নভসি শিবাপত্যানশে বিধৌ।

শ্রীতারামেণ লিখিতঃ স্বস্য পাঠায় যত্নতঃ ॥

বিষয়ঃ। জিনেন্দ্রবুদ্ধিকৃতকাশিকাবিবরণপঞ্জিকায়াঃ প্রথমাধ্যায়দ্বিতীয়পাদাদারভ্য অষ্টমাধ্যায়পর্য্যন্তং ব্যাখ্যানং।

No. 2077. স্মৃতিকৌমুদী। Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia, 156. Lines, 6 on a page. Extent, 2,906 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṇḍá, Zilá Rájasáhí, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, Fresh. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-kaumudí. A dissertation on Smṛiti rites, penances, fasts, &c. By Rámakṛishṇa Bhaṭṭácharya.

Beginning. প্রণম্য রাধিকাকান্তং ভক্তাভীষ্টপ্রদং।

তন্বতে রামকৃষ্ণেন রম্যেয়ং স্মৃতিকৌমুদী

अथ प्रायशः सङ्कल्प एव कर्म्मणामारम्भकत्वादादौ स एव निरूप्यते। तत्र कायवाङ्मनोभिः रचितं कर्म्म फलाय समर्थमिति श्रुत्वा यथाशास्त्रमनन्तं। इत्यादि।

End. अतो नोपवासबाधोऽपि। दम्पत्योर्भुक्तशेषञ्च न भुञ्जीत कदाचन। इति वचनात्।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामकृष्णभट्टाचार्य्यकृता स्मृतिकौमुदी परिपूर्णा।

विषयः। सङ्कल्पविचारः। अधिवासनिरूपणं। निरवकाशादिकर्म्मनिरूपणं। मललक्षणं। संकल्पाकरणे निन्दाकीर्त्तनं। फलभूमविवेचनं। मलमासादिविवेचनं। कर्म्मविशेषे चान्द्रादिमासविशेषनियमनं। तिथ्याद्युल्लेखविधिः। विधिविवेचनं। अर्थवादनिरूपणं। निषेधपर्य्युदासनिरूपणं। विकल्पलक्षणं। युग्मादितिथिविवेचनं। अस्तितिथिकृत्यनिरूपणं। पौराणिकमन्त्रपाठे शूद्राणामधिकारकथनं। अस्तमासादौ चूडादिकरणनिषेधः। प्रतिपदादितिथिकृत्यनिरूपणं। तत्र विशेषतो माघसप्तमीनिरूपणं। अष्टमीकथनं। दुर्गोत्सवविधिः। तत्र बलिदानादिविधानं। चातुर्मास्यविधिः। नक्तव्रतविधिः। हरिशयनादिव्यवस्था। सावित्रीव्रतविधिः। अनन्तव्रतं। रटन्तीपूजाविधिः। महाष्टमीविधिः। कोजागरविधिः। दोलयात्राविधिः। संक्रान्तिव्यवस्थाकथनं। कार्त्तिककृत्यं। माघस्नानविधिः। ग्रहणनिरूपणं। अर्द्धोदययोगकथनं। युगाद्या-मन्वन्तरादिनिरूपणं। सुवर्णादिदानविधिः। शुद्धिनिरूपणं। अशौचनिरूपणं। अशास्त्रीयादिकीर्त्तनं। द्रव्यशुद्धिनिरूपणं। सूतिकादिमरणे दाहव्यवस्था। मनुष्यकृत्यं। प्रेततर्पणव्यवस्था। पुत्रस्य वर्षमध्ये कृत्यनिरूपणं। पिण्डदानादिविधिः। वृषोत्सर्गकालः। दानादिविधिः। प्रेतक्रियानधिकारिणः। दत्तकविधिः। गोविन्दविवाहविधिः। श्राद्धलक्षणादिकथनं। देवतालक्षणं। यागलक्षणं। साहित्यलक्षणं। तन्त्रतालक्षणं। नवान्नश्राद्धकालः। मघात्रयोदशी। अक्षय्यकल्पापन्नकृत्यं। अष्टकानिरूपणं। आमश्राद्धव्यवस्था। जीवत्पितृकश्राद्धव्यवस्था। मृताहाज्ञानश्राद्धादिदिनकीर्त्तनञ्च।

No. 2078. वेदान्तसारभावार्थदीपिका। Substance, country-made paper, 19 × 3½ inches. Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent, 816 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasáhi, Paṇdit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, very old. Prose. Correct.

Vedántasára-bhávártha-dípiká. A commentary on Sadánanda's Vedántasára, an epitome of the Vedánta doctrine. By Vedántavágísa.

Beginning. नत्वा श्रीहरिचरणमज्ञानध्वान्तनाशनं।
वेदान्तसारभावार्थदीपिकां वितनोम्यहं॥

चिकीर्षितस्य ग्रन्थस्याविघ्नपरिसमाप्तिप्रचयगमनाभ्यां शिष्टाचारपरिपालनाय चाचरितं मङ्गलं शिष्यशिक्षायै ग्रन्थतो निबध्नाति अखण्डमिति। अखण्डमात्मानमाश्रये इति सम्बन्धः। आश्र-

सन्नीयं वस्तु लक्षणप्रमाणाभ्यामुपपादयति अविद्यामन्दमिति । तत्र लक्षणं द्विविधं स्वरूपलक्षणं तटस्थञ्च । तत्र स्वरूपमेव इतरव्यावर्त्तकं—इत्यादि ।

End. तस्य प्रत्यगभिन्नत्वेन नित्यसिद्धत्वादित्यर्थः ।

विजयन्ते गुरोः पादरेणवोऽपूर्व्वभास्कराः ।
येषां सन्निधिमात्रेण भिद्यतेऽन्तर्गतं तमः ॥
ज्ञात्वाहमल्पमतिः क्षोदमुपयास्यास्पदं बुधात् ।
तथापि बुद्धिशुद्ध्यर्थं कृता चेयं यथामति ॥

Colophon. इति नरहरिचरणमकरन्दसेविना श्रीवेदान्तवागीशेन कृता वेदान्तसारभावार्थदीपिका समाप्ता ।

विषयः । सदानन्दयोगीन्द्रकृतवेदान्तसारप्रकरणस्य व्याख्यानम् ।

No. 2079. दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 78. Lines, 6 on a page. Extent 1,732 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1628. Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, very old. Prose. Correct.

Dáyabhága-siddhánta-kumudá-chandriká. A commentary on Jimútaváhana's Dáyabhága, a treatise on the law of inheritance as current in Bengal. By Rámabhadra Mahámahopádhyáya.

Beginning. अपरे प्रत्यूहाघातमिति मनुनैव मनोऽभ्युपावतारत्वमुक्तं तद्द्वारकं मनुपदमत्र । प्रसङ्गान्मङ्गलमाचरन्नर्थमाविष्करोति मन्वादीति । स्वप्रबन्धनिर्द्देशेन—इत्यादि ।

End. तदेव निबद्धमिति तेषामेतद्दर्शनादनायासेन यथा स्यादित्येतदर्थं इति बहुविधेति शिवम् ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामभद्रकृता दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका समाप्ता । शकाब्दाः १६२८ ।

विषयः । जीमूतवाहनकृतदायभागस्य व्याख्यानं ।

No. 2080. श्राद्धविवेकभावार्थदीपः । Substance, country-made paper, 16 × 3½ inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Extent, 2,100 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi. Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, old. Prose. Correct.

S'ráddha-viveka-bhávártha-dípa. A commentary on S'úla-páṇi's S'ráddha-viveka, a summary of the rules regarding S'ráddha offerings to the manes. By Jagadíśa.

Beginning. प्रणम्य नित्यां त्रिपुरां त्रिनेत्रां श्रीचक्रराजप्रभवं तथैव ।
मनोहरश्राद्धविवेकग्रन्थभावार्थदीपं प्रकटीकरोति ॥
श्रीमता जगदीशेन स्मृतितत्त्वं विजानता ।
शूलहस्तकृतग्रन्थे क्रियते कौतुकं कियत् ॥
शिष्टप्रवृत्तिहेतुभूतं ग्रन्थसमाप्तिं प्रयोजनमाह दिक्षोक्तेति । धर्म्मशास्त्रमणीत्यनेन दधिदूर्व्वाकुरन्यायेन मङ्गलमाविष्कृतं । इत्यादि ।

End. नहि नरकस्यात्र ध्वंस इति पिण्डदाने फलश्रुतिरित्यत आह अर्थेति । अर्थवादस्तु विवाद इत्यर्थः । कर्म्मान्तरं प्रधानभूतमिति शेषः ॥

Colophon. (परिसमाप्तिसूचकवाक्यं नास्तीति)

विषयः । शूलपाणिकृतश्राद्धविवेकस्य व्याख्यानम् ।

No. 2081. अधिकरणमाला । Substance, country-made paper, 18 x 4 inches. Folia, 55. Lines, 6 on a page. Extent, 1,255 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, old. Prose. Correct.

Adhikaraṇa-málá. A dissertation on the rules regarding the performance of Vedic rites, and an exposition of the purport of the illustrative phrases ordinarily used in Smṛiti works. By Govinda Mahá-mahopádhyáya.

Beginning शुण्डाग्रलग्नरुचिरमिश्रजलप्रवेक-सिन्दूरभालतलनिर्म्मलबालचन्द्रः ।
उद्यत्सहस्रकरकोटिविकस्वरश्री-श्रीशैभवं गिरिशदुर्भगिलसतनोतु ॥
अनुरागिणां बुधानां भूषणार्थं सुरवकठिनानां ।
मालामधिकरणानां गोविन्दोऽतिचलतरनुते ॥
अग्निहोत्रं जुहोतीति श्रूयते तत्र चिन्त्यते किमिदं कर्म्मनाम उताग्निदेवतारूपगुणविधानमिति तत्र पूर्व्वपक्षः इत्यादि ।

End. यस्मादौ कतिप्यधिकरणमेव सकलं फलं किन्तु फलसामानाधिकरण्यमेवेत्यर्थः ।
विषयो विशयश्चैव पूर्व्वपक्षस्तथोत्तरं ।
निर्णयश्चेति पञ्चाङ्गं शास्त्रेऽधिकरणं स्मृतं ॥

Colophon. इति मुखबालकुलोद्भूतमहामहोपाध्यायश्रीगोविन्दकृताधिकरणमाला समाप्ता।

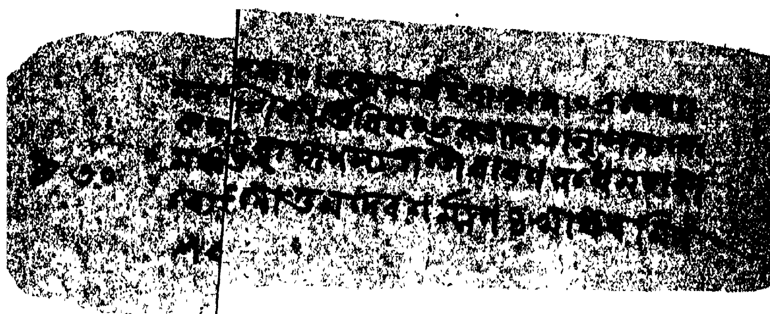
विषयः। अधिकरणस्वरूपादिकथनं। तत्र अग्निहोत्रस्य कर्मनामधेयताधिकरणं। ज्योतिष्टोमे सोमेनयजेतेत्ययं विधिर्नानुवाद इति निरूपणं। खलेवालीन्यायनिरूपणं। आमिक्षाधिकरणं। विच्छेदाधिकरणं। रात्रिसत्राधिकरणं। विश्वजिन्न्यायः। यूपाहवनीयन्यायः। दर्शपौर्णमासविकृत्यधिकरणं। अभ्युदितेष्ट्यधिकरणं। संयोगपृथक्त्वन्यायः। प्रजापतिव्रतविचारः। ऐन्द्राग्नविकल्पस्याष्टदोषग्रस्तत्वकथनं। श्रुतिलिङ्गाधिकरणं। निषादाधिकरणं। अरुणान्यायः। तदपकर्षन्यायः। अर्थवादाधिकरणं। पर्णतान्यायः। सुतसामाधिकरणं। फलचमसन्यायः। अभ्याधिकरणं। प्रतिनिध्यधिकरणं। अविरुभयत्वाधिकरणं। पात्राधिकरणं। नियमपरिसंख्याधिकरणं। कपालाधिकरणं। वेदो वेतिन्यायः। मुख्यं वेतिन्यायः। दर्वीहोमाधिकरणं। तन्त्रप्रसङ्गविवेचनं। गुणस्य कर्मभेदकत्वाधिकरणं। ग्रहाधिकरणं। सन्निपातन्यायः। आश्रयिन्यायः। पुरोडाशन्यायः। सर्वपृष्ठाधिकरणं। अंशुन्यायः। स्रुक्शाखाधिकरणं। योगसिद्ध्यधिकरणं। सर्वशक्त्यधिकरणं। अपशूद्राधिकरणं। आर्षेयाधिकरणं। कर्मण्यारम्भाधिकरणं। जातेष्ट्यधिकरणस्वरूपविवेचनञ्च।

No. 2082 रावणवधः। Substance, country-made yellow paper, 14 × 3 inches. Folia, 130. Lines on a page, 6. Extent, 2,900 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk 1326. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Verse. Correct.

Rávaṇa-badha. An epic poem, in 22 cantos, on the adventures of Ráma and his invasion of Ceylon. The work is so composed that the different cantos treat successively of the different topics of grammar of the Sanskrit language. The writing is in well-formed Bengali letters, differing in no respect from the Bengali writing by Paṇḍits of the last century. The leaves are all stained with water marks, and the colour of the yellow orpiment with which they are dyed is very much faded, bearing unmistakable testimony to the age of the MS. The colour of the ink is well preserved, except in the marginal notes written at different times by different persons. The name of the scribe is Purushottama Deva S'armá. The date of writing is S'aka 1326 = A. D. 1403. A facsimile of the last page showing the date is given in plate I.

The work is a standard text-book on grammar in Indian schools, and has already been printed several times, but the codex under notice is the oldest that has yet been discovered, and is worthy of notice

PLATE I

ED ŚAKA 1326,

from the fact of its being remarkably correct and containing some new readings.

There are other circumstances in connexion with the codex which are worthy of note. The first is the name of the work. In all the modern MSS. of the work that I have seen the name of the book always appears to be Bhaṭṭi; and the six commentators whose works are accessible to me in Calcutta either call it Bhaṭṭi, or "an epic (*Mahákávya*) on the history of Ráma." Nowhere is any specific name given for the work. European orientalists, commenting on the work, have invariably used the name Bhaṭṭi, without any doubt or qualification. The MS. under notice, however, gives the specific name *Rávaṇa-badha* or "the Destruction of Rávana," and in the colophon of the Serampur edition the same name is to be met with, though it is not given on the title-page. The disuse of the specific name can be attributed to one of two causes; either the author left an only work to posterity, and therefore his name was held enough to indicate his work, as in the cases of the *S'is'upála-badha* and the *Kirátárjuníya*, which are best known by the names of their authors Mágha and Bháravi; or to the fact of there having been another work of the same name of great renown, the *Rávaṇabadha* of Pravarasena, and the necessity thence arising for a mark of distinction.

The next is the name of the author. Commentators are very much divided in opinion about it. The MS. under notice makes Bhaṭṭi, son of S'rídhara Svámí, to be the author. Its words are इति वड्भीवास्तव्यश्रीधरस्वामिसूनोर्भट्टिब्राह्मणस्य कृतौ रावणवधे महाकाव्ये तिङन्तकाण्डे लुट्-प्रदर्शनो नाम द्वाविंशतितमः सर्गः। The oldest commentator, Jayamaṅgala, calls him Bhaṭṭi, son of Svámí. His words are लक्ष्यं लक्षणं चोभयमेकत्र विदुषः प्रदर्शयितुं श्रीस्वामिसूनुः कविः भट्टिनामा रामकथाश्रयं महाकाव्यं चकार। Harihara, the next in age, follows his predecessor verbatim. Puṇḍarikáksha, the 3rd in order of age, in his *Kalápa-dípiká*, calls the poet Bhaṭṭi, but gives no specific name for the work. The fourth, Kandarpa Chakravartí, calls the work Bhaṭṭi, and the author Bhartṛihari. His words are अत्र रावणमहामहाकाव्ये श्रीभर्तृहरिकविना ग्रन्थकाण्डचतुष्टयं लक्षणं। The fifth, Vidyávinoda, makes the author Bhartṛihari, son of S'rídhara S'vámí: अत्र कविना श्रीधरस्वामिसूनुना भर्तृहरिणा सर्गबन्धः। And lastly, Bharata Mallika, who lived Kánchrápárá in the Hooghly district, about 150 years ago, names artṛihari, but does not notice the name of his father: भर्तृहरिनामकविः थाश्रयं महाकाव्यं चकार।

Turning now to the writers of this century, I find the opinion to be equally divided. Colebrooke, in his essay on 'Sanskrit and Prákrit Poetry,' follows the later commentators, and says, "The author was Bhartṛihari, not, as might be supposed from the name, the celebrated brother of Vikramáditya, but a grammarian and poet who was son of S'rídhara Svámí, as we are informed by one of his scholiasts, Vidyávinoda. (Essays, vol. II, p. 116.) Professor Aufrecht, in his Bodleian Catalogue, speaks of Bhartṛihari, "*cujus liber grammaticus, minime vero Bhaṭṭikávyam memoratur*" (p. 175 *b*); but in his notices of the *Prauḍha-manoramá*, (p. 132 *b*), of the *Subodhá*, (p. 175 *a*), of the *Amara-kosha*, (p. 132 *b*), and of the *Sarasvatí-kaṇṭhábharaṇa*, he cites Bhaṭṭi. In the last named work both Bhaṭṭi and Bhartṛihari have been separately cited. Dr. Bhau Dájí observes that Bhaṭṭi "is popularly believed to have been a son of Bhartṛihari," (Journal, Bombay Branch R. A. S., 1862, p. 219.) Bohlen, reciting a tradition which says "Vikrama in fact got possession of the kingdom and took to himself Bhaṭṭi as prime minister," remarks, "in this again they seem to have gone wrong, confounding both persons and times. For there exists a grammatical poem called Bhaṭṭi Kávya, describing at the same time the exploits of Ráma, which has been attributed to a certain grammarian belonging to a later age called Bhartṛihari, and from the name of this poem, I think, Bhaṭṭi seems to have been considered as the brother of this our Bhartṛihari." (Preface to his edition of the S'atakas of Bhartṛihari, p. 6.) In a note in the *Indian Antiquary* (I, p. 319) Paṇḍit S'eshagiri S'ástrí gives a story (noticed also by Bohlen) which says that "a Bráhman, named Chandragupta, had four wives, one of the Bráhmaṇ caste, another of the Kshatriya, the third of the Vais'ya, the fourth of the S'údra caste. They were called Bráhmaṇí, Bhánumatí, Bhágyavatí and Sindhumatí. Each of the four bore him a son. Vararuchi was born of the first wife, Vikramárka of the second, Bhaṭṭi of the third, and Bhartṛihari of the fourth. Vikramárka became king, while Bhaṭṭi served him in the capacity of prime-minister."

A critical survey of these several diverse opinions shows that the balance of evidence rests with those who take Bhaṭṭi to be distinct from Bhartṛihari. The three oldest scholiasts take Bhaṭṭi to be the name of the author of the Bhaṭṭi-kávya, so does the MS. under notice,

which is 478 years old. The old authors cited by Aufrecht all cite Bhaṭṭi, and one of them, Bhojadeva, author of the Sarasvatí-kaṇṭhá-bharaṇa, who lived over a thousand years ago, quotes from the works of both Bhaṭṭi and Bhartṛihari, showing clearly that in his time they were believed to be two distinct persons and not one with two names. It would not be critical to set aside their opinion on the authority of the three later Bengal scholiasts, none of whom lived at an earlier date than 250 years from this time. Colebrooke avowedly followed one of these later scholiasts, and does not seem to have made any careful enquiry into the subject. Professor Aufrecht's quotations should have created in him a doubt on the subject; but they did not. On the same page (175) he has given the two names without a remark. Bhau Dájí, Bohlen and S'eshagiri S'ástrí recognise Bhaṭṭi to be distinct from Bhatṛihari. The traditions quoted by them are at best of little worth, but they are, as far as they go, opposed to the later scholiasts.

Nor is it difficult to make out how the confusion has arisen. Bhaṭṭa is an honorific title, meaning a learned man or a professor, and its derivative form Bhaṭṭi is very unlike a proper name, and the later commentators felt the necessity of searching for something to replace it. How they fell upon Bhartṛihari it is not easy to guess. It may at first sight appear that they thought that Bhaṭṭi must be a corruption of some other word, and as *Bhatti* is the vernacular form of Bhartṛi the conclusion was drawn that Bhaṭṭi stood for Bhartṛihari. This is, however, not philologically correct, inasmuch as *Bhatti*, the corruption of *Bhartṛi*, takes the dental and not the cerebral t, and Bhaṭṭi is invariably written with the cerebral and not with the dental letters. To Englishmen, most of whom cannot pronounce the dental letter, this may not appear a serious objection, but to Indian scholars the distinction is so marked that it is difficult to conceive a confusion in this respect. There must have been some other cause, but I know not what it was. There is nothing, however, to preclude the use of Bhaṭṭi as a proper name. The diminutive of Bhaṭṭa would be Bhaṭṭi, and the young son of a Bhaṭṭa may well be called by the affectionate diminutive "the little professor" or "teacherling." Indian languages abound in such affectionate epithets, and they are not unknown in Europe. By long usage such epithets stick fast, and cannot afterwards be cast off. In many instances they have absolutely set aside

the names given at christening. It may be added that nick-names have often been used as proper names, and the question then naturally arises, is Bhaṭṭi the proper or the nick-name of the author, but there is nothing to decide it. It might have been the one or the other, but certain it is that it was the most popular name, and the author was best known by it.

The next question refers to the name of the author's father. The authorities quoted above give Svámí or S'rísvámí, S'rídhara Svámí, Bhartṛíhari and Chandragupta. The last two occur in aphocryphal stories, and may at once be rejected as false. Jaymaṅgala is the oldest, and appears to be a very cautious and critical scholiast, and he gives the first name which may be accepted as the most authentic. Svámí is certainly a title, but there is nothing to prevent its use as a proper name, and if we accept the S'rí which precedes it as a part of the name and not an honorific epithet, there would be nothing to object to it. It may, however, be more reasonably taken to be an abbreviation, or the use of the literary title instead of the proper name. The use of titles for proper names is by no means uncommon.

The poet at the end of his work gives a stanza in which he describes his patron who, he says, was king S'rídhara-sena of Balabhi. The stanza runs thus :—

काव्यमिदं विहितं मया वलभ्यां श्रीधरसेननरेन्द्रपालितायां ।
कीर्त्तिरियं भवतादतो नृपस्य क्षेमकरः क्षितिपो यतः प्रजानाम् ॥ स २२, श्लोक ३५ ॥

"May this poem, written by me in Balabhi, the protected of the great king S'rídhara-sena, be to the glory of the king, since the king is the well-doer of the people."

The Balabhi here mentioned is obviously Balabhipura, the capital of the Saurásht̤ra kingdom, and we know from Wathen's copper-plates that there were three S'rídhara-senas in the Balabhi, Balahara, or Balaráis dynasty.

The first of them reigned in A. D. 319. He was followed by Siláditya I, Charagṛiha I, and then by a second S'rídhara-sena. We have then a Dhruva-sena and then a third S'rídhara-sena. Which of these three kings was the patron of the poet cannot be made out, but there is no reasonable doubt that one of them was; and we may, therefore, safely place the time of our poet to be the middle or end of the fourth century A. D.

As regards the name of the father, the first idea suggested by this stanza is that the commentators confounded the patron with the father of the poet, but, seeing that S'rídhara in the case of the king is followed by the epithet sena, and in the case of the father by Svámí, it might reasonably be urged that S'rídhara the father was distinct from the king of that name. The poet has named the king, and the scholiasts have given the name of the poet's father. Any how it is obvious from the epithets assigned to him, and from the way in which he refers to the king, that the poet was not a king, nor the son of a king, nor a prime-minister. He was a Bráhmaṇ poet and grammarian of Balabhipura, and had no relation whatever to Vikramárka, Chandragupta, Vararuchi or Bhartṛihari. The time usually assigned to Bhartṛihari is the 3rd century of the Christian era, whereas my deductions bring Bhaṭṭi to the middle or end of the 4th century, showing a difference of about a hundred years—a slight difference in the case of oriental literary history, and by no means such as to prevent scholiasts of the 16th or the 17th or the 18th century from easily confounding the two authors.

Beginning. अभूतृपो विबुधसखः परन्तपः श्रुतान्वितो दशरथ इत्युदाहृतः।
गुणैर्वरं भुवनहितच्छलेन यं सनातनः पितरमुपागमत् स्वयं॥

End. काव्यमिदं विहितं मया वलभ्यां श्रीधरसेननरेन्द्रपालितायां।
कीर्त्तिरियं भवतान्नृपस्य तस्य क्षेमकरः क्षितिपो यतः प्रजानां॥

Colophon. इति वलभीवास्तव्य श्रीधरस्वामिसूनोर्भट्टिश्राह्मणस्य कृतौ रावणवधे महाकाव्ये तिङन्तकाण्डे लुट्प्रदर्शनो नाम द्वाविंशतितमः सर्गः।

विषयः। श्रीरामचरितवर्णनं।

No. 2083. तन्त्रप्रदीपोद्दीपनम्। Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia, 77. Lines, 9 on a page. Extent, 2,270 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasáhi, Paṇdit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Trantra-pradípoddípana. A commentary on the 4th chapter of the 1st book of the work noticed under No. 2076. By Nandana Miśra, son of Vánesvara Miśra.

Beginning. व्याकरणवत्। अस्मिंस्तु सति विप्रतिषेधे परमितिवचनात् परामवतीति न्यायः। तवोच्यते नन्वत्यस्मिन् अधिकारे भेगाग्निवेत्यादौ न गुणसंज्ञे सावकाशे—इत्यादि।

End. रूपग्रहणाशङ्का न स्यादितीत्थं न कृतं। इत्यलम् कृतेऽभ्यदसंज्ञेति निषेधात्र प्रदेशे स्वरूपग्रहणं॥

Colophon. इति श्रीवाणेश्वरमिश्रसुतश्रीमन्दनमिश्रविरचिते तन्त्रप्रदीपोद्दीपने प्रथमोऽध्यायः।

विषयः। जिनेन्द्रबुद्धिकृतकाशिकावृत्तिपञ्जिकायाः मैत्रेयरक्षितेन तन्त्रप्रदीपाभिधाना या टीका कृता तस्याः प्रथमाध्यायचतुर्थपादमात्रस्य व्याख्यानं।

No. 2084. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी (आश्चर्य्यपर्व्व।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 112. Lines, 8 on a page. Extent, 3,996 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1,578. Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodha-bhanjaní.** A gloss on the Mahábhárata. The codex contains only the portion referring to the Harivañśa section. By Rámakṛishṇa.

Beginning. भगवन्तं नमस्कृत्य घृतगोपाललक्षणं।
आश्चर्य्यपर्व्वव्याख्यानं रामकृष्णेन तन्यते॥

अथ परमकारुणिको भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनो भगवद्गुणश्रवणेन लोकानां शं चिकीर्षुः पाण्डवचरितप्रसङ्गेन उपस्थितत्वादैहिकामुष्मिकफलजनकत्वादित्यलेन इत्यत्वेनोपेक्षानर्हत्वाच्च प्रसङ्गसङ्गत्या शतसहस्रसंख्यापूरणाय प्राधान्येन भगवच्चरितवर्णनात्मकमाश्चर्य्यपर्व्वाख्यं महाभारतम् चरमग्रन्थमारभमाणो मध्येऽपि शङ्कितविघ्नविनाशार्थं मङ्गलं कर्त्तव्यमिति शिष्यशिक्षार्थं पृथक्फलसम्बन्धाख्यरूपोऽव्ययं ग्रन्थ इति बोधनार्थञ्च शौनकादिकं प्रत्याश्चर्य्यपर्व्वश्रवणारम्भकाले सूतेः गुरुस्मरणात्मकं कृतं मङ्गलं ग्रन्थान्तर्गतत्वेन निबध्नाति जयतीत्यादि। न चास्याष्टादशपर्व्वान्तर्गतत्वे कथं भारतैकदेशत्वं यथा अङ्गानि नैमिषारण्ये पर्व्वाण्यष्टादशैव तु इति वाच्यं। अष्टादशसङ्ख्याकानीति तदर्थत्वात्। इत्यादि।

End. वास्याभावेऽपि कोठद्वयसंस्थानविशेषेण सदा दृश्यतास्यवाश्रित।
स्तूयते शङ्खसहस्रैः ऋषिभिः शङ्करेण च।
ब्रह्मणा सहितैर्देवैः सम्पन्नवपुरोधसैः॥

इति महाभारते शतसाहस्र्यां संहितायां वैयासिक्यामाश्चर्य्यपर्व्वणि खिलेषु हरिवंशे त्रिपुर-

बधोपाख्यानं । समाप्तोऽयं विरुद्धार्थपरिहारकः । समाप्तश्चेदमाश्वमेधपर्व्व । समाप्ता चेयं शतसाहस्री वैयासिकी महाभारतसंहिता सर्व्वपन्थराजभात् भट्टारक इति ।

यत्नैरभित्यसम्बद्धाद्ध्याहारोऽनुपक्रतः ।
नानार्थत्वाच्च शब्दानां योगार्थाद्दरणेन च ॥
चाश्रित्य मतभेदञ्च व्याख्यानं यत्कृतं मया ।
प्रमोदायास्तु तत्राशु सर्व्वग्रन्थविदां सतां ॥

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिनी विरोधभञ्जनी समाप्ता । श्रीरस्तु लेखके सदा । शकाब्दाः १५७८ ॥

विषयः । हरिवंशस्य व्याख्यानं ।

No. 2085. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी मोक्षधर्म्मपर्व्वाध्यायः । Substance, country-made paper, 20 × 3 inches. Folia, 120. Lines, 7 on a page. Extent, 4,998 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇdit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodhabhanjaní.** Another part of the work noticed under the next preceding No. It refers to the Mokshadharma section.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य सच्चिदानन्दविग्रहं ।
व्याख्यानं मोक्षधर्म्मस्य रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ भगवदनुग्रहेणेष्टसिद्धिं भीष्मयुधिष्ठिरसंवादच्छलेन सर्व्ववर्णानां सर्व्वाश्रमाणाञ्च धर्म्मांश्च बोधयितुं परमकारुणिको भगवान् व्यासः प्रकृतस्य युधिष्ठिरराज्यलाभप्रतिपादनस्य बोधकत्वेनो-पाद्धाधमङ्गत्या प्रतिबन्धकीभूतायाः युद्धजिज्ञासायाः अपगमेनावसरसङ्गत्या च शान्तिपर्व्व समा-रभते वैशम्पायन उवाचेत्यादि । कृते उदके उदककार्य्ये स्नानतर्पणे यैः—इत्यादि ।

End. परिगणितं खकृत्यगणमध्ये निवेशितं उञ्छशिक्षाशनं येन ॥
निर्व्वाणधर्म्मविषयं प्रणिपत्य देवं
व्याख्यानमेतदनुबुद्धि मया ततं यत् ।
विज्ञा विमत्सरधियः प्रतियन्तु तत्त्वः
सर्व्वज्ञभावसरणेः प्रभवेन्मणीषी ॥

Colophon. इति महाभारते शतसाहस्र्यां संहितायां वैयासिक्यां शान्तिपर्व्वणि मोक्ष-उञ्छवृत्त्युपाख्यानं ।

विषयः । महाभारतीयशान्तिपर्व्वान्तर्गतमोक्षधर्म्मपर्व्वाध्यायस्य व्याख्यानं ।

No. 2086. [illegible]

Substance, country-made paper, 16 × 8 inches. Folia, 60. Lines, 7 on a page. Extent, 487 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of deposit, Variyá, Post Sindá, Zilá Rajasáhi, Pandit Madhusúdana S'iromani. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakásini *alias* **Virodhabhanjani.** Another part of the aforesaid work. It bears upon the Dánadharma section.

Beginning. [illegible] ।
[illegible] ॥

[illegible]

End. [illegible]

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां [illegible] । [illegible]

विषयः । [illegible] ।

No. 2087. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, आश्वमेधादिपञ्चकम्।

Substance, country-made paper, 16 × 8 inches. Folia, 50. Lines, 8 on a page. Extent, 784 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of deposit, Variyá, Post Sindá, Zilá Rájasáhi, Pandit Madhusúdana S'iromani. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakásini *alias* **Virodhabhanjaní.** Another part of the work last described. It refers to the last five sections of the Mahábhárata.

Beginning. [illegible] ।
[illegible]

[illegible]

